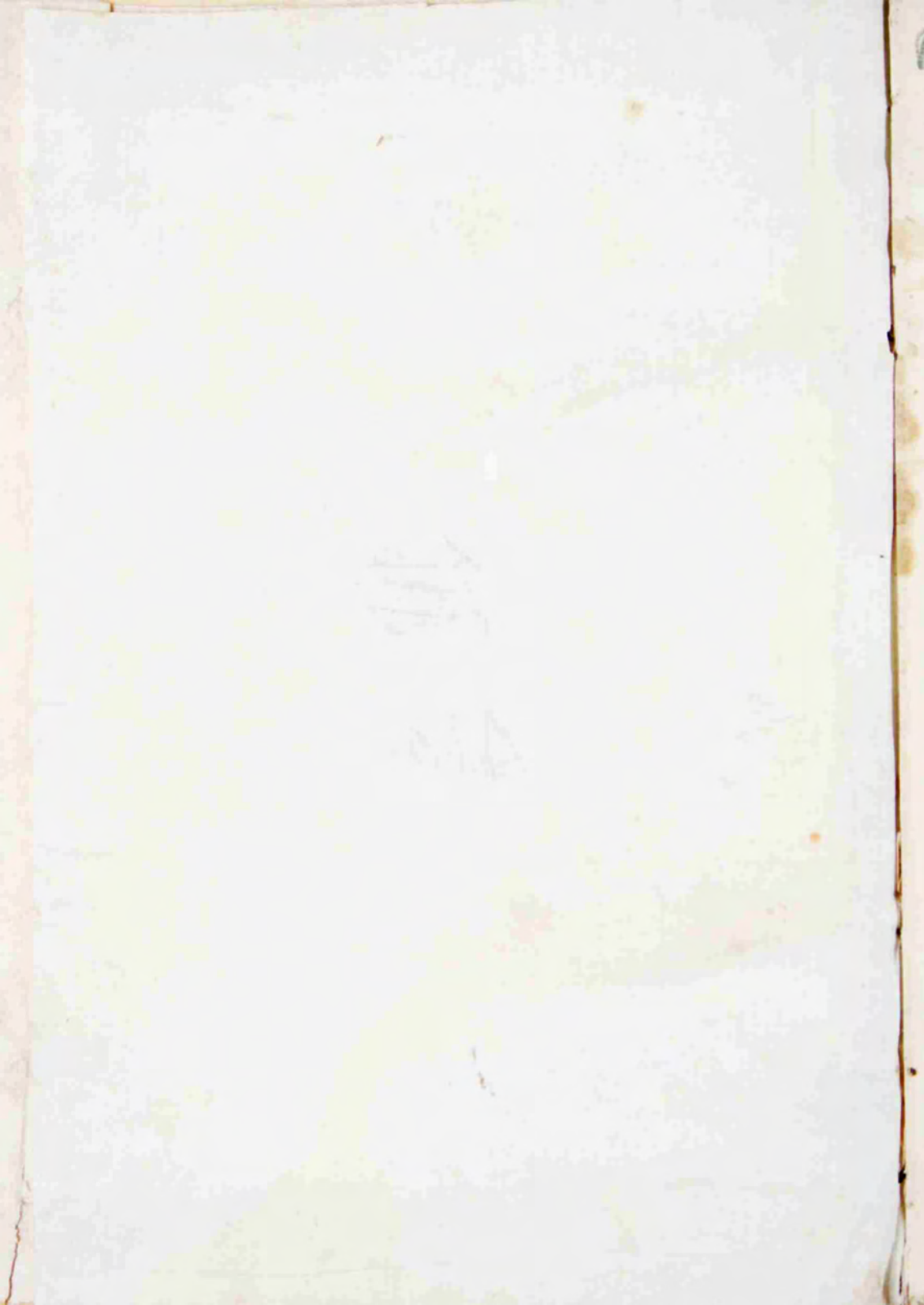

1014

Sign aut. 14
Sign. mot. 69

~~100~~

100

De Remediis possessorii scho-
lastica relectio ad S. naturaliter
ter 12 §. nihil commune. S. si
quis ui. 17 S. exitus 35 S. permiss
Aeris 51. hoc titulo de adqui-
renda possessione.

Auctore Don Josepho Ferdinando
de Retes S. D. et in Salmanticensi
si Academia vesperina casanovega
theatris Antecessore

Scriptore Don Josepho de la Torre
et Orumbello S. S.

Anno 1659 Die 20 octobris

The English Government
has been the first to
recognize the rights of
the people of the
world to the
peace of the world.

It is the duty of
the people of the
world to support
the English Government
in its efforts to
bring about a
lasting peace.

The English Government
is the only government
in the world which
has the courage to
stand for the
rights of the
people of the
world.

Prologus

Sub titulo de acquiritenda et amittenda possessione so-
 lent antecessores nostri tractare matam possessionis, quod
 duo h' annis, vel potius hactenus nos fecimus. Partem vero
 que pertinet ad ordinanda iudicia possessionis omittunt
 potius quam negligunt: merito enim requiritur ut diffi-
 cillior, ita subtilis omnibus, que in hoc Juris libro conti-
 nent, et quamvis n' sit difficile Juris studioso omnia hi-
 nis Goffredi interdicta colligere, ut censuit Cujacius lib.
 4. observat. cap. 11. tamen ad formam redigere, et cum di-
 gestione explanare non curavi datum est, sed parvis
 que equi amavit Jupiter, ut alibi ait Poeta, licet adeo
 sint multi qui hinc tractatus manus admovent
 ut fastidium pariat tanta librorum revolutio, quanta
 noster tractatus mihi constitit, fateor tamen in limi-
 ne noluisse omnes adire, quos potius: quia ut inquit
 Aristoteles de qualibet quod libet proferente sollicitum
esse stultum est. Vix enim vita superaret ad compari-
 enda omnia, que de his remediis possessionis subigta
 sunt, et si quidem solemnem e' Juris peritis titulos speris
 ab utilitate commendare ut ex multis testimoniis
 admonet Eusebius in L. 1. c. 1. de viris seriis vobis
 testes firmissimi, et clarissimi adolescentis) nullam hinc
 usque dedime me relectionem, que utilis vobis fuerit
 sit, imo et mihi nequid disintalem: nam ut doceram
 hec prius didici, que nunquam antea perceperam. Vir unus
autem nemo curata diffinit ut Crampides ait: idcirco
multa erunt, que desideretis post meum laborem, sed
facilius erit ea addere, quam omnia sine duce inven-
tigare. sed iam ad rest.

Pogredia

nihil enim ne
hic proprietatem
postulone

in his locis breues extant sententiae, sed quae ad explanationem
expositant uniuersum tractatum de interdiciis et re
mediis possessoris. Inprimis, q. ex d. s. p. m. i. c. i. s. h. loqua
rimus in esse uisendum, iudicium de possessione uel iudi
tio de proprietate, quia nihil commune habet pro aetas
cum possessione d. s. nihil commune. Ex his quae iudicium per
se iudicium tractat, aut potius tradit in d. s. ex his d. s. sed
effectus celer psychatissimusque interditi uandem in d. s.
d. i. u. i. i. i. t. magnam f. opate potum me facturum ex is
tino. si hoc d. m. g. si g. i. l. a. m. e. x. a. m. i. n. a. u. e. r. o. s. e. l. u. t. e. u. o. n.
partitione scholastica relectio nostra procedat, breuiter
discutendum e in his regulis, unde interdichum posse
rium dicit, quid sit, et quadruplex in communi; nam sing
ularia interdichorum commodius exponens in singulis
eum ad omnia singulariter descendendum sit si d. u. s. an
nuerit.

1.
interdicti aeti
mologia

interdicti uerbum si gramaticam ueritate intuea
mur, ab interdichendo derivat, hoc e prohibendo. Hanc
aetmologiam sequitur fuit Justinianus in d. s. Summa l.
s. sunt autem inst. de interdichis ubi docet omnia hec
remedia possessoria interdicha uari, quia plerumq. ex his
sunt prohibitoria; adhibet uero aliam abusionem; nempe
dicit interdicha, quasi interdichis dicta, qui de possessione
contendunt, quae abusio magis abusiuo, et quales e. Hinc u
ro tenent interdichum huius quasi interich dictum: quia
sententia in his causis lata n. parat per iudicium per globerem
proprietati, sed possessionem interim inibit donec glorio
ut iudicio de proprietate disceptet l. 3. §. ult. de libe
ris exhibendis. q. u. derivatio ad mentem iuris magis
explicat naturam interdich, et ob id a huius generis per fe
randa e cum d. i. u. o. r. o. l. i. b. s. d. i. u. i. d. u. m. l. c. a. p. 2. p. d. i. u. i. n. a.
no ad Paulum l. i. b. s. sententiarum tit. 6. quae de aetmo
logia sufficiant, de qua. latius, sed n. in his d. i. u. i. s. g. a. n. t.
per d. i. u. i. n. u. s. et ordinarios. Hinc d. s. p. a. r. i. t. g. o. n. c. a. p.

interdicti aetmologia
interdicti aetmologia
interdicti aetmologia

19. et in Specul. l. 78 §. actionis. de v. (Donellus n. 3.
de Supplicat. ad tit. C. de interdictis Petrus Fridericus Minckley
de interdictis prima parte commentario l. per totam. Petrus
Barboza in l. ordines §. fin. 7. de iudiciis Hieronimus Frey
clarus volumine 2. selectarum disp. 25 thesi. l. Richard.
in §. summa n. 279 et sequenti inst. eodem tit.

interdictum prout e remedium passivum varie def
init ab interdictis et quomodo debemus sequi diffonem
iustitiam, quae exorat in prin. inst. de interdictis; tamen
commodioris explicationis gratia proponemus, exponemus
que diffonem Minckley de Comm. l. n. 58 que talis est
interdicta sunt decreta, vel mandata p[ro]toris, seu ordina
rii iudicis, vel magistratus quibus exp[er]itur, sequimurque
cepto circa possessionem, vel quatuor, aut curiam, facti
controversias, publicae tranquillitatis, aut manifesti iuris
gratia; quid recte fieri sibi, vel prohibet, salva ut du
rimus p[ro]toris questione. facer posse aliqua verba
op[er]ari in hac diffone si rigore sequentur dicitur
cum; sed nos qui magis ad explanationem perueni
diffones intendimus, quam ad alias singulas regulas
hanc diffonem subnectimus, quia totam substantiam in
terdicti aperit.

in primis constat genere et diffa, quia illud verbum de
creta stat loco generis, et per illud nihilominus intelligunt
interdicta §. sunt autem inst. de interdictis l. de debilibus
exhibendis, sed per se aptum e comprehendere omnia esata pe
toris, vel iudicis ordinarii cum causa cognita exposulata
et n sunt sentz diffinitivae: nos dicimus autem de aequo
convisa del proceso, aut provisiones expetientes s. nec quid
quam. §. ubi decretum de off. p[ro]curatoris l. decretum de
sic intelligenda de re iudicata, notant ad rem Minckley
n. 60. et §. Cuyanus lib. 5. observat. cap. 17. verba sive man
data sunt synonyma ut hoc, vel illud eligatis decretum
vel mandatum, nam utrumq; idoneum e diffoni. Ad huc
unt vero sequentia verba loco diffi; primo illud p[ro]toris
ut differant interdicta a mandatis Principum, quae erant

3

interdicti diffi

A

decretum et
mandatum sunt
synonyma.

Procidibz provin
ciarum dabent
praecepta a Prince

praecepta que ut in plurimum Restoribz, vel procidibz provin
ciarum dabent, melioris gubernationis causa ut in illa po
nitia exequerentur aliqua, vel uerarent prout specialiter
illi regionis expediret, de quibz in titulo C. de mandatis
Principum l. huius et de executionibz l. prefectus et de
re iudicialium l. hec et de l. de donat. in l. manifes
tum et de iuribus et apud nos dicuntur hec principaliaman
data in eodem capitulo de los corregidores, in
quibz Reges nri imponunt his magistratibz specialia que
dam foris curam Civitatis, et territorii, redditus tuden
dos vias, et pascua publica, aliaque similia, que ma
iori ex parte transmissa sunt in tit. 6. lib. 3. Longi
tationis ubi procedunt, et de illis specialiores tractatus
ediderunt Huibez in capitulis pretorum Henr. de
Avenida de exequendis mandatis, et villa die 90. Pre
toris vero mandata n referunt ad causam publicam
in hoc tractatu, sed ad controversias in pignatros de pos
sessione, vel quasi ortas.

5

Loco Pretoris Roma
ni s. mandata est
Iudex ordinarius
in causa sua
Iuris Pretorii

illa verba, seu ordinarii Iudicis et magistratus po
nunt ad denotandum odiernum morem Iudiciorum
nam hodie n e pretor, et loco pretori Romani subrogatus
e Iudex ordinarius, qui de causis pignatoris cognoscit.
Ideo apud nos superflua e illa questio utrum interdicta
sint Iuris pretorii. quod procedunt a veniarum e cum
Cujacio d. lib. 5. cap. 17. ubi interpretat locum Pretorii
qui prima facie videtur turbare, et cum Petro Gregorio lib
21. Synagmaticum cap. 9. Mindano ubi niger, et aliis, qua
re hec verba tantum describunt ut intelligamus Judi
cem competentem ad causas proprietatis fuisse etiam
competentem ad causas pignatoris l. 2. C. de interdictis
l. 9. et toto tit. C. ubi de possessione l. dotis g. C. de luto
matrimonio f. cum unus d. 2. §. 1. de rebz auth. Jud. p.
sid. quia aliquis Iudicis incompetenti imponi potest
l. 1. et toto tit. C. si an competentis Iudicis l. d. cum uir
59. C. de decurionibz lib 18. l. ult. C. de Iurisdictione

Iudex ad causas
proprietatis con
petentis ad omne
Iuris
Iudicium compe
tentis pignation
fuerit

3
Nec nisi iudicium e prosequi causas fundantes Jurisdic-
tionem, quod ex professo examinant Petrus Barbosa in li-
beris abens tot per totam de iudiciis Augustinus Barboza
ad titulos lib. 2. Codicis supra relato. Carleual toms
2. de iudiciis fore per totum. Et que specialia sunt in
interdictis dicimus in singulis speciebus.

6
Adiciunt illa verba, ex sequim, Jurisque prescrip-
to, cum enim in causis possessorii proter cum partibus pe-
rens ueniebat in rem suam, decessus possessione contener-
tebat; et sine ulla dilatione discussis contendendum ro-
nibus possessionem uni adhibebat interim, et donec gle-
nario de Jure litigantium constaret, ita componens tur-
bam, et uociferationem contendendum, et amicum, qui
ad manus, et arma uenire minabant ut exo Louis Ci-
ceronis obseruat Cujacius l. cap. 17. Petrus Gregorius,
et Mindan. ubi proxime n. 48. Baldus, et Plotoma-
nus in §. ulti inst. de interdiciis, et alii multi. Hodie
uero publicis iudiciorum formulis summa (de for-
mulis, et in petitionibus actionum sublati, etiam in
terdicendi modis extrastordinarius factus e d. §. ulti.
id e redacta e forma procedendi in causis possessorii
ad breuem procerum cum tribus probationum summariis sine
solemnitate publicationis testium, et aliis dilectionibus.
Praxim quendam proponit eximius noster Couarru-
ias cap. 17. Praxilarum, et nos magis ex professo
exponimus infra 2. q. sub interdiciis retinenda, et
quamuis in hoc certa regula dari n possit, illud ta-
men constat iudicem qui ex abrupto procedit parte
n citata, nec forma aliqua obseruata iudicii. Spolia
re tanquam priuatum l. mimmnerit C. C. vndanis
cap. conuenerit 7. de rest. spoliat. l. 2. tit. 17. lib. 4.
Compiationis, quod etiam licimus 3. q. sub inter

Iudex qui ex ab-
rupto procedit
est ut tanquam
priuatus

test agere interdictis ad possessionem l. an eadem l. a. §. ult. de exceptione rei iudicatę, illud uerbum ut inple-
rimum debet ad aliquam interdicta possessoria, uel qua-
si habere admixtam causam proprietatis; in quibus ubi
q. questio parit et una sententia terminat, talia sunt
factum inferendo, sequeliter edificando, et de aqua
quotidiana, et estina. Denotat etiam aliquando par-
te uelle ut sub eadem lite terminet utraq. controuer-
sia ut in cap. pastoralis, cap. cum dilectus de cause pos.
et proprietate cap. 1. sollicitate 2. cum sequenti de test.
applicat. de qua latius agam in selectione de immu-
tatione utriusque iudicii, quam Deo annuente in fe-
riatū diebus debemus.

Succedunt illa uerba, publicę tranquillitatis
causa que continent finem precipuum interdictorum
quia obtentu possidendi, fruendi que comodis possessio-
ni, que multas sunt §. retinendę nisi de interdictis
molestis partes ad arma prosiliunt, nisi Iudex
interueniat, et rixantes pro sua iurisdictione
componat l. equissimum l. a. de usufructu, immo
quoduis rixa in timeat, semper necessaria ē ordina-
tio possessionis ut cognoscat quis sit reus, uel actor
de §. retinendę l. 1. §. 1. et sequenti uti possidetis
l. incerti §. de interdictis l. liberis 7. §. ult. de
liberal. causa, ideo iudicia summaria de possessione
dicuntur preparatoria ad causam proprietatis l. si deui-
37. de iudiciis cap. ult. de ordine cognum. Conuentionis
in practico cap. 17. m. l. Salgadus de protectione Re-
gia. 3. p. cap. 11. an. 2. Mikdan. d. commentario l.
epn 8. d. et hoc etiam significant illa uerba, aut
manifesti juris causas, quia ubi manifestum est
possessionem ad aliquem pertinere, debet Iudex eum

4
aliqua interdictis
possessoria hinc ad
mixtam causam pro-
prietatis

9
finis precipuus
interdictorum

iudicia de possio-
ne dicuntur prepara-
toria ad causam
proprietatis

In notorio ordo
e ordinem non
tenent.

efficitur sententia

in causis possessionis
si solent esse litem ap-
pellationis.

10

in sua possessione tueri summarissime, et sine strepi-
tu iudiciali, si ab alio deturbet, aut perturbet cap quo
nam lo de filiis pignoratitiorum, quia ut in l. 6. Met
dici in notorio ordo e ordinem et servare cap. ad no-
tram, et ibi doctores de iure iurando. Denique illa verba
quid recta fieri iubet, aut prohibet, significat effu-
tum sententia, qui est plerumque sceleris executionis
neg. enim in causis possessionis summarissimis solet.
Eius locus appellatio l. unica. si de momentanea pos-
sion. appellat. Douc preceptis saluato d. 3. p. c. 12 fe-
re per totum.

Exposita differe, et indicata breuiter vti doctrina
noti tractatus succedit ut diuidamus remedia pos-
sessoria, habemus diuisionem Nigari, Pauli, et Justinia-
ni in l. 1. et 2. de interdiciis, prin. inst. eodem tit. et
per totum, aham nimis scdillam, et operosam. Vti in
Vderii Mundani l. 1. de interdiciis Comment. 6. per to-
tum. Alias Iacobi Ferrarii Henrici Vocerii, et alio-
rum, qui epitome, vel dissertationes ad vtrumq. sum-
serunt sub hoc tractatu, quem teperunt satis remede.
Aptat e diuisio Dreucleris dicto volumine 2. disp. 25. he-
si prima, quam sequar, et exponam. q. omnia remedia pos-
sessoria, vel sunt de rebus diuinijs, vel humanis. Res huma-
ne, vel sunt in commercio, vel extra commercium. Denique ex
rebus que sunt in commercio quedam sunt corporales, que-
dam incorporeales. De his omnibus competunt remedia pos-
sessoria. Pro rebus diuinis veluti de mortuo inferendo, re-
publico edificando etly. de rebus reliquis est de comen-
ditarijs, veluti de libris exhibendis, de dote sine cap-
tione, nequid in loco publico etly. De rebus incorpo-
ralibus, quales sunt seruitudes, de itinere actusque priua-
to de aqua quotidiana et estiuo etly. Pro rebus corpo-

Diuisio diuisio
vltimi tit.

nalibus cum omne jus consistat in adipiscendo, retinen-
do, et recuperando lult. de legibus ad has claves cum
doctissimo Menochio illa reducimus, et ut serio remip-
sam ingrediamur sit iam p

5

Prima pars

De interdictis, et remediis possessionis adipis-
cenda.

Non possumus transitionem facere ad interdicta adipiscen-
di possessionis quorum bonorum, et quorum legatorum, nisi
si prius exposuerimus remedium possessionum, quod ex-
tat in l. ultima C. de edicto Diui Adriani tollendo, qd
e ualde a fine interdictis, neque ab illis distat immo-
do procedendi, et celeritate processus ut notauit Irenth
rus ubi proxime. Ad expositionem qd predicta legis, t.
notandum e Imperatorem Antoninum Verum hoc edictum
occasione legis de uicesima hereditatum. L. Julia uices-
sime siue tacesimario lata fuit ab Augusto Emilio
Legido, et Licio Arruntio consulibus ut tradit Dio lib
82. Historiarum perquam uicesima pars hereditatem
et omnium donationum causa mortis fisco applicaba-
t. exceptis proximis cognatis. hec exceptio post auaritiam
successorum sublata fuit, et indistincte de omnibus he-
reditatibus soluebat. siquidem Plinius in panegyrico Tra-
ianum laudat non quia sustulit, sed quia tenuit san-
ctius ne exigeret de hereditatibus proximorum, pauperum
et eorum, qui iure Latii gaudebant. Adrianus prode lau-
dio ut fuit perung aduersus uetus jus reducit, eius fi-
lius successus que Antoninus iterum temperauit, quia
uit iterum Marcus Philosophus successor, Iulius Erast

Ad l. ult. C. de
edicto Diui Adria-
ni tollendo.

L. Julia uicesima
ita lata fuit ab
Augusto Emilio Legi-
do, et Licio Arruntio

Trajanus tenuit

Adrianus uetus jus
reducit

Antoninus temperauit

Marcus Philosophus
iterum grauidia

Antonius maiori
copiam sustulit

Justinianus pe-
nitas sustulit.

nus Christianissimus Imperator maiori ex parte sub-
tulit, si in totum ut refert et extollit Antonius in
penebris eiusdem (Dion.) Justinianus penitas sub-
tulit tributum vicissim, et edictum Adriani quoad
hanc partem, et ita intelligetis titulum (de edicto
Dion. Adriani tollendo. De hac vicissim multa disputat
Alicius lib. 2. disputationum cap. 6. Saneamus in l. com-
putationis 68 ad l. falidiam. Ant. Augustinus de
Legib. in vicissim. Cujacius ad Paulum lib. 4. senten-
tiam tit. 6. de vicissim, et lib. 9. observat cap. 24 et in l. fi-
lius familias 124 §. 2. et sequendo de legat. 1. Jo-
nes Bertrandus de Jurisprud. lib. 1. in Ambr. Mauro
Casar. Bulengerus de Regalib. populi Romani cap.
40 Casar. Argelus §. homo l. de missione in possessionem
eo hac l. ultima quest. 1. art. 1. Lipsius ad Tacitum
lib. 13 annalium annotatione 95 et ad penebris
Plinii ubi parte Titum ubi supra Principibus persuasit
recupit. Et distinctionem ad usum huius tributi et dixeris
quest. politica etiam disputat Anus. Solanus Emblemata
te 83 ex n. 23

Quin. tributi occasione, et ut eius exactio maturaret
Adrianus edixit ut tabule testamenti aperirentur, et cito
mitteret heres in possessionem ut fideius haberet agnos partem
suam exgeret, quod manifeste docet Paulus lib. 4. senten-
tiam tit. 6. §. ult. ubi Cujacius, et ad hunc tit. Antonius
Augustinus ubi proxime Argelus d. quest. 1. art. 1. missio
ad Adriano induca multis in eam ambagibus peragebat
prout fuerunt veteres. Solemnitatum scrupulosi amatores,
ut de apertura tabularum testimonium habemus Pauli
d. tit. 6. Justinianus eas etiam sustulit, planamque et
sinceram induxit sine ulla circumlocutione ut ipse testatur

2
quod Adrianus
Paulus

veteres solemnitate
fuerunt amatores

et notat Vberius Argelus d. quest. 1. art. 7. ex 6.
 rursus ex edicto Adriani testamentum aperiendum erat
 intra tres vel quinque dies; et hereditas abentibus deba
 t tempus dupliatum, et hoc amplius impedit dies dabunt
 in singula vicina milia partium ita fieri faciendo Pau
 lus d. 67. G. § ult. idem Amibius Marci in l. mille par
 tes l. 54. de v. s. de hac computatione agit subtilis le
 gi vicissim ut brevis ibi notavit Cujacius et in d. 4.
 ult. Deinde etiam ad petendam missionem in posse
 sionem tempus aliquod per finivit forsam anni, quod exue
 rit Justiniani tollit potest. hęc omnia abrogant in d.
 l. ult. ut simpliciter sine ullis ambagibus et sine prohi
 tione temporis aperiat testamentum, et petat missio in
 possessionem, nisi sint creditores qui impendant (Donel. n. 10
 et Cujacius in p. Argelus d. quest. 4. art. 4.

6
 ex Adriani edicto tes
 tamentum aperiendum
 intra tres, vel quinque
 dies

Justinianus c. de sanctis in d. l. ult. si heres ex
 auevel ex parte scriptis competenti iudici ostenderit
 testamentum non cancellatum, necque aboliatum, nec in quo
 se forte usitatum subscriptionibus testium legitime testi
 ficum ut mittat in possessionem bonorum hereditatis, que
 defuncti fuerunt tempore mortis. Solent in p. qui queere
 quid sit mitti in possessionem testamenti publicum perso
 narum? nihil aliud e, quam capere possessionem debita n
 dato iudici, sicut per auctores, hoc die interveniente publi
 co tabellione et ministris. Douet post Cujacium Argelus
 d. quest. 1. art. 3. de iudice competentem etiam dubitat.
 regulariter e ubi hereditas e sita, fundat pro multis
 Annis la Rea de iudicibus c. 6. Gratianensis: i. q. 7. pro die
 ta d. de iure Regis confirmat ea l. 2. h. 7. ff. part. 6.
 eamque plurimis authorum testimoniis illustrat et
 ampliat Carleual. 2. Thoma de iudicibus h. 7. 3. disp. 5. ex

3
 sanctio Justiniana
 in d. l. ult. de iud.

quid sit mitti in posse
 sionem testamenti
 publicum per sona
 rum?

Indep competentis e
 regu lariter ubi here
 ditas est sita.

n. 14. alio que remissive adducit Oler. Doctissimus pro
 maris Valde Sletanus, de cessione jurium et actionum
 tit. 6. que tit. 8. n. 17. Quo ex hac etone sunt notanda: al
 terum e omne vitium extermin. testamenti, id e, quod in
 eius extrinseca forma oculis obicit impedire inmissione
 in possessionem; qualia sunt defectus testium a bratio, un
 cellatio, aut afflictio, sed hęc tria postrema non impediunt
 possessionem, quando extant in parte substantiali, veluti
 in clausula institutionis est, qui petit se immitti
 aut in subscriptione testium, aut in mancipatione
 testamenti, unde osero amierito n. 1. in parte acci
 dentali que potest adesse, et abesse sine dampno totius
 testamenti, veluti si aliquid legatum, vel datio liberta
 ri, vel fideicomissum, aut similia aboleta sint L. de
 his que in testamento de her. cap. ex litteris de fide iurium
 meliorum Divers. Dorel. in Summa f. hoc tit. n. 7. Ant.
 Gomez in l. 45. tauri n. 145. et n. sequenti
 Spino in speculo testamentorum glossa 34. n. 27. Argely
 dicta que tit. 1. Art. 7. ex n. 10. Alterum e, vitia inter
 na testamenti, non impedire inmissionem, qualia sunt
 si arguat falsum inofficiosum, vel nullum ob preteri
 tionem liberorum L. 2. f. hoc tit. Paulus lib. 3. senten
 tium tit. 5. §. 11. que est specialis diffa inter hoc iudici
 um et plenarium petitionis hereditatis, in quo de omni
 by testamentis, et testatoris vitis disputatur L. Divus
 J. §. 1. de petitione hereditatis, sed nihilominus ex com
 muni auctorum plauto, et usu forensi obtinuit non sine
 equitate, ut si scripto petenti inmissionem ex hoc edito
 heres legitimus obviat de vitis internis testame
 et in continenti offerat probationes, quibz exceptionem
 liquido probet audiat et impediat inmissio ut post
 Baldum, Salicetum, Ripam, et alios classicos dicitur.

vitium externum tes
 tamenti impedit mis
 sionem in possessionem

vitia interna testa
 menti non impedi
 unt inmissionem

in iudicio plenario
 de omnibz vitis dis
 putatur.

Donellus nro Gomez d. n. 145 ubi super. Parladorus
 lib 2. rerum quotidianarum cap. 5. n. 5. et 12 Burgos
 de Paz contilio 39 n. 3. (a leual d. disp. 5. ex n. 19
 Angelus 2. thomo de legitimo contradictore quest. 11.
 per totam. Proque doctrina faciunt text. in fra saepe ex
 pendendi in L. 3. §. Pomponius 12 ad exhibendum L. his
 l. aqua 3. ut in psonionem Legatorum, qui probant nul
 lum Judicium, quantumvis Summarissimum uno, aut
 altero excepto, excludere illas exceptiones de quibus
 in continenti aperire potest abique eo, quod altiore
 in dapinem requirunt. Videndus etiam Molina cum
 suis addentibus lib 4. de primogeniis cap. 9. n. 40

Nullum Judicium
 excludit hoc
 non

Hac occasione arrepta Angelus 1. thomo ad mram
 L. ultionam quest. 2. per decem et septem articulos,
 disputat de omnibus actibus, qui possunt fieri in conti
 nenti, et quomodo in continenti facti dicantur, et quest. 3.
 per viginti et quatuor articulos tractat quibus non sit
 permissum favore testamentum. et questione 11 per tres
 articulos an institutio directa possit fieri in continenti
 que omnia potius supponenda essent, quam disputanda,
 alioquin nullus seris tractatus finem inueniret

qui actus possunt fieri
 in continenti.

Apparet primo hoc beneficium concedi heredi sup
 ra in testamento, vel ei qui vicem heredis sustinet,
 quales sunt substituti, quibus delata est hereditas,
 pater, vel dominus, qui per filium, vel seruum heredes
 facti sunt Gomez vind. L. 45 ex n. 140. 19. ipsum
 testamentum est quod moris in missionem. In quo
 dicitur hoc remedium ab interdicto quorum bonorum
 19. ipsum testamentum, e. 9. ment' in missionem, in quo dicitur hoc
 remedium ab interdicto quorum ut in fra dicimus: 19. si testamen
 factum in publicis forma non habeat cessat hoc remedium, utrum

hoc beneficium con
 dicitur heredi

dicitur hoc remedium
 ab interdicto quorum
 bonorum.

huc remedium com-
petit testamenti
inundipatiis

debita privata scrip-
tura ad instrumen-
tum publicum redi-
git

6
hoc remedium in compe-
tentiis uenientibus ab in-
testato.

pro testamento nuncupatiui in scriptura facti (nam
et hoc nuncupatiui pro publico. ad m. lib. 10. tit. 1. et lib. 6. tit. 1.
lib. 6. met. Richard. m. 8. ult. int. de testamentis) com-
petat in iur. remedium, dubitatum apud ueteres fuisse
sed obicit competere: quia licet sit apertum, et in iustitia
nuncupatiuum, tamen publica scriptura exhibet. Doct.
post antiquiores Aquinas personalis in tractatu de adri-
picenda possessione ex t. 169 Menoch. de adipsenda
remedio 4. ex n. ga. Argellus d. 1. et homo quest. 6. art.
1. et 2. et ad mores nros cum iudicio Ant. Gomez
ind. l. 45 tauri n. 135 Accedus in l. 3. tit. 14. lib.
4. Compilationis ex n. 2. ubi de privata scriptura testa-
menti ad instrumentum publicum redacta iudicis
authoritate, et tabelionis interuentu idem resolunt.
Ceterum si heres uellet probare testamentum factum
fuisse quod non appareat denegat iur. iuris: quia testes
in punctis sufficienter concludere de omnibus requisitis,
et fama extrinseca testamenti, quam iudex oculis
cernere debet, ut decernat possessionem. Ita recte Molina
de primogeniis lib. 5. cap. 13 ex n. AA Menoch. n. 107
Argellus articulo 4. ubi proxime. qui per nouum sequen-
tes articulos suo more ex occasione disputat quando
censeat renouatum testamentum, uel sit in perfectum,
quod etiam supponere debuit.

fit inde quoque luce meridiana clarius hoc re-
medium in competere uenientibus ab intestato cum pro-
se publicum instrumentum testamenti afferre non pos-
sint ut post quinquaginta auctores quos refert docet
Argellus d. 1. et homo quest. 4. art. 1. praeterea n. 25. Caya-
lius et Onel. in pra. Accedus ind. l. 3. n. 35. Eritia
nec in repetitione ad h. sui n. 73 et sequenti. Nihil o-
minus auctores praeterea et cum ipsis latissime idem do-
getur.

3

idem Argelus d. quest. 4. per septem articulos tribuit
 iudicium utile, vel extraordinarium ex officio Iudicis ut
 eandem immisionem petat, ac potest petere in testamen
 to scriptus heres. Sed hęc omnia verba domnia sunt
 antiquorum neque in iure fundamentum habent: cum
 itę extensionis ab alio quam a Principe vel a lege
 fieri non possunt, arguitur l. ult. illam (de collationibus
 quare ut graniter, et in his terminis admonet. Paulus
 d. l. 6. §. 5. n. 4. nihil tam cordatum est quam verbi
 legis vitare, et contra mentem iugulatoris in facere
 et circiter extensiones.

ite, extensio rus
 ab alio quam a Prin
 cipe, vel a l. fieri
 non possunt.

Illam tamen facile admitto ut competat some
 luum nostrum fideicommissario viti sine patris sine testis
 hueditatis ut colligitur sine violentia l. ult. (de condi
 cibus, ita vero ei competit si hueditas restricta sit, quia
 tunc heredis non habetur l. restituta 37 ad scilicet Tre
 bel. §. restituta inot. de fideic. huedit. Dicitur Monach
 d. remed. 4. eo n. 166. h. t. Gomez in l. l. AS n. 138 spi
 no d. glusa 34 n. 29 de iud. in l. 3. si. 13 l. 4. d. mgi
 lationi eo n. 13. Argelus d. l. homo quest. 8. p. 100.

7
 hoc remedium conge
 tit fideicommissaria

Itaque de illius quibz hoc remedium datur dece
 dit ut disquiramus aduersus quo denegetur hereditas
 vel fideicommissarius. Regula sumenda e ex ipso Iusti
 niano in l. ult. ibi. Non autem legitimo modo ab alio
detinentur. Ex quibz constat immisionem denega
 ri aduersus eum, qui legitimo et potiore titulo res
 possidet, quas petit heres tanquam hereditarias: ex
 his verbis occasionem arripunt viri interpretetas
 tande de legitimo contradicere. Sed nos ut in propi
 a a propiis diuidamus in primis profitemur non esse
 legitimum contradicere eum qui iure actionis

8
 aduersus quosda
 negatur.

de legitimo con
 dicere.

non est legitimus
contradictor qui q
quo, hoc d' d' septat

concurrit, seu occurrit alii petenti, veluti si interq.
instrumentum testamenti fuisse exhibeat, et uterq.
seorsim pretendat solum suum testamentum valere:
tunc etiam e quo iure disceptatur, et uterque est
plus quam legitimus contradictor, neg. immisio de ces
nenda est donec de iuris alterutrius testamenti con
tet ut ab speciali. p. ex l. 1. (hoc tit. addenda ta
men sunt Menoch. d. remediis A. ex n 889. Gomez
ubi supra n 147 et sequenti Alexander Ambrosinus
decisione 5. Perusina Marius Antonius Peregrinus
de fideicommissi art. 48. ex n 23 Angelus de Legiti
mo contradictore quest. 2. et 10. ubi late tractat de
fideicommissario, qui potest in rigoroso sensu esse legi
timus contradictor sicut etiam sit in possessione lex
hoc remedio, heres immisionum petat denuo, de quo
etiam videndus est Marta de Successione Leg h A.
p. quest. 17 art. 3. idem Judicium est de Legatario,
et de filiis pro legitima concurrentibus de quibus agit idem
Angelus quest. 12 nos tamen omittimus, quia ad
nostram spartam ornandam n̄ pertinent.

9
Quid sit legiti
mus contradictor?

Legitimus q. contradictor est ut diffinit Lar
ladotius d. lib 2. cap. 5. n 5. et 10 qui ostendit ti
tulum ad possidendam potiore quam heres, et qui
simul meret immisionem, et executionem. Docent et
prosequuntur Massuerus in additionibus ad practicam Fern
re titolo quo petit hereditas ex testamento pap. mibi
570 aut saltem parem cum testamento. Marta d. A.
p. quest 16 art. 2. Tunc enim de iuris utriusque tituli
plenario disputat iniuria ordinaria, et missio impeditur
Hugo celsum consilio l. n 24. Spino d. gloria 34.
ex n. 30. His etiam notandum est ne in equis

deignamus appellari legitimum contraditorem, qui
 post mortem defuncti incipit a liquorem heredi-
 tariam possidere, sed potius iure, quam heres, qui
 intendit in missionem, veluti si ab executore testa-
 menti ex iusto titulo sibi tradita sit, vel etiam
 a f. post mortem testatoris, si tamen in continenti
 offerat se ad probandum sum illum et n. testatorem
 dnm fuisse. aliqui tituli nati ab extraneo post
 mortem testatoris sunt iniusti respectu heredis, cu-
 jus possessio per hoc remedium condignitur cum por-
 tione defuncti, adeo quidem ut quantum ad hunc
 de possessione sit appellat restitutorium in simili specie
 l. 1. d. quorum bonorum, quia quod fuit defuncti restituit
 heredi ut rationat. Dicitur sit p. d. Permodet hanc doctri-
 nam Justinianus in d. l. ult. dum docet si medio tempore
 extraneus ab extraneo rem comparavit, et usque eam
 legitimo tempore transacto excludere heredem: q. si n.
 dum usucapta est, non excluditur heres, quamvis extra-
 neus legitimo titulo eam obtinuerit. Hinc colligunt for-
 daiores interpretes possessionem cum titulo habito a b
 extraneo post mortem testatoris non efficere legitimum
 contraditorem, nisi possidet in continenti offerat probationem
 de dominio auctoris sui, vel quasi dominio: quia qua-
 si dominium per publicianam idem prestat quod verum
 dominium per vindicationem l. 1. l. quaeunque § 2 in
 prim. de publiciana §. nam si qui 4. in it. de actioni-
 bus. factis hic n. 12 Regulus eodem tractatu quest.
 1. art. 1. an. 5. et 18. etiam sententiam tenent Azor. Cald.
 Sabietus, et alii clausi in p. d. Menoch. de adignanda
 remedio 4. ex n. 604 Angelus cum multis d. art. 1.
 d. m. Conarruanes in practico cap. 12 n. 9. et A. quomodo

qui post mortem
 defuncti incipit
 possidere eam
 legitimum est.

si talis est extraneus
 testatoris dicitur in iure
 respectu heredis

quod fuit de herede
 restitutorium

pro contraria soleat allegari Notitia cum suis adden-
tib; lib 4. cap. 9. a n. 8. Paulador. d. cap. 5. n. 9. et
10. Noquerol. allegat. g. ex n. 93. Qui tenentur con-
tinantes. solum tunc habet allegationem habet ab ex-
traneo post mortem testatoris sufficere ut possit
censeatur legitimus contradictor.

10
non sit plusquam
legitimus contradictor

g. qui ante mortem defuncti ex aliquo iurto-
tulo non capit considero, plus est quam legitimus
contradictor, deq; enim tam impedit immisionem,
quam ipsa immisio desit in hoc casu. Curia hores
scriptus solum mittit in possessionem earum rerum
quas defunctus reliquit tempore mortis ut dicit
ind. l. ult. id est quas possidebat perse, vel per subie-
tas juri suo personar. Unde inferunt in ille tantum
bona immittendum esse heredem, in quib; si defunctus
viveret manutenendus euet eo presenti possessione
per regulam text. in l. 1. 8. hoc inter dictam d. ut ipse
si dicitur Ant. Gomez in l. 1. 45 taurin. 45 Argellus
de legitimo contradictore quest. 4. art. 1. n. 32. et art.
3. potestum et quest. 8. art. 2. et quest. 9. art. 2. ex quo
apparet si pro reb; cognitis dotabilibus quas defunctus
reliquit concurrant hores petens immisionem, et mu-
lier petens retentionem vel pro Amparo de dote mulie-
ris perferendam esse, qui in totis exponit in mariti
videtur esse illa bona. L. in reb; 30. de pure dotum.
Quinimo ego legi constante matrimonio adquisi-
tis uxoris medietate manuteneretur adversus he-
redem. Notent Pauladorius d. lib. 2. cap. 5. ex n. 3.
Sicundus in d. l. 3. ex n. 9. cum g. ab extraneo ante mo-
tem testatoris titulum habet impedit immisionem: g.
multo fortius illam impedit si ab ipso in crede remaneat

in bona mulier
habet in quib; defunctus
non sit tenentur in dote
videtur

in bonis per uxorem
videtur tenentur in dote
videtur

tus sit, quia heres contra factum suum unire non potest. Menoch. d. remedio 4. n. 883. Angelus d. quest. 4. art. 2. eon 42, et ibi novissime eius additio hator spiritus de Ribieres, et quest. 7 art. 2. in pmi tamen eo equitate et usu foretisi admittitur una limitatio, nempe si possessio viuo testatore occupata prius injuste sit carens titulo, quia talem possessionem proxi tui videbit Antonius Gomez n. 150 Menoch. n. 882 Martia de successione legali A. p. quest. 47 art. 3. Angelus d. art. 3. ex n. 60. Cui pro more suo quest. 5. et 6. exponit quod sit iniusta possessio cum debuisset supponere.

heres contra factum suum unire non potest

Limitatio

Alia exceptio proponitur in d. lult. ibi nisi tantum temporis refluxerit quod parit vel povero si plenissimam securitatem super dominio praestant vel ipsi qui misit e omnem intentionem excludere haele exceptio temporis; que dupliciter ab Imperatore consideratur, hael est q. poveris, si cum titulo et bona fide continua possedit per tempus requisitum ad usucapionem, que tribuit possessori dominium et actionem plenissimam securitatem: quia regula vltor omnibz remedis possessorij obstat exceptio dominii L. penult. et ult. de publiciana l. 27 tit. 2. part. 3. Quot ad hrem cum multis Parladorus d. cap. 5. n. 7. Secundo ex q. heredis si negligens fuit si per triginta annos non petuit immisionem, quod silentium oblit omne remedium et actionem l. si cut 3. C. de prescript. trij. vel quadring. an. ut lex in periori soluetri 4. p. postea fortius idem concedit in 2. ult. si ex utriusque partis tempore eadem exceptio comparatur. Ex parte poveris, quia usuegit de parte heredis q. negligens fuit de iuribus per

11
alia exceptio
et dupliciter

omnibz remedis possessorij obstat exceptio dominii.

si silentium oblit omne remedium et actionem.

tempus usucapioni prescriptum, sed etiam per hunc in
tabam nos, quo casu utraq. rō concurrat, sed firmat
magis exceptionem a quo modo interpretandi parum di
ciant Cuiacius et Dorrellus n. 20. in d. l. ult. Menoch.
d. remedio 4. n. 274. Parlatarius lib. 1. rerum quōtidiani
narum cap. 1. §. 2. et §. 11. n. 10. Angelus l. homo ad lē
dem legem ultimam quest. 1. art. 1. et ult.

12

quando hō in iudicio
sō habet admiscam pro
mittam

Quis, quando hō intromittatur per contradictorū
suo incipit causa habere admixtam proprietatem
et tunc appellationsi deferendum est a sententia in qua
pessus alteri ex partibz degnitur Menoch. d. remedio
4. n. 836. La Cado de Regia protectione 3. p. cap. 12

ex n. 91. Ceterum ubi contradictio non est impedit
et misio statim peragitur non est locus appellationsi
tāquam finis, et ita accipienda est doctrina eius
de m. salgado n. 34. Menochi n. 826. Fouarruiz cap
23. p. 1. d. 3. inde quāobrem Barb.

13

De interdito quomodo
bonorum lib. 4. tit.
2.

Quis in interdico con
venit cui agitur et
quomodo iudicium datur

Expósito remedio d. leg. ultime recte descendi
mus ad interdico quomodo bonorum, cuius extant verba
in l. 1. in prin. Primo notandum est hoc interdico illitan
tum competere cui a Proxore bonorum possessio data est
l. 2. §. hō. tit. hō. requisitum propter ignorantiam termi
norum mille difficultatibz involuitur a veteribus et
pauis apud Menochium de adigenda remedio l.
1. n. 9. Antonium Gomez in l. ad fauorē n. 228 fa
cile tamen ita explicandum est. Bonorum possessio, si
ne ab intestato, sive ex testamento semper datur cum
aliqua causā cognē; veluti si testamentum exhibeatur
de morte defuncti; si ab intestato petatur de proximi
tate gradus, morte defuncti, et aliqua prohibitione de
non facto testamento. Si non est contrahitōr expositus

Explicatio

Quis in interdico con
venit cui agitur et
quomodo iudicium datur

Bona unpossio
edictalis

de plano sine figura iudicii, et sine alicuius citatio
ne: huiusmodi edictalis, quia fere non indiget ullo
decreto, et ex verbis edicti datur. Si vero est contrarie
tor, tunc necessaria est causae cognitio, et cadet Prae
torio Tribunali ut discussis partium allegatis inibus illum
discernat, appellatque decretalis l. 3. §. si causa cog
nita d. de bonor. possessionibus l. 2. §. 1. quis ordo in
bonor. pos. servet d. Doent Cujacius lib. 14. quest. Papi
niani in l. scriptus § 2. de sardoniano edicto d. Wald.
ad Donel. lib. 7. cap. 14. tit. P. Reuand. lib. Singula
ri prohibitionum cap. 8. Richard in §. Summa ex
nlgo in de interdicitis Haquinens lib. 8. controuer
siarum cap. 73. et sequenti Mindan. secunda parte
de interdicit. tit. 16. ex n. 40. et nouissime Amicus
noster olim studiorum sodalis Don Nicolaus Anto
nius Hispanensis in doctissimo syntagmate et omni
sapientia referto de exilio et l. 4. §. exulium lib.
2. cap. 21. n. 7. Neutra uero bonorum possessio tribue
bat dominium quia erat praetoria §. quos autem pre
tor inst. de bonor. possessio nibz; multo minus tribuebat
possessionem rerum, quia est nomen iuris quod in suc
cessionem consistit non in possessione d. l. 3. §. bonorum
pos. in summa nihil aliud est, quam decretum, uel autho
ritas praetoria, quae aliquem de iure bonorum possessionem
preparat quae uiam ad interdictionem nostram quo possessione re
gimetur ut docet Cusald. d. cap. 14. tit. D. in quo
errant Mindan. d. tit. 16. ex n. 19. qui in uerso ordine
docuit interdictionem preparare uiam ad bonorum posse
sionem. Peruenit iam in usu non esse petere bonorum
possessionem edictalem, et sufficere illam agrorum abiq;
praetore l. ult. (qui admitti §. ult. ubi notatur inst.

de iure l. 1. §.

nullo tribuit
dominium, quae
que possessionem

Bonorum pos. prepa
rat uiam ad inter
dictionem.

quid sit in iure

de bonor. posses. quo casu non petita sed agnita bona
possessione potest quis agere hoc interdicto; sed huc
Digestorum semper petenda erat, et ita prima verba
Edicti exponuntur.

14
Hoc interdictum com
paratur hereditatis tam in
ter. quam ab intestato.

Ex his apparet interdictum hoc competere om
nibus hereditibus tam ex testamento, quam ab intestato;
quia ex utroq. cap. bonorum possessiones pretore, de
terminantur. s. m. Inst. de bonor. posses. Ique est doctri
na Bartoli in t. l. ult. (. de edito (Qui Fabrianus
collenda n. 15 Sabietti in d. l. 2. (. hoc tit. quos
et alios sequitur Menoch. d. remedio l. n. 35 et
sequenti, huc in effectum descendit Miranda tit. 16
art. 26. in causa tamen testamentaria hodie non caret
scrupulo cum heredi scripto consultum sit alio saluberr
mo remedio d. legis ultime. sed Bartol. et Miranda
respondent utilitatis esse duplex remedium, quam singulis
habere, et utrumque posse accumulari cum ad eundem
effectum tendant. Exo addo aliquando posse hoc inter
dictum esse necessarium nam scilicet sub conditione in
ferim non potest adire hereditatem l. his qui 13 de acqui.
hereditat. et potest interim petere bonorum possessionem
sive re custodig causa l. 3. §. 1. de bonor. posses. Reme
dium legis ultime non competit nisi adita hereditate
hoc interdictum redditur. Admissa bonorum possessione.
g. tunc necessarium erit.

in causa testamentaria
non substatat.
solus Bartoli

hanc sub conditio
ne interim non po
test adire.

remedium legis ult
ime non competit, ni
si adita hereditate

15
Preparatorium est
sol interdictum
cui competit?

Rursus hoc interdictum preparatorium est ad fu
ditium plenarium petitionis hereditatis l. 2. (. hoc tit.
notant Cuyacius in paratib. et Miranda d. tit. 16
n. 21. Ex quo consequitur non competere, nisi adversus
eum qui pro herede, aut pro possessore possidet l. 1. in prin.
hoc tit. quia iudicium plenarium non redditur, nisi

contra quem iudicium
plena iura reddat

contra possidentem pro herede, vel pro possessore. In re
laribus q. cum quatuor sequentibus de petitione here
ditatis, nempe quise iactat falso heredem, vel sine
ullo proprio titulo possidet. Docent Covarruvias in pra
tici cap. 12. per eum. Cuyacius lib. 6. quest. Ultima
ni in l. ultima si pars hereditatis petatur osulld ad
Domec. lib. 19. cap. 12. lit. V. et littera A. A. Amaya lib
3. observat. cap. 2. n. 19. Richard. in §. actionum 28
quest. 30. ex n. 6. inst. de actionib. Ex quo in pun
to juris certius iudicio hoc interdictum non reddi
contra possidentem cum titulo etiam si ab extraneo
titulum habeat et post mortem testatoris ut docent He
noch. ex n. 60. Alondan. ex n. 56. ubi proxime: et in eo
plenius apparet remedium. Legis ultime, quem
uis confundat Ant. Gomez in l. 45 tauri n. 228
v. item adde et n. 163.

quid sit in pun
to juris?

Per cons. ut petitio hereditatis competit adversus
possessorem rei singularis & l. regulariter q. in actione
pro singulari de hoc interdictum habet ut indicat in l.
radipiscendo inst. de interdicti ibi quod ex bonis et
f. d. sante ex l. qui tabulas 27 §. apochia et §. ult.
cum trib. legib. sequentibus de furtis ubi si quis su
rripuit apochiam, vel chirographum datur actio furi
tis in quantum interfuit vel si sine surrepta prop
dilectum probonis. quod si non surripuit, sed delinquit
ex l. Aquilia actus propter damnum, nam et rapine
censet qui corrumpit dicitur ad l. Aquili
am lib. 2. cap. 3. sect. 4. quod si prius surripuit

16

petitio hereditatis
sive corrumpit

pro singulari rei
interdictionem

per l. qui tabulas
de furtis
species

postea delerit lege Aquilia non tenet, qui delin-
 de nihil novum adiecit ad delictum facti iam
 patratum; postea subicit pro iisdem tabulis, et
 sed exhibendum agi posse et nro interdicto sensus
 pendet ex d. 8. apocha 2. In quo de chirografo
 apocha, et instrumentis a vicinis debiti particula-
 ris, vel solari agitur, et sic de re singulari ut de-
 cent ind. l. 29. Accursius, Barth. et Angel. iq.
 pro re singulari competit interdicitum. Ripa in
 l. 1. hoc tit. n. 15. Menoch. d. remedio 1. et n. 80
 Unde non placet intellectus quem huic textui as-
 signat dñus Valentia lib. 3. illu. tract. 1. cap. 2.
 et n. 31. de ipsi tabulis testamenti, qui est contra litem
 nam. sed extra obicit text. ind. l. 1. hoc tit. ibi: ho-
 interdicitum ad Universitatem bonorum, non ad singula
 res pertinet. et ibi et est adigendum, universorum bo-
 norum, quia respondet esse universale, et ad omnia
 bona spectat eius qui succedit, nam qui non succedit
 titulo vti non potest uti huius remedio, et est vti q.
 omnium rerum per illud potest heres petere possessionem.
 Non tamen significant illa verba collectivè, ut ad uni-
 versa bona precise competat. Et cum dicimus omnes sibi
 Iusticos Salamantinas gaudere privilegio fori: non sig-
 nificamus Universos simul concurrentes gaudere,
 sed ea Universis singulos (docent Ripa et Menoch.
 ubi proxime, et post Tuzarium et Dñel. Pichardum
 d. sequens ind. de interdicitis n. 14. et proponit h.
 et brevis Antonius Gomez ind. l. 4. hauri n.
 128.
 In eo tamen dicitur pro interdicitum a iudicio ple-
 nario petitionis hereditatis, quod per plenarium e-

non placet sententia va-
 lenti ad eandem

obicitis

respondet

17
 In quo differt hoc
 interdicitum a peti-

tiam petuntur debita; cum sit petitio hereditatis,
 cuius nomen omnia Jura defuncti complectitur
 l. nec ullam 13 §. ult. cum l. sequenti de petit. hered.
 Sed per interdictum debita n̄ petuntur; cum tantum
 tendat ad adipiscendam possessionem l. 2. hoc tit. de
 bita vero tanquam Jura incorporalia possideri n̄ pu
 sunt l. 2. de acqui. pos. In quo voluit ut hoc inter
 dictum differat a remedio d. legis vltime quod
 pertinet ad debita hereditaria exigenda ut colli
 gunt ex eius generalitate Ripa in l. 2. hoc tit.
 n. 1. Menoch. d. remedio l. ex n 72 elegantia
 tomus Gomez int. l. As tauri n 129 quod sub
 titulo. Sed non quod docuit Mandanus d. tit. 16 ex
 n. 59 pro debitis etiam competere ut l. saltem in
 t. dictum n̄ tam neg. enim hideo qua autoritate
 extensionem hanc audeat facere. Ne quod tradit
 Menoch. ex n 83 pro reuocantibus et iudicibus incorpora
 libz seorsim et per se consideratis hoc remedium com
 petere, quia cum ad possessionem sit ceuat in illis me
 ta possessionis d. l. 1. 9

Nunc de exceptione que opponi potest agenti hoc
 interdicto est usurpationis, si interim res usurpata
 ē d. l. 1. in prin. Tenuis exceptionis supposito
 ne valde dubitant interpretes nostri, quia inter
 dictum non datur contra titulo possidentem ut di
 ui; sed contra eum qui possidet falso titulo here
 di, vel nullo titulo, qui est predo, vel predomis
 instat l. pro herede 11. de petit. hereditat. qua l. ad

10
 cione hereditatis
 per interdictum debi
 ta non petuntur
 Jura incorporalia po
 ssideri non possunt
 L. ult. pertinet ad debi
 ta hereditaria exi
 genda.
 senta Mandani
 non admittitur
 nec Menoch. hii

18
 hoc iuris a usurpato
 interdictum datur
 contra titulo possi
 dentem.

ad Omel. lib 4. cap 4. lit. D. Ant. Faber de ead. 26
re g. Easpar Squifordequerus ad eundem Fabrum
lib 2. tractatu 28 quest. 7. in extricanda hac di-
ficultate multa commiscuntur multis apud Me-
noch. ex ~~tit~~ Et. n. St. Mindanus ex n. 63. illis
tamen ommissi mihi tam facile videtur, ^{nihil} quia tunc
et Protor supponunt rem potuisse usucapi: q. nos debet
mus assignare in qua circumstantia casum in quo eorum
doctrina precedat. Ponite eum qui pro possidere posside-
bat vendidit rem immobilem seio possessoris bonae fidei
procul dubio seius experientia sua usucapere poterit, et
ex persona auctoris sui tenebitur petitione hereditaria
et per cons. hoc interdicto. licet titulus possideat, quia
a prodone possidet ut sunt text. disticti in l. nec u. Nam
lib 3. §. item quis cum sequenti. Leum qui SA de peti.
heredit. sed quicquam usucapit obicitur experienti hoc
interdicto exceptionem fusti dominii per usucapionem
quasi alii alius casus indagabunt ad hanc supposi-
tionem ut nos ad alia transeamus.

Ep. his Juriscommuni institutiis praxi et instituta
patria fluxerunt, quae ommittere provisis non licet sine dis-
pendio tractatus nostri, non tamen est necesse peculiariter
reponere l. 2 et 3. lit. LA partit 6. quia per omnia sancimus
de transcribunt dictam l. ultimam de edicto Divi Adria-
eti. ut ibi notat Gregorius, quare imprimis meminisse de
bonis veteris Alfohi q. institutionis que extat in l. 8 tit
6. de las herencias lib 5. fore legum, qua constitutum est ut
si defuncto sine altero ex fratribus impresis sit possessionem
omnium bonorum hereditatis dum alter est absens ^{quod quando}
cumque redeat accipiat possessionem partis pro indiviso, et sic
utroque possideat, donec bona dividantur abique eo quod alter

lib. 2. tit. 28. quest. 7.
cap. 4. precedit

ad l. 2. tit. 6. lib
3. fore

quod inveniuntur

sua parte; huic malo providit Rex noster sanicens ut
hæc defensio non imbediat in missionem; sed coherere mi-
tatur in possessionem bonorum pro indiviso, et postremo
nium postea dividatur inter ambos simul possidentes
et hæc est ratio huius legis.

Subiicit constitutio Alphonsi Primi que vulgo di-
citur La lei de Soria. extat in l. 1. tit. 14. lib. 3. or-
dinamenti, et in l. 3. tit. 13 lib. 4. Compilationis. pu-
sanitur ut si aliquis, ad quem hereditas non pertinet,
occupaverit possessionem sine iudicio decreto bonorum
videntium, que defunctus reliquit tempore mortis;
amittat tunc facto quodcumque ius quod habuerit, vel
prenderit habere hæc bona; quod si nullum ius
habuerit, bona restituat, et alterum tantum partem no-
mine propter invasionis audaciam. et ut iudex ponat
in quiete et pacifica possessione heredes venientes ex
testamento, vel ab intestato summarie sine strepitu et
figura iudicii cum damnis acceptis et lucris intercep-
tis, et exequatur penam. Prima huius constitutionis pars
non recitat penam legis sequi in tantam 7. unde in
et legis huius 7. Cad. Leg. Jul. de i. que imponitur in
l. 1. tit. 13 lib. 3. ordinamenti 14. et 2. tit. 14. lib. 4.
recapitulationis de qua pars Menoch. de recuper. remed. 13.
per totum ut recte admonet Didacus Perez ad hanc legem
lib. 1. ult. Azoned. hinc confuse in l. 3. ex n. 32. sed
hæc pars non recipitur in praxi quia hic rigor communi-
tatis levisque donacionis sublati est ut prout con-
stat Guarrachias lib. 3. var. cap. 16. n. 7. v. Hinc propterea
per 2. partem exequatur utraque successio tam legitima
quam testamentaria; adeo ut hoc remedium utriusque

20
Ad l. vulgo dicitur
de Soria

quid in hac l.
constituitur?

generis hereditatis competat. Notant Molina lib 3. De
 primogeniti cap. 23. n. 51 Gutierrez in repetitione ad
 h. s. l. autem n. 73 de hered. qualis. et diffin. Azuad.
 in d. l. 3. n. 1. et 30 Parladot. d. lib 2. cap. 5. n. 2. qui
 tamen censet non pertinere hoc remedium ad fructus
 proxi extraneos, sed ad consanguineos per illas
 la. leg. s. otros parentes propinquos sed contrarium
 voluit expositio, quia praedicta verba exempli tantum
 causa po. ita videntur, quod magis supponunt, quam
 respondent clausuras. Consent etiam, et Parladot. l. cap. 5.
 et n. 2. usque ad finem et Burgos de Paz consilio 34 per
 totum, nihil noui in remedio posesorio per hanc legem sta-
 tuti, nisi quod prius sancitum fuerat per dictam legem ul-
 timam f. de edito d. Adriani collectoris, et ita infra re-
 ceptum est. sed sane si eius verba intueamur magis per-
 tinet ad remedia recuperande possessionis contra eum qui
 uacuum occupauit de quibus in l. ult. fundeni. Quamuis
 et subinori possit esse adspicende, quia qui uacuum pos-
 sessionem occupauit post mortem testatoris non est legitimus
 contradictor, neque impedit in missionem ut dixi. Vidon
 di etiam subit. Ant. Gomez in d. l. 45 tauari circa finem
 et breued. ubi proxime n. 57 circa specialia appellationi
 in hac l.

qui uacuum poss.
 vidon ou. quod sit
 mortem testatoris
 ne legitimus
 dicitur

Magis deuiat a dispositione Juris communis reme-
 dium quod proponitur in l. 45 tauari que est l. 8. tit. 7.
 lib 8. compilationis, qua cautur ut possessio civilis et nati-
 uorum maioratus, aut uinculi transeat in successorem
 uocatum in fundatione, uel nominatim, uel collectiuo mo-
 do, quamuis alius apprehenderit possessionem eorum, uel
 iusticia, uel post mortem posesoris, imo quamuis ipse posesor
 possessionem rerum tradiderit possidendo. Authores reg

71
 Ad l. 45 tauari
 qui in ea cautur
 nec?

nisiq; disputant auctores, utrum huius dispositio requiratur
satisq; possessionis. de quo et nos pro more Scholasticis de his
putauimus in repetita profectione de acquir. pos. cap.
2. ep n 25. Nunc tamen notamus non posse in praxi
dubitari post hanc l. quin possessio quoad omnes effectus
translatat censeat in Iustiorum. Ex quo apparet prima
diffa inter antecedentia remedia, et hoc. quia si red res
petita civilis et naturalis possessionis est retinenda, respectu
uero actualis et corporalis est adipiscenda cum illam
nunquam habuerit successor ut considerant Molina de
Principiis lib 3. cap 13 ep n 2. Patet Molina de iur et
iure tractatu 2. disp 637. n 2. Secunda diffa est, quod
in hoc remedio non est legitimus contradictor, qui cum ti-
tulo possidet, et iam si nihil habeat a predecessore de
functo, quod inuentum fuit ad euitanda fraudulenta gra-
nationes possessorum ut cum iudicio considerat Valazquez in
praxi partitionum cap. 3. n 7 et 8. Quod si alienatio facta
sit ex causa iusta et necessaria, ueluti ex debitis ab ante
auctore contractis, uel procedente regia facultate; qui
cum titulo possidet et legitimus contradictor, et de ius-
titia alienationis in iudicio temere disceptabitur. Mo-
lina de cap. 13 n 54 et sequenti ubi extat elegans ad-
uio, cui addendus est Roquesol allegat. q. 40 n 43. 3^a
specialitas est quod in hoc iudicio debet constare de
iure eius, qui tenentiam petit ut constat ex illis uerbis
nostre legis, que sequuntur la disposicion del maior espe-
ruier de su ceder. In quo ualde distat ab edito de iur
Hariani, et in dicto quorum bonorum ut nuper uisum
quare antea debet constare an uocatus sit specialiter
iure, uel collectiue modo; nempe an sit ex linea eius, qui
uocatus est: item si habet ex greg. nam uocationem, uel a d. m.

1^a diffa est quod
si res remanet
intra et ad iudicium
de possessione

2^a diffa

quomodo sit legi-
timus contradictor
et.

3^a diffa

coniectura hominis, sufficit ut resolvent Molina d. cap.
 13. n. 43. Puz de tertia. cap. 29. ex n. 39. (Arloval de judi-
 cis 2. homo tit. 3. disputat. 3. n. ult. admittunt que ex
 ceptiones, omnes, veluti spirituales, sexus, incompatibilita-
 tis, et alie ut docet Molina n. 24. et 25. et ibi eleganti-
 ter, et que ita temperantur hęc doctrina modo in termino
 contrario tenuit de illis constare potest, alioquin reser-
 vantur iudicio plenario Salgado. g. de protectione Re-
 gia cap. 12. ex n. 1. Arguunt. allegat. 6. ex n. 136
 Don Joseph. dela 1. homo diversitate 14. n. 10. Unde
 recte inferunt hoc remedium habere admissam cau-
 sam proprietatis l. 10. tit. 7. lib. 5. compilationis Molina
 ubi proxime an. g. Valenzuela consilio 69. n. 248
 Salgado ad l. 4. cap. 24. an. 62. tit. 14. lib. 3. nonis-
 sima compilationis, que et no. propterea omnes exceptio-
 nes admittuntur modo supradicto ut docet Ant. Pabes
 in suo Codice. lib. 3. tit. 7. diffinitione 2. de his iu-
 dicio tantum cognoscit supremum consilium l. 9. et
 sequenti tit. 7. lib. 5. compilationis ubi datur forma
 procedendi

admittuntur exceptio-
 nes omnes

modo in 80 sumus
 tenuit de illis cons-
 tare potest.

hoc remedium habet
 in ista causa pro
 prietas

admittuntur
 omnes exceptio-
 nes

22
 Admittuntur excep-
 tiones legatarum lib
 43 tit. 3.

secundo aliquorum ce-
 fectus

non admittuntur

Autores utores et cum illis franciscus Riga in
 S. quorum Legatarum et Maronta in maxi. iudicio
 Arg. dicit. n. 10. epistolarunt hoc interdictum contra
 obsequere heredi contra omnes legatarios, qui propter au-
 thoritate occupant legata, quia eo l. nonnullis d. 1.
 de legat. qui propter auctoritate occupat rem sine
 potestate admittit legatum ut inde probari existimant
 plerumque antiquiores quod verbum recitant Ant. Gomez
 in d. l. 4. tauri n. 132. Verius tamen est hoc inter-
 dictum tantum competere quando fuerit in locum legi-
 talitatis et legatarum solvatur legatum huius

solum Patrimonium in Valentinia de Legatis cap. 3. n. g.
 in hoc doctrina exponitur ex hoc et aliquid diffi-
 cultas in l. si quis d. h. hoc tit. ubi dicitur non habet
 re locum hodie in dicitur adversus eum qui possidet
 ex donatione causa mortis. Difficultas est nam ha-
 remedium introductum est propter inductionem legis
 falsidic. sed lex falsidica locum habet in mortuorum
 donationibus. L. si de donat. causa mortis L. si mor-
 ti. §. si ad l. falsid. §. etiam in hoc casu debet
 competere interdictum. sed respondeo huius §. ac-
 cipiendum esse ex terminis communioribus: donatio enim
 causa mortis plerumque tradit ab ipso donante subge-
 ro ut si retransluerit sibi res reddatur: legatum
 vero plerumque dedit ab herede: ideo plerumque hoc
 interdictum non pertinet ad donationes, et plerumque
 pertinet ad legata. Sed data paritate terminorum
 quod redonata a donatore in eius vita tradita sit
 ut plerumque accidit in legatis, habet locum
 in donatione nostrum interdictum ut cum falsidico
 exponit Cujacius hb 10 observat. cap. 28.
 igitur hoc interdictum heredi competit regulari-
 ter contra eum, qui rem possidet ex causa legati. Quid ta-
 men erit dicendum si legatarius qui relegate pro-
 occupavit possessionem, et pignoretur, neget que possidere
 ex causa legati, et aliam titulum proferat? Etiam in
 hoc casu reddidit interdictum propter dubium. L. §.
 quia autem h. hoc tit. ex quo a practico hanc doctrina
 deducitur: quoniam interdum plerumque remedia dubi su-
 mus, et ambo ad eundem effectum tendunt utrumque
 deducimus, et cumulamur cum protestatione utrum

24
 exponitur L. si
 quis §. hoc tit.

si falsidica locum
 habet in mortis cau-
 sa donationibus.

respondet
 donatio causa mor-
 ti plerumque tradit
 ab ipso donante
 legatum plerumque
 ab herede.

quomodo habeat
 interdictum
 in mortuorum
 donationibus?

25
 cui regulari-
 ter competit?

etiam reddidit
 interdictum propter du-
 bium.

quoniam sunt plura
 remedia ad eundem
 effectum utrumque
 deducimus

nobis magis expediat. Quam docent post multos an
tignores Ant. Gomez in l. As tauri n. 59 Juscius
fructuarii in l. etone 305. ex n. 57 et etone 313 ex
n. 28, quem etiam agnoscat (Viganius lib 13 respo
rum Papirianus in l. Cuiusdam de donor. posep.

26

Sed quomodo occasione falcidie propositum sit
hoc interdictum, tamen si ex pro occupatione legatarii
aliquod decumentum heredi contingat poterit ad
uersus eum ubi interdicto uti propter teridempita
tem inis. Quod constabit ex his exemplis. Si lega
tarius vel legatas prosumperit, et heres confecto
inventario cognoverit reliquum patrimonium a r i
alieno a defuncto contractu non sufficere (nam p
riora sunt debita quam legata. l. l. b. Marci l. cum
sequenti si in plus quam per l. Palini.) heres auoca
bit possessionem per hoc interdictum: cum alioquin
ipse heres creditoribus teneatur, non legatarii quidam
singularium rerum possessoris l. l. (Si cartum petat
l. ult. de hereditatis actionibus, nisi in casu l. ul
t. q. n. c. de iure delibandi in quo ex illa
constitutione legatarii tenentur. Item si servus gntis
legatus sit, et legatarius pro occupaverit optimam
sumptandus sit mediocris l. legato 31. de legat.

quando heres ubi
interdicto uti
exemplum.

omni sunt debita
quam legata.

heres creditoribus
teneat in legatarii

alio exemplum

si heredis nihil
interit cenat
interdictum.

l. foret heres auocare possessionem per hoc remediid.
Bald. et Salicetus in l. l. (hoc tit. Vuesembeguius
hic n. 4. Ant. Faber lib 6. coniectur. cap. 2. Min
dan. d. tit. 17 ex n. 12. carum si heredis nihil in
terit cenat interdictum l. l. q. ex hoc interdicto hoc
tit. et legatarius retinet possessionem quam iuste
potuit occupare propter precedentem titulum legat

sine ulla para aut commissione. ut post glovas veteris
 que Juris, et alios veteres docent Menah. de adigis
 cendo remedio 2. ex n. g. Minden. d. tit. 17. ex n
 19 Ant. Gomez. mt. l. 45 n 131. v. unum tamen
 est. Covarruias lib 3. Varier. cap. 16 n 7. v. liti
 nterea Gutierrez in s. sui n 76 Acced in l. 3.
 tit. 14. lib 4. compilationis n. 36.

Sed videtur obitare textus quem supra exponi
 in l. nondubium s. C. de legat. qui secundum ex
 positionem veterum probat legatarium proprio au
 thoritate occupantem res sibi legatas admittere
 legatum si eas occupavit postquam heres ad iuit
 hereditatem, et apprehendit rem hereditariam
 possessionem: Juste tamen possessionem prosequi non ten
 ent, vel ante aditam hereditatem, vel post aditam qui
 dem, sed ante apprehensam ab herede possessionem, a quo
 genere explicandi parum recedit Donel. c. hoc t. r.
 n 4. et 5. et post Julium Clarum. Godef. mt. l. 5.
 Sed ut verba fatear, nesio, ex quo Juris testimonia
 hanc distinctionem deducunt nostri interpretes, q.
 ex predicto textu nihil tale probatur. Tantum quippe di
 citur denegari actionem pro legatariis competentem ei
 qui res ab hereditate occupavit proportionem quam
 subtraxit: nec loquitur de ipsa re legata subtrac
 ta, sed de indignitate, quem commisit legatarius ex
 pilando hereditatem. Nec tamen amittit totum le
 gatium, sed cum quantitate aut re surrepta impon
 sat et paria. facte l. Paulus 48 ad Sclm Trebel
 quia pena huius indignitatis non applicat. Sed

27
 oblat text in l. i
 dubium s. C. de lega
 tis
 expositio veterum
 interpretum.

ex l. nihil
 legatariis.

quisque sine manu
nulli in dicitur
nam.

sed ipsi heredi. magis est specialis et notanda de iuris
d. T. nondubium S. ut observant Cujacius in l. uni
ca §. qui autem §. de caducis tollens. Cujacius ad l.
Agnatione hb. 3. cap. 1. ex n. 20. Deinde nam qui re
cipit possessionem rei ad se legatione titolo pertinen
tis, utitur. Jure sibi concesso, neque incidit in ullam
penam ut communi calculo probant auctores expe
riente n. laudati. q. communitatem est dicitur, quoniam
tem legatum post apprehensionem ab hac de possessionem
illud committere.

28
quibus competat

Non interdictum ut heredi competat, ita etiam
competit filiofamilias uti Bonorum possessoris et ca
teris qui in eorum hereditatem perunt, et ut competit con
tra legatum, ita etiam competit contra filiofamilias
singulares, qui comparantur in hoc legataris. In
l. de legat. 1. qd. ex eodem lib. deducitur, ac in l. 1.
ut videbatur observationem observat nosse. Vnde hb. 3. illust.
trant l. de legat. cap. 3. ex n. 27. Quod multo, sed
non admodum utriusque superioribus deserviant Monachi et
Mendicantes. uti in iure, in quibus volumus immorari.

29
De Tabulis ex
hibendis hb
43 tit 5.

Valde laudo quod dixit Monachus. de adipsi an.
remed. l. n. 81. hoc interdictum de tabulis ex his
vendis solvere esse preparatorium ad interdictum quo
rum bonorum, veluti si hares in testamento scriptus
deat tabulas testamenti ab aliquo detinere, nisi
ut agat hoc interdicto, postea ut bonorum possessionem
l. 1. habet petat, deinde immisionem ex illis interdicto et
inca. A. h. est. Angel. et alii classici apud Monach.
ubi proxime ad ipsam text. in l. hoc amplius de de
finitio de utroque interdicto, exhibitoris nonge, et ipse

quibusdam in his
interdictis etiam
quibusdam aliis
de iure hereditatis

exhibendum; in de actione ad exhib. no. idcirco in
 hac classi interdictorum de hoc instituo aperere. competit
 quidem omnib; quorum interest tabulas exhiberi; vel
 si hereditib; legataris, et fideicomisariis: condemnatio ad
 versus eum qui non vult exhibere non est pro cice ad
 factum exhibenda, sed quanti intersit actoris tabulas
 exhibitas non esse l. 3. §. condemnatio ff. cum sequenti
 by hoc tit. l. unius ff. eodem. Notant Cujacius lib. 8.
 observat cap. 39. et lib. 12. cap. 23 et in aliis locis
 Ant. Faber lib. 4. coniectur. cap. 19. Dorel. l. hoc tit.
 ubi. Per actionem vero exhibitoriam plenariam co
 gitur pro cice ad exhibendas tabulas qui eas dicti
 erit l. 2. §. At. O. testamenta quomodo aperiantur.

quib; competit?
 condemnatio e quanti
 intersit.

Pertinet vero ad testamenta, tabulas pupille
 res, codicillos, et omnia que vicem testamentorum
 obtinent l. 1. in prin. et §. hoc interdictum hoc tit.
 et appellations tabularum venit quocumq; charta
 aut mata in qua testamentum scriptum est l. 1. de
 Conser. pos. secund: tabulas. in quo interdictum con
 venit cum pedita actione exhibitoria l. 2. §. ad
 causam et illo tit.

30
 ad quid pertineat?
 appellations tabul
 larum quocumq; scrip
 tum testamenti.

in eo etiam conveniunt quod neq; in hoc interdic
 to, neque in actione exhibitoria licet opponere ex
 ceptionem de non valore testamenti, neque de de
 facto testamenti factiois intestatore sed exhiben
 de, sunt tabul; tales quales sunt, et a quo cumque
 fact; dicantur l. 1. §. si de autem 3. cum sequenti by
 et §. ult. cum duab; legib; hoc tit. ff. l. 2. §. 1. tes
 tamenta quomodo. aperiant. Paulus lib. 4. sententiarum
 tit. 7. §. ult. et in eo quod neutrum remedium petri

31
 in quo conveniat cum
 actione exhibitoria

non enim videtur pot
rinet ad tabulas eius
qui ad hoc usunt.

non enim videtur
mentem.

non enim videtur
in l. 3. ad l. 1. de iur.

32

L. 1. de iur. iur.
videtur
aucto. sicut supra
videtur. l. 1. de iur. iur.
videtur. l. 1. de iur. iur.
videtur. l. 1. de iur. iur.
videtur. l. 1. de iur. iur.

tria tabulas aut

ret ad tabulas eius qui adhuc vivit L. 1. §. hoc in
terdictum 10. hoc tit. d. 1. l. 2. §. sed si dubitet. A. q.
signatura est festinatio de hereditate inventis. l. 1.
de heredit. vel ait. unda l. nemo in 2. de adqui.
heredit. et quia prius est ut sit testamentum, quam
ut exhibeatur. viventi autem n. e. testamentum l.
1. §. de sacrosanctis. ecclesiis. l. 1. qui testam. facere ga.
episcopus licet accipit tept. in l. si quis legatum 6. in
prin. ad l. Cornel. de falsis in qua dicit cessare inter
dictum si per probationem constiterit testes in testamento
de fuisse, vel non fuisse signatum, q. ex tantis his
veris extrinsecis non est testamentum l. ult. §. de de
ro (Dini Adriani tollendo. quod vidit Cujacius tract.
2. ad Adrianum ad eandem l. ip. non est neces
saria eius emendatio, nec alio (Dionisi). hoc tit. n. 3.
illo tamen insignis e. diffa inter utrumq. ore
medium; quod autem solum competit adversus eum
qui confectus per se tabulas esse, negat tamen de
vere prohibet sine ulla probabili defensione d.
l. 2. §. ult. interdictum vero reddit. tamen adversus eum
qui faceret, quam adversus eum qui negat l. 1. §. h.
hoc tit. item adversus eum qui dolo malo fecit quo
minus tabulas consideret l. 3. §. si quis dolo §. 1.
hoc eodem tit. §. 1. qui vult in hoc interdicto obtine
re, tria debet probare. 1. fuisse tabulas sine ulla
titio extrinsecis confectas. Deinde ex illis aliquid
commodum ad eum pertinere, veluti hereditatis, aut
legati etc. Tandem ~~noto~~ de tempore huius motu, aut prope,
procurare, et retinere tabulas, aut dolo malo fuisse quo
minus retineat a alienando, vel tradendo alii. in pa

xi tamen observandum est sufficere has probationes esse
 summarias ex doctrina Baldi in l. l. ca. evli bend.
 imo de interesse patris sufficit ipsius jurata casus ior.
 alia probatio n. sup. petat l. l. tit. 2. partia 6. et ibi
 Gregor. iuncta l. 3. v. sciendum l. thesaurus 15 ad
 exhibendum. Potent ex multis aliis ad l. te
 xandum l. sub iuramentum decisione 129 n. 10 Pareja
 de universa instrumentorum editione l. homo l. tit.
 5. resolut. 31. n. 22 et 23. qui res. lutione 13 ubi
 de hac materia magis expresse tractat, duo summa
 ria notat. Primum comparere hoc interdictum filio
 procreto, vel exhereditato, si contra testamentum Patris
 vult dicere; quia ex illo per obliquum aliquid inte
 rene expectat et cum Angelo et Gregorio in l. 1. l.
 claua l. tit. 2. partia 3. extendit hanc doctrinam
 ad venientes ab intestato, qui testamentum conuen
 tione vult falsum accusare, quod potest habere
 rationem ne post multos annos subdantur testamen
 tum quodas eius vidiam terribis praerit n. parit. 2.
 Legationis experientia hoc interdicto non esse colli
 gendum totum testamentum; sed tantum de iuramentum
 eo qua illi commodum venit conprohibere ut
 dicitur practici quia ad reliquam scripturam ju
 n. habet. Videndus n. g. ubi multos allegat.

Habet etiam locum hoc remedium adversus
 depositarium tabularum, quia habet potestatem pro
 cedendi, quamvis non possideat l. 3. l. si in huius l.
 et 3. hoc est. iuncta l. officium q. de rei vindicta
 sentit ut si de hereditate controversia moueatur
 ei, qui vult hoc interdicto experiri. Prius omnino
 ut sit heres, quam ut tabulas sibi exhiberi de i

in praxi sufficientes
 probationes esse su
 marias.

Primum notat
 Baldi hinc quod
 competit filio procreto
 vel exhereditato.

extendit haec doctrina
 ad venientes ab inte
 tato.

ratio

2° g. notat Pareja

33

etiam competit aduer
 sus depositarium ta
 bularum.

quando conet

apud nos tabulae de
hi. solent.

siue in tabulae
sibi

et si in quibus
n. d.

et in quibus
et in quibus

deret, quia qui nondum est heres non potest crederi
dere in rebus ex tabulis. Quo in casu tabulae de po
nende sunt apud honestam personam, olim apud edi
tium L. ult. hactenus notat Cuyacius in l. 1. familiae
heredis unde et lib. 19. observat cap. 16. eo quod tabulae
olim de ore solent apud edicunt vel in loco sacro
in cont. Gouffred. in l. 3. §. p. in d. 3. Reuand. lib.
1. Varin. cap. 15. Lippinus ad Cassianum lib. 1. n. 16. Rober
tus lib. 1. solum Judicatum non cap. 3. item cessat si tes
tator ipse tabulas sibi exhiberi potest ab eo, penes quem
deposuit L. 3. §. si ipse heredit. quia cui dominus sit tabularum et
possit illas vindicare habet actionem summariam et per para
toriam L. 3. §. interdictum et ad exhibend. ex quo constat
interdictum reddi ei qui dominus n. e. sed habet ex tabulis
interesse, hoc interdictum perpetuum e. et heredibus, ceterisque
successoribus competit, datur etiam contra heredes, quia e
rei persequitorium ut quilibet vindicatio, L. 3. §. penult. et
ult. hactenus. aqua n. e. cur emendationem tollat, Cuyacius
Taulatus ibi §. Gouffred.

34

de Saluiano interdicto
lib. 4. tit. 33.

hoc interdictum a
saluiano Juliano non

Saluianum interdictum quod est adignoscende orit ex
contractibus ut cetera proueniunt ex successione, forte no
men habuit a Saluiano Juliano viro nobilissimo, et per
petui edicti ordinatore, ut pridem docuerunt Antonius Butius
et Epitimanus Baro apud Menoch. de adignoscend. remed.
§. h. l. et 2. Meursanius de ignorib. p. 2. §. 1. n. 7. Cuya
cius in parat. ad tit. de iungendis cum emanig. liber. ciuf.
Richard. in l. sequen. de interdictis n. 15 Minidan. 2. §. de in
terdictis tit. 16. n. 3. quamuis in re notoria, serio esse sine magno
fundamento dissentiant Ferdinand. Bellendoc. lib. 2. de iuris
cap. 27 Men. Ant. Meaurio de i. l. 7. in prin.

35

Sed ut deo incipiamus agere in heredes lectorem uel s. d.

comus hoc interdictum: et primum dicitur inducendum fuisse fauore
 locatori fundi contra conductorem praeterquam quos in fundum
 mittit et defructibus ibi natis, ob hoc dicitur locatori per modum l.
 l. et 2. hoc tit. §. ad ipsas causas in l. de interdictis ut agnoscantur
 Cujacius ad tit. (C. de precario et ibi Donell. in l. Mittan. n. 3. Ne
 nachichon n. 3. ubi quod in Italia Paucifrons de delivano in
 terdicto impedito n. l. cap. 1. Dantelonus Regnicinus de utilitatibus
 vicinis interdicto l. 2. quest. 2. ex n. 4. Joannes Dominicus Saino
 de credito cap. 4. questio 7. in tantum ut non sint auri aucto
 res directum interdictum reddere pro iunctis et illatis in pro
 um viderunt. Sed quamuis pro his verba adeo stricta fuerint
 mihi valde placeat copiamus sententiarum et praebitorum quod
 utile interdictum saluamur extendunt ad quodcumque pro quocumque
 cumque ex causa conuentum, vel al. inducitur, quod dicitur in l. 1.
 sequenti fundamendis l. ex Pauli lib. 8. sententia d. n. 6. §. ubi dicitur ab in
 terdicto ad constitutionem pignoris, dicitur ubi pignus nec est, nec interdictum ad
 de iurata gratis et est tunc accipienda: §. de iurata ubi pignus esse constituit
 interdictum ubi dicitur in interdicto l. 1. §. de iurata l. 2. ubi dicitur §. de iurata l. 2.
 terdictum ubi dicitur quod interdictum, §. de iurata ubi dicitur quod est et
 etiam l. 1. §. de precario ubi dicitur interdictum conuenit ad
 versus conductorem debitorumque competit nota dissona
 tionem; neque a dimitto intum Accursius et Donelli, qui in
 l. 1. ubi dicitur debitorumque sinonime accipiunt, id est in
 tra conductorem debitorum, nam est absurdum quod minus
 clarum est non posse competere contra conductorem si nihil
 debeat ut debent Cujacius et Jagurinus lib. 8. controve
 rsarum cap. 9. Denique quia iure seruiana ab initio
 inducitur fuit tantum de rebus iunctis, vel illatis in pro
 dium, sicut extensa fuit ad omnem causam pignoris
 §. de iurata seruiana in l. de act. iuris, sed in interdictum
 comparatur ad instar seruariae: id est eodem modo dicendum
 est. Potest fieri in nomine tantum dissentientes Dur
 tel. et Bald. in l. 1. §. de precario, et multi quos cum

inducitur fuisse fauore
 locatori, et contra con
 ductorem.

sententia veterum placet

P. ex Paulo lib. 8.
 sententiam ubi dicitur.

§. de iurata l. 2.

de iurata l. 2. ubi dicitur

de iurata l. 2. ubi dicitur

cura reconset, sed non sequitur Menoch. d. remed. 3. n.
 17 et 23, illos tamen sequit sibi contrarius consilio-
 763 n 2. Minden. d. tit 18. ex n. 11. usque ad 46 Ste-
 fanus Gratianus disceptat. forensium cap. 266 n 20
 et 21 Gaito d. cap 4. ex n. 17 usque ad numerum
 731 Pacificus d. inspectione l. cap. 1. Scapicimus
 d. lib 1. quest. 2. et sequentibus Salpado de protect. Regia
 3. g. cap. 2. ex n. 46 Richard. d. tit. 6. diligenti n.
 ult. licet contrariam n. expensis illis rectoribus defen-
 dant Menoch. ubi proxime. Sarmiento 3. g. de rediti-
 bus ecclesiasticis cap. 2. ex n. 16 Thesaurus de iurisdic-
 tione lib. 2. 75 apin: Et decisione sequenti n. 8 et 9. Ant.
 Faber de erroribus decade 60 error 5.

36

1. p. notat?

ex hac doctrina duo nota; 1° est, potius cuiusque
 creditori adversus quemcumque debitorem reddi locum
 terribilium prosequenda in potestate adipiscendaque
 eius potestatis, si sic tacita sit. siue expressa; vel in fine
 pupilo, uxori, prodote, legatario, vel fidei commissario, et
 aliis aliis creditoribus, requibus latecapiunt Minden.
 ubi supra. Pacificus inspectione 2. cap. 2. ex n. 300 et ins-
 pectione 3. cap 4. ex n. 9. Scapicimus d. lib 1. quest. 7. et se-
 quentibus. 2° est non reddi hoc interdictum propter re-
 corporalis traditio creditoris; quia iam in traditio
 ne ipsa possessionem natas fuit. I. quemcumque 19 de publi-
 ciana: et per cons. denu. natas non potest, quia est pro-
 pria et peculiaris nata huius remedii: ip. si creditor an-
 ticipavit possessionem alius remedii ut debet, dicit Me-
 noch. d. remed. 3. n. 28.

2. notat

Creditor cuiusque
 possessionem alius reme-
 dii ut debet

37

non hoc interdictum com-
 petat contra 3° p. 1.
 solem

Illa gravia questia sauciat an interdictum salu-
 num competat contra 3° p. 1. quosorem 12. n. Titius huius
 casus non deo, postea lo inscio ut didicit Sempronius
 quosorem ut non contra Sempronium possit crediti. ex
 perini hoc interdicto. ego d. affirmatam sententia sequor

que est communissima apud praticos. camque tuerentur
 Recursus Bartol et fere omnes classici usque ad Suya
 cium in d. l. l. Menoch. d. remedio 3.º ex n. 55 Mandan.
 d. tit. 18 con. 52 Pacificus inspectione l. cap. an. 17
 et inspectione 3 cap. an. 1. Stapucinus d. lib. 3. quest
 4. dormiento d. 3.º q.º cap. 2. n. 17 Thesaurus decisorio
 ne 176 n. 2 latissime Taito d. cap. 4 ex n. 732 ut
 que ad n. 775. qui omnes in hoc conveniunt dari
 adversus 3.º possessorem, sed alii petunt totam ex eo
 quod est in rem ut actio serviana: alii dicunt esse
 personale in rem scriptum; qui modus dicendis placet
 et Cujacio in d. l. l. et lib. 3. observat. cap. 24. Sed
 ego de his minutis partem curo, quia tantum effec-
 tum respicio.

affirmativa sententia placet

fundamenta huius sententie hinc sunt salutarium
 interdictum instar servianae actionis comparatum
 est ut dixi: sed hoc competit adversus 3.º possessorem
 d. l. item serviana: g.º et illud. 2.º hoc interdictum
 de ignovibz proponitur d. l. 2. l. hic autem 3.º sed
 omnia remedia de ignovibz contra 3.º possessorem com-
 petunt ut dicitur et notatur in eodem §. g.º hoc etiam
 competit. solidius fundamentum summit ex l. l. et 2.
 h. tit. Junta l. si debitor 10 de ignovibz in quibz
 aliquando immorabor, quia non bene habent animi
 interpretibz. l. Julianus in d. l. l. querit si colonus in-
 ducit in fundum ancillam h. hypothecae nomine obli-
 gatam eamque vendiderit et publica pepererit; ampo-
 sitio locatur persequi partem per hoc interdictum. de an-
 cilla non querit, sed supponit, quia in partem ab eo apud
 emptorem. maior erat difficultas et in illo minus af-

38
 1.º fundamentus
 2.º
 3.º ex l. 1. et 2.
 h. tit.
 species

Antinomia

39

Antinomia
in iuris
consuetudinibus

emendatio
Cujacii in adnotat.

in iuris causam
et conditio possiden
tia

firmat contra emptorem competere interdictum, licet
sit 3us possessor. Pothus Anzilz pignorate, in causam po
noris recidit. Cuius non adspice, nec de explicatio
ne antinomie l. si conuerit l. 8 §. si fundus de pig
norat. ait. cum l. Paulus 29 §. si mancipia de pig
noribz. consulendi tamen sunt aduersus Fabrum de
case 60 errore A. de Maya lib 3. obseruat. cap. 1. §. 2.
ex n. 40. Castranza de partu cap. 3. §. 2. ex n. 27. Item
in l. de usuar. pro emptore ex n. 50. Tantum noto con
petere interdictum contra emptorem.

In §. 1. propositi hanc opinionem. Solonius conduxit fun
dum decuriam, res inactas obligavit in solidum singu
lis promercede utriusq. debita: postea extraneus aliquam
rem vendidit. Respondet, impule aduersus emptorem
potest esse interdictio Santiano. id est aduersus contra
rem competere interdictum. Item Fab. de case 59 erro
re B. et sequentibus qui hac contra negat, emendat
interdictum, et pro illo verbo Santiano recognit seruis.
non primis et peruersa acumine: nec feliciter Cuy
acius lib 5. obseruat cap. 24. Cuyacius deinde sub ea
dem specie, quid dicendum sit si non impotestatem
extraneus perueniat, sed impotestatem unius ex loca
toribus? Et negat interdictum alteri contra alterum:
quia in pati causa melior est conditio possidentis. §. 1.
quod si quis quid dicendum sit si in duobz in solidum sed singu
lis pro parte sit res obligata, alienaeque in remaneam. non
est dubium quin singularis pro sua parte competat actio que
si struaria etiam contra alterum locatorum; quia pro
optatus est. in ho. §. non meminit express. huius potest
interdicti, sed ex hac omissione non sequitur illud denegare:
quod ego ex consuetudine et ex intentione iuris ubi sit quid d.

xii de seruiana extendo ad saluianu.

Quod de interdico Julianus dicit, docet subisdem
terminis Ulpian. de seruiana actione in l. si debitor lo de
pignorig. quia in hoc utrumq. remedium pari parum currit.
Et tunc solet opponi alius eiusdem Ulpiani text. in l. 2. ho
tit. ubi docet si res auctore inducunt sunt pignori obligate,
in iudicium commune ducuntur, et unus ex his in capite
possidere: poveriorum uincere in interdico, et de sententia
se ad actionem seruianam ut comprisator quis in ea sit
uicturus: p. male exsequamus utrumq. remedium. Respon
deo si pignus recte oblig. in solidum constitutum sit, illa
de actione dicendum esse quod de interdico: sed quia potest
occidere ut in obligatione loqui aliquod uictum sit, quod
in summaria cuius cognoscere non possit apparere ideo reser
uatur eius rei discussio ad iudicium plenarium. et hinc aut
fundamenta nre sentie;

Contrariam tamen tenet Hotoman. in q. interdictis
inquit de interdico Ant. Fab. de errorib. pragmaticorum
tota de re de 58 Mendoza lib. 2. de pign. cap. 4. n. 26. sed
eorum fundamenta attente discussa ad hoc reduuntur.
Actiones, siue remedia in re personalia n. transeunt
contra extraneum singularem successorem Lult. infra
de contrah. emptione l. 1. §. si heres concepto ad solum
Rebel. sed hoc interdictum in re personale e, quia tan
tum competit pro pignore conuentionali et ex ipsa con
uentione. q. n. debet dari. sed hoc fundamentum pa
rum concludit. Primo quia supponit quod probandum
erat, et quod nos negamus nempe hoc interdictum esse
in re personale: est enim reale, uel saltem in re singulari
ut a gradipi, deinde n. aperte et falsa, dicunt enim
esse personale, quia ex contractu, siue ex conuentione pign
oris nascit. atque ex conuentione pignoris nascit et

AO 23

obicitio ex l. 2. hoc
cit.

Respondetur.

A1

fundamenta contraria

respondetur.

tio in rem propterea l. si tibi 17 §. de pignore depactif
 l. si fundus 16 §. in indicatione de pignori. q. potest
 nari interdictum quod etiam pignorum est (Denz. neg)
 est eadem quod supponunt n. reddi pro pignore tunc
 beneficio legis introducto, cum contrarium recepimus
 sit ut supra videmus. Vnde etiam quasi diserto testimonio
 in l. 1. de precario in qua tradit si debitor alienauit & pignus
 sine pignori debitoris contra debitorem competere interdic-
 tum, n. contra employem, sed tantum actionem seruicariam, sed
 omnes lasca usq. ad Cuyacium, et Richard. 7. n. 30. l. 1. d.
 cap. 4. n. 747. intelligunt hunc text. de directo interdicto
 quod tantum competit contra debitorem, n. de utili, quod e-
 tiam dat contra employem. quod expresse ualde communi
 e. et idcirco potest sustineri. sed ubi de his in herenda
 dicendum est loqui de pignore, quod proprie tunc dicit q.
 res corporalis tradita est l. flebi 2. §. 8. §. pignus de
 u. s. et ante contra 5. n. dat, quia est ad ipsam rem re-
 cuprandam ut dixi supra n. 36. dat uero de his hypotheca-
 ria tam ad adiacendam possessionem quam ad recupe-
 randam ut probat text. in l. diuiditor 66 de emptione
 l. 1.

opus l. 1. de
 precario

opus l. 1. de
 precario

opus l. 1. de
 precario

A 2,
 alia que, scilicet
 dicitur.

de affirmatiua
 sequit.

Succedit alia questio an ad hoc interdictum proagen-
 dum contra 3. necessaria sit executio contra debito-
 rem principalem, quod regulariter procedere debet quando
 interdictum contra 3. actione hypothecaria auferret.
 hoc si debitor (de pignori) quod dicitur ex nouella 4.
 cap. 2. in hac etiam questione diuerse sentiunt aucto-
 res. ego sequor affirmatiuam, quod communior est illam
 q. sentit Marcus Antonius Nata lib. 3. consilio 522.
 apud neque ad n. 11. Thesaurus de iurisdictione l. 75. Faqu-
 heus lib. 8. Controversiarum cap. 93. Ant. Faber de ea de
 57 errore 5. stabilis Laiffius inspect. 2. c. 2. an 5. et
 omnium elegantissima nullus cetera. Buteranus ref.
 audi.

auditur in una impresa per additionatorem scapuli ni
 lib. 2. quest. 18. pag. 187 in novissimis impressionibus, q.
 hec exceptio executionis equitate nati nati, et admittit
 in omnibus causis privilegiatis et summaris, velutior
 pignorum, viduarum, mercatorum et similibus ut docent
 Carrolius in tractatu de executione bonorum 2. q. quest.
 2. n. 13. et 16, et in hoc recte sentiens Stephanus in
 eius decisione 25 n. 3. g. etiam in hac causa admitteren
 da est. Deinde, quia constitutio d. authenticis potius est
 q. in omnibus fideiussis debet admitti l. de pretio d. de pu
 dicitate. Tandem quia superflua redderet illa consti
 tutio si non haberet locum in interdicto, nemo enim u
 peret hypothecam in, sed hoc remedio, et per causam nun
 quam requireret excusio, quod dicere esset absurdum
 contrariam sententiam defendunt Menich. 3. romed. 3.
 n. 179 et sequenti. Mindan. d. de i. n. 60 scap
 cimus d. quest. 18. Saito d. cap. 4. n. 776 ho. fun
 damento. Excusio est exceptio valde intricata, nam
 per medium probationis et liquidationis debet manifes
 tare iniquitatem debitoris ad solvendum, sed exceptiones
 intricatas et altiorum indaginem requirentes non ad
 mittuntur in hoc interdicto ut docent Ant. Gabriel in
 communibus opinionibus tit. de fideiussoribus c. 1.
 de iamento d. 3. q. cap. 2. ex n. 23. g. neg. questio pon
 in hoc interdicto. Contra fundamenta leviora sunt.
 Sed huic recte satis fuit vultus ubi proxime n.
 8. docens equivoce esse quod dicitur exceptio
 executionis esse intricatam: quia non est intricata ex
 p. debitoris, qui illam opponit uno verbo, sed ex p.
 creditoris qui vult 3. possessorem inquietare, qui

exceptio executionis e
 quitate nati nati.

Contraria sententia de
 fensum hoc fundamentum.

respondetur

perplexitas si debet nocere re, sed contra ipsum acto
rem retorquenda est qui vult experiri iudicium summa-
rio in causa perplexa et involuta propter exclusionem
a se non factam.

43

hoc interdictum summa-
rissimum est.

qui intendit actionem
dominiam quod de
est probare?

Ex his apparet nunc interdictum summarium
esse, immo summarissimum; eoque experientem nunc
nisi probare teneri, quam agentem hypothecario, vel
servitiano, quia qui intendit actionem debet probare
causam prioris ex quo cum si contra habeat; debet
etiam probare rem fuisse in bonis eius qui illam obli-
gavit, id est in dominio, vel quasi dominio ut saltem
pro dno bona fide se possidet. l. si superatus 3. l. etque
25. §. 1. l. si ab eo 28 de prioribus. Ante omnia 23
de probationibus. Sed ad superandum in hoc interdicto
sufficit si constet debitorem possedisse etiam defacto
obligationis tempore l. 1. §. illud notandum de migran-
do, quae est magna utilitas huius interdicti, vult
Baldwin. de prioribus cap. 14. Menoch. 3. remed. 3. ex
n. 171. Altdan. l. 1. tit. 18 ex n. 35 Pacificus in-
spect. l. cap. 6. Scaguisius lib. 1. quest. 25. et sequen-
tibus usque ad finem libri. Franciscus Niger Siniacus
contractionum forensium Tomo 1. conuersione 192
an 3. Stephanus Gratianus Decisione 18 a pini: lar
miente d. 3. p. cap. 2. n. 22 et 23 Salgado 3. p.
de pact. Regia cap. 12. ex n. 48 Richard. in §. illi
de iur. n. 30. de actionibus. Sic etiam vide ut in hoc re-
medio non admittat appellatio quoad effectum suspensionem, sed
statim mittendus sit iudex in possessionem hypothecae, et quod
causa summarie tractanda est sine lege iudicis moram
iudicis conuentionis, uirum sit. Potest plerumque utrumque aper-

Admittit appel-
lationem quoad effectum
suspensionem.

in Mench. n. 5. et 6. et ex n. 186. Mndem. ex n. 5. Paci
 fuis inspectione 4 cap. 2. Scapulinus lib. 1. quest. 28 et
 sequenti et lib. 7. quest. 1. Salgad. l. cap. 12. ex n. 21 et
 43 qui n. 48 peritales advocatis ut ad adipiscendam
 potestatem hinc non utantur actione hinc officaria, sed
 hoc interdicto tanquam brevissimo et saluberrimo. Puer
 vis decius nota, lib. 1. sed male censuerit Sarmiento
 d. cap. 2 n. 23 et 24. a quo merito dissentiunt Salgado
 ubi proxima Mench. n. 774. Scito l. cap. 4. n. 789.

persuasio Salgado
 advocatis

Occasione precedentis interdicti exponam aliquid
 migrando quamvis non sit adipiscenda perversionis. Nisi
 glare proprie significat exire adorno conducta cum
 supellectili et alijs omnibus. De quo intelligi debet scoma
 in Neroneum iactatum prope incendiunt vrbis et amplius
 mi palatii edificationem apud Suetonium in eius vita
 cap. 39. Per translationem autem alias mutationes sig
 nificat de quibus nostra Lexica, que compellere aut com
 pillare non est necesse. Reddit hoc interdictum inquit
 no, qui finito tempore conductionis et pretio soluto, vel
 pro eo satisfacto sicut de parita pecunia. Iussu iudicis iur
 ta principia textus in l. acceptam 19. (de rurois) nullo
 migrare adorno conducta, et secum supellectilia compe
 tere. et ut Saluianum consulit conductori adversus
 inquitlanum ad adipiscendam rerum obligationum ptes
 sionem donec mercedem soluat: ita hoc interdictum inquit
 rit inquitano contra beatorem ad migrandum eum te
 by in iunctis mende soluta. Ant. Faber de erroribus de
 cade 58 errore 3. directum ex ipsi verbis tantum com
 petit inquitano, id est conductori ppsu urbani, ut si vero
 competit etiam conductori ppsu rustici pro deductionis

44
 De migrando lib.
 43 ff. 32.

migrans qui significat
 intelligit scoma in
 Mench. n. 774.

Reddit inquitano, qui
 ppsu soluto vel mende
 vic adorno conducto
 et supellectilia ppsu
 conductionis

directum interdictum
 impedit inquitano, u
 tile et. Mench.

quid si locatio
fructuaria?
res aliena intelligit
significari.

diffa. inter
locatorem et locatam

rebus inuectis in causam rusticam L. 1. §. 1. hoc tit. si res
inuecta aliena sit non est necesse aperire hoc interdicto
ad eam adducendam, quia non est obligata prioriter que
aliena est L. 1. §. si aliena p. omnia data. At. Ceterum
si expresse fuit hypotheca subiecta promercede ualeat
hoc interdicto aperire L. 2. hoc tit. In pari notanda est
diffa. inter hoc interdictum et actionem locati. Cui pro
parte temporis per quod inuectum domum, soluit pensionem,
quamuis librum tempus conductionis ex actum non sit,
potest aperire hoc interdicto si dubitetur an sit tempus
expactum, id est antequam constet plenarie de finiti-
ne locationis, nisi specialiter pactum a dictum sit ut in
alio migrare liceat, quam tota pensione soluta L. 1.
§. si pensio 4. hoc tit. in actione uero locati non est
necesse apponere speciale pactum ad hoc ut inquietum
teneatur stare locationi toto contractus tempore L. si
in lege 24. §. si domus D. locati: quia in interdicto
tantum queritur de pensione soluta, sed in actione de
uiribus contractus: in illo summarie, in hac plenarie
ita Cuyacius lib. 23 obseruat cap. 34. Hoc interdic-
tum in frequen est, id est non multum frequentatur
L. 1. §. qui rei 2. hoc tit. quid quid alio accipere tenet
Cotofred. ibi. ideo uero non frequentatur quia libra anni-
tagae interdicti iudex solet extraordinario imperio tu-
berare inquietum uolenti migrare post solutam pensio-
nem ut agnauit ibi Accursus et docent Cuyacius lib.
5. obseruat cap. 17. circa finem Henricus Suerin re-
peticarum lectio num. cap. 18. quibus hęc pars prima
flexitur.

Finis Primę partis

Secunda pars de interdictis, et
remediis retinenda.

26

Intor remedia retinenda possessionis hoc frequentius, et uti-
us est ut censet Alend. secunda p. de interdictis in prin-
cipio. titulo 7. Quod uti possidendi optimis verbis edicti ut
indical in l. 1. §. facinterdictum A. et §. interdictum G. hoc
tit. notant Cyprianus et Conel. C. hoc tit. Meratus lib. 2.
pauzgon cap. ult. Richard. in §. retinenda n. A. inst. de
interdictis. Hoc vero interdictum summarium est, sed ab eo
fluit aliud remedium summarissimum, quod Hispani
uocant interim. Conarruias in practico cap. 27 Picher.
in §. Summa inst. eodem tit. n. 179 et sequenti. Galli re-
uocandem appellant. Petrus Rebusus de remediis que
sunt in pignori n. 32 itali novam provisionem Me-
nach. de retinenda remedio 3. n. 8. Curia Romana man-
datum demanutenendo Postius in tractatu de manu-
tenendo obseruat. 3. per totam, qui plurimas appellationes
cumulat.

1
in pignori lib. 2
tit. 27

unde sic dicitur

hoc inst. summarissimum
ex quo fluit aliud sum-
marissimum.

Differentiam propositam inter summarium, et sum-
marissimum per alium communifere calculo agnos-
cunt Alend. de retinenda remediis. ult. fore possidendum
Anton. Alend. lib. 3. controuersiar. cap. 19 Jacoby Can-
cerius 3. p. rariar. resolutione 14 Angim. Postius
cum aliis d. obseruat. 3. ex n. 16. Aleni tamen proterum
contra huius inductam censet Sornimonto lib. 2. dialectar. quod censet Sornimonto
cap. 13; nimis tamen stragula ut ait saginicus lib.
2. controuers. cap. 15 et merito: habet enim in iure ma-
ximam fundamentum in l. 1. §. inter hiipatores 3. v. s.
Sedi mai. ipsa hactenus ubi si inter hiipatores
in iudicio consistentes non conueniat quod si p. p. p.

2

quod censet Sornimonto

habet in iudicio
maximam fundamentum

si iudex in lite cavabit, et ad proferim eos remitte
bat ut liti ordinande causa de possessione inter im
stabitur sine ulla prejudicio proprietatis, aut posses
nis ipsius; tantum ideo ne rivalis inter se angustia col
equissimum LA de usufructu. ex quo Notanda ubi
proxime existimabat, nisi summarissimo remedio lo
cum non esse, nisi quando timet rivalis inter ipsos pari
dere intendentes cui videl' accedere Siciacus hb 2.
controversiar. cap. 244 n. 8. et 9. sed hoc doct' in ade
nlo non observat, et indistincte dicit e' tunc remedio ut
enat' Portius in hac materia doctissimus et versatissi
mus observat 41. n. 16. ip. ex doctrina Covarruvias cap
17. Practicar. sub n. 1. quando quis potest se manutenere
in possessione quam retinet, et de hoc primo et principa
lit' incepit litigare, et ad hoc ab initio sustendit ge
nitorem et p'essorium, generum agit interdicto dem
maria ubi possidetis idem proes n. 1. quando vero is
ordinarie incepta fuit, et propt' dubium possessionis
lite iam pendente suspensa fuerunt iudicia plena
ria, et penam fuit pronuntiare super actuali possessione
est iudicium summarium. Parz definita cap. 1. 2. 8. et 9. se
reperit. Siquis Rodriguez de annis redditibus hb 1. quest
17 n. 42. de modo de protectione Regia 3. q. cap. 12. in nlo
Portius cum multis observat A. fortotari. ubi

Ex quo t' notandum est plene summarissimum hoc
intentari in quacumq' parte liti, et in omni et finita l.
instantia in quacumq' appetitione ubi cumq'. al' ex litigatori
by ascendente cognum super iudicio plenariis Elemin
na unica de causa possessionis et proprietatis, quz hiet lo
quat' de remedio recuperande adaptatur obis ad hoc ro
medium; cuius doctrinam sequit' Covarruvias d' cap.

3
Summarissimum soct
intentari in quacumq'
parte liti.

17. Menoch. l. 2. remed. ult. n. 1. Secphan. Eratrianuski
ceptat. forens. cap. 48 n. 13 Melchior Solorius de rebe
negotiorum lib. 1. quest. 38 ex n. 225 Postlius observat.
7. et 8. apin. et ex n. 35.

27

Et haec in omnibus vnicuique libet specialia huius reme
di summariisimè prosequi. In primis forma iudicii sum
marissima etiam est, exponiturque magistralitè a Coua
rua. l. 1. cap. 17 sed illam non observat saltem in tri
bunalibus inferioribus de quibus possum testari, curare au
tem debet iudex ut quantum fieri possit procedat amputa
tis omnibus dilationibus ad impleendam tantum veritate
tem sine prolixa observatione terminorum Menoch. l. 2.
remed. ult. n. 56 Parz detenuta cap. 9. n. 16 et cap. 22
n. 5. et cap. 39 n. 47. Postlius observat. 77 et 82 nec
requirit nova hinc contestatio Menoch. n. 9. Postli obser.
Et ne publicatis a testationum, quarumvis n. 4. Rodri
quez 2. quest. 17 n. 42. Parz detenuta cap. 2. n. 27 et
cap. 7. n. 4. et g. Postli. observat. 95 et 96 qui docent non
concedi terminum ad refutandum testes quamvis ego
cumus detachas addenda sunt Menoch. n. 41. et l. 2. in
tervela hepatis magis libet clausula 7. glossa 3. p. 20
n. 70. nec aduicium ante in mecum. 7. l. 2. ad. 1. quora
uis l. 2. n. 4. 3. l. 2. item. Fontanella n. 68. Reliquos n. 41. Post
lius observat. 82 n. 12 et 13 et observat. 106 n. 75 et 76. Me
noch. 3. remed. ultim. ex n. 54 qui in summarissima secun
dum doctrinam admittit cum in nro interdicto summa
rio contrariam merito fundaverit et remedio 3. ex n. 85 2.
In quo etiam liti contestatio necessaria est ut supponit
in l. 3. §. annum hoc tit. quia de persuasione disputatur Me
noch. 2. remed. 3. n. 555. alia quæ ibi prosequitur et Mindan.
l. 2. tit. 7. cap. 2. n. 26 in quibus non est immorandum.
forma denique est etiam aduicium; quia in interdicto

4
forma iudicii sum
marissima est.

curare debet iudex ut
quantum fieri possit
procedat amputa
tis omnibus dilatio
nibus.

non requiritur novatio
liti contestatio

sententia fore per verbum fallo, quia est diffinitiva Menach. d. romed. B. ex n 839. in summarissimo vero est inter loquutoria, et ita profertur: manuteneo illum sine processu ditionis possessionis et proprietatis, donec lis finiat. docet expresse Gratiani decreti compilato 2° quest. 6 18°. Responsa etiam et post eum Menach. d. romed. ult. n 44 Conarruias d. cap. 17. n 2. nec incipit per verbum fallo sed per verbum decreti: cuius quatuor formellas perbet Porbi. servat 105, quod si imperitus Iudex in forma pronuntians erraverit et protulerit decretum, manuteneo per verbum fallo non sufficit nate Iudicis ut cum multis docet Barbosa voto decisivo 42 mult.

quia si Iudex in forma pronuntians erraverit.

6

decretum in summarissimo potest contrariis imperio tolli.

Ex hoc principio duo consequimur; primum est decretum latum in summarissimo de manuteneo posse contrariis imperio a iudice tolli et mutari non tantum quando finitur lis plenaria, sed etiam eadem et si adversa pars iterum intenderit, et melius probaverit possessionem: quod intelligendum est quoniam si prius succubuerat ex defectu probationis possessionis et postea illum probat summarissime: quia tractatum est omnia decreta interloquutoria posse contrariis imperio tolli in eadem Iudicio et ab eodem iudice l. quod Iussit 14 ubi dixi expresse de re iudicata, et in tria docet cum multis Barbosa voto decisivo 54 ex n 10, illud vero magis regulari est ut tollatur per contrariam sententiam diffinitivam latam in causa plenaria cap. cum res essent 6 in fine de institutionibus. docent Paquirius lib 8. controuers. cap. 15 Fontanella d. 2° 10 n 86 Conarruias d. cap. 17. affirm. Poschius obicit, quod ultima. Secundum est in hoc remedio summarissimo non esse locum appellationi, quia minimum detrimentum affert interim

hoc summarissimum in dat locum appellationi.

taria adjudicatio possessionis, et primum est cito
 reparabile de dignitatibus sententiam, vel aliud decretum
 interlocutorium quod tam de jure civili ex L. unica. si de
 momentanea possessione fuerit appellatum, quam de jure regio
 argum. ex L. q. et 40 tit. 7. de compensationis, quam de jure
 canonico devent, et tanquam commune reseruit multi autbo
 rity laudatis Menoch. d. romed. ult. ex n. 48. sequamus Gra
 fians disceptat. 74. n. 16. Perchius observat. 206 agrinc.
 Laz de fonda cap. 2. an. 30 Richard. in manducationibz
 abrapim 4. p. 1. 12 Salsano de protectione Regia 3. q.
 cap. 12 ex n. 33 usque ad n. 81. huius late protegitur quod
 quantum appetitionis differentiam inter utramq. Judicium
 Summarissimum et nonmarium.

Huius diffis indicatis magis expediti prosequimus tra
 tatum. Primo nota non dicitur uti possides verbo de lingua
 ni, sed verbo de lingua uti possidetur, quia in rebus, et dum
 possessione non constat Dretor neutri parti favere inten
 dit, sed ei qui melius actuali possessionem probaverit; et
 aliquando utrisq. possessionem adiudicat ex eadem causa
 L. 4. ut cum dicitur Legibus sequentibus tractat. Cornel. in l. ult. in
 hoc tit. n. 6 et de 13 Comment. cap. 33 Ornaide cap. 32
 tit. 1. Menoch. d. romed. 3. n. 15. Ex eadem ratione constat
 duplex esse hoc interdictum, quia non apparet statim
 quis sit reus, quinque accipit utriusq. possidere contendit
 I. 3. 4. 1. hoc tit. Cornel. in l. unica n. 11. Cyprianus lib.
 1. observat. cap. 22 Menoch. ubi proxime n. 16.

7
 iudicatur utriusq.
 dicitur non ut possidet.

Quod interdicti est nemini fiat possidenti sine in
 iudicio, sine extra, ideoque prohibitorium est, et redunde
 possessionis L. 1. 4. et 4. et dicitur 4. hoc tit. cum q. facere
 interdictum, qui quomodo licet alium prohibet et sua prohi
 bitum. L. cum factis 11. de vi et vii dignata quam de hoc
 remedium pertinere notat non male Cornel. d. cap. 33

super hoc interdictum
 nemini interdicti sine
 iudicio fiat possidenti

diffa in hoc et
in undeui.

quis meli. erit
quis inquit in
porelone!

reprehensio
sui proprius?

quid debeat probare
qui in hoc iudicio
ult. obtinet?

hic attenditur
cum possidenti, sed
q. illa p. n. a. r.
m. n. e. n.

hinc etiam proprio titulo adaptet probabiliter post vltro
manuum. alkald. 2.º cap. 32. lit. l. h.º h.º. diffa in hoc
interdictum, et interdictum undeui, quia hoc postremum per
tinet ad eum qui deiectus fuit a possessione, et per cons. ca
pitat de ea recuperanda: nam ubi ad illum, qui tantum
inquitat ut, et de mantentione capitat. 2.º. 4.º. est. 1.º. d. l.
sicut 2.º. 4.º. in fine (si servitus vindicetur. Menoch.
d. remed. 3.º. n. 14. Hic disputant Auctores quod et quibus
modis possit quis in sua possessione inquirere, quod inque
to potius turantur quam in iure consistit. viginti et duo
thubandi modos enumeravit Petrus Rebuffus de materiis
possessorii artic. 1.º. clau. 2.º. viginti et octo recenset Menoch.
locissime d. remed. 3.º. con. 467. usque ad n. 505 nihil
tamen placet nullis regula. Forsterius obseruat At ubi quis
cum alio consistit in iudicio, vel extra, nec sinit ex
uti libere sua possessione, licum favore huic interdicto, ne
propus esse probare aliam inquisitionem.

Secundum ut videamus quid probare debeat qui
vult in hoc iudicio obtinere? Debet autem probare posse
dive de tempore litis motae; neq. constituisse illum in pos
sessione actum controversum qui prebuit occasionem hi
si l. 1. 4. hoc interdictum 7. h.º. tit. 4.º. retinende inst. de
interdictis. Neque attenditur Jus seu iustitia possessionis
sed marum factum possidendi; itaque in hoc interdicto
quibet possessio sine iusta, sine iniusta mantentionibus
est l. 2. h.º. tit. textus elegans in cap. cum venissent 6.º. de
inhibitionib. unde Theopretes nostri hyperbolice dicere
solent; iniustam possessionem mare natem, de qu. dato riam
navam omni iustitia, et detentationem asininam
ad vincendum in hoc interdicto sufficere. ita Barth. in
2.º. l. 1. 4. interdictum Johannes Faber in d. 4.º. retinende, et
qu. alia. d. 1.º. tit. 4.º. con. 18. et ex n.

330 Mandamus. Et dicitur 7. in prim. eo n. 9. et 26 et multi huius
 datu. Pothius dicitur 15 et 42. Paz de tenuta cap. 2.
 et q. Valenzuela consilio 58 et n. 13 et consilio 155 et
 n. 70 et consilio 186 et n. 10 et 43. Barbosa vero dicitur
 us. 42. Ag. 52. 54. et 106. Richard. in d. retinenda a
 prim. Similis et consilia. d. lib. 15 cap. 32. lit. A. inde est
 illiotes facultatem huius remedii tam in profanis, quam
 in ecclesiasticis rebz, quamvis possessor careat omni iustitia.
 Quam doctrinam ita absolute propositam parum tutam
 in utroq. fore censens et in propi. non observandam.

Conte. utrum aucto
 rum parum tutam

Mouet ex eleganti thesa. in cap. licet causam q. de pro
 bit. omibz ubi in illa celebrissima lit. possessoria, quam inferior
 explicabo inter ecclesiam Ravenatensem et communem Paven
 tinorum. respondit Pontifex satis pie, satisq. docte non potius
 se in favorem communitatis pronuntiare uti quis dicitur ita pro
 cideat. quia jus nunquam fauet ei, quem constat infre
 tum esse possessorem, unde carissimum iudicio non esse provin
 tiandum. in hoc remedio pro possessore, si constat eo acti no
 corie carere titulo ad proprietatem, et cum dno litigat. Quod
 quid enim possessio adjudicanda est p. ei, qui debet eam res
 tituere alii quem constat dominum esse. Pars enim et naba
 nihil operantur frustra ut ex. l. non cogendum 45 §. sibi
 nus d. Procuratoribz dicit Barbosa rationate 33 et cir
 cuitus inutiles vitandi sunt. Clementina auditor de rescrip
 tis, notat ad rem Cesar Lupulus de legitimo. contradictore
 quest. 5. n. 5 et q. et quest. 7. n. 103 et quest. 8. n. 5. et quest.
 10 n. 135 et 123 et quest. 17. n. 30. sed quem multa fa
 cta hanc exceptionem non posse colligi ex nullo juris civitis
 textu; sed est lumine nato. p. n. nova, tam quod dicitur in be
 et in suo casu intellectus ubi dicitur. ubi proximie ex n. 62 et
 que ad 703 Mandam. d. et 7. cap. 2. et n. 8. latissime e

10
 Cont. in cap. 2
 de probationibz

Cont. nota nihil
 y. n. n. frustra
 circuitus inutiles
 vitandi sunt.

domus sine iudicio de
creto non potest pro
seuorem inquietare.

Non obstat L. hactit.

Ius alterius alle
gari non potest.

Probus d. obseruat. A2 ex n 174 usque ad finem Es
sar Rodriguez lib. 1. de annuis redditibus quest. 17. ex
n 21 Gratianus disceptat. 899 seruatam, maxime ex n.
19 Jausy Cancerius d. q. 1. varior. cap. 14 ex n 39 et 54
Gonimela d. clausula 7. glasa 3. p. 10 ex n 73 maxime
n. 78 Gregorius Martinus uolo 106. art. 2. inter uota
de iure Carbone 2. homo. Jure si domus propria aut do
ritate et sine iudicio interuentu uelit possessionem in
quietare compellendus est per iudicium quietas esse et fu
ditualiter agere. Leguissimum 14 de usufructu. et hinc
casus in quo Menzob. d. remed. 3. ex n 6 71. titulum do
mini et tam notoria non sufficere asseruit; sed non quando
Judicialiter agitur ut recte admonet Merdan. super tau
dotus.

Merdeat textus in L. 2. hactit. in quo iocemur non de
bere manuteneri possessionem si contendat contra illum, quan
uis uolenter de iure, uel a quo precario rapauit possessionem
si clamore caput possidere: quia contendit domus aquoma
tam causam habet. Ceterum si contendat cum alio 3. quan
uis in, clam aut precario possideat manutendendum esse ut do
cent laudati a Richardo int. 8. retinenda n 8. Quoniam ex
hoc contextu quide ducitur ex textu anto, satis constat inus:
si enim est 3. qui litigat, quamuis possessor in iure posside
at non potest obistere ultimum possessionis, cum non sit contrac
tum in persona sua, et ius alterius allegare non possit L. lo
ci A. 4. competit. si seruicus uindicta. quam regulam do
ce explicat et limitat. Salgado in laberinto creditorum 2.
q. cap. 22 ex n 62. quod si aduersarius sit domus de cuius
dominio clare, et in continenti constare possit, non est
excludendus; neque id colligi potest ex his textibus qui de
hac specie non loquuntur. Que doctrina diuente colligitur

ex lult. hactit. de acquir. poses. ibi. adversus extra
mea vitiosa possessio prodere solet. q. a contrario vol
 tigit vitiosam possessionem adversus dñum nonidere
 prodere. Ideo vero prodere adversus extraneos, quia ju-
 tum et injustum sunt ex specie correlativorum, nam
 qui injustus est possessor respectu unius nempe dñi; non
 est injustus ad retentionem respectu alterius qui nullo
 lum jus in re habet ut docent eleganter C. de lib. ad
 nel. lib. 8. cap. 6 lit. i. Cujacius lib. 5. observat. cap. 22
 et lib. 9. cap. 33. et lib. 18. cap. 24

hæc doctrina est ex lult.
 de acquir. poses.

Jus et injustus sunt ex
 specie correlativorum.

Ex his descendimus ad text. in l. si duo 3. in pini
 eodem tit. in quo lectus eodem temate retento de acqui-
 ui etiam, aut precario possidet non manutendo, si con-
 tendat cum eo quem deicit ut dixi: querit deinde
 quid dicendum sit si cum 3. contendat qui etiam pos-
 sideat in solidum? forsam quia subingressus fuit pos-
 sessionem cum titulo, vel sine titulo dum injustus pos-
 sessor alienus eset bona tamen fide, ne incurramus in-
 iuriam l. ultime Cundeui ut dicam infra 3. q. 2. respon-
 det tñs utriusq; manutendum esse si per publica
 tem judiciali discuti non possit quis sit verus pos-
 sor, et in probatione dubia et perplexa hoc est remedium
 utriusq; possessionis, pronuntiare uti possidetis, ita possi-
 deat ut magistraliter ex hoc textu colligunt glossa de
 tit. et antiquiores, et post ea Menoch. di. Remis. 3. n. 740.
 et ita meadus carte nuper pronuntiatum fuit a nostro can-
 cellario in quodam possessorio a partib; intentato super jure
 locandi territoriam; et cum acta delata fuissent ad can-
 cellariam, Domini dixerunt nullam rem fieri in non

12
 exponit l. si duo 3. in
 pini. hactit.

Alii dicunt sorte rem
distingendam esse.

Alii per sequesteratio-
nem possessionis.

intelligunt ubi
duo possideant

13

exponebat in cap. iust.
caus. g. de probat. lib.

de ferendo appetioni. Alii dicunt sorte rem dirimen-
dam esse, ita ut in glosa in d. l. 3. et in d. cap. licet causam
et quo refert Barbosa ibi n. ult. sed hec doctrina usurecep-
ta non est, nec est iustum ut de commodo possessionis sorte
decernatur. Alii docent sequestrandam esse possessionem apud
3. et hoc etiam remedium frequens est, quando ambo quiete
uti non possunt. Thesaurus dicit. 206. Postius observat.
Tl. ex n. 124 addendus Parz de tenuta cap. 10 n. 18. Ecce
ubi tenus non loquitur de concursu in usum possessoris cum
alio, sed cum extraneo possessore solet etiam in eo difficultas
videri illa suppositio dicit in solidum possidere posse, sed
explicite constat aliquam ita non supponere attentam veri-
tate, et nata possessionis. Est enim impossibile ut quid ego
possideo, et al. possideas, non magis quam ut tu es in loco
ingus ego sis ut dicitur in l. 3. §. ex contrario de acqui-
sionibus, sed potius attentam proplexitate, et dubio probatur.
Iuxta statutam subiectam nri interdicti, ut latius dixi
in repetita prolezione ad d. de acqui. pos. cap. 2. ex n. 15
sed quia pars hec est que precipue dirigitur in fo-
rensibus controversiis de manutenendo opere pretium me fa-
tendum epistolo si disincte explicaveris quis manutenen-
dus sit ex duobus qui simul pretendunt possidere? Post.
l. observat Tl. ex n. 77 aliquas regulas proponit, sed
multas ex autorum libitu, aut arbitrio pro more pro-
maticorum. Ego non melius exponam, quam cum d. hinc.
centio 3. in d. cap. licet causam de Probat. In quo Colena
Ravenatensis, et Civitas Faentina, ut dixi, contende-
bant iudicio Summano nri interdicti super quasi po-
sitione districtus Vile sancti Petri, et Castri Rinaldi. Om-
nino formam precium, que ad institutum non pertinet
et in ex parte traditur, et in cap. cum causam de iur.

ramento calumnie, cap. cum causam 37 de testibz, que
 sunt fragmenta eiusdem decretalis ut notant glossa
 et Paris mitanus, et ut ad presentem inspectionem acce-
 damus concludit Pontifex in V. ex quibus eadem
 Ravennatem melius probare possessionem suam, quam
 civitatem Faventinorum; quia probavit a sexaginta an-
 nis et citra esse in predicta loca cum jurisdictione, ho-
 nore, et districtu; unde convenit civitatem Faventino-
 rum non potuisse illa possidere: quia inclusio unius posse-
 sionis est exclusio alterius: possidente enim ecclesia non
 potest possidere civitas. Et cum Civitas etiam probaret
 se aliqua servitia, et honores possidere a quinquaginta
 annis, et citra; determinat hanc possessionem fuisse a
 destinatione, et absque sufficienti notitia ecclesie, et per hoc
 non manutentibilem. Quod et magis confirmat quod e-
 ia produxit titulum consecrationis loci, tum a Romanis Imperatori-
 bus et Pontificibus; civitas vero nullum titulum ostendit. Unde
 manutentit ecclesiam super possessione quod tantum incertum
 fuerat.

Inclusio unius posses-
 sionis est exclusio alterius.

In hoc textu eleganter regulę deducuntur ad hunc tracta-
 tum. Prima est, cum qui probat antiquiorem possessionem iustius
 continuatam, maxime cum titulo, debere obtinere in hoc in-
 terdicto, ita eam concepit cum multis laudatis Barbosacchi.
 6. selectar. ad d. cap. licet causam. Ratio est, quia cum non
 possit dari nova possessio existente vetere cont. e. ut 2. non sit
 vera possessio, sed detentatio (quarruvas 2. cap. 17 Practic.
 ad finem Menoch d. remed. 3. ex n. 725. Mondan. 7. tit. 7.
 n. 15. Valenzuela concilio 121. ex n. 39 Barbosa in d. cap. licet
 causam n. 12 et 17 Posti. cum tribz columnis allegorizatis.
 obicit 71 aprin. dixi maxime si sit titulat. quia nulla
 est ulla ad hoc interdictum exhibere hanc possessionem
 sessionem perquam saltem excluditur utrum blandissimi

LA
 Prima regula dedu-
 citur.

existente vetere po-
 sessione, nova
 est detentatio.

licet titulus n. iudici
del. possessoris h. p. m.
causam possidendi.

ne precise necessaria
tituli productio quia
in iud. e. contentio
manus facta possidendi
ingredi n. u. g. p. r.
s. h. i. g. o. r. e. c. o. n. t. e.
u. e. t. e. r.

debet esse continuata
antiquior possessio.

ex longa omissione
inducit de iud. i. o.
possessio.

longam tempus de
iura regulatur.

et iudicis contra aduersarium ut ex tituli exhibitione deda
xit Pontifex in cap. cum personis 7. v. quod sitales de p. iud.
s. i. i. m. 6. imo licet titulus non corroboret omnino p. r. p. p. i. t.
Iustam causam possidendi ut in cap. cum uenissent 5. de i. i. d.
titulionibz quod postea explicabo. et ita periti ad uscat. fa
cere debent secundum consilium Felini in d. cap. licet cau
sam n. q. quod commendant Gratianus disceptat. 402 n.
let 2. Martinez uoto 106 artic. 3. interuota decisio
Barbosa non tamen est precise necessaria tituli productio
in rigore contentum sit n. i. m. i. t. e. d. i. c. t. u. m. m. a. n. u. f. a. c. t. o. p. o.
s. i. d. e. n. d. i. idcirco probata antiquiori continua possessione nouus
possessor succumbet, quamuis titulum pro se alleget, quia sub
p. r. e. d. i. n. o. n. a. p. o. s. s. e. s. i. o. n. i. p. o. t. e. s. t. e. x. p. o. n. d. e. u. e. t. e. r. e. t. h. e. n. o. s. i. d. e. u. t. i. p. o.
xime n. 728. Miranda. d. tit. 7. n. 14. P. o. r. b. d. o. b. s. e. r. u. a. t. 71
ex n. 29. Quin. 30 p. o. t. d. i. u. e. r. i. u. m. a. d. L. u. d. o. u. i. u. m. d. e. i. s. i. o.
n. 6. R. u. i. u. m. c. o. l. l. e. c. t. a. n. e. a. 1507 et 3025 ex tendit hanc doc
trinam ad causas etiam beneficiales contra Menos. ubi po
xime n. 730 et sequenti Miranda. n. 14. Debet tamen esse
continuata antiquior possessio, alioquin uetere ammissa ne
que manutentenda ut patet, docentq. Fontaneba 3^a clausu
la 7 gloria 3. p. 10 n. 31. S. i. r. i. a. c. u. s. l. i. b. 1. c. o. n. t. r. o. u. e. r. s. i. a. 10 n.
23 P. o. r. b. d. o. b. s. e. r. u. a. t. 71. ex n. 29 et quidem si constat p. r.
te h. a. n. i. m. o. u. e. t. e. r. i. p. o. s. s. e. s. i. o. n. i. s. a. d. a. m. m. i. t. t. e. n. d. a. m. u. e. l. a. b. i. t. i. o. n.
d. a. m. p. o. s. s. e. s. i. o. n. e. m. i. r. e. s. e. e. x. p. e. d. i. t. a. c. a. t. e. r. u. m. s. i. d. e. c. o. n. o. m. m. e. t.
t. u. d. e. a. d. c. o. n. i. e. d. e. r. a. r. e. r. e. t. u. r. e. n. d. u. m. e. u. t. a. n. e. r. i. t. c. u. m. i. u. d. i. c. i. o.
h. n. t. S. o. m. e. z. i. n. l. 45. h. u. i. n. i. n. 10. illa tamen ueris et
frequentior est quando uetus possessor uetere nullum actum
p. o. s. s. e. s. i. o. n. i. s. f. a. c. t. u. p. e. r. l. o. n. g. u. m. t. e. m. p. u. s. q. u. i. a. e. x. l. o. n. g. a. o. m.
m. i. s. s. i. o. n. e. i. n. d. u. c. i. u. r. d. e. f. e. c. i. t. i. o. p. o. s. s. e. s. i. o. n. i. s. l. i. s. i. p. r. i. m. a. 15.
& n. a. u. t. e. m. 21 d. d. a. m. n. o. i. n. f. e. c. t. o. l. f. u. r. t. u. m. 37 §. 1. d. e.
u. s. u. c. a. p. i. o. n. i. b. i. l. l. a. l. o. n. g. u. m. t. e. m. p. u. s. f. r. e. q. u. e. n. t. i. o. n. i. c. a. l. c. u. l. o. i. n. f. e. c. t. e.
t. u. m. l. e. g. i. t. a. t. u. s. d. e. c. e. n. n. i. u. m. M. e. n. o. s. i. d. e. t. e. m. p. e. d. 3. ex n. 583 et d. e. r. e.
c. u. p. e. r. a. n. d. a. n. e. m. e. d. 7. n. 28. Valenzuela consilio 125. ex n. 39.

Barbosa ubi 52 ex n. 38 et apim: Cetero modo amitten-
de possessione tradidi in repetita profectione ad illum tunc
cap. ult. nec in pñi. repetendi sunt.

Videamus qualiter possessio ipsa probanda sit, quod res
que ad nauticam prosequitur Dicitur obonuat. 19. usque
ad 28. breuiter tamen dicendum est probari per instrumen-
tum ex quo appareat a iudice deo et tunc in re interpositum
dependendo, et eius uirtute per ministerium agensore suis
deprehensam. Qui non probat instrumentum, potest illon
probare per actus possessorios, maxime accedente titulo ut
dixi. Hi sunt si sibi proprio coluerit agrum, fructus ex eo
percepit, locum inuenerit, uel locauerit, redditus exce-
pit, tributum eius causa soluerit L. tititia Ag. de pro-
tionib: maxime si sciente, et non contradicente aduersa-
rio fecerit L. 2. C. de acqui. p. s. L. titi 20 C. de agr. ind.
et censit. lib. 11. Menos. d. remed. 3. ex n. 560 ubi de impo-
hi rebus pñis disputat, Mandan. 1. q. de interd. et
Comment. 26 cum audy. repetitib: ubi etiam inter alia
Rodriguez de annis redib: lib. 1. rest 15 an. 5. Barbosa
uol. 4. per s. r. m. Dicitur usum debere esse iure proprio;
id est affectu et opinione sibi habendi et ex proprio titulo
alioquin qui iure familiaritatis, et ex bono placito dñi tan-
quam amici permittentis, re aliena utitur non potest ma-
nutentari quia non possidet L. qui iure A. 1. h. tit. de ad-
qui. p. s. ubi Barbosa. Gratian. disceptatione 450 Dicitur
obonuat SA. ex quo etiam inferatur non debere concedi
manutentionem in actib: mare facultatiuis, qui ex ma-
ra facultate pendunt ut fiant, uel non fiant, tales sunt
ire ad terram molendinum, uel furnum, hospitium alicui
concedere, uel pñi, uel pñio, et alia similia: quia es-
rum nata non potitur ut a liquidis suis necessarium quomodo

15

possessio q. per instrum-
mentum

uel per actus possessorios
maxime accedente titulo

usum debet esse iure af-
fectu sibi habendi et
ideo qui familiaritatis
utitur non debet manutentari.

manutentio non concedit
tuis.

in mala mere voluntaria, que libertate nati hominum
pendet, l. v. observat. § per totam. Gratian. disceptat.
685 n. 49. Obiter ad ~~de~~ sudorivium de i. 162. Bon
bria uoto Ag. con. 12.

26.

ei qui non possidet. in
interdictis huiusmodi.

Ex dictis apparet ei qui non possidet non competere hoc
interdictum, ideo non conceditur depositario, conductori, vel
commodatario pro possessione rei; quia illam non possident.
Exemplum assumunt in l. 3. §. Incidit. hoc tit. de rebus
m. in exp. impo. decreto in possessionem rei custodia causa qui
non possit uti hoc interdicto quia non possidet ut nec pro
cedentes l. 3. §. ult. hoc tit. de adquis. poses. secus erit si pro
contumaciam rei qualificatam habeatur possidere in 2°
decreto; quia tunc vere possidet l. si finita l. §. Julian. de
damno infecto alias exceptiones, prosequitur Menoch. d. reman.
3. usq. ad n. 224. addendi sunt Gomez in d. l. 45 n. 268. o-
suard. d. lib. 15 cap. 32 h. (B. Pichard. in 4. Summa inst. de in-
terdictis n. 142 et 120. illa tamen subitit diff. in h. car-
tulis notanda; commodatario, conductori et similibus n
dari manutentionem pro ipsa re; dari tamen ex summa
rissimo interim manutentionem pro iure quod ipsi resultat
ex contractu ne in usure inquiratur, vel in iure cus-
todia. Deant Couarruias in actibus cap. 17 n. 5. Menoch.
de retinenda rem. d. ult. n. 13. Aquinas lib. 1. controuersia
ram cap. 95 in fine Gratian. disceptat. 736 n. 8. Posth. ob-
seruat. l. ex n. 44 usq. ad finem de cuius doctrine iuridi-
ca ratione dubito, sed n. decius graui propter tantorum Pa-
trum auctoritatem.

subitit adnotatio in
ca. has personas.

27

quidam exp. p. ante
u. m. manutentionem
sit successor.
exp. p. l. text. in cap. 6
ad institutionibus.

Succedit ut dispiciamus quatenus ex persona antecessoris
manutentionem sit Successor. Ad quod prohibet eleganti textus
in cap. cum uenissent 6. de institutionibus. Vbi in h. d. co-
nus Alique munda. obliuit contra de i. p. i. q. u. m. l. uo ra-
censem in possessione instituendi; quamuis in i. p. i. cap. 5.

intenderit concessionem instituendi factam fuisse auctorem
 Archidiacono personaliter, et non in iura dignitatis;
 quidem non consistit manifesto ex titulo exhibito, ideo
 que iuris; quia probatur virtute illius qualis qualis con-
 cessionis latenti antecessor suos quasi possidere et ins-
 tituisse. Sic testis e' elegans, et nulli notabilis ad proban-
 dum antecessoris possessionem prodere in hoc interdicto. Non-
 ne quando possit e' requiritur rei, sine in iura probende,
 quia tunc non tam pariter beneficium, aut possessio ma-
 ioratus, quam ecclesia, vel maioratus ipse. Iuris. observat.
 37 per totam et observat 55 expon. 40 Barbosa voto 42 ex
 n. 2. et voto 51 apm. ad quod requiritur hunc text. exponit
 quamvis eius non meminerint viri doctores, secus si beneficia
 eius non fuit usus illo iure, aut perpetua in iura
 beneficia, sed ex favore personali, et in iura denter apertenda;
 tunc enim dicitur non in iura eius possessione. Non h. d.
 rones. 3. n. 57, cuius doctrinam sic accipit Iuris. d. observat
 55 n. 89 quod etiam probat idem text. ex quo inferitur iure
 rem in pensione ecclesiastica si esse mandatum ex persona
 antecessoris, qui in eum transtulit pensionem auctoritate A-
 postolica; quia licet pensio exet eadem. Ius eius, et possessio re
 videbat personaliter in antecessore, et sic non transit ad 2ul
 Garcia de Beneficiis l. g. cap. 5. n. 470 et sequentibus Iuris.
 cum multis d. observat. 55 n. 155 vel etiam quia regula-
 riter in translatione pensionis velus extinguitur, et no-
 va creatur Garcia n. 469. Gratian. disceptat. 113 n. 77
 quare in renoua, nova etiam possessio opus est. per con-
 trarium si pensionarius est in possessione exigendi, quamvis
 decedat possessor beneficii privati continuatur possessio
 et per omnes manentio contra quemcumq. Successorem in
 beneficio; quia possessio pensionis in ipso pensionario re-
 sidet, et sufficit beneficium gravatum tanquam in
 reali independenter ab actuali possessore Garcia n.

huc pensio in ante-
 cessore n transit ad re-
 cesorem.

in translatione pensio-
 nis nova creatur, et
 velus extinguitur, et
 in renoua, nova pen-
 sione opus est.

quid, si possessor benefi-
 cii decedat.

18
Quid in herede et omnia
sibi possessor.

Non transit possessio de
functo in heredem, nisi
corporaliter apprehendat.

Duplex limitatio
admittitur.

si inquietas hereditas
iacens non competit heredi
manutentio.

hereditas iacens non pro
sidel.

Non obstat in l. 13 §.
s. quodius aut clam.

cap. 5. n. 33. Post. observat 18 ex n. 34. et observat 56
ex n. 11. Alexander Tridourinus de vi. 215 Barbosa in
praxi exigendi pensiones l. 1. §. quest. 2. ex n. 44.

De herede, et viti p. n. u. s. o. r. e. facili et expedita e
dissentatio si ex principis iuri Juris resoluat non ex
auctororum cerebro. Possio enim defuncti non transit
ad heredem, nisi ab eo corporaliter apprehensa sit. l. cum
heredes 23 hoc et de adq. pos. sed hoc interdictum non
mittit p. n. a. possessione s. retinende inst. de interdictis. q.
pro possessione defuncti non potest heres petere manutentio
nem. Duplicem nihilominus limitationem admittit.
Prima est, si defunctus incepit hoc iudicio experiri, et eo
durante decessit: potest heres proseguere, cum sit etiam sui
heres instantis. Post. d. observat 55 ex n. 45. Vel si defun-
tus tempore mortis possidebat, et statuto cautus ut pro
desio defuncti descendat ipso iure ad heredem, quia tan-
te hoc statuto de p. n. a. iuris civilis ratio Post. ex
n. 54. sed p. n. a. alieno iudicio, quod docti, compete-
re heredi manutentioem si inquietata fuit hereditas ia-
cens, quia si ex possessione hereditatis ipse experiri potest. Hic
enim discursus falsum supponit, cum nulla sit possessio in
hereditate iacente ut probant dissoni textus in l. 2 §. 1. §.
expilat. heredit. l. 1. §. secus. l. si quis test. lib. et cas. iuris
est in quo a principum peccavit in conspectu Post. d. obser-
vat. 55 ex n. 50 et ex doctrina revocandi sunt Cal. ind. cap.
sicut causam n. 34. Mensch. d. remed. 3. n. 63 Mindan. d. p. n. a.
n. 38. Nec obstat text. quo utitur tanquam ex p. n. a. in l. denique
13 §. questum s. quodius, aut clam: loquitur enim de illo interdic-
to, quod non competit ratione possessionis ut n. 11. sed ratione do-
minii, vel iuris dominii proximi, quod in hereditate iacente
residet. l. si quis l. §. si quis eodem tit. l. 2. de sepulchro vio-
lato ut observat suavis ad l. Aquilium lib. 2. cap. 2. sed.
6. sed ut hanc doctrinam revocet, ita admittit aliam quam
tenent Rota in antiqui tit. de restitutione §. p. n. a. d. c. i.

18. Rebus de parochia personis n. 294. Alindan ubi
 proxime Pars. ex n. 90. prebato competere hoc interdic-
 tum, et unde vi pro inquisitione, vel spoliatione facta
 ecclesie tempore dignitatis vacantis. Diffa inter utrumq[ue]
 casum est, quia ecclesia ut municipium possidet l. 1. §.
 ult. cum l. sequenti de adquir. pos. quamvis enim sit cor-
 pus fidei constat ex personis vivis, et ideo est capax spo-
 litionis, in quo differt ab hereditate iacente ut notat
 ind. §. ult. et ex professo docet Vata h. l. Illust. tract. 2.
 cap. ult.

et quia de possessione incipimus agere veritas ut
 ex amittimus illam difficilem, et utilem questionem, ut
 qui pro parte aliquam remponed it, possit debeatque ma-
 nuteneri in possessione totius rei ad quam de iudicandam
 habemus textum in l. 1. §. hoc interdictum 7. §. t. ex quo
 docemur, ut quis possidat, ita esse manutenendum, pro
 parte, pro indiviso, vel in solidum si ita possedit, ita
 et iam notabimus 4. §. ad l. 1. §. Julianus 5. de iure
 utiq[ue] privato. Hec tamen regula habet proprias et
 elegantes limitationes. In primis qui habet Jus ad rem
 etiam rem, apud hunc possessione partis, consuetud totius pos-
 sessio rem apprehendisse si quod meo nomine l. 8. §. ult. de
 adquir. pos. et per omni in tota re manutenendus e. Alexan-
 der ibi in l. 8. Menoch. de retinenda remed. 5. ex n. 57.
 Pars. observat. 18 fore per totam, maxime ex n. 37. de
 inde si quali possessio sit rei incorporalis individua, retento
 ubi pro parte retinetur tota quasi possessio, quia non potest prop-
 retineri, et prop. amitti, veluti si per dicitur fundus habere
 servitutem vivis, sufficit uno ubi ut in ambob[us] retineam. Lina
 de via l. 8. de servitut. vult. pignorum l. si iudicium 8. cum sequen-
 ti §. quem adm. servit. amittit. Valenzuela concilia l. 1.
 n. 60 et sequenti eleganter. Nozaverd allegome 2. n. 75

casus amb[us] similis
 admittitur.

Diffa inter utrumq[ue]
 ecclesia ut municipi-
 um possidet; q. h. h. e.
 corpus fidei constat ex
 personis vivis.

19
 vtilis questio discutat.

ut quis possidet ita e
 manutenendus.

qui habet Jus ad totam
 rem apud hunc posse-
 sione partis, totius rem
 se apprehensa per totam
 manutenendus est.

servitus si potest ego
 parte retinere et pro
 parte amitti.

maior pars potius trahit
ad se minorem omnium.

20

Illatio ep. supradicti

indubio nemo presumit
ut sua sententia retineat.

idem de pensione ecclie
artificat condignus est.

errans n. potest habere
affectum p. ad rem si.

vel nisi possessio vtilis sit respectu plurimum Jurium, vel de
cimarum, quia tunc maior pars potius trahit ad se mi-
norem omnium, et pro vtili competit manutentio No.
quod allegone 2. n. 74. et 75. Beltraminus Obseruat
ad Ludovicianum de iis. 557 n. 6 et 7.

Ex his doctrinis inferitur eum qui habet Jus ad re-
dium centum. ducatorum si sciens singulis annis exigit
quinguentas, retinere possessionem ad tota centum: et
exactiones, aut solutiones censurif factas ad bonum com-
putum, ut solomus dicere non ad minuendum sensum;
quia indubio nemo presumitur velle Jus suum remitte-
re, vel iactare. Et unde indebito 25 de Probationibz. La-
tissime Romuald. d. n. 75. et duobz sequentibz Gratian. dis-
ceptat 426 apm. et ex n. 26. Cor. obseruat 38 ex n. 38, et
obseruat 73 ex n. 130 idem pro de pensione ecclie di-
cendum est. Loterius de re beneficiaria lib. 1. quest. 38 ex n.
123. Cachara in praxi exigendi pensiones 1. q. quest. 2. ex
n. 41. eleganter. Beltraminus Obseruat ad Ludovicianum de iis.
557. Hec tamen senta recipienda e. ut ibi docent, quando n.
apparet de contrario animo solventis, et recipientis, nempe
de minuenda pensione, vel censu. imo si per errorem mitius
exegit n. datur manutentio ad totum. quia errans n. potest
habere affectum retinendi possessionem totius ut docent ubi
proxime Gratianus n. 4. Loterius ex n. 127. P. 15. n. 40 et
42. Unde si interpresorem beneficii grauari et pensio-
rium pactum celebratum fuit de reduenda pensione propria
auctoritate, seruandum est; nec in amplio rem summam
manutentio datur Loterius d. lib. 1. quest. 42. ex n. 42. sed
hec doctrina habet elegantem limitationem nempe si impa-
to adiecta sit prodestatio, saluo Jure recipiendi residuum
a successoribz Cor. obseruat 57 n. 25. in nouissimis: quia
gratia facta antecessori non squet successori. Rota coram
Coccino impressa per Borghium de iis. 509 n. 9. et quia

talis protestatio retinet saluum et in aduice sus protes
tanti. L. totius l. lib. in quart. A. ex n. 287 et pot. eorum
et alios (Barbosa de clausulis clausula 257 h. h. cum
duob; sequensib; et n. 18.

Ita que resultat ex hoc interdictum est que result
tat ex possessione. Veluti si iurit alter in possessione, et
aduenarius in petitorio non probauit absolute posses
sione non probante, quamuis et ipse nihil probet & veri
tate non eorum. Insc. de iur. iudic. Poth. et suald
l. cap. 32 h. i. occasione huius v. Alenochi lib. 6. p. 1. unq
tione 69 Poth. obseruat. l. et 2. per totas se censent omnia
comoda possessionis, que ego suppono contentu illos lau
dare et competunt etiam fructus adne accepti iudici
quia omnia manutentio fit cum fructib; huiusdem 286
In fabiana de iur. non tamen irreuocabilitate, sed interim
iur. finit donec is plenaria finiatu; in que si ducum bat de
bet eo victori restituere una cum ipsa re, cuius sunt causa
sua accessio. l. preterea 20 h. i. v. iudic. Poth. obseruat 84
per totam ad addendum tam in hoc quam in iudicio et n. 2. P
de iur. l. cap. 8. et 1. 2. per tota.

Materia circa quam versatur hoc interdictum. Late pa
tet. competit dno. contra inquilinum ut patitur respectu
domum l. 3. & cum inquilinus hoc it quod de iur. refectio
ne, et ad primum tempus duratura intelligunt Fran. C. Cre
mona singulari 171 et Romanus singulari 235 qua pome
ta dant dnum repetere posse locatorem facta remissione mer
cedis pro illa parte, alias in praua refectioe hinc dno expelle
re inquilinum l. eodem 37 de locati. item si vites in fundo
meo natas in tuum & raducas parum eas pro adere, vel ad
fundum meum reducere d. l. 9. h. de iur. iudic. vel si su
pra solum tuum habeo immisum, vel proiectum, vulgo bota
dizo, o soporal, vel si supra edestias habeo calcuatum

protestatio retinet sal
uum sus protestandi.

21.
Validitas huius interdicti
resultat ex possessione
actore non probante absolu
tur passor, quamuis ni
hil probet.

omnis manutentio fit
cum fructib; et posse
sor suos facit, donec is
plenaria finiatu.

22

22.
competit hoc interdictum
dno. contra inquilinum.

alio casu inquilinus
locum dno. int.

vel pensile aptum ad spectandum, vel spatium, et mo-
 uelis contententiam, huc de pactione, sive de proprietate
 possum interim hoc interdictum et sequenti et d. sed in
 pra, quo casus cum cura, explicant Menoch. d. remed.
 3. ex n. 273 Alindam. d. cap. 7. agrim. competit etiam in
 perficiendo, vel dno contra ipsum et eorum ut patet pe-
 culhariter dicam. Socio contra socium si illum prohibet
 uti re communi l. si edas l. 2 C. communi dicitur. vna
 fluctuario pro iure usufructus tuendo l. ult. d. h. et d. l.
 unica e. eodem Donal. et Auall. lib 15 cap. 32 lit. d. Me-
 noch. d. remed. 3. ex n. 70 et deniq. usu fori et censura
 pragmaticorum competit pro quibusq. rebz tam corpor-
 libz, quam incorp. libz, iuribz, prerogatiuis, precedentis
 et honoribz, veluti presentandis ab beneficiis, supagan-
 di in concilio, vel consilio, et aliis que ex professo vadunt
 Alenoch. ex n. 103 usq. ad 155 Alindam. d. tit. 7. cap. 1.
 per totum Post. obseruat 10 et 30 cum quinq. sequenti
 l. hui.

23

Utrubi lib 43 et 31.

verba interdicti
sensu. Verborum.

Utrubi significat que
interdici.

Nunc recto ordine transimus ad interdictum utro-
 utrobi, quod olim distabat a superiori remedio, sed hodie
 nihil distat: verba interdicti sunt: utrobi homo quod de agri
 maiore parte huiusce anni fuit, quominus si cum dno est
 um filii ueto. sensus est, mandatenendus est in possessione
 rei mibi huius, qui maiore parte anni illam possedit quam
 uis non possideret tempore inquietationis: inquit appre-
 cedenti interdicto differbat, in illo enim uincit qui tem-
 pore inquietationis possidet Paulus lib 5. Sententiarum lib
 6. §. 1. Utrubi significat quomodo, sive in cuius posses-
 sione fuit homo Alciatus lib 10 Parergon cap. 7. Cuiusius
 lib 5. obseruat. cap. 22 Siuillimus Fornerius lib 3 selec-
 tionum cap. 17. Menoch. de retinenda remed. 2. n. 7. et
 suato. ad l. mel. lib 15 cap 32 lit. A. Richard. m. d. retinen

uidetur petitor renuntiare
pignori, in istis tantum
in petitorio.

qui uult obtinere in hoc
iudicio, quod debet ordina-
re libellum?

domus Progenius iran-
co laudatur.

25
De superficiebus
lib. 43 tit. 18

ubi rone superficies sola
causis dicitur, ubi uelut
soluuntur, et superficies
uolunt uel agit.

hic contractus sustinetur
per Progenium in
proprio seruitutis nomine

te pignori cadere, non est cogendus, super eabit pignori,
unica C. ut nemo inuitus cogere, compellatur. idem di-
cendum e. si agens rei uenditione, dicat se petere,
acm, quam aduersarius possidet iuste, uel iniuste: quae
supposita ante possessione in aduersario sequitur ut ille
statim sit manutentendus, et quod uidetur petitor comen-
tariae possessionis in iudicio tantum petitoris. ideo qui uult
obtinere in hoc iudicio, ita debet ordinare libellum, ut in
fateatur aduersarium possidere; sed dicat se iniquita-
ri ab aduersario cum in possessione sit ut pat. Bart. et
aniquiores dicunt Allenat. d. remed. 3. n. 54. et sequenti-
bus Post. obseruat. 19. ex n. 20 et obseruat. 57. ex n. 31.
Barbasa uoto 54. an. 12. unde quia in actibus huiusmodi
ad petitorium declinat, quamuis manus possessionis
inuentum sit, uel per motum iudicis, uel per instantiam
partis aduersae summam causam inuoluerit, et
simpliciter satagentis: ideo ut huiusmodi ab initio poterit
tibi de nunquam uelle recedere a possessione per quam uincit
allegorem ut docent magister laudat, addendus e ad rem.
Non Joannes Hieronimus de irango dicitur in Prima
uili Valentini diuersitatis in suo luculento tractatu
de protestationibus consideratione 41. protestam.

Superficiarius contractus, pertinet ad Progenium suam
tunc. eius naturam ut per iudicis sciendum e. nati rone super-
ficiem sub cadere. l. 2. h. t. Ladeo 7. 8. cum in suo de adpign.
per. dom. 8. cum in suo inst. de rer. diuis. unde si quis uellit
solum tradere, et superficiem retinere, nihil agit. obliga-
tionum 44 8. placet de obligat. et actionib. fuit in similib.
l. 1. m. 1. nunquam 26. de usurariis notat Boned. d.
Pinel. lib. 2. selectar. cap. 12 n. 2. nihilominus si quis a
dno arces emit. non minus arces proprietatem, sed ius su-
pificii ponendi, aut conuadit. hinc; subtrahitur hinc
contractus per petorem in iure improgric et abusiuus. serui-
tutis ut dicitur in l. si ubi homo 86 8. ult. de legat. l. 1. p. me-
ta explanatione. Onid. ad Bonel. lib. 9. cap. 16 lit. B.

habet que edificari suo reale ad superficiem, sed n ad in
 sam arcam. hoc ius dicitur dominium bonitarium
 a Tabo lib 2o coniectura cap. 11. nro Vitoria lib 2o illustra
 tract. 1. cap. 6. ubi a Præmaris appellatur dominium
 utile et quod residet pare concedentem dominium
 directum videndum est promissis. Aliqua Valazquez
 de iure Emphyteutico quest. 33. Si ueniat in perpetuum
 sibi ponenda superficiem in utile manet directum do
 minium, quare nunquam ita celebratur hic contrac
 tus. Si uero area in perpetuum sub aliqua annua
 prestatione seu annua hereditate, parum differat ab em
 phiteusi et censent. Vitor. Tab. de exaribz decade. 63
 error. g. usual. d. cap. 16 lib. 2o. quapropter sequentior
 modus huius contractus est cum area gratis concedit
 superficiario per aliquod tempus et hinc tempore rede
 at superficiis ad suum sibi; quod in aereis publicis o
 lent facere conuicia ciuitatum cum in illis edifica
 re permittunt. et hinc est proprie contractus superficia
 rius Valazquez d. quest. 33.

Hinc contractus similes introduci sunt ex noua
 iuris prudentia. Prima est Emphyteusis quando res
 immobilia fructifera in aliquem transfertur ad longum
 tempus, uel in perpetuum. Carta pensione consistit
 singulis annis sub snore recognoscenda daretur in do
 minium, et meliorandi rem. Carta si per bice mura. a stione
 ceuauerit ut cadat a iure emphyteusis quædam mot. de
 locat. et conduct. l. 2. c. de iure Emphyteutico l. 6y lib. 18
 part. 3. D. nel et quaid. lib 9. cap. 13 et sequentibus
 Gaspar Rodriguez Panmis reddibz lib 2. quest. 22.
 Julius Clarus lib 5. septimum uerbo emphyteusis, noui
 sime franco de Protestationibz quest. 10 et 15. Quen
 do uero emphyteuticarius conueniente dno iudicauit
 in 3. artic. fort dicitur hinc sub iugatio libellarius

qui edificat her dominium
 bonitarium siue ut elect
 penes concedentem re
 manet directum

sequentior modus huius
 contractus.

26

similes contractus intro
 ducti sunt ex noua iuris
 prudentia ut emphyteusis.

quis franco iudicatus =
 contractus libellarius

quid sit Precaria, et
agudans fuero.

Occuparius, ne libella
rius possit rem in consul
to dno alienare.

Feudum quid sit?

per istos contractus tan
tum tranfertur bona
in domino.

27

competit superficiario et
caeteris actio in rem.

etiam possunt nonum
opus nuntiare, et
ad damno in factu sti
ppulari

Contractus antebellus, seu nuntius qui exsoluuntur dices
to dno pro portio alienationi consensu cap. 1. b. ut de
prohibita alienatione fudi in uibz feudorum de quo agit Va
lazquez quest. 35 quod si res immobilis sub minima portione
uel forte gratis dedit ad duas, uel tres uitas sub longa con
ditione recognoscendi ueterem dnum de qua queris in qua
quemum sub pena caducitatis dicitur libella precaria apud
nos fuero cap. precarie 10 quest. 2. cap. possessiones 16 quest.
3. cap. 1. et 2. de Precario ubi Augustinus Barbosa Valaz
quez quest. 34 ex n. 9. Caldas de resolutione epiphysiensis
cap. 7. n. 39 et 40. Nec precarius autem, nec libellarius po
ssit rem in consulo dno alienare ut docent proxime lau
dati. Feudum est cum res immobilis datur pro exhibitione
honoris, uel aliquo seruitio personali in perpetuum, cum con
ditionibus ad successionem ut tradendo fortis Valazquez quest
36 et sequentibus Richard. in §. adeo de locat. et conduct. n.
25. et promissa unus Henricus Rosental de feudis cap.
1. per uiginti tones, homines noui contractus in eo conue
niunt cum ueteri, superficiario, quod per eos tantum trans
fertur utile, aut bonitarium dntim dno directo residente
pares concordentem docent supra laudati, et Clarus §. 6.
Emphyteusis, et §. feudum ubi addentes.

Ergo ut de his omnibus simul dicamus, ex hoc iure reali
multi effectus proueniunt. Primo competit superficiario et
caeteris contra 3^{am} possessionem actio in rem ad instar uindi
cationis propter utile dominium quod habet l. 1. §. 1. h. t. l.
In specialibus §. 3 cum sequentibus de rei uindic. l. tutor 16.
§. etiam 2. de pignori ubi comparatur ei qui fundum ueg
tigalem a Ciuitate conduxit, quem habere actio nem in rem
contra 3^{am} possessionem est l. 1. in fine si ager uegetialis
petatur l. ei qui pignori §. 6. de seruitut. oual. ad Bonell. lib.
9. cap. 17. l. 1. §. 1. Potest etiam nonum opus nuntiare ei
qui edificare intendit contra Jus sup superficiem l. 3. §. si eo
po de noui operis nuntiat Richard. in §. 1. Inst. de interditi
In 283 Vala §. cap. 6. n. 1. potest etiam sibi consulere in
pulatione de damno in factu aduersus uicinum dnum qd rem sua
rosarium l. quibus a fide 13 §. superficiario §. illo tit. et ad

sui favorem adquirere servitutes pedis superficialis pro
 ditionem tunc iure iudiciali et ut illi actione confessoria
 procedat. l. h. ult. b. t. Recod. in D. h. m. n. 8. Taber
 lib. 9. conicid. cap. 13. quoniam contra se potest pedis su-
 perficario servitatem imponere, que non amplius durat
 quam ius superficialis, nec uel a se directum pro diu domi-
 nium. hinc primus quibus modis usus. ammittat. hinc
 glossa ult. in d. s. ult. Donal. l. i. cap. 17. et in d. uel. l. b. c.
 Alindan. d. l. bono de iur. d. i. s. l. i. s. n. 12.

Contra d. iur. concedentem. et plam. e. si ueridum
 sit. aliam actionem ex omgto. id ad d. m. u. i. competere actio-
 nem ex condito. si lesatum actionem ex testamento, ut
 d. i. s. e. p. que heredes impleant contractum, nec aduersus
 eum aliquid tendit. l. i. b. t. l. damni. l. s. b. l. q. i. 4. Sedan-
 no in facto, que tamen actiones personale non parant compete-
 re contra tertios passores, ideo si ab alio impediatur superficia-
 rius necesse habet imperare ad ius mandatas actiones. l. h.
 Tab. de cade. 64. error. 6. itaq. amnia possessione potest
 agere in rem contra extraneum, sed in l. i. m. i. s. i. t. i. d. m.
 prohibetur reuti, debet agere mandatis ad ius actionibus.
 Quod si possessionem rei. t. e. t. n. e. t. d. m. u. i. u. l. e. t. r. a. n. e. u. i.
 agant contra eum; potest se trahi exceptione aduersus
 omnes: nam cui datus actionem multo magis competit
 exceptio. l. s. i. s. a. u. t. e. m. 4. b. t.

Alii sunt remedia ordinaria que superficialia, et
 similibus redduntur: reditur etiam interdictum de super-
 ficibus, ut manutentat in possessione si in ea inquietet.
 Quod interdictum per omnia simile e superiori, ut nec am-
 plius in eo dicendum sit, quam in illo diximus. l. i. s. p. o. p. o.
 n. i. s. b. t. f. 3. s. t. e. r. i. s. u. g. a. 7. u. h. p. a. r. i. d. e. b. i. s. d. e. o. n. e. l. h. e. l. l. e.
 n. e. h. d. e. r. e. t. i. n. e. n. d. a. r. o. m. e. d. 4. Mordan. d. t. i. s. e. t. u. m.
 l. a. r. t. u. m. s. i. t. u. m. i. n. t. o. d. i. c. t. u. m. c. o. m. p. e. t. e. r. e. e. t. s. i. s. u. p. e. r. f. i. c. i. i. u. s.
 a. d. m. o. d. i. u. m. t. e. m. p. u. s. c. o. n. d. u. c. t. u. m. s. i. t. u. t. p. o. s. t. a. l. i. o. s. c. o. n. c. e. s. s. i. b. l. e.
 n. o. c. h. n. 35. existimant Bartol. in d. l. i. s. q. u. e. d. a. i. t. d. o. c.
 t. o. r. n. 4. non competere ei, qui ad longum tempus condidit

etiam possunt seruicia
 se adquirere, et contra
 se imponere, que iam
 plus durant, quam
 ius superficialis.

28
 contra d. i. u. s. a. g. i. t. s. u. p. e. r. f. i. c. i. a. r. i. u. s. a. c. t. i. o. n. e. c. o. n. t. r. a. c. t. u. i. n. c. o. r. p. o. s. i. t.

quidam ab alio impedit.

cui datus actio, multo magis
 et exceptio competit.

h. a. c. i. n. t. e. r. d. i. c. t. u. m. d. e. m. a. n. u. t. e. n. t. i. a. n. s. e. t. e. s. t. s. i. m. i. l. e. s. u. p. e. r. i. o. r. i.

Santa Bartoli

in illa manere retui, quare retinende possessionis potest
dici. Menoch. de retinenda remedi. l. a. §. in. et ex h. 68.
Potest etiam esse recuperande custodiz, si ab illa ei cecidit
fuit, et ideo dicitur anomalum, Alindan. ex n. g.

Per interdictum consequitur qui agit, restitui, vel in
auteneri in custodia rei. b. c. i. d. e. r. i. s. u. m. m. a. r. i. e. q. u. e., q. u. e.
et uis omnium interdictionum. Per actionem uero cum lon-
giori mora iudicium idem consequitur, et hoc amplius,
quanti eius interfuit non fuit iniquitatum, uel cecidit
cum custodia rei. L. b. h. q. u. e. u. o. l. a. f. u. l. t. h. t. De actio-
ne querunt interpretes utrum paralis sit tantum, uel
etiam interesse partis contractus, quod ex dicti superflua
questio est, cum plane constet interesse continere, sicut
Equinarius Baro lib. 6. manual. tit. A. Faber lib. A. con-
tractus cap. 19. Trueterius volumine 2. selector. disp.
25. §. b. e. i. §. quidquid sine fundamento reclamet Alindan.
d. t. b. g. ex n. 16. §. 19. prohibens non tantum consequitur per
actionem custodiam rei, sed etiam potest consequi a po-
hibente totum creditum, si illud per prohibitionem am-
misit. ex quo facile exponitur text. alioqui difficili in
L. si quis de b. §. 1. d. de iudicata ubi si creditor misus
fuit a Pretore in possessionem causa rei seruandz, et ab
quis cum prohibuit accedere ad custodiam rei, si uendit
ter. p. u. i. t. e. r. e. d. i. t. o. r. i. q. u. a. n. t. i. e. i. u. s. i. n. t. e. r. f. u. i. t. l. i. b. e. r. a. t.
u. e. l. u. s. d. e. b. i. t. o. r. q. u. i. a. i. m. p. r. o. b. i. u. m. e. s. t. h. i. s. i. d. e. m. c. o. n. s. e. q. u. i. a.
p. r. o. h. i. b. e. n. t. e. e. t. a. d. d. e. b. i. t. o. r. e. D. i. x. i. t. u. e. n. d. i. t. o. r. p. o. i. m. p. e. d. i. e. n. t. e.
q. u. i. a. i. n. i. l. l. o. t. e. x. t. u. q. u. i. i. m. p. e. d. i. u. n. t. m. i. n. i. o. r. e. m. i. n. p. o. s. s. e. s. i. o. n. e. s.
fuit uenditor, id est alius creditor, qui ad sui satisfacto-
nem urgebat uenditionem bonorum debitoris uendit
que nem postquam alius fuit manus in possessionem. Sic
non est necessaria emendatio Cuyacii lib. 12. obseruat.
cap. 23. neg. Antonii Faber d. cap. 19. neque falsa suppo-
sitis casus Alindani n. 15. nec alia commenta. Hucusque
Bartholi, Alberici, et Donelli ad illum text.

2829
no. int. d. i. u. i. d. i. c. t. a. n. o.
malum.

31
diffa interditi, et
actionis

an actio sit paralis

etiam consequitur inte-
resse.

exponit t. in L. si. b. l. de
re iudicata quem emen-
dant Cuyac. et Faber.

32
quando nec de actio
nec interdictum.

in hac interdicto de iusti
tia possessionis disputat.

contra quos non competat

Magis in iustitia

potest annum non datur nisi
in causa Legatorum.

De iustitia armata
lib. 43 tit. 15.

olim duplex fuit hoc
interdictum.

Hec distinctio hodie
sublata est

non est quod magis est, neque actio, neque interdictum ha
bent locum, nisi in iure in possessionem aliquod interesse
consequi possit. Unde cavent si decreta sit missio ex fal
sa causa. l. si iniqua. h. t. vel si per errorem h. si quis
idecirca in hoc interdicto quamvis summarie de ius
ticia possessionis disputat, ut notant Alberich. ep. n. 15
et do. Mandan. ep. n. 26. Sed quis parale est non com
petit contra heredes ex facto defuncti, contra pupillum
ex facto Tutoris, contra adnum, Patromae ex facto ser
vi, vel filii, nisi quatenus ad eos pervenit. l. si hoc
ex causa. cum leg. usque ad finem. Ex p. h. v. v. ca
de ius actionem contra tutorem, liberatus, ut in omnibus
sibi iniqui ex facto Tutoris tenet. docet cum multis et acu
rate. Hea. de cessione Jurium et actionibus. s. quest. 11. l. 1. n. 19
Potest annum vero non datur ex causa heredis. l. si t. ubi ex capere
datarij est causa Legatorum, quae est peremptoria, et subiam
in heredes dat. l. si t. r. r. est. faulsi, catique potest. Al
noch. ep. n. 10. Mandan. ep. n. 36. locus pro dicitur laudet. s.

Tertia pars de interdictis et de ius
ticia possessionis recuperanda.

Possessionem ammissam recuperamus primo et principaliter
per interdictum unde ius, ita appellatum a primis edictis
verbis l. si quis in 17 de ad quos per. usuald. ad Concl. lib.
15 cap. 31. l. si h. q. l. m. duplex fuit interdictum de ius
ticia publica, sive armata; alterum de ius privata
id est sive armis. Hoc posterum reddebatur de ius cum
hac exceptione nisi ipse a doctore possideret, ut clam
aut precario; illud vero semper dabitur in distincto, et si
nulla exceptione. sed hoc distinctio hodie sublata est,
et absolute ubique de ius competit, ut docent a l. i. a b. s. h.
tas diff. p. r. e. q. u. e. n. s. de recuperanda in p. h. d. i. s.
ep. n. 5 et remedia l. aprin. usuald. f. cap. 31. tit. B. et C.

- P. h.

Richard per teptembi in l. recuperande in t. de interdicti ex
n. 2. Petrus Barba in l. sive in 37 de iudiciis ex n. 14 d. m. y
Fermosinus in cap. ex literis s. quest. 1. n. 8 de restit. spoliat.
Iniquitatem lapsi fuit Cuyacius lib. 26 quest. Sapientiam in
l. cum fundum 18 h. t. obtrudens sui status, et absolutum
Digitum tempore pro iure solito.

Et quamvis hoc interdictum latissimam tractatione
contineat, tamen tota ad hanc breuem etonem reduci po
teat. Spoliatus per vim aggressione rei immobilis, et si sit pcedo,
ante omnia plene restituendus est a diuersis quemcumq.
spoliantem. Cuius eto literaliter probatur ex l. in pin. et
l. de iudiciis g. h. t. cui iungenda e l. si maritus 20 C. de
Donat. inter. l. colonus 12 l. cum fundum 18 hoc eod. tit.
quibz iungendi sunt tept. in l. sive in 37 de iudiciis l. or
dinariu 3. C. de rei vindicat. l. si quis 7. C. ad l. Juliam
deui. et in cap. ult. extra de ordine cognum. P. ex cap. in
literis 5. cap. conquirente T. de restit. spoliat. iun
ta l. 1. d. qui ante 30 h. t. itidem. ex l. si quis 8. d. sed
hgc 2. C. de Precriat. 30, uel 40 an. l. si coloni 14 C. de
Agriculis et censibus lib. 11. et in decreto Gratiani 2. quest. 2.
et 3. quest. 1. fere per totas. extant de interdicto nro proclara
testimonia Cuiusdori lib. 1. epistola 18 et lib. 4. epistola 39.
Ad eod. g. sunt multa testimonia, ut nisi ea consulto om
mittemus, tempus reconuendis deficeret. Explicant ex
multis Menod. de recuperanda remed. l. 15. et ultimo per
tota. Antonius de Mathre in explicatione huius regule
spoliatus ante omnia. Antonius Gabriel lib. 5. communium
opinionum tit. de rest. spoliat. conclusione 1. Ant. Gomez
in l. 45 tauri ex n. 188 Mascard. de Probationibz conclus.
1327 cum multis seqz Petrus Barba in d. l. si deui
37 ex n. 30 Cardinalis Jusus Practicus lib. 3 etone
384 et sequenti Donel. et Osuald. lib. 15 cap. 31 per totum
et post Preceptores ino salmanticensis Inus Fermosinus
in d. cap. in literis s. de rest. spoliat. quest. 1. et 2. per tota

2
Conclusio huius interdi

terpotes qui eam lito
ralit comprobant

aut flores qui eam
explicant.

3

Ratio huius interdicti

Ratio huius tonis consistit in causa publice quietis.

Cum enim Reges, et magistratus hac sine creati sint dicere
 Aus populis, in iustitia tollere facta ut alibi ait Horatius,
 non est impulis concedendum sibi metipsis Aus dicere; et
 harum rerum invadere possessiones, licet enim occasio mag-
 norum tumultuum. Non est impulis ~~176~~ de R. J. Ep
 hac causa spoliatus primum fuit celeri remedio restitu-
 tionis, et hoc amplius varie pene statuta sunt adversus inva-
 sores de quib; in titulis D. et C. ad L. Juliam dicitur. Inter alias ea fuit
 ut amitteret in quod in re habebat, qui eam invaserit. Lex talis
 13. de eo quod metus causa L. si quis instantiam G. C. unde in L. si
 quis 7. C. ad L. Juliam dicitur, invadere constat elegans edictum
 Casiodori sub persona sui Regis lib. 3. epistola 26 et apud
 similes pena sancitur in L. tit. 13 lib. 4. compilationis, quae
 tamen moribus univ. Christiani orbis iam exolevit ut post
 Covarruviam notavi l. 2. remed. 1. sed quomodo nec spoliatus
 inoleverit semper manet res mali exempli possessionem alie-
 nam invadere vi, aut propria auctoritate, et aliis pene pu-
 niri debet, ut cum iudicio agnoscat Faber in d. l. 37 lib. 4.
 tit. 5. Unde hoc interdictum ob duplicem finem propositum fuit;
 ob punitionem, et odium spoliantis; et ob favorem committen-
 tioniemque spoliati ut cum Bartolo censet Alenoch. remed. 1.
 ex n. 13 maxime n. 33. quae ratio tradidit a supra lauda-
 tis.

Varie pene contra inva-
sores statuta sunt.

ob d. Juliam s. non fuit po-
situm secundum interdictum

4

epistola 26 ubi dicitur
sed per vim et quod sit
vis preciosa, et si preciosa

Succedit ut exponamus rationem: h. dicitur spoliatus per
 vim. varie dixerunt inter vim auctores nostri: epistola be-
 ni facio. Alia est vis preciosa, alia non preciosa, sed coactiva;
 vis preciosa est, quando quis nolens, id est nullam volun-
 tatem de se conferens attingitur ad aliquid faciendum. Vis
 non preciosa est, quando capitur per vim aut terrorem ali-
 quid facere tunc tamen volens, fuit cap. sacris 3. de his
 que, vi. Hoc melius explicant Theologi, quam vulgares su-
 trigerunt, et nos cum illis explicavimus. Violentus est, qui
 procedit a principio extrinseco passivo resistente, nec volunta-
 tatem sua ex parte conferent. Veluti quando puelle per
 vim opprimitur: res aliqua rapitur, aut extorquetur; vel

violentum quid sit

passor reluctans de fundo detruditur. Nec violentia per
 sus causat involuntarium: quia principium extrinsecum
 est homo qui vim adhibet, et rationi non consentit, nec ulla
 procedit enim voluntarium a principio intrinseco nisi volun-
 tatis, et ubi illa non concurrit involuntarium est Aristotele
 3° ethicorum cap. 1. Cuius Thomas 1° 2° quest. 6 art. 5. in corp.
 Audimus involuntarium est quod provenit ex metu terrore, vel
 minis; metus autem inflat in voluntatem moraliter tan-
 tum, id est non tollit voluntatem sed patientem adigit, ut
 velit, quod alia non vellet. Hoc dicitur involuntarium
 secundum quid. Sciendum etiam est duos actus esse volun-
 tatis, alius est immediatus scilicet ipsum velle: alius me-
 diatus nempe ambulare loqui facere qui sunt actus imperati
 a voluntate. Primus actus velle non potestur violentiari; actus
 vero imperati patienter violentiari Cuius Augustinus lib. 5.
 de Civitate Dei cap. 10 Cuius Thomas ubi supra art. 4. in cor-
 pore, et ex neotesticiis illis. Sapia f. 450. Chatoni moralis
 lib. 1. quest. 3. per totam et 2° lib. 5 quest. 15 art. 3 de cas-
 uis et Religiosis in Disalceati Salamanticenses 3° 450. tract.
 10 ad a. art. 5. ^{sum} Cuius Thomas ex dubio 1° qui Theopos re-
 ferunt, addendus non Covarruvias de Spontalibz 1. 2. cap.
 4. 5. 1. n. 18. et hic est planus sensus L. 5. m. ier 218. si me-
 tu 5. de eo quod metu causa ubi si quis metu coactus adi-
 vit hereditatem, heres fit maro iure: quamvis postea a Pre-
 tore restituatur; quia ut dixit Consilius vult fieri coac-
 tus: quia velle non potuit non esse simpliciter voluntarium:
 licet involuntarium sit secundum quid, id est 2° minas et
 terrorem.

qui actus potestur
 violentiam.

Exponit 22. 852.
 de lo quod met. causa

Hispositis dicendum est, interdictum virum portare
 re ad rem precisam, non ad compulsivam, vel coactivam,
 sept. elegans in l. si rerum 5. h. 4. ideoque si minis perteri-
 tus possessionem tradidit non habet hoc interdictum, quia
 non est vi deiectus, qui compulsus aliquem in possessionem
 induxit, id est quia sua voluntate possessionem tradidit ut
 dicit Innocentius in cap. sepe n. 2. de re. spoliat. tunc q.
 necessarium est edictum de eo quod metu causa, per quod

5
 potestur potestur ad
 vim precisam.

quando habeat locum dicitur
 tunc q. metu causa

Erator recin dit quidquid me de pestum fuit L. metum g. 6.
 ult. L. simulier 20 §. qui possessio tem illo fit. (Dohel et Osuald.
 d. lib. 15 cap. 31. lit. k et L. Menoch. d. remed. l. ex n. 102 d.
 tomarius lib. 6 obsevat. cap. 15. qui tamen frustra tentat
 lectionem dictæ L. 5. Sic similiter, qui uis armatis homi-
 nibz profugit antequam spoliaretur: non habet hoc interdictum
 quia non fuit deiectus d. l. g. 5. denig. nisi ab armatis eodem
 impetu possessio occupata fuit: censetur enim uis deiectus cum im-
 pâr fuerit resistendo L. 2 §. si quis autem cum tribz regibz h.
 t. solet opponi tept. in l. non solum 33 §. si dominus 2. de uua
 pioni bz ubi qui uis armatis profugit, quamuis res n. inci-
 dat in uisibz, uolentia, intelligitur ut deiectus, sed respon-
 detur intelligi quoad amittendam possessionem cum ani-
 mum deponderit, sed non quoad L. Plautiam, neg. nostrum
 interdictum, ut nos alibi diximus, et docent Osuald. d. 1. lit.
 L. Pichard in d. §. recuperande n. 7. et 8. Balboa in cap. Pa-
 toralis de causa pos. et prop. n. 31. et 32. Preceptor hier.
 d. n. 1. Graña in cap. in litteris. §. de restit. spoliat. n. 1. et 8. et ibidem
 Formosinus quest. 1. n. 22 et 23

an qui profugit habeat
 hoc interd. et uin -

osuald. l. 33 §. 2.
 de uocacionibz

6
 Ubi in possessione deua-
 tant competere tantum
 gressu aucto.

alio i. d. hoc int.

nonob. l. 12. et 18. lit.

Sequitur illa uerba à possessione que denotant hoc interdictum
 competere tantum possessori deiecto h. l. §. de iur. g. h. t. docent
 Albornos. in p. 1. l. de recuperanda n. l. et remed. l. n. g. et
 10 Osuald. d. cap. 31. lit. c. Valenzuela concilio 71. ex n.
 14 Cirionius ad d. it. de restit. spoliat. ex quo fit ut colono de-
 iecto non detur, quia non possidet d. l. g. 5. denig. 10 iunctis
 l. l. c. communia de uocacionibz In non solum 33 §. 1. de uua
 capioni bz cum aliis, neg. est contrarium quod dicitur in l.
 colonum 12. L. cum fundum 18 h. t. habere hoc interdictum
 colonum qui usurpauit possessionem animo interuertiendi il-
 lam, si deiciatur: quia hoc prouenit ex eo quod interuerti
 possessione incipit possidere, quamuis natus et iniuste inu-
 sa enim possessio etiam profuit ad hoc interdictum d. §. de iur.
 citur g. ex quo sic aliqui inferant: q. melioris conditionis
 est iniusti colonus, quam iustus sed non debet sic inferri,
 sed sic: q. qui possidet, quamuis iniuste possideat, melioris
 conditionis est, quam qui non possidet. q. est gloria deductio

decent. Covarruvias lib. 2. Var. cap. 17 n. 6. Cujacius lib. 26. quest. Papiniani in d. l. 18. Veteres apud Menochi d. remed. l. ex n. 62. § de iure obono interdictionum redditus domino, qui pereunt possidet l. 1. §. quod servus 22. et seq. h. t. L. peregre 44. §. ult. de acquir. pos. Menoch. n. 65. et ut obono denegatur hoc interdictionum, et tam denegatur remedium canonis redintegrandi, ex eadem ratione. Menoch. remed. l. 5. quest. 18. sed quod dicit remedi. ult. ex n. 21. et sequitur Osuald. lit. e. competere ei beneficium restitutionis in possessionem conductionis ex officio Iudicis extraordinario, magnum commentum reputo, et sine ulla Juris, aut rationis fulcra.

de iure obono interdictionum redditus dicitur.

Menochi sententia non admittitur

Aliud dicendum est de usufructuario, cui hoc interdictionum competit l. 3. §. unde in l. 3. cum segg. h. t. quia licet rem ipsam non possideat l. naturaliter l. 2. de acq. pos. tamen quasi possidet ratione usus, fructus, qui percipit totam rem, ut dixi in repetita prelectione ad illam titulum cap. 3. convectorio §. cuius quasi possessionis ratione competunt ei cetera interdictionum l. ult. ubi possidetis l. 1. §. ut in idem de itinere, actibusque privato l. unica de remissionibus Menoch. d. remed. l. 1. ex n. 79. Osuald. d. cap. 31. lit. P. Anem. Gomez in l. 45. thauri n. 147. Grania in d. cap. in literis p. g. ubi Formosinus quest. l. ex n. 14. in quare notanda est elegans diffin. que proponit in l. siglures §. §. ult. cum l. seg. h. t. si deiciatur usufructuarius ab alio, et non utatur per constitutum tempus, in quo solet usufructus amitti; restituendum esse per hoc interdictionum cum fructibus, et omni causa, ceterum si ab extraneo sine facto Domini deiciatur, et per deiectionem non utatur constituto tempore amitti usufructum, neque amplius restitui; quia per ipsum usufructuarium deicit non per Dominum, quominus usufructum recuperaret hoc interdictionum experientis.

7
Usufructuarius datus

notanda est diffin. que proponit in l. siglures cum seg. ult.

Dicitur rei immobilis quoniam pro rebus mobilibus utraque hic interdictionum non datur; quibus non potest dici possessio immobilis deici, aut detrueri l. 1. §. at solam 3. cum quatuor segg. l. 3. §. percipit 15. h. t. Menoch. d. remed. l. ex n. 39. Osuald. lit. 2. et seq. Balboa in d. cap. Pastoralis n. 33. Formosinus in d. cap. in li

8
Verba rei immobilis

immobilibus annumerantur
 servi adscripti et coloni
 toris quest. l. ex n. 17. Richard. int. 6. recuperande, n. 9. immo
 bilibus uero annumerantur servi adscripti, et coloni, qui pars
 fundi censentur, ideo quia à gleba separari non possunt L. i. c.
 Loni 14. C. de hereditatibus et censuris lib. 11. Que Lex pertinet tam
 ad hoc remedium, quam ad remedium retinende; et ob hanc
 rationem ponitur in C. Theodosiano lib. 4. tit. 21. sub titulo utro
 nifiade noui continet, nisi rescriptum Casarum de Juresch
 to in casu sibi proposito, quamuis Memsch. de recuperanda
 remed. 10 per totum ceptuerit post ueteres, et Cuyatium esse
 remedium speciale, querunt Inter pretes an pro rebus mobilibus
 detur saltem remedium canonis redintegrande 3. quest. hoc
 affirmatiue respondet cum multis Merbach. remed. 15. ex n.
 193. sed eps hoc sibi commentitium existimo, quia predictus
 canon nihil noui induxit ex ueteri sententia, sed uinum interdic
 tum applicuit rebus ecclesiasticis, et ecclesiasticarum personarum
 ut late fundauit idem Memsch. ex n. 15. quapropter illa uerba
 res ecclesie, uel proprias, de rebus immobilibus iuxta subiectam
 materiam accipienda sunt, quod et agnouit Tusque practicar.
 lib. 5. tit. 391.

questio canonis redin
 tegrande 3. 9. 1.

9
 questio an detur pro iuri
 bus incorporabilibus de sub
 iecto non supponente

Disputant etiam an detur pro iuribus incorporabilibus? sed
 hec questio est de subiecto non supponente, si ex terminis iu
 ris discutienda sit: quia res incorporales non possidentur L. ser
 uitutes 14 de seruitutibus L. 3. de acquir. rer. p. nemo potest ser
 uiri a possessione, quam non habet. Quod probat in specie textus in
 L. sequitur. l. seruam 27 cum seq. de uacationibus ubi si dominus
 predicti seruientis per uiam impediatur dominum predicti dominan
 tis uti seruitus; nihilominus non utendo per tempus constitu
 tum amittitur seruitus, nec consetur uiolenter deiectus: q.
 an seruitus, que in iure consistit, nemo potest deici, uel de
 trudi, quam L. explicui in selectione ad L. Scriboniam. n. 23.
 et 24. idem. dicendum est de iure presentandi, capiendi per
 sionem, et aliis iuribus, in quibus querimus. intrusio, uel denega
 tio non pertinet ad uiam expulsiuam sed ad perturbationem.
 nec est propria deiectio, sed perturbatio illius quasi possessio
 nis L. non facit. l. t. t. pro quibus non redantur nostrum in

ceditum, sed uti possidetis, ut in eo dicitur; ex quo hanc sententiam merito protulit *Quald.* d. cap. 31. lit. H. Sed in contrarium nituntur *Menoeh.* d. remed. 1. ex n. 81. *Jusque Practicar. In.* P. l. 447 et lit. S. *Dono* 388. *Mascardus de probationib.* *Dono* 1328 et *leg. Ped. Barbosa in d. l. si deus ex h. 133* contendentes dari quandam impropriam possessionem, et deiectionem, cuius ratione patet hoc interdictum licet dari arguitur ex *l. Atilia Regulas 27 de donationib.* Vlex senta subterne debet in praxi, quia frequentissime recepta est licet contra rationem Juris, et quia secundum eam exponendi sunt inferius multiplicationes alii illam supponunt, vel admittunt.

Quemadmodum ei qui non possidet hoc interdictum non datur, sic neque potest competere pro re que non potest possideri, quia nonentis nullae sunt qualitates. *Leiusq. in provincia A. de Reg. creditis.* Hoc principium fundant *Menoeh.* d. remed. 15. ex n. 433. *Quald.* d. cap. 31. lit. C. *Barbasa* uoto SA n. 18 quod exemplis illustrandum erit. Ponamus laicum intrusum fuisse in quasi possessione percipiendi decimas, et ab ea deiectionem fuisse peritum, uel neque fecerit ex hoc interdicto, denegatur ei restitutio; non quia inductus possessor sit, sed quia non est possessor, et de hinc principale fundamentum arguitur ex cap. *causam 7.* cum glossa uerbo *de iudicare de Prescriptionib.* Ponamus etiam clericum in sacris, uel monachum duxisse uxorem, uel seculari illam duxisse que non erat nuptialis etatis: uxorem propria auctoritate fecerit a matrimonio; uinum illam petere per hoc interdictum: denegatur ei restitutio; quia de hinc fundamentum quasi possessionis cum de hinc suppositum matrimonio cap. *ex parte 1A. decret. spol.* ubi glossa *Menoeh.* et *Quald.* ubi potissime quidquid dicitur ibi *Barbasa.*

Ex quo exponendus est textus in cap. *ad decimas 2 de restit. spoliar. in 6.* ad quem uarios intellectus assignant ad ducti *l. Pet. o. Barbasa in d. l. si deus ex n. 225.* In eo quidem decimas possidet in aliena Paroquia, quamuis sit clericus

sententia uitorum impro
ci admittenda

10
hac ratio si competit pro
re que possidetis in pax

aliter casus pro quo
non competit

aliter casus

11
exponitur text. in c. 2.
de rest. spol. in 6.

contra Jus vendatur
Juxta ignorantia

si pinedur illa quasi possessione non restituitur, nisi prius
ostendat titulum iustificancem quasi possessionem. Non quia
vicarius incapax sit quasi possidendi decimas, quod dicitur
esse absurdum: sed quia possessio iurium incorporalium alte
ro ex duobus fundamentis mittitur, vel titulo concessionis legi
time, vel iuxta ignorantia existimantis. Jus illud ad se per
tinere proprio iure, ut dicam 4° p. Hec iuxta opinio non
potest dari in decimis alienae parochie, quia tali perceptio
ni Jus resistit, et contra Juri resistendum non potest dari iux
ta ignorantia, nec reputatur bona fides docent Covarruvias
2° p. de matrimonio cap. 74. n. 10 Garcia de nobilitate p. 1
p. n. 88, et cum aliis Petrus Barbosa ubi proxime n. 133. g.
sola perceptio decimarum non tribuit quasi possessionem, quia
habetur in iuris, quando Jus resistit ex solo titulo nascitur: ideo
Societas explet, ut exhibeatur vicarius ad fundandam posse
sionem. Item qua iurum interdictum reddi non potest. quod in
debetur apud Petrus Barbosa incap. Pastoralis de causa pos. n. 8
ex parte que docuit Mindan. 1° p. de interdictis comment. 28
ex p. 22. 46. et 58

12

Successit verba ante eff.

Successit illa verba, ante omnia restituendus est. Cui
clausula communis est omnibus interdictis, ut prius de causa
possessoria, quam de penaria disceptetur; alioquin penaria
dicitur, et determinata superfluum esset de possessione quere
re h. retinende inst. de interdictis l. incerti 3 l. eodem tit. l.
ordinarii 13 C. de rei vindicatione l. qui petitorio 36 C. eod
tit. l. penult. Culi in rem actio l. si quis 3. C. finium regun
dorum l. ult. C. quorum legatorum l. unica C. si demorata
nea pper. fuerit appellatum: docent Mono. ch. in prologio de
receptanda ex n. 8. Mindan. 1° p. Comment. 11. ex n. 20
dicit Salteatqui lib. 8. selectar. cap. 5. Fernosinus in d.
cap. in litteris quest. 1° ex n. 25. Sed maiori cum energia
interdicto nostro applicatur; quia semper verum est spolia
tum restituendum esse ante omnia, non auditis de sen
sionibus spoliatis. Nihilominus auctores nonnulli ex

fallentia huic reguli
a Doctoribus recipitur
non admittitur.

agitant fallentias. Prima est si spoliatus carcat notorie
titulo ad proprietatem ita Menoch. d. remed. l. ex n. 109
Valenzuela concilio Th. ex n. 19 Augustinus Barbosa in
d. cap. Pastoralis n. 15 et multi quos refert, sed non sequit
Pius Barbosa in d. l. si deui ex n. 125. Sed hęc limitatio
falsa est, quia in d. cap. in literis s. de rest. spoliat. dicitur
notorium predonem restituendum esse in odium spoliatio
ni, idemque docemur de pure civili in d. l. colopus 12.
cum fundum 18 h. Sed nulli magis deest titulus, quam
notorio predoni. q. et ff. ita docent Anton. Gabriel d. notone
l. de rest. spoliat. n. 109 Petrus Barbosa n. 124 Ferno
simus d. cap. s. quest. 8. P. Tab. ubi nostri interditi specu
litationem agnoscens in d. l. si deui. existimabant etiam
non esse restituendum, si ex actis, vel ex claris documen
tis, vel ex confessione partis constaret spoliantem dominum
esse, et contrarium de spoliato; verum has voluntarias fal
lencias acriter, et cum iudicio rotundit idem Pius Barbo
ubi proxima ex n. 45 usque ad 171. ne immemoramus.

Non vero ut tuto pede procedamus ita statuimus
cum Bartolo in d. l. si deui in fine, cuius doctrinam, si
cet contra communem, veriore censet Menoch. l. remed.
l. n. 243. Reiectus per vim uerē et proprie a possessione rei
ante omnia restituendus est vāro deicientis sine ulla pro
sua exceptione; nec aliter purgatur spoliatum, quam per actus
lem, et presentaneam restitutionem. Spoliatus uero in posse
sione sine uolentia restituendus etiam est, sed non ante om
nia; nam in hac facta spoliatione admittuntur exceptiones
in continentia probabiles, que concernunt causam dominii, et
de factum et huiusmodi impugnetate, itaque tota distinctio in uo
lentia ipsa versatur; est quippe valde furi consonum, et
his que dixi supra n. 3. ut pro uiolento desectore nulla
exceptio, aut curatio admittatur. Exemplum sit in he
ribus, et incorporeis rebus; in quibus dari non potest uolen

13

Bartoli in hac redi
tutione duriussona ē

exemplum per quod.

Sec. de in fundatur
L. ult. C. unde vi.

ta deiectione, sed quasi deiectione perturbatio, item quod addu-
cit Bartol. ex L. ult. C. unde vi, inquit Justinianus con-
dens nrum interdictum concessit illud adversus eum qui
occupavit vacuum possessionem absentis, que est ficta deie-
ctio et evidenter supponit non competere hoc nrum reme-
dium contra dnum. Si qui alienas res, vel possessiones et ibi
Omnes autem scire debent quod suum n'e ad alium pertinere
g. non loquitur de eo qui propriam rem vacuum occupat, et
per cons. in hac ficta spoliatioe recte agitur causa domi-
nii, si breviter potest impediiri, ut content. glossa verbo per ig-
norantiam Bartol. n. 11. et fere omnes et asini usque ad Cusa-
rium, et Donel. n. 4. et d. m. a. s. ult. et post alios Covarruvius
lib. 3. var. cap. 16 n. 7. 18. secundus casus licet parum fir-
miter predicta verba eludere tentet Menoch. d. remed. l.
n. 246 et remed. 13 ex n. 25

14.
proponitur text. in cap.
2. de ordine cogniti

Ex qua doctrina exponendus est difficilis textus in cap.
2. de ordine cogniti. casus est. Nobiles de Arzone manu ar-
mata spoliaverunt a castro quodam Abbatem, et monachos
de Felentino, multa que damna intulerunt pradiis et ani-
malibus. Abbas conquestus de spolio restitutionem petebat per
hoc interdictum. Nobiles reconveniebant Abbatem de alio
spolio in re diversa, dicentes se detrusos per vim fuisse
a possessione Castri Siviati, quod tam ipsi, quam antecesso-
res sui quiete et pacifice possederant. Abbas confessus fuit
spoliatus, sed replicabit se illud non commisisse, sed quem-
dam predecessorem suum: et hoc amplius intendebat cas-
trum Siviati pertinere rone domini ad monasterium
et per spoliationem redintegratum fuisse in suo iure quod
nobiles usurpauerant. Nobiles de dominio monasterium
castro Siviati non videntur negare. Illic fuit status li-
tid de qua consultebatur Pontifex. qui ita distinguit:
si nobiles secundum spolium obierunt in vim reconven-
tionis, nouz actionis, aut mutuz petitionis, primo termi-

nanda e causa spoli ab Abbate proposita; quia hz duz in-
 tentiones non obstant sibi inuicem, et regula Juris est ut
 qui appellat prior, prior agit. Quod si non tales obicerunt te-
 luntum spolum per uiam exceptionis paris delicti, simul
 utraq; causa tetominanda est, quia exceptio influit in
 actionem, et eam informat, seu reformat; nec tendit ad
 aliquid consequendum, sed ad excludendam intentionem
 aduersarii, ut in specie probat text. elephas in l. s. tit. 10
 partia 3. g. nisi Abba purget violentiam factam in re
 diuersa non poterit consequi restitutionem a nobilibus.
 ita procedunt Cuyacius ad eundem textum. Mandan.
 l. 1. Boni commentario 24 epn 18 Men. h. remed. 1. epn.
 387 Quis Barbosa in d. l. si deui epn. 179 et post nros
 Preceptores Termosinus in d. cap. 2. quest. 2. textum.

Sed insistamus parumper. Primum notanda est illa
 regula, qui prior appellat prior agit. hz desumpta est
 ep l. qui appellat et q defuditus; sed alius sensus est
 Legis, aliis sentz canonis. Legis sensus est, qui appellat
 actor est in 2^a instantia, quamuis in prima instantia re-
 us esset, et ideo prior agit. ita eglora basilicarum hb. 7.
 tit. 5. cap. 31. Cuyacius, et Faber d. l. et a practiciis
 merito dissentiens Villadiego in exordio libellandi n.
 19. et 22. sed Pontifex usq; fuit sensu accommodatio;
 uidelicet ut qui prior causam in iudicio proposuit, illam
 prior prosequatur, qui est etiam uerus cap. 1. De mutuis re-
 tionibus l. A. tit. 10 partia 3. multa adducit Petrus Barbosa
 in d. l. 29 epn. 3. 2. noto optime exprime naturam exceptio-
 nis per quam nihil consequimur, nisi excludere aduersarium.
 que propter si testi opponatur exceptio infamiz, ea probata n
 consequimur, ut sit infamis, sed ut a testimonio repellatur
 quo simili utitur Pontifex, et s. eo l. Lucius 21. Illis qui
 notantur in famia cap. 1. cap. deniq; de exceptionib; ubi
 uulgo notatur. 3. noto aduersus suum interdictum ad

15
 1. notatur regula quiff

Pontifex usq; fuit sen-
 su accommodatio

2. notat naturam ex-
 ceptionis

3. notat admissi spoli
 in re diuersa sequant.

mitti exceptionem spoli in re diuersa cap. ult. de ord. cognit.;
quia paria delicta mutua compensatione tolluntur L. in
fo 36 et ibi Barbosa n. 19 et 20. soluto matrimonio, ut sique
si par delictum opponatur in uim exceptionis, siue com-
pensationis, ut dixit Papinianus, non si in uim actionis, ut
ait Pontifex in nro textu. A. noto si in eadem re fuisse
opposita exceptio spoli, non esse audiendam; quia postremum
spolium 1.° purgandum erit, quamuis spoliatus fuisse spo-
liator L. 1. §. qui si L. cum fundum 18 h. t. si quis 7. C. ad l.
Juliam de ui §. recuperande inst. de interdictis: non enim
licet mihi spoliare eum, qui me spoliavit, nisi in eodem
conflictu deicientem protruderim L. 3. §. eum q. L. qui pose-
sionem 17. h. t. Menoch. d. remed. 1. n. 384 et seq. Casar
Arpelus de adigenda possessione L. 1. §. com. quest. 2. art. 16
n. 4. Deniq. noto Abatem aduersus spolium anobis ob-
iectum replicare de dominio castri Siniati, et nihilominus
de hac exceptione non curat Pontifex: quia hoc interdictum
non admittit exceptionem dominii inuera, et propria spolia-
tione, ut dixi.

Secundo infero interpretationem ad celebrem text. in cap.
litera 13 de restit. spoliat. casus inuoluit multas deere-
tales, et ideo ex integra ponendus est. Euillelma mulier
propria temeritate a Bernardo marito dicesit, et sic eum
fictè spoliavit a quasi possessione matrimonii. Vir repetebat
uocem interdicti rivo. mulier exercebat de consanguinitate
et in gradu prohibito, et de magna scuitia uiri. Consultus fuit
Pontifex an per istas exceptiones retardanda esset restitutio?
et in re pendit magne que, et operose difficultatis diuersa opi-
niones refert. L. asserbat statim faciendam esse restitutio-
nem: secunda denegandam. 3.° eligebat mediam uiam
ut retardaretur si breuitas, et in continenti posset de im-
pedimento constare, quam in casu proposito amplexionis
Pontifex. Pro prima expendit decreta lem Lucii Pape, que
exstat in cap. ex conuersione 10 eodem tit. in quo uis de domo

A. nota exceptionem
in eadem re si esse au-
diendam.

Quod Pontifex non
curat de exceptione do-
minij.

16
exponit text. in c. 13.
de rest. spoliat.

quodam propinquo

sua uiolenter eiecit uxorem: ipsa petit restitutionem, uir
 opposuit exceptionem consanguinitatis. Pontifex decernit non
 obstante exceptione faciendam esse statim restitutionem et
 incepit delegatos, quia illam facere differunt, concordant
 tenet iuxta hunc casum accipiendi in cap. extranmis
 sa & eodem tit. et in fortiori specie in cap. porro 3 de diuor
 tiis, facit text. in cap. causam 16 de offi. et pot. iud. deleg.
 Contra hanc decretalem posset argui de peccato incestus,
 timore que peccati, si restitutio fieret. Sed nihilominus
 in v. unde docet Pontifex hoc minime timeri posse, quia
 mulier eiecta a domo uiri, et restituta, si habet notitia
 impedimenti, non potest uti matrimonio: si non habet no
 titiam potest illi iure uti, nec maritus peccat qui obedit
 edesig, cuius iudicio facta fuit restitutio. Hanc doctri
 nam, nec approbat, nec reprobat Pontifex, sed relinquit
 in sua probabilitate, ut ipse testatur: quare excesit Her
 mositus in eodem textu quest. 2. n. 4. qui culpauit au
 thores eam tanquam probabilem sequentes. 2. opinio
 existimantium de exceptione consanguinitatis discip
 tandum esse prius quam fiat restitutio nitentur de
 cretali clemensid 3. in qua tales exceptiones admittun
 tur, que extat in cap. 1. de ordine cognum. Sed Pontifex
 in v. nos autem docet parum ad rem facere, quia non lo
 quitur de sumario recuperande, sed de petitorio, in
 quo omnes exceptiones admittuntur. Hactenus usque
 ad v. porro in quo resumit casum propositum
 de muliere a uiro recedente, et sic fictè eum spolian
 te: diffinit que mulierem, que habuit notitiam impe
 dimentis frustra restitui marito spoliato, quia nul
 latenus potest uti matrimonio, per cons in hoc non pos
 se obedire iudici contra Deum precipienti, sed potius
 teneri humiliter pati sententiam excommunicationis in
 ipsam prolatam. quod qualiter accipiendum sit rec

te, et late exponit Ferrusinus quest. 3. ut sic cunctis
inter coniuges perplexitas, diuidium que. Unde deducit
admittendam esse exceptionem consanguinitati, modo
probatio breuiter, et in continentem offeratur, non uero si lon
giorem indaginem exoptulet concordat text. in cap. de
cedens §. 1. ut licet non contestata. Concludit denique ad 2.
exceptionem de sequitria uiri, quod si tanta est, ut nec
sub cautione uiro committi possit, non esse ei uxorem res
tituendam cum manifeste uite periculo. cum tanto eni
discrimine, uel si magnum scandalum potest oriri non
est reddendum nrum interdictum, ut cum Iudicio docet
Mensch. d. remed. l. ep n. 308.

17
opponatur textus

Nunc sic expendo: in primo casu datur magna seq
uitria uiri, et uolentia uera prudentis admo uxore
rem, et tunc fit potius restitutio, nulla admisa excep
tione, et si offeratur probatio in continentem in 2. datur
ficta uxoris recedentis admo uiri, et tunc admittuntur
exceptiones: 1. ex doctrina Bartoli uerum apparet in
regulam accipiendam esse in uera spoliatione, non in
ficta. Non dubito quin hec doctrina uerissima sit. sed
tamen communiter placuit in causa matrimonii prop
ter periculum anime non esse faciendam restitutionem
statim, si opponatur exceptio consanguinitatis proban
da in continentem: quam in praxi sequor ne uidear no
uator; illam fundant Gregorius per text. ibi in l. 27
tit. 2 part. 3. Mensch. d. remed. l. n. 240 et 248. Co
uarruias de matrimonio 2. p. cap. 7. §. n. g. Sanchez lib.
10 disput. 12 per totam Barbosa uoto 54 ep n. 29 et pot sal
manticentes Ferrusinus in d. cap. litteras 13 quest. 1. per to
tam.

18
De beneficiis lib. ad
est sciendum

De beneficiis eadem est censura: quippe si aliquis de
iectus sit per uolentiam ueram ab ecclesia in qua obtine
bat beneficium, neque ad eam permittatur accedere ante

omnia faciendae restitutio cap in literis s. de restit. spol.
 nisi omnino interdicto apud Iudicio plenario iuxta specul.
 tit. in cap. constitutus §. cum glossa ubi verbo eictus de
 filiis Prohibitorum (Barbosa in d. cap. decimas de restit. spol.
 in b. n. 11. et 12. et si spoliatio facta sit a Iudice Iuris ordi-
 ne non servato cap. licet episcopus 28 de Prebendis in b. iure
 et glossa et Barbosa ubi proxime n. 9. et 10. ceterum si fic-
 ta violentia sit veluti si quis quasi possessionem beneficii mis-
 scumpit per subingressionem in fructus eius, non aliter
 sit restitutio, quam si cognoscatur summarie detitulo meo
 saltem colorato cap. 1. sic intelligenda de eo qui mittitur in
 possessionem in b. et in hoc casu vera est sententia existiman-
 tium in causis beneficialibus nondari restitutionem spo-
 liato, nisi summarie doceat detitulo saltem colorato
 Menochi. 2. remed. 1. ex n. 133. Petrus Barbosa in d. f.
 si deus ex n. 132. Augustinus in d. cap. decimas ex n.
 14. Ferrnarius in cap. cum super quest. 2. de causis pos. et
 prope. et in d. cap. in literis quest. 7. Hodie vero ex bulla
 Gregorii 13. prorsus legatos de Beneficio sedi legos
 sibi reservato, potest propria auctoritate sine meho spo-
 liari capere possessionem beneficii, quamvis in ea sit ab eis pro-
 visus ab ordinario collatore, notat Loterius de rebene-
 ficiaria lib. 3. quest. 11. ex n. 7. et de iure communi no-
 taverant Menochi. 3. remed. 15. ex n. 443 Garcia de
 Beneficiis s. 9. cap. 1. ex n. 411.

Ex his facile exponitur text. in l. si deus 37 de iu-
 ditiis. cuius sensus petendus est ex l. qui catu. s. §. 12.
 ad l. Juliam de i. publica iuncta l. i. c. de Appellationi-
 bus nempe si deus, et possessione queratur, id est si petiti pos-
 sessionis fiat cum commemoratione deus ex nro interdicto:
 prius terminandam esse causam possessionis per vim ablate,
 quam causam proprietatis. Rursus si deus queratur vi-
 criminaliter, prius Iudicium criminale petendum esse
 quem summarissimum possessionis d. §. 1. itaque ordo

exceptio proceden-
 tis de iudicij

quid si ficta violentia
 interveniat.

Quid iudicij obsequat
 ex bulla Gregorii 13.

19
 exponit et in l. 37
 de iuditiis =

Prius peragitur iudicium
criminosum, deinde po-
sesorium, tandem ple-
narium.

exp. 17. de adq. p.

Iudicium hic e. prius peragitur iudicium criminale,
deinde posesorium, tandem plenarium lult. C. de ordine
iudic. Anton. Fab. in d. l. 37. Cus in sensu recipi potest
doctrina Cuyacii lib. 5. observat. cap. 15 licet textus n̄
recte applicetur, ut videt Barboza in d. l. 37 ex n. 34
ubi alias solones antiquorum refert, et refellit. Pertinet
etiam ad hanc partem, quod docemur in l. si quis ui l. de
adquis. pos. Obiectum a possessione uideri possidere, propter
presentissimum effectum nisi interdicti, de quo etiam
hinc restituen- dus sit, quod notant classici, et adden-
dus est Cuyacius lib. 4. observat. cap. 16.

20
Sed prosequamur conclusionem. Dixi *plene*: quia res-
titutio restatit, quantum a bitulit spoliatio, que est pro-
pria nisi restitutionis l. quod dimittit 24 §. restitutio
de minoribz l. uideamus 38 §. in fabiana de usuris. eo-
tat ad hanc rem textus elegans in l. domum §. C. de
rei uindicatione, ut teneatur uolentis director non tan-
tum ad fructus ex re perceptos, sed ad eos qui percipi potuerunt
cum sit plus, quam male fidei possessor l. merito §. n. t. nec
sumptus factor in aro iure potest computare, licet ex equitate
imputet necessarios, et exstahat utiles expensas, si a rea, uel
edificium nullum patiatut detrimentum uideris Cou-
ruias lib. 1. par. cap. 8. n. 4. Sarmiento lib. 9. selectar.
cap. 10 n. 15 Menoch. d. remed. 15. ex n. 573. sed quod
de fructibz diximus ita temperandum est, si aliquis unq.
percipi potuerunt, non tamen si a possessore percipi potue-
runt eo peculiari artificio, ad hos enim non tenetur l.
ceterum 32 d. de rei uindicat. si uero de facto perceptis fue-
runt, quamuis ex peculiari artificio, tenetur eos restituere,
ne ex re uolentes occupata lucrium consequatur l.
certum 22 C. eodem tit. ad quas explicandas est optimus
text. in cap. grauis 11. de restit. spoliat. Nec maiori la-
bore opus est, quamuis multum insudauerint Menoch.
d. rem

quomodo male fidei
possessor non ut contra
hunc restituat

d. remed. l. ex n. 413. alios que adducens Richard. in d. l. de off. iudicis ex n. 67. Iuxta quam distinctionem facile exponendi sunt textus in l. l. d. ex die 40 h. t. l. sed et l. ege 25 l. quod ait 2. cum dicitur legibus de hereditatis peti. l. l. in fine. Et eodem tit. l. si de possessione 4. C. unde in cog. conquerente 7. de restit. spoliat. debet etiam restitui omnis causa rei, id est tota utilitas, que ex re potest obuenire possessori, nisi deiectus fuisset, ueluti si hereditatem per seruum pignori delatam non adiuit, uel si de eo questio nem non sumpsit ad aliquod furtum compariendum l. l. d. non solum 41. l. interdicto 6. h. t. multo magis quid quid damni sensit propter spoliū d. l. l. d. qui in deiectione 31. Hac occasione arrepta omnes in d. cap. grauis et in d. cap. conquerente obtinentur tractationem de fructibus et tamen prosequitur quod proprium est in interdicto. Addenda sunt ultra clausulas Ciceronis ad Titium de restit. spoliat. Osuald. d. cap. 31. lit. P. et dualibus legibus Menochi in prohemio dicitur de recuperanda ex n. 4. et Iouis supra relati.

Iuxta hanc distinctionem exponuntur plures textus

debet restitui res cum omni causa

Tandem dixi aduersus spoliantem, que uerba improprie comprehendunt eum qui mandauit, uel ratam habuit spoliationem l. l. d. ait Pretor it. usque ad 20. h. t. l. huc Iure 152 d. de iur. de R. l. cap. cum ad sedem 15 de restit. spoliat. item qui tacite approbavit deiectionem per suos factam utendore d. l. l. d. de iur. cap. l. sic intelligendo de rest. spoliat. quod si deiectionem per seruos factam, nec tacite, nec expresse ratam habuit, dominus non tenetur in amplius, quam in id quod ad eum ex deiectione peruenit, et dedere seruos nosse l. l. d. quod igitur 15 h. t. Paulus l. l. d. sententiam tit. 6. d. 2. et 3. Verba carcti fuerunt si deiectionem tuam deiecit, et tamen unum seruum comprehendunt, quamuis unus seruus non soleat uenire familie appellatione d. l. l. d. familie notant Menoch. d. remed. l. ex n. 417 Osuald. d. cap. 31. lit. P. et seq. Si uero tulerit pupilli nomina

21

quid comprehendant uerba aduersus spoliantem.

si Puti fuerit, quomo
do pupillus teneatur

22
illa uerba etiam ex
tenduntur ad iudicem,
qui ex abrupto procedit

proprio hec doctrina
accipienda.

23
hec interdictum con-
tra heredes non competit
nisi aliquid ad eos
peruenit.

deiecit, pupillus impius non teneatur, quam ut ablata restituit
et tutor ipse deportatur ex noua constitutione. L. memine-
rint 6. §. 1. C. unde in Menoch. n. 59 quod antea constitutum
fuerat in Patre, qui eodem modo tenetur ex filii spolio
si illud ratum non habeat L. interdicto 16. h. t.

Et quamuis uerba de privato loquantur etiam exten-
duntur ad iudicem, qui nulliter et ex abrupto procedens
litigantem sua possessione spoliat. L. meminerint 6. in
prin. ubi est talis elegans ratio, ne iniuriarum occasio nas-
catur up de iura nasuntur cap. conquirente 7. de res-
tit. spoliat. cui rei amplissime consulit nra l. 2. tit. 13
lib. 4. compilationis concedens facultatem decurioni
ut reponendi quidquid iudex ex abrupto attentauerit
in prejudicium, spoliatumque partis, notat Doua dilla lib.
3. Politic cap. 8 n. 107. extenditur que predicta dispositio
in l. 7. eiusdem tituli, et si uirtute Diplomatici regis po-
cedatur uidentur etiam sunt ibi remissiones. Hec tamen
doctrina accipienda e quando iudex processit in com-
petens, uel si competens est procedit ex abrupto sine au-
dientia, et sine citatione partis, alio enim nullitates
uel iniustitias non sunt emendande per hoc remedium, sed
per uiam nullitatis, uel appellationis, docent Menoch. do-
ctissime de recuperanda Remed. 8. per totum Conarruias
in practico cap. 23. ult. Gaspar Rodriguez de Arana,
in additibz lib. 2. quest. 17 ex n. 53 Mascard. de Probationi-
bz et in 1325 Ferronius in d. cap. in literis quest. 10
et in 2. cap. conquirente quest. 1.

Idcirco uero dixi competere hoc interdictum aduersus
spoliantem, quia est et ex termini more personale est
et pote generale, adeo ut nec contra heredes competat, ut
recte docent Ant. Gomez in l. 45 Chauvi. n. 186 (Donal.
in l. 2. C. unde in 4. Osuald. d. cap. 31. tit. 2. quando

tamen aduersus heredes datur, est cum digna ad
 eos peruenit ex dolo defuncti, et tunc actione in fac
 tutu agitur § l. 2. C. unde i. l. 1. dult. l. 2. l. 3. dult.
 h. t. Paulus lib. 5. sententiarum tit. 5. §. 6. Menoch. t.
 remed. l. ex n. 157 Gomez n. 185: non tanquam in
 heredes, sed quia possident aliquid ex re, quam defun
 tus nactus fuit per uisitationem, quapropter, si uisite
 tur qui rem habet, non caeteri, neque obligatio diuis
 ditur per portiones hereditarias l. si gluceb. g. in prin.
 h. t. Notat Valentia lib. 2. illustrissimum tract. de indi
 uidijs cap. 6. n. 28.

Quod de heredibus diximus factis obtinebimus
 in caeteris particularibus successoribus; ne luti ex causa
 emptionis, legati, aut similibus; ea lam enim est non
 competere contra eum, qui rem ab ipso emittit l. cum ac
 t. h. t. quia iure deiecit, quamuis sine dolo desierit possidere
 cor demorandi e. l. si ui l. hoc eodem tit. Quod est elegans dist
 inctio inter heredem, et particularem successorem: heres enim tenetur
 quatenus ex dolo defuncti ad eum peruenit: particularis uero
 successor non tenetur, quamuis rem possideat quia ad heredem
 non a iure uisite res peruenire, quam ex adiectione et dolo
 defuncti ad successorem uero particularem pertinet ex titulo
 emptionis, uel alio simili, quo se tructur. Unde si uisite quatuor
 siator me deiecit de fundo, alius occupauit uisandum scite
 sionem, aduersus hunc reddatur interdictum l. sequitur 4.
 §. si i. mui deo 22 de uisitationibus, quia ex nulla alia cau
 sa possidet, quam ex precedenti derictione, ex quo tenendum
 est cum autoribus superiori n. laudatis contra singularem
 successorem hoc interdictum non competere, quamuis Castil.
 et antiquiores in d. l. 7. distingerent sine dolo, si uisite testi
 monio, aut fundamento inter successorem ex titulo lucrati
 uo, aut oneroso. Plane si cum defuncto super restitutio

24
 non competit hoc int.
 contra partem successoris

diffa inter heredem
 et partem successoris.

ad dicit l. 4 § 22
 de uisitationibus.

Castil. distictio
 illusoria.

capta sit h. heredes absolute tenentur, quia sunt successores instantie, ut post Abbatem fundat Menoch. d. re med. l. con. 260

25
non est reddendum h. i
civili correctio h. i
cap. 18 de restit. sol.

Cum h. e. d. h. e. civili cartasint successit utilisima constitutio Innocentii 3. que extat in cap. 18 de restit. sp. h. i. quo cautetur, ut detur n. r. m. interdictum contra singularem successorem, qui sciens violentiam, et vitium rei illam comparavit, vel quovis alio titulo adquisivit, in quo est novum remedium, et correctorium Juris civilis, ut persepacet et post Cujacium notant Cironius elegantis ad eundem titulum Osuald. d. h. i. 2 et varias questiones examinant Menoch. de recuperanda remed. B. Bertotum Fernosinus ad eundem textum eoque consulti eruditione, et iudicio utitur ad causam successoris tyranni Lusitanie magnus Professor meus Imo Ramo in supplicatione ad sanctissimam sedem de episcopatus illius Regni propositione A. n. 188. sed ut h. e. h. i. h. i. correctio iura est ita incertam, et sipe fundamentum existimo, quam comminiscuntur Valenzuela consilio 72 apud Gutierrez lib. 1. Canoniarum cap. 34. a. n. 52 neque remedium canonis redintegrande 3. quest. 1. competere adversus singularem successorem, et si bona fide possideat. ille enim canon nihil novi statuit respectu interdicti, ut iam diximus, et in specie docent Osuald. ubi pro. i. r. et Menoch. late d. re med. 18 ep. n. 64.

in remedium canonis
redintegrande h. i.
n. i. h. i. h. i.

26
non remedium in q. d.
caus. parte h. i. p. o.
post potest, r. e. a. s.
de appellat. n. i. de
intelle. p. n. i. c. e.

(Dicitur admonendi esse hoc remedium in quacumq. parte h. i. s. et in quacumq. instantia proprii posse d. r. m. h. i. n. i. c. a. de causa d. r. et proprii. d. d. e. o. c. e. l. e. r. i. e. s. e. s. e. e. p. i. t. u. r. e. t. p. a. t. i. s. r. e. s. t. i. t. u. t. i. o. n. i. s. u. t. a. s. e. n. t. a. q. u. a. i. n. b. e. t. u. r. h. i. e. n. r. e. s. t. i. t. u. t. i. s. n. o. n. a. d. m. i. t. t. i. a. t. u. r. a. p. p. e. l. l. a. t. i. o. q. u. o. a. d. e. f. f. e. c. t. u. m. s. u. s. p. e. n. s. i. v. i. u. m. n. i. s. i. s. i. m. u. l. d. e. s. t. u. t. i. b. u. s. e. t. i. n. t. e. r. e. s. e. p. r. o. m. u. n. t. i. l. i. u. r. q. u. o. c. a. s. u. p. r. o. p. t. e. r. a. c. c. e. s. s. i. o. n. e. s. a. p. p. e. l. l. a. t. i. o. n. i. s. d. e. f. e. r. a. n. d. u. r.

est in utroq. effectu. Vident Covarruvias cap. 23. practi-
 car. n. 7. et 8. N. Gomez in l. 45. tauri n. ult. Salga-
 dus de Protectione Lepia 2^a q. cap. 12. et n. 50. Anton-
 sa in cap. cum ad sedem de reserit. spoliat. et n. 10.

Restat in hac classi interdictum de Precario quod res
 titutorium est et per cons. recuperanda possessionis l. 2. d. l. h.
 t. quod ut suppositis supponendis explicamus sciendum e
 Precarium esse negotium ex iure gentium proveniens ma-
 re liberali concessione ad usum tantum eius qui concedit
 sine ulla temporis restrictione. Cuius diffinitio colligitur ex
 l. 1. l. cum precario 12 h. t. qua intellecta facile percale-
 bitis omnes diffas inter hoc negotium, et donationem,
 Commodatumque, quas Latini prosequuntur per totos classicos
 in lous citatis. Cuyacius lib. 4. de servationum cap. 7. et
 lib. 23 cap. 27. Duarenus lib. 1. disputationum cap. 14. An.
 Faber de errorib. Pragmaticorum decade 4. errore 9. Do-
 nel. et Osuald. lib. 4. cap. 34. et cum multis quibus ab-
 tineo Hermosilla ad Gregorium Lopez in l. q. glosa b.
 tit. 2. part. 5. ex n. 8. usque ad finem. Nec plerumq. va-
 lere contra naturam huius contractus docent idem Fa-
 ber decade 77. errore 6. et sequi seq. Covarruvias de
 matrimonio 2^a q. cap. 3. d. l. n. 23. Molina, et adder-
 et. lib. 4. cap. 2. n. 40. Rodriguez de annuis red-
 ditib. lib. 2. quest. 1. ex n. 22. Benedicte Pinelus lib.
 2. selectarum cap. 12. n. 6. Pichard. in d. usque n. 33. in
 quibus modis re contrab. obligatio La reatequis lib. 1. de
 Lectarum cap. 5. n. 3. Precarium aliquando est solus
 usus, aliquando ipsius etiam possessionis: 1. tantum usu
 concedit, secundum etiam transfert possessionem in ro-
 ganter, de quo ex professo dixi in repetita de lecture
 de acquir. sp. cap. 3. consecratio 3. et lib. 4. de spualor.

27
 De Precario lib.
 43. tit. 26.

diff. Precarii

Datum si valet con-
 tra naturam huius
 contractus.

Precarium valet usus
 vel possessionis: 1. tantum usu
 2. possessionem trans-
 fert.

dum durat voluntas
cedentis eadem pre
cariam; dum cessat
perat violentis aut clau
disting possessioni.

cap. 13. quomodo iungit sit ceteris Iustum est, qua
tenus durat voluntas concedentis l. quaecumq. 136.
l. de Publiciana l. si seruum 22 §. l. de noxalibz actu
ribz sic intelligendis: ceterum iusto precario, et reu
cata domini voluntate, ropanis iniuste rem retinet
deinceps; et tunc eius detentatio comparatur uiolen
te, aut clandestine possessioni, et in hoc sensu in pluri
mis Juris locis coniungitur per hec uerba, nequis, necesse
nec precario possidet, ut recte docet Cuiacius lib. 9. ob
seruat. cap. 33.

28

Reuocato quilibet pre
cario dicitur interdicit.

Reuocato q. precario siue ad usum, siue ad puse
sionem recuperandam redditur interdicitum, ex qui
tate nati, ubi conuenit, ut tandem utari remea
quandiu uelim, et ut possim reuocare cum mutauero in
tuitatem l. 1. §. 1. in prin. et §. 1. l. interdicitum. 14 l.
et habet 18 §. 1. 2. c. h. t. cap. olim de reuoc. §. q. h. t. cap.

quando rogans preest
episcopo reddo

ultimo de precario: nisi ex interposita reuocatione gra
de generaretur pre iudicium roganti; quo casu de aplo
pariet episcopo, ne beneficium concedenti ipsi in iuro
sum sit, ut patet ueteres docet Gregorius in l. q. tit. 2 part.
§. gloria 1. ubi multos adducit (Hermosilla p. 8. et

reuocato precario n
licet contententio
ria aut dicitur reu
perare possessionem.
Per hoc interdicitum
celeriter fit iudicio

Andreas plainue aualdo d. cap. 34 lit. c. licet contra
rium uideat Cuiacius lib. 21 obseruat. cap. 23. reuo
cato autem precario non licet concedenti propria aucto
ritate precipere, aut recuperare possessionem rei suz, ne
incidat in iudicium uolentis, aut clandestinitatis, ut
docet idem Gregorius in l. §. gloria 4. tit. 30 part. 3.
quare unum interdicitum necessarium fuit ut restitutio fieret
celeriter per iudicem. Unde suspecta mihi est doctrina Meno
chii de recuperanda remedia 18 ep. n. 55 qui censuit rogantem
a concedente deiectum non habere interdicitum unde un. quando

suspecta est iudici
na Menochii

enim est precarium possessionis, habet illud, ut quicumque possessor, sine iure, sive in iustus l. 1. §. de iur. g. deus et ut armata, quod si usus tantum concessus sit non habet illud, quia non possidet, ut in l. 1. §. supra quam distinctionem accipitur huius est textus in l. qui precario l. 1. h. it. in quo docemur neganti competere interdictionem uti possidetis pro retinenda possessione contra quemcumque modo non sit contra concedentem, quia si concedens revocet precarium manet in iusta possessio, nec manutenibilis l. 1. §. ult. uti possidetis accipitur, inquam, est haec regula, quando precarium est in iusta possessione ut agros et loca veteres hiet sub impignis distinctionibus apud Menichium de retinenda remedi. 3. cap. 38. addendus Cujacius lib. 5. obser. cap. 22 et lib. 9. cap. 23.

Sed ut in ceteris interdictionis etiam in hoc actiones sunt plenae et perquis dominum rem suam posse recuperare in primis nemo ei negabit vindicationem, quae domino datur quoniam l. 1. in ff. de actionibus l. in rem l. 23 de rei vindicat. contra quemcumque detentorem, vel possessorem l. 1. ff. in rem eodem tit. l. unica C. de actione et iudicio mutuum facimus ad auferendam eandem possessionem tentari potest contra concedentem contra rogantem conditionem triticariam l. 2. de condit. triticar. l. 4. §. ult. de reb. credit. Rursus quia in precarii rogatione et concessione aliquid ne potius inrocedat, vel ad hunc concedendum aut donationis, narius concedenti actio personalis propriis verbis inquam consequens a rogante ubi rem, vel possessionem (nam ad hoc duo habet sua remedia, ut dixi) sed quanti eius inrocedit, non minus statim sibi rem restitutam; qua propter incerti appellatur l. 2. §. et natem 2. §. itaq. l. 1. §. §. ult. h. it. et hinc origines latius prosequuntur laudati ab Smaldo ad Don. d. cap. 44. h. it. Nec D. Cujacius ad titulum de leg. §. §. 1. §. 1. h. it. et lib. 8. quest. Papiam in l. quoniam de sepulchro vivo

contra concedentem reddi in rem unde vis quando est precarium possessionis, numero quando est usus. intelligit l. 1. h. it.

29
plures actiones dant concedenti, videlicet in primis ad restituendum et h. it.

etiam conditio triticaria

et propriis verbis ad interesse, quae in certi appellatur

inter. e. summarium;
actione plenam causam
cognoscere desiderant.

diffa interdicti, et
actionis pignoris. verb.

interesse in eorum.

Lato Faber de cade 77. errore 6. et in l. 2. d. 1. de pignori.
Ex quo non potest argui de superfluitate interdicti, quia su-
marium remedium est, quod caloriter peragitur: actiones
vero exponunt plenariam causam cognoscere, et longam moram
sunt. Deinde interdictum auocat usum, vel possessionem
precariam concessam, et interesse de quo summatim potestati
ceptari, prout nata causa summarie postulat l. q. des. i. cum d.
l. ex hoc interdicto 4. h. t. actio vero per orationis verba, quon-
iam idem fore continet, continet eundem modo per inar-
ti conditionem l. ubi autem 75. de v. o. auditis et disu-
si plenaria partium allegationibus: neq. tendit ad auo-
candam adhesionem, sed ad interesse ipsius possessionis, non
auocata, quod incertum est l. in arca 33. de condict. inde l.
l. heres 21. ad solum Trebel. ideo condictio incerti appellat
ut relique que tendunt ad incertum interesse l. si quis dele-
gauerit. Et de donationibus docuit Faber d. errore 6. et ar-
bitrat magis. Exceptor meus dicit Roma in Academia id est ad
l. penitentium 7. et idem n. 2. de factis.

30

expliat tenent. l. 1. a.
l. l. iuncta l. 1. d. 1. 1.
2. d. 1. iuncta

De la text. negotiorum
noviter exponitur

quomodo heredes in
comodato tenentur.

Ex quo facile exponitur textus alioqui difficultis in l. in
interdictum 14. h. t. id est l. cum qui 14. d. 1. qui precario de
furtis ubi docemur ideo interdictum de Precario necessarium
esse, quia nulla eo nomine juris civilis actio est. nempe
perquam consequamur effectum restituti omni ipsius rei, quem
consequimur per interdictum de Precario, ut nuper dixi. Quod
tamen rationem prebet etiam, uide licet quia precaria conditio
magis pertinet ad donationem, quam ad obitus negotii. om-
nibus huius intellectibus existimo dici posse illud genus
negotii, de quo etiam loquitur esse commodatum, cum quo
precarium magnam affinitatem habet, ut tetigi supra
in n. 7. cuius ea est natura, ut per actionem consequatur
comodans sibi rem in eadem bonitate restitui non dete-
rioram, imo heredes actione comodati non semper tenen-
tur proportionibus hereditariis, sed is qui eam tenet, et.

habet rei restituende facultatem l. 3. §. 1. et §. heres?
 l. si ut cario §. ult. cum duobus legibus sequitur l. si qui l. 3.
 D. Commodati: ad hoc prima intentio actionis sit rem res
 titui; si uero non restituatur, uel reddatur deterior,
 tunc succedit arbitrium ad interere d. §. heres (Diel.
 l. 14. Com. cap. 2. Ric. Tab. l. 16. coniectur. cap. 1.
 et 2. Pichard. in §. item i. ex n. 43 inst. quibus mod. re
 uocatis oblig. et in §. ult. de esse iudicium n. 220 uata
 lib. 2. illi tract. De individuis cap. 6 n. 28. Gregorius
 et Citermosilla omnino uidendi pro esse tu actionis com-
 modati in l. 5. tit. 2. part. 5. per omnes gloras, ideo igi-
 dixit Cas. necessarium fuisse interdictum de Precario
 non de Commodato; quia ex ipso commodati negotio fu-
 ditum redditur per quod petatur re. restituito; sed ex pre-
 cario, quia magis accedit ad liberalitatem, non redditur
 actio ad rei executionem, sed conditio incerti prescriptis
 actio ad interere, ut dictum.

Sines commodata non
 restituatur, succedit
 arbitrium ad interere.

Et obsequium fuit inter
 dictum hoc inter

Hoc interdicto tenetur quicumque precario tenet quam
 uis sit pupillus qui facultatem rei restituende habet l.
 ult. §. 1. §. 1. ut si etus comodati, quia ex quo habet facultatem
 tatem rei restituende, is auctori factus est l. 3. §. 1. como-
 dati, in quo nulla diffa est ut contra Cuiacium notauit
 Oswald. ubi proxime. uel qui dolo malo desint possidere,
 sine sit ipse qui rogauit sine heres eius l. quibus §. 1.
 cum §. 3. Et si uel ^{pro} tit. heres uero non tenetur ex d. l. heres tenet quatenus
 defuncti, nisi quatenus ad eum peruenit d. §. ult. ut dixi
 mus supra n. 23. et notat Cuiacius lib. 23. obseruat.
 cap. 21. ex perpetuum d. l. §. 1. interdictum J. l. 2. l. h. e. perpetuum, et continet
 Continet fructus, damnum acustum, et periculum inter fructus, damnum, et periculum
 ceptum a die editi interdicti d. l. §. 1. ex hoc interdicto. adiectione interdicti.
 fructus inquam ueniunt ex die editi interdicti non re

31
 Hoc inter tenet pupillus
 qui habet facultatem
 rei restituende.

tenet etiam qui dolo
 malo desint possidere.

heres tenet quatenus
 ad eum peruenit.

e. perpetuum, et continet
 fructus, damnum, et periculum

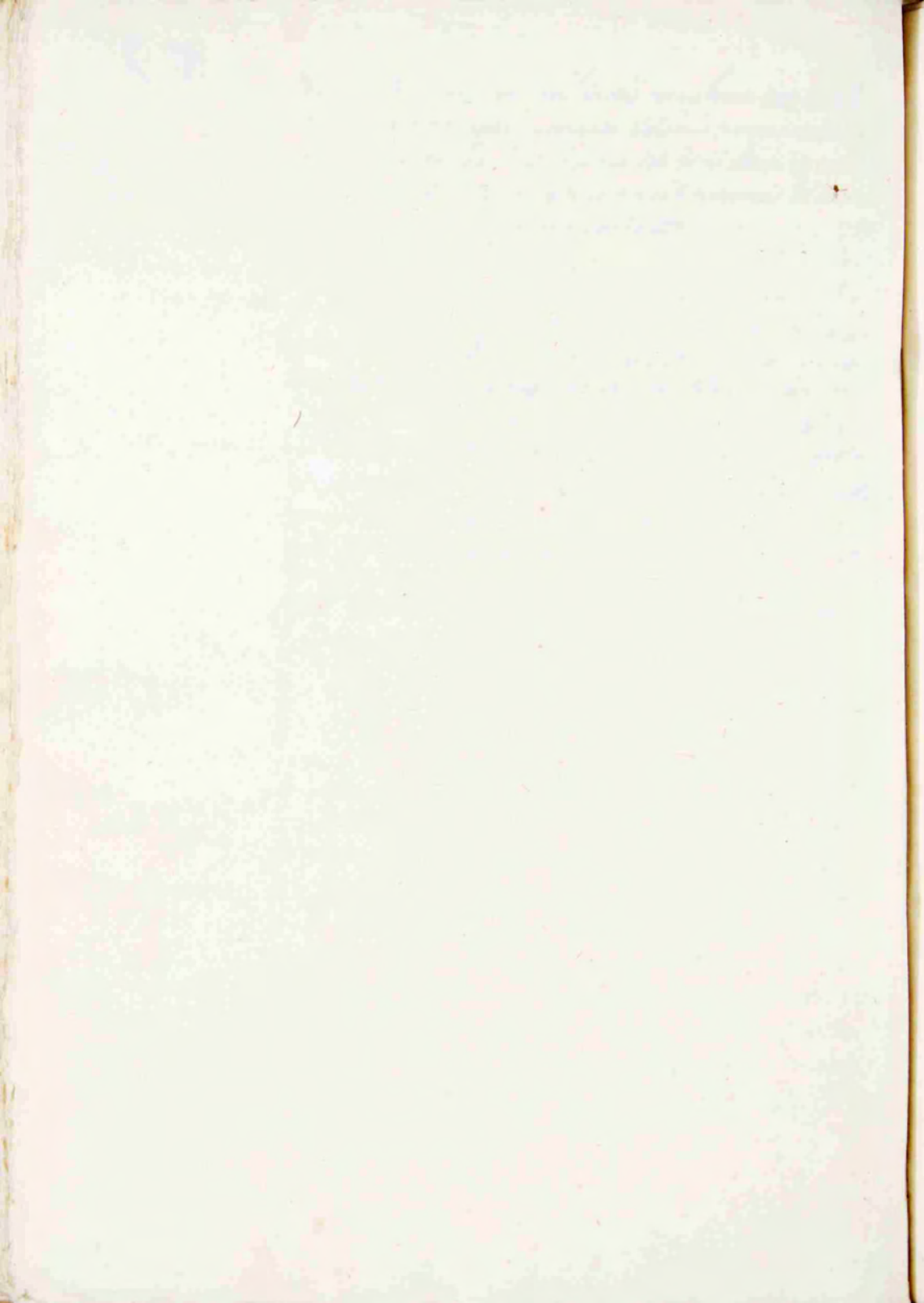
In interdictis
seu veniunt ad de
icacionis.

no. quod in omnibus interdictis regulari est. l. 3. de
interdictis, excepto interdicto vndevis, in quo veniunt
ad de de iurisdictionis l. 1. §. ex die 40 de iurisdictionis armata
iudici n. 20. Nec amplius e quod notamus de inter
dictis vng. et proprie persequamus ==

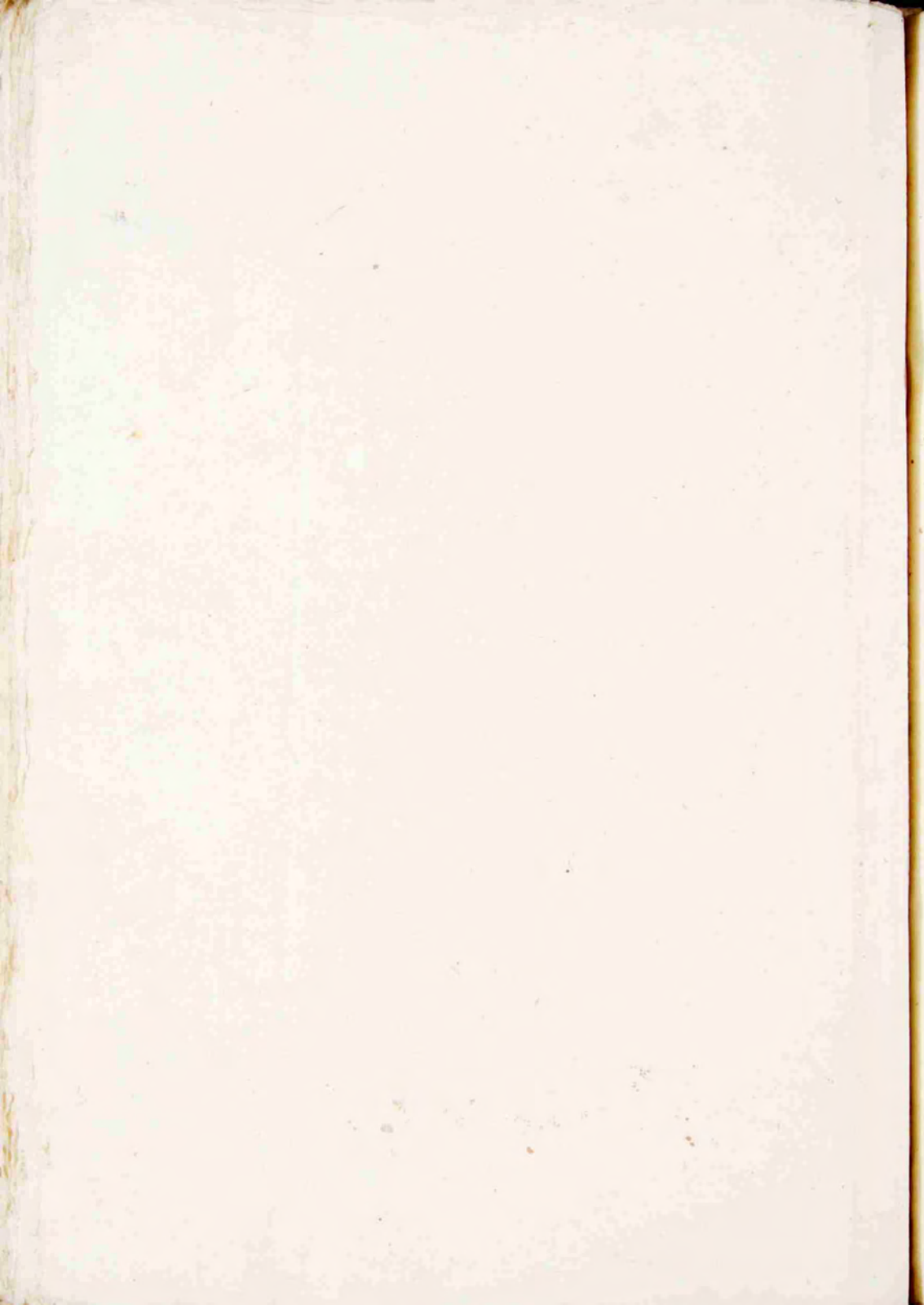
Omnia dicta cadant in laudem sanctissimi Tri
nitatis Patris, filii, et spiritus sancti, nec non Beati
simi virginis Mariae absque peccati originali labe
coniecta, omninoque celestis patris in laudem.

Finis fuit hic tractatus a D. P. P. Josepho
Fernandez de Rater Juris civilis in Salmanti
ensi Academia vespertinae cathedrae antecessore
die 5. mensis Martii anno Dni. 1660.

Die 6. eiusdem mensis incipit fuit 4. pars.

54

—+—

Quarta Pars de interdictis et reme-
diis quasi posesoriis, que competunt pro
Servitutibus predialibus.

56

Auctore R. P. D. Josepho Fernandez de
Retes in la manticensi Academia Vesper-
tinae Legum Cathedrae antecessore.

Succedit alia pars ex divisione interdictorum, quam in
preludis feci, nempe illorumque redduntur pro rebus quidem
profanis, et que patrimonium nostrum augent, licet extra
patrimonium ponantur, quia in rebus subiacentur alienis
in l. 2. de servitute legata. nempe pro servitutibus, ut pluri-
mum predialibus, que proprie non possidentur. Servitutibus
et de servitutibus l. 3. in prin. de acqui. pos. Redduntur
tamen ratione cuiusdam improprie, et abusive possessionis,
que in illis propter usum conservatur. idcirco priusquam
de singulis interdictis ageremus de hac impropria possessio-
ne, et eius substantia, et in quo consistat dicendum est.

Primo sciendum est hanc quasi possessionem conside-
re in usu eius, qui servitute, sive iure incorporali uti-
tur exercendo illis actus adque servitus introducta
fuit l. 1. §. hoc interdicto de itinere, actuzque privato
l. 1. §. ult. de aqua quotidiana et h. u. s. et alius posse n.
e sufficiens, nisi alia accedant, que ille preestiponit. ta-
lia sunt, quod quis utatur iure proprio, quod dicitur pro-
prio; nam si precario a domino concedente utatur, vel
tenet, aut illam, aut iure familiaritatis, quod est

1
Hec interdicta, red-
dunt pro rebus que sunt
extra patrimonium
licet illud augent
ratione cuiusdam ab-
usive possessionis lega-
mum agendum est.

2
Hec quasi possessio
sistit in usu, cum
titulo proprio

hec quasi possessio non
computabitur cum ma-
la fide.

actio probandi
sit ab utente.

distinctis cepella
non admittitur

que consistunt in
animi probari non
possunt.

precarium tacitum, vis non sufficit. Unde hec qua
si possessio non computatur cum scientia eius, qui dicit
se illud servitutis ad se non pertinere, et nihilominus
vult illud usurpare sult. J. quemadmodum servitutes
amittunt. S. qui jure familiaritatis 41. de as-
suet. pover. l. 1. §. Villianus 6. sult. de itinere, actique
privato, docent Bartol. in d. §. hoc interdicto 2. n. g.
Bonadomens Cepella de servitutibus rusticorum pro-
hiorum cap. 1. n. 26. V. toria. Menoch. de retinen-
da remed. §. n. 13. Alindan. 2. q. de interdictis tit.
10. n. 12. Hieronimus Gonzalez ad regulam 8. can-
cellarij glossa 41. n. 34. Anton. Tab. lib. 19. connectit.
cap. 10. et communiter notatur in d. sult. ex quo in-
te note, querunt an hec bona fides, et titulus pro-
silo articulandus, et probandus sit ab utente? et qui
acm Cepella d. cap. 1. ep. n. 32. Jaso in §. sed ite qui-
dem in d. de actionibus ep. n. 101. Menoch. d. remed.
§. ep. n. 21. et de recuperanda remed. 13. n. 71. distin-
gunt inter eum qui titulus aliquo precedente titulo,
veluti emptoris, aut legati servitutis a non domino
secundum servitutis, et est qui sine ullo propositio
titulo: ut ille non teneatur probare bonam fidem; sine
vero teneatur; et rursus facere aliquam probationem
publice opinionis de constructione servitutis ut illa po-
tuerit induci ad credendum sibi tale jus competere.
Id hec de via sunt arone juris, quia que in occultis
animi existimatione consistunt, et in fide eius, qui
sua non possunt probari ut dixi 2. q. de servituti-
bus sectione de bona fide: quare quod amplius ex-
gi potest ab utente est quod asserat iuramento preposito

se bona fide et proprio iure usum fuisse, ut censuit ori-
ginatim glossa magna in d. l. sed ite quidem quam ibi
explicat Jaso ex n. 40 usque ad 100 Bartol. in l. gerit
86 n. 18 de acqui. heredit. Franciscus Ripa in l. ad
monendi n. 122 de iure iurando. Andreas Piraguel-
lus de retractu signagior. l. 4. ex n. 4. et dixi ad l. iuri
boniam n. 26. et 27

Querunt etiam interpretes an ad hanc quasi posse-
sionem inducendam necessaria sit scientia aduer-
sarii? Hanc etiam questionem profligavi d. n. 16.
videlicet ex parte utentis requiri quod palam utatur
non furtive, et ut ad domini, et cuiusvis notitiam
sit pervenire, siue quod idem est ut non utatur us, aut
clam d. l. l. d. hoc interdicto 2. l. 1. C. de servitutibus
l. si quis diuturno. 10 si servitus vindicetur. 19. non
est necesse probare, quod adversarius scivit, sed satis
est ostendere, ita usum fuisse, ut ad eius notitiam po-
tuit et pervenire. quod videntur mihi docuisse Colonne-
vias in regula posesor. 2. g. in initio n. 8. et omnino mihi
Menoch. licet interservitutes ipsas immerito distin-
guens d. romed. 8. ex n. 32. ut inde resciciatur Alin-
danus cum alio d. tit. 10 ex n. 22. qui scientiam pro-
bari desideravit. iuxta quam doctrinam sane accep-
ta sana est alia Nicolai Sarciz 89. de Beneficis
cap. 8. n. 67. 70 et seqn. qui docet et l. l. d. qualiter
q. de aqua quod. et hinc sufficere bonam fidem ad
adquirendam possessionem rerum incorporalium: sed hoc
ita accipiendum est, si usus accedat non violentus, nec
clandestinus, sed palam, et coram factus.

etiam disputant quot actus necessarii sint ut quis

57

3
ad hanc quasi posse-
sionem inducendam requi-
ritur, quod palam utatur,
non furtive.

non debet probare ven-
adversarius scivisse.

agnoscatur doctrina
Nicolai Sarciz.

A

Quot actus sint neces-
sarii ad hanc quasi
possessionem.

Aliqui putaverunt
unum sufficere.

Bartol. censuit 30 ac-
tus necessarios esse.

Utraque sententia
discrepat.

arbitrio iudicis debet
committi. iuxta Menoch.

censetur esse in quasi possessione rerum incorporabi-
um? et non nulli censent per textum in l. 1. §. quod
autem A. De Aqua quotidiana et hinc sufficere unum
actum palam et bona fide factum, qui non fuisse et
controversus, nec causam liti dedit. ita Covarru-
ias in practiis cap. 1A. n. 2. et in regula posesor
2. §. in prin. n. 6. Lenzales ad regulam 8. cancella-
rie gl'osa AS §. 2 an. 29 Garcia d. 5. §. cap. 8. ex
n. 39 Zuvallos communium contra communes quest
717 n. 4. Cavedus de Patronatu regis corone cap. 6. a
principio Jusque Practicar. tit. 2. conclusionem 83. n.
5. et tit. 9. c. 1. et tit. 9. c. 34. Per contrari-
um Bartol. in l. 1. §. annum 3. de itinere actuque
privato per illum textum censuit 30 actus necessarios
esse ut quis constituatur in quasi possessione alienius
suis, quando potest esse aliqua suspitio, quod fecerit
illos actus ex iure familiaritatis, vel ex tacito permis-
su. Unde intulit, si quis semel, vel per aliquot vi-
ces suffragium incuria tulerit, non prius in quasi
possessione constitui, quam per 30 vicis suffragium
dederit, Bartolum videntur sequi Menoch. d. romed.
§. ex n. 12. Alindanus d. tit. 30 n. 39. Verum utraque
regula caret fundamento: quia semel uti sufficit
de interdictum de aqua pedaliari quadam ratione, ut
in eo videbimus; et in interdicto de itinere requiritur
usus 30 dierum specialis etiam causa. quare ex textu
de specialis rationi non debuerunt interpretes deducere
conclusiones tales. cum p. non habemus certam diffi-
nem huius huius in iure, arbitrio iudicis prudenter com-
mittit idem Menoch. de arbitrariis causis 160 per totum,
quia si actus possunt exerceri frequenter plures decide

habentur ad constituendam quasi possessionem: si uero
raro pauciores sufficient: si tamen unus forte
satis erit, quomodo recipi poterit doctrina Covarruuij
et aliorum, quos supra retuli.

Hec uero sunt in seruitutibus, et aliis iuribus in
corporalibus, quorum acquisitioni ius non resistit, quia
sicut praedicta naturaliter liberantur L. altius §. C. de serui-
tutibus et aqua, ut patet Bartholomaeum, et Cepollam inde de-
ducit Menoch. h. remedi. §. ex n. 13: tamen iuri non
resistit, ut per pactum, alio uero modo legitime seruitus
imponatur, per consuetudinem non est cum iuri resisten-
tia, ut cum iudicio docet Covarruuias lib. 1. Variar.
cap. 17 n. 6. Menchaca paululum tamen abes disen-
tens cap. 89 illust. n. 4. et 5. Quando uero datur ius
in prohibitis, et resistentia in iure, ueluti percipiendi
decimas intra alienam parrochiam ut in cap. ad dei
mas 2. decret. spoliat. in §. tunc uel titulus concessio-
ni necessarius est, uel immemorialis usus requiritur
ad inducendam quasi possessionem quia cum resisten-
tia iuris sine titulo, quamuis de facto detur ignoran-
tia non presumitur bona fides cap. qui contra lra de
R. in §. cum similibus. §. 7. necessaria est prescriptio im-
memorialis, que supponit titulum L. 3. §. ductus aque
de aqua quot. d. et stria, neque antea quis conuictus po-
sidere propter defectum tituli propter defectum tituli
et bonae fidei, ut dixi supra §. 8. n. 11.

His praemissis singula interdita agrediamur, quorum
primum occurrit de itinere, actumque privato. uia actus
inter seruitutes sunt praediales, angustiores, latioresue ege-
sua nata, et legis decem uiratis prescripto, quas explicita
re nri instituti non est. uidentur sunt Cepolla de serui-
tutibus rust. praed. cap. 1. Donel. et Osuald. lib. 11. cap. 6. Qua

5
Hec uero sunt in iuribus
quorum acquisitioni ius
non resistit.

quando ius prohibet, ut
titulus, uel immemoria-
lis usus requiritur.

6
De itinere, actumque
privato lib. 43 f. 19.

renus lib. 1. disp. ca. 31. Connan. lib. 4. Com. cap. 2. Hic
 scribitur Tractatus volumine 1. select. disp. 17. thesi
 4. Mora in emporis tit. 6. de servitutibus in pr. iudic. ex
 n. 81. Cuyacius lib. 22. observ. cap. 35. Anton. Augustin. ad
 ff. 22. tab. cap. 14. et ad eandem Rouardus etiam cap. 14
 Bonisias Joseph. lib. 2. tit. 11. Alexander ab Alvar. andro
 et Tiraguellus lib. 2. dictionum generalium cap. 20. supponi
 ti g. Suggestendi l. nota hoc interdictum pertinere ad
 quiddam rusticas servitutes l. 3. §. 1. h. t. Continet uero duas
 partes, altera est de retentione usus, aut quasi possessio
 ne servitutis, de qua in d. §. 1. altera de refectione iti
 neris proposita est, et de hac agitur in l. 3. §. ait Protor
 ff. h. t. quarum singulas sigillatim iusturabimus. In d.
 §. tantum queritur de facto, id est an quis usus sit ite
 nere, uel actu, non an ius habuerit itendi l. 1. §. hoc in
 terdicto ff. de itinere, actusque privato. in quo differt a con
 fessoria, perquam petitur servitus. nam in illa de iure
 queritur, et nemo obtinere potest, qui non probet sibi iure
 constitutam esse l. 2. in fine si servitus uindictetur.

hoc inter. pertinet ad
 rusticas servitutes. in
 tinet duas partes.
 1. proposita est de reten
 tione usus. 2. de refe
 ctione itineris.

in hoc inter. queritur
 de iure, secus in confessoria

7
 debet uti iure proprio
 et transire hinc inde
 vicibus periculis

annus computatur ex
 die redditi interdicti

ratio cur tot actus
 desiderantur.

Videamus de modo usus, et primo debet uti iure proprio
 nisi non clam, non precario quod est commune omnibus ju
 ribus, et rebus incorporalibus ut manet notatum Deinde de
 bet in illo anno repetitis retro tercentis sexaginta quinque
 diebus transiisse per illud iter triginta diebus, si sit trigin
 ta vicibus, in totidem diebus, uel continuis, uel interpolatis
 ff. l. 1. §. 1. et §. annum 3. h. t. annus uero computatur ex die
 redditi interdicti, siue litis contestationis, ut dicitur in
 d. §. 3. ubi notant Accursius et Bartol. Menoch. de retri
 benda remed. 5. ex n. 7. Mandamus 2. §. De interdictis
 tit. 10 n. 19. Donel. lib. 35. Com. cap. 34. Ochard. prin. in te.
 de interdictis ex n. 170. ideo uero tot actus repetiti deside
 rantur in uno anno, quia facile repeti possunt, et quia po
 test esse suspicio iuris, uel egriue iure familiaritatis, ut

construit Bartol. et potest cum Menoch. n. 12: ides ex hoc in
terdicto non fit illatio ad interdictum de aqua, quae non tam
facile ducitur, nec tam cito iure familiaritatis concedi
tur, ut infra uidebimus.

Cum autem usus de facto tuendus sit, consequens est
ut interdictum tantum locum habeat in eo in quo usus
quis sit, et quatenus utatur seruitute. ides si ad partem gen
di quis sit usus, ad eam partem, et non ad aliam tuendus
erit, neque extenditur de parte ad partem L. 1. §. Julianus
§. h. t. hoc est elegantior, et ad multos iuris effectus Menoch.
ubi proxime in n. 57. Mend. Anson. Gomez in L. 45 cau
ri n. 36. Petrus Gilkerius de Descriptionibus 1^a cap.
6. an. 204. Nec obstat quod dicimus apprehensam possessionem totius rei
ne parvis rei censeri apprehensam possessionem totius rei
L. quod meo nomine 16 §. ult. de acqui. pos. Nec enim re
gula ita exponitur inquit a Bartolo cum solito magis
teris: qui ius formatum et titulum habet ad universam
quasi possessionem rei, retinet totius quasi possessionem
toto usum etiam pro parte. exempla desumi possunt
ex L. qui usum fructum 16 §. quibus modis usus fr. amittit
Lund est uia 16 in fine de seruis. rust. pro. L. si stillicidii
8. §. ult. cum L. leg. §. quemadmod. tenui. amittit. cap. cum
intra 30 de decimis cap. auditis 15 de Prescriptionibus cap.
1. de Religionis domibus. cum uero non est titulus formatus,
nec ius euidens ad quasi possessionem totius, sed tantum re
tinetur per usum, et per factum ex percipiendi non conceditur
tuitio, nisi in ea parte, et quatenus quis usus fuit 7° §.
Julianus. §. Hanc Bartoli doctrinam sequuntur plus mi
nusue expresse Panormitanus in cap. cum olim 18 n. 6. de
Prescriptionibus. Finquelus de iure pignoratitio quese. 39
n. 1. et 3. et de retractu lignagier §. 36 gloria. 3. n. 12
Sarcia de nobilitate gloria 16 §. 1. n. 79 Et gloria 7. n. 6.

8
interdictum locum habet
in eo in quo quis est usus, in
de non est tenditur de
parte ad partem

obicitio soluitur cum
Bartolo

in iurisconsultis
de iure pignoratitio
quese. 39

in iurisconsultis
de iure pignoratitio
quese. 39

Salgado 3. p. de Protectione regia cap. 10 n. 103. 108
 cum seq. Vespianus Gratianus dissertatione A 25
 n. 38. eamque tradidimus supra 2. p. n. 19 et 20 et
 ad causam possessionis regni Lusitaniz, quam in
 tum magnus Philippus noster retinet per partem, quod
 hodie conseruat apud etiam magnus Preceptor nos
 ter dominus Ramo in supplicatioe ad sanctissimam
 sedem de episcopatibz illius regni propositione l. n. 10
 et 96. vti exactissimo cum publico ut solet nro &
 Julianus. et doctrina Bartoli, que in eo consistat

Reckantum tuendus est personalis usus eius, qui
 vult hoc interdicto experiri, sed etiam si nomine
 eius alius usus sit; ueluti amicus, hospes, colonus, aut
 comodatarius l. 1. §. si cuius cum seq. l. 3. §. uti uide
 mur 4. h. t. Ususfructuarius uero licet re aliena utatur
 fructus, tamen fructus ex proprio iure usus fruc
 tus, quod sibi competit; et ideo licet utatur seruitute
 itineris, uel aialis ad fundum fructuarium per fundum
 aliorum, tamen per usum non acquirit domino pro
 prietatis interdictum, nisi proprietarius ipse utatur.
 quia sibi uidetur uti, non proprietario, et personaliter
 sibi acquirit interdictum d. §. uti uidemus cum seq.
 et hic est casus singularis in quo competit interd
 tum ei, qui non habet ius seruitutis saltem per
 petuum; cum competat ratione ususfructus, qui per
 petuus non est, ut notant Casorensis in l. 2. Com. pro d
 et in l. 2. §. Pomponius d. si seruitus uindictetur. Me
 noch. d. remed. §. n. 71. Unde quicumque nomine
 nostro utitur, ueluti mandatarius, qui nobis fundum
 dominantem emit, uel qui ex nostra concessione utitur
 seruitute, nobis interdictum acquirit l. 1. §. per uult.
 l. 3. §. si qui mandato h. t. quia qui per alium utitur

9
 etiam tuetur si quis
 personalis usus est.

ususfructuarius licet
 re aliena utatur sibi
 acquirit interdictum

ususfructus perpe
 tuus non est.

per se uti videtur. Menoch. n. 81 et 82.

Unde sequitur, ut non tantum utenti ipsi compe-
 rat interdictum, sed etiam heredi, successoribus que
 universalibus, et particularibus, veluti emptoribus, lega-
 tariis, et donataribus fundi dominantis l. 3. §. hoc in
 terdictum b. h. t. ratio est quia dominus, qui usus fuit
 servitute per 30 dies, iam adquisiuit p[ro]p[ri]o suo do-
 minanti comodum n[ost]ri interdicti; quare hoc como-
 dum tanquam causa, et accessio fundi transit in quem
 cumq[ue] Successorem l. solia §. ult. de contrab. emp[er] et
 nihilominus interdictum, quod compe[dit] successori uti
 le dicitur in l. 2. §. ult. et l. leg. si servitus vindi-
 cat, vel quia efficax est, vel quia non ex proprio facto
 experientis, sed ex facto sui auctoris provenit, illudque
 habet ex jure transmissio, ut docet Corasius in l. penul.
 n. 17 de servitutib[us], et pot[est] eum Menoch. ubi proxime
 n. 76. quod etiam commune e[st] 2° par[te] n[ost]ri inter-
 dicti de itinere reficiendo, ut id obiter admoneamus:
 nam si in auctore radicatum fuit Jus ad iter refi-
 ciendum, vendito fundo transit in successorem l. apa-
 ret §. hoc interdictum h. t. Menoch. d. remed. §. n.
 113.

10

hoc interd[ictum] transit ad
 Successores tam omnia
 les, qual[iter] particulares.
 ratio.

interd[ictum] q[ui] compe[dit] suc-
 cesori utile dicitur.

transmissio laudem habet
 in 2° p[ar]te n[ost]ri interd[icti].

11
 igitur ut quis interdicto n[ost]ro utatur debet in anno
 vel servitute itineris per 30 dies, ut dixi, quod intel-
 ligendum est Jure proprio, et pro quia bona fide, quod si
 post 30 dies mala fides superveniat, non offit, quia
 non possunt mutari ex superveniente mala fide, que
 recte transacta sunt l. §. ult. cum l. leg. l. si quis. §.
 h. t. que verba de 30 diebus transactis accipiunt locam

11

supervenientis mala
 fides non nocet. q[ui]a
 potest mutare, que recte
 transacta sunt.

bona, uel mala fides pro
pria persona stimatur.

Quibus species l. 2. §. 2.
habet.

uris in regula posterior 2. §. d. 2. n. 2. Menoch. ubi pro
xima n. 83. heres uero gaudet interdico ex persona pro
pria, si ipse usus sit bona fide per constitutos dies, quam
uis defunctus mala fide usus fuisse: quia bona, uel ma
la fides ex propria cuiusuis persona stimatur, nec in inter
dicto queritur de iure seruitutis, sed de facto usus, quod
etiam personale est, ut pat antiquiores docet Menoch.
2. remed. 5. n. 88. sed text. in l. 3. §. si quis ab auctore 2.
h. unde hoc principium deducit, illud non probat, alieni
provis species est: auctori, nempe, meus Titio concessit
precarium seruitutem itineris, uel possidente auctore
meo fundum seruientem Titius utungant seruitute uo
lenter, uel clandestine (hoc est uiclam, aut precario ab
auctore meo possidere); queritur utrum ego possim pro
hibere eum per iudicem, ne utatur seruitute, et an usus
tali proficiat Titio? Respondet non proficere; qui enim
a meo auctore uiclose possidet, etiam a me uiclose pos
sidet, qui in omnia iura et prescriptiones fundi succedo
d. l. d. dia 76 §. ult. de contrab. emptio. in v. nam et Pedius
non afert cui diuersam speciem, sed superiorem sentat
verba Pedii illustrat, et confirmat, quod uidetur agnosci
se Accursius ibi uerbo Pedius; tantum successionis uerbum
explicat, ut non solum accipiatur de herede, sed de
emptore, qui est singularis successor. prestat que rationem
huius uerbi: cum enim successerit quis in locum eorum, qui
cum n. e. non nocet hoc, quod aduersus eum non nocuit,
in cuius locum successimus; id est si auctori meo non
nocuit usus, quia erat uolentus, uel precarius, ne mi
hi nocere debeat. ita Cuiacius et Petrus Faber in l. nemo
54 de R. i. idem Faber in l. inuicis 156 d. cum quis eodem
tit. qui merito negationem rebinent, quod dicit in aliis

libri, illa uerba nos noceri significant per se ipsam ad
uersus nos nocere; noluit enim etus his repetere eandem
propositionem aduersus, quae in ^{tamen} vulgaribus libris inueni
turi repetita. Similes locutiones inueniuntur apud Bris
onium lib. singulari parorgi.

Si per impedimentum facti toto illo anno retro numeran
do ut non possit seruire, ueluti q. fundus seruientis in un
dams fuerit ~~in~~ mare iure n. competit interd. idem, q. nec uer
ba edicti conueniunt. Ceterum a Praetore conceditur res
titutio utenti, ut annum incipiat computare retro a quo
tempore impedimentum subactum fuit l. 1. §. si quis propter
cum seq. h. t. iuncta l. unus §. A. §. ult. l. et alitibus §. 35 de
seruit. rust. praed. quae restitutio prouenit ex clausula gnti
de qua in l. 1. in fine §. ex quibus caus. maiores, quia serua
qui ante inundationem usus fuerat, et per inundatione
uti de iure tractat de recuperando interdico ammisso
et sic de damno uitando, non de luero captando, et per con
dominus fundi seruientis tractauit de luero captando.
Iocent in effectis consentientes faso. in l. 3. §. labeo n. 22
de adquis. gop. Merocchi. §. remed. 5. ex n. 77. Haec
quidem lib. 1. controuersiarum cap. 69. Alindanus
§. tit. 10 ex n. 9. Cuyacius lib. 3. questionum Papi
niani in l. denig. §. ex quibus carloris maiores, et
lib. 7. in §. l. unus §. A. §. ult. Richardus principio
institutionum de interdico n. 173. effectus huius
interdicti pertinent ad tuitionem, siue manuten
tionem in usu, quia Praetor edicit ne utenti uis fiat;
id est ne impedatur in usu. Deinde continet omne
interesse perturbatq. ~~peruicacis~~ quasi possessionis l.
3. §. in hoc §. hoc tit. quem plane exponit Meno
chius ubi gopime ex n. 90. et etiam quia in omni
ubi gopime ex n. 90.

12

si per impedimentum
fidei qui n. utat illon:
no siluerris d. p. g. n. c.

in hoc casu tractat
de damno uitando

effectus huius interd.
e uis in usu

haec in contineat
reie perturbatq. qua
si possessionis

2. pars interdicti pertinet
ad refectio[n]em itineris

qui reficit debet de
iure docere, ut usum
30 dierum probare.

explicat l. 3. h. t.

Secunda pars huius interdicti pertinet ad refectio[n]em
itineris, et est enim inutilis servitus, si non liceret iter
reficere l. 3. §. aut Dretor et cum seq. h. t. quam utilita-
tem extollunt Legalia de servitutibus rusticorum proedio-
rum cap. 1. n. 29 Menoch. d. remod. §. n. 95 Donell. lib.
15. com. cap. 24. v. alterum Sed in hac parte aliquid am-
plius exposit Dretor, quam in priori, nempe Jus servitutis
cum enim qui reficit aliquid in fundo alieno faciat, non
est ei permittendum reficere, nisi de iure doceat, et simul
usum 30 dierum probet, et simul: quare recte dicitur
habere hanc partem interdicti admixtam causam pro-
prietatis, ut multis probat Menoch. ep. n. 96. Ad hanc
partem pertinet text. probe intellectus in l. apparet §.
h. t. quoniam ad primam partem in conspectu retulit Min-
dantus l. tit. 10 ep. n. 24. Inquit omni civis uti posse hoc
interdicto, qui habet longae possessionis prerogativam, quam
vis non habeat servitutem iure impositam: id est quam
vis non habeat titulum Legati, neque donationis, neque
emphionis servitutis: quia longa possessio, ususque anni
continuatus (id est per decennium interpresentes, et bice[n]-
um inter absentes l. ult. C. de servitutibus) prestat Jus ser-
vutis manendarum litium causa l. 1. et 2. C. eodem
tit. l. 1. §. ult. cum l. seq. l. ult. de aqua et aqua pluviz
arcon. act. l. si quis ult. in 10 Si servitus iudicatur
cum aliis que adduxi in selectione ad l. Seriboniam n. 7.
et 8. cuius doctrina supra hanc accipienda est. Ex quibus
apparet male Albandrum expunxisse negationem ex §.
§. si quis in illis verbis, Jure impositam non habet; retinen-
da enim est, alioquin sensus non constaret, qui talis est:
Si quis non habeat titulum, sed habeat longae possessionis
prerogativam, Jus servitutis adquirit, et quod agere potest
interdicto de itinere reficiendo, ut merito sentiunt ne-
gationem retinentes Guinarius et Baro lib. 6. manualium

tit. 18. Ant. Augustinus lib. 1. emendat. cap. 2. Monoch. d.
remed. s. n. 101.

62

Sed quomodo in hac parte docere debeat de titulo, et
Iure servitutis qui vult iter reficere, non tamen exi-
gitur tam plena, et concludens probatio, ut in confessoria
in qua de servitute plenario agitur, ut docet cum Iudicio
Menoch. ubi proxime n. 132. Quamvis suo more in contra-
rium tendat Mindanus d. 4. tit. 10. n. 35 et 36. Ratio est,
quia si in interdicto tam plena probatio exigeretur, su-
perflua esset actio confessoria in qua de iure talis probatio
exigitur, ut docent Menchaca. cap. 86. illustr. n. 7. De
his Silkenius de Prescriptionibus 2. g. membro 1. cap.
10. fere per totum, et membro 3. cap. 12. an 28. Quaron.
lib. 1. disputat. cap. 34. et notatur per textum ibi in l. 2.
si servitus vindicetur et in d. eque si agat inot. de
actionibus. vel interdictum ipsum superfluum esset, ar-
guito ex l. interdictum 14. de Precario. Deinde quia si
et hoc pars interdicti habeat admixtam causam pro-
prietatis l. 2. §. quidam 2. sic intelligendo D. de interdic-
tis; tamen summaria, et summaria iudicii est ut de
ceteris que habent admixtam causam proprietatis recte
docet Malina cum addenat. lib. 3. cap. 12. ex n. g. Sed absur-
dum esset, ut iudicia summaria tam ex parte exercerentur
et cum plena probatione, quam plenaria ex notatis a Masari-
do in primis de Probationibus quest. 9. Salgado de Profectione de
gia 2. g. cap. 12. ex n. 18. Feliciano de conibus lib. 3. cap. 1.
n. g. quamvis confute loquatur g. ell. Ex quo valde pla-
cet dictum in confessoria, ex eo quod dominus predii servi-
entis probavit servitutem sibi iure consuetudam fuisse,
veluti in testamento iusto, vel a non domino: succumbe-
re etiam debere in hoc interdicto, quia per sententiam Ius
servitutis prorsus defecit; qui vero succumbit in confesso

14
licet de iure debeat de
cori, tamen non requiritur
tam plena probatio in
inst. ac in confessoria
aliaj superflua esset.

qui succumbit in con-
fessoria, succumbit in
hoc interdicto. in
si, qui ex defectu pro-
bationis victus est

ria ex defectu probationis, non quia aduersarius con-
trarium probaret, posse experiri interdicto: quia mino-
ri et semiglena probatione tituli contentum est inter-
dictum iuxta terminos textus in l. loci A. §. si quis
si seruus uindictur. videndus ultra saluandum nuper
Laudatum Menoch. d. remed. s. cap. 124.

19

Verbum reficere signi-
ficat pristinam formam
restituere.

De significatione uerbi reficere aliqua notant in
reicon. l. i. circa hanc eandem partem. Primo cum re-
ficere, qui pristinam formam fineris non mutat l. 3.
§. reficere h. t. licet tamen aliquid noui facere causa
meruendi uiam, ueluti pontem, si ex arduo nullum
incommodum obueniat fundo §. seg. Per con. licet com-
portare ea que necessaria sunt ad refectionem l. uete-
res A. h. t. et qui hec impedit uim facere dicitur l.
apparet §. hoc eodem tit. nisi qui uult reficere per locum
quemadmodum pergat §. l. eiusdem legis, que partim diffi-
cultatis habent, eaque latius proseguitur Menoch. ubi
proxime cap. 104.

16

De aqua quotidia
in prediis lib. 43
t. 20

Haec uerba ad seruatum
non aquarum pertinent
que in prediis sunt.

Pertinet hoc interdictum ad seruitutem aquarum de qua
Menoch. de retinenda remed. 6. cap. 24 usque ad 47. Min-
dan. 2. §. de interdictis tit. 11. apud Cestell. de seruitutibus
rusticis prediorum cap. 4.onica Lapiensis in forma lib. 43
l. 20 in actione con. seruata §. ductus aque Bonel. et os uala.
lib. 11. cap. 2. et 3. et lib. 15. cap. 34. que seruitus magis utili-
tatis est, precipue ubi agri sunt irrigui, molendina, aut
alia que aqua indigeant, decurrit necessitate multa adducunt
Celsus de Reginis lib. 3. l. 1. de aqua §. 1. de aqua §. 1. de aqua §. 1.
Lienz cap. 5. n. 53 et 54. elephas nota Grotii in l. ult. de
uicinis. Attendenda est l. 10. tit. 18. part. 2. non tamen est semper
seruitus rustica, imo nec semper est predialis, quare inspi-
ciendum est ad quam utilitatem sit imposita; si aqua debe-
tur predio urbana sit data sup. thesi probat text. in l. for.

si aqua debetur predio
urbano, urbana est.

non 28 de servitutib; Urban; urbana ex l. 1. §. illud que
 ritur l. cum seq. h. t. Cephal. d. cap. 4. n. g. Menoch. d.
 reme. 6 n. 49 et 50 per textum, quem expendit in l. 2. com
 munia p. d. i. si amantitatis causa, et ad delicias erit per
 song, quia ex hac causa recte constituitur servitus, ut ex
 eodem textu notat Benedictus Linc. lib. 2. selectar. cap. 11.
 n. 13 si propter pecus erit anomala Menoch. n. 121 notus
 vero interdictum pariter locum habet, siue ad fundum, si
 ve ad molen dinum, siue ad aliam quamcumq; necessitate
 aqua debeatur, ut ~~id~~ id semel notemus cum Franciscoli
 sa in l. quominus de fluminib; n. 46.

si amantitatis ^{causa}
 aqua constitutus erit
 person. si propter pe
 cus anomala

in quib; habet locum
 interdictum.

Nihilominus in nro interdicto tantum fit mentio du
 plis constitutionis aque, quia est magis solita quotidiana
 videlicet, et sicut l. 1. §. deinde 29 h. t. quoniam tertiam
 de aqua duenda ex castello, quam comminiscuntur Cephal.
 d. cap. 4. n. 202 Equinarius lib. 6. manualium tit. 26 sequi
 non placet cum Menochio n. 3. quid sit aqua quotidiana, si
 ua que eleganter diffinitur in l. 1. §. quotidiana 2. cum seq;
 l. interdicta 6. h. t. quotidiana est que quotidie fluit, et quo
 tidie debetur, necessaria que est licet de facto non ducatur quo
 tidie. sicut est que estate necessaria est, que ex constitutio
 ne servitutis, licet etiam de facto non ducatur, et multo
 magis, que estate liquescent Menoch. an 7. estas vero defi
 nitur, non quarta pars anni, que intercurrit inter primum
 ver, et autumni; sed diuidium anni, nempe ab equinoctio
 verno usque ad autumnale l. 1. §. quia autem 31. cum se
 quentib; h. t. l. 1. §. estas d. nequid in flum publico fiat, quo
 aliter aqua fluat art. 1. Medius uerbo refertur, et post
 eum Bartol. notant annum ad usum utriusque interdicti
 diuidi in duas tantum stationes, hiemem, videlicet, et

27
 Duplex constitutio
 aque fit mentio in
 interdicto non totib;

quid sit aqua quoti

quid estate.

que tantum estate
 fluit ob rationem
 forte, quia enim ab ubi

annus ad interdicti
 uidet in duas tantum
 stationes, videlicet
 statem, et hiemem.

estas, et hiems, quomo-
do computentur.

com. in in quatuor
partes dividit annus.

18

hoc in re... prohibi-
tionum pertinet quod
relinquitur quasi pose-
sionem adq. et habet
admixtam causam
proprietatis.

quidam in re
non cum titulo.

estatem: estatemque dicitur a decimo die exeunte Mar-
tio; hiemem vero a decimo die exeunte septembri-
bus est Junii acceptio adquam respicere videtur Censorinus
licet de anno maximo loquatur cap. 18 de die natali ibi.
cuius anni dies summa est & katechismos, quam nostris
diluvionem appellant: estas enim hec pyrros, exustusq.
est mundi incendiium, nam his aeternis temporibus mun-
dum tum ex ignescere, tum ex aquas cere videtur. na-
turalis vero significatio in quatuor partes dividit annus.
ver, estate, autumnum, hyemem, que est frequentior
apud auctores divisio, adquam abhuc elegantior lu-
cretius lib. 5. de natura rerum prot medium inde, et ver-
etty. Boetius de consolatione lib. 4. metro 6. illis versibus
in dem caris etty. Philo. judeus in lib. qui rerum divina-
rum sit heres. Divus Ambrosius in lib. de Noe, et arca
cap. 23 quam distinctionem non recte expressit Menoch
de retinenda remed. 4. n. 23. et quod magis est Cepolla
d. cap. 4. n. 148 relato Hieron. et contra eius verba cen-
sunt estatem tantum constare quatuor mensibus.

His partibus sequitur interdicti explicatio. competit ei
qui hoc anno adquam de qua agitur duxit, nec nisi fiat
l. s. in prin. h. t. in l. s. dicitur esse prohibitorium: quia per-
tinet ad retinendam quasi possessionemque et negligis in
ea inquietetur. Bartol. in l. s. si inter h. t. Cepolla d. cap.
4. n. 99. Menoch. d. remed. 6. n. 1. velut possessionis appel-
lant illud Cujacius lib. 4. observat. cap. 11. propter impro-
prietatem possessionis rerum incaprallum, vel forsitan q.
non est mere possessorium, sed habet admixtam causam po-
sionis, et hoc queritur de titulo et hure assignationis
Cujac. l. s. ult. h. t. Menoch. n. 4. 11. et 12 Cuyac. lib. 5. ob-
servat. cap. 19 in fine, ex quo fit, ut nudus usus tenendus
non sit, si aliquo titulo non imitatur d. l. s. qualiterq.
quid

quid quid aliter consuerit Ripa in §. quominus de
 §. luminum n. 89. Nec obstat text in §. sed et si 10 eiusdem
 L. loquitur enim de eo, qui bona fide existimans habere
 seruitutem constitutam ad rem predictam seruitutem, ea usus fuit
 iusto errore, qui dicitur tunc pro suo, de quo expresso
 dicitur in §. de usucapione tract. 2. de titulo
 et ad rem notat Mensch. n. 71. pro explicatione etiam
 text. in §. Aristo 19 eiusdem L. ad differentiam eius, qui li-
 cet non us, nec clam, nec precario usus sit seruitute, ita
 tamen utitur palam, ut servatus sit casare si dominus sciens
 interdixerit, ut in L. ult. de itinere, atque privato, quae eo-
 dem §. Aristo illustrat comp. professor meus doctissimus
 et de legali disciplina optime meritus dominus, Non Laurentius
 sanctus Auditor Constantinus in Commentariis ad Aristonem
 in §. Aristo.

Non obstat text. in l. 10
 hoc tit.

intelligit §. Aristo 19
 eiusdem legi.

illa tamen maxima est diffra inter verum titulum
 et titulum putatiuum pro suo; nam qui ex vero titulo, ut
 luti legati, emptionis, aut similibus titulis seruitute, ut in
 L. si ego 22 §. 1 de publiciana L. si quis diuturno 10 si serui-
 tus vindicetur, quamvis controuertatur antea habi-
 tus sit a vero domino, vel tantum a bona fide possessore predi-
 seruiantis, sufficit si in illo anno usus sit semel seruitu-
 te L. §. quod autem 4. b. t. ut dixi n. 7. At vero, qui usit.
 titulo pro suo non prius habet interdictum, quam conple-
 uerit tempus requisitum ad quasi usucapionem serui-
 tutis text. supra expensus in l. apparet. §. §. si quis de itinere,
 atque privato. Ratio est, quia donec possidens adqui-
 rat seruitutem per usum, et sic habeat ius formatum, non
 habet, quasi possessionem cum titulo, aut cum iure, quod in
 hoc interdicto exigatur §. l. §. ult. ut probat diserte text.
 in l. 2. C. de seruiculis et aqua. Quare in hac causa conueni-

29
 maxima diffra inter ha-
 bonem titulum pro a
 et titulum seruitutis.

Ratio differentia

Interdictum et ad
ni. confessorie

20

appetit temp. in l. 3. §. de
h. acquirit

Publica non possunt per
tempus adquiri.

Interdictum et ad
suggent titulum.

rit actio utilis confessoria pro servitute, de qua in d. l. si
quis diciturno 20. cum in interdicto, sed non ideo facta frustra
neum e interdictum, etiam in hac specie: quia licet in
utroque remedio de eodem iure queratur; tamen in
interdicto facilius causa terminatur, et leuiores probatio
nes sufficiunt, ut notavi supra n. 14 quod non videatur
percepisse Menoch. d. remed. 6. n. 74.

Huius parti solet opponi text. in l. 3. §. ductus aque h. t.
inquit videtur requiri usus immemorialis servitutis a-
que ad hoc interdictum. Sed communis responsio vera e
que cum intelligit de aqua ducenda ex flumine, fonte,
vel castello publico. Quo casu non sufficit ad quasi usua
pionem ducturam tempus, sed usus immemorialis requiri
tur, ut probat in specie text. in l. eleganter g. c. de aqua ducta
lib. 11. dicit ad l. scribioniam n. 13. Ratio est, quia publica
non possunt per tempus adquiri l. prescriptio §. c. de oportibus pu
blici l. prescriptio §. de usucapionibus. ideo immemorialis
tempus exigitur, quod supponit et fundat titulum concessio
nis legitime, ut pro multis dicit Ottero de Pasquis, et iure
pascendi cap. 17. per totum. Princeps enim est, qui permittit
re potest l. §. permittit §. cum leg. h. t. l. 3. §. et ult. c. de
aque ducta. Eleganter Frontinus de aqua ductibus ibi qui
aquam in usus privatos ducere vult, impetrare eam de
bet, et a Principe epistolam ad curatores aquarum affert
notant oruall. ad Dinel. lib. 4. cap. 3. tit. 9. Don Nicolaus
de Castro in l. ad reparationem 7. n. 21. c. de aqua ducta,
et hoc est, quod in aqua publica prestat usus immemoria
lis, videlicet, ut per sum ab us facta concessio a Principe.
Docent pro eisdem text. explicatione Cigolla 7. cap. 4. n. 55.
Conanus lib. 4. comont. cap. 12. n. 16. et 17. Dinel. lib. 11. cap.
11 Menoch. d. remed. 6. n. 124. illud etiam notandum est

obiter, concessionem Principis aliquando eue mare persona
 lem aliquando iuri pcedo fieri: et tunc quamuis a nouo pos-
 sessor impetranda sit: tamen iniuria ei fiet, nisi conce-
 deretur, quod ipi pcedo iam solium erat concedi l. 1. h. et
 datur 4. h. t. ex quo textu pragmatica deducunt, benefici-
 um solium impetrari ad Princeps de facili impetrabile cen-
 seri: Per contrarium illud quod raro a Principe conceditur
 ceteri impossibile. exemplum optat in l. eum seruis 39
 & constat de Legat. 1. et hinc est optima regula, ut si alibi
 quando concessitur possibilia, aut impossibilia, que pendunt
 ex voluntate Principis, uel Pontificis. Paret libricius, et
 fore omnes clari in d. 6. constat. Costa de Patris et nego-
 te l. 1. n. 39. Faquineus lib. 1. controversiarum cap. 100
 caldas de renouatione emphyteusis quest. 7. ex n. 29 et
 quest. 8. quasi per totam.

Postquam deturlo dixi, sequitur de modo usus: de-
 bet esse uniformis, quantum exde est: id est si pluribz viri-
 by quam una, quis usus sit seruitute, quo casu multo me-
 ius competet interdictum. Mirandan. 2. p. de interdictis tit.
 11. n. 39. iuxta quos terminos accipiendus est text. in l.
 1. & illud tamen 15 h. t. nampe ut si quis duxit per illam
 ficulam, per eandem ducat, et quantitatem aque non au-
 geat Calatinus de iudiciis 3. p. ex n. 373 Meno-
 d. remed. 6. ex n. 13 et ex n. 76 quin 76 inde deducit quip-
 quam duxit ad unum medium non potest ducere ad pceda ere-
 pitione, postea adquisita, ut a simili orbat text. in l. dam-
 ni 18 & dicitur vna de damno infecto. It sane etiam in-
 pedionem pertinet quod subiciatur in d. l. 1. & item pcedit
 17, qui nouam aquam vetori miscet, in solidum pcedo pro-
 hibet, nam qui huiusmodi usus in parte corrumpit omnino
 seruitutem, nisi admixta aqua diuisi pcedit, quia tunc
 vile per iniuriam non iuratur & Trebbius 18, necessitatem

concessio Principis aliq-
 sit personam aliq- pcedo.

illatio a Pragmatica per
 quam cognoscunt, pcedit
 lia, et impossibilia, que
 pendunt ex Principis vo-
 luntate.

21
 usus debet esse unifor-
 mis

intelligit l. 1. & l. 2.

Matis Meno. l. 11

intelligunt 16, 17, et 18

superueniens uisum ueni
pluuias non nocet.
conceptio p[ro]p[ri]etatis g[ra]t[is].

Tempus magis ad d[omi]n[um]
qu[am] ad h[er]editatem
seruituti, pertinet.

22

Quoniam requisit[um] ut
competit interdictionum

secundum.

23

tertium.

quid de rege
obseruetur.

superueniens uisum ueni
pristino nocet & idem 20. Quod si in
uiso, uel canali ip[s]o aqua sponte ebuliat, et veteri per
se admisceatur nihil domio fit, nec forma mutatur. l.
3. §. aqua h. t. quod latius exprimitur a legella §. cap. A.
n. 68. Menoch. 2. remed. 6. l. p. n. 81. Tempus uero magis
admodum, quam ad substantiam seruicij pertinet; ideo
si quis putabat se habere suae aquae ducendae alternis die
bus ducentis in toto anno una die, euendus est in serui
tute l. 1. §. item quod iam 22 h. t. multo magis mutatur
forma seruicij, si aqua ducebatur ad arborum, et postea fiat
pratium, uel hortus l. 3. §. si uicinus 2. de aqua et aquae plu
uij arrende actione. Cepolla n. 82. Menoch. n. 80.

Deinde ex parte rei tria requiruntur: primum, quod
aqua sit talis, ut duci possit; ideo non pertinet ad aquam
fatalem, quae non fluit l. 1. §. quanquam 6. h. t. Menoch. n. 17.
Secundum quod sit perennis, saltem s[ub]tota statione per quam
constituit; huiusmodi, si sit hiberna, estate si sit estiva
§. loquitur. §. sic intelligendo cum Menochio n. 66. Connano
lib. 4. Com. cap. 9. Guyacio lib. 11. obseruat. cap. 3. competit
enim pro seruicute, quae nisi habeat perpetuam causam
nulla est l. foramen 6. §. de seruicute. Urban. p[ro]p[ri]et. ut dixi
ad l. scriboniam. n. 9. Tertio quod de capite aqua ducatur
et non aliunde §. l. 1. §. h[er]e interdictione 7. caput aquae est
origo scaturiginis, ut curiae exponit Guilielmus Horne
sius lib. 3. selectionum cap. 34. igitur si ex fluentis aqua
ducta sit non reddit interdictionem: ratio est, quia seruicij
aque non potest constitui, nisi ex capite; q. neg. interdic
tum competet pro alia aqua. Hodie ex nouo iure potest
etiam ex fluentis constitui utilitatis causa l. seruicij q.
de seruicute. rustic. p[ro]p[ri]et. Donel. lib. 11. Com. cap. 3. et tamen
interdictum non reddit: quia antiquius fuit interdictionem
quam h[ab]ere utilitas, ut conuenit. Menoch. ex n. 28; si tamen

cum glossa uelimus dicere postquam exfluentis ducta
competere uale interdictione ex hoc iure, non dissentiat
quoniam acriter reclamet Menoch. ibidem, quia par
causa parum equitatem postulat, ut inquit Cicero in agri-
cis.

par causa parum equi-
tatem postulat.

Prohibitio ex parte Domini fundi seruientis facit locum
interdicto. Prohibere autem intelligit, qui aquam duci
uocat, corrumpit, uel inquinat l. 4. §. Sabes l. 7. h. t. quia
impedit commoditatem utenti. Menoch. d. remed. c. n. 97.
Alindan. d. tit. 11. n. 41. item qui prohibet ponere hincula
in riuo, uel aliud facere, ad domo diorem usum aquae; duno
do non faciat deterius aquagium, uel deteriorum fundi
conditionem l. 3. §. si aqua §. h. t. adquam partem spectat
§. ubi uisus eiusdem l. ubi potest alia aqua duci per por-
tam, siue per canalem factam supra portam, modo per hanc
ductionem non noccat riuo inferiori: multoties enim
in eodem pariete, aut ponte multi tubuli ponebantur, ut
fundat Seleste Richard. lib. 2. coniectationum cap. 12
Addendus est text. in l. Quintus Plucius 18 de seruitut. rust.
p. 1. sed quod dedimus dicimus, ita accipiendus est si graui-
ter; alioquin leue damnum, uel lucrum interceptum non est
in consideratione; quia cons. est ipsi seruitutis conuentioni
ut docent Cepolla d. cap. 4. n. 78 Menoch. e. n. 105

23
quis intelligatur pro-
hibere.

Nunc disquirendum est quibus interdictum competat.
Verba Praetoris extant in l. 1. §. deinde 29 h. t. inter. here-
des, et emptores, et bonorum possessores interdictioni, itaque,
ex usu uenditoris tuendus est emptor, quia fundum emit
cum omni iure suo l. solia 76 §. ult. de contrah. empt.
Probat etiam text. in l. 1. §. si fundum 24 et §. aut Praetor
37 h. t. et multo magis heres, qui succedit in uniuersum
suis defuncti: quia licet partes ad heredes non descen-
dat, descendit tamen ius interdicti iam causatum

Interdictionem per hoc
non tam considerari
tunc. d. aut. 24 p.
et §. aut. 37

24
Interdictum competit
interdictum ex usu
aut foris.

si personam non personalem
transit ad hereditatem

ex his elucet rescript. in
L. si servit. unde.

quando sit duplex hereditas
ad istud utrumque
facti. hoc cum differ-
entiam in hereditate requi-
ritur facti, in non vero
aliquid hereditatis.

utile est hoc duplex in-

quid in alio casu
servandum sit.

25

an aqua concessa uni possit
et alii concedi. disputat.

aquasi possessione Bartol. in d. v. 29 melius quam in
d. bonus 2. p. de interdictis commentario 29. ex n. 104.
fallit tamen si concessio aque personalis sit, tunc enim
extinguitur, cum persona eius cui facta fuit, ut docent
Corracius in L. de servitutibus n. 133. Menoch. ubi pro-
xime n. 135 et seq. ex quo elucet rescript. in L. 2. d. de lit.
si servitus in iudicetur, ubi si dominus fundi dominantis
qui per annum usus fuerat servitute, legaverit usum
fructuum fundi, utile interdictum reddit legatario ex
persona testatoris. Aliquando pluribus continuibus aqua
communiter constituta est, qui inter se dividunt in mo-
do usus, nec agunt cum dno predii servientis, sed secum
ipsis, tunc redditur interdictum duplex ad instar uti possi-
datis d. l. d. si inter 26 in verb. b. equa inst. de actionibus
ut ibi explicat Bartol. non tamen est proprie ingredi-
detis, quia in illo tantum desiderat factum possessio-
nis, ut dixi supra 2. p. in prim. in hoc usus aliquod jus
exigit, ut docet Cuyas. lib. 4. observat. cap. 11. Menoch.
d. de mod. 6. ex n. 95. quid quid in contrarium nitatur Miranda
d. tit. 11. ex n. 92. et ideo in hac specie non redditur
interdictum directum, sed utile, et ad instar d. l. 26 ut
docent nuper laudati. Alius casus est quando pluribus
quidem concessa est aqua, sed communiter, non pro indiviso,
sed divisim, tunc servandus est modus servitutis, vel
nisi specialis modus in eius constitutione sit, tunc ex
officio equitate servata eo debet componere. Illucio 4
L. cum ad. tit. 8. h. t. Miranda. d. tit. 11. ex n. 38.
Ex hac occasione quaerunt interpretes quando possit
aqua cadi, alii ex fonte, et per eum finium eoquo
alii iam concessa fuerat; nam posse cadi reponitur
in L. 2. d. h. t. quod ita explicandum est si prius consen-
tit, ut 2. cadet, nulla fit ei injuria arguitur ex L. aqua

Respondetur

consumere ad libitum in meo fundo, nisi iudicium sit
 in possessione fructus, quia de aqua mihi constituta si
 hinc parum digere. sed respondetur, si uni pro
 debitor non possit duci ad aliud in regione, siue iam
 meum erit, siue illud postea adquisiero: quod si pro
 dium velis ampliare, alio obiecto, posse me ducere
 ad totum pro dium, si seruituti non officiam; et hic e
 uerus intellectus huius textus, et doctrine secundum
 Accursium, et Bartolum. sed iterum obicit text. in l. c. 1. de ser. rust. pp.
 ex meo 24. de seruit. rust. pp. ubi ex sententia Grouli
 conclusit Pompon. contra eundem Labeanem, qui aqua
 seruitutem habet non posse vicino commodare, imo ne
 q. ad totum suum pro dium ducere si ad partem conu
 ta e. Notmannus lib. 8. obseru. cap. 14. exungit totus
 v. Grouli. Menoch. n. 117 et Cavalinus de iudi
 diis 3. p. c. n. 344. Varias distinctiones communi
 cantur per ueteres, quas laudant. mihi placet simplicis
 simul veritas, que placuit Accursio et Ant. Pabro, et
 Alondano d. de l. n. 11. non posse comodare absolute
 posse eam si aqua, que a suo fundo peruenit
 rina fiat sua, nec necatur deo pro dii seruitutis forte
 quia per commodationem plus huius hauriatur, quam
 deo nudo seruitutis ad pro dium dominans ~~et~~
 haurienda erat; quia modus constituit seruitutis semper
 seruandus e. l. si non modus de seruitutib. = 2. ob
 tat text. in d. l. si quis hinc 95 h. ubi qui usus fuit
 hinc, et non quate, utitur interdito et idem ad aqua
 giliam. q. non requirit usus conformit. seruitutis.
 respondens Accursius de Menoch. n. 102 non quodare videt

Solutio

ob. l. 1. § 35. h. tit.

Respondetur

obstat l. 1. h. t.

dicto, ex eo quod hinc usus fuit; sed quia in illo saltem
anno semel usus fuit. = obstat etiam in l. cum
constet 5. §. 1. h. t. ubi interdus, quorum alter habebat
aquam diurnam, nocturnam alter, convenit, ut a-
quam ducerent permutatis horis, et sic duperunt
per tantum tempus, quantum sufficeret ad ammitten-
dam servitutem per non usum; quirit ansit ammissa
et simul interdus servitutem ammittit. negat casu ammitti
q. si est necessarius usus conformis ipsi constitutioni;
aliqui qui alia hora utitur, quam sibi constituta in-
videtur illi, et tempore ammitti servitutem l. si com-
munem 10 §. 1. q. quae ad modum servitut. amitt. sed res
quident Accursius et classici, et cum illis Menoch. ex
n. 103 qui ex causa permutationis alia hora aquam
ducit merito retinere servitutem; quia vicinus eius
nomine utitur, et ipse nomine vicini. Tandem ob. l. ult.
h. t. ubi qui habet jusaque ducendae potest in fundo rivum
facere, quacumque velit, utiq. si servet civilem modum
nec nimium officiat fundo servienti l. si cui q. de servitu-
tib. notat Mundan. d. tit. 11. n. 10. q. non attenditur posse-
sio, aut usus rivus, sed quibidie potest mutari. sed
approquendum e cum Menochio et ab eo laudatis n. 120 hanc
l. non pertinere ad interdictum, quamvis sub hoc titulo
collocatur; sed ad ipsam constitutionem servitutis: cui
enim simpliciter sine quibus servitus concessa e, vel le-
gata potest esse locuta eligere; nisi per damnationem
relinquat, tunc enim de his heredis e l. iuria 26 de
servitut. rust. praed. ut communiter in hac schola placuit
post Cujacium tra. 1. de ad Africanum in l. si servitus 108
de iur. hano de legat. l. Fabrum lib. 19 coniectur. cap. 14

l. 1. h. t.

l. 1. h. t.

Respondetur

et de erroribz Pragmaticorum decade 18. error. q. quid
quid aliter multo apud Senonem in consiliacione ca
brundem sequam pag. mibi 146 et seq. Postquam ta
men sententia locum elegit non potest simpliciter variare
D. S. si quis g. ad Mend. Capella d. cap. 4. n. 50.

Martonus de prima g. interdicti, 2. pars et bre
viter et facillime. et capitul. restitucionem domini, quod
pau. sunt dominans ex inquietatione, aut prohibiti
ne seruientis. in quo venit bonne interesse prohibiti;
imo si per prohibitionem dominans amittit seruientem
venit adus restituti, et restauratio L. 1. §. Exptorea 23
h. t. sequitur enim ipso iure amittitur per non usum,
quomodo dominus non utatur propter impedimentum
seruientis L. 4. §. si uisum 27 de suscipi. ut latius
dixi ad l. scriboniam n. 24. sed insub. ait sequens non
pulsus: ad interdictum requiritur, sed in illo anno in
bus sit. sed seruitus olim hinc amittebatur, non
decurio, aut hincio L. ult. C. de seruitutibz dixi ibidem
ex n. 19. Ergo non potest dari casus ammissionis ser
uitutis concurrentis cum interdicto; nam si elapsum fuit
temp. ad amittendam seruitutem multo magis ad
amittendum interdictum sed recte respondit. Minoch.
n. 95. et 92. Mindan. tit. 11. n. 42. hoc intelligendum est
quando extraneus prohibet, non uero si prohibeat dominus
proprie seruientis hanc tunc restaurat interdictum
et per illud ipsa seruitus L. si plures q. §. 1. de vi, et vi
obpata, iuncta L. 1. §. complet 25 h. t. addendus Cuias.
lib. 3. quest. Lapi. in l. 6. §. sigles si seruitus uindicti.

Ulpian. in l. 1. h. t. ex §. 2. usque ad 6. exponit termines
interdicti. ait riuum dici a reiu, id est fluere, et esse lo
cum depressum per longitudine per quem fluit aqua, h.

29
2^a pars pertinet ad
interd.

seruitus ipse iure am
mittit per non usum.

quidam obiectio pro
ponitur.

seruitur.

30
De Riuis lib. 43
tit. 21.

quid sit rursus.
quid specus
quia coeca
quid sit illud.

31
quid sit rursus.

quid sit rursus.

quid sit rursus.

quid sit rursus.

ciatus lib. 2. protermissorum ad hunc titulum specum esse
locum altum subterraneum ex quo despicitur l. 3. h. t.
notant Cujas. lib. 16 observat. cap. 17. Mindomus tit. 12
n. 10 Capta esse opera manifesta ad ipsam linguam aque
quibus continent, et quaque versum dirigat in ille tan
dem esse teste Festo, locum l. depersum a dipum fon
tem, vel flumen, quo primum aqua inciditur. Illustrat
Menoch. de retinenda remed. 7. ex n. 3.

Ex 6. deinde 6. et ex 6. si quis 10 exponit verbum
reficere, quod significat reparare, quod corruptum est
vel lapsum, et in pristinam formam restituere. ea quo
onim quæstio quæ versatur in d. 6. 10 an possit fieri
rursus signinum, qui ante habebat illum terrenum.
regat quæ ex 6. filii ventis, quia hoc non est reficere,
sed de novo favore. opus signinum dictum fuit a signa
Campanie oppido, in quo primum caput. Præter ex hinc
auctoribus Cujacius lib. 27 observat. cap. 22. confici
tur ex testis contusis, calculis, et calce. Plinius lib.
35 nativæ historię cap. 12 Columela lib. 1. cap. 6. no
dicimus argamasa quare illa verba, signinum, id
est lapideum putavit barbarum phossetha Brisimij
apud Sotages. in d. 6. 10. Cujacius vero retinet, quia
etiam opus illud solet dici lapideum. sed quamvis
aliquantulum forma mutetur, refectio permittitur,
si mutatio necessaria est, et fit sine detrimento, aut
cum levi damno servientis l. 1. ult. l. 3. 6. 1. et 2. h. t.
Cepolla d. cap. 4. ex n. 61. Menoch. de remed. 7. n. 16.
Id hanc speciem pertinet disputatio Pomponij in l. 2. h.
t. labeo dicebat ex aperto rivo non posse fieri subte
rraneum, quia aliqua utilitas servienti interigi
tur, scilicet appellandi prius ad aquam, hoc sibi non
placere Pomponij dixit, quia hæc utilitas non provenit

rane rivi, sed ex occasione, et per accidens, quod non
 est considerabile. Tab. inferius p. 1. tit. 1. prim. l. illat.
 3. Cujacius tract. 9. ad Africanum in l. 44 de damno
 infecto. Unde hęc utilitas accidentalis intercepta
 non consideratur, nisi mutatio sit contraria ex presq
 constitutioni servitutis, cuius lex ad unquam observ
 uanda e, ut inquit Cuius propter obligationem personalem
 que ex contractu provenit Cujacius eodem tract. 9. in l.
 33 § 1. de servitut. rust. p. 1. et lib. 16 observat. cap. 17
 Mindan. d. tit. 12 n. 24 p. Pomponius in totum a la
 bene recessit, quid quid dicitur existimavit inter sua
 rez. lib. 2. ad l. Aquiliam cap. 2. sect. 4. n. 29.

in l. 3. §. hoc interdictum 4. et seq. extant ex
 tensiones. in quibz nihil est, quod notem, nisi quod di
 citur in §. hinc extendi ad cuniculos per quos aqua
 calida, sive vapor trahatur ad hypocaustum, de
 quo in l. si quis h. mandati que erat prope balneum
 cella caldaria, sive sudatoria, inquam ignis mite
 batur per tubulos parieti impresso exieris canalibz
 ut ibi notat Godefr. sed a Hieronimo Mercuriali
 dissimulato nomine lib. 1. de re gymnastica cap. 9
 addendi Philippus Bersaldus ad Suetonium in ves
 pasiano cap. 20 Alexander ab Alexandro lib. 3. die
 rum geniarum cap. 14. est ergo elegans extensio, vel
 ut est servitus aque, ita est servitus vaporis, ut acon
 trario sensu probat text. in l. quidam 13 de servitut.
 urban. ord. pro qua competunt iura interdicta, decu
 ius textus illustratione latius apunt rivi calidissimi
 i. e. Bon Lauront. Sentes ibi et Suarez d. sect. 4. ex
 n. 54. Alia extensio est ad preparatoria; nam ut nemo
 prohibet rivus reficere, sic nec prohibendus e necesa

32

capitulum 8. Arto

aliam extensio inco...

quid sit vitium.
quid specus
quia scota
quid sit vitium.

31
quid sit vitium.

quid sit vitium.

quid sit vitium.

quid sit vitium.

alia quid sit vitium.

ciabes lib. 2. premissorum ad hunc titulum specum esse
locum altum subterraneum ex quo despicitur l. 3. h. t.
notant Cuyac. lib. 16 observat. cap. 17. Minidonus tit. 12
n. 10 capta esse opera manu facta ad ipsam linguam atque
quibus continetur, et quaequa versum dirigit in ille tan
idem esse teste Festo, locum 1. deperitum a dipum fon
teon, vel flumen, quo primum aqua inciditur. Illustrat
Menoch. de retinendi remed. 7. ex n. 3.

ex §. deinde 6. et ex §. siquis 10 exponit verbum
reficere, quod significat reparare, quod corruptum est
vel lapsum, et in pristinam formam restituere. ea quo
oniam questio quae versatur in d. §. 10 an possit fieri
vivum signinum, qui ante habebat illum terronum.
repat qua ex §. filii centi, quia hoc non est reficere,
sed denuo facere. opus signinum dictum fuit a signa
Campani oppido, in quo primum caput. Dicit ex boni
auctoritate Cuyacius lib. 27 observat. cap. 22. confici
tur ex testis contusis, calculis, et calce. Plinius lib.
35 natu historiz cap. 12 Columela lib. 1. cap. 6. no
dicimus argamasa quare illa verba, signinum, id
est lapideum putavit barbarum phossetha Brisimif
apud totos. in d. §. 10. Cuyacius vero retinet, quia
etiam opus illud solet dici lapideum. sed quamvis
aliqua huiusmodi forma mutetur, refectio permittitur,
si mutatio necessaria est, et fit sine detrimento, aut
cum huiusmodi servientis l. 1. §. ult. l. 3. §. 1. et 2. h. t.
Cepolla d. cap. 4. ex n. 61. Menoch. de remed. 7. n. 16.
Id hanc speciem pertinet disputatio Panpani in l. 2. h.
t. habeo dicebat ea aperto rivo non posse fieri subte
rraneum, quia aliqua utilitas servienti interigi
tur, scilicet appellandi prorsus ad aquam, hoc sibi non
placere Pompon. dixit, quia huiusmodi utilitas non provenit

Docent Cepolla eodem tractatu cap. 7. n. 1. et 5. Covarru-
vias lib. 1. Variar. cap. 17. n. 11. Menoch. de retinenda
remed. 8. ex n. 3. Bonel. lib. 10. com. cap. 7. et lib. 11. cap.
14. v. etiam Cuyac. Vigaratibus ad hunc titulum, cui
compoetit haurire aquę compoetit iter ad hauriendam aquę
pulsandum in quo est font. d. l. 36. ult. iuncta l. si quis
de Religiosis. Alexander ab Alexandro lib. 4. Dierum
genitium cap. 5. Menoch. n. 17. Cepolla n. 6

cui compoetit haurire aquę
compoetit iter ad hauriendam
aquam.

igitur compoetit interdicitum si quis prohibeat ire
ad aquę hauriendam Lunica §. plane §. h. t. uel haurire a
quam, uel pecus appellare §. hoc autem 2. de requisiti
parum est curandum, quia per omnia simile est supe-
riori. compoetit etiam ad refectorem fontis §. deinde b.
font. est qui aquam fundit a fundendo dicitur teste iu-
doro lib. 14. originum cap. 2. sed nihilominus pertinet
ad puteum, lacum, piscinam, modo habeant perpetuam
usuam, et ebullientem aquam §. sedet de lactu. b. non
tamen ad cisternam, quę habet aquam ex imbribus non
perpetuam, sed arecantem §. hoc interdicitum 4. quia
non est causa perpetua, quam requirit constitutio ser-
uitutis §. foramen 28. de seruit. Urban. p. d. ex qua Do-
tol. ad prapim deducit statutum loquens de prohiben-
da gestatione postarum intelligendum esse de uicis
non de mortuis, id est de uicis non de falsis. et prohib-
bens uices sericas, uel obsericas, aut interpturas. simi-
litor debet uicis, non de fictis, siue fueris esse acci-
piendum, quam doctrinam explicat Ant. Gomez in l.
As thauri n. 49. recipiuntque Riccius lib. 2. de Verb.
significatione n. 17. Menoch. d. remed. 8. n. 11. Cepolla
l. cap. 7. n. 9. Tiraguellus lege 3. conubiali n. 16. quibz
hęc 4. pars finit ad Deu. h. eundem.

36
quando compoetat inter.

quid sit font.
ex tendit hoc inter. ad
puteum, qui habet per-
petuam aquam, p. d. b.
non ad cisternam.

Doctrina Bartoli
ad prapim.

Exponit unum interd. et
in rebus domo de rivula

ria comportare ad refectorem d. l. 3. §. ult. h. t.

His positis facilis est explicatio nisi interdicti, quod
est pars Superioris: per illud prohibet vim fieri reficienti
rivos, si est in quasi possessione servitutis aquę ductę d.
l. l. §. aquę d. cum seq. si rivus refectorem indigeat Minde-
d. tit. 12 ex n. 25 licet quing. requirita patiunt Cepolla
d. cap. 4. ex n. 133 Menoch. d. romed. 7. ex n. g. notanda
est differ. inter hoc interdictum. et illud de itinere refi-
ciendo, quod ad refectorem rivus non requiritur dicere
de titulo. Ratio est quia in ipsa possessione servitutis sup-
ponit, et in l. §. nisi interdicti ad usum eius iustifilan-
dus est, refectio vero rivus facienda est ex gressu dominan-
tis Cepolla ex n. 90 Menoch. ex n. 28. Guadilla lib. 3.
Polidi cap. 5. n. 53. et 54

34

reficienti si possit rivo
de nuntiatio, et dicitur
hoc sit habet solum re-
ficientis

cum Ergo prohibeat vim fieri reficienti rivus con-
est ut non possit illi novum opus nuntiari, impune si
nuntiatio contemnitur l. de pupillo 5. §. si quis rivus d.
de novi operis nuntiatio. l. 3. §. si quis rivum §. h. t. l. §.
si quis l. 3 de doacis sed quantum nuntiatio solum non
habeat, habet tamen solum restitutio operis, ut dam-
num datum reponatur, et demoliat opus, si reficiens
victus sit in avaritia l. §. idem Plautus cod. tit. l. 7.
tit. 37 part. 2. Poent Menoch. n. 26 Minde. n. 27 Qua-
ren. lib. 1. disputat. cap. 26. Richard. in §. summa n.
273 inst. de interdictis Vata the. 2. illustr. tract. 1.
cap. 2. ex n. 14.

35

De fonte d. l. 3. §. 22.

Hoc interdictum differt cum
proximis sine maxime

Hoc interdictum differt a superioribus non ma-
teris; illa enim competunt de aquę ducta, hoc de aquę
haurita. sunt enim diversę servitutis, ut constat ex l.
si prius l. 7 §. via publica de aqua, et aqua pluvia arand.
et est diversę nature quę necessitatis adquam conce-
ditur l. §. 3. l. 3. §. ult. cum l. seq. de servit. rust. pro.

Quinta pars de interdictis. que compe
tunt prohibitione usus rerum. que
extra commercium sunt.

72

Auctore D. D. Josepho Fernandez de Lescis in sal
manticensi Academia Vespertine Juris civilis cather
drę doctissimo moderatore.

Salmanticę die 23 Aprilis 1660.

Primo discutimus illa interdicta, que pertinent ad
usus illarum rerum que sunt ex jure publico
qualia sunt flumina & flumina inst. de rer. divis. inter
que prima occurrit interdictum de fluminibz. est pro
hibitorium, ne quid fiat, ~~in~~ mittatue in flumine
publico, uel in cilio riga, quo statio navis, uel nauigatio
deterior reddatur, de quo multa comminiscitur Gimpor
tuna tamen, Mindanus 2. thomo de interdictis n. 6. tit.
6. et aliqua Gaspar Mansius in disputat. Juridica
de interdictis pag. mibi 16 et seq. in hoc interdicto
uix est, quod notandum sit, nisi circa uerba: Primo
d. pian. docet flumen arius magnitudine tantum
d. ferre, et estimatione circumidentium, itaque q
tima, regula est ad cognoscendum quid sit flumen
publicum, inquirere, quid circumidentibus, ut
docet Cepolla de sentent. rust. p. d. cap. 31. alia 213
totius operis. semper enim defertur multum publicę
hominum opinioni licum delanionis 18. 9. item 13 de
instructo, uel instrum. legato. ibi deinde in qua p
sumptione sint qui in quacunque regione committuntur

De fluminibz et ne
quid det. l. 1. §. 1. 2.

hoc interdictum est
prohibitorium.

quid sit flumen.

multum defertur
publicę opinioni.

quas diffones late illustrant Fran. cu. Ripa, qui a nomine proprio auspiciu[m] captat in d. l. quomihus h. t. l. 1. leg. l. de servitutib[us] rustic. p[ro]p. cap. 36, alias. 118. Stephanus Foratulus in Neiomantia dialogo 86. Donel. et Oruald. lib. 4. cap. 2. non tamen omnia loca circa ripam publica sunt. ad que a plano vergere incipiunt versus aquam l. 9. h. t. h. t. ex qua negationem expungit Cuyacius lib. 24. obsorv. cap. 11. Sed superuacuo, siue eundem sensum tenet. reddit, siue affirmatiue, siue negative legator. sed quod diximus plenissime flumen contineri referendum est ad solitum, et ordinarium cursum aque; non si imbrib[us], uel alio simili accidenti aliquando expundet neque enim tunc ripam mutat. Accidentaliter ex undationis causis ponit d[omi]n[us] exemplum in Nilo nobilitissima Regia fluitio, quiestate crescit, et irrigat agro: huius anniueariis inundationis fit etiam mentio in l. 2. et ult. iuxta uulgarem lectionem l. de alluionib[us] et gubudib[us]. causas curiosis, et late inquirat uetus, et purissimus Poeta Titus Lucretius lib. 5. de nata rerum ubi Lambinus, Seneca lib. 4. quest. natium cap. 2. multis que ex nuperis, et ueterib[us] que adduxit Amaya lib. 3. obsoruat cap. 4. addi posunt laudati in ro Martino del Rio ad Herculem fidentem Seneca adu. 5. pag. mibi 297. Philippus Camerarius l. 1. bomo succis iunctum cap. 39. et 42. Prosequitur d[omi]n[us] de nihilo loquens: nam cum ad perpetuam sui natam redierit, ripa alui eius munice h[ab]et sunt. Munitabant uero aperibus, que chomata specie Tiori nomine dicebant, et quia ex aegypto Romam transuehebatur frumentum ad alendum populum, qui chomata rumpebat, olim extra ordinem puniebatur. In aegypto 10. extra ordinis criminib[us], ex nouis uentitilib[us] uiuus comburitur tanquam malicia in se uicitatem uigenti l. 1. C. de Nilo aq[ua]ri[us] n[on] rumpendis

non omnia loca circa ripam publica sunt.

accidentaliter expundatio n[on] mutat ripam, uelut in Nilo.

conuictio anthonia l. 10. de h[ab]itand. crimin. ad l. 1. de h[ab]itand. aq[ua]ri[us].

Verba sunt interpretanda
da 2^a communem mo-
dum loquendi.

Ex quo deducit verba interpretanda esse 2^a communem
modum loquendi, et solitam acceptionem illius provin-
tig: notant Luterreus lib. 1. Caronicarum cap. 11. n. 4.
Valenzuela consilio 90 ex n. 40 nouissime Farinasius
in repertorio postumo de contractibus quest. 10 n. 5. et c.
alii Barbata axioma 222 n. 7.

2
Hoc interd. ad flumina
publica pertinet.

quid sit flumen privatum

quia publicum.

ad flumina navigabi-
lia utile inter. competit.

3
quid sit ripa.

in §. fluminum 3. diffinit quid sit flumen pu-
blicum, et in §. hoc interdictum 4. dicitur hoc interdi-
ctum ad flumina publica pertinere, sed non ad privata.
flumen privatum est quod in privato nascitur, et per
privatum defluit docet Ripa in l. quominus h. t. ex
n. 83. De iure fluminis privati videndus est eleganter
Nicolaus Boerius decisio. 22 per totam, et Johannes Selle-
nus in mari clauso lib. 1. cap. 21. quod et alii ait plerum-
que sunt torrentia, quae hieme, aut imbrium tempore
fluunt. Publica sunt, et perennia, et quae per loca publica
defluunt, quamvis navigabilia non sint §. sed etsi 18:
licet enim propria intentio interdicti sit occurrere na-
uigationi, tamen extensum fuit ad alias commodita-
tes, quae ex fluminibus publicis proveniunt, nec permittit
quidquam facere, quod eas impediatur, et ideo ad flumi-
na publica non navigabilia utile tantum interdictum
competit §. non autem 12. l. 1. h. t. ut notat Cuyac. lib.
5. observat. cap. 34.

in §. ripa 5. diffinitur ripa propter illa verba ru-
brige, ripae eius fiat; ut sit, quae flumen continet na-
turalem rigorem cursus sui tenens. Paulus in l.
3. §. 1. h. t. sic diffiniunt quae plenissimum flumen con-
tinet, et in l. litus 96. ed. 112 de v. s. docemur litus esse
quatenus fluxus, refluxusque maris, maxime peruenit,
expuat, excurrit §. et autem litus inst. de her. diuis.

et sentio male fida carum.

in §. ait Protor 14 ad explicacionem illorum verborum
rubricę, quo peius navigari, docet etus, navigari verbum ali
quando colore significare navigationem ipsam, aliquando
navim. Hęc frequentior acceptio est, illa invenit in l. qui
Rom. §. 2. l. Calmachus de h. o. Navis etiam appellatione
continentur rates; et detentus iter navigationi fieri intel
ligitur, si via terrestris impediatur, quia multoties rates
aut navigia funibus per terram trahunt, ut post Accursium
notat Glindan. l. 2. §. de interditiis tit. 6. n. 34. de
differentiis navium videndi sunt ex veteribus Plinius Mar
cellus cap. de genere navigiorum Papius Iridorus lib. 19
originum cap. 1. et ex nuperis Brissonius lib. 12. de v. selau
diis Salmasius latissime in observationibus ad Jus Atreus.
quedam etiam adducunt Euidius Panivola, et Henricus
Palmuti eius denotator lib. 1. memorabilium tit. 38.

Hic positus intentio interdicti est prohibere nequid fiat
in flumine, fossa, vel in mari, aut in littore maris, quo peius
et difficilior reddatur navigatio: nam et ad mare pertinet hoc
interdictum d. l. l. §. si in mari 17. ex quo fit, ut nec pontem,
supra flumen, possit privatus facere, quamvis ex utraque regio
de domo, vel loca privata habeat l. ult. h. t. ut nec supra
viam publicam potest facere pontem, nec subter viam spe
cum, aut cuniculum, siue iter subterraneum l. 2. §. de
35 nequid in locis publicis, ut explicat Cuyac. lib. 16. observ.
cap. 17. Ratio est quia per pontem impeditur iter navigii
id est navium transitus; et in via publica impediuntur pla
tri onusti transitus: per cuniculum vero via ipsa exca
vatur, et potest corrumpi labefactari, aut submergi, si di
nuatur pavementum cuniculi. Aliis modis quibus navi
gatio detentior possit reddi habetis in §. detentior 15. nihil
ominus hoc interdictum exceptionem admittit ut docemus
in l. labeo 16 ubi elegans huius exceptionis declaratio exponi

74

6
navigii appellatione ali
quando significat navi
gatio

detentus iter fit, si via
terrestris impediatur.

7
intentio interdicti, et
in di quibus detentior fit
navigatio proponuntur?

l. 1. in interditiis navigi
ationem admittit.

extensio salicis ad ag-
gros Padi.

que sub eodem titulo extat in C. Theodosiano lib. 9. tit. 32
quod notatum e eruditi. Adde quo idem plerumque raris can-
dem penam voluisse extendere salicatum in D. Lunnia
et Epollam de servitutib. rust. pro cap. 37. alias 229
n. 7. et 8. contra eos qui agros Padi apud Ferrariam co-
rrumpunt.

A
pertinet hoc inter. ad
fossam, que sequit. riuum
fluminis.

in §. si fossa §. extendit interdictum de flumine
ad fossam; docetque si flumen publicum faciat aliquis
fossam, et ipsam publicam fieri, per consequens q. vigere
interdictionem de qua in iura tit. fossa enim sequitur
naturam fluminis, et prebet commoditatem naviga-
tioni, aut usui publico. Et hac occasione incipit que
re, quid dicendum sit de insula in flumine nata,
de alveo a flumine derelicto, cum per alium fluere
incipit, de aqua terram inundante: in quib. omnib.
casib. docet cessare riuum interdictionem, quia non fi-
unt loca publica, sed privata manent. In quo non
immoror, quia vulgariter tractatur in §. in insula 22
cum seq. inst. de rer. diuis. et a Barab. in tractatu
Tiberiadis, et in d. l. quominus ubi Jaso et Ripa, ce-
polla de servitut. rust. pro cap. 33 et seq. alias 115
notius operis, et a Seldeno in mari clauso lib. 2. cap. 21.

de insulam natam, et
alveum derelictum in
pertinet.

5
differentia inter statu-
nem, et portum.

in §. Stationem 13 dicitur esse stationem ubi navis stat,
ab stando, sive statuendo: statio, et portus ferè idem sunt; nisi
quod hoc subtilis dista consideratur ab Alciato, Cuyacio. Sedes
et Bentli in l. portus 59 de v. s. quod statio est locus munitus
et conclusus ubi navis consistere tuto possit anchoris suis
fundata: portus vero est cum commercio et negotiationi dase-
vit dictus a comportandis mercib. l. casar 15 de publicanis
et Vestipalib. Sinus maris minus significat scilicet locus
non tam munitum, sive stationem minus securam na-
vibus nos dicimus ensenada, o, baia, ut de insula Tondo
dicitur virgil. lib. 2. teneido illo veru. nurset anham sinus

Sinus maris e statu-
minus securam.

et de tuenda navigatione, extendere ad alia flumina publica etiam non navigabilia propter predictas commoditates, et ita forsan uero intelligendus est text. in l. 1. §. n. autem l. 2. v. ergo supra de fluminibus. eadem etiam ratione, et propter utriusque interdicti congruentiam de uisib. simul legitur in l. 1. sub eod. tit. §. 8. ad effectum, ut constat in l. 1. in utroque titulo. Rigitur enim, id est corpus solitum fluminis sumunt ab estate potius quam ab hieme §. 1. autem §. 8. quia estate certior est tenor fluminis; hieme enim epundat imbribus, et ideo in iura rubrica dicitur ut priori estate fluit, nec fit mentio totius anni et multo minus hiemis. quid sit estate, et qualiter accipienda sit etiam in hoc interdicto exposui supra l. p. n. 17. est quoque restitutorium, si iam opus factum sit §. deinde l. cum de §. ut dixi superiori interdicto. et utrum §. cuiuslibet de populo compete, cum publice interdit ne flumina, aut eorum ripae priuatis operibus, aut edificationibus occupentur; quam l. non prohibe reponunt opus facientem, et aduersus eum qui impedit, ut in interdicto §. l. 1. §. hoc interdictum q.

Sed in eo quod diximus Praetorem non permittere flumen publicum diminui per derivationes aquarum appiatis factas insistendum est: obstat enim aduersus text. nobilissimus in l. quominus 2. supra de fluminibus ubi docemus nihil impedire, quominus ex flumine publico aqua ducatur, additis his exceptionibus: nisi Imperator, uel Praetor uetet, uel nisi ea aqua aduim publicum sit; uel nisi publicum sit flumen, et simul navigabile, uel ex eo aliud flumen navigabile fiat, cum quo text. concordat alius in l. si autem l. 1. §. ult. de aqua et aqua pluua arcenda. Hic text. ita exponitur: ex ratione nati inuenit licet profluentem aquam fluminis in suos usus conuertere, quid est de communibus per naturam, quae cadunt cuiuscumque occupanti, etsi in appropria

7
intelligit l. 1. §. 12. v. ergo de fluminibus.

Rigor fluminis sumuntur ab estate, quia certior est

est etiam restitutorium in ter. si opus factum sit est populare

10
obst. l. 2. de fluminibus

exponitur text.

quomodo debeat con-
gi conugio.

exceptiones admittantur
in interd. d. n. de cond.
intentioni ex diametro
obstant.

2. pars interd. est resti-
tutoria, et locus tollatur.
et non sit adversus ordi-
nem publicum.

3.
Ne quid in flumine pu-
bli fiat quod sit agere
fluit ad ripam prioris state
fluit. §. 1. b. 143 tit. 13.

in quo differant et con-
trahant. hoc. et superi-
us interdictum.

Labeo fluit ante ordi-
nationem perpetui edicti

tur videlicet n. esse sic conigiendam, facio tuande ripae causa, sed
ita, facio uti licet facere secundum leges. Sensus est, si impore-
tur interdictum adversus eum qui aliquid in ripa fecit; alii
quando potest se exceptione defendere, sed non est satis conigere
illam de munitione ripae, quia faciat ripae munitionis causa: hoc
amplius debet adiciere licet, et iure permittente facere; id est
est causa necessaria, et sine damno publico, vel accidentium hi-
is sunt qui putent b. p. nequid in ⁱⁿ loco publico. ex his testibus ro-
te notante Quidam s. 1. 30. Commentario 23 per totum excep-
tiones admitti in interdictis, duomodo eorum intentioni ob-
stant ex diametro eamque elidant summaria cognitione. No-
tant etiam Accursius, Albericus et Grotfredus in 3. §. 16 excep-
tiones conigiendas esse secundum formam iuris, et per et
peremptoria ad excludendam intentionem actoris n. inepte
nec propter rem, quod etiam difficultate caret.

2. pars huius interdicti proponitur in d. l. §. de in de
sq. cum tribus legibus h. t. est restitutoria, ut factum, vel immi-
sum tollatur, et locus restituat prioris formae. est autem con-
cepta in rem: ideo competit adversus heredem, et quemcumque
successorem. Quod quilibet accipiendum sit latius exponam
infra. ad titulum nequid in loco publico 3. parte.

Hoc interdictum parum distat a superiori; propositum
est, ut nemo audeat aliquid facere, sive immittere in flumi-
ne publico, sive in eius ripa, quominus aqua fluat, ut pri-
oritate fluxit. illud propositum fuit ad tuendam huius
positionem, hoc ad tuendum solitum riparum fluminis publi-
ci, ut dicitur in Lunica §. ait Praetor d. quod autem h. t. mul-
tum enim commoditatis affert decori publico, et audentibus,
ne flumina perpetui, continuisque derivationibus aquarum
quarumque huius, vel minus exerceant, ut legitur in §. 1. Ad eo
inquam hoc interdictum parum distat a superiori, ut Labeo
qui fluit ante ordinationem perpetui edicti, illud interdic-
tum prius, quod propositum fuit propter flumina navigabilia

et Ant. Fab in rati ad d. l. Imperatores l. 7. ceterum si na-
 uigabile flumen sit, uel ex eo aliud flumen nauigabile
 fiat, uel ipse fluminis forma mutetur; tunc ex maiori, et
 magis stricta rati nati interdictione priuatis aquam ex
 flumine publico deducere; nisi impetrata Principis licen-
 tia, que examinet an tale sit publicum detrimendum, et
 debeat denegari. docent Cepolla d. cap. 31. n. 6. Menoch. de
 retinenda remed. 4. ex n. 51. Lamirola lib. 3. variis cap.
 tolipa in d. l. 2. n. 16. usuald. ad Donel. lib. 4. cap. 3. lit. f.

Hoc interdictum exponitur eleganter apud nos in
 L. 28. tit. 32. part. 3. ubi primo statuitur, priuatum ad ripam
 fluminis publici posse in suo solo molendinum facere; in
 quo nullam exigit licentiam, potest etiam facere illud in solo
 consilii, et tunc ex ipis consilii licentiam; uel in solo Regis,
 precedente tamen facultate regia, quod posse fieri docet, quam-
 uis ex constructione molendini suum uicino auferatur
 dummodo cursus solitus aque, neq. impediatur, neque turbe-
 tur, neq. immutetur. Hinc oritur questio a Pragmaticis
 antiquis ualde agitata an liceat cum prejuditio uicini
 in inferioris in parte superiori molendinum construere?
 uel possit superior dominus aquam deducere ad irrigan-
 dos agros cum prejuditio in inferioris? Hic non querimus de
 in toto intercepto (quale est plura molendina facere, ut plu-
 res molant) hoc enim non est inconsideratione F. l. 18; sed
 de prejuditio illato propter derivationem aquarum, et quid si
 si aqua omnib. sufficiat non est questio, ut consuit Bartolus
 in d. l. quominus n. 12. sed dividenda est per horas, uel per
 suram arguit ex l. 2. §. ult. de seruic. rust. pro d. l. Lucio
 A. l. cum constat §. de aqua quod d. et arti. ut ibi dem dixi:
 quod si omnib. aqua non sufficiat, et deductio superioris
 in inferiori noceat, nihilominus dicendum e. in et. iure

Et
 quid de iure regni
 constructur

questio a Pragmaticis
 agitata est, ut
 an liceat molendinum
 construere cum pre-
 iudicio vicini.

di. l. i. inst. de rer. diuis. ut agnoscunt Bartol in d. l. 2. n. 27
et contra Jasonem Fran. ^{cu} Ripa n. 6. A. 7. et 98 Gregor Lopez
in l. 28. glava 1. tit. 32. part. 3. Mindanus ut 6. ex n. 5. l. 10
hanc facultatem conuertat Protor per riuum et per superioris
interdictum: q. hae interdicta vitant roni nati. Quam
antinomiam ualde difficilem putarunt multi relati a Ge
noa in libro legum conciliatarum pag. 731. ex n. 164. mi
hi tamen non uidet admodum ardua. quoniam licet com
munia per naturam cui licet occupanti pateant, ex quibus
unusquisque potest sibi appropriare, quantum uellit uel quan
tu indigeat ex illa facultate nati, et ex terminis pr. mi
suris natis permissis; tamen maior ratio naturalis exigit
non minus suum, uel comendium cadat in commune detrimen
tum, aut utilitati publicae, aut rei rusticae, aut navigatio
ni, ut in specie probat text. de panu in l. Imperatoris l. 7. de
seruitutib. rustic. ord. quae sent modus seruet & equum; imo
necessarium fuit, ut usus, et occupatio rerum communium recte
seruaretur recte Principis subordinationi, et dissensionem
ad quem spectat flumina, ripa que tueri; et ideo haec annu
merantur regalibus in cap. l. que sunt regalia in visibus feu
dorum, ut cum iudicio docuit Ripa ubi proxime ex n. 14. et
eo non laudato Forcatulus in Reuoluantia dialogo 85. n.
4. uel Protoris, qui uice Principis eadem tueri. Id circa fa
cultas, que Principi attribuitur in d. l. 2. de fluminib. tri bu
tur Protori in d. l. 1. l. 1. eodem tit. que antinomia nullum
maius misterium claudit, itaq. uic ante. iuris natis per
missis cui licet licere ex flumine publico non navigatio
aquam deducere dicendum est cum Quareno lib. 4. dispu
tationum cap. 92. Cepolla de seruitutib. rustic. ord. cap. 31.
n. 6. alias 113 totius operis portextum in l. 1. in prin. et l.
1. de aqua quod diand et q. lina; quid quid contrarium ten

Respondetur

expletur a modo aqua
omnibz pateat roni nati

ad Principem spectat flu
mina, ripa que tueri

Protor uice Principis ea
debetur, et ex hoc con
siliat l. 1. cum 2. l. 1.
de fluminibz

l. 2. §. parvi 2. Q. quod vii, aut clam, uel actione in factis
Propterea ad quam ex usufructu hec omnia remedia reduta
sunt §. ult. Inst. de interdictis, que latius et cum iudicio po
sequutus fuit Franciscus Ripa in d. l. quominus ex n. 46 om
nia legendus.

Hoc etiam interdictum pars est utriusq[ue] anteceden
tis, ut ex epistola legis unice constat, que est vlpiani ex
eodem libro 68 ad edictum. Totus fere est tractatus versat[ur]
circa explicationem terminorum, nempe quid sit fons, lacus,
stagnum, quod clare est equitur vlpianus in l. 1. h. t. et post eum
Cepolla cap. 30 de seruitut. rust. pro. alias in 2. vult. ad
Dionel. lib. 4. cap. 27 tit. Q. vlpianus et alii in iisdem verbis
intentionis interdicti est prohibere, ne impedimentum, uel ius
fiat volenti navigare per flumen publicum navigabile, uel
per lacum, aut per stagnum navigabilia. comparatur quat[er]
te parti interdicti nequid in loco publico in l. 1. §. 1. h. t. que
nam per eam etiam prohibetur utim fieri volenti ire apere
periculum publicam l. 2. §. ult. Q. nequid in loco publico. Sed
contra sic argumentor: qui alteram periculum et uolenter
prohibet in mari piscari, uel navigare actione in iuria
rum, tenet non interdicto l. 2. §. 1. locus in mari g. d. eodem
tit. e. idem dicendum est de prohibente navigare per flu
men, uel ire per uiam. Hanc difficultate non plures
in d. §. si quis in mari et in l. 1. h. t. uerbo interdictum et lu
gacius interpretari ad hunc tit. existimant hec duo inter
dicta non esse propria et directa, sed utilia; imhi tamen hic
intellectus non placet cum uideam ex ipsis uerbis Pro
ris proficisci, ut cetera que sunt directa, quare ex istimo
distinguemdam esse non apertam, per quam quis detrudis
a navigatione uel ab itinere. a ut, uel impedimento facto
per aliquod opus, quod impedit transitum, uel si aliquo pro
prietate, quasi sibi dicitur impediat, inui aperta datur in iura

l. 2
ut in flumine publi
co navigare licet
lib. 43 tit. 14.

Hoc interdictum par
est superiori.
intentionis interdicti

obiectio proponit

di. sicut obiectio
est et Croyan

soluitur distinguendo
duplicem uiam

posse superiorem aquam deducere; nulla enim rō ē, quæ
deductionem prohibeat; cum tam ipsi, quam inferiori facult
tas natis sit deducendi aquam, ut arguitur ex l. 2. §. mori
tō cum seq. §. nequid in loco publico, docet Barrius in
d. l. quominus de fluminibus et ibi Bartol. ex n. 2. usque
ad 7. late et distincte Ripa ex n. 24 usq. ad 42. Nō
laus Boerius de iuris de iuris 125. Cuius facultas cum naturali
sit, nullo tempore amittitur; et ideo licet nunquam
duperit, potest hodie incipere Bartolus ubi proxime n. 27
quod efficit ut superior prius utatur, et hōris comōio
ribus, deinde aqua ad inferiorem decurrat. ceterum si
superior, vel sit cursum aque fluminis alio auertere, vel
etiam solum rigorem mutare, ne ad vicinum defluat,
reddat interdictionem, ut fluat sicut priori estate fluat.
quod quia primo et principaliter respicit utilitatem
vicini, et hoc contra ius vertitur publica utilitas, forsan
dicitur, vtile nondirectum in d. l. §. non autem 12. l. 2.
§. de fluminibus, vel competit actio de aqua, et aque plu
uiz arcendæ, ne aliena aquam mittat, quam nati flui
re solet l. 1. §. item sciendum 13. de aqua, et aque plu
uiz arc. aut. quæ generalior est quam interdictionem, quia hoc pro
flumine publico tantum competit, illa etiam pro aqua ex
torrentis, vel pro quacumq. deflectione aquarum, et neq.
actio dicitur negatoria, quia eius intentio est facere flu
men, vel vicinum torrentem liberum, ut decurrat cursu
solito Bartol. in d. §. item sciendum. Archinus comōio
30. lib. 1. quinimo si opus in suo solo faciat aque auer
tendæ causa a solito cursu, et michi noceat, pōssum ei
nouum opus nuntiare l. de pugillo §. §. meminisse 10
de noui operis nuntiatione, vel si clam, aut violen
ter in suo aliquod opus facit, vel aggeres solit ad de
tinendum fluvium aque, quod in, clat clam agi potest

facultas natis nullo
tempore amittitur.

si rigor fluminis mu
tari reddat interd.

aqueo
actio de aqua plu
uiz arcendæ quam in d. §.
et dicitur negatoria

quibus actio agatur
contra eum qui uult
inuenire fluvium
1200

meis applicate, per quas aquam ducas possum ob futurum damnum tangere cautionem de damno infecto, uel ob preteritum opere in factum eo l. Aquina, quia in hoc casu non refertur ut in antecedenti, sed fistula mihi damnum dant arguto uolunt ut in l. de l. Aquina: sic distinguendae sunt actiones cum eodem Suarez d. cap. 2. sectione 5. n. 16 contra deuersum, et Antonium Fabrum in rationali ad d. l. si fistula, qui simul utramque actionem competere non recte existimauerunt

Hoc celebre interdictum quatuor partes continet de quibus singulis supradictum appendum est, et uis loci eo ordine probantur. Prima est in l. 2. h. t. in prim. uerba prohibitoria sunt, ne quid in loco publico facias, neue in eum locum intritas, qua ex ore quid illi damni detur, nota illud uerbum illi, ex quo apparet hoc interdictum damno oriatorum, consilere, quatenus quicumque privato competitus utendi publicis rebus d. l. 2. §. et tam publici 2. publici appellatio ne continentur omnia loca uisui publico destinata §. publici 3. et §. adea 5. ubi referuntur tereae, insulae, agri, uisus, et itinera notat Donel. lib. 4. com. cap. 2. ubi dicitur. h. t. 3. continentur etiam mare et eius littus: etenim enim in eo licet edificare, quatenus ex edificio nemo damnum sentiat d. l. 2. §. aduersus 8. l. littora 3. §. 1. cum l. leg. h. t. factum, ut text. in l. sicut. 8. §. Aristo 5. si seruitus in iudicetur l. si quis sepulchrum 12. in fine principi d. leg. et scriptis fin. adeo, et qui edificat cum littoris, uel privati damno possit manu prohiberi l. littora 50 de acquir. rer. dom. docent Cep. la. de Seruitut. urban. p. 2. cap. 42. n. 6. Donel. d. h. t. 4. cap. 9. Joannes Seldenus in mari clauso lib. 1. cap. 14. in fine Hugo Brovius de iure belli et pacis lib. 2. cap. 3. §. 9. et multo melius licet nouum opus nuntiari ob eam rem edificanti in loco publico cum damno alterius l. 1. §. nuntiatio 16

14
Ne quid in loco publico, uel itinere facti lib. 43 tit. 8.

quatuor partes consistit hoc interdictum et uerba prima sunt prohibitoria.

publica sunt loca uisui publico destinata et continentur agri, uisus et mare

qui edificat cum littoris uel privati damno possit manu prohiberi.

licet etiam nouum opus edificanti nuntiari.

actio l. in iudiciis 13 §. ult. L. iane 14 de iudiciis. Propter ea
terra vero impedimenta redduntur hęc interdita, nec amplius
est, quod in nro notemus

13
De Ripa munienda
lib. 1. tit. 15.

cuilibet licet reficere
ripam, et extendit in
1613. ad foram et §.

2^a pars pertinet, ut in
vicinis obsit interponit
cautionem de damno in
§. 1. et §. 2. §. 3. §. 4. §. 5.
§. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10.

hęc stipulatio nullius
est momenti, si damnum
non factum, nam non det
actio ex l. Aquilia

diff. l. Aquilia et in
1613. et in actione
in re fructuaria.

intelligitur l. 1. §. 1. de ser
uit. urban. preed.

Prima pars huius interdicti est prohibitoria, nevis fiat
volenti reficere ripam fluminis publici, et est ad instar in
terdicti de via publica reficienda, ut consultus ait in l. 1. §. 1.
h. t. qui libet ab eodem de populo volenti ripam reficere facultas
competit: modo reficiat sine damno alicuius, vel publi
co, ut dicitur supra de fluminibus. extenditur ad foram, lacum
vel stagnum, ut superioris interdictum d. l. 1. §. ult. Secunda
pars interdicti extendit, ut si vicinus, qui prope ripam pro
pria possidet ex refectioe aliquid dominium metuat, possit
sibi adversus reficientem consulere interposita cautione
de damno infecto, quod periculum extenditur usque ad
decem annos numerandos ex die refectiois ripę, quia
quod de presenti non concernit potest in futuro evanire, que
est etiam pars, et quidem elegans illius edicti proposita
in l. ait Protor 1. in prin. §. 1. de eo l. si finita 15 §. 1. de in
de 2. et §. quod ait §. cum seget de damno infecto, et apud Paulum
lib. 5. sententiarum tit. 9. ubi Cujacius. hęc stipulatio cum sit de
damno futuro ante opus factum interponenda est, quod si ex
post facto interponatur nullius est momenti: ceterum si non
fuerit interposita, et damnum ex refectioe vicino detur ac
tione ex l. Aquilia expeririendum est l. 1. §. et enim §. h. t. et hęc
est diff. inter l. Aquiliam, que respicit retro factum damnum
preteritum, et edictum de damno infecto, actionemque aquę plu
vię arcendę, que respiciunt damnum futurum d. l. Protor 1. §. 1.
de damno infecto l. supra iter 11. §. officium l. Anteus 14. §. in
hoc iudicium de aqua et aqua pluviaria arcendę, ut in nro textu.
et alius notat Suarez ad l. Aquiliam lib. 2. cap. 2. sect. 4.
a principis. similis est decisio scriptus in l. si fidei 18 de ser
uit. urban. preed. in qua si damnum mihi dent fidei §. 1.

annotatione 89 addendi Souaenus lib. 2. de Jurisdictione. n. 19
Georgius Everlinus de origine Juris cap. 19 ex n. 7. et cum
multis aliis. ad Donel. lib. 17 cap. 10 lit. P.

Tota ratio huius interdicti constat in d. l. 2. §. et tam p
slicii 2. ubi docemur cuiuscumque hoc interdictum competere
quia tantum Juris habemus ad obtinendum, quantum quis
bet de populo ad prohibendum, cui sentit variis intellectus a
signat est Quiparum Accursius verbo ad prohibendum. in
hi placet capitulo de iuris, quam etiam sequitur Bartol. ut
quemadmodum omnes sumus pares ad obtinendum usum
publicarum rerum, sic omnes habemus par Jus ad prohib
endum, si quis cum nostro incomodo uellit uti, quia in pari
Jure potius est conditio prohibentis l. an unus et si seruus
uincat l. Sabinus de communi diuidendo l. 3. §. 1. de
noui operis nuntiat. cap. in pari 56 de R. i. in 6. cui simi
le est aliud axioma in pari causa melior est conditio pos
sidentis. docent Tuschus lit. P. conclusione 893 Barbosa
apomate 193 n. 9 Vata lib. 2. illustr. tractatu 1. cap. 6.
ex n. 3. Valenzuela consilio 178 n. 7. Cuyac. lib. 8 quest
199. et ibi omnes classici in d. l. Sabinus Richard. prim.
inst. de interdictis n. 209 et seq.

16
Exponit §. 2. in ad pro
hibendum l. 2.

in pari Jure potius est
conditio prohibentis

quis censetur facere contra prohibitionem ^{hujus} interdic
ti patet explicabimus, si dixerimus. cum intelligi qui
in solo publica aliquid facit, ex quo damnum refullet cau
se publicae uel privatae, exempli gratia si quis ex Maniana
sub uerbis immittit, quod uicini solummodo officiat
quomodo in suo immittat, tamen, quia obscurat aërem
redditur utile interdictum Lenon l. §. cum quidam b. h. t.
maniana, teste Feste, dicta sunt a Menio censore, qui
primus in foro Romano ultra columnas tigna protexit.
quo ampliarentur superiora spectacula: cum enim uendidi
set domum, quam in foro habebat excepta columna quam ad

17
contra interd^{ictum} facit, qui
edificat in publico et non
no publico uel privato ut
libatim intelligi §. 6.

Maniana dicta sunt
a Menio censore.

ad Principes pertinet
in publicis utilitate

cum duobus segis de noui operis nuntiat. l. 2. §. sitamon l. 8. h. t.
Donel. lib. 15. Com. cap. 46. Vata Lib. 2. illustr. tract. 1. cap. 4
Sifanius in d. l. litora 50. tuitio enim loci publici ad Prin-
cipes pertinet, et eorum uice ad Praetores, eomodo quo diuimus
ad eos pertinere tuitionem rerum ex iure pontium publica-
rum supra ad titulum nequid in flumine publico

15
hoc interd. n. pertinet ad
res fiscales.

explicat d. 4. l. 2.

emendatio Brissonii, et
uulgari lectio placet

Profecti graui Romae de
omnibus causis fiscalibus
cognoscebant; in prouin-
ciis Procuratores Caesaris.

Ex quo apparet hoc interdictum non pertinere ad res fisco-
les d. l. 2. §. hoc interdictum 4. ubi extat ratio: res enim fiscales
quasi propriae et privatae Principis sunt. concordant text. in l.
bene a Senone 3. C. de quadragesimo prescriptione l. ult. C. de rebus
dominicis uel templorum textus elegans in l. 3. §. si in locis
10 de iure fisci ubi distinguntur loca fiscalia a publicis et
religiosis, quasi diuersi generis notant Reuarius lib. 4.
variis. cap. 4. Casar Gulenporus lib. 3. de imperio Romano
cap. 23. §. plura Amaya in rubrica C. de iure fisci lib. 10.
et n. 10 maxime ex n. 20. Non g. uideat Praetor de locis
fiscalibus in hoc interdicto: rationem reddit etiam Cuius, quia eo-
rum Praefecti iudices sunt. Brissonius lib. 3. sebetarum.
cap. 19. porro finem loco illius uerbi eorum reperit graui-
quem pro more sequitur Gotofred. ind. §. A. et in l. Arrianius A2
de iure fisci, sed Miridanus 2. homo de interdictis tit. 3. ex n.
23 nihil mutat, mihi uero elegans uideatur emendatio, nec
uulgari lectio displicet, cum uideam eundem sensum ex
utraque posse elici: quoniam praefecti graui Romae de omni-
bus causis fiscalibus cognoscebant l. senatus 15 §. tribus A. l.
Arrianius A2 de iure fisci l. cum hi §. transactiones 19 d. de
transactionibus; Procuratores uero caesari cognoscebant in
prouinciis l. nec quidquam 9 §. 1. de off. Proconsulis l. 1. et
toto tit. de off. Praetoris Caesaris, cum aliis quas sedulo
congerit Brissonius 2. lib. 3. cap. 18 et 19, quem uidebitur legis-
se quamuis dissimulet Lipsius ad Tacitum lib. 13. annalium

tabulata. nos ita eformamus dentro del ambito y pertenencia
de su casa. sed quamuis ianuam in publico aperisset non offi-
 cibat itinere publico, nec uicinarum luminibus, nec subito
 stillidiorum cursui, aut casui. quæsitum fuit utrum uici-
 nus aliquam actionem habeat ad prohibendum? et negat,
 scauola habere. Ratio est facilis, quia ita res sua uisus fuit
 ut nemini damnum inferret, et status fuit aere publico
 ut ex eo nullum damnum alii eueniret. quod uero ad i-
 ciunt de malitia aperientis ianuam Cepolla de seruitut. lib. 1.
 pro. cap. 41. n. 8. et cap. 62. n. 4. et S. riber Suarez ad l. Aquili-
 am lib. 2. cap. 2. sect. 4. n. 32 ad rem facere non conseo. Sed me-
 rito dubitanti interpretis quænam potuisset esse ratio dubitan-
 di in hoc textu, cum ex facultate nati cuiuslibet permirum
 sit in suo pariete ianuam aperire. Cuyacius lib. 13 obseruat.
 cap. 27. et lib. 1. regimorum scauola in d. l. ult. censet rationem
 dubitandi in eo consistere, quod uicinus ex quadam inuisi-
 dentia uidebat pati, ut ianuam contra se, uel ex regione do-
 mus suæ aperiretur. uel forsan, quia per repercussionem in
 pariete suo capiebat domus uicini lucem de celo, et aper-
 to pariete cessabat repercussio. Sed hæc ratio dubitandi non
 satisfacit illis uerbis, neg. itinere officeret etc. quia apertus
 paries, uel excus nihil ad iter pertinet. melius p. Accursius
 uerbo aperuit interpretatur illa uerba ianuam in publico
aperuit id est fores in uiam publicam reiecit, nos dicimus
el batiante de las puertas a la uia fuera, ut faciebant
 illa ætate Veronenses, sicut tam ætate Cepolla non ita ob-
 seruaretur ut testatur ipse d. cap. 42. n. 4. qui sequitur et
 cursu explicationem, ut et Baldus, Angelus, Fulgosius, et
 Ant. Faber in d. l. ult. Quaren. d. lib. 1. cap. 32 qui ex Hæro-
 nio Pediano et Plinio lib. 36 nati historię probat hunc mo-
 rem Romę etiam uiguisse, et non nullis omnium loca fuisse
 datum, ut in uiam publicam fores reicerent, quod in me-
 rito negat Cuyacius d. cap. 27. sensus q. patet, si quis aperto

Ratio dubitandi Cuyacii
 ad hunc text. displicet.

Accursius placet

Manianum dicitur ab
immisso quod illud
penditur transibit, hoc in
columnis requiescit.

Manianum totum est posse
suis, et aer sursum, dor
sum vero publici iuris.

velus, aut velum quid
significat.

Explicat difficultat. in l.
ult. l. i. de seru. urban.

quid sit rigor sithidii

quid protectus tignonum.

spectandum reservatis; tigna inde proiecit, atque tabulatum
construxit; ex quo igitur et postori spectarent, ut post Brissonium De
dianum, et Polfirionem notant Micronimus Hilander ad Vitru
vium de architectura lib. 5. cap. 1. et Brissonius de Verbis juris
verbo menianum, ommissi Hecursio in d. 6. et Lepolla de
servitut. Urban. p. 6. cap. 6. n. l. menianum vero dicitur ab im
misso, quod menianum suspenditur transibit, nec in columnis
requiescit, nos dicimus bladizo: immisum vero est quod re
quiescit in columnis apud nos septat. l. malum 24. §. 1. de
V. l. ubi appellatur protectum, quod in nostro textu menianum
l. penult. §. de edificiis privatis capella ubi pariter n. 2 et 3.
Franciscus Marinus Erpaldus lib. 2. de partib. §. dium cap.
12. pag. m. in 353. menianum totum est posesoris l. servitu
tes 60 et ibi Albericus de servitut. Urban. p. 6. sed licet aer
sursum totus sit posesoris, tamen qua ad terram vergit des
sum publici iuris est l. l. Cuius edificium 24. eodem tit. l. ult.
§. postult. quod vi, aut clam. Lepolla cap. 6. ex n. 7. usque ad
finem. velus, aut velum in trilitia significat tabernacula
ex pellibus, vel linteaminiis confecta: in urbe non signi
ficat umbrellas ex lino, carbonis, aut canabifectas Gade
Lipius in libro de ampliatore cap. 17. et 18. ex quibus patet
sensu nri §. ut nemo possit umbellam suspendere ex proie
cto suo, si obscuret gades vicini; quamvis enim ex suo sus
pendat obscurat aerem, qui est publici usus.

Ex quo explicandus est text. difficultis in l. ult. §. 1. de
servitut. Urban. p. 6. species est. Lulius Titius aperuit pa
rietem domus suae, et ianuam in publico aperuit, quatenus
rigor sithidii, et tignonum protectus competebat: rigor sith
idii est spatium illud quod canales in solum desfluentes
occupant, Hinc rigor a rectitudine, ut docet Arzoni glossa
ad hunc text. et post eam Cayacius lib. 10. observat. cap. 2. Qu
renus lib. 1. disputat. cap. 32. Protectus tignonum idem signi
ficat nempe illud spatium, quod continent tigna domus et
tabulata

in casu refectionis veterum fortalitiarum, quæ permisa censet
 quamvis noua constructio inhibeat utitur Ant. Gomez in
 l. 46. tauis n. 15 et 16 addendus cum aliis Bouadilla lib. 3.
 politici cap. 5. n. 13. Deinde quia in d. l. 2. §. si quis nomine
 l. 7. h. t. dicitur hoc interdictum esse prohibitorium non restituto-
 rium: id est pertinere ad opera faciendâ in publicis ne fiant:
 non vero ad facta ne ruinis urbi deformetur; et ideo in hac
 parte comparat edito de noui operis nuntiatione l. 1. §. nunc
 urdeamus 15 cum duobus seq. Illo titulo.

hoc interdictum esse pro-
 hibitorium, non restitutorium

Verum ut hunc textum exponamus obseruandum est hoc
 interdictum diuersimodè considerari prout diuersum dan-
 num est, quod resultat ex opere factò in loco publico: quia
 si nocitum est privato, prohibitorium tantum est non resti-
 tutorium; quòd si publicæ causæ officiat, et prohibitorium è
 et restitutorium (Donel. lib. 4. com. cap. 4. quia opera facta
 etiam diruuntur, uel aliquando publicantur, ut factum
 recenset olim Dionisius Alicarnasus lib. 10 antiquitat.
 uel edificatori conceduntur imperio ei uegetali pro solo,
 quòd ex aruo publico genditur et solarium appellatur d. l. 2.
 §. si quis nomine 17 et l. ult. h. t. iuncta l. si legatum §. 8. 1.
 de operibz publicis l. 23 tit. 32 parat. 3. l. 7. tit. 7. lib. 7. con-
 sultationis Accedus in l. 3. eiusdem tituli n. 24 et 25. Bo-
 uadilla d. lib. 3. cap. 5. n. 30. aliquando etiam tributum illud
 dicitur locarium l. etiam 15 qui potiores in pignore habeant
 l. cum seruus 39 §. heres 5. de legat. 1. Cuyac. lib. 14 obseruat.
 cap. 1. Gaspar Rodriguez de annuis redditibz lib. 2. quest. 9. ex
 n. 51. nter Pon Nicolaus de Castro in l. ad reparationem. de
 aqueductu n. 14. merces loci eadem rone appellatur in l.
 sane 17. de pignorat. act. in summa quid de hoc opere, quòd
 publico nocet, faciendum sit remittitur ei qui de operibz pu-
 blicis curat, ut dicitur in d. §. si quis nomine 17 id est primi

20
 hoc interd. est prohibitorium
 um tantum, si officiat pri-
 uato, et est etiam restituo-
 rium, si nocitum est
 causæ publicæ.

quid solarium appellatur

Sensus textus

pariete ianuam, sive fores in publico aperiat, id est in viam publicum reiciat, sed ita eas apert suo parieti, a supporte nonia, ut nec tangat vicini ianuam, nec eius lumina obscurat, nec officiat publico itineri, nec vicinorum stilli cidiis optimo iure fruere, nec prohiberi posse: quia licet publico here utatur ad fores claudendas et aperiendas, utitur tamen sine ullius damno, secus ac in d. l. 2. §. cum quidam. h. t. et hunc sensum etiam conseo esse Armenoguli lib. 2. gram tuarii tit. 4. cap. de apertura vestibuli ubi ita interpretat d. l. §. ultimum! non recte quis vicinum prohibet ianuam in publico aperire intra solum ex tegulis stillicidium, dum ne vicini, aut publico itineri officiat quamvis ad suum sensum fundandum hoc loco utatur Cuiacius. sed ne glaci q. ex hoc textu deducunt Baldus, Angelus et Fulginius in eo et Cepolla d. cap. 42. n. 4. spatium existens sub stillicidii meis ad me proprietatis iure pertinere, quia contrarium ex hoc loco probatur; si quidem non aliter eo uti possunt, quam sine damno publico, aut vicinorum, ut superiori n. dixi.

dupliet deductio Baldi.

29
exponitur difficultati text.
in l. 2. §. 7. h. t.

Rones dubitandi ad
hunc §.

Pertinet etiam ad hanc partem difficultati de iure text. in d. l. 2. §. si quis 7. h. t. ubi docemur, si voluit quis reficere quod edificatum habet publico in loco posse per hoc interdictum prohiberi; facere enim videtur qui reficit, ad quam sententiam fundandam, tanquam difficilem utitur Aristoteli auctoritate. posset forsan quis contrarium respondere: quod edificatio prohibita non tenetur prohibita refectio L. ult. §. illud c. de iudeis cap. consuluit 7. extra eodem tit. ubi iudei prohibentur est novas sinagogas construere, non tamen veteres reparare. ex eadem ratione fructuarius, qui nova edificia fabricare non potest L. usufructuarius 44 et 61. de usufructu non solum potest, sed tenetur vetera edificia reficere L. usufructuarius 7. §. ult. eodem tit. idem iudicibus circa opera publica non facienda, sed tamen reficienda precipitur in l. nemo L. intra urbem 5. L. ult. c. de operibus publicis. Cuius

omnes homines possunt uti ex facultate nati. sed qui ita prohibet nullum opus facit in publico, sed vim adhibet: q. non potest teneri nisi interdicto ita eleganter Bartol. in d. l. q. ad dendum est text. in l. i. f. hoc autem l. 2. denotat operis nuntiat cum non Valentio lib. 2. illustr. tractate l. cap. 3. per totum prosequitur alia exempla in quibus non interdictum, sed actio in iudicium ex eadem ratione redditur: 1um est de eo qui in campo ludere prohibetur. campus hic erat Martius in quo iuvenes exercebantur. Horatius lib. 1. carmine 8. ibi: cur agrivum odedit campum patiens pulveris, atque solibus ubi vetus scholiastes, Lambinius, Torrentius et Commentatores. condidit Virgilius lib. 5. Aeneidos de loco certaminis ab Aenea electo ex more ut solet Romano ibi: innota que collitur unda, campus et agrivis statio gratissima mægis. exercitia hec quinque fuerunt, iactus disci, cursus, saltus, iaculatio, lucta. Ideo a numero prope pentathlon, latine quinquercium sive quinque artes dicebantur, de quibus fit mentio in l. 2. de aleatoribus ubi late Petrus Bantoxa Isletanus l. 1. Cedem tit. l. qua actione 7 f. si quis in solutatione ad l. Aquiliam quam capitur illustrat Don Joannes Suarez ad l. Aquiliam lib. 2. cap. 2. sect. 3. hec certamina instituit Aeneas in honorem Patris Anchiise que eleganti penicillo depingit Virgilius d. lib. 5. ex verba l. 4. ubi multus est, et pro more multo citius noster Ludovicus de la Cerda de forma campis, late Julius Caesar scilicet per lib. 1. Postices cap. 22 et Panivola cum Henrico Salmon lib. 1. memorabilium cap. 26 qui alias laudat. ex quo sequitur contumeliam fuisse iuvenem ab hac exercitatione prohibere.

1um exemplum in quo competit interdictum, sed injuriarum actio.

in campo Martio iuvenes exercebantur.

quinque fuerunt iuvenum exercitia, scilicet iactus disci, cursus, saltus, iaculatio, lucta.

hec certamina instituit Aeneas in honorem Patris Anchiise

Secundum exemplum adducit de eo qui prohibetur in publico balneo lavare, publicum dicit, quia apud Romanos fuerunt balnea publica et privata. Privata que quis flagre habebat intra domum suam in pedibus propriis sibi fuit, et patrimonio

2um exemplum apud Romanos fuerunt balnea publica et privata

reipublice temporibus censori, ut ex Cicero notant Grotius.
 ad fragmenta legum ex illo libro detracta tit. de censoribus legum.
 autor ab Alexandro et Tiraquellus lib. 3. dierum genialis
 um cap. 13. pag. 264. Rosinus lib. 7. antiquitat. cap. 29. de
 de edilibus, ut ex l. lecto l. 2. de periculo et commodo rei vend.
 docent Cuyac. et Grotius. in l. unica de via publica idem Lu
 gacius lib. 22. observat. cap. 37. Georgius Everharius de
 origine juris cap. 22 et 25. Mindan. 2. homo de interdictis
 tit. 3. ex n. 19. Gronovius lib. 4. antiquitatum cap. 12. Suarez ad
 l. Aquiliam lib. 2. cap. 2. sect. 8. del operum publicorum cura
 toribus, quorum fit mentio in l. 1. l. 2. & 3. de operibus publicis: quod
 munus pesive Vitellium tradit in eius vita Suetonius cap. 1.
 q. iam apparet sensus d. §. si quis 7. qui loquitur de damno
 dato reipublice ex opere facto in solo publico, quod nec refi
 cere licet, cum omnino diruendum sit, si hoc protulerit ma
 gistratus. Alio modo exposuit amicus meus vir doctissimus
 Don Laurentius Santos in d. §. 7. nempe de edificio penitus
 collapso, quod denuo restaurabatur, et ita acceptus utramque
 partem interdicti complectitur tam que privatorum damnum
 respicit, quam publicum, quod et iam potest sustineri. nra
 tamen expositio suadet et illustrari potest ex Martiali
 lib. 7. epigram. 60. in quo Domitianum laudat, quia dirue
 rat tabernas, popinas, casulas, quas in vicis edificaverant
 prope, et veteri latitudini vias et vias restituit.

sensu textus

alia solutio admitti?

21

exponit l. 2. §. g. h. t.

Ex dictis colligitur hoc interdictum pertinere ad opera
 in publico facta §. si opus non fiat, non erit locus interdic
 ti, quamvis ex facto resultet privatorum damnum. Unde faci
 le exponit text. aliqui difficili in d. l. 2. §. si quis in ma
 ri q. h. t. ait Ulpian. si quis prohibeat in mari piscari non
 habere interdictum, sed actionem insuriarum l. insuria
 rum 13 §. ult. l. sane 14 de insuriis, quia est conussio et
 species contumelie alterum prohibere uti illis rebus, quibus

Isaacus Casaubonus ad Spartianum in Adriano pag. mibi 75.
 Addendi sunt cultissimus vir Camiroz de Pulo ad Martia
 Lem lib. 3. epigramate 51. Henricus Salmuth ad memorabi ha
 Panciroli lib. 1. tit. 27. balnea publica, et gratuita duodecim Ro
 my fuisse ex victore tradunt Alexander d. cap. 20. Livius
 de magnitudine Romana lib. 3. cap. 8. ad curius vrbis et mulatio
 neris totidem structa fuerunt Constantinopoli octo viris, et
 quatuor ninothea faminis, ut ex long note auctoribz memorat
 inor Doni Nicolaus de castro in d. ad reparationem 7. n. 12. C.
 de aqueductu. sed quamuis publica et gratuita essent, tamen
 vel 60 sumptus balnei, vel in balnearii mercedem, singuli
 lauantes impuls quadrantes solvebant, sive quartam ari
 partem, quare res balnearia quadrantaria appellat a sca
 nera episcopa 86 sic accipiendi Horatius lib. 1. satira 3. dum
 tu quabante lauatum Rep ibi. iuuenalis satira 6. caedere
 sithiano sorum quadrante lauari. Martialis lib. 1. epigra
 mate 127. ubi Commentatores et Reuand. d. cap. 3. Haecque
 qui aliquem ab hoc communi lauans us arcebat infurians
 tenebatur, caetera de utilitate balnearum, et eorum ornatu
 et priuo lauandi ritu prosequuntur vter Bouadilla lib. 3.
 Ptolemae cap. 5. n. 55. Manna Casinus et Thomas Demisterus
 cum rutilis lib. 1. antiquitat. cap. 14. Joannes Sabaro in
 notis ad Sidonium lib. 2. epistola 2.

balnea publica duodecim
 fuerunt Romae, et in eius
 mulationem totidem fue
 runt Constantinopoli.

impuls lauantes, impuls
 los quadrantes solvebant
 quare res balnearia qua
 drantaria appellatur.

3um exemplum est in theatro spectare, pertinet adie
 ditia ordinum in spectaculis tam theatri, quam amph
 theatri et ciru, de quibz ex professo egi lib. 1. opusculor. cap. 23.
 eadem exempla extant, et eodem modo illustranda in l. infu
 riarum 19. §. ult. cum l. seg. de infuriis, in qua tamen sit
 mentio alterius interdicti, quod est de locis publicis fruen
 do, in qua illos textus explicabimus.

23
 explicat 3um exemplum
 remissive

Nunc de damno dispendium est ex quo hoc interdictum
 resultat, siue priuato detur, siue causae publicae, ut dixi. constat
 elegans definitio in d. l. 2. §. damnum ff. h. t. ubi verbi. dam
 num putem pati videtur, qui commodum ammittit, quod ex
 publico conueniebatur quale quale sit. exempla substituentur

24
 quomodo ad damnum detur
 ut hoc interdictum locum
 habeat.

nii, ut res ceteras, de quibus fit mentio in l. athletas A. §. ut
 Proxor 2. de his qui notantur infamia l. si cuius 13, alia l.
 equissimum 14 §. ult. de usufructu l. fitulam 29 de seruit.
 Urb. p. d. quem illustrat Suarez ad l. Aquiliam lib. 2. cap. 2.
 sect. 4. ex n. A3 l. insulam 58 §. ult. (D. locati l. qui balneum
 g. d. qui potiores in pignori hab. ideo testatores hec balnea
 solebant legare, ut proponuntur legata municipibus sibiurbibus
 in l. patronus 35 §. ult. de legat. 3. uel publici iuris, et promissis
 cui usus ea facere, ut in l. prediis g. §. balnea A eodem tit.
 notat Reuardus lib. 2. coniectaneorum cap. 3. alia erant
 balnea publica de quorum structura, et forma agitur in l. 1.
 c. de edificiis priuatis ubi Cuyacius, sed magis ex professione pro
 instituto Vitruuius Polio lib. 5. de architectura cap. 10 et lib.

testatores balnea priuata
 solebant legare.

balnea publica communia
 fuerant uiris, feminisq;
 et Sordianus uelut ne pro
 muliere lauarentur, si uis
 cum iterum assuesceret
 prohibuit Antoninus post
 itaque Alexander.

6. cap. ultimo. Hec olim ex gratia forsan more communia es-
 rant uiris, feminis que, sed Marianus Imperator pudicitie
 causa uelut, ne uiri cum feminis promiscue lauarentur
 teste Spartiano in eius uita, ~~maius~~ quod expressius narrat
 Dio Cassius Nicæus in excerptis de pestis Mianus Sponger
 teris, qui mos cum iterum assuesceret Antoninus Philoſophus
 Imperator iterum prohibuit, ut auctor est Capitolinus in
 eius uita, et iterum Alexander Severus teste Lampridio in
 eo, quod et notauit Alexander ab Alexandro lib. 4. diuis

iusta causa diuortii fuit
 si mulier in uirorum bal-
 neo lauaret.

penitentialium cap. 20. ex quo cepit esse iusta causa diuortii si
 mulier in uirorum balneo lauaret l. iubemus penult. §.
 intercalas 2. c. de repudiis nouella 22 Iustiniani cap.
 si uero 16, et nouella 117 cap. qui uero 8. circa finem
 quod etiam ecclesiasticis sanctionibus inhibuit fuit in a-
 ctione 30 concilii Laodicensis apud nrum Gratianum in cap.
 non oportet 28. 81. distinct. quo interdicitur masculis acce-
 dere ad balnea feminarum; hec est enim, inquit, apud
 gentiles prima regulentia. que uerba alludunt ad prohibitio-
 nes Imperatorum, quorum supra memini, ut notauit pyidem

explicantur uerba cap.
 28. 81. distinct.

agriculturg non enim licet tollere qdes contra arcam in qua
 fructus triturantur, si ventus necessarius ad triturationem h. ult. 8.
 ult. c. de scripturis Armenogulus in promptuario juris lib. 4. tit. 26
 infine. secunda est si quis in proprio sibi factum inutile sit do
 mino, et vicinis noceat adeo ut ex sola malitia fiat, potest enim
 eo in casu impediri l. 2. §. item Barus de aqua et aqua pluvia
 arc. cui adhibendus est Ant. Fab. in jurispruta tit. 1. §. 1. §. 2
 illat. 2. et pro tota hac doctrina illustranda faciunt ex nostro
 Jure l. 1. tit. 1. et l. 19 tit. 32 partit. 3. ubi Gregorius.

Prima limitatio est fau
 re agriculturg.

2.º e si propter malitiam
 edificetur.

Ad hanc partem spectat elegans textus in l. si per publici
 cum s. h. t. ubi docemur si privatus ducat per publicum locum
 rivum aque ex quo necesse est privato; habiturum privatum ac
 tionem ex l. 12. tab. que in hec verba concepta erat, rupitia
sarciso idert resaris quod ruperis de qua in l. 1. ad l. Aquilian.
noto illud verbum rubebis, quod est de futuro et significat hanc
 actionem pro damno futuro competere, ut restaretur solum
 antequam damnnum detur ad instar actionis de aqua pluvia
 arcenda que etiam in futurum concipitur, et pro damno non
 dum dato, textus elegans in l. labeo 21 de statuliberis ut do
 cent Accursius et Bartol. in l. 1. §. et innuit Anton. Fab. de
 erroribz pragmaticorum decade 93 errore 7. quod si damnnum
 iam datum est apitur utili Aquilia, uel in factum, ut notat
 Suarez in apparatu ad l. Aquilianam cap. 2. ex n. 45. et ut de
 incepto damnnum non detur propter iam datum competit nos
 trum interdictum, quia hec pars non ad futura, sed ad preterita
 damna pertinet, et per consequentiam futuris providet, cautio
 nem etiam de damno infecto olim potuisse exigi propter dam
 na que timebantur evenire posse ex rivis fluentis, aut deri
 nationibz aquarum notavit miles Don Nislaus de facto in
 l. ad reparationem 7. c. de aqueductu lib. 11. n. g. cum seqtz.

25
 exponitur l. s. h. t.

hec actio l. 12. tab. in fu
 turum concipitur

propter damnnum datum
 competit nris interdictum

Qui vero ex privato damno quod sentit hoc interdicto
 experitur, privatam utilitatem persequitur, quamvis de loco
 publico interdicit, unde habet facultatem dandi procurato

26
 an qui hoc interdicto ex pte
 possit dare Procuratorem.

diffa inter illum qui edi-
ficat in solo publico, et il-
lum, qui in solo proprio.

Dammum inferitur, quan-
do praedium vicini dete-
rius in se ipso reddit, non re-
gendi utilitatis intercepte.

Conclusiones deductae
a Pragmaticis.

in 66. seggy, ubi dicitur si ex edificio in publico facto nocitum sit lu-
minibus vicini, vel projectum, vel abstrus, aut alia similibus in-
modatas afferat, in quo distant opera in solo publico facta
ab illis que fiunt in proprio solo, ut Riccius notavit. Qui
enim in proprio solo facit potest interceptare illas communitate
vicino, aut circa rem sunt modo in re damnum non det. l.
sicut l. de aqua et aqua fluxu. arden. exempla extant in
l. si in meo 28. iuncta l. r. q. denig. l. 2. eodem tit. de equi
in fundo proprio fontem aperit, quo venas aquae decurrerit
in fundum vicini profudit. De puteo in l. fluminum 24
d. ult. l. Proculus 26 de damno infecto. in quo enim alii
hactenus fieri licet, dum vicino in re propria damnum non
inferat l. sicut 8 d. Aristo 5. si servitus his indicetur. Dam-
num inferitur, quando praedium vicini deterius in se ipso
redditur non recepta utilitatis intercepte l. quidam 13
de servitut. Urb. pred. l. si opus 21. d. ult. l. quidam a utulam
l. damnum 61. de R. J. docet late Cepolla de servitut. urban.
pred. eo cap. 47. ideo iuxta parietem communem non pos-
sum fabricare furnum, quia torretur paries l. si servit 27
d. si furnum ad l. Aquilianam docet et illustrat Suarez lib.
2. cap. 2. sect. 4. nec ponere balneum, quia ex crebro usu
et humore madefit paries l. spiculum 19 de servit. Urban.
pred. Cepolla eodem tractatu cap. 50. ex quo Pragmatici
multas conclusiones deducunt, vel uti hanc quam in suo
facere molendinum, vel furnum, vel ponere macellum
quamvis iuxta ipsum alia posita sint, quibus lucrum di-
minuitur Felinus per textum libri in cap. signi fiante 89 de
appellationibus latissime Partol. Jaso et Ripa in l. quominus
de fluminibus Cepolla ubi proxima cap. 51. et dicitur seggy et
cap. 64. et tandem illam nemini facere injuriam, quae re sua
et suo jure utitur de qua late Padilla in l. manifesti. n. 5.
C. de servitutibus. Puenas regula 31. limitat. l. Menoch. de
arbitrariis casu 156 Petri Barbosa in l. 2. inprimi. 2. p.
a n. 36 soluto matrimonio Ant. Fab. lib. 19. conjecturas. cap.
15. quae regula duas limitationes habet. Prima est faubre

nuper dixi; de qua concessione loquuntur textus in l. servitutes
 l. 1. §. publico de servitutibus l. in publico 18 de aqua, et aqua plu.
 arc. l. 1. §. permittitur At. cum sequitur de aqua quod id. et prima
 l. 1. §. penult. v. d. si ad vineige 10. quod ui. ar. dam l. 2. §. mori
 to 16 et §. si quis ad Princeps 16 h. t. in hac tamen Principis con
 cessione aliqua solent considerari; Primo quod optu concessio qui
 ficando in loco publico non debet intelligi cum damno alicuius
 privati, nam hoc nunquam intendit Princeps et §. merito 10. cu
 ius beneficia non debent alii esse nociva l. 2. c. de Procijs bon
 peratori offerendis l. nec auus 4. c. de emancipationibus Liberorum
 l. ex facto 43 de vrbari l. sed cum 12 ad l. cum Trebel. l. 2.
 et ult. de natalibus restituendis. Unde Principes ipsi permittunt
 ut eorum rescripta, que Jus alterius ledunt non mandentur
 executioni, sed ab illis supplicetur, ut Melius melius de ueritate
 instructi precipiant, quod rationalius est l. rescripta 7. c.
 de Procijs bonperatori offerendis l. ult. et toto tit. c. si contra
 Jus, uel utilitatem publicam, que ss. transcripte exstant
 in decreto Gratiani. 25. quest. 2. l. 29 cum tribus sequitur tit.
 18 quest. 3. l. 2. et sequitur tit. 14 lib. 4. compilationis docent
 Rodericus Suarez, et ibi Valdes a n. AA allegat. 12. fore per
 totam Couarruicias, et Vfelius lib. 1. Variar. cap. ult. Salgado
 1° de retentione bullarum cap. 3. a prin. et cap. 7. per totum
 d. n. Solorcanus 2. d. de iure indianum lib. 3. cap. 25. et n. A2
 Salcedo de l. d. d. l. 2. lib. 2. cap. 3. per totum Ant. Fab. in purpurata tit.
 1. prin. 2. confutatione 3. et tit. 2. prin. 8. illat. 4. vna d. ad Concl.
 lib. 1. cap. 15 lit. f. et tamen si melius instructus et de iure tertii cer
 tioratus iterum concedit principali concessioni secundum est d. l. 2.
 §. si quis ad Princeps 16. h. t. qui in d. d. in te loquitur, quamuis demo
 dno prejudicio illum accipere contauerint Melius, et addentes h
 tridime lib. 2. de primogeniis cap. 7. ex n. 22. quod prejudicium
 si grauium est Principem etiam infro conuentione excusabit, uel quan
 to maius commodum publicum in eo uisabitur, uel fiet ob ma

generalis concessio Prin
 ceipi non debet intelligi
 dum damno alicuius pri
 uati.

Principum rescripta, que Jus
 alterius ledunt, non man
 dent executioni, sed ab illis
 supplicat, ut melius de ueri
 tate instructi precipiant quod
 rationalius est.

si privatam utilitatem res
faciat qui agit, potest dare
Procuratorem, et etiam
res ad defendendum se.

rem l. ei qui b. h. t. ut agenti interdicto de via publica propter
privatam utilitatem eadem facultas conceditur in l. licet
42 de Procuratoribz. Quando vero exegeritur quis hoc interdic
to propter publicam utilitatem non potest esse Procuratorem,
nisi ad defendendum l. qui popullari s. de popularibz actionibz.
non unquam tamen ita agitur popullari actione, ut actor
privatam utilitatem sui recipiat, tunc procuratorem dare
permitteretur ei, non tamen indistincte, sed cum cause cognitione
lingua de utilitate privata constat l. non eopendum 45 §. qui ita de
Procuratoribz docent in d. l. 42. Anton. Taber, Cuyacius lib. 8. Pau
li ad edictum Bartol. et Accursius, idem Cuyac. lib. 43. Picetor.
Juliani in d. l. b. h. t. Richard. in §. Summa Inst. de Inherit. n. 29
ubi alios allegat

27

1^a de ceptis nisi interdic
quando quis edificat ex per
missione l. scilicet Populi, aut
Principis.
quid intelligatur per ver
bum Legem.

Sequitur ut videamus de exceptionibz, siue quando cen
sum interdictum. 1^a extat in l. 2. Impri^o h. t. videlicet quan
do quis in publica edificat ex permissione l. senatus consulti,
edicti, Praetoris, aut decreti principis. Legem exponunt Accur
sius, et Bartol. de municipali, id est statuto civitatis, quod pri
bere solet potestatem edificandi in loco publico, ut in l. prohib
beri 3. §. flane 4 quodvis, aut clam. apud nos decreta concil
liorum possunt permitttere, ut fiant opera publica, vel priva
torum in solo publico, si valde utilia sunt, vel cause publicae
vel vicinis, et parum detrimenti afferant ipsi solo, vel com
muni utilitati, veluti extruere molendina in ripa flumin
is, et similia l. 3. et ibi Gregorius glossa l. l. 38 tit. 32. parit.
3. sed quando grande afferunt detrimentum, vel ipsa ope
ra magna sunt, licentia Principis exigitur (Benedictus de
executionibz mandatis l. §. cap. 12. n. 22. in fine Bonadilla
lib. 5. Politiaz cap. 8. n. 91. edictum Praetoris quandoque per
mitit opus facere in publico, ut in l. 1. §. sunt qui gubent 16.
nequid in flumine publico, et de senatus consulto idem di
citur in l. 2. de usurionibz. Decretum Principis est quod mo
gis frequenter exigitur ad edificandum in his locis, ut

quid per edictum Praetoris.

quid per Decretum Princi
pi.

speciale, ut notat Accursius, quia regulariter popullares actiones
 bonales tantum solent esse l. ult. de popullaribz actionibz, nisi
 est, quod hic notemus, nisi terminos ipsos. Viqz uel publicae sunt
 uel uicinales, uel privatae. Publicae sunt quas prius bariticar, nos
 uicinas, uel militares appellamus, quatum totum publicum est
 Ripa in l. 2. de fluminibz, ex n. qz. Fortunulus ad idag 84. in Ne
 sionantia de equarum usu, utilitate, et ornatu ueberum uideo
 di sunt Alexander ab Alexandro lib. 2. dierum perualium cap.
 28. Lipsius lib. 3. de magnitudine Romana cap. 16. Miridan. 2.
 180. de interditi tit. 4. per totum Salmoth ad Panisrolam lib.
 1. rerum memorabilium tit. 24. Aeneas Robertus lib. 2. rerum
 iudicatarum cap. 3. Corinus lib. 8. antiquitatum cap. 31. et
 apud nos Bouardilla lib. 3. Politic cap. 6. Viqz uicinales etiam
 publicae sunt l. 3. de locis, et itineribz publicis; dicuntur uicinales
 quae non ueniunt ad mare, portus, uel nobilissimas urbes, sed ad ui
 cos minus nobiles, et in eis etiam nomen sortiuuntur Theophilus
 in 4. item si putator in se. de l. Aquilia, addendus Antonius Augu
 stinus ad l. 12. tab. n. 14. earum solum aliquando priuatum
 est, quando ex collatione, et reparatione dominorum, qui praedia
 prope habent facte sunt, sed uis uemper publicus est d. l. 2. §. uia
 rum 22. cum seq. h. t. Priuatae uis sunt, quae ex impositione ter
 uicini priuato debentur per priuatum fundum, quae etiam diuin
 tur aptari d. l. 2. §. uiam 21. h. t. l. loci 4. si seruus uindictae
 ad quas hoc interdictum non pertinere palam est. Videamus mo
 do quid sit facere, uel immittere, quod exponit eius int. l. 2.
 §. si uis 25. h. t. in primis qui uiam publicam usat facit contra interdic
 tum, et priuatae forma tenetur eam restituere l. 3. de uia publica re
 fienda. Haec enim licet uiam publicam purpare, aut reficere
 quatenus non immutetur pristina eius facies l. 4. per totam eodem
 tit. Deniqz qui aliquid ponit in uia per quod comectus eius exempat
 et impeditus sit l. 4. 25. comectus significat faciem, et expeditum
 transitum per uiam, ut recte explicat Miridanus d. tit. 3. ex n. 30
 immittere significat quidquid usum uis impediat, uel reddat

popullares actiones an bonales solent esse.

Publicae uis sunt, quatum totum publicum est

Viqz uicinales publicae sunt

Priuate uis, siue agri
uicis sunt, quae ex seruitute
priuato debentur.

comectus significat fa
ciem, et expeditum tran
situm.

immittere quid sit.

iorem compensationem debitorum aucto ex l. item si uerborat
 15 §. 1. De rei uindicat. l. subius 11. de evictionibz l. 5. tit. 1. lib.
 2. de pignori iudgo l. 2. tit. 1. parit. 2. quas illustrant Salgado §.
 cap. 7. ex n. 28 dñus Soleranus lib. 2. cap. 21. an. 62. Romaya
 lib. 1. obseruat. cap. 1. maxime an. 90 larea decisione Granaten
 si 8. n. 47. et 48. Hugo Grocius lib. 2. de iure belli et pacis cap.
 14. §. 7. et 8. Villabona in l. 2. prologi fori iudicium ex n. 39.
 Petrus Faber lib. 2. semestralium cap. 4. pag. 48. et seqq.

28
 Secunda exceptio

nemo poterit in alius impro
 bare, quod in se commisit.

Secunda exceptio extat in d. l. 2. §. 1. idem aut 15 h. t. uel
 ti si quis sine iure prius in publico edificauerat, et postea ali
 us in publico etiam edificium ponit, quod nocet priori: non po
 test prior queri cum iure eadem in iura prius edificauerit.
 Hinc archidoges deducunt actio nemo in alius im
 probare, uel accusare, quod in se commisit l. in arenam 11.
 C. de inofficioso testam. et alia multa que in exemplum addu
 cit Accursius in pñd. quibz addenda sunt, que notant Cuyac
 lib. 11. quest. 24. in l. ult. de condit. sine causa Romaya lib.
 1. obseruat. cap. 12. n. 31. Petrus Barbosa in l. uiro 40. soluto
 matrimonio n. 16. Noto deniqz uerba summarii ind. §. 15. qui
 illicite facit, non poterit alium arguere qui ipsum in gedit in si
 mili acta, iuxta quod dicit Iuuenalis nihil iudeus iudeo, ne
 hil chabulina setepo. Hic locus Iuuenalis est casatira 2. licet
 non fideliter referatur: uersus sunt.

Longipidem rectus derideat, et iopem albus
 quis tulerit graues de seditione querente i?
 quis calum terri non misceat, et mare celo,
 si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
 Clodius quecet. Mechos, Cathilina setepum
 in tabulam scilicet si dicant discipuli etc.

29
 Secunda pars in qua con
 tinentur huius delicti, et
 itinere publici, et de iure
 publico respicienda eadem
 tota est propter
 lib. 43.

Secunda pars huius interdicti proponitur in d. l. 2. §. 1. aut 15 h. t. ubi extant uerba Protonis prohibentis ne quid immittatur
 in uia, itinere uel publico, quo deteriora fiant. Hæc pars
 tota est propter
 lib. 43.

in directione edificii d. l. post venditionem d. de aqua et aque
 pluvia arcent. Quid significet in omni verbum restituere exponit
 in d. l. d. restitutio 43. id est formam loci reponere in illo statu
 in quo ante edificationem erat; que est vulgariis huius verbi
 significatio, ut colligi potest ex l. quod si minor 24. d. restitutio
 de minoribus l. l. ad de re putationibus l. l. c. de sententia passis, docet
 ex aliis Ant. Fab. de bonis dramationem decade 11. errore 6.
 Hoc interdictum primo et principaliter publicum est sed secundario
 et venisse interdictum quillati d. l. d. interdictum 4 ubi videndus est
 Bartolus.

quid sit restituere

Quarta pars extat in d. l. ult. h. t. in quo dicitur cavet, ut ser-
 vium publicam sine opere ne liceat, vetatque vim fieri agentibus, vel
 eundi, de qua dixi supra n. 12. et 21. tandem in l. ult. h. t. due sen-
 tentie quasi contrarie ponuntur. 1^a est edificium in publico loco
 factum non debere dirui, ne urbi ruinis deformatetur. Secunda est
 debere dirui ne ellusorium sit edificium dicitur. Recursus accipit
 primam partem de edificis perfectis secundam de inchoatis. Cujasius
 lib. 3. quæst. Papin. in l. editi d. de novi operis nuntiatio. et lib. 4. ubi
 peror. Juliam in d. l. ult. accipit de illo qui edificat contra denunti-
 ationem novi operis, et interdictum dicitur, quo in casu usus etiam
 perfectum distrahendum est. Dicitur ait 20. de novi operis nuntiatio. sed
 melius Bartolus accipit primam partem legis de eo qui edificat contra
 privati commodum, secundam vero contra publicam utilitatem, vel
 usum vie, itineris, aut loci publici iuxta ea que notavi supra n. 14
 et 20.

31.
 Quarta pars huius in-
 terdicti.

exponitur l. ult. h. t.

solutiones dicitur, et cu-
 jacii displicent.

Bartolus solutio placet.

Per hoc interdictum dicitur recurrere ei qui neopialia, vel alio
 quem locum publicum conduxit ab eo magistratu, qui habet ius an-
 tius, ne illi fiat conducenti, id est publicano l. l. h. t. ubi notant
 Recursus et Bartolus. Mindan. 2. lib. de interdictis tit. 5. n. 38. Recursus
 interdicti exceptio extat in d. l. h. t. nempe quod concedi solet, ut ima-
 gines et statue, que ornamenta reipublice sunt in publico ponan-
 tur. Possunt autem poni Principis, aut senatus decreto secundum
 Cujasium in paratilis quamvis Levardus lib. 3. coniectat non

32
 De loco publico spren-
 dalib. 43 tit. 9.

Per hoc interdictum dicitur
 in d. l. extat exceptio l. 11.

intelligitur l. 27. de con
dit. et demonstrat.

30
Tertia pars huius inter
dicti

ille tenetur restituere
qui possidet.

idem dicitur de actione
aquis obnoxio, et de inter
dicto quod ui, aut clam

incomodiorem; ueluti si immitatur immundities, ex qua transe
untibus resultat fetor, uel quodcumque aliud impedimentum, uel
et huc continetur immisit appellacione, ut de fumo dicitur in
l. sicut §. 8. Aristo 2. si uentus uindictetur notant Sotofred. in d.
§. 25. Guyac. lib. 16 obseruat. cap. 24. Guillelmus Fornerius lib.
3. selectionum cap. 9. Unde nemo potest in ipsa uia sepulchrum
ponere l. 2. de locis et itineribus publicis, et ita accipiendum e
quod supponitur in l. intestamento 27. de condit. et demonstrat.
Sepulchrum iniuria salaria patitur esse; nempe prope uiam ad
horam fundi, siue soli privati, ut docuit Ripius d. lib. 3. cap. 10.
Tertia pars proponitur in d. l. 2. §. Proter aut 35 lit. Extr
titutoria, id est continet ut restituantur locus forme pristinae, et
diruatur, uel tollatur, quod factum, uel immisum in uia est. Vi
tur Proter his uerbis. factum immisum ue habes. ex quo appa
ret illum teneri restituere, qui possidet opus, uel dolo fecit quo
minus possideret §. hoc interdictum 42. Unde aduersus eum
qui non possidet cessat §. unde ofilius 39 nisi edificauerit §. reg.
Tunc enim tenetur ad expensas faciendas in restoratione uis
et demoliendo edificio. Idem est si mandauit, uel ratum ha
bit. ceterum si opus ab alio factum, alius tenet, patientiam
tantum prestat; siue successor particularis sit, ut emptor, uel do
natarius, siue sit heres l. penult. et ult. de noui oper. nuntiati. Romal.
et Auuld. lib. 15 cap. 46. Tit. M. Richard. prim. in d. de interdictis
n. 207. Valentia lib. 2. illustr. tractatu 1. cap. ult. n. 13. idem por
sus dicendum est de actione aquis plurius l. licumquo 7. l. emptor
12 l. si uenditor 13. l. si ipse uenditionem 16 de aqua et aqua plu
uientia, et de interdicto quod ui, aut clam l. aut qui auctor §. 8.
et cum interdictum 13. et §. ult. cum duabus l. regis l. denig 13.
§. ult. l. competit 16 §. in summa (D. quod ui, aut clam l. 3. §. item
si locum 2. de alienatione iudicii mutandi. cau. fact. l. ult. de
interdictis. nisi successor sciens sine iure edificatum fuisse
et cum participatione fraudis accipit edificatum, nam tunc etiam
tenetur ad restitutionem soli, et ad prestat imensas faciendas

studii de iur. et iure, ideo post superiora interdicta apprehendimus
 que sunt iuris sacrorum. Primum occurrit nequid in loco sacro,
 per quod Preter cauet ne in loco sacro quid fiat, vel immutetur, ut in
 superiori interdictis de loco publico. comprehendit res religiosas et sane
 tit. 12. et 13. h. t. l. sanctum 8. 6. ult. de diuisione rerum sacris lib.
 2. in. tit. de iur. tit. 1. 8. 2. non tamen comprehendit sacraria, siue
 sacella privata l. 1. h. t. quia non publici, sed privati iuris ma
 nent l. sacra 9. 6. item notandum de diuisione rerum Mindan.
 2. ho. tit. 1. n. 3. Oldendorpius 2. de iur. in actione 9. pertinet ad ea ope
 ra, que loco sacris, aut sanctis afferunt deformitatem d. l. 1. si quid
 ait: non que sunt decoris et ornatus causa, uel ut si in sacro aliquid
 tur, aut collocatur crux aut crucifixus, ut docet ibi Barrol. et etiam
 restitutorium ut superius; quid quid enim in loco sacro fit dimon
 dum est et locus offitioe hinc debet restitui propter religionis et
 usum, id est alia publice cause nociam est l. 1. de locum 10. ne
 quid in loco publico iuncta l. 2. §. 1. de interdictis Pichard. prin. in
 eodem tit. n. 140 sic etiam qui stercora eperit, uel alia plerumque
 ta comportat ad parietes, uel aditus loci sacri, hoc interdicto tenet
 ut de loco publico decemur in l. si quando 17. §. ult. si de iur. reu
 dicetur. Cps cum in loco sacro aliquid fieri prohibetur, consequens
 est, ut silenti facere parit nouum opus nuntiari l. 1. §. 1. de noui operi
 nuntiat. Pertinet etiam ad hoc interdictum text. in l. si cui 9. l. Venia
 na 11. C. de edificis priuatis l. 22. et 24. tit. 32. part. 3. quibus pro
 hibetur ne intra quindecim pedes exire muros vel prope Eclesias edi
 ficia fiant, quod iam usu non obseruatur precipue in ciuitatibz
 mediterraneis, ut de Perusia notauit Barrol. in l. 2. h. t. addendus
 est Pichard. ind. prin. n. 142 et licet sacrorum cura quatenus
 officium et ministerium sine iurisdictione est ad editulum perti
 neat a l. 1. §. ult. h. t. tamen cum iurisdictione, et imperio ed tunc
 magistratus, ut olim Preter notat Mindanus d. 1. n. 12. imo
 non tantum editus, sed cuilibet de populo competit hoc interdic
 tum, ut notarunt Barrol. in l. 1. §. 1. Bonel. lib. 4. com. cap. 1. Pi
 chard. ind. crim. n. 114. Verembequius et Cuyatius in parat. lib.

comprehendit hoc interdictum
 res religiosas et sacras, non
 tamen sacraria

est restitutorium inter.

volenti facere in loco sacro
 potest nouum opus nuntiare.

sacrorum cura, sine iuris
 dictione ad editulum, cum
 ea ad magistratum pertinet

cuilibet de populo competit
 interdictum

An recte sit collocata in
hoc titulo d. l. 2. disputat.

Statue positae in publico
publicae fiunt, in privato
eius manent in cuius hono-
rem collocatae sunt.

Statue proprie in patrimo-
nio non sunt respectu cre-
ditorum.

Civitas potest agere pro
statua revulsa.

Diffa inter statuas, et ima-
gines remissius notatur.

33
Nequid in loco sacro lib.
43. tit. 6.

cap. 16. censuris potest poni ex potestate magistratus. An recte collo-
cata sit lege l. in hoc titulo dubitavit Accursius, et respondit Petrus
Pichius in notis ad collationem Romanarum, et Massanarum
tit. 2. ult. immenitio tamen, quia ut dixi est exceptio: si enim
publicanus impediatur ponere statuas, ne impedimento sint usui
loci publici non est audiendus si legitima auctoritate collacen-
tur. Atque statuae incipiunt esse postea publicae, adeo, ut cuiuslibet de populo
competat actio contra revellentem, vel solventem eas l. statuas At.
de acquir. rer. dom. immo et adversus eum cuius expensis collocate
sunt in publico, si tollere vellet, datur exceptio l. Paulus 23. de
exceptionibus, nisi qui posuit in privato solo posuit, tunc
enim publici iuris non fiunt, sed eius manent, cuius causa, et in
cuius honorem collocatae sunt, ita tamen, ut nec iudicialiter pos-
sint distrahi, nec emptorem honorum sequantur l. Fufidius 29
de reb. auct. Jud. p. vendend. neque enim proprie in patrimonio sunt
saltem respectu creditorum, quamvis privatae iuris maneam, no-
tant Cujacius lib. 10. observat. cap. 27. in fine, Rotomanus primus ins-
titution. de successione, sublati enumeratione 2. cum q. honor.
civitatis in statuis representetur, ut dicit noster Accursius in
l. 3. tit. 1. lib. 1. compilationis n. 5. consequens est, ut civitas ipsa, id
est municipi pro statua revulsa, vel subverta possint furti agere, et
interdicto quodvis, aut clam experiri l. iniqui 11. d. 1. quodvis, aut clam
ubi allegantur Accursius verbis statua, et verba vera est, ceterum si in
monumento privato posita sit, dominus iisdem actionibus agit q. 2. q.
inde etiam si statua Patris defuncti in sepulchro posita fuit, debet
causa sit, filius propter memoriam Patris, cuius fama per illam con-
tumeliam leditur, iniuriarum agere potest l. si statua 27. de inhu-
ris, iuncta l. statuas 7. C. de Religiosis, pro quibus illustrandis ad-
dendus est Suarez ad l. Aquilianam lib. 2. cap. 2. sect. 7. diffam inter
statuas, et imagines notatis lib. 2. de interdicitis, et relegatis ad l.
relegatus 17. addendus est ultra ibi adductos Salmasius ad Panciuslam
lib. 7. memorabilium tit. 37.

Sacra religiosa, et sancta publici iuris etiam sunt l. 3. d. huius

sacrae

tum, et interdictum ad commendandum corpus defuncti sui, dum
 locus proprius prece est L. si quis 6. §. si quis 6. communi dividendo
 item de socio L. si fundus 39 pro socio, denique si quis habet servi-
 tutem uic infundo, et in loco destinato seruatur dominus fun-
 di uide in fere cadauer hoc interdictum superat illud de iohene
 a theque priuato propter rationem religionis, si dominans potest
 alia serpere in fundum seruientem §. 2. §. locum 8. de religio-
 nis, que omnia fauorabiliter admia sunt ob causam religio-
 nis. M. d. n. 2. Pichard. ubi proxima n. 135.

In interdictum superat interdictum
 de iohene, a theque priuato
 propter rationem religionis.

Ad hoc interdictum pertinet quod sanatur in L. ult. c. de
 sepulchro violato, nouella 60 cap. 1. L. ult. tit. 13. partia 1.
 §. 13 tit. 19 part. 7. ne ob debita qualiacumque sint cadauer de-
 bitoris arretetur, id est insepultum detineatur, item et illud
 ne admittatur appellatio a decreto de cadauere sepeliendo, sal-
 tem, quoad effectum suspensiuum speret enim impedimentum
 sepeliendi, quod iure non licet, ut a simili probant textus in L. ult.
 de appellacionibus recipiendis, uel non cap. qua fronte 25 extra de appel-
 lacionibus, et interminis in cap. ex parte 5. de sepulchris ubi glo-
 uerbo post appellacionem, et ibi Antonius Francus in additionibus
 ad Panormitanum littera A. Barbosa ex n. 2. et ad Tridentinum
 ses. 25 de regularibus cap. controversias 13 n. 8. Mirandaus a tit. 2.
 ex n. 26 Pichard. in d. prin. ex n. 136 Lara de capellanis lib. 1.
 cap. 24 n. ult. Stephanus Gratianus decisione 132 n. 1. ides pro-
 ceditur summarissime leuato uelo sine strepitu et figura sedis
 in Tridentinum §. cap. 13 et ibi Barbosa n. 13 Salgado de Re-
 gia protectione 2. §. cap. 9. fore per totum. Iudex competens
 in his controuersiis decumalandis cadaueribus, et ordine pro-
 cedendi in funeribus, et ceteris processionibus, est ordinarius ecle-
 siasticus et iam inter confraternitates laicorum Tridentinum
 d. cap. 13. sunt enim causę spirituales a quibus iudex
 laicus in hibitus est de iure cap. decernimus 2. de iudiciis

35

ob debita cadauer insepul-
 tum non ~~potest~~ detineri, ne-
 que admittitur appellatio.

Iudex competens est ordina-
 rius eclestasticus.

qui hostili animo transcendit
muros capite punitur.

ad hunc tit. uidetur, quod is qui violat muros capite punitur
Lult. de iur. rer. sed illa violatio intelligitur de eo qui hostili ani-
mo transcendit, ut patet ex Remi exemplo ibi adducto iunctis li-
uis lib. 1. Allicarnates lib. 2. cap. 90. notariunt que Bonel. 3. cap.
1. in fine Leonardus de auctoritate Prudentum cap. 1.

34

De mortuo inferendo et
sepulchro edificando lib.
4. tit. 8.

Collocationem huius interdicti taxat Nindarus 2. tit. tit.
2. in prin. quasi sub lib. 43 debuit et collocari, quod non magni
momenti est. Per illud uetat Pretor uim fieri ei qui habet, si in-
ferendi mortuum, siue in ipsa illatione, siue in itinere per quod
funus ducit & l. inst. de interdictis. est etiam ad idem comparata
actio in factum Loua 8. de Religijs. et sumptibus fun. diuersi
tamen respectibus, quia si in breui spectat expediri cognitio agitur
interdictis, ceterum si longiori mora opus est, in factum agitur
et interim in alio loco cadauer commendatur. Perquam actionem
interesse persequimur funeris perturbati, et omnes sumptus &
l. 8. §. ult. cum l. seq. ubi Ant. Fab. et in l. 43 eod. tit. Pichardus
inst. de interdictis n. 124. Hic tamen interdictum continet causam
proprietatis l. 2. §. quidam de interdictis, quia non preparat
causam, nec de quavis possessione ista agit sed controuersiam de
funere faciendo inle, ut argumento ex l. 1. §. ult. de aqua quod.
et ceteris docent Cuyas. lib. 5. obseruat. cap. 19. Pichard. ubi proxi-
me n. 132 et seq. est fauorabile, et multa contra iuris stricti
disciplinam continet, quia summa est ratio que pro religione
facit. Sunt generis 43 de Religijs. quam illustrant breuiter
Guillelmus Pomerius lib. 3. Selectionum cap. 11. in fine Leonard.
lib. 3. Variorum cap. 3. Cuyatius lib. 3. obseruat. cap. 22. et lib.
11. cap. 11. et lib. 24. cap. 23. aliqua crisi, sed parum necessa-
ria Allicarnas Valazquez consultatione 67. n. 7. ideo licet conton-
gat aliquando, ut qui infert cadauer non faciat locum religionis
neq. iustum sepulchrum; nihilominus reddat interdictum, ut
de proprietario et socio dicitur in l. 43. iuncta l. 2. §. 1. eadem tit.
item de proprietario in l. locum 17. de usufructu, iuncta l. 2. §. 1.
de usufructu 7. et l. ult. de Religijs, qui etiam agit in fac-

interdictum summariam
causam, actio in factum lon-
gorem moram desiderat

Hoc inter. continet causam
proprietatis.

Summa est ratio que pro reli-
gione, facit.

bene facere homini, ut Papinianus dixit in l. de iuris T. in fine & de iuris exortandis, cuius sententiam illustrat Merillus lib. 1. obseruat. cap. 12. propter cognationem, quam inter nos natura constituit l. ut uita 3. de iur. et iur. natur. q. ad tuendam orationem natem libertatem d. l. 1. §. 1. quia non multum distat a seruitute detine- ri inuitum in iuris, et illi denegare facultatem recedendi l. 2. §. 1. facit text. in l. Titio centum 71. §. Titio centum el segundo de condit. et demonstrat. quam rationem illustrat Cuyacii. ibi lib. 17. quest. Papin. Ponton. Fab. in l. uis in iura et it. 3. prin. 2. illat. 13. m. lib. 1. qui conperunt osu ad adfionel. lib. 2. cap. 9. lit. f. Vata lib. 2. illustr. tract. 2. cap. 4. n. 40. Amaya lib. 1. obseruat. cap. 6 per totum. Frequentiorem casum huius interdicti notauit lib. 8. oges- cul. cap. 7. facit propter pcedones, gratatores que, qui non conten- ti pecunia et supellectili uia totum personas quo que detinebant, do- nec se pretio redimerent: nunc in eadem opinione peritio, co- maxime, quia hoc interdictum concurrat cum l. Fabia de Plagia- rius contra illos lata, qui homines detropiunt, uel interceptant l. 3. in prin. §. 1. l. A. Non statim 6. §. ult. (D. l. si fratrem §. C. ad l. Fabiam de Plagiariis, nec alterum iudicium alterum consu- mit, quod regulare est l. unico C. quando ciuili actis crimi- nali pcedit Paulus lib. 5. de iudicium tit. 6. §. aduersus 1A, et ibi Cuyacius, et lib. 20. obseruat. cap. 26. Suarez ad l. Aquiliam lib. 3. cap. 1. maxime sect. 1. n. 22.

frequentior casus huius in- terdicti est propter pcedones, qui uia totum personas detinebant donec se pretio redimerent.

concurrat cum l. Fabia de Plagiariis, nec alterum iudicium alterum conuenit.

Notanda sunt illa uerba Ab malo, que significant hoc interdictum reddi tantum contra illum qui fraudulenter ho- minem liberum detinet: q. si ex iusta causa detineat cessat interdictum l. nullus §. ubi Petrus Fab. de l. 1. Richard. in §. ita tamen a n. 27. inst. de iur. bonor. raptor. ex quo Sargar Man- sius in dissertatione de interdictis n. 102. eleganter deducit Pro- rem in hoc interdicto audire exceptionem arce propositam: quia summarissima cognitio, et processus tantum locum habet contra

38
si ex iusta causa quis deti- neat cessat interdictum.

in hoc inst. audiuntur excep- tiones arce propositae.

quando queritur est mari
facti. Satis est competens
iudex.

cap. bene quidem. qd. distinct. docent in terminis Navarro lib.
2. tit. de foro competendi consilio. 3. n. ult. Gratianus decr. 232
n. 2. Sara. tit. cap. 24 n. 29 Salgado 8. cap. 9. n. 3. et A. Hermo
silla in orlo qd. 55 paratiz n. 88. et fuit doctrina originali Danti
in l. id. de Collegiis, et illicitis coronis n. 15. v. quero coram
quibus quando tamen incidit quæstio mari facti sine ullo in
voluto Juris, et tantum de usu, observantia, et quasi posse
sione queritur etiam laicus est competens, saltem si frus sit
laicus, ut supponitur in cap. ult. de iudiciis cap. causam que
et secundo filii filii sint legitimi docent Covarruvias eptegic
cap. 35. preclar. n. 1. Eutierrez latissime lib. 1. Canoniarum
cap. 34. ex n. 16 Barbosa in l. Titia 35. abuto matrimonio ex
n. 20 Valazquez consultatione 11. n. 2. Saegun ex professo ind.
cap. decernimus ex n. 60. Cavallos de cognitione per viam
violenti 2. q. quest. 65 per totam, dñus Solotannus 2. homo
de iure indianum lib. 3. cap. 3. n. 35. et 36 et in publica
decisione supremi consilii Hermosilla ubi proxime n. 113

36
2. pars pertinet ad sepulchri
edificationem, refectionem
et inchoati perfectionem.

Secunda pars est de sepulchro edificando, ut vis non
pat. ei, qui vult sepulchrum construere ubi cadaver sepe
fuit l. 1. §. Prætor §. Prætor. est etiam propter causam religionis
§. interdictum 6. pertinet ad edificatibnem, refectionem, et in
choati perfectionem, ut constat ex §§. seqt. cetera que non
sunt magni ponderis prosequitur Mindanus §. de. l. ex n. 14

37
De libero homine exhibi
endo lib. 43. tit. 29.

Verba interdicti
comparatum est propter pu
blikam utilitatem.

Competebat etiam interdicta de rebus humanis extra co
mercium positis, quales sunt homines liberi l. inter singulantes
83 §. sacram l. C. D. non sunt prohibitoria, ut precedentia, sed
exhibitoria: primum occurrit de libero homine exhibendo, cu
ius hæc sunt verba proposita in l. 1. quem liberum solo malo reti
nes exhibeat. queritur in eo non de possessione, aut dominio, sed
de affectione l. 2. §. 1. de interdictis, et propter publicam utilitatem
comparatum est l. 3. §. hoc interdictum q. b. l. quia interest homini

cap. 17.

39

Mittitur obiectio ex §. 1. No exhibitoria inst. de interdictis.

ubi exhibitoria sunt perque iubet exhiberi, veluti cum de cuius libertate agitur. ipse in mota causa libertatis locus est interdicto. Facilis tamen est solutio, nam commisso Cuyacio ubi proxime dicendum est duas esse partes interdicti; altera est ad exhibendum, altera ad duccendum, eum que comportandum hominem exhibere est palam facere extra secretum ponere §. 1. §. 3. §. exhibere §. 2. de exhibendum. igitur ex prima parte interdicti agitur ante iudicium liberale, ut homo in loco tuto aperto set palam ponatur. sed non ut ducatur, de quo loquitur text. in §. plane. addendi sunt etiam textus in l. de eo §. 2. cum seq. ad exhibendum, et ibi Faber, melius quam Cuyacius quem sine iudicio, et improbat, et sequitur Seneca in conciliatione se quem pag. mifi 801

Secunda pars huius interdicti est de libertate exhibendo, cuius meminerunt Justinianus in d. §. 1. Valerianus in d. §. 3. §. 1. competit patrono propter privatam utilitatem si desideret exhiberi sibi libertum ad editionem operarum, nec alii competit, ut notavit Mannius in predicta dissertatione ex n. 103.

40
Secunda pars non alii competit quam Patrono, ut liberos exhibeatur.

Hoc interdictum est etiam exhibitorium. competit Patri qui filium habet impotestate adversus eum qui dolo malo filium retinet l. 1. h. §. 1. inst. l. 2. §. 1. de interdictis. Ergo nec matri redditur, nec Patri pro filio emancipato, ut comulcundum est nel. 2. §. rubricae C. de Bonis maternis n. 5. et Mannius in dissertatione de interdictis ex n. 107 concurrat que cum vindicatione ex jure quiritium que Patri dat §. 1. §. per hanc de rei vindicatione. ex eodem rone Patri competit actio furtiva pro filio subrepto Leon qui 14. §. si filius 13. l. si filius 37. de furtis §. interdum g. inst. de obligationibus que ex debito nascuntur propter interesse pecunia vident interceptionem, quod resultat ex acquisitione filiorum, ut docet Cuyac. lib. 21. servat. cap. 20 et lib. 23. quest. Pagin. in l.

41.
De liberis exhibendis vel duccendis lib. 43. tit. 30.

Hoc interdictum reddit matri, nec Patri pro filio emancipato.

Patri competit rei vindicatio, et etiam actio furtiva pro filio subrepto.

qui hominem liberum retinet
tanquam Patrem, non tenetur hoc
interdictum.

nec Mater

nec qui alumnum detinet.

nec qui filium noxę deditum
detinet.

nec qui hominem ab herede
redemptum sine pig-
noris natus, retinet.

nec hominis liberi bonę
fidei possessor.

exponit l. 3. §. Tibi aliena
nec hoc. tit. reiecto Cuyac.

debo. detinentem Lult. & nullo tempore h.t. Ex hac doctrina expli-
cantur multa exempla, que iacent sub hoc tit. Primum in l. 3.
& si tamen 2. l. t. de eo qui hominem liberum retinet, sed tan-
quam Pater, et iure potestatis, imo licet sit mater, uel filius eman-
cipatus sit, ceuat interdictum si retineat rone pietatis natus, id
est per uine, ut dicitur in §. si eum 4. quem post uetere, explicat
Pothus in rubr. C. de Omnis maternis 2. §. in 7. uel si retinet
alumnum, aut noxę deditum, ut ibidem dicitur: alumnus est
quem quis domi sue, misericordię causa aluit, uel alum natus
est, ut de cupidine Venus loquitur apud Aquiliam lib. 5. mite-
siarum, multa adducit Cuiuslibet de partu cap. A. n. 40. Homo
liber noxę deditus erit filius familia, qui ob damnum alteri
datum noxę dedit a Patre olim potuit, sed iam non potest & uel
inst. de nozalib; actionib; cuius ueteris iuris uestigium in hoc
repro odorantur Cuyac. lib. 13 obseruat. cap. 9. et h. 2. diffonum
Papiniani in l. sanctis 41. de panis Pothus in notis ad collationem
Stimii tit. 2. Suarez ad l. Aquiliam lib. 2. cap. 2. sect. 3. a n. 36 Ter-
tium extat in l. si quis eum 3. eiusdem l. de eo qui redemit homi-
nem liberum ab hostib; et eum detinet rone pignoris natus quod
consequitur, donec se rehuat, de quo iure ex hofeuo qui lib. 6. opus
culatum cap. 12. uel si quis detineat hominem, quantumlibet
liberum, & se tamen bona fide possesum l. si quis 4. §. l. h. t. uel
si de eius statu dubitatur, et se in libertatem petat §. l. 3. §. pla-
ne 7. quia interim retinetur in quasi possessione ultimi status
l. ordinata 24 de liberali causa; et agendum est liberali ju-
ditio abque eo quod fiat prejudicium alię cognitioni uel di-
citur in d. §. 7. Aliena cognitio explicatur aia cognitio, diuer-
sa cognitio, qualis est cognitio de libertate, que apud alium ju-
dilem perapebatur, cum interdicta proponerentur coram iu-
dore, ut explicat Accursius et post alios Mansius ubi proxime
n. 96 nec faciet nimum adumen Cuyacii lib. 29 obseruat.

summebat topam putam, seu virilem Macrobius lib. 1. Saturnalia
 um cap. 6. Uiderit de etate interse uario digladiantes Petrus
 Crinitus de honesta disciplina lib. 3. cap. 7. Volfangus Lazius
 de republica Romana lib. 8. cap. 2. Labarus Barbas de reue
 tiaria cap. 10 Thomas Democritus ad Rurium lib. 5. cap. 32. Bu
 deus ad Sultimam de Senatoria Antonius Augustinus lib. 3. eman
 dationum cap. ultimo Menoch. de arbitrariis Eam 53 an. 35. suad.
 ad Bonel. lib. 3. cap. 14. lib. 8. Reuand. in l. 2. §. 1. de h. s. Richard.
 in §. 1. de infortis n. 51. Mater uero familias in nro textu dicitur
 notz auctoritatis, et pudicitiz femina L. probium At §. 1. de ritu nup
 tiarum Item apud Labonem 15 §. si quis virginem 15 de infor
 nis l. pronuntiatum At §. matrem familias de u. s. l. que ad uer
 rium 29 C. ad l. Juliam de adulteris noiant Richard. ubi proxime
 n. 50 Cuyac. lib. 3. seruat. cap. 18 Reuand. lib. 4. Variisum cap
 22.

Hec pars interdicti non competit contra filium, nisi si qui
 eum defendat l. 3. §. hoc autem 3. exceptio ponitur in l. si eum
 A. nempe si incidit queritio simul de hereditate: ueluti si dico
 filium meum esse, et simul iuuu meo aduise hereditatem: quo
 in casu etiam sine defensore de interdicto queritur apud Judi
 cem qui de hereditate cognoscit propter incidentiam Si. C. h. t.
 iunctis l. quoties 3. C. de iudicis l. liber 8. C. de petitione here
 ditatis l. et 2. C. de ordine iuditionum. Alius casus incidentie
 proponitur in l. si putas 6. C. ^{de petitione hereditatis} ~~de~~ uel de h. s. Tutores a Præside
 dati sint negotij tam ad personas, quam ad hereditatem pa
 tornam, et diuis præcedat malè tutores datos fuisse, et nego
 ter in sua potestate consistit, hereditatem que filii ad se spec
 tare. Apertur coram iudice hereditatis, sed facilius deconitur
 interdictum cum sint Tutores qui pupillum defendant. No
 tandum q. est cum Cuyacio lib. 3. seruat. cap. 13. inter Patrem
 et filiam in potestate consistuntur licet esse posse si de patria

Mater familias dicitur
 notz auctoritatis, et pud
 citiz femina.

AA
 inter. non competit contra
 filium, nisi si qui eum de
 fendat.

Excipitur casus l. A.

excipitur etiam casus l. b.
 C. de petit. hereditate.

inter Patrem, et filium po
 test esse controversia, et h
 de patria potestate.

soluitur difficultas L. 55 § 1.
de fideicomis. Libertatis

A2

Hoc interd. extensum fuit ad
maritum potentem uxorem du-
modo non intentetur in uita et
nam tunc interdictum unde
ui locum habet.

A3

1. pars interd. est preparatoria
posterioris
regulariter non admittuntur
exceptiones in hoc interd.

quis dicatur potestatus
Mansius.

sisto A4 de Uicapioribz unde matri illa actio non potest compe-
tere L. matri 38 de furtis. in summa haec omnia prodeveniunt et fi-
re reali, quod Pater habet rone Potestatis dicit Cuyac. ubi proxi-
me et Mansius n. 111. Bone. Fib. lib. 19 conieciar. cap. 20. Costa
in cap. si Pater 19. verbo moreretur n. 6. nam actio quae decernit
matri pro potendo filio in L. sed et si 55 § 1. de fideicomis. Libertat. non
est uindicatio sed avertio pro libertate, ut dicit Pinel. ubi proxime
n. 6.

Ex receptis Pius Cui hoc interdictum extensum fuit ad mari-
tum potentem uxorem, etiam contra Patrem, qui eam detinet Paulus
lib. 5. sententiarum tit. 6. §. bene 19. l. 1. §. ult. cum L. seg. h. t. L. ult. c.
eodem ubi post Cuyacium Socred. L. in uita 11. c. de nuptiis, ne bene
concordantia matrimonia prorege Patris potestatis dissoluantur
aut turbentur Paulus in d. §. 18. facit et de eiusdem consulti lib.
2. sententiarum tit. 19. §. 2. illustrant hanc rone Cuyacius in d. §. 15
Briouius lib. 2. de iure conubiorum pag. 290 in magnis. Sadius
Mansius de dignitate juris collatione lib. 1. cap. 5. Et hoc tamen
interdictum, neque uxor in uita, neque filius contra uoluntatem retinetur
L. ult. h. t. quod si recesserunt ad rone Patris maritine interdicto un-
de ui petuntur de quo dixi supra §. 5.

Secunda pars interdicti est de ducendis liberis perquam Pater
sicut filium secum ducere, ducenti que uis fieri prohibetur L. 3. in
prin. h. t. Prima g. pars est preparatoria posterioris §. 1. eiusdem
L. et quamuis regulariter non admittuntur exceptiones in hoc
interdicto L. 1. §. 2. h. t. tamen cum datur rone potestatis si de
eius defectu iudicatur discrepanda est L. 1. §. 1. pari modo A. h. t. Ubi
semper uis hic n. 5. Mansius ubi proxime n. 113. deinde si peri-
culum sit inductione suspenditur interdictum, et apud honestam
matronam, uel personam Virgo uel prorextatus deponitur d. L.
1. §. si uero 3. L. 9. §. hoc interdictum h. t. L. 3. h. t. superiori. Prorextatus dicitur Iuuenis qui summe et rone prorextatus pot. deci-
mum quartum annum, usque ad decimum octauum in quo

93

si non sit questio incidens, nec
qui filium defendat agit da-
ter cognitione Dretoria.

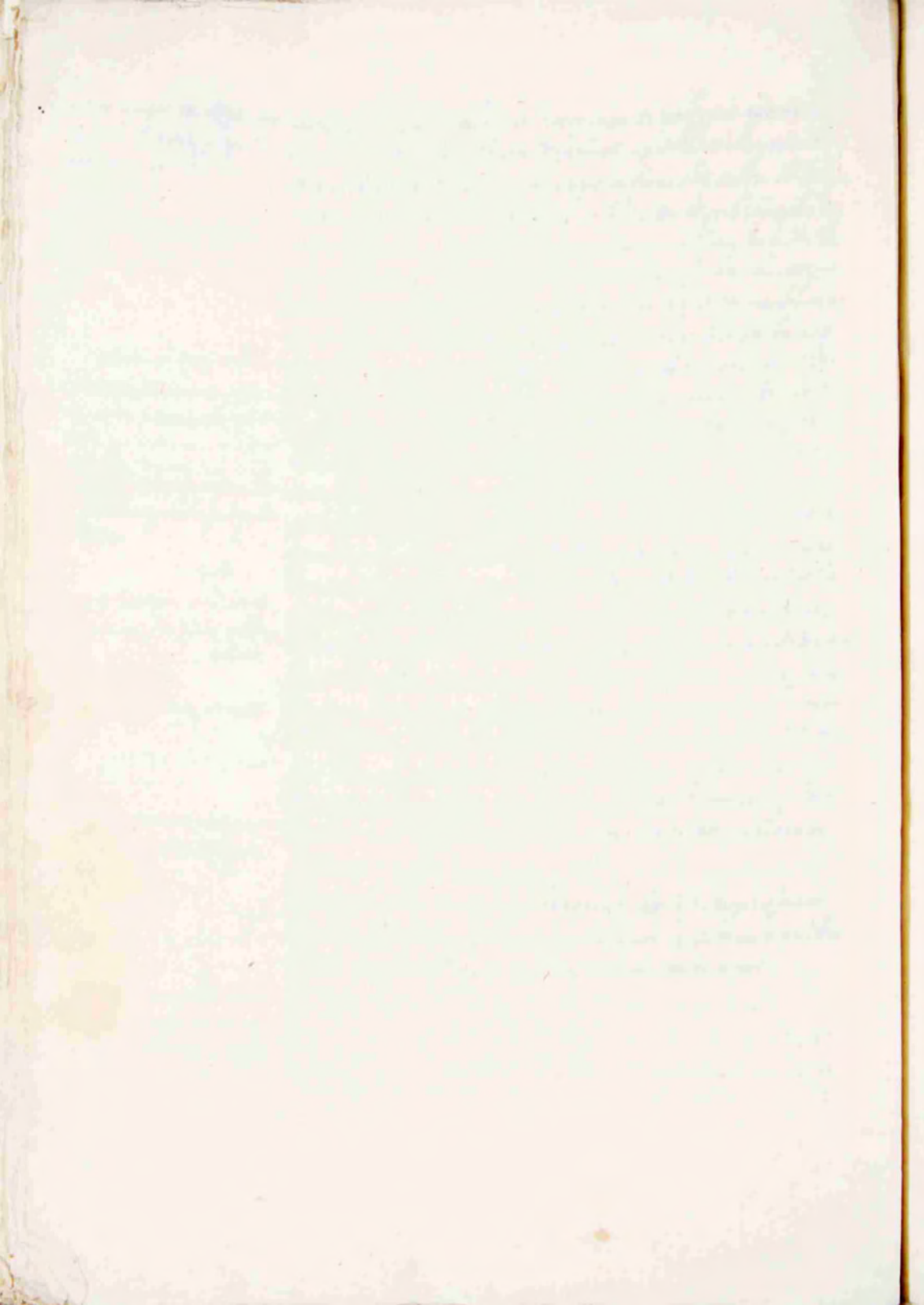
quid sit cognitio Dretoria.

potestate controversia sit, ceterum si neq; sit questio inci-
dens, neq; adii qui filium defendat, apitō Pater cognitione
Dretoria, uel p̄iudicis, que sunt actiones de statu d. 8. hoc
autem l. 1. d. de rei vindicat. l. si filius §. de probationib; cog-
nitio Dretoria est, cui ipse Pater assistit non dato iudice, de
plano, extra ordinem, set sine observatione p̄iudicialis, de qua
in l. in caus; 13. v. interdum l. minor 39 de minorib; no-
tant Cuyac. in d. l. 18. Quarens ad tit. de probationib; cap.
3. v. de iudic. secundum genus Anton. Fab. lib. 19. cōiecturor. cap. 20. §. i.
p̄i sententis lib. 2. de iurisdictione cap. 22. Reuad p̄iudicialium
cap. 6. Oruald. ad Donel. lib. 17. cap. 8. lit. l. et cap. 22. lit. f. et tri-
bus regn; (Denig) siue interdicto agatur, siue cognitione Dretoria
aut p̄iudicio. si Pater qui filium petit in potestatem uili; persona
sit, set filius impubes suspenditur cognitio instar Carboniar; ut
que ad ubertatem filii l. 3. §. Julianus h. t. quem explicat Cuyac.
tractatu 4. ad Africanum in l. 4. eodem. et hec de interdictis
dixisse sufficiat pro hoc octimestri, gratias referamus Desnos-
tro, et Senatori Jesuchristo, qui metam tetigisse nobis dedit, cum
Spirita Paradio, omnia que dicta cadant in eorum laudem. Vir-
gini; que Mari; ad, que peccati originali labe concepte. Dion; Josephi
Philippi Neri, Francisci de Azeis, de Paula, Xauier, de Borja. Anto-
nii Paduani, Hieronimi, Iohannis a Sabagun, Ignatii de Loio lo-
Dominici a Soriano, Vincentii Ferrarii, Rudouici Vergerandi, Thom; Aquinatis, et a Villanoua, omnium que celestium inuictarum.

si Pater sit uili; persona, sus-
penditur cognitio usq; ad puber-
tatem.

Finis fuit hic tractatus, salmantic; die 22. mensi Junii
auctore P. P. Josepho Fernandez de Retes in salmanticensi ita-
demia reuerent; Regum cathedre eximio moderatore.

94

—

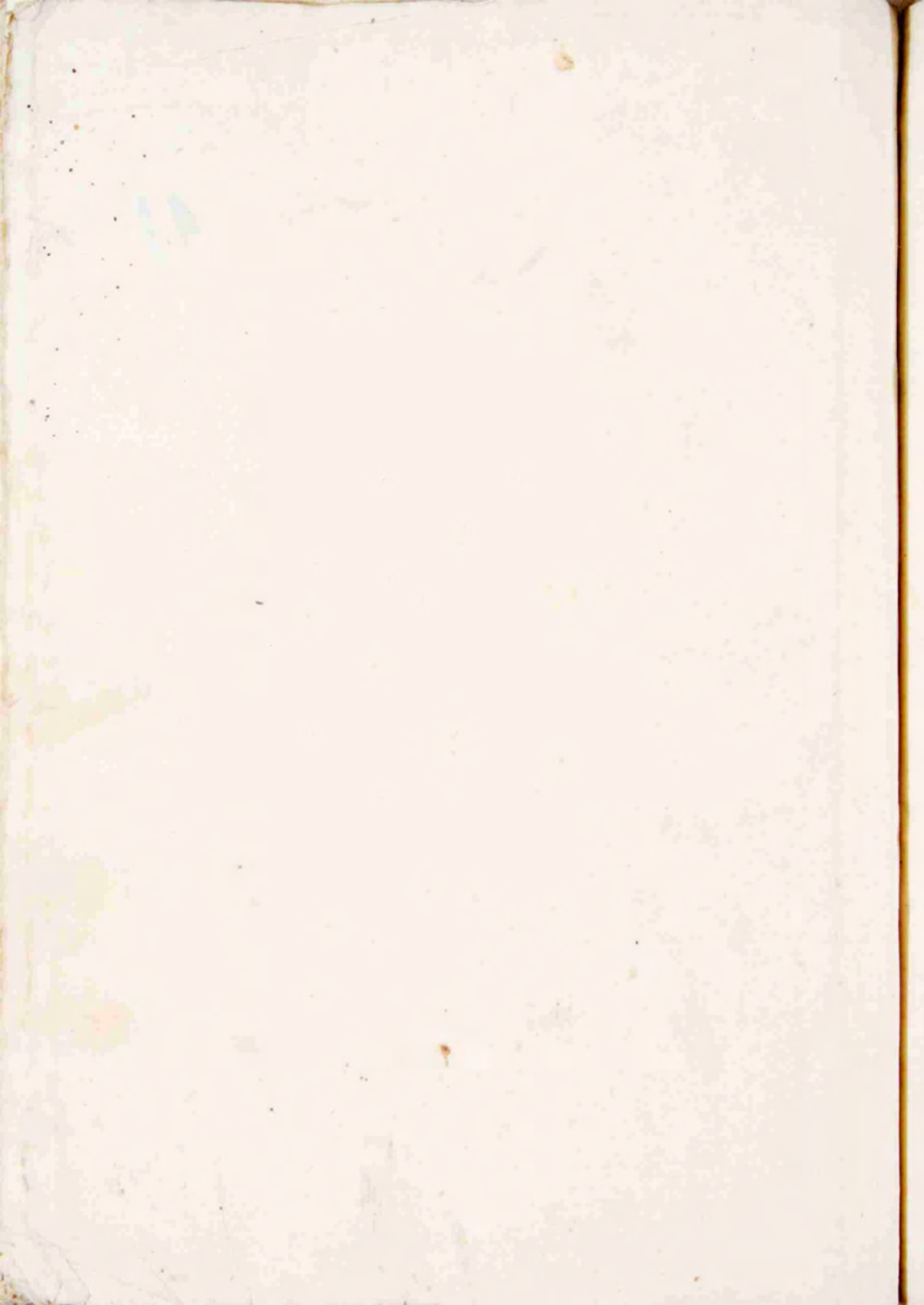
96

Sub titulum de re iudicata
noui tractatus Aca
demici.

Auctore D. P. Iosepho Fernandez de Retes in
Salmanticensi Academia versantis Legum
Catholice eximio Antecessore et
et amice Don Iosepho de la Torre
et Irumbella Libentiani:

mo accepti.
Salmantice die 19 Octobris anno 1660 =

Terribili agridimus huius tituli explanationem, totidem
enim uicibus rediit ex Academia preceptoris ex quo uesper
tinam cathedram regimus. et cum nobiles aliquas leges in
precedentibus exposuimus, ne iterum repetantur, alio uero
titulo uero non est, nec mori nostri Charissimi, et larri
sini studiis, sicut hoc remitti uobis dare uisum
de fructibus materiam, siue quando iudex peritus fructuum
condemnationem facere debeat ad L. si bono 8° l. de sen
tentiis At secundum l. h. e. de re iudicata, que per omnes iuri
articulos dispersa est, et in multis actionibus, que reales
siue personales de ea queritur. Cetero que difficultas, et ueteri
a iuris interpretibus reputatur, ut inter eos inualuerit hoc
brachardicon non est Iuris consuetus, qui nescit mysterium
de fructibus. De qua ex professo scripserunt Rogerius Et Lancus
Petrus Toribius, Petrus Rebuffus, et Iohannes Copus, quorum
aliqui in manus meas non peruenierunt, isti idcirco uero
soluant tam multi, ut pleni sint Libri huius tractatus

curabimus tamen omnia colligere seligereque breuiter
et methodice, ut forsam ex huius principis desideratis ni-
hil. erunt ite fortunatorum inuulz in oceano, idco ap-
pellate, ut Mamertinus ad Julianum censuit, quod per
ca non arato scto frumenta nascuntur, fortuitis uisibus
iuga collium uestiuntur, sponte pomis arbor grauiatur, sic
uobis sine ullo labore fructus hatri uberrime prouenient
qui mihi multo conuiderunt, sed iam ad rem.

Tractatus Primus de Fructibus =

Sectio Prima de Etimologia, et definitione fructuum.

Etimologia uerbi fructus

Marcus Varro Romanorum Doctissimus lib. 4. de lingua
Latina fruges, et fructus affluendo dictis esse docet. magis
exquisite Cuius isidorus lib. 17. originum. cap. 3. in prin-
cipio, et cap. 6. ad finem. censet frumenta fruges, et fruc-
tus derivari a ueteris uerbo frumore, quod significat
uerui, uel a frumine, quz est eminentior, et ueteris pars
qua uesimur. a fertro tamen de nominant Seruius
et Donatus veteres uerbum interpretes sequuti Doctam
lib. 1. Georgicorum.

et quid queque ferat regio, quid queque recuset.

Illic segetes, illic uestiunt leticoides unq
et forsam Ceterum Lucretium lib. 1. de natura rerum
qui de Venere loquens ita canit. quz mare navigerum
quz terras frugi ferentes, concebras. fructus ergo di-
cuntur, uel quia a terra feruntur, uel quia illa uesi-
mur, aut frumier notat. Joannes Buchgerus in etim-
ologia, et alii qui inter fruges, et fructus subtilem que-
rit differentiam, in qua non immeror.
Ex qua alluione illud in primis consequimur

quod de uenatione dicitur
per ad aucupium, et uenationem extenditur.

exponitur dicitur dicitur
talis ad aucupes emissa

ferre qui infundo meo
sunt meo non sunt.

Qui prohibitus a fundi do
mimo aucupatur, suas fa
cit aues, sed tenetur adio
ne in factum per injuria
rum.

et piscatione dicitur in l. item si fundi q. 6. aueris iorum
& eodem tit. Hoc principium componendum esse centio cum
l. dicitur dicitur de seruitutibus rusticarum pro. in qua refert
talis constitutionem dicitur dicitur ad Aucupes emissam, qua san
citur, ne quis aucupandi, aut uenandi protra alicuius protra
in predebetur in l. item si fundi dominis, cum enim interdictis quod
ui, aut clam non teneatur ex eo quod nullum opus in fundo
facit l. ultimat. 3. quod ui aut clam; consequens est, ut ad hoc
prohibendum opus euet principalis constitutio. 10. si dicitur
non protraiderit, aut non prohibuerit, poterit extraneri in
fundo alieno uenari, aut aucupari, faciet que suas aues,
uel feras captas, ut aueretur ex eo in l. 3. §. 1. de adquir. rer.
dom. quia fere que in fundo meo sunt meo non sunt, sed in
libertate nati morantur, docet Cogan. lib. 4. ad obseruat. cap. 2.
ides si aues in arbore mea nidum posuerint, et alter sub
piat non tenetur mihi furti, quia nullum ius in illis ha
beo l. si apes 26 de furtis. Videamus tamen quid dicendum
sit, si ingrediatur fundum alienum prohibitus a domino. 2. m
posita est haec questio, sed non dectra in §. fere 12 et in §.
apum 14 in §. de rer. dicitur dicitur. Acursius tamen in §. l. dicitur
16 censet et recte etiam cum qui prohibitus est suas face
re aues, uel feras; quia iure contentum occupat, quod nullius
est: teneri tamen domino protra actione in factum l. in
laquam 55 de adquir. rer. dom. uel injuriam, l. injuria
rum 13 §. 1. de injuriis propter damnum quod datur
uel ipsi glori, sequitur Stephanus Forciaulus in Auariis lu
ris cap. 4. n. 3. Leonardus Lesius multis laudatis lib. 2. de
Iustitia et iure cap. 5. dubitatione 8 et duali §. 2. et §. 3. Illu
strimus Tapia 2. §. 1. de chateny moralis lib. 5. quest. 26 ar
ticulo 5. Et cum nuperis Chygnus Baseus in floribus Theologiae
Practicae uerbo uenatio ed n. 4. et post ueteres Legistes ubi
sembequius addit. de adquir. rer. dom. n. 7.

4
Hic cum ita sint difficillimum est quod docet Triphe

harundo caedua, et silua, quia in fructu sunt: in quo tamen ita
 leuiter mutato, harundinem, et caedua siluam. ut caedua re
 feratur ad siluam, non ad harundinem, quia arundo semper
 et caedua, cum renascatur ex stirpibus in breui, ut de salicis,
 harundine, et uinea componit Plinius lib. 17 nat. histor. cap. 20,
 quare in arundine necessarium non uidebatur id. expressi
 se. Exponitur etiam textus in l. in fraudem 459. conductor 13
 de iure fisci ubi perpetuarius, id est conductor in perpetuum re
 rum fiscalium, non potest uendere materiam cupressi, uel oli
 uae, uel caedere ceteras arborum pomiferas, aliisquin con
 ueniant in quadruplum: cupressus est arbor, quae succia nun
 quam renascitur, ideo sicut mortalis, feratque censetur
 Quisidius lib. 3. tristium elegiat.

arundo semper est caedua

exponitur l. in fraudem 459 § 13 de iure fisci.

cupressus est arbor, quae succia nunquam renascitur ideoque mortalis censetur.

Tuneris ara mihi ferali instructa cupressu
 Plinius lib. 16 nat. histor. cap. 33 de eadem arbore loquens
 ait ~~ita~~ Diis sacra, et ideo picebri signa ad domos posita. no
 tat Pomacelus in Nerimantia dialoq. l. n. 8. et 9, itaque
 si forte in uentorum auxilia sit cupressus, quia non est in
 fructu, cum non repululet materiam ad piceum dominum
 proprietatis pertinet, idem de silua dicendum est, quia licet re
 pululet, fructus praeterea comparatur non ad succisionem, et de ca
 teris arboribus pomiferis, at uero quamuis silua fructus ferat,
 si ad succisionem primo et principaliter parata sit caedua dicitur;
 ut exponitur in l. cum mansata 808. silua 2. de contrah. empt.
 notant supra laudati, et Pomel. lib. 10 cap. 8 ubi Oruald. lib. 262
 e.

si cupressus in uentorum ita auxilia ad domum proprietatis pertinet. idem hinc silua.

si silua ad succisionem est parata caedua dicitur.

Eodem modo obliuiscendum est de marmore, alioque lapide
 aut metallicis ex fundo cadendis: si enim renascuntur in fructu
 sunt: si sint mortua, non sunt in fructu, de quibus uidentur
 est Saluanus in tractatu de usufructu cap. 28 n. 1. disertus
 textus in l. fructus 7 §. si uir 13. soluto matrimonio ubi quia
 nec in fructu est marmor, nisi tale sit, ut lapis ibi renascatur
 quales sunt in Gallia, sunt et in Italia. l. 27 §. 11. par. tit. A
 Quod praesulatus recipiendum est si obuentis fundi in lapi

6 marmora, et metalla si renascuntur sunt in fructu.

et addentes l. lib. 1. cap. 23 n. 9 Garcia et. cap. 22 n. 48 et pot
 antiquiores Barboua ubi proxime n. 3. permittitur enim cui permittitur fructuari po
 cumque fructuaria proprietatem rei meliorare l. si cuius l. 3 §. 1. prietatem rei meliorare.
 in d. §. de usufructu, et in compensationem lucratur, quod ex
 fundo extraxit, dicitur vulgo spolium, ut docent Eraci con
 mentatores ad eundem titulum, et hoc nomine lucratur ma
 ritus marmor mortuum tanquam spolium, quia fundum me
 lioravit, non tamen deducit impensam, quia cum emolu
 mento marmoris compensatur, neque est perpetua causa
 utilitatis proveniens fundi, proveniens immediate ex inci
 sione lapidum, quamvis mediate fructuosior fiat fundus
 ita post Pracentium docuit Barboua n. 4. in fine

§. huius diuersus que casus est, qui proponitur in l.ultima
 de fundo dotali, in qua explicanda duobus nri multum
 pulsaris mouent inmerito. agit cui de lapidicina denuo
 inueniatis in fundo dotali. vnde primo apparet diffra inter
 hunc titulum, et text. in d. §. si ubi, qui loquitur de lapide re
 nascenti quando est infructu, sed quando non est infructu
 de lapide qui non renascitur, et querit si lapidicina uir
 apparuerit, cuius sit marmor Esaium, quamvis in ipso ge
 lio permaneat, nec inde exportatum sit. Deinde querit qui
 debeat prestare impensas factas in inuenienda lapidici
 na, sive in aperienda uena marmoris? Primo quidem re
 fert sententiam Sabcomis, qui censuit marmor uirg aduiri
 quia infructu est, cum uena sit perpetua, et renascatur: ne
 gant uenarum maritum posse imputare impensas factas in a
 perienda lapidicina ex duplii rone: Primo quia illa im
 pensas necessariae sunt colligendis fructibus, id est caedendo
 marmoris, cum aliter calli non ponet: impensas autem illas
 uir non imputat, que colligendis fructibus deseruiunt l. 3.
 §. nos generaliter de compen. in res dotale factis l. domus

8
 exponitur l. ult. de fundo
 dotali, conciliatur que
 cum d. §. si uir

uir non imputat impensas
 que colligendis fructibus de
 seruiunt

dicina consistat, ut in l. ex lapidicinis 32 de iure dotium. i-
 dem est in creta, auris, argento, et ceteris metallis quæ cadun-
 tur, tanquam ex uena perenni d. l. fructus 7. §. sed et si 14
 l. si fundus 8. de iure matrimonii l. item 9. §. sed et si 2. l. si cuius
 13 §. inde s. de usufructu l. 3. §. ult. cum duobus legibus legibus de
 rebus eorum: qui textus eo clarior est, quod loquuntur de
 uenis iam lociis, et quando solidæ erant admittuntur compendi-
 um facere ex lapidicinis iam institutis; quo in casu infertur
 in esse marmor, uel metalla secure docent post classici ue-
 teres. Molina de iurisperitiis lib. 1. cap. 23 n. 10 Garcia de casensi
 cap. 22 n. 47. La Sarte de Tabella cap. 19 n. 49 Pater Molina
 de iustitia et iure tractate 2. disputat. 54. ~~Rodriguez~~ Rodriguez
 de annuis redditibus lib. 1. quest. 3. n. 17. Carranza in disputat.
 de partu cap. 3. n. 18 Cuyac. lib. 15 obseruat. cap. 21. et alii nomi-
 sine apud Boninum Solcanum 2. homo de iure indianum
 lib. 5. cap. unico n. 27.

7
 quando marmor non renas-
 citur, non est in fructu, nec
 pertinet ad eum, qui habet
 eius percipiendi fructus.

exponitur l. 7. §. si uir 13
 de iure matrimonii.

Quando uero marmor non renascitur, sed semel exiit, non
 cessat, quia uena non est perennis; marmor non est infructus;
 et per eum non pertinet ad eum, qui dumtaxat habet eius per-
 cipendi fructus d. §. si uir 13 in quia nec infructus est marmor.
 illata exceptione, quæ statim subiicitur, nisi tale sit, ut ha-
 di ibi renascatur, eaque constat precedentem clausulam
 loqui de marmore, quod non renascitur; asserereque eum
 infructum non esse ut in hoc recte censuerunt Cuius, et
 Castrensis n. 1. Maronius et Res Barbosa n. 2. Unde per ne-
 cessariam causam deducendum erat marmor hoc exiit ad
 maritum, uel usufructuarium non pertinere: nihilominus ex opi-
 quia, et recta iuris interpretatione, obtinuit ut maritus lu-
 cro caderet, si ex cidentis illud reddidit fundum fructuosiorum
 d. §. si uir u. g. si marmor mortuum in superficie, siue in sum-
 mitate fundi erat, et subter erat terra, quæ apta ferendis fruc-
 tibus apparuit sublato marmore: in hoc casu maritus lucratur
 marmor non uice fructuum, sed in compensationem utilita-
 tis, quam fundo attulit illud ex cidentis, ita recte Molina

2. selectar. digut. 20 et si 6. omnis que mulis aliis, quos
adducunt Nicolaus bona in libro legum concilii starum
pag. milii 824 Barbosa in d. d. si uir ex n. 7. Don Joannes
del Capilla de usufructu cap. 37 per totum.

His capitulis prosequemur requisita, que pariter manent
supra n. 2. dicitur fructibus; illud enim appellatione fructus
proprie uenit, quod superest deductis expensis rationis, con-
suetudinis, perceptantis, et omnimodis coactionis: alioquin si
capere non de computarentur, fructus non essent fructus, si que
est in uerbi significatione repugnantia, ideo pro regula per-
petua tenendum est expensas de computatione fructuum esse
deducendas ubi cumque per legem, uel statutum cauetur, ut
fiat restitutio fructuum l. c. de fructibz, et licium expensis
l. fundus 51 famulz hereditaria ubi docemur hanc regulam aut
tam parit exceptionem l. si ad no 36 fult. cum l. seg. de petitione
hereditatis, in qua de ordine agitur l. uideamus 38 ff. item si 14
l. quod in fructu 46 de iuris l. fructus 7. in prin. et in s. impendia
26 de iurto matrimonio l. ult. ff. de iur. part. 4. quod etiam in fructibz
impropiis retinendum est, quales sunt opere seruorum l. fructus
A. de operis seruorum iuncta l. quod si d. si fieri 32 de re iud.
itaque qui lucratur fructus, non de iust impensas, cum ratione
petripiendorum fructuum illas faciat d. l. 5. 8. nos entes de
impensis in re dotali factis; sed qui iubetur fructus alii resti-
tuere semper expensas deducit, et de computat de fructibz. Doant
latissimi Straguelius de retractu signagior 5. 15 gloria 1. Anis
Pinelus in l. 2. c. de rescindenda uentilatione ff. de n. 62. Gar-
cia de expensis cap. 1. ex n. 12 usuali addmel. ff. de 20 cap. 7
lib. ff. de obarruatis lib. 1. Variat. cap. 3. n. 3. Scobar de ratio-
simis thom. 2. comput. 13 Petrus Barbosa in d. l. fructus ex n.
7. Augustinus Barbosa de appellatione uerborum signifi-
ne uerbo fructus 103 n. 22.

fructus appellatione proprie
uenit, quod superest deduc-
ti expensis; et ideo ubi sit
restitutio fructuum expen-
se deducuntur.

idem in fructibz impropiis
retinendum est

Hanc propositionem multis limitationibz, et regulis in uol

58 Sumptus 62 De Legat. 1. Secunda, quia per aperuram
lapidicini fundus deterior factus fuit. Laetolus vero in
prima parte approbat sententiam Labonis, quatenus do uirt mar
mor ad uirum pertinere; sed de expensis ab eo recedit, do
cet que non tantum necessariae expensas ¹⁷⁷ computari posse, sed
etiam utiles, quae uenam magis scrutam reddiderunt: ra
tio est, quia non est facta expensa pro colligendis dumtaxat
fructibus, sed ad perpetuam utilitatem agri, ut inquit textus in
l. 5. nos genera licet, cum deinceps maneat perenni ^{uena} ma
moris. Alio per consequens adfert hec decisio a supra exposita
in l. 5. si tui, in quo marmor non renascatur, nec exitio la
pidis adferretur fundus perpetuam utilitatem, ideo expensa a
uero non repetitur, quia ad presentem commoditatem perti
net. Deinde negat quod supposebat Labo fundum deterio
rem reddi per aperuram lapidicini; licet enim fruges non
colligantur, maris emolumentum prouenire poterit ex lapide
si crescat. Denique in hoc standum est boni Patris familias
consuetudini, et prouidentis; si enim talis ob emolumentum
inde percipiendum aperiret uenam, poterit fructuarius ape
rire, sin minus, non poterit l. 1. si cuius 135. in d. de uisgue
tu: itaque suggestio est manifesta, et non iuris de qua dis
putat Laetolus cum Labone; in facto enim consistit per
quirere an deterior, uel fructuarius fundus, reddatur ex a
pertura lapidicini. quem utriusque textus uerum intelle
tum esse censes ad quem praebit Richard. licet obscure loquat
in l. 1. de off. iudicis n. 52 et dubio seq. quauis in illis
explicandis in feliciter crism exercuerint uarie, sed teme
re eos emendantes Cujae in l. 4. uerbo pupilli de uocati
onibus Anton. Gab. lib. 1. coniecturar. cap. 8. Franciscus Stoto
mannus lib. 1. amicitium cap. 13 antinomiamque impla
cabilem, uideatur ansuisse Hieronimus Breuckerus uolum.

Primo opponitur test. in l. quibus 34 §. si colono de usufructu. §. 2° opponitur l. quibus 34 §. si colono de usufructu
 cis est. Titius habebat conductum fundum; domi fundi le-
 gavit ei usufructum. inquit Julianus ex testamento que
 agere, vel ex conductu cum herede: competit enim simul
 actio ex testamento cum actione ex contractu, ut in l. cui res
 29 de actionibus empli. l. huiusmodi 84 §. qui servum §. de le-
 gatis l. si fundo 4° ad l. falcidiam, notavit lib. 7. opuscul. cap.
 ult. ex n. 24 per alteram vero consequitur, ut sine ulla
 impensa, sed solutione mercedis fructus fundo, desinit que
 esse conductor, et incipit esse usufructuarius ex causa legati
 ut in l. si quis domum §. ult. cum l. seq. D. locati. sed dicitur
 exponunt illa verba, et impensas, quas in culturam fece-
 rat, recipiat, esse ubi fructuarius lucratur fructus et em-
 sequitur impensas factas in collectione eorum, §. falcem
 Et quod dicitur impensas factas in usufructu non posse im-
 putari ab eo, qui illos percipit, ita exponunt, et accipiunt
 hunc textum nonnulli veteres apud Barbosiam in l. si frue-
 tus ex n. 22; sed eorum opinionibus ommissis verius dicitur, dum solutus
 est impensas in culturam factas intelligi de factis in cul-
 turam fundi perpetue utilitatis causa, quas imputare debet
 potest colonus, et pro illis agere actione ex conductu l. domus
 155 §. l. §. penult. D. locati, et quicumque alius ad quem usufruc-
 tus alienatus pertinet d. l. 3 §. nos potuerit, quare in predicto
 teste illos tantum consequitur non annales, et hoc amplius
 mercedis remissionem, ita Accursius verbo in culturam et sic ergo
 Albericus, Fulgosius, Ant. Fab. in rati, et Cuyac. lib. 37 §. 6.
 Juliani in §. si colonus.

2° opponit test. in l. si servus 27 §. si siliam 25 ad l. Aquilia
 ubi si quis decerpit siliam immaturam alienam tenetur
 l. Aquilia, quia damnum dedit, ut infra dicam, videndus in
 terminis est Suarez ad l. Aquilia lib. 2. cap. 3. sect. 5. Quod si ma-
 turam decerpit cessat l. Aquilia, quia nullum damnum

12
 opponitur test. in l. 27 §.
 si siliam 25 ad l. Aquil.

autores nonnulli. super
riori allatis plures limi
tationes opponunt.

fructus pendentes, fructus
perceptorum, et partus ancilla
rum ad heredes pertinent.

Diffa inter redditus et
fructus.

sunt veteres, et autores supra laudati, et Basia de decimo
Tutoris cap. 29. ego tamen omnino cartam, et sine ulla excep
tione firmavitam status, quoniam fructus restituendi sunt
ab eo, qui illos percipit de fundo 651. familias heredis con
de. Non tamen potest adaptari multis casibus, quos igitur exco
gitant. Primo si quis vendat fundum plenam fructibus gen
deribus, fructus etiam iam maturi pertinent ad emptorem
L. Julianus 13 §. si fructibus 10 de actionibus empti: quia non por
tinent tanquam fructus, sed tanquam pars, et accessio ter
rae L. 13 §. sed et si quid 12 cum duobus §. et ideo. fructus pe
corum, et partus ancillarum ad emptorem spectant L. Julii
Lib. 2. de hereditum tit. 17 §. 7. L. ult. de hereditum §. 1. penult. C. de actio
nibus empti, debent Cuyac. lib. 20. quest. Pagan. tit. 3. de usuris lo
uarrubias lib. 1. Variar. cap. 15 n. 1. 2. et 3. Libar de 2. de heredi
computat. 19. n. 4. et computat. ultima illustrissimus Pagina 2.
Bo. C. de actio moralis lib. 5. quest. 16 articulo 15. nec solum etiam
distinguitur inter redditus fundi, et fructus. Redditi sunt
quantitates annuae, quae ex locatione percipiuntur, id est, quod
fundus reddat possidenti, ut post alios loquitur Gaspar Co
driguez de annuis redditibus lib. 1. quest. 5. agrum Cuyac. lib.
9. observat. cap. 15. fructus sunt qui nascuntur ex referuntur
deductis expensis. Castillo de hereditum cap. 29 n. 26. omni
sa generis significatione apud Amayam lib. 3. observat. cap.
1. §. 1. n. 21. igitur si testator uxori legat redditus fundi cen
tur lepare pensiones conductionis, non fructus, et ut conduci com
modius possit ad refectorem heres compellitur L. fundi 28 de usu
fructu legato ubi Dant. n. 4. Cuyac. lib. 3. respondet. Secus de quin
imo si heres non locet, sed usat fundum; et mulier de fructibus
agat, deducet heres expensas, ut in hac re sentit Barbosa
inst. L. fructus n. 30. unde infero, licet principaliter eius re
gulam non amplectatur.
Reliqua tamen sunt, quae solent opponi superiori doctrinae

Species 91. d. 19.

eadem modo. His proxiis querit. Namque in d. 1. quid dicitur
 dum sit in hac causa singulari: fructuarius, cuius ius personale
 est, et cum vita extinguitur & finitur in st. de usufructu, loca
 ut pro d. ium fructuarius alicui in quinquennium, quod erat
 tempus solenne locationum, ut solet notari in l. si in lege 24
 §. et domus 2. eodem tit. interim decedit fructuarius, et per
 consequens resolutum fuit ius conductoris, quia resoluta iure
 dantis resolvitur ius accipientis l. sex negociali 31 de prioribus
 in qua haec species distat a l. si domina id est de usufructu l. 3. tit. 8
 parte. 5. ubi dicitur proprietatis est qui locat usufructum, notat ibi
 Gregor. glossa 2. Infructus ergo utrum teneatur haec fructuarius
 fructus propter conductorem? id est ut aliam habitationem eque id
 redam probeat, vel soluat interese. negat ceteris ad id teneri,
 sed tantum, ut de commisionem pensam faciat pro rata tempo
 ris per quod conductor fructus non fuit, tanquam ex casu for
 tuloso. Nec interest, quod fructuarius providere possit, quod ius
 suum non erat perpetuum, hoc enim potuit providere conduc
 tor, quare ex culpa sua damnum cecidit, quod sibi debet im
 putare l. damnum 20A de Reg. Juris, docent Barbosa in d.
 l. fructus n. 11. et 12, et in l. devotio §. finali l. g. ex n. 17. solu
 to matrimonio Ant. Gomez in l. Ao tauri n. 84. Conan. d. lib.
 7. cap. 11. n. 21. Ant. Fab. de errorib; Pragmatic. decade 24.
 error 4. et seq; Cuyac. lib. 23 observat cap. 38. Caldas Peri
 ra de emptione, et venditione cap. 26 n. 19 et seq. Brito de
 locato in rubrica 2. p. ex n. 6.

Quia hac questione iterum querit an conductor recipere
 possit sumptus, quos fecit in pro d. ium tanquam per quinquenni
 um fructuarius. Respondet que non posse. §. qui restituit fructus
 non deducit impensas. Ad hoc capitulum parum conincit: in
 primis quia loquitur de expensis dumtaxat per quinquennium
 durabilis non perpetuis, ut ceteris ipse ait, et advertebat Cuyac.
 et Conan. ubi proxiis et Barbosa d. n. 17. Deinde quia dicitur

14
 expenditur difficultas
 et idem.

104

Infructu legato. Caquo primo ad videtur maturitatem in
 fructibus non esse inspiciendam, nisi quatenus expedierit ei qui
 fructus colligit L. si abente A. 8 §. 1. de usufructu a. l. in fructu
 A2: multoties enim plus huius est in fructibus immaturis quam
 cum ad maturitatem potatem pervenerint, ut patet ex dictis
 textibus, sed videtur observare textum in l. si servus 2. 7 §. si obli
 uam 25 cum seq. ad L. Aquilianam ubi quo immaturos fructus
 decerpit L. Aquilia tenetur; non vero qui decerpit maturos
 quia in prima causa damnum iniuria datur, sed non in secun
 do, et in l. si immaturam 16. quodvis, aut clam, ubi docemur
 sub eadem distinctione teneri illo interdicto qui immaturam
 silvam cedit, ut tamen respondeamus primo distinguen
 da est immaturitas: aliqua enim ad omnia naturaliter uti
 li est, aliqua inutilis, nisi ad aliquem specialissimum effec
 tum: veluti in oleis, immaturus enim colligendus sunt, ut plus
 olei ex illis defluat. Alia immaturitas est etiam olivarum
 nimium propeper. antequam ad naturalem modum per
 ueriant, de qua totius loquitur. Deinde distinguendus est
 si qui habet Jus percipiendi fructus ab extraneo; ille enim fruc
 tus sui frui potest pro arbitrio arguitur ex l. sed et si lege 25 §.
 inchoavit de pet. her. ed. in nota l. in re mandata 25. c. mandati
 extraneus vero abutendo re aliena damnum iniuria dat. igitur
 fructuaris, colonus, et similes possunt decerpere fructus etiam
 immaturos, ut sibi magis expediat; extraneus vero non potest
 quinimo iniuriam facit. Denique et circa tempus incisionis
 distinguendum est; si enim colonus, vel fructuaris eo tempo
 re cedit, quo sciendum erat Jus percipiendi fructus, non
 faciunt fructus suos, quos immaturis decerpserint, quia
 in fraudem dñi faciunt L. sed huc 35 §. locati; Possunt ta
 men ita decerpere durante aere, et ex bona fide. Possent
 ultra clausula Cujas. sic accipiendus l. 24. observat. cap.

maturitas in fructibus no
 inspicietur, multoties enim
 est plus huius in immaturis
 quam in maturis.

Hanc doctrinam opponit
 et si servus 2. 7 §. si obli
 uam 25 cum seq. ad L. Aquila

opponitur etiam l. immat
 uram 16. quodvis, aut clam.

distinguuntur duplex immat
 uritas.

alius immaturus colligendus
 sunt, ut plus olei ex illis
 fluat.

Distinguitur etiam si qui
 habet Jus percipiendi fruc
 tus ab extraneo

distinctio circa tempus
 incisionis.

nus tantum loquitur de herede fructuarii, asseritque non teneri refundere expensas conductori, sed non negat conductorem ipsum posse illos retinere contra donum proprietaris, quod avitor defendit Conan. quia meliorem conditionem fundi fecit, et iniquum est alterum cum alterius iactura locupletari. l. nam hoc 14 de condit. inde l. quid quid necet Barbosa ubi proxime. Tandem si pendentes fructus extincta fuisset locatio et dominus proprietatis vellet eos percipere ex §. si uero ad quem inst. de rer. diuis. non dubito quin conductor possit deducere impensas factas pro fructibus. Ratio est, quia heres fructuarii adquam fructus non pervenit posset eos deducere ex veriori sententia quam possit Balduin et Inaquellum tenent Melona lib. 3. de Primogeniis cap. 11. n. 11. Garcia de expensis cap. 11. n. 60. Nuñez de Mandano responsio l. n. 3. 10. quarta conclusio Barbosa in d. l. fructus n. 10. sed conductor vice fructuarii colebat. q. habet. Jus retentionis, quod fructuariis ipsis competit arguitur ex l. in hoc iudicium 14 §. impendia 17. ceterum communi dividendo, quia nullus casus est, qui hoc perus deductionis impediat l. fundus si familia hereditaria, ut docent indistincte Quondano et Garcia ubi proxime 118.

15
Primum dicitur de omni
in fructibus, obique deductio
expensarum.

Excipitur tamen casus solonis decimarum pro dotalium, in quo de omnibus fructibus solvuntur decimae absque deductione expensarum cap. non est 22 17. uolumus, cap. tua nobis 26 cap. Pastoralis 28 de decimis, ubi extat diffa inter pro dotalis, et per singulas, quam tamen inuestigare, non est nostri instituti: consulti possunt Petrus Barbosa in d. l. fructus ex n. 16 elegantior, et cum multo Augustinus Barbosa de iure ecclesiastico in uerso lib. 3. cap. 26 §. 4. a n. 34. Baseus in floribus theologiae Practicae uerbo decimae n. 8. dominus Borcarius, qui alias questiones atexit 2. homo de iure indianum lib. 2. cap. 10 per totum.

16
requiritur de substantia
fructuum.

Denique de substantia fructuum est ut quod percipitur, sit gratia hominis inductum, ut dicitur in l. in fructu 42 de usufructu

5. Forcatus in poenu juris civilis cap. 10 vata lib. 2. il
lustrum tractatu. 1. cap. 3. ca. n. 5. de arto ad l. si quis iam
lib. 2. sec. cap. 3. sect. 5. Rebusus, et Gentili in l. filia 30
de p. s.

17
Partis usufructu non esse, sed
vultu vultu sententia

Secundo ex eadem rone fit partem anullę usufructu
non esse: obstat enim vultu sententia existimantis homines
non posse esse fructum hereditatis, cum eius causa omnia com
parata sint. L. vultu 68 de usufructu l. in pecudum 28 de
vultu 4. in pecudum inst. de her. diuis. iuncta l. iustis
sime 44 de adilitio edicto Paulus lib. 3. sententiarum tit.
6. §. anullę l. 23 tit. 31. part. 3. 10. partu anullę non spe
tat ad eum ad quem duntaxat fructus pertinent. Aliam
ronem a consuetudine h. mirum affert Cuius in l. anilla
rum 23 de pet. hereditat. non comparari anullas, ut
pariant, siue hoc non esse possime dnis propositum, ut
quasi parent ex partibz anillarum, quatuor per acci
dens, et quasi propter intentionem, id soleat accidere, ut
explicat Conan. lib. 4. Com. cap. 2. ex hac rone dicitur fal
sa opinio de ceptus, qui existimat ad se tanquam fructu a
ritum pertinere partem anullę l. potest 26 §. de usufructu
nibz. vultu rone mirifice illustrant ne immoremur
Alexand. ab Alexandro lib. 1. dierum senialium cap. 10
vultu lib. 5. miscellaneorum cap. 8. Conan. lib. 4. Com. A.
Com. cap. 2. vultu lib. 4. cap. 25 et ibi vultu lib. D. et lib.
8. cap. 25. Menoch. de arbitrariis casu Aq. ex n. 7. Nicolau
vultu in conciliatione legum pag. 286 et seqz. Faquini
lib. 1. controuersiarum cap. 56. Pater Molina de iust. et iure
tractatu 2. disput. 7. vultu quando. Gaspar Rodriguez de
annuis redditibz lib. 1. quest. 1. a. n. 3. Amayde lib. 3. de
seruat. cap. 1. §. 1. agrin. et §. 2. a. n. 62. For Petrus de ve
laco in concertat. s. mibz Sabini et Pruculi pag. 105 Carran

mulier 22 & si heres ad Probell. Rodriguez d. quest. l. n. 6.
 Antonius Gama de iurisdictione 137. n. 7. Salvanus de usufructu
 cap. 29 n. 6. et dicit diff. non tam abunde deducam; ad
 quam profecto heredes, qui aliqua re deducta, et sibi procep-
 ta rogatus restituere hereditatem instar legatarii esse;
 quia in restituenda hereditate est nudus minister et tan-
 tum retinet rem titulo particulari legati. l. 3. §. cum dot
 lidius de iur. l. si legatus 30 & multum inferret ad scdm
 Probell. §. si quis una q. inst. de fideicomis. hereditat. igitur
 qui rogatus restituere hereditatem exceptis redditibus,
 retinet sola capite titulo legati, nec in hereditate inte-
 rum ullum ius habet; quare non percipit redditus tam
 quam rem hereditariam dominus, sed tanquam le-
 gatarius usufructus, et per cons. nec partus amittitur
 Invenitur qui vero iussu pat. mortem sine redditu res-
 tituere hereditatem; iuxta sine redditu non inducunt
 dispositionem, sed declarationem libertatis a fidei; qua
 et inchoat. non est legatarius usufructus, sed dominus
 sine hereditate, donec restituat. id iure dominii reti-
 net partus a uxiliarum

Et quibus facile censeri potest de aliis textibus qui in
 hac specie vix sunt diffidiles nostri. Interpretatio. Primo
 heres sine rogatus restituere hereditatem ante inchoat.
 l. et si fideicomis. bonifid. pariter est; quia necesse est an-
 aliorum amittitur sit fideicomis. Unde tanquam bonifid.
 pariter inchoat. usufructus ipse non turabatur partus
 quia appellatione usufructum non continentur l. mulier 22.
 §. sed inchoat. p. proferat ad scdm Probell. Couent. l. magis
 §. l. ex n. 23 Carranza d. §. 2. ex n. Ad. Conatus d. cap. 2.
 n. 4. secundo in §. l. n. 22. de ratione legata proponitur et so-
 tor qui etiam exheredavit uxorem et filium legatus pariter
 heredes scripsit, §. l. legatus cum nubere in familia decem

20

Heres rogatus restituere
 ante inchoatationem fidei
 comitari bonifid. p. se
 ser est.

exominus l. 22. de optione
 legata.

utitur cum nra diffinitione, melius quando in l. 29. de
 speribz publicis legitur, qui opus publicum fieri curavit, et no
 men suum memorie causa inscripsit fructum ex inscrip
 ne consequi, id est utilitatem memorie conservatq. Sic in l.
 ultima de usuris l. fructu 72 de R. dicitur esse fructum
 rei post illam pignori obligare, id est utilitatem, non aliter
 in l. loci 4. §. in confessione 2. l. etsi forte 6. §. item veniunt
 6. si servitus vindicetur l. videamus 19 §. ult. de usuris do
 cemur in confessionem actionem pro vindicanda servitute
 unire fructus: id est interere, quod potuit lucrificare
 dominans, et amittit ea quod ipsi servitus denegata fuit.
 De usufructu idem dicitur in l. rei frui 8. §. ult. si usufruc
 tu petatur. Magis accedunt ad naturam fructuum usurarz
 et pensiones, ex eo quod in tempore redeunt sine diminutio
 ne rei principalis, non sunt tamenductus proprie, quia non
 fiuntur naturaliter ex re l. usus 121. de R. d. ita, ut di
 cit Papinian. in l. navis 62 de rei vindicat, quia pensiones
 et usurz non proveniunt naturaliter ex re, sed ex l. sunt enim
 questus ex conventionis partem inducti Lapstante. Merit
 tus lib. 1. priorum observat. cap. 13. itaque abusu loqu
 tus fuit. Ulpianus in l. qui quadrupes 88 §. ult. ad
 l. Fallidum quando appellavit usuras fructum pecuniz.
 in qua appellatione intelligendi sunt text. in l. 4. de us
 riz servut. l. in venditionem 8. §. de ceterarum 2. de rebz
 autbz. ludi. possidend. ubi mercedes hominum, seruo
 rum, et iumentorum appellantur fructus; que omnes
 locutiones improprie sunt, ut notant auctores infra re
 ferendz.

acceptiois inquit, ubi
 fructus abusu, et figura
 te ponitur.

Usurz quoz sunt fructus
 quia non fiuntur natura
 re

Per contrarium in l. unica §. cum autem 7. v. s. in
 autem 6. de rei usurz actione proprie loquens Justinianus
 n. s. distinguit usuras agruabz, mercedibz, mercedis
 navium, et ceteris pensionibz: et Ulpianus in l. usus

22
 Plures textus proprie loquen
 tur distinguentes usuras
 a fructibz.

manipula, que mater optaret, et retineret, donec filia nubere
ret; optavit mater, perseveravitque interim: quiritur utrum
partus ad filiam spectarent? respondet Scavola, non pertinere:
quia numerus profinitus decem manipulorum, non
pauciorum, nec plurium, relictus fuit, quam existimo ve-
ram esse rationem, constareque ex textu ibi: dum ad eam ple-
nus numerus perveniat. q. non retinet partus mater
ratione domini put legati: imo census matrem fuisse nu-
lam ministram restitutionis manipulorum, et interim
etiam post optionem dominium eorum in hereditate per
manere, sive apud utrumq. heredem, ex eo quod interim
usus manipulorum et partuum non ad matrem uxoris
sed ad utrumque heredem spectat, praevenit licet non
ita doceant Benedicte Pinelus lib. 2. selector. cap. 16.
n. 33. et Martinius de la Reate qui lib. 5. selector. cap. 3.
in proli asendum esset de partibus ancillarum in dotem
summatum; sed abstinens, quia magis propria sedes erit
sectione 3. consecraris de marito.

Diffinitio

Ex his facile quid sit fructus diffiniri potest. om-
missis potius, quam exploratis aliorum diffinitionibus cogiti
diffinitio: est compendium, quod naturaliter ex re in tem-
pore venit, et renascitur sine diminutione rei principa-
li gratia tunc hominis inductum. Cuius diffinitio in supe-
rioribus explicata manet, et lucem dabit sequenti sectioni.

Sectio Secunda. Quotuplex sit fructus, sive de eius divisione.

21

Antequam ad veram divisionem deveniamus, no-
tandum est quendam fructuum acceptio valde impropria in
qua hoc verbum abusive, et figurate ponitur, nec con-

eodem tractatu cap. 28 usque ad principio. idem Galvanus
cap. 1. n. 4. Omet. lib. 20 Com. cap. 5 ubi Oruald. lit. H.

108

Ergo ut eos, qui proprie fructus sunt dividamus,
et de quibus noster futurus est sermo: fructus alii sunt
qui sponte et sua natura proveniunt, alii qui indigent
cultura, et cura hominis. Probet hanc distinctionem Pom-
ponius in l. fructus 45 de Usuris et secundum vulgarem
explicationem Imperator in l. si quis quondam in 1. et de
nr. divis. ibi pro cultura, et cura. Alphonsus vero in l.
39 tit. 28 part. 3. Primi generis fructus dicuntur na-
turales, posterioris vero communiter appellantur in-
dustriales, quae est prima, et potissima divisio fructuum
secundum praecipitatos Doctores, et alios, qui inferius lau-
dandi sunt. Naturales igitur in primis sunt, qui si-
ne ullo hominis labore nullaue industria proveniunt
ut fanum, glandes, omnesque fructus silvestres, quos
provida natura hominibus, caeterisque animantibus lar-
ga manu suppeditat. Tales omnes fructus fuisse prima
hominum victu, sive ante saeculo Poetae fabulati sunt
libet tamen eos cedere, si non ut verum inde addiscamus.
sed ut videamus quales sint fructus, qui sua sponte pro-
veniunt Titus Lucretius lib. 5. de natura rerum sic
canit.

Terra cibum queris, vestem vapor, herba cubile
Probat, multa, et nulli lanigine abridans
Virgilius lib. 1. Georgiarum Versu 125.

Ante incensum nulli subigebant arva coloni.
Nec signare quidem nec partiri limite campum
Fas erat, in medium querebant: ipsa que tellus
omnia liberius, nullo poscente forebat
Ad hunc locum multa adducit aquibus promere abstineo
eximius Ludovicus dela cerda in notis n. 5. 7. et 8. addo
locum Mamerti in Indanegirico ad Julianum ubi mire

23

Hi fructus sunt naturales,
industriales alii.

Naturales sunt qui sine
industria proveniunt. et
tales fuisse saeculo aureo
et fabulantur

34 l. proditorum 36 de usuris, docuit usuras, et pensiones
dum hinc uice fructuum haberi: Paulus uero minus
proprie loquens eas appellauit fructus in l. uideamus
38 §. eadem 13. eodem tit. Sic etiam in l. in §. diu. g. 4.
l. cum de modo 11. de donat. inquit Caius in valore
rei non computari fructus et usuras, et pensiones, cum
de modo donationum queritur quod l. de Cinciam, at
explicat Cuyac. lib. 29 quest. Papin. in l. Atinius 27
eodem tit. Inter Vata lib. 3. illustrium tractatu 1. de
Legatis cap. 2. n. 3. ex quo constat fructus a ceteris obren-
tionibus distingui, ut in l. cum seruus 39 §. fructus. de
Legat. 1. et hec sunt, qui uice fructuum esse dicuntur in
l. quod his uerbis 83. de Legat. 3. Verum tamen est non
nunquam idem sensus esse, quod ad restitutionem, et reten-
tionem fructuum, et proditorum omnium obren-
tionum; ueluti in iudicio uniuersali petitionis hereditatis,
de quo loquitur text. in d. l. usury 34 de Usuris iuncta
l. heredes 29 de petitione hereditatis, ut notant Cuya-
cius lib. 18 obseruat. cap. 3. Merillus lib. 1. Variarum
ex Cuyacio cap. 33: et in iudicio Boni fidei, ut notat
idem Cuyac. ad tit. C. de Usuris et fructibus Legatorum
sed neque id est perpetuum, nec facit, ut ista dicantur
fructus, nisi laque et abusiue. Poent omnes iuristi
in d. l. nauti 66 de rei uindicat. et in d. l. usury 121. de
V. l. uideat Richard. in §. si quis a non domina n. 7. de ser-
u. diuis. et in §. 1. de ser. de his n. 8. ubi appellauit fru-
tus iurales Gaspar Robinez de annuis redditibus lib. 1. quest.
1. n. 2. et ex numero 9. Alexander Raudensis de analogis cap.
6 apud. Joannes Garcia de expensis cap. 23. n. 7. Cardinalis
Tusque Practicar. lib. 7. conuulsionem 483 Barbosa de appel-
lathua uerborum significatione uerbo fructus 103 n. 5. Don
Joannes del Castillo de usufructu cap. 36 et 77 Valuamus

quod benignitas naturae, et spontanea ipsius liberalitas pro-
 ualeat culturae, et labori homini, licet aliter hec uerba acci-
 piat Garcia d. cap. 22 n. 8. Per contrarium industriales fructus
 sunt, quorum principalis causa est industria homi-
 nis, sine qua nihil foret natura posse, quamuis esse pro-
 ueriant, ut censet cum D. iudicio Pinel. in tractatu de fructu-
 ribus cap. 4. et lib. 4. Com. cap. 25. et post ueteres quos lau-
 dant Covarruias lib. 1. Variar. cap. 5. n. 6. Pinel. in l. 2. l.
 de rescindenda uend. 2. g. cap. 4. n. 52. Garcia de expen-
 sis cap. 23 n. 7. et Doctores ueteres elegantior Mensch. de arbitrio
 in casu 210 apud Quos sequitur in l. si quis arborum domino
 uerba fructus hinc de rer. dilis.

industriales sunt, quorum
 principalis causa est ho-
 minis industria.

Videamus nunc de ceteris fructibus naturae, tales sunt
 in pecoriae hac pillos, et Lana Licquiritia & q. Lana 19 de uen-
 ditione ubi dicitur lanam detonsam statim bonae fidei
 detentoris fieri, subiicitur que idem magis dicendum est
 de, si consumpti sunt. Per contrarium in l. qui uas 48 §. ex
 fructibus 6. de furtis, docemur fructus pecorum statim ad benefi-
 cii proprietatem pertinere, quod de lana dicitur in d. §. 39.
 in m. l. uel potius in d. m. l. ancusina, quam reserua-
 mus sectioni §. 1. Omel. d. cap. 25 censuit fructus esse
 fructus industriales, quia multa industria hominis in-
 digent, ut pecora suo tempore ad pastura apantur. Ducantur
 reducantur, mundentur et ab hinc uel et q. quam opinionem
 habet etiam Augustinus Barbosa de iure ecclesiastico in
 uerbo lib. 3. cap. 26 §. 2. n. 37. post Aluicinium, quem non
 fideliter citat d. casu 210 h. 25 et 26 laudatque Covarrui-
 am d. cap. 23 n. 6. qui tamen de his fructibus non loqui-
 tur. in contraria sententia est Arias Pinelus d. cap. 4. n. 52
 et specificè qui censet esse fructus naturales post Balbum
 in l. ancillae n. 13. C. de furtis, et Curtium lib. 2. consuetudin.
 ad fratrem cap. 44. quem sequuntur Quald. d. cap. 25 lib.

25

simili, sive de formatorem insulis sic scribit habita
ri a iustis iuris terras in oceanis ferunt, quas ferena
torum insulas vocant, quod per eas non a nato solo frumen
ta nascantur, fortuito vitibus, iuga collium vestimentis, ip
te pomis arbor gravatur. Igitur ergo sint tales fructus pro
pensione naturales debent appellari

24

Sed quia natura non ita provida est, ut operam hominis
non desideret rebus perficiendis, si demus nostro merito
silvestres fructus asperos amaros, et insipidos esse, nisi cul
tura hominis accedat illis maturandis; quod egregie con
sideravit Virgilius lib. 2. Georgicorum Versu 40 loquens
de arboribus, Sed prociq; Versu 47

sponte, quae se tollunt in luminis oras

in factunda quidem, sed lata, et feracia surgunt;

Cuius solo natura subest; tamen haec quae, si quis
inserat, aut sero bibi mandet mutata subditis

exquirunt silvestrem animum.

consentiant Teophrastus lib. 3. de causis cap. 26. Plutarchus
in libello de vitio pudore, et alii apud Cerdam ex n. A. in
notis, sed praecipue Xenophon lib. 2. de republica ibi, nihil di
quod sollicitum et sollicitum est hominibus, dant ab oque
iporum labore, et cura. Rationem affert claudianus lib. 3.
Berapto Praerogine inducens, Iovem loquentem

Provoceat ut seque animos, letum rerum, remotas

ingeniosa vias paulatim exploret egestas

Ex his apparet naturales fructus dici, quamvis aliqua cu
ra hominis indigeant, tales enim sunt rami, et ligna ex
silva caduca, poma nucis, et similia de fructus 45 de ver
ris l. 29 tit. 1. de part. 3, in qua quod scriptum est nativiter
arbores hos fructus reddere, et sine labore hominis non est
accipiendum, praesertim sine ullo prorsus hominis labore, aut
cultura: indigent enim ea in plantando, et rigando, ut ma
nifestum est, sed sufficit, ut proprie naturales appellentur

Pures fructus, quamvis a
qua cura indigeant, natura
les sunt, quibus natura libe
ralitas potest et cultura.

ubi proximè, et quod dixit de oleo de herba accipiendum esse.
 eodem modo philosophandum est de uivis et vino; uivis enim
 comestibiles appellatione panis continentur, siue fructuum
 naturalium. S. qui furtum 205 de h. s. ubi illustrat So
 t. p. 2. et Henricus Salmonus ad memorabilia Parisiensi
 lib. 1. tit. 27. Vinum tamen fructus industrialis est, ut do
 cent nuper laudati, non male est. si eius 78. de rei vindic.

Fructus etiam constat frum entum, ordum, et cate
 ras fruges, quæ ex hominis cura proveniunt industriale.
 fructus esse d. s. fructus 45 de usuris, quia non aliter
 veniunt, quam ex industria hominis. Unde in progressu
 fructus æquales sunt mercedi operariorum, pensiones domi
 nium, usibus, et similes, si ad hanc classem referendi sunt
 inter industriales debent computari; quia ex re nature
 non feruntur, sed toti ex industria hominis proveniunt
 ut post Bartolum in l. ult. in fine de ure fidei, docent
 P. h. l. ten. 52 v. ego autem. Cocannurus d. h. 2. var.
 cap. 3. n. 6. et cum aliis. Menoch. d. casu 2. id ex n. 27
 Cardinalis Jusque prædictar. d. f. l. ten. 485. si tamen
 de aliis fructibus pyramus, quales sunt lapidicines, et ce
 terarum metallorum Conventiones, et sunt nihil certam
 statui potest circa eorum naturam, sed arbitrio iudicis re
 spondetur; qui si videat in his percipiendis prevalere
 industriam, industriales; sin usque correat industrie pro qua
 sere benignitatem nature, naturales merito iudicabit
 ut cum iudicis docent Cocannurus, et Menoch. ubi proximè
 melius quæm Garcia nimis absolute loquitur d. cap. 22. n. 8.

27

Alia fructuum divisio non ad qualitatem, sed ad
 eorum statum perinet. Alii enim dicuntur pendentes,
 alii exstantes, alii consumpti. Pendentes fructus appel
 lantur, qui adhuc radicibus herent, et attona, vel ad bore
 maturitatem accipiunt, velut Labes dixit in l. si eius 78.

28

et Carranza d. cap. 3. §. 1. n. 7. cum enim, macula qui
dem ratione, ~~causa~~ ^{causa} quia etiam coma, et ceteri fruc
tus suaves indigent irrigatione, ariditate, et magna
cura contra intemperiem temporis, et vermium luam.
sed tales fructus propter hanc curam non deservunt evena
mentales. §. nec illi. expendit Pinellus in §. boni in textum
in l. §. §. 576. ult. De pecunia, ubi secundo legato legatario
cedit, quod ex ancillis, vel pecori, vel pecuniis, nascitur
post mortem testatoris; non tamen si donatum ab aliis
seruo sit, vel adquisierit ex operis suis: sicut que adqui
situm ex operi ~~serui~~ esse fructus industriales, vel istius
modi, ut barbare loquitur Baldus apud Menoch.
ubi proxime n. penult. et ult. §. §. favora natis fructus est.
sed non recte expendit: quia ibi non fit oppositio a fruc
tibus naturalibus ad industriales; sed ad augmento ex
crumena, ad intrinsicum, quod enim provenit ex ipsis
rebus, auget peculium: sed non quod dicitur seruo stoue
rit ~~deservit~~ ^{deservit} secus, quando alii peculium legatoris d. boni
que §. §. ult. De pecunia legato §. si peculium in st. de la
gatis, docent Laurinus Obensio et latius A. Fab. ind. §. ult.
sed quoniam auctoritas ~~me~~ non adiget, movetur
med rati ut sequor Baldi et Pinelli sententiam.

25

Illius esse fructus nates merito censent post Do
nal. et Casnerum Usuald. d. cap. 25 lit. c. Gallanus
d. cap. 28 de usufructu n. 1. extat enim distinetes
timonium virguli rei rustice peritissimi l. §. 2. de cog.
quod etiam ~~ibi~~ offerunt ibi contra non nulla est dei
cultura et §. §. alium tamen inde expressam industrialem
fructum esse merito censent. Bal. ind. l. ancilla n. 14. et
post alias veteres Menoch. ubi proxime n. 25. novam enim
formam nascitur ex hominum industria ut ipse ait
n. 22. et 23. ideo ex istis esse proglumendum in Pinello

ter 27 de usufructu ubi dicitur aut pendentes fructus die
 usufructus Legati cadente ad usufructuam ~~non~~ ^{im} ~~um~~ ^{per}
 tinere, quia et stantes pertinent; sic legitur in libello
 rentino et in vulgatis; pendentes enim referuntur ad
 poma, stantes ad satulos, qui in fundis terra que stant,
 ut videt Accursius; Fab. vero in rationali et Salua-
 nus d. cap. 28 de usufructu n. 2. quamvis pro eodem ac-
 cipiant stantes, et pendentes fructus si quo consentit
 Cujac. tract. 8. ad Africanum in l. si servus b. l. locum
 8 de iuris) consent stantes significare immaturos,
 pendentes vero maturos; sed nescio qua auctoritate.
 Quia si id. verbum pendentes significaret, non adhive-
 ret dicitur in d. l. 27 illa umbra iam maturis. sed ad rem.
 inde agitari solet questio, furto subtractis fructibus
 pendentibus, curiam competat actio furti: et quidem
 si a colono ipso sine voluntate domini subtrahantur,
 quamvis in vitium furtivitatis non incidant, furto
 actione tenentur d. l. locum, quem exposui in selectio-
 ne de l. stantia sect. 3. si ab extraneo competat actio fur-
 ti, tam domino, quam colono; dno ratione domini; et per
 con. condictio fugitiva; colono, quia eius interest Lar-
 cerius l. 12 §. Julianus §. alias l. si fur l. 3 de usufructu.
 si apes 26 §. l. l. hilla §. 2 §. l. de furtis

Nunc de fructibus extantibus disquirendum est; 30
 non aliter melius diffiniere possum, quam si dixero fruc-
 tus extantes esse, qui consumpti non sunt, in ab inter-
 prete ita subdiutuntur: alii sunt separati, alii per ce-
 pitati collecti. de separatis non penepis extat clora men-
 tio in l. usufructuarius l. 3 quibus mod. usufr. ammittatur,
 Lquis dicit 25 §. l. 1. Propterea de iuris ubi extat, diffra inter-
 fructuarium, qui tantum facit fructus suos fructus percepti

serui vindicat. qui terra adhuc continentur. pendentes ue
ro fructus, fundi pars esse censentur. § fructus. 44. eodem
tit. partem integram respectiuam appellauit cum la
uabruua. Cuius. ad Bonel. lib. 4. cap. 22. tit. 2. ego in se
rius sessione 5. appello partem accidentalem, ideo in iudi
catione ueniunt fructus pendentes cum ipso fundo. § fructus
44. eodem tit. et in legato usufructus, uel rei ead. int. fru
ctus pendentes. L. si pendentes. 27. de usufructu. L. in lege. fal
cidia. g. in uita. §. in quantitate. 73. ad. §. falid. et uenditio
fundo. debentur emptori. §. Julianus. 13. §. si fructibus. 10. §.
de actionibus empti. L. 11. tit. 5. part. 5. et per cons. alienata
re in fraudem creditorum plena fructibus, reuocatoria e
tiam pro fructibus competere. L. ult. §. non solum. et §. Pro
culus. §. qui in fraudem creditorum. que omnia in ferius ex
profuso examinandam sunt.

29

Sed prout uerba nra ualde sunt proprietatis uerborum
amatoris, inuenio fructus pendentes appellare etiam
stantes cum hac forsam differa, ut pendentes dicuntur
ex arboribus, aut uineis, stantes uero ex fundis sati
uis, in quod induit me auctoritas Quinti. Mucii. §. ca
uole. in §. Quintus. Mucius. de actionibus empti, ubi
supponitur dominum silue arbores in ea stantes, id est
terre adherentes uenidisse et pretium accepisse, partes
que uolle arbores tradere: quiritur an emptor iudi
care eas possit? et negat. sed tantumque concedit actio
nem ex empto; quia fructus terre adherentes pars fun
di sunt, et dominium eius sequuntur, notat nror. uita
lib. 2. illustrium tractatu. l. cap. 3. n. A. ecce arbores te
rre adherentes appellauit stantes. sic etiam mulier
recipere dicitur fundum cum fructibus stantibus in fru
ctus. §. et interdum. 15. soluto matrimonio. unde facti ope
ra exponi potest comparatio que extat in d. L. si penden

extant, conueniunt consentitur; leges enim quae de fructibus
 consumptis agunt, eos simpliciter opponunt extantibus,
 nec interuentum consumptionis distinguunt, ut constat
 ex proxima citatis, et ea l. sed et si loci §. post hitem 2
 C. finium regundorum l. sequitur A. d. Sarta 19 v. idem
 in capis de Usurariis l. quysiam 40 in fine de acquir.
 ret. dom. eleganter Pinel. in d. l. 2. 2. g. cap. 4 n. 60 ubi
 de praesertim Saluanus, ubi proxima Scipio Gentilis
 adnotat. inter lib. 2. cap. 17 v. tam uero. Nec obui. text.
 in l. illud 40 §. de Pecc. hered. ubi distinguitur longi
 dei possessos agredone, ut hic omnes fructibus restituat
 etiam inutiliter consumptos; ille uero tantum ualiter
 consumptos, ex quibus completior factus est, iuncta l.
 in pupilla 47 de solutionibus. est enim speciale in Iudi
 re. bniuersali getitionis hereditatis, ut fructus auget
 aut hereditatem, tanquam accessiones, et obuiatio
 nes, quilibet ex rebus oriuententes; nec inde ad cateros
 articulos argum. entum summi debet, ut notabimus
 sect. 5. interrim docent Pinel. ubi proxime n. 61. Ama
 ga alius relatis lib. 3. obseruat. cap. 2. ex n. 47 Concl.
 lib. 19 Com. cap. 14 v. intellectum.

Sectio Tertia

**De Prima et potissima ratione ad-
 quirendi fructus, quod est dominium.**

Potissima ratio acquirendi fructus est dominium rei,
 nam quilibet res statim domino suo fructificat l. siquis
 ff. de rei uindicat. quomodo cumq. natum, uel solum
 sit, quod ex fundo ferat l. soluit Ag §. de rei uindici.
 l. ad 7. §. ut. cum duabus ff. legibus de acquir. rer. dom.
 §. Propterea 20 inst. de rer. diuis. Unde respectu domini

32

et boni fidei possessorem, vestigia lingue, qui faciunt fructus
sua separatos, ut in l. boni fidei & l. de adquis. rer.
dom. Videmus nunc quando percepti, et quando separati
diuidentur? glori et communiter a iurisperitos non antea
perceptos dicebant, quam perfecti essent collecti, et in
horrea deportati. sed postmodum hoc quod obtinuit, hoc
percipi, quando a fundo translati sunt in arcam cau-
sa thierationis, vel in alium locum, quam opinio non
sequitur. Itaque illud de retractu conuentionali §. 1. glori
et 4. in prin. Couarruuias lib. 2. Variar. cap. 15 n. 12 sed
utraq. sententia suis fundamentis destituitur. Verius ergo
est inter separationem, et collectionem nullam esse rea-
lem diffinitionem, sed intentionalem, si enim fructus, vel
colorus moti, vel secat fructus, et a terra separat suo
nomine, ut fructus adquirat, dicuntur fructus percepti
simul, ac a terra separati sunt, quod si de ea parte de-
dit, vel extra uenit extra uoluntatem domini fructum
secat, dicuntur simpliciter separati, non percepti, ut §.
ex inquitatis testibz, maxime ex d. l. si fructus in §. 13
de bono domel. d. lib. 4. cap. 25 et ibi usual. l. 1. l. silua
nus d. cap. 28 n. 2. collecti, siue coacti dicuntur, quando
iam uis de omnia expressa est, vel segetes triturae, non
tillate et in horreis repositae, ut potest colligi ex d. l. 13
iuncta l. carorum d. c. de re uindicta ubi ex tante
per auctoritatem opponitur consumptis, ut ualeat con-
tra, omnes fructus, qui consumpti non sunt dicuntur ex
tante.

31

Restat uidere de fructibus consumptis, qui dicuntur
quando non extant: in his, siue uultu consumpsit
in alimentis familiaribus, uel uendit, et completio factus
fuit, siue inutiliter, absumantur charis, uermibus, in
cendio, aut alio quouis casu, modo apud ipsum non
extant

Consectarium Primum de
Marito

34

Ex quo primum consequimur maritum constante matris
monio fructus suos facere, quos percipit ex re dotata lib.
dotis 7. §. plerumque 10 §. sed factus 3. Item in fundo 78
de iur. Dotium l. pro maritis 20 l. ult. §. propterea 2. Cod.
tit. l. fructus 7. per totam secundum Ioriam pandecta
rum Florentinorum l. si fundus 8 l. insulam 426. frue
tus l. usufructu 57 l. ult. §. soluto matrim. l. unica 8.
cumq. ex stipulatu g. C. de rei uxoris actione, et in de
part. de iur. iure textus in cap. salubriter 16 de iur. iur.
l. 26 et seq. tit. 11. part. 4. requiritur tamen 1º quod
res in dotem tradita sit, tunc sufficit quod sit pro
missa l. de divisione 5. soluto matrim. d. l. 26 part. 4.
quod si res tradita non sit, sed marito pro securitate
dotis pignora, vel quod aliud fructiferum in pignus trad
ditur fructus quos ex pignore percipit, sibi lucrifacit
d. cap. salubriter, licet aliquando creditor secat in tot
tem principalem imputare fructus pignoris l. quæst
proca l. ab pignorat. l. d. l. sus pign. §. l. de iur. ratio ut
quia cadunt ex utriusque consultationis in re compensationem
fructuum dotis pro damno emergenti sustentationis merum mo
bimonii l. conatuum 16. 2. Variar cap. 1. n. 2. et per multos al.
lato p. Barbara in d. cap. 16. addendi sunt Fr. chonella de pign.
in pignoralib. clausula 6. gl. 2. parte 6. ubi ad alia loca se
refert. Ita Barbara in d. l. de divisione 5. agrin. Farinacius
in v. reporterio questu no. de contractib. quæst. 34. Noqueus
allegat l. 7. art. 1. §. qui ad divisionem d. res sui extendit d.
videtur que soluto matrimonio pignora accipit pro resuatio
ne sui d. 16. quam tamen eadem rationem non habet et admi
tere illustrissimus Tapia l. 2. l. 2. l. 2. l. 2. l. 2. l. 2. l. 2.

non distinguimus, utrum res ex se proveniens in qua
sit, ulli non sit nam et partes annuillz ad ipsum re-
spectant & servii inst. de libere personarum §. item eaqz
ex animalibz inst. de rer. divi. l. partem 7. C. de reium
dicat. Litem Pomponius §. §. item 2. cum seq. Q. eodem
tit. l. ult. C. de adquir. rer. dom. et hoc est quod dicimus
fructus percipi sibi soli, id est ea dederit sibi, qui in so-
lo suo habet. L. qui sicut 25 §. 1. de usuris, quod aliter gen-
tium proprie iure, et ex ipsa natura rei se esse docentur
Donel. lib. 4. con. cap. 23 Treudorus volum. 2. selac-
tar. disp. 20 l. 6. Baluanus de usufructu cap. 2. a. n.
1. dicitur Valentinus in concilio 55 ex n. qd et con-
cilio 69 n. 188 et concilio 73 n. 57.

33

Sed cum dominii pleni duz sint partes, altera que
spectat ad omnimodam dispositionem, de qua in l. de
mandata 21. C. mandati l. sed et si lege 25 §. consuluit
de hered. petit. altera ad fructum; si re debetis nos ad
tractationem de fructibz non versari circa emolumenta
que percipit dominus, qui plenissimum, liberum et
absolutum dominium rei habet, nam hic utitur re
ut sibi libet; potest enim arbores extirpare, fradum
arvum, prata prociudere, gregem extinguere, ut
in proposito dixit Joannes Baptista Costa de ratione
hujus quest. 78 ex n. 7. sed tantum de illo qui cum do-
minio rei sit habet fructum, sed non dispositionem
ad quem pertinet emolumentum rei, tanquam fructus;
quid ipsi non licet formam rei immutare, ut de
usufructuario docemur in l. sed et si 15 §. 1. cum dua-
bz l. seqz de usufructu l. de Donel. et Oswald. lib. 30
cap. 14. l. seqz et in proposito Ant. Samma de ratione
306 n. 5.

Secundo etiam requiritur ad lucrificandos fructus
 ut matrimonium iam sequutum sit, anquin procedens
 eorum traditio non sufficit. *L. dotis 7. §. ult. cum l. seq. de
 iure dotium. L. i. ante b. solut. matrim. L. 8. et grimm. 2.*
 Proinde: quare fructus ante contractum non cadunt in mar-
 itum, sed uxoris, et augent dotem. *L. uideamus 38 §. ante b.
 de usuris. Tertio requiritur quod maritus subiciat memo-
 riam matrimonii, et propriis surrogatib. aliat familiam. L. in iu-
 lam 42 §. usuras 3. solut. matrim. Bonet. L. si quis et.
 §. ult. de donat. inter. test. elegen. in l. ult. in prin. de do-
 mali except. ideo quasi usus a sacro promittitur generi,
 donec dos ei solvatur, et mulierem honesta uerit uis, sed
 ipsius pater improbe usuras petit. *L. cum post 69 §. in domum
 3. de iure dotium, quia fructus et usus, qui profectibus pro-
 mittuntur, cadunt pro meritis matrimonii. L. si maritus 46
 Q. familię herascunt. L. dotis 7. L. pro meritis 20. eodem tit.
 docent Bonet. et usuald. lib. 14. tom. cap. 7. Trentlerus udu-
 mine 2. selectar. dis. 7. C. 1. §. Cuyac. ad tit. C. de iure
 dotium in prin. et in l. unius §. cumque ex stipulati. C. de rei
 usury a titore. Joannes Campesius de Dote 2. p. 2. quest. 12
 et seq. Constantius Roperius eodem tractatu quest. 16 Fran-
 ciscus Hotmanus in Disputatione de dotibus, stula pro me-
 dium, inde expressis omnibus questionibus usque ad finem
 Fontanella de Pactis nuptialibus clausula 6. glossa 2. per
 totam ubi late de hac materia tractat, laicus Petrus Bar-
 boua in d. L. de diuisione 5. et seq. Saluanus de usufruc-
 tu cap. 22.**

Aliius acquisitionis ratio est dominium, quod mari-
 tus habet in feodali, quamuis aliter censet Fontanella
 d. glossa 2. parte prima. c. 1. §. 5. et ratio rationis est sas-
 titudo interuentu matrimonii. Vide etiam tamen beuri

quicquid sit, altera dimidia usque ratione sibi & Chesano
in ea de re dicitur, ut ex interlineali Socorum, ponit in 2076.
et ceteros res que in fructu non sunt, de quibus disputatur in
dicto h. 2. et notandum supra ex n. 5. ad h. d. h. d. Socia
in l. 50. tit. 1. n. 53. Franci cap. 1. de usufructu lib. 2. tit. 1. 2. per
totum.

115

Inde apparet, si maritus sit plene rerum localium do-
minus, non tantum fructus, sed omnia emolumenta ad eum
spectare. Ita continet quando a se stimata data est, cum
partem uarie trahant. Quod Barossa in l. stimata 50. d. de
matrim. Covarruvias in Practico cap. 28. Menoch. de Presump-
tionibus lib. 3. primum. 64. ex n. 14. Cipro Gentili in libello
de stimatio rerum localium Bonel. et Mald. lib. 14. cap. 7.
Cuyac. in l. unica & cumq. ex stipulatu Salvanus d. cap. 22
n. 7. Hoemanus in predicta disputatione de dotibus Trentonus
d. dispu. 7. tit. 4. et 5. Patinacius multis pro more relato
in reberonio costanzo de con. et in quest. 57. Et tamen sic
breuiter comprehendit. Si res in dotem stimata, simpliciter
vel sine absolute data sint, per traditionem plenum domi-
nium in maritum transfertur, quia stimatio rerum similis
est emptioni l. 3. pro emptione l. si ut carbo d. b. et si forte d. con-
modati l. ex constantione ff. de pactis ideo et omne peruen-
tum sequat, et omne emolumentum adquirat l. si si quis d. d.
l. cum dote 50. de h. re. Ceterum si per traditionem 50. in fin. et c.
si ante 50. cum seg. l. cum post 50. null. de con. tit. l. de
matu 50. soluto matrim. l. unica & cumq. ex stipulatu C. de
m. a. l. cumq. autiore. In quo ceteros casus non differunt a do-
te. Si enim res stimata datur, ut illam uendat, et ad me pre-
tium perferas, inter omne periculum transfertur l. si b. tit. de
stimato. aut, vel si illa solatur l. cum fundus 3. l. quod
54. q. 1. si uero datur in dotem stimata non absolute
sed favore mulieris, pacto in stimatio interposito, ut si
exercent res non aliter iurata redderentur nisi in pretio

39

quare partus spectabat ad uxorem, quæ erat domina an-
cille: eius rei uestigium erat in l. c. solut. matrimon. ibi:
ancillas cum partu ex stipulatu iudicio restitui oportet.

ahud enim Casares iudicarent, quando stipulatio non
esset interposita, ut orgeunte Cujacio in d. l. s. quam non
perdidit, ut non satis expresse Carranza de pãra cap. 3
§. 2. n. 9. et 10. Obsequavit cum iudicio magnus Preceptor meus
Dñs Ramos in l. iurisdictionum 7 §. quærimus n. 15 et seq.
et pridem in l. unica §. sed etsi 2. n. 5. c. de rei uxoris act.
quæ diffin. hodie ablatã est confusa, transiuaque actione
rei uxoris in actionem ex stipulatu, eaque facta bonæ fidei
d. §. fuerat autem. i. g. in compensationem periculi sem-
per partus spectabunt ad matrem.

Tertid species stimulationis est, quando fit favore ma-
riti, videlicet, ut possit maritus, reddere rem stimatam,
uel eius stimulationem, utrum ipse velit. hoc pactum pro-
dest marito, nunquam uero nocet; ideo si leuè potest
dere rem ipsam etiam deteriorem factam, quod si res sic
stimata omnino intereat, prociue maritus postulat sti-
mationem: ratio est prompta, quia debet alternatiue re-
tium, uel rem; in altera natura uero deficiente uno, alte-
rum prociue postandum s. cum res 47 §. sed iusticius de leg. 1.
L. si seruum l. 6 de s. o. L. si iurum q. 5 de solutionibus, non tamen
deficit si alterum deterior factum sit, modo extet, et hinc
est sensus text. in l. plerumq. 10 §. ult. cum l. seq. de hoc Do-
ctum, quam adauit et con. audacter, et contra iuris reuam
emendauit Ant. Fab. lib. 7. coniecturas. cap. 5. reponens nec
productione et, quæ in omnibz libris inuenitur

A1.

Quod si pendentibz fructibz moriatur maritus, qui
rem stimatam accepit in dotem, uel aliter dissolutionem
sit matrimonium, uel si fundum pendentibz fructibus

A2

Consectarium secundum

De Possessore maioratus, aut uinculi.

217

Primo supponendum est possessorem maioratus esse dominum rerum, in quibus maioratus consistit; ut est ille a quo legata res est sub condicione; uel heres quando seruus sub condicione liber esse iussus est. quamuis enim a nobis abire dominium possit, tamen interim domini sumus. *l. non ideo 66 de rei iudic. l. et post litem 12 d. res que 2 fam. heres. l. 1. d. serui 4. ad Silvanianum l. gnitili 29 d. sub condicione d. quietaq. d.* 43

accedit, vel cultum ad rationem, in primis pro rata anni
fructus dividuntur; ut nisi constar iunctum factum
L. si inter 31. de facti. Dotatio portio ad maritum, pset
vel eius heredes; portio etiam ad eum ad quem dos reddit;
ita tamen fit computatio, ut si fundus satis in dotem datus
sit, et postea fruges constante matrimonio colligantur, prius
hic inde deducuntur impense a dotatore, et a marito facte,
et quod superest dividitur pro rata anni inter maritum, uxorem
etque, vel eorum heredes, idem de pensionibus, redditibus, et
caeteris que vice fructuum sunt dicitur L. de divisione 5. L. si
ante 6. L. fructus 7. apin. usque ad §. de pensionibus 11. sicut
matrim. facit text. in l. per hoc iudicium 4. §. sicut 3. pro so
cio L. 25. tit. 12. part. 4. L. 10. tit. 4. lib. 3. for. in qua re nihil
aliud difficultatis est, nisi computatio et contributio pensionum
cum fructibus vindemiarum facta in §. fructus 7. §. Pupilianus, a
lib. L. diuortio 8. sicut. matrim. que est ingeniorum ex us. mi
hi placet expositio 2. ualidias 2. mel. lib. 1. A. cap. 7. tit. c. ultra in
numero. A. uos adducit, late que explicat Barbosa ibidem. addu
ci etiam sunt de ratioribus 2. 150. computat. 29. Alvarus
Valaz que in praxi partitionum cap. 29. Benedictus Pinel. lib.
1. selectar. cap. 2. ratio ob quam maritus lucretur fructus extran
tes adhuc pro rata; controuersa est apud nostros. ego sequor Cu
gacium ibi L. unica §. cumq. ex articulo 6. de re iudic. act. q.
percipit fructus sive domini, non ut extraneus, qualis est
fructuarius, qui in ipso re nullum jus habet propter seruitu
tem us. fructus. cum autem fructus quotidia nascantur, et
per singula momenta adquirantur, §. §. interdu de us. iur. u
tu ad crescendo L. que siunt 40. de adq. rer. dom. §. mel. et usuali.
lib. 4. com. cap. 2. A. lib. 8. cons. est, ut iurifaciat pro tempore
quo consistit matrimonium, licet ante periegitur in dissolu
tum sit, quod proderit addicenda.

118

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

FROM THE FOUNDATION OF THE SOCIETY
IN THE YEAR 1660 TO THE PRESENT
TIME. BY JOHN VAUGHAN, ESQ.
OF THE MIDDLE TEMPLE, BARRISTER AT LAW.
IN TWO VOLUMES. THE SECOND.

1704

Printed by J. Sturges, at the

Sign of the Sun, in St. Dunstons

Church, near the North Church

Gate, in the Strand.

Price 1s. 6d.

Half bound in Paper.

Half bound in Leather.

Price 2s. 6d.

Half bound in Paper.

Price 1s. 6d.

Half bound in Leather.

Price 2s. 6d.

Half bound in Paper.

Price 1s. 6d.

Half bound in Leather.

Price 2s. 6d.

+

120

Novae ac Methodica prælectio ad
titulum ff. de Jurisdictioni-
bus et usurgationibus

Auctore Q. D. D. Josepho Fernandez de Re-
tes Jur. et in Salmanticensi Academia ves-
perarum Cathedrae Antecessore =

Leges 12 tabularum, quæ appellantur a Cicerone for-
mæ Juris divini et humani nihil tam ex æte statue-
runt, quam Jus de Jurisdictione, ut animadvertit Fran-
cisus Alduin. ad eisdem ff. cap. 10. sed quia Jus vetus
immutatum fuit a Justiniano in l. unica C. de usurgationibus
formando, et vetera iuris fragmenta interpollata fu-
erunt a compositoribus ut Juri novo convenirent no-
tante Marcio Aurelio Galvano in dissertationibus de usu
fructu cap. 11. pag. 87 et cap. 12 pag. 101 et 109 (quid
quid reclamet Reusidus in suo Triboniano n. 1.) ideo
difficilis reddita fuit tractatio nra ut merito idem Gal-
banus in prin. l. 1. cap. 11. ^{videtur} interpretes in hac parte
presertim antiquiores plurimum Jurisprudentiam tur-
base, quam obrem clarissimi, et charissimi ualde recente
hunc titulum exponendum selegi utilem forentibus con-
troveritiis subtilium scholasticis disputationibus et in foro

id est capio ipius usus, quamvis in iro. tractate dicendus
 sit usufructus, id est capere per usum: hic modus loquen-
 di retinet antra cti. Papinian. in l. deniq. 19. et in l. e-
 quenti ex quibz cau. maior. l. iusto AA. s. filius famil.
 l. 9. ult. Q. hoc tit. dixit usu adquirere per usum non au-
 ferri, capere usu, et usu non capere. Ulpian. in l. ait Praet
 2. §. 1. ex quibz cau. maio. itidem uerbis ubi Paulus
 in l. Praetris §. de damno infecto, dixit capere dominium
 per longi temporis spatium, si uolo in l. ult. Q. pro empto-
 re. fundum longa possessione capere. ex quibz apparet
 idem esse usufructus quod capere per possessionem, uel per
 spatium temporis, notat Quarenus in prin. et Verembaq.
 in 2. ad notum Freutlerus volum. 2. sectan. dignit. 22. l.
 thei.

2

Ursenim. apud ueteres auctores possessionem signifi-
 cat, imo ex hac uulgari significatione illa praedia in qui-
 bz plenum ius dominii non habebant, sed tantum doctri-
 num utile, sine bonitatum appellabant possessiones, ad-
 diffam illorum in quibz habebant dominium plenum, si-
 ue ius quiritarium, quo dicebant, agros. l. que, s. 1. §. 1.
 Festus Pompeius lib 14. uerbis quae ad ius
 pertinent significatione ibi possessiones appelland agri
late patentes, et publici, et privati, qui non mancipia
fiunt, sed usu tribuantur. Ulpianus lib 4. sectan. an-
 tiquitatum cap. 7. Renard. ad l. 12. tab. cap 16. uerbis.
 l. lib 5. cap. 5. tit. Q. mos uata lib 1. illust. tractat. 2.
 cap 2. ubi itaq. usu tenus adquisita praedia possessiones
 appellabantur, et possessionis dicebatur usus rei teste. Elio
 Gallo uetere i. 16. ubi proxime, quo sensu Horatius lib 2.
 Satira ult. dixit quendam si uelitis consultis mancipat
usus, id est quarundam rerum dominium adquiretur

et Academia diffiilem, et ut bene uos doceam in limi
ne reponite Diuini effatum ueteris Poetæ
ci ante = Ante uirtutem, sudorem Diu immortales
posuerunt = sic ego traddam, sic asequimini prole
tionem meam.

Prima Pars de Usucapionibus, prescriptio
nibus, et Usurpationibus in communi, ubi
etimologia, et diffinitio explicantur.

1.

Verbum usucapio est ex duobus compositum, nempe
capio et usu, siue per usum capio, apud ueteres non capio
dicebatur, ne cum dicimus moras causa capionem, pigno
ris capio nempe significamus, capere per causam moras
uel in causam pignoris, ita Marcus Cato lib 1. questionis
epistoliarum, apud Agelium lib 7. noctium Roman. cap. 10
quem locum Agelii carilantus non nulli apud Osualdum
ad Donel. lib 5. cap. 5. lit A. Hieronimus Rsin in rubr.
C. de usucap. p. n. 4. Carolus Augustinus Mella in
disputationibus de usucapione, et prescriptione l. 1. g. cap. 1.
n. 2. quasi deficiat comparatio pignoris capionis et usucap
cionis, quia pignoris capio est capere pignus, ipsum, ius
capi uerò est capere per usum, sed non usum. Unde dedu
cunt male ueterem Grammaticum dixisse usucapionem, sed
debuerunt animadvertere Agelium non tractasse de usu
cacione, sed tantum de uerbo capionis an latinum, et
usitatum esse, probasse que intantum ex Catonis loco, que
redidit frequenter reperiri in bonis auctoribus, deinde
duo illa exempla; nihil g. prohibet dicere usucapio

per possessionem; bene tamen uerum est latius patere
u^{er}b^um usus, quam possessionis, quia possessionis esse non po-
test, nisi in rebus corporalibus L. 3. §. de adquis. pos; usus
uero etiam dat seruitutum et ceterarum rerum in corpo-
ralium L. 1. §. ult. D. de aqua quotidiana et huius. ut
obseruauit Salban. d. cap. 12 n. 3.

3

Deinde capi significat perfectam rei adquisitio-
nem ad diffam uerbi acceptio, quod denotat adquisi-
tionem imperfectam: ille enim capere dicitur, qui acqui-
rit ut perfectio rem sibi retineat; ille uero diciam ac-
cipere, qui ita acquirit ut res ab eo auferri possit L.
alibi 71. de V. S. que continet propriam significationem
horum uerborum, namque quod in l. 140 eiusdem tituli
dicitur: capere aliquem intelligi, quamuis sit alii ad-
quisiturus pertinet ad tractatum I. Papie, et sensus e-
rit quis possit acquirere alii ex testamento debere
esse eadem ex persona sua, ueluti filius ut acquirat
Pater, licet enim alii acquirat, ipse est qui capit, notant
Alciat. Rebuffus, Albertus Gentilius, et alii in l. 140
ex qua significatione uerbi capendi incipit constare
adquisitionem per usum, siue usucapionem tribuere
plenam, et irrevocabile dominium. Ulpianus in fragmen-
tis regul. tit. 19 §. usucapione 8. ut inferius demons-
tramus.

4

Diffinitio.

Sequitur nunc proponenda, et breuiter exponenda
usucapionis diffinitio, que extat in l. 3. hactit. et apud ul-
pian. d. §. usucapione 8. et diuum isidorum lib. 5. ori-
ginam cap. 25. Modestinus ita diffinit: Adiectio do-
mini per continuationem possessionis temporis legitime
finit. Ulpianus ita: Comitum adeptio per continuatio-
nem possessionis anni, uel biennii; forum mobiliu anni;
in mobiliu biennii. isidorus sic. adeptio domini per

li introducta sit cum illis conditionibus, et non aliter dici non potest esse propter substantiam eius cum sine illis sustineri non possit, quare melius dicendum est hec requisita virtutaliter esse in verbis possessionis quo ubi diff. ut recte sentiunt Petr. Gregor. lib. 40. sintagmat. cap. 1. n. 6. Petrus Silkenius de prescriptionibus l. 1. p. 2. cap. 2. n. 10. et duobus sequentibus quos sequi videt. actualis. d. 1. lit. e. Dum ergo potest hoc referri ad An. d. n. 13. quia possessio non aliter talis dici meretur, nisi que iusta sit, tamen iniusta et acquisita sine titulo potest esse defectiva et incumbatio, nec nomen, neque effectus possessionis nisi habeat: deinde mala fides et iniustus animus non gerendi alienum, improbam reddet possessionem, iusta enim est qual affectu, et estimatione domini aliquis acquirit l. 2. et 4. l. Longi 7. C. de prescript. trij. vel quadrag. an. 9. secundum substantiam matam verbum possessio in hac differe claudit fiduciam, et bonam fidem, quod novissime explicant satis ex prece Galban. de usufructu d. cap. 11. n. 6. et eius dirigitur Mello d. 1. p. 2. de usucapionibus cap. 2. n. 1. et 6.

Sequitur ut videamus quo jure inducitur sit usucapio utrum simili Romanorum, an jure gentium? Hanc questionem summo vi, et validissimi sacertis versant auctores nostri; nos autem ut illam potius decidamus, quam disceptemus asserimus acquisitionem per transcursum temporis factam a jure proprio gentium dimovere, sed usucapiendi formaliter qua utimur, requisita et conditiones sine quibus non procedit a jure privatum esse, imprimis negare non possumus, derelictionem esse modum abiciendi dominium, et per occupationem rei derelictae esse acquisitionem jure gentium. Equivocum ratione q. 8. alia causa 7. de acqui. rer. domini. 4. hoc amplius ab eadem sequenti in 6. de rer. divisi; est etiam certum, longum silentium domini derelicti non curantis, pro derelictione dicitur si expresse voluntate presumpsa l. si finita 15 §. si autem

6
Quo jure inducitur sit usucapio.

satis valde desiderium videtur. hoc g. sensu usucapio-
 nem, sine prescriptionem Juris gentium esse censuerunt
 Petrus Gratianus. Petrus de potestate Principis cap. 25 n. 3. Hugo
 Grotius lib. 2. de jure belli et pacis cap. 4. et satis expre-
 se utique. Menochius illustr. cap. 51. ex n. 16 quamvis
 inconsequenter contrarium docet n. 28. Calvisius, sine
 artificio inter Martem Salicam et vindictas cap. 7. § 1.
 possunt q. in his connumerari domus Soloniarum de jure in
 Romanum tom. 1. lib. 3. cap. 3. ex n. 16. Petrus Sicutius de
 prescriptionibus § 1. cap. 11. quamvis solum de approbatione
 loquantur.

7

Quoad formam vero et requisita asseneramus esse Ju-
 ris civilis Romanorum; neq. enim credendum e. Juris auto-
 res in tradenda usucapionis origine mentis fuisse et
 plane vlgiam. in frag. tit. 1. § 6. usucapione e. connumerat
 usucapionem intermedios adquirendi domini a jure pri-
 vatum in ventos, et Justinianus in prin. inst. hostit. expre-
 se affirmat a jure civili ~~prescriptionem~~ fuisse constituta.
 deinde l. 1. § 2. tab. tertius designavit intra quod res usu-
 caperentur: cavet ne publicum, aut futurum potest usu-
 capi; interdixitque usucapionem hosti, id est peregrino
 qui jure Romano non audebat, ut notat Jacobus Got-
 fredus ad l. 2. tab. in tit. tabul. 6. § pag. 212. quae om-
 nia magis singularia sunt, quam ut juri gentium po-
 sint attribui, idcirco in hoc sensu accepti rectissime
 sentiunt usucapionem Juris civilis esse. At in cum mul-
 tis a se relatis in rub. C. de usu. proem. n. 40. Petrus
 Sicutius volumine 2. disput. 22. tit. 1. lit. C. et plurimi
 apud Menochium l. cap. 51. n. 28. utrum vero h. decem-
 virales, quibus usucapio constituta fuit, ortum habuissent
 a legibus Solonis, vel Draconis, Atheniensium le-
 gulatorum, vel a moribus reipublice Laedemoniae, ex
 quibus plerumque desumptae fuerunt teste Pomponio in l.

21. de damno infecto. i. g. si ex p. veteris dñi dat intermissio
possessionis per multum tempus, et ex p. noui possessoris dat
continua possessio, conis est ut huic procedat adquisitio, que
nati rone fundat, et a tribu debeat. Iuri postumum: ad no
uerunt Ius hoc omnes penes, et scriptores Iustus lib. 5.
arrabium dixit vetera regere esse uaniloquentiam, i
bius que equitatem commendat Cuius lib. 2. officior. i. bi
quam autem habet equitatem ut agrum multis annis
aut epim seculis ante possessum, qui habuit ammisat.
Si Sacedemonis apud Isocratem illi qui civitatem Me
lanensem, tanquam suam antro sculis regerebant res
pondent insulecagere, cum firmam, stabilemque possessio
nem longadus reddisset. Si Sulpitius contra Marichum
dignitatis ostendit iniquum esse ut quod populi Engier
in Italia aliquando seruient dendo in eandem serui
tutem deducerentur, aqua fruantur facti immunes per
longam possessionem libertatis, apud Liuium lib. 35 et
et alii pareamus exemplis non male Placidus contra
tes lib. 1. historie inuerebundum appellauit Henricum im
peratorem Latinum, quia indubium reuocabat ueterissi
ma, et longa possessio ne oblecta. sed quamuis hec in com
muni iure gentium attribui debeant, non tamen facile
ab illi iure tempus assignabimus in quo perficiat usucapio,
nihilominus dicendum e tempus immemorabile, id e
cuius memoria nescit l. 3. 6. Iuris aque Q. de aqua quo
diana et cotius sufficere etiam secundum illud Ius; q.
si hoc tempus a iure gentium non est, nulla usucapio inde
manare potest; deinde centum annorum transcurus sig
ficiens uidetur, nam Romani contra Marichum tres ge
nerationes opposuerunt ex iure gentium, que non quin
ta annos facient apud Liuium lib. 34, imo cum aliquo
ritulo possidendi quadraginta anni satis sunt ad usucapio
nem ex ipsa rone hanc, quia diuturnum silentium

non debent, aliqui omnes vacillarent de iure rerum
 suarum, cum omnes possent dubitare, an aucto dñs emi-
 sent, additur deniq salia ro ex L. ult. §. 2. p. us, ut sit
 finis litium; completo enim usucapioni tempore, nullum
 Jus, nullane actio superest adversario, quod utilissimus
 reipublice esse f. vulgo ex cap. firmam lib. 7. de dolo et
 contumacia, et alibi: has res et causas introducendi
 usucapionem illustrant omnes ind. L. 1. et ~~transcrip~~
 sit vna L. 1. tit. 29 part. 3. addepsi sunt Menchaca
 illust. cap. 52. Sololanus latissime d. 1.º homo lib. 3.
 cap. 3 ubi alias addit, sed que ad predictas reduci po-
 sunt Gulkenius de prescriptionib. l. p. cap. 1. per totum
 Connan. lib. 3. comment. cap. 11. Mella de usucapionib.
 l. p. cap. n. 7. Balduin. ad L. g. 12. tab. Ant. Tab. in iuris
 pñta tit. l. prin. 2. computatio re 3. et alii apud Pichon.
 in rubr. h. t. n. 43.

Cum ergo bono publico introducta sit usucapio d.
 L. 1. h. t. coll. e. ut et iam equitate nitatur: quia uttes
 tatur Cicero, tam lib. 1. officior. quam de senectute omnia
 que pro salute reipublice sunt equissima sunt; quia
 salus populi suprema L. debet esse, quae de causa Horatius
 in arte Poetica dixit utilitatem publicam esse matrem
 iustitiae et equitatis versus sunt. =

g
 utrum equitate ni-
 tatur.

Cum ventum ad verum est sensus, moresque repug-
 nant.

Et que ipsa utilitas iusti, prope mater est equi-
 tas. Quod forsam desumpserunt ab Aristotele qui lib. 1. Re-
 thoricor. cap. 13 equitatem ita dicit: quaedam equi-
 tas est que in utilitate publica consistit, quaedam que
 consistit in mansuetudine; hęc equitas mansuetudi-
 nis solet iure appellari bonitas, et equitas, quam
 cum sectantur Iudices contentis dispositionib. Legum

2. q. postea A. D. de Orig. Jur; an vero essent ex duabus
tabulis, quae per decem viros adductae fuerunt ut in eodem
terto dicitur, magis dubitari, quam decidi potest; si simul
sane in legibus Platonis, quamvis commemoratis sub h.
12. de Republica mentionem fieri acquisitionis per suffra-
gionem possessionis, et temporis, quae instar est usucapionis,
et superiori n. probant illud acquisitionis genus a-
pud Graecos cognitum fuisse, ex quo summi potest conie-
tura a Graecis ad Romanos transisse, sed Balduin. ad
l. q. 12. tit. de Usurariis prim. in st. hostit. Galban. di.
cap. 11. de usufructu n. 2. pag. 84. Mela de usufructu
lib. p. 1. cap. 1. n. 6. censent de eare nihil in Soloris
legibus cautum fuisse, quia nulla memoria extat apud
scriptores: quae ro mihi non narridet; multa enim anti-
quorum monumenta temporis infuria perierunt, quae
re existimo si non legem, quam, saltem a Graecis urbi-
bus traductam fuisse usucapionis matrem in confuso, quae
postea a Romanis specialius perpolitata fuit: illud tamen
vasecurandum est hodie effectam esse a probatione Ju-
ris pentium; cum nulla gens aut natio sit, quae non u-
tatur hac acquisitione, licet sub diuersis statutis u-
niversaeque patriae conformibus ut notant auctores
superiori n. l. d. d. tit.

8
Qua ratione inducta
sit usucapio.

Succedit ut inquiramus qua ratione usucapio intro-
ducta sit, de qua re sic censuit Celsus in l. t. hostit. do-
no publico introducta est usucapio; ecce habetis causam
introducendi, nempe publicam utilitatem, ne rerum
dominia diu in incerto essent, ut ipse prosequitur, ecce
rationem ut homines desidiosi non sint, et curam perant
rerum suarum, scientes negligentiam puniri earum
ammissione, et rursus ut possessores securi colant agros,
domos in colant, et reparent, ceterasque res tueantur
si quidem post tempus statutum veteres dominos timere

tem, id est secundum utilitatem publicam sit usucapio, quod licet n̄ ita, prout it Mella ubi proxima n̄b quamvis aliter alii superiori n̄. laudati.

Proxima superiori questio est, utrum contra rationem sit usucapio, quod prima facie dicendum ē id debet. quia ad alienandum, sive ad amittendum rei proprium dominium, primarie, et potissima ratio naturalis est voluntas dñi q̄. per additionem 40 inst. de rer. divisi. quia id q̄ n̄rūm ē sine facto n̄ro ad alium transferri n̄ potest l. id q̄ n̄rūm ff. de leg. 2. l. si ego q̄. ff. de iur. dotum sed per usucapionem res amittitur contra domini voluntatem: q̄. est contra principia juris naturae; quod enim non nulli volunt interpretari voluntatem in eo qui patitur rem suam usucapi quod usuata hb̄ s. ad Pomel. cap. 4. lit. R. et cap. 30 lit. c. Benedicium Pinel. hb̄ 1. selectar. cap. 17 n̄ 13. proprie n̄ spectat ad voluntatem amittendi de qua hic loquitur, agimus enim de expressa, et voluntate h̄c est interpretatio; que n̄ nunquam est preter, non nunquam contra voluntatem dñi, et sola juris censura inducitur, ut post multos docet Barbo. in l. si quis emptoris c. de prescript. 30 vel 40 an. ex n̄. 14. Perinde, quia iniquum ē nata ut alter cum alterius iniuria fiat l. completior l. nam hoc nata 14. Q. de condict. indeb. et contra preceptum naturae, suum jus cuique tribuendi: sed per usucapionem suum jus dñi auferitur: q̄. contra rationem naturae est usucapio.

10
Utrum 2um. rationem naturae sit usucapio.

Variis modis degunt interpretes in desideranda hac questione, quorum placitis omnibus, potius quon reiectis sic de finienda censeo: Precepta juris naturae, quaedam sunt universalia quaedam magis specialia ad casum de casum; quaedam illis gentibus praestant, imo derogant obtentu maioris boni: Divisio attribuitur secundum juris gentium in l. hoc iure s. de just. et j. commutatio optima fuit attempto primo statu in quo nondum refrigerat fraternitas

11

permissis erant ut dicitur in l. d. iterum qd d. sequit
3. de uo. quamobrem Constantinus sanxit ut anto
ritas de iurandi de hac equitate soli Principi reserva
retur l. i. ineta l. ult. c. de legibz. que in iudicibz. qui
secundum illam iudicant dicitur cerebrina equitas a
Fabro in jurisgr. tit. l. prim. 2. illat. l. 1. neq. enim 2.
equitatem, quam sibi fringunt, sed secundum ius scrip
tum receptum debent iudicare, ut docent Jaso post
antiquiores in d. glauit n. 3. c. de iudicis Jacoby Me
noch. c. homo 10 consilio qd n. d. Alia equitas est
interpretationis quam Gregis Epique iam uocant, nos po
sumus eam appellare equalitatem in d. cum scriptu
ra, pensatis debitis circumstantiis, et reductis ad men
tem legislatoris; hęc equitas que proprie e iudicium
et optimorum juris interpretum opponitur summo
iuri, id e illi iuri quod se iuri subispeniti stiment
inspectis uerbis legum, neq. ab illis potentes recedere:
de qua extat elegans Ciceronis iudicium in ora
tione pro Coquina ibi: ex hac equitatis campo ad is
tas uelhorum angustias, et ad omnes litterarum an
gulos meruocis, in his ipsis intercludere uis inuicis;
quas mihi conaris opponere; n. deici iniqui, sed de
Gregi, peractum hoc hui uidet cum sit absurdum
et rigorosum: prequiturque refellens hoc acumen; iu
tord Ciceronis simile e rescriptum, q. extat in l. ex
tat 13. de dec. quod metus causa, de qua equitate re
te dixerunt ultra laudatos ab aualdo ad Donel ho
1. cap. 13. apim. Budens ad l. 1. de iust. et iure. Cora
lius lib. 2. de iurciuili in artem redigendo cap. 15. Ja
coby Menoch. 3. homo consilio 202 ex n. l. usque
ad 20. iq. cum iudex cerebrinam equitatem testa
ri n. possit, quia mansuetudinis equitas soli Princi
pi reservata e, et Epique in tantum uersetur circa
interpretationem legum, conis est ut secundum equita

et auferendi ^{et} omnia rerum minima ex iustis causis, cum ipsa sit
 legis fit ius, regina l. 2. de legib. q. quod potestate
 consulit saluti. Et deinde quia ius canonicum, q.
 usurpationem, animarum recipit et retinet iustitiam
 cap. ult. de pro. prescriptionem cap. 1. cap. vigilantibus.
 quest. 3. per d. i. p. h. b. et in decreto Gratiani l. 6.
 c. 1. q. 1. c. 1. m. sed n. retineret si n. euet. tuta. cons
 ubi propterea et equit. ita secure censent (quatuordecim
 quest. 5. art. ult. l. per totum. Istus de just. et iure. lib. 4
 tractat. 2. dist. 1. pag. 300 et sequentibus. Lacer Molina
 Boccius epon. l. 61. Lesius lib. 2. cap. 6. dubitat. 17
 Tapia 2. thoma lib. 1. de iure sacro n. 123 Illustrissimus
 Eligius Basen. c. 1. de iure moralis lib. 5. quest. 23 art. 5
 c. 1. n. 15. in floribus theologie practice verborum
 l. 2. Joanne. Diana parte 6. resolutionum tract. 7. res. 1.
 48 ex n. 57 Sanchez Abulensis in selectis dist. 1.
 Preceptor coll. l. 12. art. 25. quamvis aliter distin
 quat gloria in d. cap. vigilantibus, quam sequitur osud
 3. cap. 30 lit. d. et aliter tenuerunt nonnulli theologi
 quos precipitanti reiciunt.

Illum de effectu usurpationis videndum est. Per
 illam acquiruntur plenum perfectumque rerum dominium
 quod didimus quiritarium; erat enim civilis modus
 acquirendi et manipulatio, et in iure cetero usque in
 f. d. m. lit. 1. q. 1. m. res vero omnes aut manipulatio erant
 ab illis magis. Manipuli dicebantur pradia Italicas
 edes animalia mansueta, sive, que prae gratiam pascentur;
 tam res mobiles que erant in perfecto dominio utentium:
 nec manipuli dicebantur pradia prouincialia, sive
 essent stipendiaria senatus, sive tributaria Principis
 quia dominium quiritarium eorum apud populum Ro
 manum, vel apud Principem residebat; possessores vero

13
 De effectu usu
 capionis.

charitas inter homines, neq. eorum animos inuaserat
auaritia, sed potius illa ingruente, et ex altera
parte desidia, qui ex laboribz aliarum uictitare uolebat
ita discordia, inuicem multo melior fuit rerum diuisio, et
unusquisq. proprium haberet, et ut suum curaret, quia
primus rerum status tolerari nō poterat ut considerat Aris
toteles lib 2. politicor. cap. 2: si ergo similitud. preceptum illud
ut proprium nō possit sine uoluntate dñi transferri in a
lium: uniuersale ē, et forsā prius in tempore, quam a
hāc precepta postquam diuisio bonorum intraducta fuit: sed
cum occasio esset multarum litium disquirere anquis in
metranslatibz hūisset frustratransferendis; necne; nec homi
nes fiderent rebz suis, si dñis liceret eas repetere; iadue
ta fuit adquisitio per usum possessionemq. continuam
ad tollendas disquilibras: igit. hinc quous adquisitiois spe
cialiter rōne nati nō licet, derogat querilli genti precepto
de requisita dñi uoluntate in translatione domini, et
ut uno uerbo dicam adquisitio per usum frugum tempo
ris est forte contra preceptum illud, sed tunc contra rō
nem naturam; nō licet quippe alia solidiori, etque magis
publicam utilitate respicit, a quo penur. interpretari
ai parum discrepant Petr. Erge. lib 40 sintagmat.
cap. ult. Vasquez Menchaca Klustr. cap. 52 Couarru
in regula posuor 3. p. apinc. usuald. 2d Bon. lib 5. c.
30. tit 11. Frontellus d. disput. 22 c. 1. ult. lib 1. Km
in d. rubi. ex n. 43 quantum aliter alii, quos ipi re
ferunt, et refellunt.

12
Vtrum in foro consci
entiz admittatur.

Cumq. equitate nati in re sit usucapio, et in
roduca fuerit ob bonum commune, cōs ē ut etiam
in foro conscientiz debeat admitti, ne peccet qui domi
nium, uel Jus per eam questum retinet, et si potes
in conscientiam rei alienę incidat, accidit, quia in Prin
cipe, siue int. humana residet potestas ad illam candi

possessionem rei, tanquam dominus iure proprio, quia Pretor non poterat favore dominum quiritarium, quod sensu accipiendus, est text. in §. quos autem inst. de Honor. sacri, sed huius dominum adiciebatur quiritarium per suffragium temporis, si possessor anno, vel triennio continuis rem possideret, ut in dicitur inst. l. de fideicommissaria hereditatis petitione. l. de remissis 42 de usuris: quos effectus usucapionis notant propter relictos supra n. A. Cuyacius in paratitulis ad art. de usucap. transform. Budius in l. 2. D. de Orig. Jur. h. h. h. h. 7. coniecturas. cap. 4. et de erroribus pragmat. dec. 56. errore A. Richard. in §. in summa inst. de interdictione. 53. C. emendatus Merilus lib. 2. posteriorum observat. cap. 36.

1A

illegitimus tamen communis effectus est, tam iure vetere quam novo, ut qui an non domino rem bona fide et iusta causa interueniente accepit si tempore legis proprio continuo possideat fiat dominus per usucapionem cum alioquin per traditionem dominus factus non fuisset, quia nec dominus erat qui tradidit, nec quisquam plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet. l. tradidit 20 de acq. rer. do. itaq. qui dominus non est si ex iusta causa tradat non transferat dominium, sed causat usucapionem l. de acq. rer. do. ubi 74. D. de contub. emat. Alexander in l. Pomponius 13 §. si iussum 7. D. de acq. rer. do. ubi ad don. lib. 5. cap. 10. l. et si quidem traditam accepit usucapionem dominus fit ut disterte docemur in l. traditionibus 20 C. de pactis ubi verbum traditionibus refertur ad eum qui quando tradit dominus est, verbum usucapionibus refertur ad eum qui non est dominus, sed possessor ab eo tantum nanciscitur, et cum possessione continua dominium queritur, que ut l. etiam conjunguntur et eodem modo explicandae sunt in l. qui fundum 76. ult. pro emptore, probant. etiam text. in l. de orig. 19 cum sequenti C. ex quibus causis maiores l. 1. per totam de publiciana in rem actione juncto.

tantum, possessionem perpetuam habebant, siue domini
bonitarium. Item animalia fera aut arte manuum
facta, que non erant in perpetuo dominio, sed quando sub
domini custodia retinebantur; ex quasi a in libertatem pro
cipiant, amittuntur, et sunt nullius, cadunt que
de novo occupantur. l. 3. cum sequentibus de adquire. res.
dom. §. forte inst. de per. diuis. In summa res mancipi,
poterant ad domino ab alienari, id est perfecte transformari in
potestatem accipientis, et res que non poterant ab alie
nari, siue quia dominum quiritarium, non erat penes
utentem et per se promittitur, siue quia ipse erant
incapaces perfecti domini, ut fere bestie dicebantur nec
mancipi, que labus expressi lib. 2. specul. cap. 19. ubi
alibi laudantur: 19. cum usucapio esset modus civilis
adquirendi domini quiritarii; conuenit, ut res nec
mancipi, que talis domini incapaces erant, non possent
usucapi, ueluti stipendiaria et tributaria pecunia prin.
inst. et ibi Theophilus. h. t. l. unica. C. de usucap. trans
formanda, rerum mobilium nec mancipi alia censu
ra fuit ut dicemus infra n. 50. Deinde res mancipi
non aliter ab alienabantur, quam si in eorum tradi
tione interueniret mancipatio, id est solemnis trad
ditio per as et libram, quam describit l. cap. 19. id
circa si simpliciter tradebantur, tamen dominum bo
nitarium transibat. Ulpian. in frag. tit. 1. §. quoniam
sum. l. 10. Theophil. in §. ult. inst. de libertinis. Postea
uero per annum, uel biennium posse fiebant in domi
nio quiritario possessoris, et per usucapionem ad iura
batur quiritarium, domus bonitario ante adepti:
et hoc sensu propriissime accipitur uerbum adiectio,
quo utitur Affo in l. 3. hoc tit. ut dixi supra n. 4. Sic
similiter is cui Proculus ad iurebat bona, non fiebat do
minus quiritarius, sed bonitarius; id est consequenter

ri n. 5. Deinde quamvis tota a jure civili esset, non est dubium, quin civilis modus sit a jure gentium requisitus, et precipue tollendi concedendique dominia, ut diserte prout Cora rruinas in regula prioris 3p. in prin. quia Jus civile non tenetur per omnia sequi Jus gentium, imo cum instituta Civitatum aliquantum ab eo recedunt, tunc Jus civile efficiunt. Jus civile 6. de Just. et jure Parent, et illustant Cas quez Menchaca lib. 2. Illust. cap. ult. Cuyacius in l. 1. & hucius Indii in eodem tit. Donel. lib. 1. Comment. cap. 12 et ibi uariis modis usuali. lit. e. Madera cap. 4. animaduersionul per totum Henricus Spondanus in temeteris sacris lib. 2. p. 1. cap. 2. g. 1. more civili ex multis causis potest tollere dominium veteri dno, et nouo concedere, quamvis dominia jure gentium introducta sint. Secunda opinio reuocatur cum exponamus quid sit prescriptio, nam e' mera ignorantia terminorum; 3. etiam reuocatur facile; quia licet uili Lex introduxisset usucapionem, et inuenisset hunc modum adquirendi dominium, tamen dominium hoc modo aduersum non minus nate esset, quam aduersum modo dno nati; dominium enim semper eiusdem speciei e, quamuis modi, aut causae adquirendi sint diuersae arguere ex l. 34. genera De adqui. pos. ig. quemadmodum si distat dominium aduersum ex causa emptionis ab aduersum ex causa permutationis; sic nec distat specificiter aduersum per modos a jure gentium inductos, uel per modos juris civilis, ut subtiliter sciunt Bartol. in l. ex hoc jure 5. De Just. et jure n. 5. et ibi fero n. 3. ex quibus una natura delati possunt omnes delitig et subtilitates ueterum, quas male examinat Pius Barboza in d. l. 8. ap. in.

Sed ut uerum fatear hi errores et ad illis profuturos manerunt ex ignorantia substantiae, prescriptionis, quam idcirco inq. exponam: Prescriptio alius communis est alia specialis: prescriptio in communi dicitur quae ex ceptio, q. la

17
De Prescriptione.

§. sediste. 3. inst. de actionibz. Quia alienum SA. L. si dic-
tum 56 §. si cum possit 3. D. de iurisdictionibz ubi qui rem
alienam vendidit liberatur a periculo evictiohis, si em-
ptor eam usucepit, vel usucapere potuit et per eum de-
bit quominus usucapio effectum sortiretur, probant etiam
sept. inst. de damno 18 §. 1. D. de damno infecto L. servitus 4. §.
lana 15 hoc tit. L. si adversus usucapionem L. 1. D. de edicto Di-
vi Adriani tollendo L. 1. et 2. tit. 29 partita 3 docent Bonet et
quosdam cum multis d. lib. 5. cap. 29 per totum, et omnes mem-
brato laudati supra n. 12.

15

Nec probandi sunt veteres interpretes, quorum longum cata-
logum recenset Casquez Menchaca illustri. cap. 54 §. 1. qui dis-
putabant, utrum per usucapionem tolli possit veteri dño domi-
nium rei, et adquiri novo usucapienti? quoniam dicebant do-
minium et juris gentium. Sed hoc iure S. de iur. et iure, usu-
capio juris civilis, sed ea que juris gentium sunt per jus civi-
le tolli non possunt §. sed natia Inst. de iure nat. g. usucapio
nec tollere, nec dare potest dominium directum, et perfectum,
sed ad plus utile. Alii dicunt per triennalem usucapionem
adquiri dominium directum rerum mobilium, sed per dece-
nnales tantum adquiri dominium utile rerum immobilium
quam sententiam sequuntur Menchaca ubi proxime. Covarruvias
in regula prosubi §. 9. in prin. n. 3. Pinelus in authentica
nisi orientale n. 36. et dubiis sequentibus C. de Bonis maternis,
sed utraq. sententia commentitia est, et contra jus inducta. Tertia
sententia est aliorum veterum quos sequitur Petrus Barbosa in
L. si quis emptionis 8. in prin. ex n. 12 C. de prescript. 30. vel 40
art. 1. distinguendum inter dominium civile, et dominium
nate, assertivumq. per usucapionem rerum mobilium, et im-
mobiliu adquisi dominium civile, nate vero remanere pe-
net veterem dñum.

16

Sed hec et hec friusla opinio est, in primis enim quoad
primam opinionem negamus usucapionem mare juris ci-
vilibi esse, cum sit juris gentium saltem introductione ut di-

130

Exposita significatione nominis, ut rem ipsam com-
 prehendamus, quod mihi maximo labore constitit, pri-
 mo servandum est iure Digestorum, et Codicis multas
 fuisse actiones temporarias, quales erant actiones Pecto-
 ri reitorij, que annales fuerunt, cum et Pectoris impe-
 rium annale fuisset, anni inst. de pect. et tempo. ac-
 tionibus l. in honorariis 37. D. de obligat. et act. Item actio
 edictoria redditicia perquam morbosum animal red-
 ditur, id est redditus idnditori, qui morbum, vel vitul
 occultavit, sex mensium spatio concluditur. Sciendum
 est. tempus autem. D. de edictis edicto. Actio quanto
 minoris per annum durat l. cum sex 55. D. de redditio-
 dictis l. 4. C. eodem. actio de impuria annalis est l. ult.
 de impuris, actio de dolo biennalis l. ult. C. de dolo. nec
 opus est alia exempla addere superioris doctrine cuius
 matam ex professo trahant Cujacius in Pragmatica de
 prescriptionibus et terminis: 19. iste actiones a prescrip-
 tione cum limitatione temporis expirant elapso tempore,
 congenerantur sollem ex eo quod suis temporibus in prescrip-
 tione non sint l. Justas C. de iure fidei l. 10. habent
 enim vitam tanquam homo, et termino elapso moribun-
 tur, ad quam equiparationem videtur mihi allusisse
 frasis de nece eps. 30 ibi: vita cum exceptione mortis data
est. loquitur de hominis vita ut potuit loqui de vita ac-
 tionis temporaria: in hac q. exceptione, siue prescrip-
 tione nihil necesse est ex parte prescribentis, solum silentium ad
 versarii sufficit, si non agat in tempore ex elusus est, et
 debitor tempore liberatur ut dicitur in l. si quis 37 de
 fideiusoribus l. ult. rem ratam haberi, nec queri potest au-
 thos, cum ius non plus ei indulserit, quam temporale re-
 medium; quare in hac prescrip-
 tione importunum est que-
 re de bono, aut mala fide prescribentis ut docte con-
 cluditur in reg. prescrip. 2. ff. de h. n. b. v. 7. quemadmo-

reus summonet intentionem actoris, hoc modo accipitur in
titulo ff. de except. et prescriptionib. ubi communiter notat.
sic in l. si debiti q. de solutionib. dicitur per scriptio debi
talis pro exceptione, et in l. l. C. ubi senatores, vel darissimi.
et in l. si filius sol. 7. qui satisdare cogant. fori per scriptio
aliisq. locis que colligit Crisostomus lib. 14 de l. s. et alii
verbo per scriptio, ratio est quia cum Praetor coniciebat formu
lam actioni, qua in rem apud praetorem datum experiret;
si reus in disceptatione habita coram Praetore defensionem
proponeret, condicionaliter coniciebat actioni formulam,
et prescriberet iudici modum, quem teneret in iudicando ita
stiparet Lucium Titium centum seio debere cum eodem
natura pactum fuerit denonpetendo Proprium enim erat
prescriptionis conicienda, adverbium ni, vel nisi, vel si non
Crisostomus lib. 5. de formulis V. nunc ad exceptiones pag.
misi 402. multi apud Richard. in rubr. de exceptionib. a
prim. Cironius in paratielis ad titulum de exceptionib.
et ad tit. de prescriptionib. Paulador. lib. 1. rerum quotidia
narum cap. 1. §. 1. §. 1. et dista 38 in prim. Mella 2. §.
de Prescriptionib. cap. 1. ap. m.

18

Prescriptionis magis specialiter sumpta ex commu
ni usu loquendi letorunt significat exceptionem tempo
ris, qua tenus consequitur securitatem contra adversa
rium: hoc modo dicitur tit. ff. de diversis, temporaliu
prescriptionib. in cuius serie tantum agitur de excep
tionibus, que ex transcurso temporis parantur, et text. in
l. de l. 76 §. 1. de contrab. emp. ubi heres potest uti in
dem defensionib. quibus uti potuit de fructus, et per con
prescriptione temporis, quam ipse adquisivit et in l. pa
tionum 5. §. si ingenuus esse dicatur, et in l. per scriptio
6. C. de operibus publicis, et in aliis multis locis: notant
signa Iudaei et Conrardus lib. 3. Comment. cap. 1. n. 2. de
his Silvanus de prescriptionib. l. 3. cap. 2. ap. m.
Quarta. ad Donel. lib. 5. cap. 4. ut. m.

dictum proferri, abque effectu prescriptionis.

21
Novae prescriptio
actionum.

Novi Jure Codicis quod extat in l. si quis 3. C. de
prescriptione 30 vel 40 annor. que desumitur ex l. unica C. Theo
dosiano de actionibz certo tempore finiendis. cautum fuit
ut omnes actiones tam in rem, quam in personam, tam Uni
versalis qualis est petitio hereditatis, quam specialis, ut
rei vindicatio et similes, tam ex contractu, quam ex quasi
contractu civiles, et Praetoria, item ex delicto, vel quasi deli
cto provenientes tollerentur silentio sine prescriptione 30 an
norum vel non haberent facultatem dividendi nimirum q.
expresse sancivit Justinian. in l. 1. C. de i. ad huc C. de
annali exceptione l. 2. v. 1. C. de constituta pecunia l. ult.
C. de ven. novella ut sponsalitia largitas cap. 7. et 8. Unde
sumitur authentica male fidei C. de prescript. longi temp
30, vel 20 annor. l. 21. et 29 partit. 3. adeo quidem ut
Majorianus Imperator sanciret ut conditio adscripticia
et originaria abderetur post 30 annorum silentium. sed
haec constitutio sublata fuit novissimis constitutionibz, quibz
caveatur ut adversus adscripticiam, seu originariam condi
tionem aeterna fuerit actio, nec prescriptio ulla adversus eas
positi opponi, etiam tricenalis l. prescriptioes 3. C. de prescrip
30. vel 40 annorum l. si quis 55 C. de Reversionibz lib. 20
L. cum satis 23. C. de herediis et demitis lib. 11. itaq. summi
actio que Jure vetere pergebat erat ex novis constitutio
nibz mutata fuit in tam 30 annorum non longiorem; haec
est vis novae tricenalis prescriptionis, quod est observandum

22
De auctore novae
prescriptionis 30
annorum.

Expedi nunc investigare quis fuerit auctor huius
novae prescriptionis actionum, nam de eo magna contem
ptio est inter cultiores non Juri interpretes. Cujas in
pragmatica de prescriptionibz cap. 30 et ad tit. 6. de pres
cript. 30 vel 40 annorum et lib. 18 observat cap. 26 quem
sequitur Petrus Barbosa in rubr. C. eodem tit. ex n. 30 et

siveque ad viginti annos, et non ultra quis promi-
ssile; cauto enim tempore liberatur ut post Bartol.
comparat Amaya ind. l. iustas n. 25.

20

Aliæ actiones sunt, quæ ex contractibus, damnis
acceptis aut iustis promissionibus, debitorum nascuntur,
veluti ex venditionibus, locationibus, furtis, et similibus
causis, quæ a iure civili prædictis quidem sunt (quod est
auctor omnium actionum l. 2. §. deinde de orig. ju-
rim. in si. de actionibus) sed tamen persequuntur causam
iustam, et ad iustitiam commutativam pertinent, quæ
actiones recompensativas non ineleganter appellat sum-
mi iudicis auctor Sac. Alon. de Rust. et iure tractatu 2.
disput. 66. actiones istæ iure Digestorum perpetuæ fuerunt,
nullo silentio tollebantur, nulla negligentia actoris eas
obliterabat prim. insti. de Perpetuis et temporalibus actionibus.
Idcirco contra illas nulla potuit operari prescriptio cuiuscum-
que temporis, idcirco secundum ius Antoninus Caracalla
in l. adversus §. C. de negotiis gestis, actionem negotiorum
gestorum perpetuam esse, nullæque prescriptione colligere de-
cebat. Papinianus idem de actione, vel persecutione pro fi-
dicio missio competenti respondet in l. que fideicomissa 790
de legat. 2. (Diocletianus et Maximianus idem rescribunt
de fidei communi dividendo et finium regundorum in
l. 3. C. in quibus causis cessat longi temporis prescriptio: De
iudicio familiaris hereditatis in l. hereditatem 4. C. eadem
tit. l. hereditas 7. C. de petitis. heredit. l. licet 8. C. de iure de
liberandi, de actione in emptum in l. empti 21. C. de iurisdictioni-
bus: de actione tutelæ contra tutores in l. tutores 8. C. de iurisdictioni-
bus: de actione que competit ad iudicandum, rehaesendum
que finium in l. 1. C. de servis fugitivis: quæ exempla
hæc sunt ad probandum iure veteri usque ad tempus Dio-
clethiani et Maximiani actiones quæ perpetuæ dicebantur
nullo silentio perimi, et quocumque tempore elapso iure in ju-

In regia Honorii, non esse Theodosium senioris, suadent
 quia Junius fuit qui cum Honorio imperavit ut est
 constans et ipse Cyprianus fateatur: de his Amianus
 auctor fere illius seculi secretarius Regis Gothicorum
 Alarici, qui Codicem Theodosianum ut epitomen rede-
 git, quo hoc die utimur, et notis illustravit ad dictum
 titulum octavum verba illa Patris nostri Theodosii qui
 ex nitebatur Cyprianus ad Theodosium Junio rem refert
 et ex ista forma Valentiniiani auigit, quibus addue-
 tis rursus hanc sententiam profero.

24

Per superioris fundamenta obitant, non primum
 cui ex nota Anniani iam satisfactum manet, ille enim
 novella, quamvis in titulo proferat utrumque imperato-
 rem, quia simul imperabant, tamen ab illo reddenti-
 niano promulgata fuit, ut ex subscriptione constat, deo
 vero avertit a Patre suo inductam fuisse, qui ipse
 solus loquebatur, ut in eo attestatur aperte in novella 12
 sua iam allegata. Quorsus non obstat 3^a L. unica C. The-
 dosiano & actionibus certo tempore finiendis, quia postea
 prebet solidius fundamentum pro hac sententia, si quidem
 Theodosius Junius fuit, qui cum Honorio imperavit, et
 cuius tempore perfectam genuit Asclepiodotus, ut con-
 ferunt supra laudati: quod emissa fuit prædicta constitu-
 tio quo tempore Theodosius imperavit cum Honorio, et
 antiquam collegam imperii assumeret Valentinianus
 ipse generum: in Codice vero Justiniani Honorius pro-
 mittitur non quia fuisse auctor, ut contra expressa te-
 stimonia superiora allata censuit Connamus lib. 3. Comment.
 cap. 15. n. ult. sed quia antiquior erat et communibus
 auspiciis promulgata fuit Ravenna, quamvis collega
 eam curasset.

Sed Alexander 3us Pontifex. in concilio Laterano

25
 explicat cap. vigilanti
 & de prescriptis in bus.

La 1re de Prescriptionibus cap. 1. n. 7. Qualis ad Donel.
lib. 1. cap. ult. sic n. Dionisius Euseb. ad rubr. et ad 3°
L. 3. C. eodem tit. censuit autorem fuisse n^om Thiga
num Theodosium magnum huius nominis 1um n^om
que sequentibus fundamentis. quia Theodosius 2us et Va
lentinianus novella sua tit. de prescriptione 8 avertunt
Patrem Theodosium introduxisse tricenariam prescriptio
nem: q^o n^o Theodosius 2us sed Theod. 1us induxit. cum vi
ro ab historia constat Theodosium magnum n^o fuisse Pa
trem Theodosii Junioris effugit tunc sericulum ex eo
quod Imperatores solent appellare Patres quocumq^{ue}
antecessores L. ult. C. de edendo, rursu d^o cap 30 con. et
inscriptionum d^o L. sicut 3° que precepit in C. Justiniani
ita: Honorius et Theodosius Augusti Analeptodoto pre
fecto Protorio mendosam et corrigendam esse per auctora
tam C. Theodosiani, que tantum habet Theodius cum id
Theodosius magnus, non secundus qui imperavit cum
Honorio.

23.

Verum ab hac observatione Cujacii serio recesserunt
Jacobus Simonius et Joannes Sabarro innotis ad Siro
nium lib. 8. epistola 16 que sequitur novissime Innocen
tius Sironius lib. 1. observat. Juris canonici cap. 15 con
tentes autorem tricenariis prescriptiois fuisse Theodo
sium Juniores. Huius sententia sunt fundamenta, q^o
Valentinianus solus novella 12 de episcopali iudicio
paulo per medium aperte scribit Patrem eius Theodosium
induxisse predictam prescriptioem: Theodosius vero
2us fuit solus Valentiniani, qua rane cum Patrem,
appellat, ut e conuerso Theodosius Junior Valentinia
num nomine filii honorat novella 1. et 2° rursus in
scriptio, et subscriptio d^o L. 3° et d^o L. unica que mis
it ad Analeptodotum et promulgata Ravennae que fuit

Uille Cor. 20.
Distinct. 16.

Juniores, qui deo efesinus dicitur fuit, quia egregial
operam nauavit in conuocandis Patribus ad celebra-
ndum consilium efesinum, presertim Sirilo Patriarcha
Alexandrino, lumine et lumine ecclesie tunc tem-
poris ut memorat Cardinalis Baronius anno xpta
431 ex n. s. Harg. de causa, et quidem iustissima
auctor illius scribitur Theodosium appellauit Efesinum le-
gislatorem.

26

Reg. fundimus textum in Lult. C. finium regund.
quia licet in ea mentio fiat tricenalis prescriptio-
nis prout legitur in Cod. Justiniani, et antiquior sit, quam
L. l. de Prescript. 30 uel 40 an. tamen si reu-
rimus ad fontes ex quibus dimanat, hoc est ad Lult.
C. de iur. in C. Theodosiano compertum habebimus ibi
nullam mentionem fieri tricenalis prescriptio-
nis: illa g. uerbo addita fuerunt a compositoribus propter
subrogationem postea inductam, ad quod miror non aui
mauertisse auctores sequenti Cujacium.

27
De requisitis trice-
nalis prescriptio-
nis.

De auctore huius prescriptio-
nis satis, superq.
egimus, nunc restat inquirere in quo consistat, siue
quibus requisitis indigeat? et sane sibi silentio ad-
uersari contenta est. si enim aduersarius non agat in
tra triginta annos euanesuit effectus actionis, siue
actio ipsa quocumq. conueniatur: ut enim olim, hodie
que quaedam actiones a iure prodite, fuerunt temporaria
ultraquid tempus non durant, ita Theodosius iunior
quibus annis actionibus uitam 30 annos. prescrip-
sit ultraquam non durarent ut multis fundat Amaya
ind. l. iustas s. C. de iure fisci ex n. 16 usq. ad 16.
Ex quo attento iure ciuili minime potest negari ad hunc
tricenalem prescriptio-
nem superfluo requisitis
aut bonam fidem ut expresse patet ex huiusmodi co-

si par. 38 cap. 5. relatus in cap. uigilanti 6. extra de legi
erceptionibus auctoritate tricenalis, quae regionalis que pro
clitionis laudat Efesinum Legislatorem: que uerbi fa
figerunt sapientissimorum interpretum de efe
sino Legislatore dubitantium magis quam disputantium
in ordinis missa facimus megas glosq. et gloratorum ue
torum, quas etiam recitat Pas Barbana in rubr. de
proposit. Po vel Ao an. ex n. 30. et obseruamus in 1.
compilatione Purcellium quam edidit Antonius Au
gustinus, et in alia forti antiquiori compilatione ma
nuscripta in antiquissimis membranis antiquissimi
pariter, et nobilissimi Collegii Diui Bartholomei quam
domi cum magno ueneratione seruo, communicatam
mihi ab illius domus doctissimis alumnis ita legi in
inscriptione textus: Alexander episcopus. clemens
gloribus Martir in lib. Stomatium. locus manuscrip
ti est lib. 5. tit. 8. cap. 1. si forte aliquando publicetur ad
magnum honorem Inuis Scholae: locus apud Ant. Augu
stinum est lib. 2. cap. 18. tit. 18. cap. 7. Unde refellendus
est error aliquotum exemplarium, qui pro diebus tep
tum imputant Clementi Alexandrino Græco scriptori
in libris Stomatium, siue uariq. doctrine quem sequitur
fuit Bacius epon lib. 1. de iure sauro ex 1221. Legi
enim fractos octo libros Clementis Alexandrini, nec
inueni uerba textus, imo nec sententiam, siue enim Pater
antiquissimus est, secundi seculi ecclesie, quo prescrip
tio tricenalis, nec de nomine cognita erat, Clementis
cuius uerba assumpsit Pontifex nouus auctor fuit
cuius scripta n. extant, et n. missis s. emendationibus
Cyacu 3. lib. 18. obseruat cap. 2. Antonii Augustini
in notis ad 30. 1. compilationem Bocci legon ubi
proprie dicendum est lucum Sironis 3. cap. 15. Efesinus
Legislatorem cuius meminit Pontifex uere Theodosius

124

Sed Petrus Barbosa cum aliis aucto-
 ritatibus ubi proxime n. 43 et sequentibus quamvis sub-
 tinet periculis si hoc cor-
 tas iure canonico, et prescriptionem cum mala fide proce-
 re non posse tamen existimat posse in omni casu sus-
 tineri ^{si} ante mala fide si Lull statutum disponat ut
 omnino tollat actio tran. cursu tali, uel tantis temporis
 dirigenda uerba ad actionem iam, non ad prescribentem,
 non tunc ius ipsum est, quod eam consumit, non factum
 debitoris, neque eius scientia aut ignorantia: quod etiam
 post alios Thomae Ioannes Sanchez Abulensis in selectis
 cap. 48 n. 9. Sed hęc opinio parum tuta est, nec iam
 falsa: quia est diff. uerbali non reali, sic uel sic dis-
 ponit que in L. de i. iure derisorio censetur cum effec-
 tus sit idem L. 2. c. communio de Legat. Quinde, quia
 sola obliuio, uel negligentia creditoris sine aliis obliuio
 circumstantiis saltem bonę fidei exp. debitoris non est
 causa sufficiens priuandi aliquem iure suo, maxime, q.
 multoties homines uariis occupacionibus impediti sunt
 ad suum exigendum; tandem quia debitor qui non offert
 sponte creditor, quod illi debet componit exsoluere ex
 iudiciali periculi et fur reputat. Ius autem non potest a ius
 potestate occultam rei detractionem, siue furtum habere
 re cum sit contranata L. de furtis l. probum 47. de i. i.
 g. nulla cautione potest efficere ut cum mala fide pro
 cedat prescriptio actionum commutatarum ut docent
 auctores supra laudati, et Faquinius lib. 1. controuers. cap.
 68 Truentius J. uolumine 2. Dig. 22 l. 4. lit. k.

Verumtamen est difficile applicare ius canonica
 hac in re negotiis forensibus, quia bona, uel mala fides
 prescribentis pendet ab eius occulto animo, et L. operat
 extrinsecus tollendo actionem pertranscursum tempo-
 ris presumit q. solutionem uel satisfactionem interme-
 ditam ex parte debitoris, qui tam diu inquietatus non fuit

29
 Practica huius
 prescriptionis

male fidei C. de Prescriptione longit temporis 10 uel
20 annod. L. cum nobis sitis 7. L. si quis emptiois 8 in
prin. C. l. C. de p. m. 30 uel 40 an. quia non nititur bo
na fide prescribere, sed solo silentio aduersarii. Ita
de uero attento iure canonico in d. cap. uigilanti 6. quod
de hac prescriptione loquitur ut supra fundavi, certum
est constitutionem illam abrogatam esse, ne scilicet
prescriptionem procedere possit tam mala fide. istae enim
actiones non sunt introductae sola juris potestate, sed
adquisitae a partibus ex contractibus, uel damnis acceptis
quorum satisfactio ad iustitiam commutatiuam spec
tat: quare ius efficere non potest ut debitor cum mala
fide, et conscientia peccati, possit alteri tollere actionem
quiritariam, non magis quam honestare furtum, aut ra
tionem; si enim debere, et non soluens tutus in con
scientia non est, licet tempus prescriptionis elapsum
sit; debuit enim soluere cum primum potuit, alioquin
in iure detinet et usurpat alienum, nec debet spectare
ut creditor petat, et urgeat, ut non recte censuerunt A
mayo, ubi proxime n. 23 et cum aliis de bono Barboza
ind. L. si uult 13 ex n. 48: quod usurpando indelitate alienum
prescribere non potest. ita censetur Covarruuias docte
et eleganter in regula posesor 2. q. 2. l. an A. late
Quidam Perez in l. 3. ar. 13. lib. 3. ordinamenti in prin.
Parla. de. lib. 1. rerum quotidianar. cap. 1. d. 11. n. 14
et diff. 12. n. 3. Barbosa cum multis ind. l. 3. ap. in
et ex n. 37 et 88 Quis Gregorius lib. 40. sintagmatum
cap. 8. de prescriptionibus 2. p. cap. 46 pag. 120.
Notus de utraque prescriptione rerum et actionum, pariter
loquens lib. 4. de iust. et iure quest. Sart. A. 4. d. 11. q.
pro notariis Pater Molino eodem tractatu 2. disp. 65. Lemar
tus Lesius lib. 2. cap. 6. dubitatione 6.

de his duabus questionem, quam de hoc agit S. 11. lib. 1. de arbitrar. quest. 49.

In hac diffinitio actionum expeditur recte l. 63. tauri olim l. 3. tit. 13. lib. 3. ordinamenti, cauebatur ut que libet actio siue in instrumento siue extra comprehensa tolleretur transcurso decem annorum, postea in l. sequenti idem Rex Alphonsus sanxit ut post decem annos non esset executio locus, ad quas l. uariis intellectus erant, ut auctores ut refert ibi Pidaus Perez de uelud in l. stat. in alleganda, et Paulador. d. lib. 1. cap. 1. l. 11. que propter l. taurina lata fuit ad tollendas per dicta actionum ambiguitates, qua statuit ut qualitas executiva, que adii citur actioni, ex eo quod in instrumento quarenti in comprehensa sit l. 3. tit. 21. lib. 4. compilationis, tollatur decem annorum transcurso ipsa uel actio personalis uiginti exigat, realis hypothecaria aut mixta triginta, hinc iterum obisias inferret siue seris ordinamenti addita sunt hec uerba in l. 6. tit. 15. lib. 4. compilationis. Lo qual se guarda sin embargo de la ley del Rey Don Alonso nro progenitor, que puso que la accion personal se prescribiera por diez años. Et ualere et perire noua constitutio, siue ut correctoria, siue ut declaratoria. Hi est communis et uerus usus d. l. 63. ut cum multis docet Iul. Barbosa in d. l. sicut n. 83. et agnouit Cardenal 2. como de iudicis tit. 2. d. 1. q. 4. et 2. d. 1. q. 4. n. 9. quamuis alium singularem sequatur numerus sequentibus.

32
Videbis q. in hac l. prescriptionem qualitatis executivae et ipsius actionis personalis; qualitas executiva a. l. inducta est, et beneficio huius introducta cum hac qualitate ut intra decem annos exerceatur: q. si hoc tempus pretercat moriturus et iniquus que neq. amplius exerceri poterit, in super habita bona, uel mala, fidei fidei prescribentis, quia in hac prescriptione tandem operatur. hi. docent Amaya in d. l. sicut n. 25. de

quare hec prescriptio dicitur presumptio soloni ut cum
multis fundat Petrus Barbosa in d. l. sicut ex n. 100
quamvis aliter dicitur Emanuel Rodericus a Silva in
per advocatus huius civitatis in tractatu de salariis
familiarium quest. 55. ex n. 19 imo non male dicitur
hec prescriptio juris et de jure a Louarru. in d. rego
lesor. 2. g. l. n. 6. v. 3. mala enim fides probari non potest
nisi est confessio partis, que confiteatur se scite cas
to non soluisse, quam raro aut nunquam facient ut
notant Louarru. ubi proxime Joannes Eutierrez in l. ne
mo potest de legat. l. n. 487 Lesius d. cap. n. 20. que pro
ter iudici ad absolvendum eum non est opus plibquam
explorare, an tempus prescriptioni necessarium petierint

90

Aliquando tamen incauti advocati amittunt li
tem, quia nesciunt opponere defensionem prescriptio nisi
opponunt enim eam tunc, et absolute dicens prescrip
tum esse actionem, ex eo quod tanto tempore peti non sit,
que defensio est injusta, et statim prodit malam fidem
prescribentis; tempus enim solum, et dumtaxat silen
tium creditoris non est sufficiens ad tollendam actionem
ut in superioribus dixi, quare prescriptio sic opposita in
probum presidium dicitur a Justiniano in rubella. g. id eo
quis sit ubi prescriptio incumbit ut de se fatentur
Hirsilius decis. 229 Ponte consilio 48 apud Joannem
Franciscum Capiblanum in tractatu de Barribus prag
matica l. n. 218 et sequenti, notat etiam Menoch. lib
6. presumpt. 33. debet itaq; advocatus dicere partem suam
soluisse, vel satisfecisse, et ita ex tanti temporis decursu
presuma, et eorum obviare prescriptionem a duersario ut
cum iudicio docet Eutierrez ubi propiine ex n. 200. siq;
opposita prescriptio recipienda est a iudice, sed tunc de op
posita debet revocari, quia est improba defensio, et haec mo

Jure fieri, et cum multis pro more Cartebal ubi proxima n. 2.
et duob; sequentib; actione personalis adquisita e opore
ex suo contractu, aut damno accepto: q. Mo. Silentio aduer-
rei tolli non poterit, nisi cum bona fide debitoris, et sua ig-
norantia ut supra dixi et notant auctores iam laudati.

In quo etiam facile conceditur de l. q. tit. 15 lib. 4. comp.
Latianis, quod auctor ut debita salaria familiarib; offi-
cij, Drophi, Pharmacopoli, et similib; negotiatorib; tollant
prescriptione trium annorum. Cui legi similis est alia in
leg. Flanrie ut tradit Lesius lib. 2. de just. et jure cap. 6. n. 19
et 20 in Pragoma ut refert Ripol. in rubr. de condition. et de
monstrat. cap. lex n. 84. in Lusitania ut memorant Andes Bar-
ma decis. 334, et multa infra referendi qui de Franco et
de Itali celisq; et de alii ponuntis Europ; attestantur. Idem
q. queri an h; prescriptio procedat cum mala fide, et tunc sint
diti in conscientia de hostolapri trium annorum; vel an ihen-
dicendum sit, quod de ceteris prescriptioib; actionum dixi-
mus? ipso iure tolli etiam stante mala fide debitoris cen-
suerunt Amaya in d. l. p. n. 26 Casuallo in cap. Ray-
naldus de testamentis 2. q. ex n. 460 Silva de salariis fa-
miliarium d. quest. 31 Ex n. 23 aqua senta non multum
vocatit Alvarus Galusque consultatione 225 n. 24 quam-
vis nullus loquatur Ex n. 1. usq; ad 16 et ab auctoritate pro-
uabilem censet Joannes Sanchez delect. disp. 48 n. 59. Sed he-
c opinio parum tuta est in conscientia, et in foro iudiciali si
blasphemia debitor ex his causis factus debeat, conde-
nandus erit salarium enim familiaris debetur omni jure
diuino et humano, quod satisfundat Silva in q. d. dicto tracta-
tu quest. 1. et 2. et et iusticia commutabitur in ceteris cau-
sit. q. non potest prescindere prescriptio stante mala fide, ali-
quin foret et uacuum l. et rapinam, q. n. non videt, et
ita sentiant Lesius et Sanna supra relati, et ibi Flores
de dona. idem lib. 1. q. gratia quest. 28. 82. an 38. Accu-
92

33.
L. q. tit. 15 lib. 4.
prescriptione.

li, vel publiciana, vel in iudicium posse repelli appari-
 bentes exceptione temporis perquam plenam rei securitatem
 nactus fuit, ut aduenit recte notant Bartol. et Ant. Fab.
 in eo tractu; non tamen repellitur si agit conditio in debiti-
 ratis est qua ad actiones in rem nascuntur, vel ex dominio
 vel ex fidei dominio proximo. In rem actio 2. Q. de rei
 vindicat. §. l. in re de actionibus, dominio usque prescriptis
 et actionibus ex eo provenientibus per quatuordecim longitemp-
 nis, que est in stat. vindicationibus: sed conditio in debiti
 ut omnes conditiones est actio personalis s. appellamus
 in re de actionibus, ideo q. potest in debiti conditione au-
 cari prout, quia olim prescriptio actionum, que ab ipso
 dominio non dependebant non erat introducta, donec
 Theodorius triennale in p. dup. it, que actionibus istis directo
 opponitur, siue personales sunt, siue reales, siue in pte. §.
 l. licet. c. de p. scriptis. 30 vel 40 an. ut notavit hinc bre-
 viter Paulader. d. lib. cap. 1. §. g. n. 4. Ep. hoc textu etiam no-
 ta prescribentem cum titulo et bona fide non fuisse olim
 actum factum, alioquin contra dnum n. daretur conditio
 prout in §. l. in re de 33. l. repetitio 44. Ad conditio in deb.
 Secus, si prout in re de 33. l. repetitio 44. Ad conditio in deb.
 in l. si alienata soluto matrim. eo n. 35. quamvis aliter di-
 catur (Benedict. Pinel. lib. 2. selectis cap. 15. agitur. d. in
 de nota in eodem textu conditionem dari dno ipse contra
 prescribentem: sed n. e. conditio domini, nam hec dno n.
 datur, nisi contra furem, cuius odio degenerant actiones
 s. si itaq. directis in re de actionibus, secundum principi-
 juris, que recte examinat Ant. Fab. de l. rariis prag. de.
 §. 7. in re de 7. est tantum ad condicendam prout in re de
 erat aliena, ut docent bene quamvis breuiter Charlon-
 ad tit. de condit. in deb. cap. 2. Curiaus lib. 9. obseruat.
 cap. 32. et pat. antiquiores Ant. Fab. in d. §. l.

Secundum exemplum ist: cum si res mobilis anno

38
 de Prescriptione p.
 noris, vel hypothec

Paula dicitur de lib. 1. cap. 1. §. g. Deinde bonam fidem saltim
in initio, et continuam possessionem sine interruptione per
sempiternam. I. nec bona fide 10. C. eodem tit. Paulus lib. 5.
sententiarum tit. 2. Denique res, que propter specialem prohibi-
tionem legis usucapam non poterant, quales sunt furtive,
nec poterant adquiri prescriptione. L. 1. C. de seruis fugiti-
uis. Lult. §. in autem 3. C. communio de legat. I. vide autem
g. §. hec actio. L. cum sponsus 12. §. si res 14. C. de Publician.
in rem act. I. si intelligendis cum glossa, et communis, quod
sequitur osuald. ad Donel. lib. 26. cap. 8. lit. m. Benedictus
et Melius lib. select. cap. 17. n. 1. notant enim in specie Petrus
Barbosa in d. rubr. ex n. 16. Saliam ubi propterea Melius
2. §. de prescriptionibus cap. 2. n. 3. et 4. quod agunt de requi-
sitis huius prescriptionis.

26

Igitur hec uetus prescriptio uidebatur titulo, bona
fide, et continua possessione ex parte prescribentis, ex re
satisque amplius in re, quod ex legibus non esset uelita rem
cap. 1. Prescriptio uen actio in re nouiter ad hereditatem iurium
et inducta contenta erat ab silentio, solaque negligen-
tia aduersarii: motus enim actio abique ulla rei po-
sitione ex se transiit tempore. ad quod Ius canon-
icum tantum adiecit, ut debiti ignorantia, siue bona fide,
daretur ex parte prescribentis ut superius notauimus: cum
huc noua prescriptio inducta sit in Supplementum ueteris
ut notant Cynicius in paratib. ad tit. C. de Prescript. 30
uel 31. an. Melius 3. §. 2. cap. 3. apin. con. e. ut tunc ne-
cessaria sit, quando prior, ubi non licet, uel quia non daret
possessionem, uel quia defuit aliud requisitum, quod ex se
quoribus exemplis constabit.

37
De indebiti 15 §. 1.
Secundum indebiti.

Primum exstat in textu difficili in L. indebiti 15 §. 1. de
condit. indebiti. ubi si indebiti possessio operaliuim tradita sit,
et possessor tandem possederit, ut per longum tempus suam
feliciter possessionem, nihilominus auocari potest ei possessio
conditione indebiti. certum est si agat huius actione rea

Tertium exemplum est: actio que competebat pro legato
 olim perpetua erat, nec illo tempore finiebatur. I. que fidei
 comissa. l. 9 de Legat. 2. quod si res legata ab alio facto sine
 lo possidebatur omni actione pro re competenti etiam contra
 legatarium prescribatur. l. scilicet 36 de usufructu legato, ho
 die tamen sine possessione. l. silentio 30 annorum prescribitur
 actioni pro legato etiam ab herede, et contra legatarium, et mul
 to magis ab herede heredis, l. si sicut 8. quod de re, et quando da
 ri possit bona fides in herede ad prescribendum contra actionem
 ex testamento late et eleganter disputat Joannes Gualterus
 lib. 2. Canoniarum cap. 26 post totum.

39
 De Prescriptione
 Legati
 170

Penult. Si res furthua nullo tempore usucapi poterat propter
 vitium reale furthivitat. Si furthuz in re. holtit, nec admittit
 dat prescriptionem decem, vel viginti annorum ut dixi supra
 n. 35. quod in obrem Cujacius lib. 16. observat cap. 26 rectissime
 dixit ante novam prescriptionem 30 annorum actionem pro re
 furthua eternam fuisse; hodie vero post predictam Theodoricus
 tit. in rem silentio 30 annorum tollitur omnis actio etiam
 pro re furthua competens ut dixi n. 21. ex quibus omnibus deducit
 novam prescriptionem directo ferri in actione ipsa. ob que si
 lentio adversario vitii: veterem usque ferri directo ad extinguen
 dum dominium, vel litem domino proximam, saltem in ex
 ceptione, per quam revocatur actio realis: et tunc operari quan
 do ex parte prescribentis dabatur titulus cum ceteris requisi
 tis: siq. actio quam et ille habet erat actio realis pertinet
 ad dominum, vel litem dominio proximo: sed n. semper tollere
 poterat, veluti si res immutabilis erat et legitima, vel
 aliquod deficiebat requisitum, quo casu tricenaria litem prescrip
 tionis in se sit, in quo lapsi sunt Barbosa m. l. 3. ex n. 6.
 Parlat. l. 1. cap. 1. n. 11. affirm. qui in distincto docuerunt actio
 nes in rem, et mixtas sublatas olim fuisse veteri prescrip
 tione, et novam inductam fuisse ad collendas actiones personales.

40
 De Prescriptione
 rei furthive;

usucapiebatur, uel in inalienabili biennio. secundum quod in scriptum
natura iustitiae in d. de usucapione. Jus pignoris, uel hypothecae
durabat, transibatque res usucapta in nouum dominum cum sua
causa. L. iust. 4. 4. §. n. mutat hoc ut l. 1. §. cum pro d. 2. l.
usucapio 7. C. de pignori. l. in uero 12. D. pro emptore l. p. pro
herede: 50. e. quia usucapio fertur ad dominium, transmittitur
autem ad obligationem, quae non adhaeret cause domi-
ni, quare mutato dominio non mutatur obligatio pignoris
docet Parlatos. quamuis non ita expresse d. cap. 1. §. 5. quod si
possessor perdecem, uel uiginti annos cum titulo et continua
possessione teneat rem, praescribitur ius pignoris, uel hypothecae
et non tantum remouet annum, sed etiam creditorem agen-
tem reali hypothecaria. S. uisitor 12. de diuers. temp. p. s. i. p.
uonatus s. hora n. 34. Caudatus ut docent glossa. Barb. l.
Barb. et Salicetus in d. l. 5. Cuyacius lib. 4. responsor. Lapi-
nari in d. l. 1. §. cum pro d. Barbosa in d. l. iust. e. n.
180. Doctissimus P. Vindicius Vabifolensius de ea de cessione
Iurium et act. tit. 5. quest. l. n. 12 et 13. quod si non detur
possessio ex parte praescribentis, uel detur discontinua, aut
sine titulo, tunc necessaria illi erit noua praescriptio, quae
possit repellere creditorem ex suo silentio 30. annorum,
quod si fiat ipse debitor indiget silentio, et quiete 40. annorum.
Ex nouis constitutionibus, quas eodem. n. reculi. Hodie apud nos in
d. l. 63. lausi sanctorum. quae si contra obligationem huius hypothecae
lauda se praescribit per 30. annos. inde apud nostrates dubitatur
utrum uetera iura correcte sint lege Laurina: quod affirmant
Palatius Rubius, Castillo, et Antok. Gomez ad eam. sed Hieronimus
in l. 6. tit. 15. l. 4. compilationis n. 43. Parlatos. 7. lib. 1. cap. 4. 16.
Petrus Barbosa in d. l. iust. e. n. 122. de ea ubi proxime satis po-
tenter censent. In regni tantum statu esse ut obligatio perso-
nalis cum hypotheca tanquam mixta duret per 30. annos: sed
de praescriptione huius hypothecae nihil noui statuere, et inco-
nstantem manere. Jus commune, et ita soluitur argumentum

aut aliam actionem civilem, sed pretoriam ~~actionem~~ publiciana
nam: quae a Pretore inducta fuit ei qui erat in via usucapio
nis ad recuperandam possessionem si illam aliquo casu amissi
foret L. de publiciana § nam si cui in ult. de actionibz, quod
mibi persuades ex eo, quod ei qui incaperat possidere prescribere
re datur eadem actio publiciana utilis in l. cum sponsus
12 in negotialibz. Eodem tit. 9. absurdum esset credere
derogandam illi esse praedictam actionem postquam tempus
prescriptionis implevit: alioquin qui plus Juris habebat de
riori conditione esset, quod in horum patitur, itorum mibi per
suades ex eo quod Justinianus inquit praedictam actionem
in rem contra extraneos olim datam fuisse, et dum non lo
quitur de domino rei supponit contra eum non fuisse datam
quod est proprium actionis publicianae, quae bonae fidei pose
sori qui rem usucapit datur adversus quicumque extraneus
in cuius potestate non fuerit, sed in contra dominum si rei pose
sionem recuperavit L. ult. eodem tit. Docent cum multis Li
chard. in § nam si cui n. ult. in ult. de actionibz Pinel. lib 1.
selectar. cap. 17 ex n. 26 consuet. ad Bonel. lib. 29 cap. 8 lit.
2. et duplici lit. A. Justinianus vero eodem temore reten
to in l. 2. eiusdem legis de Veteri prescriptione statuit ut
etiam contra dominum daretur, quae constitutio immutavit plu
rimum Jus prescriptionis, et praescribenti tribuit quale quales do
minium, siquidem in quales causa praescribentis contra dominum
ut ex illo teste colligunt Riccius, Oldendapius, et alii com
muniter, a quibus debuit recedere. Uella 3° 2. g. cap. 2. pag.
94. non vero immoramur in eo exponenda, quia parum utilita
tis habet, ^{cum} quae iam prescriptionibus eiusdem Juris sit ac usu
capio ex nova Justiniani constitutione, de qua dicam n. ult.
tantum nota a ^{l. 8.} esse anteriorem, quamvis eiusdem Jus
tiniani sit, ut observat Bonel. l. lib 5. cap. 4. quoniam de actio
ne utilis praescribenti decernenda mutiiter sanctorum postquam
formatam usucapionem in prescriptionem, in quo lapsus fuit Paulus.

A A
 129

41.
De effectu veteris
prescriptionis

Nunc de effectu veteris prescriptionis apertum est:
legua supra n. 37 dicitur non transisse dominium prescriben-
ti, tantum enim causabat exceptionem temporis aduersus
illum qui iure domini, vel iure domini proximi iudi-
cabat, aut petebat rem. Unde retentionem habebat, quod
si aliquo casu possessionem rei amittebat nullam habet
actionem iure civili proditam, neq. ad dominium consequen-
dum, quod non adquisierat, neq. ad petendam possessionem
quia exceptio tantum proficit ad excludendum aduerso-
rium, et retinendam rem, sed inutilis est ad petitionem
i. non exceptioibz C. de Exceptioibz l. si in area 23 Ad
condit. indebiti §. cum in suo 19. carte inst. de ror. l. iuris
que est propria et maxima diff. inter usucapionem et
prescriptionem; usucapio enim acquirit dominium, ideo
qui usucepit potest rem agnoscere, vindicare, ut diximus
l. iuris n. 14. et sequentibz, dolent et diffam agnoscunt l. iuris
cuius ad tit. C. de prescrip. longitemp. 10. et l. 20 an. Conna-
mus lib. 3. comment. cap. 4. Ponce. et Casals lib. 5. cap. 4.
Anton. Concius lib. 1. disputat. cap. 12 Paulador. lib. 1. rerum
quotidianarum cap. 1. §. 1. et 2. per totos Treuderus volumi-
ne 2. select. dig. 22 et c. 1. hic H. Reuad. in Tribonia-
no ap. 1. Saluanus de usufructu cap. 11 fere per totum de
la 1. §. de prescriptionibz cap. 1. unde facile veniuntur
errones ueluturum circa diffas inter effectum prescriptis nis
et usucapionis, et de dominio quod utaq. attribuit apud
Petrum Bardosamint. si quis emptio. §. C. de Prescrip. 30
uel 40 annorum.

42
De publiciana que
competit prescribenti

Potest etiam alius effectus solerter, et caute colligi
ex l. si quis emptio. nis in prin. in qua iustitiamus terra
fuit prescribentem 10. uel 20 annorum cum titulo et bona
fide tribuisse olim prescribenti exceptionem retentionis
aduersus dnm iudicantem; aduersus extraneos uero
tribuisse etiam actionem in rem: non quidem uindictialis

tum non debet interponi: concluditurque solum posse adquiri
 Jus illud quod vestigalis habebat in edibz, scilicet Jus per
 petuum utendi, fruendi que, id est dominium bonitarium
 quod utile dicunt practici, ad quod Jus retinendum sufficit
 vicina misso in possessionem et licet quod propositum fuit
 a Pretore de prediis vestigali, de quo legitur in titulo, Si ager
 vestigalis, vel emphiteuticarius petatur, quod est Jus in rem
 simile vindicationi. actenus vicus

45

Circa eius expositionem primo notandum e predium
 vestigale in ceteris diei illud, quod civitas, vel municipi-
 bus habent perfecta, plenoq; dominio tenent, illudque locant
 in perpetuum, vel ad longum tempus alicui privato, con-
 ceduntque utile, siue bonitarium dominium retento quiriti-
 taris, aut directo, et in simulum, et recognitionem talis
 domini exigunt quotannis pensionem cartam a conduto-
 re; ut po multis hactenus exponit Alvarus Galanus de Jure
 emphiteutico quest. 31. ita dicebantur ad similitudinem co-
 ram, que populus Romanus devictis hostibus in publicum
 redigebat, posteaq; permittibat colonis sub annuo stipendio
 quod in erarium deferretur, de quibz agitur in §. pertra-
 ditionum Ad inst. de her. dicit. om. ubi hoc est quorum
 abolita iam erat memoria tempore Tribonian et ideo
 lapsus fuit Ruard. lib. 1. Var. c. 5. qui dicitur & si de vestigal-
 itate de prediis populi Romani vult interpretari cum debeat intel-
 ligi de prediis vestigalibus civitatum, vel municipiorum de
 inde notandum est usucapionem esse quoad totum aliena-
 tionem voluntariam, illo ut delictis sensu, quod qui non potest
 vendere, permutare, aut aliter alienare non potest consentire
 usucapioni; clarus dicam non potest usucapio adversus Imperio
 referre, qui aliter non potest alienare, quia ipsius negligentia
 non potest producere maiorem effectum ad alienationem, quam
 expressa voluntas s. l. h. quod si in lite §. si quid in fraudem

n. 42. quod si novus posesor in via prescriptionis est, si in
serim admittat possessionem, et ad extraneum perveniat
poterit eam auocare actione publiciana uti dicit Ant. Fab.
in retri ad eundem textum.

Sed ponamus in questione de damno in facto municipes
iuris requisiti ut cauerent securitatemque pperarent vicinis de
damno imminente, noluisse prestare cautionem: in hac questione
dicit int. l. si finita §. 27. et. pondet locum esse secundo de
creto, et vicinum in possessionem missum posse usucapere & de,
ratio enim facili est quia contumacia, et omnis cautionis
stat ex parte dñi pleni, perfecti et quiritarii; poterunt mu-
cipes ex nova alienatione dominium plenum in alium trans-
ferre: d. poterit adversus eos usucapio procedere, nam contra
vellet eadem modo ponamus fundum reuera municipum qua-
dam alienare tanquam alienum novum et proprium posesorem,
et tanquam plene suam tempore legibus constituto pcedere, n.
dubium quin procedat usucapio quia res civitatum non sunt
p. l. de l. publica §. cum sequentibus. C. de v. s. igitur ideo n.
procedit usucapio quando emittit tanquam rehgiale quia n.
seperat, et aliter tanquam dñs quiritarius, sed tanquam
limitatus in quo locum n. habet usucapio, quem sensum vovij-
um esse conis horum textum, ad quem pferuntur Ant. l. 66.

lib. 20. coniectus. cap. 11. et Petrus **Alagonius** in quibus de
emissionibus 2. q. membro 2. cap. 5. n. 26 et Richard. prim.
inst. de interdicitis n. 157 et seqq. Avon in rubr. de v. s. cap.
pro emitore n. 114 et seqq. quamvis contradicant usuali ad
C. mel. lib. 25. cap. 46. lit. I. et Pinel. lib. 1. selectar. cap. 7.

Sed interpretes Housiam, et eos fore sequi usuali et p.
vel ubi proxime, ita exponunt; si municipales sunt dñi et ha-
bent facultatem alienandi edes, ad quid est necessaria usuca-
pio vicinis postquam ex secundo decreto missus e in possessione
si quidem qui rem a dño habet adquiret statim dominium

141

48
omphus caponi d. l. si
mita §. si de regis
lib. de damno in facto

49

causa Patris Alienationes 28. P. D. V. notat adrombe
nedictu Pinel. lib. 1. selectas. cap. 17 n. 11.

His positis facile exponit ^{textus} finge enim pope
tuum locatorem quidam, qui uxor al. uiritate pendebat,
requisitum, ut caueret de d. Bartho. in ^{causa} futuro, non caue
ditur. Missum fuisse in possessionem: mox uel subito uicinus
non usque capiet, quia dominus bonitarius, et si uellet alienare
non posset pro iudicare in municipibus in suo dominio directo,
nec in stipendio aut in uectigali, quod retinent: q. habendo
de eisdem quasi pro derelicto, uel non cauendo non poterit
etiam pro iudicare: igit. ad plus uicinus minus respici debet
in illo iure quod uectigali habebat ita Quales multis
laudatis & lib. 20. cap. 8. lit. n.

explicat. t. in l. cum
sponsus 12. l. in uecti
gali. de publico
in reuolutione.

Eodem modo exponitur textus in l. cum sponsus 12
& in uectigali. P. de publicana, mutata tantum species
pudicibili: finge Civitatem sub certo uectigali dedisse
predium Sempronio, eiusque hereditibus, aliquis casu perue
nit ad Titium in iure qui mihi uendidit: ego autem aue
ri cum Titio et bona fide existimans ad uenditorem spe
tare, pariterque aliquanto tempore cum bona fide, posse
diadem tanquam uectigal exsoluto canone Civitatis
singulis annis, et recognoscens municipe, tanquam ue
cto et directo dno: non potui sane acquirere per usucap
tionem dominium directum, siue quititarium, quia ten
per me gesi tanquam dominum bonitarium, et tanquam
uectigalem, et limitata causa limitatum producit effec
tum l. magis 16. de acquir. rer. dom. q. cum locus non sit
usuratori gloriu domini, succedit prescriptio iuris boni
tarii aduersus Sempronium; qui si in toto eius tempore
superueniat, et predium vindicet actione pretoris de qua
in tit. P. si ager uectigalis petatur, repellendus erit prescrip
tione temporis. ita si perficit prescriptionem, eadem actio
directa competet prescribenti. Secundum superius dicta

peccatum in fide litatis, cum facimus contra iustitiam Theo
 logicam fidei: de qua significatione adnotatur non
 pertinere; uel operationem contra propriam conscientiam per
 tumere, quod est proinde signifikatio nostri tractatus et gli
 lat (Sunt Bonds ad 3. cap. 14 sect. 3. et pat eum dicit ins
 et. moral. 1. Homo lib 2. cap. 8. Thomas Sanchez in pcep
 tallegalgi homo 1. lib 1. cap. 9. apin: Illius Jura in
 caseno moral. 1. Homo lib. 1. quest. 8. art. 1. et fere pecto
 tam questionem, et Moralitq uerbo conscientia. Ex quo
 apparet pro eodem accipi fere, conscientiam et fidem in
 hac inspectione. Fides enim diffinit a Covarruuias vtriq
 cap. de 2. q. 8. n. l. iudicium quoddamque ueridicis
 aliquid, et proinde nostri actus morales iudicamus. Conscien
 tia uero diffinitur a Theologis et Moralibus supra laudatis
 iudicium prauum uidebitur prescribens quod sit apendum.

Ex his facile percipitur quia sit bona uel mala fides, cu
 ius rei extat diffi in l. bona fidei 109 q. de v. s. ubi bona fidei imp
 tor emittitur qui ignorauit eam rem alienam esse, aut uult
 ut eum qui turbidit huius uendendi habere, uita producto
 rem, aut tutorem esse. Ex qua diffine apparet bonam conscien
 tiam arguere bonam fidem, ueluti si quis putet se iuste eme
 re rem, uel adu. uel ab eo qui iure dmi est, et qui huius adie
 nandi habet ut in exemplis ubi propositis, et in aliis que addu
 cunt ad eandem l. Alitatus, Injacius et Albericus Gentilis: qui
 contrarium licet quis adu. rei emat, si contra interdita fu
 ris meretur, ueluti apud ipso uel in ipso sine tutoris autori
 tate uel autorante falso tutore, quem scit tutorem non esse
 male fidei porseri est l. qui a quo libet 27. q. de contrab. emp.
 l. ab eo 122. q. hoc ite. l. ult. c. de usurap. pro comptore: aliquando
 tamen accidit ut is qui contra iura mercatur malam fidem
 de uero non habeat, cum dispositionem iuris ignoret, ut pub
 licianus mulier, uel simplex persona, nihil que operetur contra
 conscientiam: et nihilominus presumitur male fidei porseri

3
 Bona fides.

A

Secunda pars de rebus ad usucapionem.

1 Non semel in superiori tractatu dixi quae sint ad usucapionem requirita, nunc exponere debili agendum est. Sed opere pretium est admonere in hanc bonae fidei possessionis actionem, quam sola silentio contentam esse videmus, sed de usucapione, aut ut vere possessione illam transformata, quae facta possessionis illi dicitur. Haec quoque inquiri requirit bonam fidem, deinde iustum titulum. 3. bonam fidem continuam, id est non commissam, vel interruptam, id est in legitimum tempus, hoc est a iure prescriptum; cum quoque quae requiritur in totidem sectiones hanc secundam partem videmus.

Sectio I. De bona fide.

2 Fides teste Cicero in partitionibus oratoris circa primis omnium est firma opinio sed diffam motus et imitationis animi, quae de rebus firmiter consistunt: secundum hanc acceptio non. Sicut Paulus in epistola ad Romanos cap. 14. v. 23. velatus etiam in cap. ult. de depositionibus et in cap. quorundam 44. de penitentia distinguit. Et in littera Gratiani dicit: omne quod fit contra fidem peccatum est, id est omne quod fit contra conscientiam, et iustitiam, et bonam opinionem, quam de re habemus ut interpretatur Gratianus ubi proxime: illud est etiam aliud testimonium eiusdem Apostoli 1. ad Corinthios cap. 4. ibi nihil mihi conscius sum: id est contra conscientiam meam nihil feci: Fides omni dupliciter accipitur, vel de fide, quae est virtus, vel de ea quae est conscientia: et ideo cum dicitur omne quod fit contra fidem peccatum esse significamus, peccatum

147

noceat usuratori inchoante vel perficiente, et quamvis magis
 necesse adcurruas in reg. d. h. e. 2. p. 6. 7. quem sequitur
 Pater Thomas Sanchez de matrimonio lib. 2. diss. 41.
 ex n. 10. Soto Barbosa in rubr. C. de pignori. 30. vel 40. an.
 ex n. 89. ex ista materia potest dari medium inter bonam, et
 malam fidem ex dubio conscientia possidentis, mihi tamen
 magis placet sententia Patris Molinæ de iust. et iure tract. 2. sup.
 65. ubi his facile docentis inopin. p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

negocii sua imperitia prodest, quae est firmissima presumptio
et a nostris ditionis, hinc et de iure cum contra illam nulla
admittatur probatio textus in cap. qui contra 82. de R. d.
in 6. ad quod alludit Cuius in l. nunquam 31. de heret. nonat
Donal. lib. 1. cap. ult. et ibi usuald. lit. F. Marcus Sclama lib
2. membranatum a. 17. c. 17. quia haec mala fidei
sunt iudicium proclatum contra conscientiam, sed quia a iure
improbata et illa ignorantia, et tanquam supra reputatur
cum omnes tenentur scire ff. l. leges. q. de legib. hoc cas
si dempto certum est illum in mala fide esse qui rem deti
net, quam si non potuisse alienare cum qui tradidit, ita
que qui rem alienam accipit, sed iudicio habente, et ex
iusta causa bonae fidei possessor est l. quibus 28 de noxalibus
actionib. cum qua iungendi sunt textus in l. si finita 35.
et Julian. de damnis infecto si iure ff. de acquis. po. quan
torem Cujacius tractat. 6. ad Affragnum in d. l. 28 et lib.
18 observat. cap. 25. admonuit malam fidem non esse scien
tiam aliene possessionis, sed iniuste quia aliquando res alie
nas cum bona fide possidemus, ut in exemplo proposito; locum
etiam usuald. ad Donal. lib. 4. cap. 24. lit. C. ibi in rubr.
de iur. cap. prompt. non 224. Verum quamvis haec senta ut
subiis possit retineri, tamen certius est eum qui rem alie
nam, tanquam alienam detinet male fidei possessionem esse
ut diffinitur Cuius Augustinus relatus in cap. si in 90. de 34
quest. 5. nam qui rem alienam detinet ex altero suavis qui
facultatem alienandi habet, detinet tanquam propriam,
et ad se pertinentem, neq. sub rone alieni eam possidet; qua
reustus possessor reputatur ut dicitur lib. 8. opus. ul. c. 5. neq.
obicit textus in d. l. quibus, cui rectius satisficit Petrus Bar
bosa in l. si in 2. C. de pign. 30. vel 40. an. ex n. 123.
Disputandum etiam est utrum possit dari medium in
tentionem et malam fidem sine quod idem est de conscientio
dubio an imputetur bonae vel male fidei ut possit, vel no
ceat

A
de dubio con
scientia.

sue proiciat integritate stipulatione duque, mala fides
 ex hoc non arguitur, et qui eam allegat probare debet, ut
 Imperatores loquuntur; dirigunt enim verba ad consulto
 rem qui ad huc allegabat; et iam ex l. ad huc lo. C. de res in
 vendita vendit; ubi Imperatores docent dolum stimari ex
 qualitate facti; id est ex circumscriptione, et fraude con
 tra sententiam; supponuntque probandum esse ab allegante ibi:
quem si fuerit probatum iriteresse: i. g. nisi probet p[ro]p[ri]e
sumptio manet p[ro] eo adversus quem dolum allegat ut lo
dem modo expendi potest textus in l. si quis domum g.
l. Imperator A. P. Solati; iuncta explicacione usualdi ad
Simil. lib. 4. cap. 24. tit. c. no. et, quo cum bona, vel mala
fides ab intima conscientia possidentis vendat, que occul
ta est, et soli cognita Deo leg. novit l. que. 5. cap. novit
ille p[ro]p[ri]etarius, rem inuicibilem prorsus, et p[ro]ne impossibilem
exigeremus ex p[ro]p[ri]etate, si obligaretur ad probandam bonam
fidem, que tantum ex eius opinione stimanda e[st] ut cum p[ro]p[ri]e
ditu[m] docet (Barques Menchaca cap. 77. illust. et n. 6.
et in v[er]bis t[er]tis tenent illiusdem de p[ro]p[ri]etationib[us] reg. 3
p[ro]p[ri]et. 5. Menoch. lib. 5. p[ro]p[ri]et. 3. ex n. 1. & Cocharru
nia. in regula p[ro]p[ri]et. 2. p. 8. n. 3. et 4. Petrus Grego
rius lib. 40. indigemat. cap. 8. n. 1. et 2. multi apud Henr
simon Barbou in cap. si diligenti l. 7. n. 2. et in cap. ult.
n. 24. de p[ro]p[ri]etationib[us], maxime si titulum ostendat, qui u
incapit sine in p[ro]p[ri]etatione & bona fide recessus est h[uius]
p[ro]p[ri]etatione ut late fundat Menchaca ubi proxima cap. 79. n.
15. et cap. 81. n. 6. hec tamen p[ro]p[ri]etatio admittit p[ro]bationem in
contrarium, et quid dolum allegat probare eum debet et p[ro]p[ri]e;
non quidem directe quia consistit in actu interno improbeco
ciarib[us], sed oblique per iudicia et alias coincidentias fallere l. do
lumb. C. de dolo, quamvis plurimas referent Masard. de p[ro]p[ri]e
rationib[us] correlacione 530 et sequentia Menchaca l. 2. lib. 5. p[ro]p[ri]et.

dubitet an re sua sit, vel aliena, et simul existimat dubitan-
 si non licere rem retinere, resuicere non posse, quia id contra
 proprium iudicium, sive contra propriam conscientiam, quae
 est mala fides. L. si quis 32. §. si quis. C. de her. qui §. non tanto
 intelligendus est de mala fide inchoante usucapionem, sed
 de iam desuperueniente et est casus singularis. In quo su-
 perueniens mala fides hunc iuris interruptit usucapionem
 notant Covarruvias §. 4. T. n. 8. Bologn. §. de iur. 63. §. 1.
Dubium est Lesius d. cap. 6. dubitare A. Paquienus lib. Leon-
 tione s. i. i. cap. 68. quae sententiae ut veriores amplectendae
 sunt. Vnde Casp. Menchaca cap. 77. illustr. n. 6. et si
 existimauerit dubium in p. non impedire bonam fidem
 neg. hanc in positio. consistere; neg. etiam admittenda
 est alia distinctio. Quasidi ad Bonell. lib. 5. cap. 17. lit. A.

Presumitur bona
 fides in usucapiente.

Unde deservit bonam fidem in usucapiente presumi-
 tum quia nemo presumitur in memet salutis auctore. L.
 ut. C. ad L. Juliam repetundarum cap. sanimus §. quest.
 7. cap. litteris. De presumptionib. cap. significavit de homici-
 diis. Menoch. lib. 5. presumptione §. 1. Immo ex iure omnis
 presumitur bonus, innocens et iuris carens. L. cum probato
 §. de probationib. §. 1. de edictis edicto. idem Menoch. ubi
 proxima presumptione 4. tum quia bona fides in ignoran-
 tia consistit qua quis putat rem propriam esse, quae re-
 vera est aliena: in iure enim presumitur ignorantia ubi
 scientia non p. cap. presumitur 47. de R. §. in 6. Menoch.
 lib. 6. presumptione 2. de p. §. et idem usucapientem non
 indiget articulare et probare bonam fidem: i. g. adversa-
 rius tenetur per contrarium malam fidem probare, quod
 fundatur ex §. quoties 18. §. qui dolo. D. de probationib. ubi
 qui dicit alium dolo fecisse probare tenetur non alio rone
 quatenus dolo non presumitur, cum sit contrarius bonae
 fidei, et prob. consentit et ex L. non ex eo 30. C. de iudicio
 ubi quavis emptor cautus sit in emendo, causae que

10 Hieronimus de in iud. l. c. de uic. pro empt. ex n. 180 la
manza indiguit. de parr. cap. 3. §. 1. con 29 qui agunt de
expositione d. h. de illib; de qua etiam nos agitur in furio
de selectione ad l. h. in 4. §.

De successione in
uita auctoris.

Sequitur mala fides personalisissima sit, tamen
nonnunquam nocet successori, quam partem ab auctori
notis laudis amputat ad breue congerendum redigamus,
sionum & successores, uel uniuersales, uel singulares esse;
uniuersales appellantur, ueluti heredes, bonorum pascuos
advocatores, et lateri ad quos patrimonium alicuius uni
uersali iure peruenit text. elegans in l. non solum 6. §. in
integrum restitut. singulares appellantur qui in unam, uel
plures res, particulari titulo succedunt, ueluti emptio, ni, ge
mutationis, donationis, aut legati: ad uniuersales tran
seunt omnia iura, actiones, et obligationes auctoris quem
representant. L. aut. D. de 7. §. sed et si demigarij. D. more
8. §. de adqui. hered. L. 4. ad titum. Trebel. L. cum heredes
23. de adqui. res. L. nihil, e. aliud d. d. §. hereditas de
reg. iur. singulares ueruntantum succedunt in rem, non uero
sopunt auctorem, neq; in ius ^{aut} succedunt. L. quidam
9. §. 3. de heredo. L. ult. de. de contrab. empt. L. 1. §. si heres ge
ceptor. D. ad titum. Trebel. ex quo apparet si defunctus mala
fide incepit possidere, iurium male fidei defuncti ad hie
rem descendere, neq; usucapere posse, quamuis enim male fi
des personalisissima sit, tamen nihil impedit quod ad heredes
debeat cum eandem uerant personam cum defuncto au
tendit de iure iurando. promittente quibus §. collatione A
probat dissona text. in l. cum heres 11. de diuis. temporal.
prescript. L. sed et si 7. §. in hac actione § 2. D. de Publiana
L. 4. §. si heres 11. §. h. aut. L. si mala fide 3. sic intelligenda
c. communia de usucapionib; §. diuina 12. in i. §. 1. in quo
omnes in interpretat. conuordes sunt. unde facile exponitur
text. in l. nihil 11. c. de adqui. res. in iuris prima parte
docemur uita personarum auctori by contracta labare;

6
Bona fides seruo
naturalis. l. t.

S. con. 48 usque ad finem et de arbitriis casu 225. Barb.
l. n. 14. Petrus Wilkenius de praescriptionibus 2. q. membro 2.
cap. 2.
Fit etiam inde bonam fidem personalissimam esse et
ab eo qui usucapit, uel rem traditam accipit debere sumi
ri l. 2. §. si seruus 10 pro emptore, in quo docemur, si ser-
uus peculiari nomine emat bonam fidem, licet dominus igno-
ret alienam esse, tamen usucapionem non procedere, et in
§. celsus sequenti docemur: si ex peculiari causa seruus adi-
piscatur possessionem, Dominum inire usucapere, etiam si
norantem, ex ceteris uero causis non potest nichilominus usucapio-
nem, nisi sciat sibi potestatem in rem adquisitam esse l. 1. §. item
adquirimus 10 §. 1. Sine in uaculam 34. §. 1. §. si seruus 49
§. ult. l. de adq. 10. §. 1. Sabao 8. §. 1. hoc t. subd. et postea
si seruus in causa et possidere uisore, id est cum mala fide,
vitium serui nouit dno: q? etiam docemur in l. 4. §. de
illo 36 §. hoc t. ex quibus omnibus apparet malam fidem solum
damasse expensam serui ementis, uel rem traditam acci-
piendi, nocere quod dno, quamuis ipse in bona fide sit: e con-
uerso si dominus in initio possessionis, id est tempore reitraditi-
to seruo, malam fidem habuerit usucapio non procedit, qui si-
licet per seruum adquiratur conditio usucipiendi; tamen dno
est qui usucapit l. 2. §. Pomponius 12 et §. si seruus 13 §.
pro emptore l. heres 42. §. 1. §. h. t. itaque tam serui quam
dno in initio bona fides in initio concurrere debet; serui q.
est instrumentum acquisitionis, et uisus principaliter bona
fides semper attenditur l. cum mancipium 51. §. de editio
edicto §. h. t. et elegans in l. §. si uisus §. de itinere, aduq.
privato: Pomponius, quia ipse est qui usucapit et uisus bona fi-
des personalis, spectanda e? quia tunc sit personalissima
non communicatur expensam serui, docent pht. Accursium et
classicos Cuiacius in d. l. heres 43. et tract. 8. ad Africanum
in d. l. cum mancipium 51. Cuiacius lib. 3. Comment. cap. 13 n. 6.
Paul. lib. 8. cap. 1. et ibi usuald. lib. 3. Petrus Gregor. lib. 4. c.
Sine in matrem cap. 9. Amaya lib. 3. obseruat. cap. 1. §. 4. con.

versus donum scientem, quare dici potest malam fidem aucto-
 ris novae emtori, aut parti auctoris, si datus ignorans sit,
 sed si sciat nihil est immutatum, nec bona fides alienan-
 tis prodest novo possessori, nec obstat text. in l. apud Celsum
 §. si autem §. 27. cum sequenti §. usque ad §. si quis 29. D. de
 ad. mali, melius §. except. in quo exceptio doli que potest op-
 poni donanti, etiam potest opponi donatario, quia responden-
 dum est cum Cujacio in l. nemo §. 4. D. de R. I. exceptionem
 doli opponi postea dolum auctoris successori ex causa lucra-
 tiva, sed non impeditur usucapionem, quia non succedit in
 vitium nullum personale male fidei, quod ex scientia rei alie-
 ne habuit defunctus, quamvis doli ab eo admittus in su-
 serve praesertim, itaq; in usucapiendo nulla est diffa inter
 auctores iuratiis, et non eos, sed in exceptione doli diffa
 versatur. sequuntur uald. ubi proxime §. H. et Ar. in n. 20
 quam et aliter Richard. et antiquiores.

¶ His suppositis etc. que de iure civili deducitur simili
 Bona fides in usucapiente initio usucapionis requiritur §.
 ex prin. int. h. l. Iniqui pro emptore §. si quis 2. §. h. l.
 §. qui fundum 7. §. qui bona fide §. pro emptore. in quibus doli
 inter bonam fidem adeo interuenire debere in initio possessio-
 ni ut si quis commiserit eam, et postea nactus sit, debeat inter-
 venire etiam tempore adepti iurato possessionis; contra quam
 partem id est opposit. textus in l. iusto errore 44. §. et si posse-
 sionis §. h. l. in quo non inspicitur bona fides in initio secunde
 possessionis, namque in parte edito, postquam possessor cognouit ma-
 liciam alienam esse, et in seruo postliminio recesso, cum si quire
 cuperunt iam in mala fide esset. sed lib. 2. opuscul. cap. 12. pro
 Applicatione huius textus obseruari bonam fidem requiri in
 initio secunde possessionis, quando ex noua causa adquisitio
 non quando ex uetere, ueluti partus amile qui ex matris imp-
 done possidetur, et seruus postliminio recuperatus, qui etiam
 possidetur ex prioris contra, itaq; huiusmodi non est contrarius, se-

8
 Bona fides in usucapi-
 ente initio possessionis
 requiritur

Traguinus lib. 1. de iur. d. 1. cap. 64. lib. 1. in l. 1. c. de usu
cap. pro emp. ex n. 19. multi apud Barbissam in cap. ult. de
p. r. r. g. l. 1. b. 1.

Cuius sustineri non potest. i. contra Bonell. d. cap. 1. 7. ex is
timand. in reb. mobiliy etiam de iure civili bonam fidem
pertinet continuum tempus usucapionis Equiri; quia hec opi
nio aperte inq. in l. 2. §. si seruus 10. cum leg. 10. pro emp
tore, et in alijs locis superiori n. relator. inq. inq. ex p. u. d. o.
cum abique ulla distinctione rerum mobilium, et immobi
lium bonam fidem tantum in initio exigi: q. frustra ubi
l. non distinguit, nec distinguit volumus contra doctrinam
tert. in l. de p. r. t. 8. §. de publiciana in rem act. neg. 10. lo
nelli tantum est ut nos adigat eius distinctionem admittere;
dicebat Bonell. simulatque quis sciuit rem mobilem alienam
esse, et eam detinet furtum committere, unde eius usucapio
nem in hiberi tanquam furtiu; sed hec doctrina falsa est, q.
non aliter fit furta, quam si sciens alienam esse distrape
rit eam ut sustiniam. aut in §. quod autem 3. v. unde in
h. t. l. 2. §. si sciens 7. c. de iur. cap. pro emp. latum si apud se
detineat animo implende usucapionis, quam ex iure civil
li implere poterat etiam superueniente mala fide fraudem
n. f. d. u. t. nec furtum committit inspecto iure civili; deinde, q.
ubi non est occultatio fraudulentare, etiam si detur deter
tio rei alienae n. datur furtum l. quia 48. §. quod si d. n. s.
3. §. de fur. 9. sola scientia rei alienae furtum n. inducit;
uno casu senta Bonell. erat uera, nempe si qui inaudit in
malam fidem rem incipiat celare, et dno subducere; ne illam
apprehendere possit; tunc enim proculdubio furtum fit per con
tractationem et occultationem rei d. §. quod si d. n. s. nec ob
tert. in l. si de eo 40. §. seruum 2. §. de acquir. po. quia ibi n.
negatur furtiuam fieri rem, quam emptor ab initio bonae fidei
ex pat. facto celat, et occultat; solummodo negat Africanus clam
possideri, quia uerius e. ex p. r. d. n. s. titulo emptoris possideri

147

9
equi prouidit inq. inq.
mobiliy et immobi liy

exceptio precedentis regulæ ut ibidem dixi. ff. etiam eadem et
ex l. 2. c. de Prescript. long. temp. 10 vel 20 an. l. penult. in
ca. finem c. de usu cap. transformanda, sed quamvis regula
ritor traditionis initium, et n. tempus contractus spectandus
sit l. bonæ fidei emptor 48 ff. in contractum l. de adquirenda
dom. l. 2. in prin. v. quare d. pro emptore: sed tamen in ca.
tractu emptoris et traditionis propter eius optimam fidem et
sequentiam, et quia solo consensu perficitur, et traditio
ne impletur quod utroque tempore contractus scilicet et trad
ditionis ad h. bonæ fidei usucapientem ff. l. 48. ff. l. 2. l. si
existans 48 in fine d. h. t. Nec obstat text. in l. si a bona
10 in prin. d. h. t. in quo ex Sabini et Casii sententia docemur
in contractu emptoris et traditionis initium traditionis
ad bonam fidem esse spectandum; quia respondetur sub in
telligi in e. text. ut scilicet etiam ut sensus sit etiam tra
ditionis tempore spectandam esse bonam fidem, cum de in
tius contractus coherens sit bonam fidem requiri in em
ptione, et venditione ut agnovit Accursius in ff. l. 10 et
postea ab his que clausis ut Cuiuslibet lib. 23. quest. Pa
niam in d. l. fundo 44 ff. et si possessionis et lib. 44 Pa
niam ad edictum in d. l. 7. ff. qui bona fide Quarens ad nu
tit. cap. 1. in fine Valentinus lib. 1. illustr. tract. 3. cap. 4. ex
n. 17. Unde apparet ex iure civili usucapionem non inte
rumgi, si mala fides superveniat, si vera sit mala fi
des que contingit per scientiam rei alienæ, si sit per
eaque consuetudo angit per denuntiationem iudicalem, et
hæc contestationem, nisi Senon huius usucapionem impedit l.
si pat. acceptum 18 de rei vindicat. l. penult. d. pro emptore
ita docent ultra auctores in superioribus laudatos Quaren.
ad hunc tit. cap. 2. Donel. et S. uald. lib. 5. c. 47. et lonar.
lib. 3. Comment. cap. 13. Pinel. in authentica nisi tricennale
c. de bonis maternis cap. 11. c. et Barbosa in rubr. c. de
pign. 30 vel 40 an. apud Sarmiento lib. 2. selectar. cap. 10

nam bona fide, eamque conceperit et peperisse apud bonos fidei pos-
 sessorem in quo casu partus usucapit potest, neg. enim futurum
 est, ut ex profecto dno inferiata selectione de l. Petunia in §.
 4. sed posesor antequam usucapio completeretur cognovit ma-
 trem futuram esse partum, ad rem spectare, quod, si tum est
 utrum procedat usucapio partus, et probatur existimabat
 procedere, quia bona fides in initio sufficit, sed Pomponius
 ita distinguit si posesor absolute cognovit an nullam alie-
 nam esse, sed non videt cuius esset, vel cum vivet non potius
 et dominum certiorum favore procedere usucapionem recte
 existimat, quemadmodum si dominum certioravit apud an-
 nullam et partum esse, et dno. distulit petere; quibz in ca-
 sibus usucapionem procedere affirmat, sed si cum posset dno
 certiorare non fecit, sed apud an nullam futuram et par-
 tum detinuit, usucapionem non procedere constantiter ad-
 dit, redditq. rationem, quia ex quo incipit possidere cum iuen-
 tia rei alienae nec dno certiorare fecit, incipit ilam possi-
 dere, et desinit possidere pro suo, quia possessio clandestina
 opponitur possessioni pro suo ut recte docet Cuiacius tractat.
 l. ad h. filianum in l. de eo ad l. si servum de deo. pos.
 ecce textus in quo de iure civili non exigitur bona fides ab
 initio q. falsa est predicta sententia, sed ut respondeam animad-
 vertit illam legem loqui in titulo pro suo qui tantum con-
 sistit in opinione eius qui rem aliquam, tanquam propriam
 retinet, quam existimat ad se expectare ex aliqua iusta
 causa, nam revera ad eum non spectet, itaq. tantum in ti-
 tulo iusta estimatione possidentis l. Proculus 67. de iure dot.
 l. si episcopus 48. q. 1. hoc. l. si hominem 3. d. pro suo, de quo
 dicam infra sect. 2. cumq. in titulo iustus in iusta esti-
 matione, et iustus bona fide, ubi cumq. de huius h. et
 iusta estimatione, et bona fides defuit per consuetudinem pro suo
 et incipit rem retinere sine causa, et sine titulo, nisi sanet
 in iudicem diligentiam dno certiorando, quo eludit ma-

cum nemo sibi ipsi possit mutare titulum possidendi, sine
 causam possessionis, neq; in melius, neq; in deterius. Non
 solum § 3. §. quod vulgo. D. h. t. l. 2. §. 1. D. qui pro herede, ut
 ad rem sentiunt Connan. d. cap. 13. n. 6. Suald. ad Donel.
 d. cap. 17. lit. c. Cuyacius tractatu 7. ad African. ind. l. 40.
 Mella de usucapionib; l. 2. §. 2. cap. 2. n. g.

20
 Diff. inter adquisi
 tionem fructuum, et
 usucapionem.

Notanda est etiam hanc in re insignis diff. inter ad
 quisitionem fructuum, et usucapionem, nam bone fidei pose
 sor non aliter fructus suos facit, quam si bone fidei perseve
 raverit per totum tempus, quo fructus nascuntur, crescunt,
 maturantur, et percipiuntur. §. questum 40. l. bone fidei
 48. §. in contrarium per totum de adquis. rer. dom. vs. in §.
 et facili, quia usucapio infure consistit, et est continuum, et
 sine interrupta adquisitio, que simul, ac incipit bone fidei
 juris perficitur, quandiu durat possessio, Suald. §. ut. c. ad
 adquisitio fructuum ex facto pendet, id est ex bone fidei po
 ssidendi, solum enim propter bonam fidem ei fructus concedun
 tur ex realione, ut constat ex §. si quis. anon dno int. de
 rer. divis. cum similib; cum §. quotidie nascantur, et quo
 tidie crescant ut dicitur in §. l. 8. interdum de usufructu
 accrescendo. cons. e. ut superueniens mala fides ante percip
 tionem fructuum impedit eorum adquisitionem §. qui in
 na fide 23. D. de adquis. rer. dom. ita Cuyacius tractat. 7. ad
 Africanus ind. §. questum 40. Sedes in l. bone fidei 109
 n. 12. D. de r. l. S. Janus. ind. §. bone fidei empti 48. n.
 g. Donel. hb. 4. Comment. cap. 24. et Carranza de parte cap. 3.
 §. l. n. 7. qui agunt de oppositioe text. in l. qui sit 25. §.
 ut. §. Restituis. addend. Richard. ind. §. si quis an dno
 sig. Suald. ad Donel. ubi maxime hb. 5. Araya hb. 3. obser
 vat. in cap. 2. n. 4. et Couar. unius hb. l. Variar. cap. 3. n. 7.
 ne in moribus in re que ad nos non pertinet.

11
 in fer. inter. pto ad l.
 si anullam. A. l. g. n. o

Sed contra bene doctrinam obstat text. in l. si anullam.
 A. (p. pro suo), in quo supplicat aliquem emisse anullam furi

mittere: ne videat Romanos iustos, et imperatores Christianos illo iure usos fuisse. respondit in l. 1. §. 1. ep. n. 22. in hac
 verit in aliis plerisque decepta fuisse in cognitione juris
 natis, quippe et diu sequenti selumodo requisierunt de
 nam fidei ad iustificationem tituli, id est in prin. quo
 semel interueniente, licet postea amitteretur non impe
 diebat usucapionem, nam titulus semel iuste adquisitus
 n. disimulatus esse, nec mutatur, licet mala fides super
 veniat l. si de eo 40 l. si sequam. d. de ad qu. rer. dom. ita
 que dispositio Pontificia differenda e etiam interius eadem
 temporaliter non subiectis, subinet ultra supra citato
 Petrus Barbosa in rubr. de prescript. 30 vel 40 an. n. 39
 et in l. 3. n. 37 Preutlerus volum. 2. selectar. dig. 2. l. the
 si b. lit. A. Barbosa in d. cap. ult. n. 5. et si contrariam sententiam
 huius tamen fundamento defendere velit Oruald. ubi posi
 me.

Sed contra hanc partem vulgo obicit text. in cap. 1. de
 prescriptio. n. 1. in quo episcopus qui orthodoxam fidem con
 uertent ecclesiam hereticis erroribus possessam, si per trien
 nium eam fouerit, custodierit et possiderit, sibi huius facie
 et propriis diocesi aggregat, quamuis sint ad aliam metrop
 liti pertinere, cuius pars magis quam similis e text. in cap.
 placuit 15 caus. 16 quest. 3. in quo si ecclesia a simoniacis
 usurpata episcopus habeat catholicum, sed desidem, qui
 ouillis n. cubet, et alter confines eum requirat, si per se
 menses in desidia permaneat, is qui ad fidem conuertit Pa
 rochiam sibi adquiret; diffia inter utrumque scriptum, ne u
 deantur contraria est, quod in d. cap. placuit requisitus
 fuit l. proprius episcopus, ob cuius negligentiam alter hu
 orificauit sibi, illud quod gremio ecclesie adquisiuit, et in d.
 cap. 1. nulla precesit admonitio, quare in d. cap. 1. trieni
 um requiritur, et in d. cap. placuit sufficit semestre tempus;
 nam sic utrobique datur licentia rei alius, et postea prescriptio

13
 exponuntur text. in
 cap. placuit 16 quest. 3.
 et in cap. 1. de Prescript.

la fidei suspicionem ut dicitur in l. 5. tit. 29. partita 2. itas
 l. 1. est exceptio procedentis doctrine, et solum locum habet
 in titulo posteo. sed in ceteris qui veri sunt tituli, et dunt
 etiam post supervenientem malam fidem, retinendum est
 sufficere bonam fidem in initio usucapionis prohiberunt hui.
 hab. in rati ad text. in l. Siego ff. de interdum. D. de publicis
 na. Donel. lib. 5. comment. cap. 25. et Carranea d. 2. cap. 3.
 de Partu ff. de con. 47. quamvis aliter Accursius in d. l. 4.
 glossa finali et Bolla d. 1. p. cap. 2. n. g.

12
 Dispositio canonica.

Rectamen huius iuris observatio in melius muta
 ta est juris Pontificii dispositione ubi caveatur ut posse
 sor magis fidei ullo tempore non prescribat, siue mala fi
 deli adit in inchoata usucapione, siue reperueniat quo
 iuris tempore antiquam impleatur, que d. ff. ex cap.
 vigilanti l. et cap. diligenti l. 7. et cap. veniens ig. cum
 cap. ult. de prescriptionibz et cap. 1. eodem tit. in b. et in reg.
 p. uer. 2. de R. in b. docent eandem diffam. proter d. h.
 eos antiquiores et Balthom. Conarruuias in d. reg. p. uer. 2.
 cap. 6. ff. de Monachis illustr. cap. 74. Faquintus lib. 1. con
 tronen. cap. 63. cum sequentibz et Petrus Gregor. lib. 40. con
 tagmat. cap. 8. ornald. ad Donel. lib. 5. cap. 17. l. e. Ad in
 tr. rubr. de usucap. proemptore n. 226. et sequentibz cum
 alii congestis ab Augustino Barbosa in d. cap. ult. est d.
 nro. Etana in d. cap. vigilanti: ratio juris Pontificii pre
 tantior est ut pte que proprie salutem animarum conser
 nit, nonquamuis non omnis recentis rei alienae furtum sit
 si de. ut becultra detentio, et subtrahitio, nihilominus tamen
 semper iniustitia est alienum retinere contra voluntatem
 dnti, et contra preceptum illius nate, alterum n. legere, Jus
 suum cuiq. tribuere. sed ea que contra Jus nate sunt, et in
 iusta nulla Juris iuris constitutione permitti aut hono
 rari possunt l. probum 42. de U. S. ff. stat. iniustitia exp.
 possidentis, et per cons. l. iuris non potuit usucapionem per

etiam timulus causa, quia est ratio tenendi, possidendi
omnino; interrogatus enim cur rem possideat respondet, quia
em; quia donatam accepi, et per contrarium quis sine cau-
sa rem possidet quod est, et interrogatus cur possideat, res-
pondet, quia quidem sine illam § 2. l. 1. § 1. de pet. et. hered.
l. 2. c. eodem tit. Rursus tituli in dictione sunt diffusi; alii
perpetui, alii temporarii; sunt autem temporarii ex quibusdam
ad tempus possidendum, veluti causa locati, commodati, pignori
aut precarii, que nec ad translationem dominii nec ad au-
tem usucapionem sufficientes sunt, quia nemo ex his ratio-
nibus possessionem ut credat se dominum esse. L. quecumque § 2. l. 1.
l. 1. c. de Publiciana l. si servus § 2. l. 1. c. de iur. pignori § 1. c. de iur.
lib. actionib. l. pignori § 2. l. 1. c. de iur. pignori § 1. c. de iur.
longi temporis prescriptio § 2. l. 1. c. de prescrip. § 30. vel 40. an. l.
l. 1. c. de communia. de usucapionib. l. dum notis. in § 7. § fin. c. de
prescrip. § 30. vel 40. an. Perpetui sunt ex quibus eo animo rem
transmissimus, ut perperetis per nos, heredes § 1. no. persona
neat l. § 1. soluto § 46. § 1. l. 1. c. de dote, et tunc perpetui
causa est, ut vel dominium transferat statim, si huius ino-
miamem habeat vel auferat usucapionem si ab eo ortum
habet, quia se dominum esse creditur § 1. c. de iur. § 74. c. de con-
trad. empt.

Titulus §. ad usucapionem necessarius est. ex l. § 2. tab
que cum hac conditione illam introduxit, et n. aliter ut
constat ex §. inst. et ibi §. deophil. h. t. l. § 1. soluto § 46. c.
h. t. l. nulla § 24. c. de rei vindicat. l. si nulla § 6. c. de adqui-
sio § 1. de iur. § 4. c. de prescrip. long. temp. l. ult. c. de usucap.
pro herede l. ult. c. de statu defunctor. intra quinquaginta
diebus Franciscus Balbus in l. Telus § 1. h. t. Multum apud
Oruald. ad Donel. lib. 8. comment. cap. 14. lib. 1. et Louan. in
in reg. passor § 2. g. § 5. apud Gentilium volum. 2. de
iur. § 1. c. de §. Molino de iur. et iur. tractatu § 2. § 1.
64. et Petrus Gregor. lib. 40. sintag. cap. 12. Alsin in rubr.
c. de usucap. pro empt. c. n. 221. Mella l. §. de usucapionib.
cap. 2. n. b. cum sequentib.

25
Conclusio

g. de iure canonico cum mala fide procedere potest. re. non
 debet in his casibus non tam esse prescriptionem, sed in malis
 laboribus, et parum negligentiis proprii Factoris; nec arguit
 mala fides ex eo quod quis solat locum illum alienum
 esse; sicut enim simul esse in cultum, et ab his actibus fides
 possessum; quare potius laudanda est negligentia, qui glebas
 ad fidem convertit, quam in simulatibus de mala fide, neg
 enim aliena inuadit, qui ad multa accedit. L. qui agros
 C. de omni agro deserto lib. II. quare iusta fuit permissio con
 titi in generalibus textibus, qui nec fouent malam fidem, nec
 supponunt prescriptionem, hec autem. Docent Innocentius de iuris
 ad tit. de prescriptionibus lib. II. Cap. 2. Et nota est bene mo
 rales lib. 5. quest. 23 art. 5. n. 6. lib. in in rubr. C. de iur. iur.
 pro emp. n. 226 et sequenti, vides Grana in 7. cap. de prescrip
 tionibus n. A. quibus hinc sectioni finem imponimus, quia
 de prescriptione longi temporis, et longissimi expressio egimus
 l. p. ex n. 18.

Sectio 2.ª De Titulo

LA
 Accipio et dicitur
 no tituli =

Secundo patet bonam fidem requiritur titulus ad usua
 riam, si bona fides requiritur tantum pro qua ad iu
 rificationem tituli, quia sine ea omnis possessio improba est
 L. impba. 7. C. de acquir. pos. quemadmodum sine titulo insus
 ta dicitur L. nullo. 24. C. de acquir. vindicat. nam possessio
 que sine causa iusto, legibus que approbata apprehenditur in iu
 rulentis est L. ubi. C. unde iur. sed opere positum est explicare
 quid sit titulus, et unde dicitur; titulus dicitur et uelendo que
 si titulus varronem teste in hlercule, itaq. solum milites di
 cebantur tituli, quia patriam tribantur, ut tradit Hes
 tus Pompeius et hinc lib. 1. opuscul. cap. 24 n. 6; quia qui ex
 iusta causa ueluti emptionis, uel permutationis rem te
 net quasi iuris potestatem, et a iustitia munus est, di iudic

156

Deq; fundimus Juris regula, quado veniunt Legatum rei alic
 ny ad ignorante testatore relicto, inuito esse & non sicut
 in. t. l. c. Legatis, nam quamvis si valeat respectu rei ut Lega
 tarius exigere possit, si assaret aliena, valet tamquam
 pectatitili, et Juris quod testator habuit ut Legatarius Jure
 suo usucapere possit, et continuare, coniungere que defuncti
 titempus cum tempore sue possessionis, eodem modo de titulo,
 pro soluto philosophandum est, non enim eo usucapitur, nisi
 quod solutum fuit vere debitum, nihil tamen refert ut
 species debita solvatur, an aliud pro ea volente credito
 te l. pro soluto Ab (D. h. t. De titulo etiam pro herede di
 cendum est, quod nemo usucapere potest, nisi qui heres in
 titui potest, et testamenti factorem habet l. ult. (D. pro he
 rede: rursus cum hereditas vere delata sit, et testator
 iam sit mortuus, quia vivantis cum n sit hereditas, neg
 est titulus l. 2. (D. eodem in quo illa vulgaris se offert de
 difficultas, quomodo titulus pro herede habilis esse possit
 ad usucapendum, cum heres usucapere n possit, quod de
 functus non potuit usucapere ut in specie probat text. in
 l. 2. c. de soluto pro herede et dixi supra n. 7 respondetur
 tandem quodam res in hereditate solere inulniri tan
 quam hereditaria, que reugeta hereditariis sunt, et nullo
 minus manent in cumulo bonorum, neg; eas defunctus
 possedit ut mala fides, uel scientia rei aliena ad heredem
 descendere possit, et tunc ipsa heres inchoat usucapionem, n
 alio titulo quam hereditario et huius est casus tituli pro herede
 l. 3. (D. eodem tit. (Donel. lib. 5. Comment. cap. 14 et Petrus. Ergo
 rius lib. 40. sentent. cap. 12. ceterum si defunctus eam possed
 vit, uel natus, uel iulititer, aut pro ead usucapio ex t. c. l. de
 functi Jure accessionis, suscessionis, aut non potuit propter in
 tia a defuncto contracta, ut dixi d. n. 7.ideo quidem ut si
 res comodate, deposite, uel locatae defuncto, in hereditate in
 veniantur, heres usucapere non potest, nisi bona fide extraneo

Annus titulus qui perpetuus sit est habilis ad usucapionem, et potest reddi ad has species: quidam sunt universales, veluti titulus pro herede, et titulus pro dote, et si qui sunt sunt similes ex quibus patrimonium per vindictam transferunt, quod est societas, vel communitio omnium bonorum l. 1. d. pro socio. Alii sunt particulares veluti pro emptore, et pro soluto l. pro soluto 46 d. h. t. ex causa permutationis, que similis est emptio in l. 2. c. de rec. permut. ex causa adiudicationis iudicialis l. si per eorum 17. d. h. t. iuncta l. cum putarem 36 d. de familia heredis unde ex causa transactionis l. penult. c. de iur. iur. pro empt. ex causa simulationis l. si, que similis est emptio in l. 2. ult. iuncta l. 3. d. pro emptore, vel si ex noxali causa servus tradatur ei cui noxium est, vel abeundatur in iure Pretoris, quia non defendebatur l. 9. cum sequenti d. de Publici in rem act. Alii sunt tituli iurati ex quibus rem sine dispendio patrimonii possidemus, veluti pro legato, pro leg. donato pro hereditate, quas omnes species enumerant, licet in eodem l. 1. l. Cornel. et Petr. Gregor. Mello et alii supra laudati Lucianus in l. rebus et in l. pro soluto 46 d. h. t. Calduin. et Franciscus Broeus in d. corinth. h. t.

Titulus autem ad usucapionem necessarius vere procedere debet, quoniam error tituli est falsus causa usucapionem non parat l. rebus 27. d. h. t. l. error iust. eodem v. g. in titulo pro legato, ex quo nulli alii procedit usucapio, nisi ei cui legatum est l. 1. d. pro legato, sed in cuius persona legatum non consistit, quia testamenti factione destituitur usucapere pro legato non potest l. nemo 7. d. eodem tit. et per contrarium iure legata res est, et testator decessit qui non sit dominus, sed bonae fidei possessor statim usucapio incipit, quamvis dominus res vivat, si legatarius bonae fidei possessor sit, ex iustitiaque non fuit testatoris esse non iure alienam l. ea res 5. si intelligenda d. eodem tit. pro legato iuncta l. Pomponius 13. §. sed et legatario 10 de acquir. pro. l. sticho 36 d. de usufructu legatarij

tre nondum pascis, nulla rō continuationis domini consistere
 vari potest: q̄. deficit antiquorum rō: qua senta retenta
 n̄ debent tentus expens̄i q̄o contraria opinione. Non Primus
 ex d̄. f. 2. c. de iurac. p̄o herede: respondet enim iam rela
 ti a hūm sensum esse illius Legi, nempe cum existit suus he
 res alium extraneum usucapere non p̄se pro herede, rō
 est quia existentia ~~non~~ facit heredem suum. Leum quasi d̄o
 d̄. de fideic. libertat. et ubi est heres alius existere n̄ potest.
 quod contra f. uniduo d̄. de h. l. ideo existente suo in extra
 nestitutus pro herede dari n̄ potest. Non etiam obstat text.
 ind̄. l. 2. d̄. ult. ubi si Pater filio ingratitate existenti res ali
 quas donavit, et tradidit bona fide possessas, filius exis
 tens suus heres Patri usucapere n̄ potest tit. pro herede: sed
 rō est quia donatio manente Patria potestate non magis
 consistit, quam inter virum et uxorem constante matrimo
 nio l. 1. d̄. si vir uxori c. de adq̄u. p̄o. l. 2. §. 1. d̄. pro donato,
 adeo quidem ut Digestorum iure, nec morte Patri confirmat
 donec Imperator nec Justinianus sancit contrarium in
 l. donationibz 28. c. de donat. inter. quare pot mortem Patri
 mansit improbatu titulus precedentis donationis, nec filius
 sibi ipsi per successionem mutare potuit causam possessionis ut
 dixi in b. anti. ex quo pendet titus ultimi §. Idem notat et
 explicat Cuyacius ind̄. §. ult. Deniq; non obstat text. in l.
 celsum §. c. de Postlim. recessu: in quo supponitur filio suo
 existente res hereditarias posse usucapi, nam procedit datus
 terminis habitibz, et iusta ignorantia ex q̄. usucapienti, ue
 luti quis existimavit filium apud hoste existentem de sua
 tum esse ut recte existimat l. h. l. 2. §. n̄ 42 quo enim
 in cassu procedit usucapio pro herede, sed titulo putativo
 quid dicitur pro suo, de quo idm̄ in iugendum ē agere.

Quandis error falsę causę usucapionem non variat, tamen
 si probabilis, et iustissima erroris causa sit, usucapio proce
 dit, non quidem sine titulo, sed quodam q̄ntu, qui ceteros co
 mitant, et appellatur pro suo l. i. l. 27. h. t. Probabilis et

19
 De iure pro suo

18
De suo herede
existente.

uendat, et causam uincationis proteret. *L. potest. 36 et s. ubi
quandis inst. tit.*

Sed conuersitutus inter nostros auctore, utrum sui he
redes, existentes pro herede uincapere possint, negant *Quas*
si uel fere omnes antiquiores in L. C. de s. tit. cap. pro herede
et in L. 2. §. ult. §. eodem tit. et Conuersuias de C. g. §. 5. n. 3.
Ponel. lib. 5. Comment. cap. 14 ubi alios recenset. Osuald. lib.
i. affirmant. Cronauis in d. L. 2. §. ult. Nighus in §. sui
inst. de hered. qualit. et dista. Forcatulus dialogo 36 n. 3.
et Conon. lib. 30 Comment. cap. 5. Cuyacius in d. L. 2. §. ult.
Arias Pinelo 2. g. rubricae C. de bonis materis ex n. 38:
quibz etiam uidebatur assentiri. Osuald. ubi proxime, et Iren.
Klerus. d. dig. 22 §. ai. 5. lib. H. fundamenta negantium sunt
quia in sui hereditate non datur successio, sed continuatio domi
ni sui. in suis. 11. §. de liber. et test. unde deducunt neg. esse he
reditatem, neq. titulum utuntur. §. diuersi septibz in d. L. 2.
C. de uincap. pro herede, et in d. L. 2. §. ult. §. eodem; sed contra
ria sentz auctores ualidioribz fundamentis nituntur, quia
licet non sit successio inter patrem et filium, datur tamen he
reditatis ius, et quidem fortius, neq. strictius uinculum filius
potest priuare. Hec heredis, quate suus heres dicitur non mi
nus, quam extraneus, ut constat ex §. sui autem inst. de hered.
qual. et dista. §. ita demum inst. de heredit. que ab inter. def.
*imo heres appellatur filius. *L. ex facto 17 §. ult. C. ad S. C. Trebel.**
et Juuenalis in satira 6. ibi

Sidamusa senem iubat alea ludit et heres

bullatus, paruoque eadem mouet arma fidiis.

Deinde quia si in extraneis noua adquisitio hereditatis est ti
tulus. *Habitis ad uincapionem. *L. non solum 33 §. ult. C. de b. t. in**
et n. quare noua adquisitio administrationis et pleni domi
*ni non sit sufficiens titulus in suo herede. *Pomij* quia uin*
*cipio tantum uersatur circa res alienas. *L. sequitur A. §. lena**
§. ult. sed in rebz alienis in hereditate paterna inuentis, a lo

incartum voluntatis testatoris. Si duo sunt Titii Do. D. de test.
tutela, vel si testator vivat, et heres existens decedisse trad
dicitur legatario usucapio pro suo locum habet, quia in his
omnibus casibus heres sibi tradidit est qui in seipso errorem, nec
legatarius sibi dimittit. L. pro legato A. Lea res s. cum sequen
ti A. pro legato; in quibus et in l. ult. eodem tit. ponitur titulus
pro legato, loco sibi pro suo, ideo quia plerumque isti utuntur
titulis specialibus pro sibi, qui in eorum locum succedit et no
tant Cujacius ad D. L. ult. Petrus Gregor. lib. 40. Sinitag. cap.
12.

Per contrarium obviat in titulo pro derelicto non potest
considerari quidem titulum pro suo; nemo enim est qui in usa
pionem in seipso errorem, sed ipse pro se sibi dimittit, ex quo ex
ponitur textus in l. id quod A. l. nemo C. l. si quis merces 7.
D. pro derelicto. in quibus docemur id tantum posse pro derelicto
usucapi, quod recte derelictum est; at si occupans pro derelicto
falso existimet, nequaquam potest usucapio procedere. V. g. si
quis merces ex nauis ruptas eius levandi causa invehierit
quamvis existimet derelictas esse usucapere non poterit q.
la nemine derelictis fuerunt; est etiam aliquid speciale quo
ad titulum pro suo in emptione et venditione, nec sermone suffi
cit quod error sit illatus ab alio, veluti ab eo qui seputat ven
ditorem; debet enim maior et probabilior causa erroris vitiosus
vire l. si existimans A. D. lat. l. 12. §. 1. D. pro emptore: probabilis
error reputatur si servus, aut procurator meus vi rem man
davi emere sine vitio furti ruptam ad me detulerint. Ingen
tes emptionem celebratam esse, quia alieni facti satis probabi
lis causa erroris reputatur. L. quod vulgo ff. D. pro emptore l.
ult. in fine D. pro suo. Notant usualiter ad Doneb. lib. 1. cap. ult.
lit. p. et lib. 5. cap. 15. lib. C. Cujacius traic. T. ad Africanum
ind. l. 11. nonem diff. tentavit reddere Cujacius ubi proprime,
Broeus et alii eius discipuli in b. error in st. h. t. illi tamen
ommissis dicendum existimo, ideo in hoc contractu maiorem.

152

20
specialia in tit. pro de
relicto et pro emptore.

iustissima causa erroris est, quando provenit ex facto et
traditione alterius, qui rem solvit ex tit. legati, debitor, aut
alio quocumq. s. hominem 3. Lult. in fine (l. pro suo: iniusta
et improbabilis causa erroris est, quando quis errorem sibi
sumit, non ab alio illatum: vel his si abiq. traditione al
terius quid deat rem existimans falso sibi traditam esse: quon
iam magis res illustrabitur: Usucapio pro dote non potest pro
cedere nisi res ex causa dotis venuta tradita sit, et ma
trimonium consistat l. 1. b. ult. (l. pro dote: ceterum si defu
to matrimonio proceperit, quamvis de iure non valuerit, ta
men, quia in contractu matrimonii subest iusta causa igno
rantia, Usucapio ex titulo pro suo locum incipit habere l. pro
cul. 5. l. de iure dotium, quamvis nobis explicari in ferata
selectione ad l. hanciam 2. q. itaq. si matrimonium celebra
tum non fuit non subest iusta causa ignorantia, et tunc
nec titulus pro dote, nec titulus pro suo locum habet: quia
nulla probabilis causa ab externo facta illata potest conside
rari, quod si matrimonium proceperit, quamvis invalidum sit
usucapens iustam causam erroris, et ideo titulus pro suo suc
cedit ex quo facile exponitur text. in l. 1. (l. pro dote ubi si res
stimata in dotem data sit, non potest incipere usucapio ante
nuptias, neq. ex tit. proemptore, quamvis stimatio similis sit
emptioni l. plerumq. 2. de iure dotium, neq. ex tit. pro dote
neq. ex tit. pro suo, ratio est quia stimatio verum dota hium
neque vicem dotis, neque vicem emptionis perit, donec matrimo
nium sequatur 5. l. 1. b. si ante iuncta l. 3. l. stipulationes
2. l. de iure dotium, nec pro suo potest quis incipere usucapere
donec saltem de facto matrimonium procedat cum iusto errore
et bona fide recipientis; secundum exemplum potest summi
ex tit. pro legato, ex quo nemo potest usucapere, nisi cui venuta
legatum sit l. 2. et 3. de legato. ceterum si aliena res lega
ta sit extraneo legatario ab ignorante testatore, quod lega
tum non valet. s. non solum in d. de legatis, vel sibi legato
sit, et duo sint tituli: quo etiam causa legationis inutile e propter

verum pupilli, minorumque.

Ex his reprehendendi sunt antiquiores quo sequitur
Franciscus Balbus in l. celsum 27. ff. de n. s. l. ex n. 31. Covarru-
vias in reg. poses. 2. ff. de s. ap. qui existimantur. Nam
bonam fidem ex iusto errore causatam abique titulo sufficienter
tenere ad usucapionem neque titulum necessariam esse ex-
tente bona fide, quam etiam opinionem sequuntur ex recentiori
de Acen in rubr. de usucap. pro empt. n. 3. Santclara in terq.
torum juris cap. 21. n. 5. sed hęc doctrina in iuris perit
quia ubi datur iustus error dicitur titulus gentis pro suo, qui
non minus sufficienter est ad usucapionem, quam ceteri spe-
ciales: reprehendendi etiam sunt iudem antiquiores, qui
arbitrantur titulum erroris non sufficere ad usucapionem
nisi alium specialem comitaretur ut dixit Pius Barbo-
cum multis sed rubr. c. de Ergenio. 30 vel 40 an. ex n. 404.
et ad L. inquis emptio n. 8. n. 35 et seqq. debuerunt enim
dicere titulum pro suo ex iusta causa erroris suaderem,
bonum fidei ubi specialis, quia si iustus concurrat ti-
tulus pro suo abundabit; tandem notandum est hunc ti-
tulum pro suo ex iusto errore causatum esse quem vulgo di-
cunt habere corroboratum, nempe quando ab illo causat
qui ob aliquam causam ^{proprietaria} titulum dare non potest, veluti
ab eo qui conferendi beneficium, vel assignandi ad
ecclesiam ius non habet, et tamen confert, vel presentat
et qui suscipit bona fide recipit quatenus errorem ab alio
illatum, huiusmodi effectus late agere. Nicolaus Garus
de Beneficiis q. 12. n. 242. cum leg. Alexander Salsu-
tin. de i. 2. ff. de s. ap. et ubi Olivarius ex n. 15 et ubi q. satis
elegantet de i. 500 Barbossa in l. competit 6. c. eodem tit.
ex n. 17.

In quibus queri potest utrum in omni prescriptione oia
iura necessaria sit. sed hęc questio satis de i. a manet
supra l. ff. in 27. 35 et sequentibus. videlicet prescriptiones
quę in iure facte, et possessione prescribentis titulum requirere

causam erroris requiri, quia constat consensu utriusque et utriusque recipere facto; quare non potest dari iuxta erroris causam sola traditione uendentis, cum debuit et emptor, uel emens etiam amittere contractum; quod quidem diuersum militat in legato, et in alijs titulis quibus tantum ex unius liberalitate perhibentur, qualis est titulus pro donato l. 1. pro donato, in quibus sufficit si errorem inferat tradens, quia ipse scire, qui causat titulum, ut de eo qui soluit dicitur in d. l. si ex istis mans. ad.

21.
specialis titulus pro suo

Titulus etiam pro suo specialis est quando deficit alia causa specialior traditionis ex qua quis rem habere, uel uenire capere possit u. g. resque nullius in bonis sunt, et ab aliquo occupantur pro suo possidentur, quales sunt aues feræ, bestie, lapilli et gemme in litore maris inuenta, que per alluuiam decedunt, et partus, fructus quorum qui non possidentur ex titulo quorum possidentur, sed pro suo l. 2. l. si anuillam 4. d. pro suo, ideoque emptio matris est remotus titulus possidendi partum, propter que occasionem; sed titulus proximus et immediatus est titulus pro suo l. qui ob partionem 9. et sequenti pro emptore ut notant Amaya lib. 3. obseruat. cap. 2. §. 4. ex n. g. Carranca de partu cap. 3. §. 1. Hic titulus specialis aliquando transfert statim dominium, aliquando solum usucapionem conditionem arguit ex l. clauibus 1. ad l. de uita d. empt. Dominium transfert si uere res nullius erat, que fuerunt occupate, uel si anuilla que partum edidit in dominio erat possessoris, careat si quis in litore maris lapillos inuenit uides, et impolitos, quos denuo eiecto esse à mari ex istis inuenit, cum reuera ab alio prius occupante deperditi fuissent, dominium statim adquire non potest, sed usucapione indiget, que occupauit, et hic est casus in quo specialis titulus pro suo necessarius est ad usucapionem: in plerumque exponendi essent text. in l. 2. §. si a pupillo, et in l. si a furioso d. pro emptore et in l. sed et si 7. §. M. uel l. de publiciana sed obstat quia ex professo esse empti casu in solutione legis mandata de prohibita usucapione

R. in rem verso 6. ff. de usuris, et in alimentis sufficit bre
 uis tempus, ueluti trienniu. l. l. c. de fideicommissis, in quo
 alimentorum fauor reuertit, neq. solus deus ad conse
 quentias trahenda est ut recte notant Cuiacius lib. 1.
 seq. quae. Lepinianu. ind. l. 6. Sifamius ind. l. 1. qua
 hinc hinc p. sumptio tituli deuenio inducta, et ex con
 suetudine possessione nata tandem descendit ad iudicium hum
 marum, manutentionis, ut docent Barnabas Coma.
 Janus deus. 213 Gaspar Rodriguez de Canibus reddi
 tit. lib. 1. quest. 15. et n. 6. Castrum ad iudicium plena
 rationis obligatis, et ut obligatio perpetua fundetur re
 quiritur longinqua reddituum susceptio, id est non
 minus, quam post 30 annos et ex l. 1. ff. de agri
 col. et de iudic. lib. 11. docent Gaspar Rodriguez ubi pro
 xime de mayam l. 3. c. de h. p. quis publicus cas. 33
 de her. l. quest. 3. n. 54. et seq. qui disputant in cen
 t. 6. et alii annuis pytationib. tum multis que re
 ferunt, addendi etiam sunt pro horum septimum expli
 catione Richard. 5. c. 16. ex n. 16 usq. ad finem. Som
 nus solus annu. de her. indiat. 2. ff. de lib. l. cap. 1. n. 36.

Sed pro corone de obitanti septus in l. si inter 24
 de her. l. 2. ff. de donat. inter l. si uir 3. ff. pro donato in
 quib. si uir uxori constante matrimonio donauerit usucapio pro
 cedit: et qui donatis inter uirum et uxorem morib. Romanis im
 probata est l. 1. et 2. ff. de donat. inter: q. ex tit. in probato sequi
 tur usucapio: accedit in hac parte difficilis text. in l. l. si uir ff.
 pro donato in quo dicitur u. usucapio non procedere: sed hec diffi
 cultas, quoniam multum torserunt ueteres interpretes, non est ad
 modum grauis, quia distinguendi sunt duo casus. Primus e
 quando maritus donauit rem propriam uxori, si uellet illam
 usucaperet, uel constante matrimonio, uel diuortio sequo, si poter
 quia uiet rem possideat l. l. si uir ff. de acquir. ar. tamen possi
 deto ex improbata causa, in iusque titulo, nec ipse potest sibi
 mutare cau. am possessionis, nec titulum sibi querere, cum ab

25
 explicatus septus in
 l. 3. ff. pro donato.

24
Petitio presump

re; contra vero in ~~per~~ prescriptione actionum, que soluti
lentio aduersarii contenta e.

Succedit inuestigare an dedit titulus presumptionis in
re, ex quo possit procedere prescriptio, que possessionem re
quirat. 2. quam questionem largiter agitant auctores
hinc, sed ut non pto. more ad bene Compedium sed gamus
Primo asserimus titulum necessarium esse ad prescrip
tum esse ad uicapiorem ex parte uicapiendi, quare ab
e cogrobandus est qui illo mittitur, quia iam in facto consistat
non presumitur, nisi probetur, et uulgo docetur ex l. nulla
24. l. c. d. c. d. c. i. uindicta, et meliori est. in l. diuina 4. l.
de Prescrip. Longi tempor. 10. uel 20. an. omnis enim qui
in aliqua querelata se fundat eam probare tenetur l. 2.
de probationibz l. d. de exceptionibz l. qui accusare 4. C. de
cedendo cap. 1. de clandestina designatione l. 38. tit. 2.
part. 3. Nouit in his Calboa ad tit. de prescrip. tit. 2.
quest. 3. n. 52. Richard. in l. ebor. ad tit. de acquir. hered.
cap. 26. n. 21. quare non potest ex sola presumptione tituli
induci, nisi uere uideatur; Difficilis enim que. no. e
darsi prescriptio aliqua facta sit longo tempore, ueluti de
centis quod longum tempus in iure dicitur l. si cum fidei
missa 16. l. d. i. d. q. qui et equibz notat uerum requirit
a. uel. 3. ad mel. lib. 1. cap. 10. tit. 7. nouissime Albericus
Serrillo in tractat. de temporariis appellacionibz c. 10.
presumatur titulus cuius uirtute possit procedere pres
criptio obique alia probone, in qua etiam asserendum
est ex sola prescriptioe, et transcurso tempore, neq. p
sumi stipulum, neq. usucapiorem procedere, ut dicitur l. e
l. ex l. si carter. annis 28. l. c. de Pactis in qua ex longa
prescriptioe non presumitur stipulatio, que est titulus sibi
gonis. Aliud dicendum est si prescriptio ipso facta sit ad
bitore expressa causa, aut titulo solutiendi, ueluti si sit
ut u. uita. per decimum et ex p. sit uorem, quia debe
bat ex causa stipulationis interposita; bene etiam quam
ui simulatio non appareat, p. uim uel intercedisse
ex collata et genuina confessione soluentis l. cum

Lex 12. tab. cuius memini supra l. 2. n. 4. per illa verba usus
authoritas fundi biennium, caeterarum rerum annus esto: et
 quomius verbum usus latius pateat, quam verbum possessionis;
 significat enim quasi possessionem rerum in corporaliu. l. 1.
 l. 1. et 2. de iure actus privato l. 1. et ult. de aqua quotid. et
 Titus ut dixi d. 1. p. n. 6. in fine, que proprie sunt possidentur
 l. 3. in prin. de acqui. po. tamen autem tale prudentium ita re
 ceptum fuit verbum usus legit 12. tab. ut si legat. possessionem sig
 nificaret, que uera esset id est rerum corporaliu: maxime post
 l. scriboniam de sublata usucapione seruitutium, ut satis
 dicam in selectione typis mandata ad l. scriboniam n. 1. et 2.
 cum istum non minus res in corporales per usum caperentur
 quam corporales per possessionem, ut docent Marcus Licetanus
 lib. 2. membranatae eologia 6. Saluan. de usufructu cap. 12,
 n. 2. Cuius antiqui iuris uestigium extat in l. usucapio
 nem g. d. h. t. uel etiam ait usucapionem recipere maxime
 res corporales, quod aduerbium denotat aliquando res in cor
 porales usucapi, et omniuis uariis acceptio nibz ueluti ante
 quorum, qui interpretantur dumtaxat Cuiasii qui existimat
 in glossa esse Tribonianum propter nouas Justiniani constitui
 nes, huius ubi proximo n. 89 qui interpretatur usz, et Cuiasii
 de verb. significat. uerbo maxime. secundum e. obiectum esse
 prohibent aduerbium, nam cum olim tam seruitutis, quam
 libertates ab ipis possent usucapi, et l. scribonia tantam sustulit
 set usucapionem seruitutium, remansit permisa usucapio li
 bertatum, hinc in corporales sunt l. 4. d. ult. d. h. t. ut explic
 cant Licetanus 3. eologia 6. Mella d. 1. p. cap. 6. pag. 73 mag
 nus Douglor meus domus Ramas de Manciano in l. seruitu
 tum l. 1. n. 17. de seruitutibz: de quo impu. esse disputat dum,
 nisi quod expresso agimus ind. selectione.

explicat usucapio
 nem g. d. h. t.

28

De capitis

Lex hac nota fuit caputem apud hostes existentem usuc
 capere non posse, nempe quia non possidet, et sine possessione usu
 capio non procedit d. 1. deniq. l. 1. cum l. sequenti l. ait Prior
 l. 3. d. h. t. qui 2. p. ex quibz cas. maiores l. si seruus d. 1. de
 interrogatorijs in iure faciendis l. cum heredes d. 3. l. 1. de

initio in dubio fuerit. Non solum 33 si quod vulgo l. h. t.
l. 2. l. 1. p. herede l. nemo c. de acquir. p. et verb. quando mo-
ritus ubi non reat alienam donavit valet donatio, quia non
fuit donator factus pauperior l. i. sponsor. l. si quis l. de fruct.
l. 17. de donat. inter. et tunc procedit u. usupio ex i. va li
do d. l. 3. cum supra allegatis: neq. obstat dicere mulierem
in mala fide esse quoniam exhiberet donationem non ualere; q.
ad ualorem tituli magis inspicimus quod in veritate est
quam quod in opinione l. 2. l. si a pupillo l. 1. c. p. emptor: ma-
ximè quia arbor sperat confirmandam donationem, et u-
tilitatem futuram morte mariti l. cum hi. stator. 32 c. de
Donat. int. (Potent post Cujacium, Quaremus, Fabrum et alii
classico. Equald. ad Don. lib. 5. cap. 6. l. 7. 5. et cap. 14 l. 3. B.
lentia lib. 1. illustr. tract. 2. cap. 7. Iulio Sentili de donat.
lib. 2. cap. 29. Assin in rubi. de usup. pro emptore n. 222 et
sequenti: legem si extraneus 44. de donat. inter. exposui
inferiata selectione ad l. Anniam l. 1. p.

Seclio Tertia.

de continua possessione =

26

Tertium requisitum ad usucapionem necessarium, est pos-
sessio continua, si nequa usupio non procedit, nec uelut p-
criptio usucapioni proxima de qua loquitur l. 3. l. in pa-
sessione 25. l. iusto errore 44. l. ult. l. l. t. l. deniq. l. 1. l. i-
utilem 20. l. aut Proter 22. l. item ei cum sequenti d. ex qui-
bus caus. mai. capsi diligenti l. 17. de Prescriptionib. Potent
Conarruuias 2. p. in fin. fore per totum maxime n. 7. in d.
rea. p. uer. Titina Balbus de Prescriptionib. ult. p. tertie
p. integralis Assin in rubi. de usup. pro emptore ex n. 50 Mellat.
l. 1. de usup. cap. 2. ex rubi. Conel. lib. 15. Comment. cap. 14. P-
Gregorius lib. 40. syntagmat. cap. 8. ex n. 3. Later Molina. de iur.
et hunc tractatu. 2. l. 1. 62. per totum Later latus lib. 2. cap. 6.
dubitatione 2. et alii in transuersa referendi.

27

Hoc requisitum, tanquam primum et principale exigit

Et etiam si iheredem iuris non uti capere hereditatem
 iacentem usucapere non potest, quia cum persona sita sit
 L. morbus 22. D. de gladiis et re militari, et animi non potest
 sicut L. hereditatis 68. D. de iustis lib. 8. si quis
 testamento liber est usus est L. de iudic. in epistolis hereditatis
 L. 12. et 14. part. 7. quia quod dicitur in L. per 88. D.
 de adquir. hered. hereditatem iacentem quasi possidere supra
 posse, quod iura residebat et in propria et ab iura possessio
 ne accipiendum est ut agnoscat lib. Carth. n. 2. et post eum
 Cynellus lib. 23. quest. Papiniani in d. L. iusto 8. et si postea
 nis Vata de adquir. hered. cap. 2. ex n. 13 et lib. 1. Illust.
 tractatu. 2. cap. 4. n. 11. benigne tamen receptum fuit, ut mor
 tus possessore, quamvis neq. heres, neq. hereditas iacens in
 possessione studeat L. cum heredes 63. D. de adquir. pos. ni
 minus minus hereditas iacens continet defuncti usucapionem
 imo non nunquam illam compleat, antequam ad eam L.
 cum miles 30. ex quibus causis maiores L. nunquam 31. et
 cum 8. L. captam 40. L. iusto errore 44. et non dum 8. D.
 h. t. L. 2. et etiam 18. L. quicum pro herede 6. et ult. D. pro emp
 tore: quod etiam casum captivitatis comprehendit: namque
 si rem aliquam possidebat per subiectas iuris suo personam
 antequam ab hostibus caperetur, et ab hostibus captus poster
 redderet sibi usucapit, quod si apud eos decedat cum iudeat
 decesse instanti captivitate, ex eo instanti exoritur here
 ditas iacens, que compleat usucapionem, vel continet, et
 heres captam persequatur. Deinde si per se ipsum possidebat
 statim desinit possidere, nec si reddit usucapere potest, cum
 per captivitatem interrupta sit possessio, si vero apud hos
 res decedit totum tempus captivitatis hereditati iacenti a
 tribuitur, et ideo per illam continuatur, et compleat usuc
 apia d. L. iusto 8. ult. in qua doctrina facile exponitur et
 in d. si quis pro emptore 18. D. h. t. quam exponi d. lib. 8. cap. 11.
 et quod usucapio hereditatis iacentis sine ulla prorsus possessio
 ne procedit in iuris benignitate d. L. captam et d. non dum.

ut observant Cumanus et Castrensis ibidem. Cujusvis libi
Pauli ad edictum in l. 2. §. de Publico in rem act. et tract. 7.
ad Africanum in l. si de eo 40 §. 1. §. de adquis. pro. Pichard.
ad tit. de adquis. hered. cap. 2. ep. n. g. nota eodem tract. cap.
2. ep. n. 13. et lib. 1. illustr. tract. 2. cap. 4. n. 11. et tract. 3.
cap. 4. ep. n. g. R. in in rubr. de v. cap. no emp. ep. n. 154.
Moued it tamen, nisi deminuerit hereditas ab aliis et re oc
cupata, interrupta enim realiter possessione, hereditas
non potest contumari usurpatione. L. Pomponius 13 §. que
lib. 4. de ac. sor. L. generis 20 §. h. t. §. 2. §. 6. §. ult. §. pro
emp. notat. usual. ad Bonel. 7. lib. 15 cap. 20 lib. 9. A.
lib. ubi proxima n. 156.

30

¶ Et eadem equitas ad causam fideicommissarii utilis
extensa fuit, qui usurpationem captam a defuncto contin
nuat, vel complet per hereditatem vacantem, et postea per
heredem advenientem, antequam sibi hereditas restitueretur
et possessionem remaneret hereditariam agerentat. L. cum ip
m. 12 §. 1. §. de Publiciana: si queratis quare hec eadem
equitas in captus non admittitur, respondet probati licet
lib. Fab. in l. demig. 19 §. de quib. caus. midis. non esse
causam captivitatis tam diu quam providentia Juris, quod
casum, motus, quia non est tam frequens; interruptore
tus enim rapitima usurpationes, nisi hereditas vacet, illas
continuat; non tamen potest iniungere usurpare, etiam
per servum hereditarium, nisi ex causa peculiarari L.
iusto 44 §. non dum, sic intelligendo §. h. t. quod etiam
benigne acceptum fuisse dicendum est: nam strictly quod
defunctus usurpare non incipit, nec hereditas incipit
posset iniungere cum defunctum omnino representet h. p.
orig. 45 §. 1. §. h. t. ut consent ita utrumq. septum Cuz
aus utrobique et data iuger laudatus; itaque propter rem
adquisitam a seruo hereditario ex causa peculiarari et
non aliter publiciana competit, quia et usurpatione h. cum
habet. in l. sine autem §. §. ult. de Publiciana. neque

dicta rub. eon. 63. illis tamen omnibus agnoscerent
et cum Bartolo, et Castrensi in d. & Labo Alexandro
et Sasono n. 16 in l. 3. & Labo Adard. per. ideo sine por-
sione ut capi regulas, quia parum tempus in considerabi-
ne non est l. si fundus 18 l. de fundo dotali. sed quod docet
etiam si decem dies supervint exempli gratia accensionem
est non stricte, quia modicum tempus latiore signifi-
cationem accipit, ut docent Cuydus de Descriptions.
et terminis cap. 7. Albericus Gentilis de Appellationibus
temporum cap. 10.

33

De accensionibus po-
sionum.

Ex eadem equitate fluxerunt constitutiones, quae ac-
sionem successioneque possessionis ad comparationem usufructu-
nem induxerunt, de qua materia agitur in §. diutina in ot.
h. et nos expresso egimus l. 2. opuscul. ad l. de acce-
sionibus 14 de iuribus et temporal. prescript. sed ut eam
sine ulla nostro dispendio ad bonum compendium redige-
mus: notandum est possessionem defuncti, quamvis non
terminatur coniuncta cum possessione, quam heres de iure
nanciscitur, et est hanc continuari si captam posses-
sionem ad defuncto §. §. diutina. l. cum miles 30 de ex qui-
bus caus. maior. d. l. de accensionibus 14. §. 1. quae in successio-
nibus utriusque non tantum recipiebantur. Postea vero con-
stitutione Severi, et Antonini (aut Veri, ut emendo, ut
emendo in d. l. 14 §. itaque 2.) constitutum fuit ut
etiam accensio possessionis daretur inter quoscumque po-
ssessiones, veluti emptorem, et venditorem, permutantem,
donatorem, et donatarium, siue primi sint, siue secundi
aut terti interemptorem 12 id est h. t. l. dolia 76. §. 1.
d. de contrah. empt. l. Pomponius 13. §. propterea 2. l. si ter-
tium 24 in prin. et §. 1. d. de adquin. per. l. si hominem
19 §. h. t. l. si duobus 6. et l. penult. per totas de divers.
tempor. prescript. l. 19. tit. 23 partita 3. oportet autem
quod possideat, qui vult uti accensione alterius, quia nisi
possessioni adquisita possessio auctoris accedere non potest.

§ 2. in donato. Verumtamen et residui usurpationem potest
 redditorum completam si quis succumbat quatenus sen
 tenz transit ad tempus huiusmodi et res in ea causa re
 ponenda e in qua erat quando iudicium capum fuit ut
 dicitur in § 18. siue huiusmodi resor huiusmodi actionem
 subtelum usurpationem non residitatur § 12. ult. notat
 Amanalis 2. hinc. cap. 8. in § 9. Hinc uolunt intercom
 tionem. inueni multi quas reformant Oruel 2. ad Bon. lit.
 § cap. 21. § c. - notatis volum. 2. disp. 22. hinc ult. §
 in in rubi. ep. n. 38. Conarruias in reg. gonesord. §.
 bult n. 4. ubi residionem usurpationem appellat. § 2.
 cum effectus idem sit et nomine garum est curandum.

Verum scriptis 10 vel 20 an. per solam litis con
 tationem. ubi interruptur, vatie inces furis aut
 residitatur. regent. Oruel. ubi proxime, et relati ad Oruel
 do in lit. §. et lib. 20. cap. 1. Oruel in §. rubi. ep. n. 38. et §.
 affirmant Conarruias nuper relatus, post antiquiores
 Pat. Melina de Just. et iur. tract. 2. §. 78. Cuius in
 reitacionibus adit. C. de Oriscript. Longi temporis §. est
 et alius diuimen. Della §. de Oriscriptacionibus cap. 2.
 n. et §. qu. senta nobis placet quia licet per scriptio longi
 temporis tenem requisita exoptulet, quam usurpationem, tamen
 effectus eius non dirigitur ad adquirendum dominium
 sed ad extinguendam actionem aduersarij ut dirigitur
 ep. n. 27. Quare cum omnes actiones que morte aut longo
 tempore semel in iudicium deducte, saluz gormament
 §. hinc 139. de lit. §. c. est ut actio realis aduersarij in
 litis contestationem perpetua maneret absque metu pri
 uationis. ad quare rehem n. aduersarij interocclom
 §. hinc 139. de lit. §. c. est ut actio realis aduersarij in
 litis contestationem perpetua maneret absque metu pri
 uationis. ad quare rehem n. aduersarij interocclom
 §. hinc 139. de lit. §. c. est ut actio realis aduersarij in
 litis contestationem perpetua maneret absque metu pri
 uationis. ad quare rehem n. aduersarij interocclom

36

Judiciali interumpi: imo si pars non appareat per pro-
 tationem factam coram Judice. huius interumpunt, cum
 qua convenit decisio text. in d. l. genult. partit. eoque
 succutimur, ut agnosunt cononarias d. 2. c. 6. l. 22
 n. 6. Molina d. l. sig. 76. in eventib. Denuntiatio ve-
 ro extra Judiciali facta agere, nec impedit initium
 nec turbat proceum prescriptionis: nisi ex denuntiatio-
 ne in malam fidem incidere. Si infundum ut. si intel-
 ligenda c. de rei indicat. imo d. in d. in absentia in
 tricenale. ut et leg. c. de bonis maternis.

Et quia tractatus affinis est et in gravi utilis, sequi-
 tur ut videamus quando prescriptio que currere capit
 cesset, sive ut permatu huius, doctrinat, quod est me-
 dium inter determinationem, et interrogacionem. Quam
 questionem examinat d. rias d. in d. in absentia, nisi tri-
 cenale c. de bonis maternis P. Barbosa in l. si ut d.
 c. de Preser. Zouello an. Fran. Balbus de Prescriptio-
 nib. l. 9. secus principalis. P. Gregorius lib. 40. in tag-
 cap. 6. Molina d. l. sig. 76. Balboa in cap. tra-
 transmissa 10 de Prescriptionib. ex quib. veriora, et que
 iuris autoritate nituntur adducuntur: Primo q. ante
 tempus hostilitatis, quores ab hostib. occupata permar-
 sit, subducitur et decomputat. Et tempore prescriptionis
 cap. prima actio 23. 26. quest. 3. quod desumitur ex l.
 ult. c. de Preser. in d. c. ex transmissa 10 de Prescriptio-
 nib. quod videtur desumptum ex novella Valentini
 in d. 12. de epis. opali. huius ut observari lib. 6. opuscul.
 cap. 2. n. 4. Alii casus similis est casus pectis secundus
 eisdem auctores. secundus casus e pupillaris etatis,
 que etiam subducitur desumit prescriptione etiam tri-
 cenali d. autentica nisi tricenale: que currit contra mi-
 nores, cum ceteris brevioris temporis non currant contra
 minorem etatem ex nova Justiniani constitutione
 de qua in l. ult. c. in quib. caus. in seq. text. nisi nec.

38
 quando dormiat per
 scriptio.

tit. si quis in nota fuit et omnia, quamvis ad sententiam non fuerit adductus, qui perhibebat, nec potest iterum con-
tinuare per scripturam, nec novam incipere, novus autem
domus quamvis possit illam inchoare, et perficere, pro pro-
pria possessione, tamen non potest uti accessione temporis
auctoris sui. Unde non attenditur Panormitano. Quarra-
nui et Anthoni supra laudatis ex intermitione sententiam, vel
deliberationem affirmativam interrumpende per scripturam de
si detur arbitralis contestationem; quia hec opinio nulla
iuris testimonio, aut ratione fulcitur: est tamen hucanda
est ligata inter interruptionem que fit nati per ammissio-
nem possessionis, et que fit civiliter per litem contestationem
Primo enim usurpationem interrumpt absolute, et quoad
omnes l. natus §. §. h. t. quia subleth usurpatione defuit
unum ex principalibus requisitis usurpationis; 2° instan-
tum operatur adversus litigantem non adversus alios, vel
res inter alios acta ab eis non proferuntur. Poenent aut hoc
supra laudat et Truqueus lib. 8. controvers. cap. 34. Des-
cendit etiam ex eadem ratione alia diffinitio, quia nati inter-
rupta possessio potest iterum inchoari si usurpationis ad
qualem de novo possessionem non bona fide l. si inquit pro emp-
tore l. §. si quis §. h. t. l. qui fundum §. §. qui bona fide de
§. pro emp. Interrupta per litem contestationem iterum ab
eodem, vel eius heredem restaurari non potest a l. l. c. de
legat. long. temp. cui consonat text. in l. genult. et §. 2. §. par.
3. Exphretat enim fuit actio adversarii per litem con-
testationem, nec amplius tolli potest ab eodem, nisi per pro-
scriptionem 40 annorum l. ult. c. de Exscriptio. 30. vel
40 an.

37

et cum litem litem contestatio ad interruptendam usua-
pationem, vel per scripturam necessaria evet supra diffini-
proposita, patet Justinian. in l. §. h. t. l. §. 2. et §. 3. c. de
actio litem contestatione conscribit omnes usurpationes, quae scriptura
neque, si sit vicinii, siue 10, aut 20 an. siue longissimi
temporis non tantum litem contestatione, sed etiam citatione

L. 8. parata 3. Corus casu quando ecclesia destituta est
L. 1. de quarta 4. cas. auditis 18 de Prescriptionib.
vel prous mutilem habet, aut supra eorum. 4. casus ex
tat in cap. cum uobis 14 eodem tit. nempe ut tempore schis
matis non procedat prescriptio contra ecclesiam Romanam, &
de recte deducunt interpretes, neq. aduersus iura regalia
cedere prescriptionum temporis iravidis. Quibus casus de
sumitur ex l. 1. c. de Coni. mater. uidebat ut non currat
prescriptio contra filium durante patris potestate in rebus
aduentitiis, quas Pater tanquam Legimus administrat et
alienauit. Altimus deducitur ex cap. quia diuersitatem l.
de concessione prebende, si is contra quum prescriptio pergit
aliquo graui impedimento sibi consulere non potuit. Unde
deducitur Prescriptionem non currare contra impedimentum
agere, et tempus impedimenti deducendum esse ex tempo
re prescriptiois, quod magnam equitatem habet, et ex pre
dicta decisione Pontificia substrahi potest, qualia autem
sint Legitima impedimenta tractat Iacob Mascard. de Pro
batio tribu. titone 884. sed actus iudicis hoc discutendum
committit cum iudicio Meno. h. de arbitrar. casu 118.

39
De personis que non
sunt resuapere

Ex eodem requisito possessionis efficitur, cum qui non
potest effugere per se inuicere possidere, ne. posse inci
pere uisupete, ueluti dormiens, cui si aliquam rem in
manu portat non incipit possidere l. 1. §. huiusmodi 3. de adq.
20; quod si possessio incipit est non interpellatur per somnum
l. nunquam 31. §. si seruus b. t. quia in dormiente non defi
cit animus, sed quiescit. Dicit Obomas omnigeno supinay
pares l. 1. quest. 84. art. 3. et in lib. de Somno et ligitia
cap. 1. et 4. eadem rone furiosus non potest incipere posside
re l. 1. §. furiosus 3. nequidem per lucatorem l. 1. tit. 30
parat. 3. sed equitatis rone receptum fuit, ne miserum pe
netur eius possessio per furorem superuenientem; erat enim
iniquum, ut qui non potest incipere possidere, quia desituit
animo, uidebatur animum habere ad amittendam possessio

ritus ad gratiam 2. p. 6. 3. n. 12.

Proterea sic omnia arbore in fundum tuum in glans, vel
quicumque alius fructus desiderit competet mihi interdictum
quomodo liceat in fundum tuum ingredi glans legendae
causa, si de domo tibi cauro; que factas intra triduum
mihi tantum conceditur, proce summo uero tempore, quis
pat triduum censetur fructus haberi pro derelictis Julian.
g. l. 1. c. ad exhibend. L. unica de glans legenda L. quare
nemum 263 f. l. de U. S. apud nos hunc antiquo uisitan-
tum dies constitutus erat ad fructus colligendos ex l. 15 tit.
A. lib. 3. f. i. legum, postea tamen ex l. 18 tit. 28 part. 3. de
rumores dies auferantur, quinimo Gregorius Lopez in
glossa 2. pat. secundum et Barthol. ceteri, si fructus tali
nate sint, ut in triduo non corrumpantur, posse dominum ar-
boris etiam post tres dies dum exstant illos colligere, dicit
que hanc opinionem equiorem esse, et in praxi seruari: Dein
de error aduocati, qui aliquid contra partem suam factum
dixit, intra triduum emendari poterat, hodie tamen ex
l. 8. tit. 6. part. 3. correctata est predicta decisio, et quocumque
tempore errorem licet emendare ante sententiam, tam aduo-
catis, quam parti, que l. Patria de iurata fuit ex cap. ulti.
de confensu, cap. 20 et ibi glossa 1. non reuocata de
censibus

Apud nos ex l. 1. tit. 18 lib. 4. compilationis in tribu-
nalibus secularibus inferioribus intra quinque dies appella-
tum est, qui incipiunt currere a die quo facta in iudicatur
sententia ut docent Arcuedus in l. 1. tit. 21. eodem lib. ex n.
50. et 63. Par in praxi l. 1. c. 6. in p. c. in p. c. in p. c. in p. c.
Par in l. 150 tit. 20 Pichard. in manu dictionibus 4. g.
6. 1. n. 3. sed quis termini ad appellandum periculis dicitur
si sunt pro diversitate tribunalium, scilicet dicitur est ad eun-
dem in iudicibus auditorum cancellarie, et supremi consilii

42 167

De Triduo

43

De quinque diebus

L. et toto t. c. ne rei dominie, vel temporalis l. 2. c. de
Prædictis Tamiacis lib. 11. cononquam partem solent opponi
sept. in l. si quis quam 7. c. de iuris. temp. per se in qua
explicanda non immorari, quia de illa acturus sit in me-
sibus in selectionibus quas ad humetudinem parat, ut si non
hinc sectioni imponamus

sectio 4.ª De Tempore omnium prescriptionum.

41

Euastatius Gregus autem apud Cyarum, et in Latinis
Dionysius Mugelanus, Joannes Hinderprus et Cyaricus
libros scripserunt, inscripseruntque de temporum termi-
nis, qui in iure inveniuntur, et Helbericus Gentilis de tem-
porum appellationibus, ubi quædam sparsim intertempore
de iudicibus, et de his partibus, scilicet Perez de Lara, et de
Didaco de Narbona de ceteris ad omnes actus humanos
requiritis, sed quamvis summo cum sedulitate omnia
ediderint, tamen de Prescriptionibus temporalibus specialiter
non egerunt, quamvis de his peno valde expedit, has nos
ce, hinc propter ab eis stultam mutantes, et deinceps aliqua
adhibentes sub breui verborum compendio tempora prescrip-
tionum omnium usum exponam, que res maiori erit utili-
tatis, quam subtilitatis, nec antiquata exequar, sed que
iure iuris et præcipue recepta sunt. Primum quod Iudex quidam
sententiam sentiam prohibet, quamvis illam mutare non
possit l. Iudex 88. d. de re iudicata, tamen interpretari po-
test dubium, quod in sententia, in eodem die, videtur intra 17
dies et quatuor horas l. Paulus 42. l. cum querebat 42.
d. de re iudicata cap. venerabili 37. de off. delegati. si u-
ro pars per diem petat in re iudicata sententia, per exceptionem
temporis summolebatur, dolent per classias Bonadella
lib. 3. Politicæ cap. 8. n. 263 in re Lichard. in manu dicit

De die.

tica cap. 4. tit. De la segunda suplicacion a n. 228 et
ad tit. 6. lib. 2. del libro Juogo. Hi terminis transactis
amplius appellare, aut supplicare non licet.

Int publica attestacione parium intra sex dies op-
ponende sunt reprobationes etiam, quo termino elapso
tamplius ad reffutandum, non admittitur l. 1. tit. 8. lib. 4.
compilationis notat ibi Accudus. Richard. in manducato
n. b. ad maxim l. 4. 7. et 8. et alii practici

Reus in iudicio conuentus tenetur contestari licet
conferendo, aut negando intra nouem dies ab exordio ju-
dicii, alias pro confesso habetur, et exceptiones proponere
intra triginta dies sequentes, alioquin super illis non au-
ditur l. 1. tit. 4. lib. 4. compilationis l. 1. et 2. tit. 5. eodem
lib. Verum hi termini de iure non obseruantur, ut ne-
tant Conarruuius in practico cap. 2. n. 2. Gregorius Lopez
ind. 8. tit. 2. part. 2. Richard. d. 1. g. 4. A. Carlebal de
iudiciis 2. Homo tit. 2. disp. 7. per totam Villadiego in Po-
litica cap. 1. n. 4. retractus qui competit iure propinquita-
tis, vel communionis intra nouem dies continuos a die
uenditionis uidentandus est l. 3. tit. 10. lib. 3. fori legum
l. 230. titi l. 6. et 7. tit. 7. lib. 5. ordinamenti l. 10. et
egg. tauri l. 9. cum sequenti by tit. 11. lib. 5. compila-
tio, et in his legibz omnes requirit. Villadiego in forma
libellandi cap. 1. 2. 3. Richard. in cap. unico de successione
ab intestato l. 3. ex n. 10.

De hoc trō egi supra n. 43. addendum ē cum qui con-
stituit resolutum pro alio neg. apponit diem, statim
non teneri, sed per decem dies l. 1. g. missor 2. l. 4. 1. decem.
pecunia. Ant. Gomez de Homo var. cap. 1. n. 1. = intra
quindecim dies minor, ecclesia, uel respublica debent re-
tere in integrum restitutionem aduersus ommissionem po-
bacionem, qui computant a die publicatarum attesta-
tionum, nec amplius terminus eis assignatur l. 3. tit. 8.
lib. 4. compilationis. Gomez de Vais lib. 1. Praxis cap. 24. ex

164

44
De sex diebus

45
De nouem diebus.

46
De decem diebus

De quindecim diebus

intra biduum supplicandum esse, a sententia vero diffinitiva in
tradecem dies l. 1. et 2. tit. 19 lib. 4. compilationis; a iudicibus
fiat sententia, vulgo Alcaldes de la Hermandad intra eodem
decem dies appellandum est, nisi sit in contrarium l. 1.
l. 9. et ibi Alcaldes. l. 4. et 49. tit. 12 lib. 8. compilationis, quin
imo, et Paulador. lib. 2. rerum quotidianar. cap. ult. l. 9. et 2.
n. 24. cum iudicio tenet de laudo sine sententia arbitratorum
secularium intra decem dies appellandum esse, non ita
quing. ex l. 9. tit. 1. c. de recept. arbitri, que non inveniunt
certa per leges recipi: eodem decem diebus dantur ad appel
landum in iudicibus ecclesiasticis, de quibuscumq. sententia
ne diffinitiva, sine interlocutoria cap. cum dilectis. 32. in
ne selectione cap. quoad consultationem 15 de sententia, et
rejudicata cap. significaverunt 38 de testibus cap. conser
tationi 8. de appellationibus in 6. et veteri iure Caselle
receptum erat in l. 22. tit. 22 partita 3. innotuitumque
fuit ab imperatore Justiniano novella 23 de appellatione
nig. cap. 1. aut sententia hodie c. eodem. t. cum antiquiori
iure si amittit causam agebat intra biduum debet
appellare, qui vero Procurator nomine huius assistebat intra
biduum l. sententia 5. in fine l. qui ut suspectum 20 §. 1. de
appellat. l. cor. 6. §. in autem c. eodem. tit. 13. de appellat.
l. in p. l. 1. b. biduum cum legi quando appellandum
sit. Quanti vero, id est littere testimoniales appellantis in
tra quing. dies petende erant Paulus lib. 5. Sententiarum tit.
23 §. 1. ut optime explicat Cujacius ibi, et ad tit. 34
§. 1. Brissonius lib. 2. antiquitatum cap. 19. quamvis male
hæc testimonia confundit Gratian. decreti compilator in
cap. in idum 29, et in litteris que sequuntur. 2. quest. 6. Denique
appellatio sine 2. supplicatio, que ad Principem interpo
nitur de sententia rebus nonum cancellariarum conla pena
de la mil quinientas doblas, in 70 diebus inter
ponenda, et fidei iuris de duglis solvendi petenda l. 1.
tit. 20 lib. 4. compilationis, notant Lichard. d. 4 §. n. 22
Luzin paxi l. homo §. 7. cap. unio. Villadiego in poli

ceptionum forensal cap. 267 n. 31. et 31. Carranza
 in disput. de partu cap. 1. ex n. 35. illa uers que morte
 mariti in dua germanis si habet tempus p[ro]p[ri]um ad
 demuntiandu[m], sed cum primum se p[ro]p[ri]etatem censerit
 debet demuntiare hereditis mariti, uel his ad quos suce
 sio pertinet, ut custodes mittant iuxta formam datam
 in l. 1. §. 6. de inspiciendo p[ro]p[ri]etate de inspiciendo ventre. Cui conue
 nit l. 17 tit. 6. part. 6. (Debet relati a Carranza ubi po
 tione, et latius cap. 1. apin. et Louarrus. in practis
 cap. 3. n. 6. Arias Pinela in l. 1. 39. c. de p[ro]p[ri]etate mater.
 ex n. 48. De diebus quinquaginta noto sutores, uel cura
 tores, qui intra centessionum lapidem sunt debere pro
 ponere ex[em]p[ta]tiones intra quinquaginta dies, uel si uat
 ultra centum milliaris debent intra 30 dies ex[em]p[ta]
 tionem proponere, et hoc amplius itineri faciundo singu
 li dies conceduntur pro singulis biennis milliaris, debent
 que litem peragere intra quatuor menses ut constat ex
 p. qui autem 66 in st. de ex[em]p[ta]t. tut. ubi integres l. 10
 et 13 §. 1. L. quinquaginta eodem tit. Bonet lib. 3. cap.
 9. et ibi quoad l. tit. 1. et t. l. 4. tit. 17. part. 6. et ibi
 Lopez uerbo inquaginta dias

De quinquaginta diebus

Si uenditor non p[ro]p[ri]etatem p[ro]p[ri]etatem cautionem in
 uenditione serui, aut animalis, nempe sine morbo esse, au
 uisio de qua in l. 1. de q[ui]ditio edicto, emptor intra duos m[en]ses
 res emptorem rescindere potest. Si uenditor 28 d. cod. tit.
 uelotus non addit uita exijendam cautionem, sed po
 test intra sex menses utiles computandos a die sciencie,
 agere resibitoria actione, ut p[ro]p[ri]um restituatur cum om
 ni intere l. si uendum 19 §. ult. l. cum sex 35 d. eodem
 tit. l. 2. c. de q[ui]ditio actionib. l. 65 et 66 tit. 8. part. 8. quod
 si sex menses sint transacti intra annum utilem agere
 potest quanto minoris, non ut rescindat uenditio, sed ut
 persequatur p[ro]p[ri]um, ut constat ex d. Legib. et ex l. ediles
 38 d. cod. tit. de q[ui]ditio edicto, notant Gregor. ad eadem leges

A7 De duobus mensibus

Retriginta diebus

n. 27. et quamvis Accedens ibi ex n. A. B. censat hanc
L. in Tribunalibus ecclesiasticis non servari: ego possum
testari de hinc Tribunalium huius Civitatis. Creditur
qui apocham securitatis debitori suo dedit, siue ex mu-
dus, siue ex quacumq; causa confessus se recepisse, quod
debitor ei debet, siue ingenua numerata, siue in alia qua-
libet re; siue uellet contra apocham venire dicens rem, uel
pecuniam traditam non fuisse intra triginta dies, et non
ultra auditur L. in contractibus l. 4. §. super casibus C. de non
numer. pec. quod in paxi obinet ut notat Gregorius Lopez
in l. 6. §. gloria A. tit. 28 part. 3. et in l. g. tit. 9. part. 5. §. glo. 1.
ubi multo adducit Hermosilla ex n. 12. Anton. Gomez §. 2.
2. Var. cap. 6. n. 5. et ibi Kyllon Lainez n. 8. Cayo §. h. h.
cap. 24. ex n. 36: de debito opponente exceptionem non nu-
merat pecunie dicam infra h. §. §. 11. notanda etiam
est constitutio graeca, quae extat sub tit. C. de delatoribus lib. 10
qua cautum est ut bona fiscalia, quae ab alio delenta fuerunt
si incertus sit eorum possessus, ne statim occupentur a fisco,
sed triginta dies dantur, intra quos uocet ad disceptationem
iudicalem: cui constitutioni similis est l. 7. tit. 13 lib. 6. com-
pi qua cautetur ut bona quorum dñi non apparent, uel
quoque appellans mortuus petantur intra annum et
duos menses, quibus elapsis amplius dñi n. auditur; no-
tat Acced. in l. 6. tit. 15 lib. 4. compilat. ex n. 55 et hoc
exemplum addendum est infra n. 56: tandem ex l. 1. de
agnosund. libor. mulieri, quae uiro diuertit, et se exco-
lremarue pregnantem p. tendit, triginta dies continui
assignantur a die diuortii intra quos denuntiet marito
se pregnantem esse, quo tempore elapsio amplius non auditur:
quod si maritus custodes non miserit uidetur partem agno-
uisse d. l. 3. §. demonstrare §. p. g. et §. dies l. filium g. C.
de patria potestate. Paulus lib. 2. sententiarum tit. 24. cuius
dispositionis legem regni non habemus, sed Practica, et
tetur Meno. l. de libitarius casu §. h. Petrus Barbosa
in rubr. Solutio matrim. l. g. n. 18 Estefanus Gratianus di-

menses debere ducere de jure suo; quod si his supermontia
 tionem non finiat in predicto termino, potest qui edificat
 offerre satisfactionem de demolendo prosequi. apud nos, quod
 apud nos dicitur in l. q. tit. 32. part. 2. ubi dicitur, Anton.
 Gomez in l. 45. ff. de her. ex n. 34. Cayo ubi proxime. n. 69.
 Ex oratione S. Mariæ de qua in l. si ut proponis 4. C.
 de edificiis privatis l. cum duobus 82. v. idem respondit. C. po
 sonio. Si unks ex sociis eorum communium alteri denun
 tiaverit, ut eades secum pro parte sua reficiat, reficere que
 cessaverit, potest petere ut eades ibi ad induentur in solidum;
 et alter solus tantum quatuor menses habet ad recipi
 randam partem eorum, et solvendas expensas; cum quo
 iure apud nos concordat l. s. tit. 4. lib. 3. fori et l. 26. tit. 32.
 part. 3. quæ leges præcipue receptæ sunt quando eades mi
 ramur in unam, ut explicantur eleganter Joannes Garus
 cap. 19. de expensis ex n. 13. usque ad finem. Richard. in b.
 item si inter aliquos n. 7. in st. Kobly. quæ ex quas. con
 nac. item emta tempus postulant esse Patroni laici ad
 presentandum in capitulis, vel ecclesiis in quibus habent
 ius Patronatus; ecclesiasticis vero sex menses conceduntur
 cap. unio de iure Patronatus in b. cum aliis adductis a
 Salgado de Regia Protectione 3. g. cap. 11. ex n. 62. Ni
 colaus Garus 5. g. de Beneficiis cap. 9. ex n. 29. Distinguo
 de iure Patronatus lib. 7. cap. 1. et 2. Barbosa de iure ceteris
 tibus uniuerso lib. 3. cap. 12. ex n. 168. vno locissimo labor
 sano 2. homo de iure in diar. lib. 3. cap. 3. ex n. 48. eodem
 modo si ordinarius collator beneficia in fere dicitur
 intra sex menses de uoluntate ad immediate superiorum
 cap. hiet 3. de supplenda negligentia collator. cap. 2. de concessio
 ne Prebende cap. de multa de Prebendis l. 30. tit. 5. part. 1.
 168. tit. 16. eadem partem; Garus de Beneficiis parte 10. cap.
 2. Barbosa de prebende epi. opi allegone 56. item si per qua
 tor publicas alium capum tanquam decorem insignia
 uoluit ad firmam, id est ut firma iure possideat, de iud. que

Reguarior mensibus.

De sex mensibus

Paritē et Hermosilla ad glo. 5. ex n. 28 usque ad finem
Antonius Gomez 2° Bona Variar. cap. 2. n. 48. Morla
in imperio tit. de emptione, et uendit. et Pater Molina
tract. 2. de just. et iure dig. 383. His actionibus proxima
est alia, quę proponitur in l. quod si nollit 31 §. si quid ita
22. cod. tit. in illo pacto si res empta sit, ut nisi flauie
rit reddibatur, non enim p̄fixito tempore sexaginta
dies utiles emptori conceduntur, ut rem reddat, sed
si tempus p̄fixitum sit seruandum erit pactum contra
herendum l. 42. tit. 5. partit. 5. Coent Couarruinas lib.
1. Variar. cap. 9. maxime n. 3. Gregorius in d. l. gl. 1.
et ibi Hermosilla, late Salicetus, et elassii in l. 2. c. de
pacto inter emptorem, et uenditorem Accedus lib. 1. 7.
in l. 1. lib. 9. n. 138 et seq. Vaio d. cap. 24. n. 52 etiam
tutor qui iam capit administrare tutelam, uel curam
intra duos menses tenetur eam colluere licito facere
uel q̄dā utilia emere, alias ad interesse pupillo tenet
si negligens fuit. l. tutor 7. §. usque c. de administ. tut.
in titulo uero tutelę sex menses conceduntur l. si tutor 28
eodem tit. Notant Cuyacius lib. 5. obseruat. cap. 12. Da
ciza de decima tutoris cap. 2. n. 96. Eubenez de tute
li 2. p. 2. cap. 9. n. 26 et 27. Iudices contra ludentes lu
dos prohibitos post duos menses procedere non possunt l. 10
tit. 7. lib. 8. Negilat. qui uero pecunias innumerato
amiserunt in ludis prohibitis intra octo dies repetere
possunt l. 2. eiusdem tit. sed si in credentium habundant
num̄^{quorū} tenentur, licet singula facere, uel instrumentum fecer
unt de soluend. l. 8. eiusdem tit. Petrus Pantoza in l. ult. c. de
Plentoribus pag. 173 et seq. Bonadilla in Positiva lib. 2. cap.
13. n. 19. Dato d. cap. 24. n. 16. et Ag. de nullitate sentent. in
tra sexaginta dies apud nos dicendum est ex l. 2. tit. 17. lib. 4.
compilationis

48
De Tribus mensibus

Ex l. 1. c. de noui operis nuntiatione, et l. ult. c. de edifi
cui priuatis constat edum qui nouum opus nuntiat. in d. tit.

167

inciderunt intra quinquennium, et non inde l. 2. c. de regi
galibz et commissis l. 6. tit. 7. part. 5. et ibi Gregorius gl. 6. et
g. Ant. Gomez 3° homo variar. cap. 14. n. 8. Accuedus in l.
7. tit. 11. lib. 6. recopilationis n. 12 Vayo d. cap. 24 n. 127. et
164.

51.
De Biennio

Actio de deb. ex roua constitutione biennio finitur Lult.
C. de reb. l. 6. tit. 17 partias exceptio non numeratq. pecuniz
intra biennium adhibere proponenda e. L. l. si ex ductione
g. in contractibz l. 4. c. de non numerat. pecun. §. 1. in st. de lit.
l. 6. l. 9. tit. 1. partias. que exceptio temporalis est, quamvis
alioquin aliq. exceptiones soleant esse perpetue; quia tempo
raria ad agendum perpetua sunt ad expiendum l. pure §.
p. ult. de offi. except. l. licet c. de exceptionibz: Ratio est q.
in casu huius exceptionis tal' res sus agendi de n. numera
ta pecunia, etiam si non conueniatur, ut docet Ant. Gomez
2° l. 6. var. cap. 6. n. 3. Post biennium enim agere potest debi
tor de non numerata pecunia; cum hac etiam distinctione
quod intra biennium tenet creditor probare se numerasse
pecuniam: Post biennium uero uidebitur debitori onus
probandi sibi numeratam non fuisse pecuniam. itaque lapsus
biennii tantum transfert presumptionem, quamuis contra
rium uideatur iurare d. 1. partias, ut docent Richard. ubi
proxime ex n. 12. Pater Alblina tract. 2. de Just. et Jure dy.
362 et cum multis Hermosilla ad d. 1. l. 9. gl. 8. ex n. 5. et
de iure communi usuali ad Ponal. lib. 14. cap. penult. quem
uis in contrarium uideantur inclinare Gregor. d. gl. 8.
et Ant. Gomez d. cap. 6. n. 6: si ager in cultis sit cuiuslibet
licentia competit illum occupandi, sed ueteri dno reserva
tur jus usque ad biennium recuperandi illum solutis ex
pensis, et meliorationibz. L. agro §. c. de omni agro deserto
lib. 11. quod si non occupauerit propria auctoritate, sed a pulli
co sanguatore conuectus fuerit, post quadrimestre seculus
est, ut dicitur supra n. 48 Nocht Cuiacius in hoc tractatu
cap. 21.

52.
De Triennio

Ex noua Justiniani constitutione in l. unica. de usu.

tributum Principi exhibeat remissis antecessorum re
liquis, si intra sex menses velis perversor appareat solvendi
expensa in cultura agri facta, potest illum repetere
deinceps vero pignori tempore dum manebit. L. ult. C. de
lenibus, et censitoribus L. agro §. C. de omni agro deserto,
quas recte explicat Cujacius in hoc tract. cap. 18 et male
accipit Papey l. cap. 24. n. 82. Denique res ipsa ante
misi si heres pro legatis intra sex menses non caueat mi
tetur Legatarius in possessionem bonorum hereditatis L. §.
§. imperator D. ut in possessionem Legator. L. carta §. C. addi
tit.

Ag
C. anno.

Autores citati qui de prescriptionibus et tribus agunt
referunt Cujacius cap. 20 Papey ex n. 86 usque ad finem
sive usque ad n. 127. multas actiones recensent, quae anno
sunt, veluti in iuriarum, quanto minoris, quod metus
causa, de cunctis et effusis, de calumniatoribus de pignori
illo extincto revocatoria in fraudem creditorem, et quae da
tur contra eum qui in aliquem a iudicio opemittit. Quas omnes
ex eorum scriptis repetere poteris, qui per annum et diem
cum titulo et bono fide rem possidet sive quavis annus superve
niat, et possessionem quam vindicat super possessione responde
re non tenetur, sed his proprietatis agitur a L. §. tit. 15 lib.
4. compilationis, ubi Accursus Johannes Suterros lib. 1. pra
ter huc 89. ad institutionem vero in servitute sufficit si in
illo anno aliquo tempore usus sit, licet modico, veluti uno
die, quia in incorporalibus unus actus sufficit L. §. quod
autem A. §. de aqua quod d. et siua L. §. v. siue §. de iu
rene actus privato.

50
De habitibus heri
mensibus.

Constructores gabellarum non possunt eas petere post
quatuordecim menses exactos atque tempore celebrati contractus,
si res vendita sit mobilis; si vero sit immobilis excluditur post
biennium L. §. et 20 tit. 17. lib. 5. compilationis, siue recompile
tionis, L. carte & gabellis cap. 18 ex n. 68. Publicanus ve
ro quem dicimus potest petere res, quae in communal
inide

in prescriptione servetur l. 2. c. de quadrienni perscriptio
 nel omnes restitutiones in integrum, que olim homo utili
 concludebant, ex nova Justiniani constitutione per quadri
 ennium continuum durant, quod computat in personis a
 die expleti illi viginti quatuor annis. in ecclesiis vero et
 laicis communibus a die damni accepti vel lucri inter
 cessi l. ult. c. de temporib; in integrum restitut. l. 7. ff. de
 part. 3. l. 47. tit. 9. part. 5. l. 8. et 9. tit. ult. part. 6. do
 cent l. ult. Gomez 2. c. 6. var. cap. 14 vel 40 n. 7. ubi mul
 to addit Sainez Vayo d. cap. 24 n. 152. reus in
 tractus propter lesionem ultra dimidiam de qua in l. 7.
 c. de restitut. vendit. species est restitutionis in integrum
 quare intra quadriennium petenda Est apud nos sanis
 l. 1. tit. 11. lib. 5. compilationis Gutierrez lib. 1. practi
 quest. 143. ceterum si maior sit lesio nempe enormis
 si modo intra anni quatuor sunt ad agendum ut de
 communi tractata recitatur dñus la Reta dec. 2. rone
 rone cetero ad 68 per totam. Habet que fundamenta
 in cap. ad nram 11. de Rebus ecclesie alienand. vel n.

Filius, neque exheredati, si querellam inofficiosa
 testamenti non pertulerint intra quinquennium, compen
 sandi adu ad huc hereditatis repellentur per scriptio
 tempore l. 2. c. in quibus caus. in integ. rest. n. sit. neces.
 l. 1. ff. de filiis et c. de inofficiosa test. l. 1. Capimianus d. 9.
 ult. cum l. sequenti id eadem l. 4. tit. 8. part. 6. docent
 Ant. Gomez t. 3. l. 1. var. cap. 11. ex n. 16 Rodericus Suarez
 in l. quoniam in prioribus ampliatione 10 n. 3. et utrobique
 ad debites creditores qui volunt petere separationem de
 bonorum defuncti, heredis que intra quinquennium debent
 petere, videtur enim non huiusmodi l. 1. §. quod dicitur
 c. de separationibus. Bona minorum immobilia sine decessu
 alienata titulo oneroso tantum intra quinquennium po
 sunt peti l. in quando 3. c. si maior factus alienatione et ff.

SA
 De quinquennis

translatam. §. 1. in v. h. et l. q. 17. 2. q. parte 3. res mobiles
 utiq; triennius usucapiuntur (de quo eorum l. 2. De solo 104
 et Tribunalium et heredit. m. h. quibusdam aliquid sit. ista
 toris etiam inuaido (modo non sit expresse contractus aut
 consilium Tridentinum l. 2. de format. cap. 15 de Gene
 huius secularibus a secularibus non obinendi) possidet
 aliquod beneficium quiete, et pacifice, id est sine iniqua
 et sine litis, nec contradictione adversarii per triennium iure
 hoc manuteneri, donec plenaria his super proprietate dis
 ceptetur, quod dicitur regula de triennali. (Dicit Laicus alleg.
 2. q. cassationis huius 4. De causa pacis. et p. q. Alexandri
 Indovisius de iis 37 n. 6. et de iis. 7. 7. n. 1. Penna de iis.
 352 n. 2. et de iis. 1355 n. 11. Larus de Beneficiis 7. parte
 cap. 3. n. 88. et d. q. cap. 5. n. 379. et leg. qui per trienni
 um soluit tributa, vel redditus censuum, vel alias annua
 p. raciones, et exordit tres apochas securitatis censet sol
 uisse redditu p. teriti tempore. Liquiamq; 3. c. de h. q. quis
 publicis lib. 10, quam late illustrat ibi Amaya per totam, a
 his que casus tumulat similes n. 4. Commendat etiam
 Ant. Gomez in l. 68 tauri n. ult. Menoch. lib. 3. p. r. 1. q. 1.
 139: apud nos familiarum salaria triennio prescribunt.
 De qua p. r. 1. q. 1. latius dixi sup. l. q. n. 33.

53
 De quadriennio.

Resingua fidei sua habet confiscationi si illi non du
 sunt adquisitio, nec denuntiate, per quadriennium per quo
 aronium usucapiuntur a p. r. datis possessoribus §. res p. r. i
 q. in v. h. l. 2. l. de quadriennali p. r. i. l. intra 10 (2. de iuris.
 et tempor. p. r. i. l. 1. d. d. i. d. i. d. de fidei f. l. 53 tit. 5. parte 3.
 Laqueam lura in formam patrimonii fidei redacte sunt in
 usucapibiles redduntur tanquam publicis iuris designat ut
 dixi supra n. 40. nihilominus tamen quadragenaria p. r. i. q. p. r. i
 et etiam in his rebus locum habet ut dixi Ant. Gomez 3. de
 v. n. cap. 4. n. 81. et alios quos refert et docet Balboa de p. r. i.
 in cap. sancti 2. quest. 1. ep. n. 60 usque ad finem.
 fidei etiam si alienauerit rem alienam, vel alii p. r. i. o
 tam, et ea nomine commensat a dno, vel reditore, quadric

ad hunc terminum pertineant.

Currator operis publici in decursu operis tenetur usque ad annos quinquidecim s. omne. 7. c. de operibus publicis l. 2. tit. 32. partit. 3. l. 16 et 17. part. 5. et ibi Gregor. gl. 5. de Gomez in l. 16. de Bauis n. 18 Bonadilla lib. 3. cap. 5. n. 23 Vayo d. cap. 24 n. 184.

56 169
De quinquidecim annis.

De prescriptione rerum immobilium dixi supra n. 55. omnia autem solum de raque delicta viginti anno rum silentio obiter attulit L. Quereia l. 2. et ad l. Cornel. de falsis l. 2. tit. 26 part. 2. l. 4. tit. 17. part. 7. Ant. de ma. lib. 3. var. cap. 1. n. 5. (Bonadilla lib. 5. cap. 3. n. 136 et Vayo d. cap. 24 n. 193. aliqua sunt delicta quae quinquennio extinguuntur, quae enumerat Cujacius in hoc tractatu cap. 24. Etiam actio iniuriarum uno anno extinguitur l. 1. non conuicti s. c. de iniuriis et in d. haec actio l. 2. ubi Pothier n. 5. inst. eodem tit. Vayo d. cap. 24 n. 86 rationes etiam dispartit, subscriptae et approbate rerum civitatis, minorum, aut publicae administrationis, reuideri possunt contra administratorem intra viginti annos, et contra successorem intra decem, sed si factus calculato rum delegatus perpetuo possunt reuideri s. in omnibus l. 3. §. 1. de obuers. et temporal. prescript. l. calculi §. de admi nistratore rerum obciuitates pertinentium, hodie tamen apud nos ex l. 9. tit. 15 lib. 7. reuoluntatis semper reuideri possunt si allegent errorem, et demonstrent, et non tantum modo non sint transacti viginti anni, uidentur cum multis Bonadilla lib. 5. cap. 46 n. 77 et Siebar de radosiniis cap. 41. pertinet.

57
De viginti annis

De triennali prescriptione, et iniquis cassibus locum ha beat egi late in l. 2. ex n. 21. usque ad n. 40. nec inquit aliquid habeo quod possim addere, quare ut ad quadraginta annorum transsum hanc, imprimis noto per illam omnes actiones tolli, quae perpetuae sunt per litteras contestationem l. 2. g. c. de prescrip. 36 uel 40 an. quia omnis perpetua

58
De 30 annis et 40

si vero alienatio facta fuit ex causa lucrativa intrate
centium competit actio: que tempora computant' abie ex
pletz legitime actatis. Ult. l. eodem tit. et ubique mul
tos refert Augustin. Barbosa Anton. Gomez d. 10. 2.
130. cap. 14. et n. 10. item qui de nullitate professionis
actate qual' defectus ob medium opposites, uel defectu
actatis, uel aliam quomcumqz causam uolunt dicere, in
tra quinquenium agere debent. Tridentinus ses. 25. de
reformatio. cap. 19. nec postea audiuntur, nisi ex magna
causa, et impetrata reuocacione a sacra congregacione
Cardinalium, docent luculentos Barbosa d. 10. cap. 19. ad
dendi sunt Gibalinus de clausura regularum l. 1. qui
tione 2. cap. 2. §. 3. de iur. iur. l. 1. §. 1. de iur. iur. lib. 4. quest. 3. art. 3. que constitutio forsam ortum ha
bitit alure civili, que laues ne de statu defunctorum pot
quinquenium agatur l. 1. et 2. §. et l. illo tit. l. 2. c. de
collusione detegenda.

55
C. de decem annis

Sed per decem annos inter presentes, et uiginti inter ab
sentes usupantur res immobiles ex l. uia Justiniani
constitucione, sequa in l. unia c. de uicup. transfor. et
§. l. inst. tit. l. 1. §. tit. 29. part. 3. absentes dicuntur qui
sunt extra potuerunt in qua sita sunt bona que usuca
piunt l. ult. c. de usuc. long. temp. 10. uel 20. an: quod si
aliquo tempore quis adit, ueluti per sexennium, a brieue
ro per aliquod tempus, ueluti quadrennium duplicatur
tempus absentis, et in simili casu u.g. quatuordecim an
ni requiruntur ad usucapionem eiusdem quod si qui
busdem c. eodem tit. Barbosa d. 1. quest. 1. de pres. riptio. n. 19.
idem tempus obseruat' in qua i. usucapione seruic
tutum l. ult. c. de seruicibus. Et aqua ut dixi in telect.
ad l. scriboniam n. 10. eodem modo suscipiendi mundi
nas, quod uulgo dicimus de abris mercados decennis am
mittitur l. 1. c. de mundanis, nec alia sunt que proprie

59
De centum annis
170

Jure civili omnibz ecclesiis occidentalibz indulgum fuit
ut adversus eas, nisi centum annorum prescriptio mini-
me curreret ut constat ex novella q. Postea Justinianus
ad quadraginta annos tempus prescriptionis reduxit contra
ecclesiam Romanam, se infra Briggles novella III ad Hir-
nerius authentiarum compilator, vel errore, vel pietate du-
tus inseruit solam Justiniani authenticam quae actio-
ne de sacrosanctis ecclesiis, qua sancitur ut res, quae directo et prin-
cipaliter ad ecclesiam Romanam spectant sola prescriptio-
ne centum annorum adquirantur, quod sanctionibus Consi-
cuis receptum est cap. de audientiam 13 cap. cum solus 14 de
prescriptionibus quibus convenit text. in l. 26 tit 29 part. 3.
Explicat verò Cujacius in hoc tractatu cap 34. et lib. 5.
obviam. cap 5. Videl in authenticis nisi tricenale c. de bonis
maternis cap 57. Balboa ind. cap. ad audientiam cap. n.
25: Hujus prescriptio centenaria in memorialem comparatur
si probata possessione centum annorum, de contrario facto
non consistit, ut ex multis residunt Solocanus ubi po-
ximen 73 addentes ad Molinam d. cap. 6. n. 43. per thom.

In memoriale tempus prout sonat in jure, dividitur
quod hominum memoriam excedit l. 3. §. ductus aquae de
aqua quond. et sicut. cap. super quibusdam §. praeterea de v. s.
apud nos text. ex l. 4. §. fandi, quae est l. 1. tit 7. lib 5. compi-
lationis, sancitur enim ut in memoriale tempus ~~excedat~~
tenseatur, si testes de propria scientia per 40 annos deponant
et de duobz auditibus maiorum, et quatinus hae l. in speciali
casu maioratum loquatur, nihilominus quilibet retinenda e-
in quibusvis probantibus in memoriale prescriptioni. Molina
d. cap. 6. n. 32. et 33 et ibi addentes Balboa ind. cap. ad audi-
entiam cap. n. 6: Prescriptio q. in memoriale sic probata, habet
vim tituli, privilegii, et constituti l. 2. tit. d. l. 3. §. ductus a-
quae de aqua quond. et sicut. Dixi ad l. scribentiam n. 11. et l. 2
unde lura regalia excepto jure superioritatis aut supre-
me potestatis per illam non tam adquiruntur, quam legiti-

60
De immemoriali

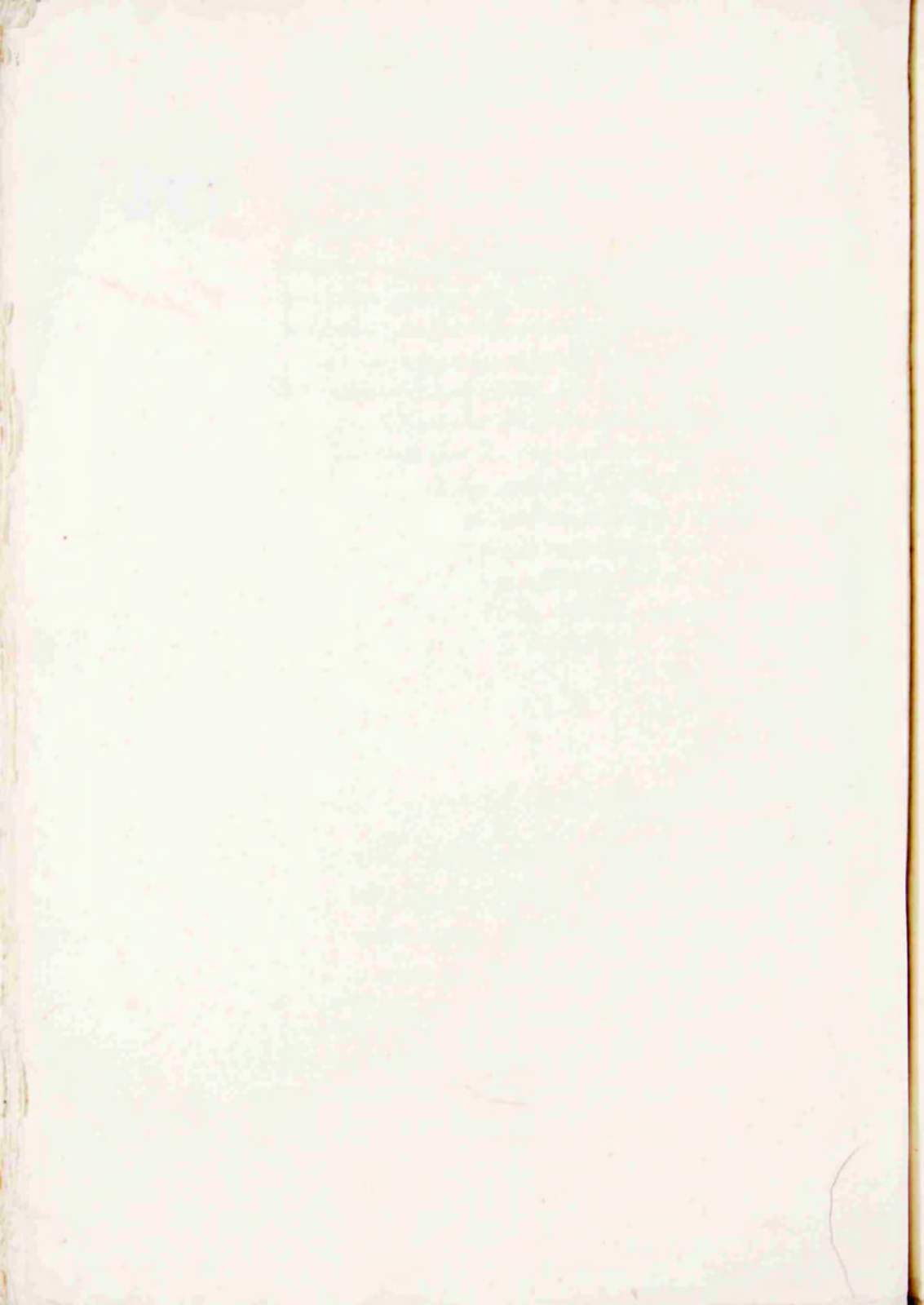
in iure non excedit hanc aetatem. L. cum noisissimi 7. C. de rit.
notat usque. Petrus Barbosa, et patet multo. Escobas de Ratio
nibus de cap. 41. n. 6. si publicaria actio, que competit contra de
bitorem de ipso quadraginta annis quod dicitur a L. 7. §. 1. d.
1. §. 1. qui perditet quidam patrimoniale Principis si subtribu
tionem concessum liberatus latibuti prestatione per quadragena
riam prescriptionem. L. i. §. 1. C. de fidei. Latibutional.
lib. 1. Res clericali priorumque locorum, non minori spatio pro
scribuntur, nisi per quadraginta annos ut constat ex cap.
de quarta 4. et cap. ad alios 5. cap. quia indicante g. de Pres.
criptionib. et cap. §. 1. de sen. et cap. procedentib. de ri
uilegiis L. 15. et 18. et 20. part. 3. de qua trevarie controver
satione auctores nri, videndi sunt Molina de iust. et iur. ca.
2. disp. 72. et Covarruvias in rea. posesor. 2. §. 1. a
prin. Calbera quest. 1. de Prescriptionib. per totam, et prope pro
mens. de tot. Franca in cap. sanctorum. cum sepe eodem
Barbosa in d. cap. de quarta n. 4. et in authentica qua ac
tiones per sept. ibi C. de Sacrosanctis ecclesiis. Neq. prescriptio que
diocesana titulum non desiderat, sed contenta est solo si
betio adversarii, ut de tricena li. dixi d. 1. §. 1. carorum si
prescribenti assistant et titulus, continua postea et bona sua
per quadraginta annos, qui pollet sine prescriptio in memoria
si sit per eam adquiri possint, que alioquin indulgent in memo
ria prescriptio, que doctrina communis e et in praxi re
ceptissima; eamque docet esse multo, glori. per sept. ibi in cap.
1. de Prescriptionib. lib. 6. et Petrus Barbosa in l. competit. §.
ex n. 59. C. de Prescript. 3. vel 40. an. §. 1. de lalea allegand.
in cap. 1. alterum 6. per totam Molina et addentes L. 1. §. 1.
me lib. 2. de Primogeniis in cap. 6. ex n. 59. Pons. Con. carnes
de Solorcario l. 1. §. 1. de iure indiar. lib. 3. cap. 3. n. 71. et nihil
minus per eam, re. que constat esse maioratus non prescri
buntur ut do. et idem Molina lib. 4. cap. 10. Miros 4. §. 1. quod
21. n. 38. Castillo et alii apud addentes ubi proxime, quia per
sua usucapio eorum prohibita est, ut dixi in selectione
tapi mandata n. 34.

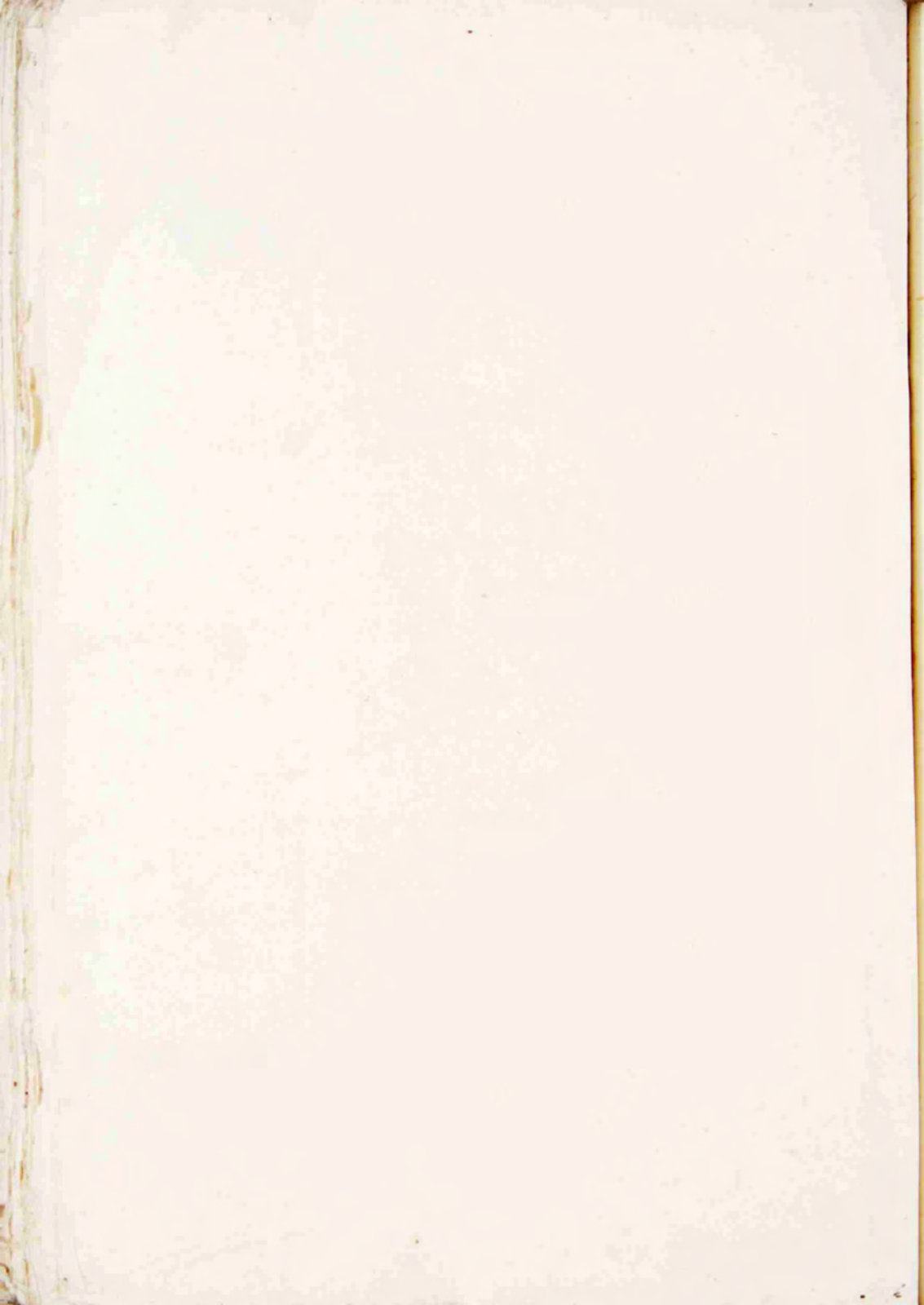
171

me concessa tenentur, nec potest tolli per statutum, aut
Legem, quia iure nati minor. Larea allegone lq con. 3 de
tenzuela consilio Tq n. 123 non seq. etque publica alio
quin essent iuris gentium, per cam legitime patrimonio apo
bata consentus Solorum ubi proxime n. 76 et 77. Cons. ma
ioribus talia non reputantur, si immemorabilia ab aliis
desa sint ut libera. Molina et adentes lib 4 cap. 20. fere
per totum. (Sens) que dixerunt per tempus immemorabile
ita debent semper remanere, quia nullus est titulus ma
gis firmus quam immemorialis prescriptio; docent sum mu
ltis Sarcus de nobilitate obs. 10. libro de Lasquis cap.
17. Silvanus de Prescriptio lib 2. parte
membro 2. cap. 1. Quibus nosse
Labor semestris finitur ad
Dei laudem, et Marię
Beate Virgini sine
peccat origina
lis laborem
1782

Finis huius tractatus de Vitiis
nibus elaborati a doctis. dno D. Don Josepho
Fernandez de Retes in Salmanticensi
Academia vespertina cathedre an
tecessore. et ame Don Josepho de la
Torre et Orumbella libentissi
mo animo scripti

170

in Siquis detinentur L. 1. §. 1. de Hæc. tone boni sive
 dicitur Balnearii qui lavantes se in balneis vestib. 190.
 hinc L. 1. de finibus balnearii; item directarii, sive dicta
 rii, dum in aliena canacula, vel domus, vel aietas, per
 fenestras se dirigunt furandi causa. de quib. in l. 1. §. 1. de
 vi 7. de extraordinariis criminibus L. 1. §. ult. de fractori
 bus omnia. ad Donell. lib. 35 cap. 19. et C. Cujacius lib. 10
 observat. cap. 37. Et hinc Cujacius in notis ad Polletum
 de historiâ for. Romanæ lib. 2. cap. 1. Sacerdotii qui manus
 micando et perfringendo viscerum oras, et per uetitas
 artes ex iactis et uniam subducunt, vel quid aliud, sine
 fer magis dampnabilem artem, ut no. uerunt Cujacius ubi
 posthæ, et Pater Martinus del Rio de iurisdictione magia
 rum lib. 2. quest. 27. sec. 1. et lib. 3. quest. 4. 1. §. 1. lect. 2. pag.
 248. in minoribus, sive per artificiosam, et cautam subditi
 nem, ut per dicitur Cujacius. 2. tit. C. Cui Gregor. lib. 37.
 Integritat. cap. 14. et 7. Ferrarius 2. quest. 166. n. 4. 3.
 Flagitii qui tam honestos liberos, quam se uos confurant
 tit. 1. §. 1. et C. ad l. Fabiam de Flagitii; sacrilegi et pe
 culatores, qui rem sacram, sive re comendatam, vel publi
 cam surripunt, raptores bonorum de quibus tit. 1. §. 1. de iur. iur.
 tor. ex platores, qui no. in gelia, uel pecunie eripiunt. L. 1. de
 efractoribus; Eratores, et famosi latrones, qui itinera
 uia que publicas obidont depredandi causa. Capitulum
 28. §. 1. famosi de gens. l. 1. constituciones 16 de affellei
 ubi. de quibus expofesso dicitur la Restegui lib. 8. select. cap.
 9. ad quæ omnes species furtorum feruntur nostra l. 1. §. 1.
 hinc, omnesque comprehendit per illud uerbum subreptum
 ut notari solet.

Est et hoc notandum, quomodo cum commitali si
 proprie furto sit rem inuicibiliter reddere, si dno
 libito rem retinet, si inuentam non restituit, si absque
 uoluntate dno. libi presumit, uel amouendo rem, uel non
 reddendo, de quibus modis late disserui lib. 7. opuscul. cap.
 2. per totum, hanc uero hic repeto quia hinc resolutio suppo.

177

7.

et in eorum successibus omnibus, qui in vita succedunt
suum heredes. de divers. et legat. p. script. l. i. tit. 1. c. de
adquy. po. sed non in successibus particularibus, maxime ex
titulo oneroso, quibus solus quilibet non potest legare
causam. l. 6. de iust. et leg. l. 1. cum sequi. l. 1. de soli. except.
Sancim quia non minus gravis delictum est exilare heredi-
tatem, quam furam committere. l. 1. ex parte hereditatis,
neg. ex pilator minus dionus est oia, quam fur: sed res expi-
latae ab hereditate utraque possunt. l. si homo 35. h. t. g.
quoniam res furata ut capi potest.

5
Premissa etoridum de
auctore L. Adm.

Postquam ad rem de iud. eademque quae per-
mittenda sunt, et primum de auctore Leoi et hie nihil
certo statui posse, nam quomodo Paniscola l. 2. thesa-
ri. parisi. l. 27. exstimavit latam fuisse a Maria
Rabio consue cum Caio Fronteio subtrunivatu Augu-
ri, Antonii et Lepidi, hec sententia sustineri non potest, cum
apud Aeglium, Pandectas, et institutiones non legalis
haeret Aetio, ut agnoscentur in notis institution.
et ad 3. l. potestatem 23. de i. s. Antonius bougusimus
et alii explicitioibus iam relati. Deinde quia eius me-
minit Cicerio in Liguro urbano, et actione 3. in Verrem,
que scripta antiquiora sunt triumviratu, ex quo Merin-
ta Paniscola fecerit Amaya l. 1. ap. l. 2. Castro ind.
l. h. h. n. A. qui non improbabilius tentat fuisse pe-
biscum et partem, si quis referat Aeglium l. 1. A. no-
6. Ad iud. ca. ult. sed benamine ho. sic satis.

5
Varie furtorum spe-
cie, que sub gnti. furtiva
ceptione continent. pro-
ponunt, et explicationem.

Deinde notandum est sub gnti. furti acceptione
multas furti species contineri, quae nomen et generam ma-
tant, tunc ut constantium, hebeturci, poli temporis
aut modi, quas omnes. 1. gnti. et cum magna cura
p. sequit. Paniscola in l. 1. p. i. n. i. n. l. 1. de i. s. m.
l. 1. tit. 1. de furtis quest. 106. et sequentibus. Prima enim
species furtiva furti est: non restituta a iudice
et 106. de i. s. m. i. n. l. 1. de furtis. Sequitur eni-
geatus, id est pecorum, vel armentorum furtum, dum

nit factum factum esse, sed non disputat utrum hoc, vel si
casu committat, tandem nato si dicitur rem alienam esse
eam vendat, quamvis emptor bonae fidei comparat rem su-
tiam fieri. L. si seruum. D. C. de iur. lit. L. si sciens. D. C. de ser-
cap. p. comp. l. quod autem. D. in i. h. quod latius expo-
nit. Res in. D. L. a. p. in.

Ratio decidendi op-
ponitur.

Ratio sciendum est, inductam esse usucapionem bo-
no publico obdubitem causam. 1. respicit ut usucapionem
re rerum dominia in incerto sint. 2. veterem dominum pu-
nit, ne homines negligentes sint in rebus suis perquisi-
tis, et investigandis. L. si h. ut dixi. l. 2. ex d. 4. quod
l. si militat favore proseroris, si bona fide et iusto titulo
rem tenuit, sed 2. ex g. veteris domini proseris deficit; nullo
enim pacto possumus negligentiam considerare in eo qui
res, vel aliam, vel in iustis subdiuitur, et hoc amplius quod
tum non debet esse causa etiam remota, et dominium
rei dicitur vero originatur. His rationibus rixae fuerunt. L. si
uiles, que inhiberunt usucapionem rerum futurarum.
imo ubi tota de usucapione quoad formam a iure civili
se ut dixi. l. p. in. l. 1. Sufficiens est potestis iura legi-
prohibita, quamvis aliam solidam non possemus habere;
quoniam si et non ita expresse continetur. l. ab. D. cap. 11
in 4. Publius apud Ammanum. l. cap. 7. n. 6. Res in. D. L.
l. n. 4. & Nella. l. cap. 5. circa principium.

Ratio fit ratio de
litandi.

Ex quo rone decidendi tenet satis diluta 2. pars
ratio dubitandi, quia usucapio aliud requirit, aliud sup-
ponit, requirit bonam fidem, continuam possessionem, et
causam titulum: respicit exp. g. rei quod sit capax usu-
capiendi; cum g. prohibita usucapionis rei futuri sit ex-
tione rei, ut inique eius sit reale a nullo poterit usu-
capi, quamvis sit proseris bonae fidei. Luitia. D. C. de iur. lit.
Ab. de leg. oblat arbitrium adductum ex comparatione tri-
misi expilat hereditatis, quod grauius est quam fur-
tum, cum se audaciter fiat expilator videtur rem
sine dno vtro esse, qui illam tibi posuit ut inquit text.

dicendum est si filius in potestate uiri existens, sed ex iu-
mana iusto errore se ab eius potestate liberatum. Donare
non potest. Patris sui uxori; tamen donatio in specie fuit,
quia que prohibetur fieri a Patre, prohibetur etiam fieri
a filio l. 9. §. qui in eiusdem 2. eodem tit. sed nihilominus
propter huiusmodi errorem, et bonam fidem dantis et ac-
cipientis, potest et usucapio: nec est impossibile ut filius exis-
tens in Patris potestate credatur ab ea liberatum esse.
ueluti si emancipatio que processit sit inualida, quam
valere iure querebat, et in talis casibus qui supponuntur
in l. iusto errore 44. §. h. t. quos prosequitur Serranus Gen-
tilis lib. 2. de donat. int. cap. 29. par. 26. et sequenti.

Sequitur 9° sed in l. 44. §. 4. ubi queritur an
interrumpatur usucapio capta ab uxore, si uir scie-
rit venditorem esse, nec aduenit vindicare, et hoc ipsum
mulier nouerit: ita explicanda est questio, nam illa
uerba: interrumpetur possessio? interrogatiue leguntur
in libro Florentino, quod non uidit Gentilis tibi porri-
me: ratio dubitandi est ingens, quia maritus, qui non
uindicta rem cum uxore conuenit donare l. in fine §.
tra donato: dandi uxori que sciens rem alienam dedit
et occultat, contractat eam, et fraudem facit, furtum
committit l. falente 43 §. qui alienum §. de furtis §. so-
lent hinc: Gomez 3. lib. 2. variar. cap. 5. n. 1. ubi multos
adducit hylion Sainez Farinas lib. 2. tit. de furtis quæ-
st. 168 ex n. 6. Rebedus in d. l. 5. n. ult. Unde diffinitio est
usucapio rerum, mobilium, quia ex superveniente mala
fide et reuultatione, aut contractatione, statim inuidant
inuidiam furti §. quod autem 10. de inst. h. t. que est
propria ratio dubitandi ad hunc tenor non quam expro-
bant Gentilis de superveniente mala fide: quia super-
uenienti mala fide, iure civili non interrumpit usucapio-
nem l. bonæ fidei 46 §. per contrarium §. Itaque ver. don-
l. 2. pro emptore. verum ratio decidendi summitur ex p.

180

13.

181

enim est cum qui dereliquit dñm non fuisse, et idcirco non transiit in statim dominium, ut in d. l. l. s. f. l. cadentit. sed tantum usucapiendi conditionem s. clausibz 7. A. de contrab. empt. quod etiam supponunt l. c. i. r. s. et Cyacius; sed quæ valde facilia sunt, sunt obseruata per comparationem, qua utitur Cuius; inquit enim quemadmodum si emero alicui rem tibi ab uxore donatam ea sciente, et consentiente: sed quam dissimilia hæc sunt nemo non videt; quia rem uere pro derelicto habet, ut quilibet eo tibi uti potest, et si nesciat, a quo dicitur sit l. A. pro derelictis: at uero donatio proderogans inter uirum et uxorem non est titulus ex quo alter dicitur rem fuisse l. nec ullam l. 3. §. 1. de her. 2. d. titatis p. tione l. si uxor in fine principi. C. de donat. inter l. per seruum 57 de acq. rer. dom. l. 1. §. ult. C. de donato: in quibus omnibus dicitur donatarius male fidei pascere, et considerare pro pascere: q. uendens rem maxime scienti furtum committit l. r. l. sciens 7. C. de usurag. pro emptore l. qui alienum 6. C. de furti. et per uirum ut dicitur fieri in usucapibili. Sed decidendi ratio ab eodem principio sumitur quia uir qui emittit sciente et consentiente dña non potest dari mala fides, ne animus furtum faciendi: q. quantumuis donatio refusa fuerit emptio respectu emptoris. In eo tunc propter consensum dñæ mulier enim constante matrimonio potuit uendere: q. potuit uendenti consentire: ualeat enim argutum potest uendere: q. potest uenditori consentire. Et notat per Decium et Seruum Fretum in l. aliud l. 6. C. de R. l. notat etiam Gossied. in d. l. s. sed et illud in eo forte difficile est: si dña proponitur uxor, et consentiens ad quid opus est usucapione ad acquirendum dominium; neq. senit potest dñi tantum esse bonæ fidei pascere, et rem donatam marito fuisse alienam, quia ualeret donatio l. 3. C. de donato, ne opus fuerit consensu uxoris =

ocime notatis et ex ipso iure quamvis obscure: inquit
enim scientiam rei alienae usuri superuenientem, non
impedire usucapionem, quia per patientiam et tacitum
adhuc non tradidit. negotium in causam ab eo facte
donationis; haec uerba non significant mulierem dno
fieri ex donatione mariti: solus enim dno fit per usucapionem,
et ex donatione extranei precedente, ut post
Dentis, et antiquiore agnovit Gentilis pag. 266. Signi-
ficant uero factum committere non potuisse, quod reti-
nuit rem uolente, et consentiente viro, quod casu, ne
factum fit, nec est fraudulenta, contrectatio, nec mala
fides l. quibus A. b. qui ex voluntate (l. de furtis. quin-
imo licet ipsa existimaret maritum resire, cum re
uera sciret, consentiretque, factura non committeret
d. l. falsus A. b. si quis dno b. cum q. nec mala fide
superueniret, nec res facta, huiusmodi, nihil est
dicit impediat usucapionem: quia mulieribus non est
liberum interdicitur acquirere ex bonis mariti, sed
tantum ex causa donationis, ut sept. ait; mulier autem
in ipso inspecto initio ex donatione extranei caput
usucapere, et consensus mariti non fuit l. aut prima
pauli causa adquirendi, sed incidens, aut secundaria. do-
cent Gentilis ubi proxime (Cons. X. slaw de Castro ind.
l. furtis ex n. 4.

14
ilatio ad l. i. 35.
l. q. de relicto.

2. in fore interposito ad sept. in l. si id quod s. l. q. pro
derelicto; in quo primo proponitur procedere usucapione
ex initio pro derelicto, si res in causa derelicti habitasit,
id est si fore sit derelicta; alias si derelicta non esset
error falsus, causam usucapionem non produceret. L. inno
l. eodem tit. ubi notat Cuiacius, et tract. ad Apicquam
in l. quod vulgo s. l. q. proemptore: pure species: tu possi de bas rem
pro derelicto: ego sciens causam tuam possessionis: tunc enim illum
breui queritur ut non usucapi possit? respondet eius posse
quamvis reuera in bonis tuis non fuerit; suggestam

esse in iure, et quod docuit de usurpatione confirmat de
consumptione, si pecuniam consumperit, prius quam ma-
trimonium esse incipiat ex quo textu ista difficultates in-
sursumt. Prima quae modo posset res datis nomine data esse
legi, si matrimonium melius fuit contractum in l. 1. §. ult.
pro dote. Secunda, si mulier scriberet se ancilla esse, et dōi
frangiam dedit, furtum commisit ex traditione facta cum
mala fide l. remque 117. Et ad quae 101. in l. 1. §. 7.
C. de usup. ex emptore: ubi bona fides mariti profuerit potest.
3. nam absurdum si dōi rempore usurari dōi nomine
datam, antequam fiat matrimonium, et postquam mati-
monium inchoavit, ut in usu capionem: meliusque excusio
dōi rempore qui sine titulo possidet, quam eum qui habet
titulum ad possidendum.

182

Quibus ut ordine satisfaciemus. In difficultati respo-
deo, quando nec matrimonium, nec res profuerit usu dōi
nec dōi dote suam si habere ob effectum tituli, licet ma-
ritus existimaret matrimonium inchoasse l. 1. per totam
l. pro dote, quia errat in causa l. illius 27 §. 1. h. t. quando
famen adest, licet minima causa erroris, quem non sumptit
usurarius ex propria sua existimatione, sed ex alioquin
facto, aut traditione, quo potuit sine culpa decipi, tunc
usurario pro dote ex dōi dote titulo, qui in bonam ubi succe-
dit sola que si dōi, ignorantia et bona fide accipientis,
quid dicitur titulus pro suo l. 3 §. 1. pro suo: in proposito spe-
tente titulus, quo usurari maritus ante matrimonium et
pro suo ut supponit l. 1. et explicat Cujacius tract. 7 ad
Ulpianum in l. quod vulgo 11. pro emptore et in l. 1. pro dote
neg est ne ex dōi distributio Accursus in d. l. 1. in fine:
1. si ex potestate fiat matrimonium usurari poterit no-
dote quia ubi est matrimonium est usus titulus dōi:
neg contrarium avertit Proulus, ait enim si usurari
sequam ancilla consequat libertatem, iurifalere sibi
maritum quia non tenet soluto matrimonio geminam

16

Sed respondeo comparationem non versari circa usucapi-
nem, sed circa justificationem tituli, ut quemadmodum
qui sicut pro auctorem habitam, si emit ab occupante
bona, hinc iure emit, et usucapere potest si res est aliena:
itaque qui rem donatam marito, emit consentiente uxo-
re. Iure emit et fit dominus, quia non est necesse ut compa-
ratio concludat ex omnibus terminis =

11
Ratio 3^a ad diffinitio-
nem et per omnia non est. inf.
Proculus 67. q. de
re dotium.

3^a in foro interpretationem ad text. in l. Proculus 67. q.
de re dotium; qui illustrior aut diffidit nullus est in
hoc tractatu: In illo nup. et homini libero, et indotem ei
pecuniam dedit. Primo locure respondet etus pecuniam
uiri factam non fuisse, quia dos, seu matrimonium
non est. l. qui se debet 7. q. de condit. caus. dat. l. 3. f.
stipulat. l. 1. q. 2. de re dotium, et cum serua nullum
est conjugium. l. 1. q. 1. in fragment. tit. 5. q. non seruis 5.
et hoc ita decidit siue sint ancilla statum suum, siue
noret: quia scientia vel ignorantia mulieris non potest
ualidum efficere matrimonium, quod ex te immutabile
unde hanc coram dedit: q. dicit ancilla, qui ser uis
domini e pecunie potest camutradicare; adiunt habu exco-
tionem: nisi fortensu apta est, ampliat precedentem dotti-
nam et iam si ancilla libera facta sit constante matri-
monio. pecuniam non fieri dotalem; quia licet contuberni-
um preterens fiat postea matrimonium per assentionem u-
bertatis, imo et pecunia data fiat dotalis, si data fuit
ex pecunia, quod retinuit ancilla post manumissionem
l. si serua 67. q. de re dotium, quod in corpore lib. 5. opus
cap. 1. n. 11: tamen in propria specie pecunia in dotem
conuersa non potest uiri, quia proxi erat aliena, non pec-
uniaris, nec data fuit ex diti uoluntate, aut concessione.
14. soluto matrimonio non potest mulier illam petere sed
condus: iterum subiungit eandem exceptionem; nisi ma-
ritus bona fide existimans liberam esse usucapisset; ubi
quasi completat usucapionem, prius quam matrimonium

gione rerum in possessionem ad l.
Plautiam et Juliam.

19 137

Cum furtum sit contractatio, id est de loco in locum ammo-
tio l. l. q. de furtis p. m. s. p. s. de h. l. q. ex delicti. n. s. i. et
res immobiles de loco in locum contractari non possunt, ideo
ut et furtum fieri non possit rerum immobilium absoluta
contractatio dabitur sententia, ut Justinianus prodit in d. quid ar-
tem inst. b. t. l. fundum 376 l. cum l. sequenti (d. b. t. l. ad
unus 4. C. de rei vindicat. Unde cum l. Plautiam et Juliam
data fuisset de inhabenda usucapione rerum furtivarum,
non potuit extendi ad res in possessionem, quia licet in violentia ma-
iorem delictum sit, quam simplex furtum, tamen alterius
speciei est ut dicitur supra in loco: idcirco de inhabenda usucapio-
ne rerum in possessionem rogatus fuerunt l. Plautiam et
Juliam, quo ordine eas recendit Julianus in l. non solum 33
b. si adus d. b. t. licet immutetur Justinianus q. furtive insti-
tutum: quoniam prior fuit l. Plautiam lata a Cayo Plau-
tio Sidonio tribuno plebis coetaneo Ciceronis, cui ipse semper
imputat furtivum deum: Legem vero Juliam deum publicam
et privatam tulit Julius Caesar, ut constant opinio sit, quam
post alios sequitur inter Richard. in b. item 7. b. t. et d. insti-
de publicis iudiciis, cuius etiam in posterioribus scriptis pre-
mitur Ciceroni ut apparet ex Philippi 1. b. t. Leges Cesaris
in sunt ei qui deum damnatus est a quo et igni interdici. quod
capit leges deum publicam et privatam in l. quid de 10
b. t. ad l. Juliam de deum publicam: cum q. Legis iudicis plurima
capita fuissent ut constat ex integris d. h. l. t. h. l. ad l. de
deum publicam, et deum privatam l. 3. b. l. Julia de furtis
l. 4. in d. et 23 (d. ad Scilicet Iulianus), ex istis etiam in
illa tempore hanc esse l. Plautiam deum, et de prohibitione
usucapionis rerum in possessionem.

Idem Julius Cesar severissime de pecuniis reprobis
suscepit, ordine quo senatorio movit convictos de honori-
mine Suetonius in Cesare cap. 42, et legem a Pisonem

20

mulieri reddere, cum non usus fiat ex causa dotis; sed pro
suo; quod si iam constante matrimonio usus fiat, vel o-
pit prodote, id est cum qualitate dotis: qua propter Matrimo-
nium tenetur mulieri restituere pecuniam, que per usu-
sationem uiri in causa dotis concessa est: itaq; totum mi-
serium existit in illis uerbis cum uxorifacit: quia si con-
stante iam matrimonio usus fiat, non tunc facit sibi, sed
uixori, ut breuiter indicantur Accursius in d. l. 67. uerbo
mutare (Hieronimus de iure conuictorum in cap. principio et
de soluitur primo et 3. difficultas.

17

2. difficultas que ad tractatum nunc pertinet grauior
est: quia licet seruus suscipiens rem dno suo, vel bono fidei
pauliori, quando uicem apud se delinet, furum non facit,
nec proculat dnum suum commodo possessionis l. non solum
33 ff. ult. q. h. t. tamen si illum tradit extraneis tunc do-
minus desinit possidere, inuidit inuidium furis, et fit sine
suscipibilis l. si quis ff. de adq. gr. g. auaritia tradens ge-
neralem marito furum fecit: in qua difficultate non habeo
quem sequar, sed dicendum ex tunc; de boni supponitur
minus habiles ut procedant questiones ex agitatis a Pro-
lo, nam de qualitate rei magis supponitur, quam de spu-
rit; supponimus q. non dicit, neq; furum, sed quatenus de-
bita genuina marito: quod eo magis debet supponi, qui
alibi bona fides in marito dari non potest; in hac autem ca-
sa furum non committitur, qui requirit occultum rei ac-
ceptionem, uel traditionem l. quibus ff. q. quod si dnm
3. de furis.

18

Hieronimus de iur. in d. l. l. c. de uxor. q. pro emptore q.
ponit contrabonae partem ex n. 16. l. i. de donat. 36. ff. de donat.
inter. et ex n. 66. l. i. mandatum 57. ff. de mandati: sed
quia populi sine ad institutum non pertinent omni iuris
dicta d. partem Hieronimus.

Secunda pars de inibita uisita

uis p[er]i facta non fuit, sed armatis alio tendebant, vel p[er] nos
non sperant, quo casu vi deiectus ~~decedens~~ non contet, ni
si in casores occupant possessionem.

184

23

Quod si p[er] nos occupata sit, postea vero nova posse
sore venientem dominum vi excluderent, fundus in usu capiti
lis reddatur et interdictionum competit, quia vi deiectus con
suet, qui a possessione vi excluditur l. l. si de autem 24
et §. quid dicitur 47 l. 3. §. uti fuit 142 d. l. et in armata
seculi vero si quando possessio occupata fuit, dominus non possi
debat, et potest superueniens ad recuperandam possessionem
excludere, neque enim de iure qui non possidet, id iure, ne
que interdictionum locum habet d. l. l. §. si iure. g. et §. inter
dictionum 23, nec res in possessione censet, si quidem possessio sine
violenia occupata fuit d. l. l. §. si occupatus h. t. sed
in hac specie quando propter metum dominus ad recuperandam
possessionem non accessit locum habet edictum de eo quod metus
causa l. metum g. 15. aliter d. de eo quod metus causa, illud
enim edictum ad omnem impertinet siue expulsiuam, si
ue compulsiuam. sed l. Julia tantum in vi expulsiua locum
habet l. si vi 3. c. de his qui ubi notat Adversarius glossa
ult. Oruald. ad Donel. lib. 15. cap. 31. lit. l. v. r. Richard in
§. recuperandi n. 8. inst. de interdictionibus d. l. n. 232.

24

Sed Justinianus consultus ab adversariis illius in l.
ult. c. unde dicitur. De illis, qui apprehendunt vacantem possessionem, explicat l. ult. c.
absentium absque iudicis decreto, sine ulla tamen violentia unde dicitur.
quid statui oportet? quia p[er]cussere nullum remedium
supererat dno, nisi rei vindicta, cum nullo vis adhibi
ta fuisset, neq[ue] expulsiua, nec compulsiva, sanxit nihil
minus talem occupatorem alieni possessionis, ut p[re]donem
reputari, quod ex iure veteri etiam obtinebat: Prodoxi
est, qui ad possidendum nullum titulum habet. Ep[iscop]o heredes
§. l. cum dicitur, l. segg. d. de p[er]t. h. r. d. Oruald. ad Donel.
lib. 4. cap. 24 lit. c. Antea. Fab. de errorib[us] pragmatica de
de 26 error. g. ad finem. Iqui for de quoribus lib. 2. ad d. Fab. tract.
28 quest. 7. et d. cirio contra eum competere interdictiona

pridem latam iterum sanxit fests Cicero in Bruto, de
regetundis tenebantur, qui pecunia, ab aliis res in magis
tatis, vel offi auipiebant. Et ad L. Juliam regetundarum, que
res prohibitis sunt, uti capi. L. penult. eodem tit. L. boni fidei
empti A. 8. & per contrarium d. n. n. interer. de adq. rem. d.
sive eadem L. sine L. Julia de iur. quod parui refert.

24
conclusio exponitur.

Itaque L. Julia de iur. sanxit, ut res in possessione a nemi
ne usucapi possit. L. ex b. furtive in it. tit. de iur. A.
L. si tu meum 22. h. n. seg. L. non solum 33. & si dominus 2. tit.
L. ult. de iur. bonorum raptor. L. si quidem S. C. de iur. p. g. cap.
docent supra relati h. 3. neq. alia evigilari potest. Sed in
bitandi et decidendi ad hanc partem, quam ad preceden
tem, quare in hoc amplius non moramur.

22
Cum autem de iur. in possessione et possessionibus deiectione L.
Julia loquatur, non enim est ut locum non habeat, nisi
de iur. contingat, et per de iur. ignem simul inuasor app
hendat possessionem, unde Paulus in d. L. A. & si iure h. h.
questiones decidit: si vis lentus inuasor in eum deiecerit,
sed ipse possessionem non arripit, Titius vero intret in
vacham possessionem, fundum usucapi posse, quia non est
in possessus, quamvis dominus deiectione sit; multo magis usu
capi potest si possessos auferat perterritus visus homini
by armatus si illi non occupant fundum, eadem ratione q.
non est in occupatus L. non solum 33. & si dominus 2. tit.

Itaque in hac specie possessos deiectione possidere L. 3. & si quis
nuptus 8. L. et si possidere 6. & ult. cum L. sequenti L. quod
meo nomine 18. & penult. sic intelligendo. L. si id quod 25.
& ult. L. quamuis 46. de adq. p. Sed vis illa usucapione
non obstat. quod attinet vero ad interdictum unde iur. suffi
ciat si ab inuasoribus quis vis fiat, pro se quam auferat pos
sesos, quamvis postea ipsi non impleantur possessionem, q.
vis deiectione est L. si iure meum ut recte sentit (Dion. l. h. 5.
commen. cap. 27. Quaremus et Sifannus d. L. 6. & ult. neq.
obstant sept. in l. 1. & idem L. 3. & si quis autem (L. de vi,
et vi armata, quia longe alia species est, nempe cum
vis

in potestatem bonae fidei possessoris; aliter ita accipienda est
 se si in domini potestatem reuertatur, et non aliter: ex quo
 alias quaestiones decidunt in §. sequentibus, quarum summa
 est, uideri rediisse in potestatem domini, si in illa causa
 reponat, dno sciante, in qua erat cum surrepta fuit. Si ab
 dicta p. C. de furtis. l. qui fundum 7. §. furtiua 7. C. pro omni
 fore. l. si ad dnum 86. C. de furtis. l. ult. dno bonum nati;
 quoniam si quis potestatem nactus fuerit rei iudicandi
 de, cum palam sit, et siat aquo teneat, conset quigatem
 uitium l. potestatis 2. §. in lege Alinia C. de d. s. g.
 multo magis, si cum caperet uindicare a possessore, huius
 limitationem ab eo accepit l. A. §. sed et si 13. C. h. t. quia
 huius limitatio similis est emptioni l. 3. C. pro emptore, et
 sic uidetur rem uendidisse l. si fur 32. C. h. t. l. quam uis
 84. C. de furtis, in cuius §. ult. extat elegans limitatio,
 nisi dno ab ipso fure pretium surripbat, quia cum ab
 eo auelli possit, non uidetur in potestatem eius peruenis-
 se: quod expresse in fra n. 29: item si fur heres in solidum
 dno rei succedat purgatur uitium, quia efficitur rei dno:
 quemadmodum si quis uendat rem furtiuam, et postea ven-
 ditur succedat heres dno, et iam purgat l. cum uis 42. C.
 idem huius C. h. t. ratio est quia licetator non potest uindi-
 care rem, quam ipse uendit l. si uendicantem 17. C. de uen-
 ditionibus l. §. de except. rei uendite, et tradite: q. iam ampli-
 us in potestatem dno reuertitur non potest, imo ex eo quia
 pretium habeat uidetur rem nactus l. quia pretio repe-
 titioe hereditatis non uero sufficit quod res perueniat in
 potestatem procuratoris, si dno ignoret, quia hoc exet dno
 captiuorum, cum possit procurator eam in lapidare l. si rem
 A. §. h. t. quod si siat dno, et ratum habeat uitium purgatur
 est quia sufficit ut alii tradat consentiente dno §. l. A.
 §. consentiente dno idem dicendum est 14. C. de furtore aliud
 dicendum est, cum enim pro domino sit in omnibus negotiis
 pupilli, sufficit si in tutoreis potestatem manente tutela res
 reuertatur, ut docemur in eadem l. A. §. si pupilli. l. con-
 trarium 16. §. qui tutelam 4. de furtis. Hic sunt frequentiores

que aduersus uiolento inuadores reddunt ad recuperan-
 dam occupatam possessionem, nisi forte adie occupate po-
 sessionis 30 anni lapsi sint; remem reddit, quia detestib;
 legib; sanctum erit, ut qui inuito dno rem alienam ab-
 gerit, furti dicatur; Hec ratio non conuincit ad furtum,
 ut rei immobilis ex sola occupatio ne iniusta fiat furti-
 ua; sed solum ad equiparationem, ut enim occupatio rei
 mobilis inuito dno furtum reputat, sic occupatio inuis-
 ta rei immobilis digna eodmo, ut post Accursium Bar-
 tolum, et alios re. te. tenet Mens. h. De recuperanda reme-
 di. 13. ex n. 21. uel si aliquid amplius significat intelligen-
 da est de reb; mobilib;, ad quas etiam pertinet prescriptio
 constitutio, ut cum multis docet Ant. Gomez in l. 45. tauri
 n. 188. et seq. in summa hęc l. ult. et extensio interdicti un-
 deui, ut competat, quamuis nondet uolentia, docent Mensih.
 d. reme. 13. per totum, Cuyacius hb. 19. obseruat. cap. 16. Fagi-
 neus lib. 8. controvers. cap. 10. 17. quod ad tresum: sed non spe-
 tat ad nam l. Juliam de prohibita usucapione rerum in po-
 testatum, ut Justinianus manifeste ostendit in d. 4. quod au-
 tem 7. inst. h. t. et trauit sentit. An in d. l. n. 233.

25

Ad hanc partem potest etiam expendi sept. in l. qui a ser-
 uo 16. de obli. et act. quam expendi, et explicari hb. 1. op. ual
 cap. 13.

Tertia pars de redditu rei
 furtiue, uel in parte in potestatem domini.

26
 quibus modis vitium
 rei surreptam purgatur.

Utraque Lex Aima et Plautia habuit hanc exceptionem:
 Furtiua res, uel iniqua res usucapi non potest, nisi in potesta-
 tem dno reuertatur: quo in casu purgatur uitium, et efficitur
 res usucapibilis, datus terminus necessarius; que exceptio
 confirmatur ex l. non solum 33. §. dno 2. Lul. Q. h. t. §.
 aliquando 7. inst. eodem l. si partem 5. C. de usucap. pro em-
 pto. adeo quidem, ut Paulus in l. 4. §. quod autem 6. C. h.
 t. exponens illa uerba Legis Aima; nisi in potestatem eius
 cui surrepta est reuertatur, que poterant significare reddam

et tunc ueritatis: quæsiuit quæsum singularem, in qua res
impotestatem dñi reddens, inuicabilius ad huc uet, et ex dicitur
soluendum purgaretur per reddendum impotestatem non dñi,
uidelicet si dñus creditori pignus subripuit; per solum red-
tum, non purgatur uitium. Et furto contractum, quia creditor
potest ab eo rem uellere: quod si creditor iterum eam conse-
quatur sciente dño, uel ex p. dño purgatur uitium quia pro-
prie desinit esse furctua; qui est casus singularis.

Et in dem principio exponendus est text. in l. si seruus 62
§ locum § D. de furtis: Locum tibi fundum, et conuenit interius
ut fructus tibi euent obligati eo mercedem, quam teneba-
ris mihi prestare conductionis nomine, ut mihi fraudem face-
res collegisti fructus; facti que sunt tui per collectionem, §. ii
uero in st. de dec. diuis: supponit etiam posse me in te furti a-
gere, quamuis sis dñus solutum & aliquando, lo mist. de
solu. que ex del. nasc. Furtum enim committit, qui rem alii
inimicetam clam alienat. L. in actione 19 §. ult. L. si quidem
66 de furtis. et in hoc casu non disputat utrum fructus in-
dant in causam furtiuam, competere enim erat per red-
tum impotestatem debitoris, et distractionem uitium furti que
pari; sed querit quid dicendum sit si conductor uendiderit
fructus ponderis, antequam eos collegisset, et per eos ante
quam ipsius facti fuissent? respondetque in uitium furti
uitatis inuidere; quia reuera et de facto ipse non peruenit
fructus, in ipsius potestatem non peruenierant: requiritur
uero quod de facto res perueniat ad debitoris potestatem,
et quod ipse post modum distrahat, ut constat purgatum ui-
tium, ut eleganter exponit Cuyacius tract. 8 ad African.
ind. §. locum: i. si debitor rem pignori obligatam non,
subripuit, et impotestatem suam redupit, sed alii distrahit
furtum committitur, et uitium non purgatur, qui est casus
utra uellam diuinationem text. ind. L. cum sit probatum
6. C. de reuoc. p. exempt. quia deest primum factum reduen-
di rem in suam potestatem, quod p. se requiritur: ueluti
si apud se debitor retinebat, quia tantum hypothecæ subiec-
ta erat, illamque uendidit, furtum committitur, et uitium

187

30.

expluat t. in l. si seruus
62 § locum de furtis.

in f. l. n. 34. et in h. aliquando 10 ex n. A. Valdinus de pign
ribz cap. 15. Almayá lib. 2. obseruat cap. 8. ex n. 23 Hieronimus
Alsin. ind. l. ex n. 76. Proculianus contrarium censurunt ut patet
ex d. f. sirem. Paulus Cassianus fuit ut passim notatus, Anti
stus Sabo, quem Paulus reprehendit in d. Lult. d. h. t. fuit
orator et reditor sed Proculianorum, habuit omnem iudicial
Potestatem, et hic sequitorem Praulum, qui nomen dedit sed
non principum huius scholae L. d. g. g. h. h. h. 47 usq. ad finem
d. d. i. h. v. notant Merilus lib. 1. proorum obseruationum cap.
2. et 3. Joannes Cestrandus de iuris iuribus lib. 1. pag. 48. f.
non est credibile Paulum in constantinensi fuisse, aut d. sensisse a
semetipso; ut iq. exponamus d. Lultim. alio modo, quo aut bo
res laudati tamen exponunt; sciendum est tunc in potestate d. ni
rem consensu rediisse, cum eius possessionem nactus fuit iuste, ut
auctori non parit d. f. A. d. tunc. in potestatem: quoniam si dominus
ui deiecit possessionem, non consentit ad eum regressum, ex eo q.
per interdictum unde potest ei auferri d. f. A. d. si dominus 26.
iuncta l. non videbitur 22. d. de acqui. pos. quem obrem si debi
tor creditori abiecit rem, pignori datam, quoniam in sua
potestate eam detinet, uel illi potest, nec in ipsius potestatem
revertetur peruenisse. l. etideo 22. d. ult. de condic. furtiva l. 2. d.
de condic. triticaria l. si ignore 22. de ignorat. ita actione
l. quibus 48. in prin. et 4. ult. d. de furtis. Tunc quoniam in ipsius
potestatem perfecte peruenisse consensit, cum rem surreptam
uendidit, uel donauit, uel alienauit, quia non tenetur hypothe
caria, nec condicione, que mediam tantum possessionem auocat
l. si uenditor 66. de iur. iuribus, ut egregie obseruauit Caya
cius lib. 24. obser. cap. 12. idcirco ind. l. A. d. sirem, et ind.
l. sirem. d. supponitur debitorem surreptam rem, et simul dis
traxisse, ut consensit peruenisse in eius potestatem; alio
quin sola subtractio sufficiens non fuisset ad purgandum us
uum, cum dominus secure rem non possideret; et hoc modo acci
piendam esse subinventionem sententiam rectissime docuit Cayacius
ubi proxime: quibus sic positus inquit Sabo in d. Lult. si quis
est surreptus, idus capi non potest antequam in d. ni potesta
tem perueniat. Paulus qui etiam erat, et aduersus ius d. re
trinit Sabonis, inuenit, quod reprehenderet in hac parte, fere

Conarruvas in reg. secutum 2. q. 6. l. 11. No. ipse deniq. n. 7
 Unde per exesum existimo, si hic servus Germanus eret
 et ad suos reuertisset, quamuis iterum anastis caperetur,
 domo seruum fieri, neque in furuina causa manere, qua
 pristinum dominium potius extintum fuit, ut probat b.
 lib. 6. cap. 2. n. 8. ubi enim dominium extinguitur cessat
 uitium, quod legit abatur dominium illud, ut tenta
 uit Ayda lib. 1. de iure belli cap. 5. n. 40: abied etiam
 exemplum afferri potest, neliui si seruus subreptus ante
 quam in domini potestatem peruenerit ob aliquod male
 factum in metallum datus sit: mutatur enim dominium
 quia incipit esse seruus sane, et a pana restitutus fit fis
 li. l. gnititer 24 q. si seruus 8. d. de fideicomis. libertat.
 Latet damnus 8. q. seruas 12 d. de panis l. frusta 8. l. de
 sentam gasi, et restitutus docent Rotomanus in 8. cum autem
 insti quibz mod. Jus Patrie got. solum. Ant. Fab. in iuris prudo
 tit. 4. prin. l. 9. quasi alienus ad comertium reuersus a
 lio homo est uidet. nec romanet iurmitis pristini seruitutis
 argu. ex l. si seruus 27 d. de adimendis legatis.

Deniq. notandum est quod diximus rem in potestatem dñi
 reuersam posse usucapi, non sic accipiendum esse ut si dñus ali
 net necessaria sit usucapio, hoc enim contra lus est cum sta
 tim transferatur dominium l. A. q. lana d. h. t. in bello 12
 8. et si ignorans 8. d. de captiuis; sed ita ut ponatur res uir io
 nungato in illo statu, in quo datus terminis habilibz possit usu
 capi, ut notauit Amayd 3. lib. 2. cap. 8. in fine et got. dum a l. i.

32.

A. et ultima pars de usucapione fruc
 tuum, aut paruum rei furtiue, neliui posse q.

De fructibz perceptis ex fundo rei possessio, aut ex re furuina
 regulam habemus in l. A. q. fructus 5. d. h. t. ubi ita inquit
 Paulus: Fructus et partes anillarum, et fructus pecorum, si
defuncti non fuerunt usucapi possunt: que ut postea apparebit
 difficultis est, quare magis explicatur in d. lana 19 eiusdem
 l. ubi docet Panam cuius furuianum usucapi non posse, si

33.

transigendo, qui avertit evagationem vis eorum, id est par-
tem accidentalem et deciduam magnam controversiam que
olim & hoc articulo agitata fuit teste Hispano in l. si quis
78. si ancillam (D. exceptione rei judicatae), de qua multum dis-
putant Amaya Carranza et Kim superaddacti.

139

35

Sciendum etiam est ex eadem doctrina storios consequat
epitimaue sicut male, et contra naturam partum dum
mutero erat non esse animal: cum autem in lucem editus
est frigidatum ex aere et induratum, mutare spiritum
et huius animal. Verba sunt Plutarchi in d. lib. de pignis
storiorum quod et alia testimonia affert magnus Iustinus
lib. 3. Philo sophie storiorum diserte. 7. et 10. aqua subripit
Merillus lib. 2. observat. cap. 16. unde spes animantis dicitur
in l. 2. Ad mortuum in ferido. nec homicida reputatur, que
partus abortum procuravit in l. Cicero 30. de pignis: nle homo
concebit in l. lege falsidia 9. D. ad l. falsidiam. aliique effe-
tus fluunt de legibus non bene dignantur Amaya Carranza et
Kim superaddacti: verumtamen est fictio ne huius, dominorum
que factore (in quorum personis solum metiri seruas) haberi
in natis ex quo concepta sunt, quamvis nondum sint editi.
Qui mutero l. qui mutero & l. de statu hominum: sed hec fi-
ctio nullibi legitur induitam esse ad factus secundum: dignitas
enim hominis maiorem aequalitatem expostulat l. iustissime
44. de d. l. l. l. edito.

Quibus breuiter premis id imprimis ita statuo: Partus anit-
le pignis conceptus et editus apud bone fidei possessorem usucap-
ti potest l. si in l. l. 3. c. de verba. pro emptore l. si ego 11. l. que
lib. 48. & ancilla s. (D. de furtis l. si sit. 4. a part. 3.)
Per contrarium partus ancille pignis cum ipsa subripitur, vel
quod huius conceptus usucap non potest, quamvis apud bone fi-
de possessorem edatur d. l. glivias 48. & ancilla s. (D. de furtis.
et qua sequitur partum conceptum dum ancilla in fuga est usu-
capi non potest, quia quemadmodum ipsa fugiens furtum sui fa-
cere videtur ita partum contrahendo furtum facit l. ancilla
60. de furtis late Mella l. 1. q. de usucapionibus cap. 5. pag. 47

36

Conclusio

aqua furcam detonsa est: tunc enim per detentionem adie
 imbitur furtivitatis vitium, ut quamvis ex ea vestimentum
 conficiatur, et mutet formam, non exuat vitium, quia pri
 ma materia furtiva est. *D. l. 4. §. si ex lana. 20. cui iurandum*
est. D. uald. ad Tomel. lib. 4. cap. 26. lit. D. Si vero aqua bonafides
 pascorum detondeatur furciva non est, statim acquiritur ei
 quia infurtiva est, unde usus apio necessaria non est. *D. l. in bello*
l. 2. §. si forte 8. §. de captivis. idem quod de lana dicitur, dicitur
etiam de fano, et lacte in l. bonafides emptor 48. §. ovium 2.
de adqui. rer. don. ecce ergo regulae inbriem oppositas, namq[ue]
in §. fructus §. dicitur hanc de usagi; at in §. §. lana 19. de conu.
statim bonafides pascu[m] acquirit: rursus factum usus apien
dum esse traditur in l. si aliena 10. §. scivola. §. h. et in l.
quius 48. §. anilla. §. v. idem in p[er]uicidib[us] de furtiv.

34
 opinio stonorum
 circa partem.

Non possumus hanc partem explicare, nisi interveni
 must tractatum de parte animalis furtivus, a quo pendet questio
 de fructib[us] et factib[us]. *l. §. g.* Observandum est stonicos quorum
 didi. quia imbuti sunt in iuriconsulti, de parte hominis, id
 in utero est, ita ensimie, ac de fructu, fructus fundine, aut
 de factu animalis: verba sunt Guntarbi in lib. de Pugna ston
 corum: Crispianus censet factum in utero ali, ut plantam et lib.
§. de Placuit Philosophorum cap. 15. ibi: Plato ait factum in utero
no animal esse, nam et moventur ibi et abster stonici asserunt
partem esse ipsius uteri, non animal, et sicut fructus arboru[m]
rum partes stonimus, uideamusque maturos decidere, sic et
factum. Ecce ubi stonici faciunt partem matris, partem: sed corpo
 de quo fructus pendentes pars fundi sunt. *l. fructus 4. §. de*
ret. iudicat. qui secanbus, uel decidunt de arbore, et nihil ami
nus eadem arbor manet, idem fundus: §. sunt pars acciden
talis, qui potest adesse, uel abesse sine immutatione substantia
ut recte sentiant Corranza in inq. de Partu cap. 2. n. 17. An
ind. §. l. n. 158, nonnuo sunt pars integralis, aut quantitativa,
que componit totum, ut ex Galeno docet notes Amaya lib. 3. obit
cap. 1. §. n. 21. De parte §. qualitativa accipiendus est textus
in §. l. aliena 10. §. scivola. §. h. qui negat partem in utero exis
tentem esse partem matris, et in l. 1. §. ex hoc rescripto. §. de ven.

et seget. Vtriusque etiam ratio est, quia ex tempore conceptionis pro dicto habetur, et ideo si aliquo tempore sit in utero apud furum statim conceptus natus, et futurus est. Hanc rationem probat Amaya l. 1. §. 3. n. 6. et l. 8. post Benedicam Pirel. et alias, sequitur Carranza cap. 3. §. 1. n. 21. quem non pervertit Azim in d. l. lex n. 12. non est quia per contractationem matris potuit partus futurus fieri, si ipsa pregnantur raptatus, sive apud furum concipiat, quia licet in iure Juris se causa fictione interim nihil sit, donec in lucem edat, non potuit futurus esse, priusquam res sit. Unde res facta est distinctio ab illo ubi quod dicitur.

37

De parte conceptus a:
p[ro]p[ri]o furis heredem.

Quid autem contrahenti solet ampartus conceptus apud furis heredem usucapi possit? Sane heres ipse usucapere non potest. L. si ego si. §. partus 2. Q. de Publiciana. l. a. §. heres 15. Q. de h. et ut ibidem dicitur heres usucapere non potest, quod de fundis non potest, cum sit vitiorum omnium iussor l. he res. §. de aduersis, temporal. prescriptionibus. §. si heres dicitur hat partem apud se conceptum, et edium cum bona fide, emptor usu capere poterit, quia licet fingamus edium fuisse, quod tempore conceptus fuit, et iam eotempore apud bonae fidei possessorum residebat, quia habere, vel non habere bonam fidem personalissimum est, et ex propria consuetudine statim, ut dicitur 2. parte tractatus primigalis n. 6. quam sententiam veram repetit cum Croycio lib. 15. obseruat cap. 20. Donello lib. 5. comment. cap. 15. Obscurano lib. 7. obseruat. cap. 18. Mella d. cap. 5. n. 6. Charanza d. cap. 3. §. 1. n. 27. et 28. ex quo sequitur si seruus subripit ancillam, et pro libertate ualido det, concipiat que apud dominum cum bona fide posse usucapi partum, quia apud bonae fidei possessorum conceptus, et edidit est: quod multo melius procedit si ancilla data pro libertate, ab uirgine subrepta eret, non a seruo, ut clare, et ex eo furis ratione decidimus in l. qui ob pac tione m. q. l. seruus to. D. de pro emptore. Sed obstat aliter textus in l. 4. §. de illo 16. Q. de h. ubi in eadem thesi docet Paulus partem apud dominum conceptum posse usucapi: quae antonomasia ual de nos in tempore res dicitur, ut constat ex usuali ad Donell. lib.

exponit in l. 4. §. de
lib. 16. §. h. et.

causa, sed facile intelligitur loquendum fuisse quando agitur
fuit heredem concepti, et peperit, reddidit rationem, quia partus
non est pars matris, sed pars integralis ut dixi n. 34. si enim
talis esset et officium vitio totius, nec posset usuari, quamvis un
ceptus esset apud bonos fidei possessores, quod est absurdum, ita
recte exposuit Anaya a cap. 1. b. 3. ex n. 30. quamvis uariis in
illo insederunt Carranza cap. 2. n. 22. et cap. 3. b. 1. n. 25. que
de hac re dixisse sufficiunt.

in ipsi dicendum est hodie ex iure nouo prescriptione tri
canalis finiri quamcumque actionem posse futurus competen
tem, seruo vinculari, cum satis oppositum maneat prima
parte principali huius tractatus n. 21. et 40. ut finem ele
cti nos imponamus ad Dei laudem, et Beate Marie Virgi
nis sine peccati originalis labe concepte omniumque Catholicis
Patris incolarum

40

latius fundat Alim ubi proxime ex n. 187. itaque qui furti-
 nam sicut esse matrem non potest usucapere partum, quia
 mo quocumque tempore sicut anteimpletum usucapionem
 recit usucapio l. ancillam A. f. pro solo; ideo neq. publicus
 nam habet d. l. si ego h. b. interdum 3. ut dicit 2. g. tract
 pignoralis sci. de bona fide.

29
 De usucapione fructuum
 et fatuum

Adi permittis ad fructus rei furtive redemptio subitanea
 communem sententiam quae apud nos sancitur in l. 39. tit. 28
 partita 3. quae distinguit inter fructus nates et industriales;
 ut industriales statim pleno iure, et irreuocabiliter bono fidei
 possessori adquirantur nates uero non aliter perfecte adqui-
 rantur, quam per usucapionem, aut consumptionem bono am-
 uias h. b. 1. ubi in. cap. 3. bannes Garcia de exponis cap.
 23 n. 20. itaque fructus nates, quales sunt fati secundum
 nisi consumpti sunt uocari de l. et d. l. quibus A. b. ancilla
 cum duobus sequentibus de furtis, quos recte exponunt Larrea
 d. b. 1. n. 11. Alim ind. l. 1. n. 230 l. 4. b. lana h. t. g. fructus,
 qui de fructu non sunt plene si licet et perfecte retiensucapi
 possunt modo non sunt furtivi d. l. 4. b. fructus si qui secun-
 dum hanc suppositionem auferendus est ut recte statuunt Li-
 nel. lib. 2. de iur. cap. 1. n. 73. Carranza d. Alim n. 23 h.
 Mella d. cap. 5. n. 6. De lana et lacte quia censura est statim e-
 nim ad fructus bono fidei possessori sine usucapione, aut consump-
 tione d. l. quibus A. b. in fine d. b. Lano forsan, quia licet in
 fructus sponte ponuntur eorum utilitas excusata non dicitur
 maligne dimittitur, et tanquam fructus leuiore, quare fatas
 dicitur bono fidei possessori conceduntur. nec obstat t. in aliis
 10 b. uicula h. b. ubi ponitur sententia Marcelli ex ista mania si
 concipit apud furum, uel apud furis heredem, pariatque apud
 furis heredem, inueniunt ab herede distractum uel capi non
 posse, quemadmodum neque ancilla partum. Hec sententia in 2. ca-
 su sua falsa est: nam si concipiat, et pariat apud furis heredem,
 ipse non potest usucapere, sed emptor usucapere potest ut dixi
 Supran. 37. 19. Scitolo reperi heredes Marcellum rectissime
 notat posse emptorem usucapere partum: non expetit quo in

ex h. t. in l. italiana
 10 b. uicula h. t.

+

Prætermissa ad non vellos textus tituli
l. de Usucapionibus

192

sectio 2^a ad text. in l. in usucapionibus 6.
cum sequenti l. de Usucapionibus

Ulpianus in l. 6 inquit: in usu apionibus tempus non esse
computandum de momento ad momentum, ut censetur
cognita usucapio sed totum postremum diem computan-
dum esse: idem Ulpianus in l. sequenti clarius se exponens
dicit exempli causa cum qui hora diei sexta kalendas
Januarii coepit possidere, hora 6^a noctis pridie kalen-
das Januarii implere usucapionem: siquies est: Tibius
emit fundum a nonum prima die Januarii ad meridiem,
que est hora 6^a post octavam Idibus: possidetque per annum
siue per triennium, usque ad 6^{am} horam explicitam ul-
time noctis Decembris, siue usque ad mediam noctem po-
strimi diei Decembris, quando iam incipit primus dies
Januarii: Queritur utrum censetur explicita usu apio,
simul atque attingit primum in anno ultimi diei, an vero
necesse sit quæ potueniat ad meridiem illius diei, cum
ex meridie incipit possidere: respondet Celsus non in-
digere possidere usque ad meridiem, sed sufficere si attingit
primum instans, quia ad usucapionem non computa-
tur tempus de momento ad momentum sed totus dies, et
in toto die primum instans verificatur, quia illud instans
ex toto die est, quod ita exprimit Denudius in l. in usuca-
pione l. 2. de huius temp. requirit. In usucapione ita des-
natur, ut etiam si in ultimo momento non esset in die poste-
ra sit res, nihilominus repletur usucapio: que uerba
clariora sunt, quam indigeant explicatone: sed postea
adiicit: nec totus dies exigitur ad explendum conside-
tum tempus. sensus est non est ad necesse explere totum
novissimum diem, sed sufficit illum attingere. Ulpianus

193
ab ortu solis ad occasum; noctis uero ab occasu solis usque ad
ortum, inde prima hora nati diei, est prima partem sol
illuxit; 2^a hora nati noctis, est 2^a partem solis occubuit,
ut tradunt Argelius lib. 3. nocturnum Atilar. cap. 2. Macrobius
lib. 1. Saturnalium cap. 3. Consorimus de die natali tit.
de diebus: Dies civilis, siue ex Romano more inductus, est
qui incipit a media nocte, usque ad aliam mediam noctem
si mare 8. de feriis. cap. consilium de offi. delegati, et cum
auctoribus proxime relatis coniungendus est Putschius pro
blemate Romano 82. qui reddunt rationem quare Roman
ita diem diuiserint et conuertuerint, et post eos Catechismus
Cota in memorabilibus juris 1° dies cap. Onyacas lib. 13
obseruat cap. 32. Alborius Gentilis de diuersis temporal
appellationibus cap. 5. quomnis leuiter a prioribus dissentiant,
et in re non magis momenti, addendus est etiam Cui
lius Pontius in relect. de agno. tipico cap. 8. et 9. quare
hic dies civilis 24 horis finitur 6. postremis primis no
ctis, 12 diei, et 6. primis secundae noctis, ut tradit Marcius
Vero apud Argelium, et Alabonum proxime laudatos, 2.
cons. 10. qui in his intervalhis nascuntur eodem die nas
ci: itaque ad hanc computationem civilem horae interse
equales erant, siue equinoctiales, quibus hodie utimur: Partim
enim referebat horarum excessus, cum dies excursu solis, et
longa melioris sit sed ad computationem diei natem, que
incipit a solis ortu horae inaequales erant, namque semper
dies consistebat 12 horis, et totidem nox. Quare tribus
tempore horae diurnae erant breuissimae, et nocturnae erant
longissimae, et per contrarium hiis temporibus, quod opposi
te affirmat Plinius lib. 2. nat. historie cap. 97. et inde
explicandum est testimonium Iulii apud Iuanem cap. 11.
ibi: Nonne duodecim horae sunt diei? quod de hodiernis
horis mihi minime auiri posset, sic etiam Martialis
lib. 12. epigramat. 1. 9^a hora breuis dixit horam Tauriam,
et Bionnius lib. 9. de architectura cap. 8. pertotum, maxi

dixit in d. l. 6. in usucapionibus totum diem pro termino con-
 putari. Verum eius dixit non exigi totum diem: Hec non sunt
 contraria, sed diversa, quia computamus totum diem in usu-
 ratione, sed non exigimus totum diem: computatur enim ex
 quo incipit in primo instanti, sed si exigemus totum diem
 necessarium esset, quod preteriret, et hoc negat Verulius.
 Ita explicant, et utriusque locum concordant. Alibi us
 Arguid, et Casensis, Joannes Mercerus lib. 2. opinio in
 cap. 4. Ludovicus Carondas lib. 3. verosimilium cap. 17.
 Comenus lib. 3. comment. cap. 12. C. Barbosa quest. 1. de
 Presumptionibus ex n. 23. Schoa sequor consuetudinum pag.
 milia 467. quamvis exponat Parisiensi lib. 3. Decreta
 thesauri variarum cap. 9. et alii quos referunt struam.
 ad Rom. lib. 5. cap. 19. lit. g. Henricus Salmut in notis ad
 memorabilia Parisiensi lib. 2. tit. 10. pag. 194. et seq. Ann
 in rub. de iur. pro empt. ex n. 256.

2

Sed graviter obstat videtur text. in l. in omnibus
 6. de colligat. et actio. ubi Paulus ait. in omnibus tempo-
 raliibus actionibus, non finire obligationes, nisi totus novus
 simul dies compleatur: actiones temporales sunt, quas
 exponi in ult. sectione 2. partis, veluti actio realis in
 via sex mensium, quanto minoris unius anni, de dolo, bier-
 mi, et sic ceterae, quae omnes non abolerentur, nisi totum tem-
 pus exactum sit, et novissimus dies totus compleatur. si ergo
 temporis prescriptio, quae contra has actiones accommodatur, re-
 quirat totum diem exactum, cui usucapio contenta est in
 lapsu ultima die. Etiam enim inter usucapionem, et prescrip-
 tionem magnis simus cum Accursio, et antiquioribus, quos se-
 quuntur Seneca ubi proxime n. 9. et J. A. Barbosa quest. 1.
 de acquisitionibus ex n. 26. Alibi in d. rub. n. 258. et sequen-
 titi a. uel d. de cas. 19. lit. f. sed decius rone disputandum e-
 quem ut utriusque primo premittere expedit in usu-
 Juris in suo form. librorumque juris diem duppliciter au-
 pi, naturaliter, vel civiliter, natis computatio diei est

3

nus mos suspicet; sed ad summum sexta hora noctis compu-
tatione nati evet undecima computatione civilis, nec potest
vixit ad primum instans ultimi diei; sat id est inquam op-
divisione horarum, quam super feci, quia licet nox tribus
horis, constabat tamen duodecim horis, et ideo quamvis
diei ad octidies set, sexta hora noctis perueniebat usque
ad mediam noctem, attingebatque primum instans sequenti
diei.

intertransibit etiam ex eadem doctrina explicandus est
text. in l. 2. §. 1. de U. l. ubi Paulus ita inquit: Cuius unius
diei maior pars est horarum septem primarum diei, non su-
premarum. sensus enim est, maior pars diei qui constat du-
odecim horis sunt septem horae; haec tamen non in distincte
sed respectu primarum septem horarum, veluti §. ad septiman-
am, ad octidiam, non tamen e converso, nam septem horae po-
tione non sunt maior pars diei; quae loquendo diffinitis videtur
quia cum dies constet 12. horis, et quidem equalibus apud Ro-
manos, septem horae non possunt non esse maior pars diei, sique
primae sunt sine postremis: sed res huius decidit in summi diei
ab illis, quae Romani singulis diebus peragebant, quae curio-
sus quam alii exequitur Martialis de lib. 4. epigramate 8
in ipso a prima hora usque ad ditam. ex quo et eius com-
mentatores colligitur usque ad 8^{am} horam Romanos om-
nia officia tam rei familiaris quam publica percipere, qua-
rum non sit maior pars iuris ex estimatione, et censura
quae otiose consumitur, sed quae impeditur utilius, licet septem
horae diei maior pars sit eius, non tamen reputatur talis
si ad extremitatem diei negat, sed quae incipit ab initio, q.
in hac priori parte ad multa officia dies destinatur, sed
posterior pars tantum attribuitur quieti, quae per seun-
dam subiectam materiam §. 22. quae sit de iudiciis, iudicis
et magistratibus, ut constat ex epigrafe, si conferatur cum
aliis textibus ex eodem libro de sumptibus, quam Legemita expli-
carunt ad eandem. Aelianus, Cyprianus, et Albinus benedictus

centum, sexaginta et quinque diebus 365 cum quadrante
 testes sunt Suetonius in eo cap. 40. Ichnus in Polistoria
 cap. 3. Plutarchus in Numma, et in Cesare. Conserinus cap.
 20. De die natali. Macrobius lib. 1. Saturnaliu cap. 13. Ita
 que ubi quadrantes diem faciebant, quod contingit quarto
 quoque anno hic dies intercalabatur, id est interserebatur
 et confundebatur cum precedenti, ut eius ratio non haberet.
 hec plenius colliguntur ex Conserino d. cap. 20. Macrobio
 d. lib. 1. cap. 14. que intercalatio hodie seruatur ex viti
 Apostolico, et constitutione Gregorii decimimerti Pontificis
 Maximi de ordinatione temporum, que est septuagesima quar
 ta in ordine 2. thomo bullerij magni; intercalatio autem
 fiebat ex constitutione Cesaris circa festum terminalium,
 nempe die 24 mensis february, ut prodit Macrobius d. cap.
 13. Et prius monstrauerat Livius lib. 43 et 45 qui dies iuges
 sinus A. Computatione latina ita denotatur Calendas
martias. cumq. addititius dies cum illo 24. confunderet,
 ita computabant cum annus bisextilis erat. bisextis calen
das Martias. ex qua bisexti appellatio fluxit post intercalo
 tionem Julij Cesaris, ut colligi potest ex Macrobio et Cen
 serino ubi proxime; at vero ante Julium Cæsarem, cum annus
 constaret ex instituto, Namq. 35 A. dieb; quatuordecim in
 tegri dies intercalabantur ad finem mensis february; effe
 tus erat ut cuncti dies hic cum ultimo procedem die supputa
 rentur, nec numerum auerent. tunc ^{vero} non addiebat
 bisextum sed mensis intercallaris dupli rone. Prima, q.
 non fiebat intercallatio in 6. die ante calendas martias;
 sed in extremo die february; secunda, quia non unus dies
 cum alio intercallabatur qui efficiunt binarium nume
 rum sed aliquando quatuordecim; aliquando plures; ita
 que bisexti appellatio fluxit à computatione Julij Cæsa
 ris, nec ab antiquiorib; cas cognita fuit, que latius prose
 quuntur, hinc non ita expresse expressis Jurisperitis Bu

Idem Albericus de Vitijs temporum appellationibus cap. 6. pag. 67.
Antonius Augustinus lib. 4. emendationum cap. 13. in fine.
Romulus Ramirez de Prado in Lencocentario cap. 23
et ad Maronem de epigrama. 8. n. 2. in fine. Corda Elegantes
Sicut nos legis non meminere ad lib. 9. Arredo Virgilius
in 156. ad illud: melior quoniam pars acta diei. Johannes Sa
lerno in notis ad Sironidem lib. 1. epistol. pag. 13.

Secundo promittendum est in multis Juris articulis exple
ri tempus, scilicet, ac attingimus primum eius instans; alii
quando necessarium esse, ut totum tempus, ultimusque dies
computetur: exempla sunt: ad faciendum testamentum con
stitutus quis quibus, statim, ac attingit primum instans ulti
mi diei. L. aqua etate 5. C. de testamentis, et qui tes. fac. po.
ad manumissiones eodem modo computatur etas requisita
L. 1. C. de manumissionibus: anniculus etiam dicitur, qui tetit
primum instans ultimi diei primi anni. L. anniculus 132
et 134. de V. S. ex diverso in nos, viginti quinque annorum
reputatur, ille qui totum postremum diem non implevit.
3. C. minorem C. de minoribus, neq. ad excusationem mure
rum reputatur maior septuaginta annorum, nisi qui illat
etatem implevit huius 74. C. de minoribus Antonius in
fra ad scilicet Trebel. L. maiores 3. C. de iure inmunditatis;
adeo quidem ut si postremo februarii, et ex nova nostraq.
computatione die illius mensis natus sit, et annus in quo
implet etatem, sit bissextilis, totum tempus quod intercala
tur, complendum et exigendum sit 3. C. minorem, quia
tempus intercalatum confunditur, nec auget numerum
dierum, quam partem practici negotii non inutibem;
et in iure cognitum necessariam tenuiter vobis exponam ad
nonnullos textus explicanda.

8
omnibus aliis computationibus anni Romani, quas
nosce parum expedit: Julius Cæsar in tertio consulatu,
quem cum Mario Annio Lepido gessit, annum ad solis
cursum ex parte reformavit, statuens ut constaret bre

qui toto viginti et quinque annos non impleat, unde
 in festis solentatem impleat die bisextili, totum bisextum tran-
 siredebere, quia utriusque dies pro uno computatur, ut magis
 specificè docent Patet Subline. Just. et Just. tract. 2. d. 1. 573
 Patet Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 2. disp. 24. ecce
 eisdem rebus diversos effectus: si enim requiritur totus
 dies impletus, totum bisextum transire debet: si sufficit
 incipere diem, incipit cessare, simul, ac quis attingit
 primum instans prioris diei, quia ambo dies pro uno re-
 putantur: ita docent contra Accursium, et veteres, Gude
 in prioribus annotationibus ad 6^{am} minorem ad tit. de
 ministris, p. inde, etsi bisexto. Joannes Matientius in
 not. ad Albericum, et Rebuffum in l. 1. eodem tit. ex
 n. 62 usque ad 67. Suarez de Hereditate ad l. Aquilam
 lib. 1. cap. 4. l. 6. ex n. 16. hactenus Celsus in d. L. 98
 in principio.

Postea in l. 1. refert, seu verba, seu testimonium
 Platonis, qui sub republica libera vitæ antea ordinati-
 nem temporum factam a Julio Casare; eius firmamento
 in l. 2. §. patris 38 d. de orig. jur. et apud Plutar-
 chum in Catoe, videndum etiam idem Bertrandus
 lib. 2. pag. 134. Hic g. Cato loquens de intercallatione
 veteri, hec quæ dixi supra n. 7. in fine sic ait: Cato putat
mensum intercalarem addit. cum esse, omnesque eius
dies pro momento observat: ecce g. eundem effectum u-
triusque intercallationis veteris, et novæ: nam ut hodie
unus dies additivus est, ita olim erant omnes intercal-
lares additivi dies, et ut hodie dies intercallatus nō
dies, sed in crepandum præcedentis diei; ita olim præca-
debatur occidebat, nam omnes dies pro momento computa-
bantur, ideo Celsus ad ulit in confirmationem sup. hanc
sententiam Cæronis, non quia vetus forma intercallandi con-
veniret cum nova, sed quia utriusque par effectus erat,
quod non observavit Albericus Gentilis d. cap. 4. et ob

10

Explicat: in l. cum de
septis qd. de v. l.

deus in annotationibus prioribus ad pandectas in d. l. 3. §.
minorem C. de iur. h. A. antiquitatum cap. 1. Antonius
Clarus sibi ad l. regias cap. 5. Cuius in d. l. 3. §. l. b.
vicius Gentilis de variis temporum appellationibus cap. A
Carranza in d. §. de partu cap. 12 §. 1. a. p. et ex n. 14.
Ex quo facile exponitur et diffinitur ab aliquo text.
in l. cum bisextum qd. de v. l. auctores Publius Iuvenialis
Celsus lib. 39 C. 1. qui floruit sub Adriano imperatore
teste Spartiano in eius vita, ut constanter docet Johannes
Bertandus de iuris peritiis lib. 1. pag. 55 et sic multo post u-
lium Casarem: in h. c. ex doctrina sui temporis, ita
de bisexto scribit: cum bisextum chalendis est nihil refert
utrum priore, an posteriore die quis natus sit. Neque pro-
pter hoc pertinet ut sciamus quis sit anniculus, de quo et-
iam disputatur in l. anniculus 132 et 134 eodem tit.
propter legem Papiam ut eleganter observat Jacobus Gotthe-
lius in fontibus iuris civilis pag. 254. Unde deducit de in-
ceptis sequentibus annis esse litis natalem diem septimum
de chalendas martias, ad terminalis a 24 de februo
ut imperdidi, reddit rationem nam id biduum prout die
habetur, quasi diceret; quadraginta et octo horis apud
dierum, unum tantum diem efficiunt; postea de effectu
intercalationis agit, dicit que non intercalari priorem
diem, sed posteriorem, id est confundi posteriorem diem
et eius horas inseri priori diei; quate concludit omnino,
bisextum esse diem natem eius, qui in bisexto natus fuit,
septo ante chalendas martias; cum vero bisextum est
statim advenire eius diem natalem, cum attingit pri-
mam horam totius bisexti; prioremque diem esse proprie
natalem, nam dies additivus non est dies; sed in bre-
mentum precedentis diei, in quo intercalatur. Ex quo per
contrarium Ulpianus utens eiusdem Celsi auctoritate
in d. l. 3. §. minorem 3. de minoribus docet minorem esse

in illis in dat bisextum, an dies additius intercalla-
 tus, et qui confunditur computetur in illis, id est ut in illo
 die, quamvis natus currat non possit excuti? sic etiam
 queritur de trienio intra quod finienda est res, utrum
 videatur tempus auctum per diem intercallationem?
 Sic deinde queritur de tempore usucapionis, utrum ex-
 ceat per diem additium: item queritur de tempore pro-
 hibitionis actionum, que per lapsum temporis con-
 ventionali; veluti si fundus
 tenetur sit, ut inemptus fiat nisi intra triginta die-
 bus restituatur? demum, in summo modum ponuntur
 et omnes questiones de act. omib; temporalib; et reliquis
 minimis, si forte in illis in dat bisextus, pro cal-
 culo in omnib; priorib; casib; siue pro usucapiente contra do-
 minum, siue pro creditore contra debitorem, pro creditorum,
 siue favore fideiutorum respondet diem ad diegitium non
 facere numerum: id est qui usucapit sexto calendis mar-
 tias in eunte die perficit usucapionem, quamvis sit bisex-
 tum; qui vero prescribit totum bisextum exsolere debet;
 in postremo uero casu de triginta dieb; scilicet die addi-
 titium facere numerum. Recursus in d. l. 2. glosa ult.
 prescribit duplicem rationem differe. Prima est, quia priora exem-
 pla sunt temporis legalis, id est a l. indiget; ultimum ue-
 ro exemplum est temporis conventionalis; secunda est, quod
 ubi fit mentio anni, uel mensis; dies intercallaris non
 auctat numerum, neque dilatat mensem, quia cum alio
 confunditur: quando uero fit individualis mentio dierum,
 siue in l. siue ab homine auctat numerum, quia tunc natus
 computantur dies, et natus dies intercallaris est iustus dies.
 Hec distinctio et ratio communior et uerior est, eamque sequen-
 tur Bartol. et antiquiores, quos laudat Pater Thomas San-
 chea de matrimonialib; 2. disp. 2. n. 18. Carranza quem
 uis confuse d. cap. 12. §. 5. ex n. 27.

Ex hac doctrina recipienda est alia Andree Baragelli 12

id in felicitate sequitur in huius loci expositione, nec feron
disunt Josephus Scaliger lib. 2. de emendatione tempo
rum tit. de veteri anno Romano, et cum sequitur Carranza
d. 8. n. 15. qui accusant Tribonianum, ex eo quod abbe
tam intercalationem Catois in seruit in Pandectis: hoc
enim non Tribonianus, sed Celsus fecit, quamente et in
tentione dixi: denique affert aliud testimonium Primi
Aluii Scande, qui ante Casarem a Mario trucidatus
occubuit, ut est testis Primi Augustinus lib. 3. de ciuitate
Dei cap. 28. et 29. qui intercalationem attribuit expe
mo die, id est ultimo februarii: q. non 24. postea
huit Casar, quod est plarium, et nobis diffinitio ne
terem, et nouam intercalationem; nam olim ad finem
mensis fiebat; post Casarem vero die uigesima quarta
quamuis ipse quatuor sequentes ad adhibet, quod Charon
tat ex Anotino, et Clarius dicit Antonius Clarus Silius
d. cap. 5. mult. 6. d. 1. 98. iterum a se metipso concludit
sua consequenter superioribus, mensem intercalarem, ut
uocat mensem, in quo propter bisextum unus dies intercal
atur. constare ex diebus uiginti octo. ratio est quia si
et habeat uiginti et nouem dies nates, unus tamen con
funditur iuris censura, ut tantum uiginti octo comp
tentur: Hec est huius uera, et communis opinio toll
ciati, quam fore omnes interpretes sequuntur, Carranza
ubi potissime n. 16. Gentilius d. cap. 4. quem non percellit
Suarez de Mendosa iuger laudatus in 16. iust. comp. pu
tionem facere aduetorem formam intercalandi, neque
animaduertens Celsum nouam resposisse, ut debebat.
Deinde etiam in fortiter interpretato ad non minus defi
citem textum in l. intertempore 2. d. de diuers. et temporal.
pervenit agit de die intercalari, aut bisexto, quod idem
est, et multas juris questiones inquisit: Prima est an
iudicatio proficiat dies intercalaris: iudicatio datur
quatuor menses ad faciendum iudicatum; queritur si

11.
in fort. interpret. ad. in
l. 1. d. de iud. et rem. 101.

nium ad Sabatum cap. 1. Observat. ieiunii, cap. ult. 30 die
 itaque regulariter ieiunandum est die 23 februarii, nisi sit
 dominica: tunc dies sancto Mathie, sacra sit ieiunandi
 ma quarta eiusdem mensis, in qua fit intercalatio in anno
 bisextili: caput dubitari cum bisextum incidit, qua in die
 ieiunandum sit? Pontifex respondit die 23. ieiunandum
 non vicesima quarta, sine sexto chalendarum; quia ille dies
 est festus, neque propter bisextum mutatur: de ipso etiam
 festo celebrando ~~de~~ dubitatum fuit, quoniam die
 celebrandum esse, septimo an bisexto, an utroque, quia tri-
 duo dies prout computantur, et in utroque prout in
 una, eademque littera chalendarum; et nihil de solemn
 computatio immutatur, ut docent glossa ibi verbo qua
 dicit: responditque sublato omni computationis errore
 prout celebrari alterutro ex his duobus diebus, quia pro
 uno computantur; sed in hoc prout ecclesiarum consuetudi-
 ni standum est - ecclesia Hispana semper celebrat fes-
 tum sancti Mathie die 24. forsitan ecclesia italis cele-
 bravit, vel hodie celebrat die 25. quando annus est
 bisextilis: Unde emanarunt versus, quos addidit pro-
 pra glasa

Quis septem septem martis seniore chalendarum
 posteriori die celebrantur festa Mathie

Sed ut ex diverticulo ad lineam, viamque reverta-
 mur: quando tempus completum in iure requiritur,
 aliquando sufficit attingere primum instanti ultimidie,
 aliquando necesse est totum ultimum diem explere in-
 ta exempla supra n. 7. posita. In usu capionibus suffi-
 ut attingere; ad prescriptiorem necesse est complere: in qua
 re ubi res siones retores Doctores exercitarunt, quare
 tenet Seneca in lib. Legum consiliatarum pag 468
 et de leg. mihi vero certior videtur sententia Coniani lib. 2 con-
 sul. cap. 12 n. 6. aqua in effecti nondis cordant. P. mel.

LA

Traber in Juris prada tit. 4. prim. 3. Illatione 7. sed cum
 videam text. nullam mentionem facere fauoris; sed so-
 la, et solida Juris rone mihi, utriusque legum fundam-
 aliter censo, nempe edictum Praetoris de restitutione con-
 sulere minoribus, quam uiginti quinque annis natu, ut
 sunt eius uerba l. quid Plurimum in l. l. §. 1. de minoribus.
 quare dum uiginti quinque annos non habent gaudent
 beneficio; non habent autem uiginti quinque annos, do-
 nec impleant etatem, quia adhuc ex ea aliquid superest.
 Lex uero alia sentia, non tam consultat minori, quam
 publico statui, ne libertatis honos indiscretè uulget,
 ut appete uideat Suetonius in Augusto cap. 40. Quare
 in lib. indulget minori, sed potius uetat ne minor manu-
 mittere possit l. si minor 66 §. de u. o. sed minor non est, qui
 attingit ultimum diem: §. ex tunc potest manumittere, ita
 Illationibus in d. l. n. 57 et 58: addo ergo diuerso respec-
 tu uerum esse, qui attingit primum instans ultimi diei
 impluisse, et non impluisse etatem; quando de minore
 est liquidus: si est negatiua, ueluti ne restituatur, qui
 attingit non est maior, quia adhuc etatem agit intra
 quam potest implorare in integrum restitutionem: si
 est affirmatiua, nempe ut possit manumittere, implet
 etas statim, ac primum instans attingit quia iam habet
 etatem, iam non est minor, iuxta restitutionem supe-
 riori n. traditam, et his absoluitur nostra selectio

Ad difficilem Iuliani responsum in l.
 non solum 33 §. si rem b. d. h. d. de u. u. apionibus.

Hic textus ualde difficultis est, ut a nostris Juris peritijs
 reputatur; et merito quia imoluit, et uoluit quae sub
 illa Juris principia, et in nostro tractatu de u. u. apionibus
 ualde necessaria: ideo uobis exponere decreui, clarissimi
 et clarissimi Auditores, eo magis, quia non tam solutus

lib. 5. Comment. cap. 19 et alii quos refert ibi Arnold. lib.
f. B. aliorum descriptionibus quest. 1. cap. 16. Joannes Ma-
tentiensis Junior in lib. 1. de honoribus cap. 19. que tenet
usucapionem requirere annum (hodie triennium); an-
nus autem est simul a quo attigit primum instans
ultimi diei §. L. anniculus 1326 de h. l. prescriptio ve-
ro non requirit tempus affirmatiue, sed negatiue, hoc
modo nisi intra annum egerit, vel intra triennium, vel
decennium cetera actio finiat: dum durat tempus
potest agere; tempus autem durat, donec totum compleat.
§. 1. necesse est ad prescriptionem, ut totus patrimonius dies
transcat, alioquin intra tempus agendi est actor.

25

Correspondens iuris articulus eodem modo debet censer-
i: maior septuaginta annis, non est nisi qui totus exegit
annos: §. non sufficit tetigisse primum instans ultimi
diei §. L. 14 in fine D. ad Titium Trebel. ex diuerso mi-
nor non dicitur, nisi respectu maioris, qui non est ma-
ior est minor: §. qui non impleuit totus viginti, et quon-
que annos minor est §. L. 3. §. minorem §. de minoribus.
Committitur enim computatio ab illo extremo ad quod fit;
ueluti quando dicitur pridie quam moriatur, non
prius verificatur, quam mors adueniat §. post mortem
§. 35 inst. de legat. Sed tunc auerit opponitur text. in lib.
de manumissionibus; ubi minor viginti annis ex l. alia
sententia uetatur manumittere seruum, et inquit Paulus
pro se manumittere, qui attigit primum instans ultimi
diei, quia ex eo instanti non est minor. Veteres, V. glus
et alii quos sequitur Henricus Salmut. ad memorabilia
Parisiorum lib. 2. tit. 10 pag. 194 et seqq. rem componunt
ex causa fauoris: dicunt enim fauorabile esse minori,
ut dicitur restituere, ne censeatur maior, donec
totum tempus impleat; et libertati fauorabile esse, ut
simul attigit primum instans ultimi diei censeatur
maior: a qua rone interpretandi non longe est hinc.

3
200
Nec minus difficilis est ratio, quia servus non subvertit possessionem domini sui: servus enim furtum domini facit, ut nuper dixi; atque per furtum possessionem amittit, et natus usucapionem interrumpi. Carum est quoad omnes, tam quoad ad furem, quam quoad quemcumque cui per usucapionem parari potest. Sed hoc. §. Servus dominum suum possessione subvertere potest: augetur hec dubitandi ratio ex illo iuris principio quod dicitur servus capaces esse earum rerum, quae in factu, actioneque nati consistunt. Quod dicitur l. 30. §. de v. o. Sed possessio iniusta et natus per furtum que sita in manerio facto consistit, et penes servum residet, neque ad dominum transit. Quod servus 24. §. de adquire. pos. §. neg. per reacquisitionem, potest ad dominum pervenire posse si aliam servus per furtum adduxit.

4
His tamen rationibus dubitandi non obstantibus, et avertio nostra, et iuris ratio sustineri debet. Provisus explanatione primo negotanda est insignis differentia inter res ex parte rei, vel rei participes, quae dominio nostro subiacent. Primi generis sunt bruta animalia, et res inanimatae: secundae generis sunt servi, et ancillae; illas desimimus possidere, si a custodia nostra effugerint, veluti si canis evasaverit, pecus aberraverit, aut vas in flumen deciderit. l. 3. §. Nema filius l. 3. cum trib. leg. l. Pomponius l. 3. §. de adquire. pos. servus vero, et ancilla non desimimus possidere, licet a nobis auferantur. l. 4. §. per servum qui in fugam. §. eodem tit. ne ipsi. Quia sponte, aut malitia nos privant possessione ut dixit eleganter etiam in d. l. Pomponius l. 3. De quo multa adducuntur in l. et usual. lib. 5. cap. 12. nota nata lib. 1. illustr. tract. 2. cap. 10. per totum, addendum Cujas cum in l. qui servandorum lib. 15. tertia species de furtis scriptis verbis; quae quidem maximam equitatem habet

quam omnis fuit in nostro tractatu, dum vniuersa
tra precepta libauimus in singularibz locis non in me
raptes: 1. itaque supponendum est ueram esse regulam
illam, quam opposui 2. q. tractat. principalis de requi
sitis possessionis n. 31. ubi attuli hunc textum nempe: De
hitorem, qui rem pignori dedit desistere illam p[ro]uidere,
et posent uiam ueram propriam et ciuilem in creditorem
transferre. l. quecumq[ue] 23 §. 1. d. de Publiciana in rem
act. et nihilominus iure singulari captam usucapione[m]
continuari, immo et complere posse l. 4. §. per seruum cor
poraliter. l. qui pignori 36 de acquir. pos. l. serui 26
et h[ec] uia l. non solum 3. §. qui pignori A. Q. d. t. hoc
supposito. 1. querit utrum interuincatur usucapio a
debitore capta, si seruus creditoris subriperit rem p[ro]
nori datam dno dno, et respondet C[on]s non interrumpt
usucapionem, reddi[ti]t r[ati]onem: quia seruus d[omi]ni in u[er]o
sione non subuertit

2.
no dubitandi expo
nitur, et seq. 8.

Itq[ue] r[ati]o, decisio que difficilis ex eo redditur, quia pro
prius seruus, uel filius non minus faciunt dno Patri
ue, quam qui habet extraneus, licet ob idemptitatem per
sonarum, et uinculum potestatis actio, furti aduersus
eum dari non possit, disertis text. in l. serui 17 d. de fur
tis. l. 1. §. 1. d. si re qui testam: h[ab]et esse inus 5. §. i. qui
parentum inst. de obliq. que ex delict. nascu: unde si alius
operatus sit seruo, uel filio rem dno, uel Patri subtrahe[n]
tibz, tenetur furti ope, consilio admisi, quia extraneus
est, et uero furto opem adhibuit l. qui seruo 36 §. item
facit de furtis. quinimo res ab illis subrepta inuitium
furtiuitatis incidit, nec antea usucapi potest, quam in
dno parentis uel potestatem reddeat, ut singulariter
docet Justinianus in d. §. i. qui in parentum: igit. res p[ro]
nori accepta, subrepta que a seruo creditoris in u[er]o
furtiuitatis incidit, et in usucapibilis redditus est. h[ec]
ma §. furtiuz inst. de usucapionibz.

Rem

uas ipse adquiret nobis possessionem, quarumcumq; rerum
 q; non debet esse instrumentum per d. ad qui est instrumen-
 tum adquirendi, et est optima ratio, quia una eadem
 que causa non solet operari contrariis effectus, alia enim
 ratio est et iam optima, si ipse seruus fugitiuus non
 priuat nos possessione sui corporis, multo minus priuare
 nos debet possessione rerum, quas secum affect. l. etiam
 ex l. si de eo Ad eodem tit. ubi si seruus uolenter desi-
 ciat dominum de possessione fundi, uel domus non desinit do-
 minus possidere, reddat tibi aliam rem, quis reti-
 net dominus possessionem per seruum ipsum deficientem:
 ex hac l. Accursius Bartol. Cumanus, et Si facinus de
 ducunt seruum non possedens adquirere iustitiam po-
 sessionem, que alius erat d. l. quod seruus l. ad de adq.
 po. sed ipse retinere propriam a seruo iniuste exceptam;
 Cuius uero tract. 7. ad Africanum in d. l. Ad uel
 pat hunc modum loquendi tanquam parum propriam,
 et simataque dicendum esse dominum continere non per-
 dere possessionem per deficientem seruum, nec per furtum;
 aquo modo sentiend parum dicitur Constan. lib. 3. com.
 cap. q. n. h. carte p. ueterib; et ipse tibi qui utitur uer-
 bo retinendi, sed hoc, uel illo modo loqui in his refert
 cum sententiam teneamus, que semper eadem est.
 d. ex eadem l. si alio Ad negotandum est hec om-
 nia non solum procedere in seruo subripiente rem aut
 deficiente domino suum ab ea possessione, quam possidebat
 opinione, et affectu domini, quales sunt omnes boni fidei po-
 sseores ex titulo habili ad translationem dominii, qui uis-
 capere possunt l. clausis l. de contrah. empt. sed etiam in
 illis personis, qui possident sine affectu dominandi, et
 per tibi non possunt usurpare, quales sunt creditores pig-
 noratitii l. huiusmodi l. 3. §. 1. de Publiciana l. si seruus
 de hoc l. h. actionib; ponit enim casum in creditore
 cui preidium traditum erat in pignus, et supportit seruum
 proprium deficientem creditorem dominum suum, et decidit

6

licet sit contra strictam juris rationem, quae dicat ammitti
rerum mobilium possessionem, ammitta, vel negligetia carul
custodia. l. si rem 47. de adq. pos. et hoc est quod Nerva
filius apud Ulpianum in d. l. 1. §. 14 dicebat utilitatis cau
sa, id est equitatis ratione receptam fuisse, ut fugitivus videa
tur possideri, et usus si possit quandiu in fuga est, et ab
alio non est occupatus, tam hostis, vel paterius, dixi quan
diu ab alio non est paterius, quia si ab alio possideatur desi
nit possideri à vetere possessore, incipit fugitivus esse, et red
ditur inuscapibilis. d. l. 1. §. per servum qui in fuga. D. de ad
quis. pos. l. 1. c. de servis fugitivis. L. an illa 60 de furtis. ita
quod uno verbo meo phrasa. servus fugitivus dum ab alio non
possidetur videtur retineri in possessione veteris possessoris, et in
quoad usucapionem; sed dum ab alio possideri incipit inci
dit in initium furtivitatis, et a nullo potest usucapiri, nec ab
ipso vetere possessore, quia eius possessionem ammittit, et natu
ralis usucapio interrupta est.

Secundo præmittendum est idem iudicium esse de re
bus quas secum abstulit fugitivus de domo possessoris, vel do
mini, quarum possessio non ammittitur donec ab alio occupa
tus sit, vel ipsæ res a fugitivo in alium transferantur, quod
habet eandem rationem, quia non debet esse in potestate, et ma
litia servorum privare dominos possessione rerum suarum:
melior enim conditio dominorum per servos fieri potest, de
terior vero fieri non potest. L. melior 133 D. de R. J. hocius
sum signanter probatur ex l. remque 15 D. de adq. pos.
in qua casus potest regulam ammitti possessionem naturalit
fulto violentia, deiectione, postea addit limitationem,
nisi si qui in nostra potestate est eam nobis surripuerit
non enim ammittimus possessionem inquit, quandiu apud
ipsum servum res est, reddit duplicem rationem; quia ser

sub custodia domini ut dicitur supra n. 4. quo modo melius
 explicatur hoc argumentum, quantum ad usucapionem, et uterque
 hie, qui distinguit inter usucapionem inchoatam, et non
 inchoatam, et inchoatam non efficiat vitium reale super
 veniens. sed hie doctrina, et testimonio, et rone juristica
 ret, ut videtur consue Castro ubi proxime: = Quibus
 et iam obstat 2.º dubitandi, que tota est ab stricta
 disputatione: in pñi quippe casu valet equitas, iuxta
 quam dominus retinet possessionem servi fugitivi, et
 rerum ab eo preptarunt: i.º non possidet hominis res
 a seruo ablatas per reacquisitiohem, ut dicebat Cas
 trensis, sed retinet, et nunquam amittit earum posse
 sionem, quando apud seruum sunt, tum ad causam
 acquisitionis, et retentionis, seruis cum dño eadem
 persona reputetur, ut in l. si Pamphilo 10.º de pñ. et de
 gata; et nihil est amplius, quod in pñ. huius d. h.º.

Ad 7.º sed et si debitoris =

In hoc 7.º casu si quis eodem thematate rotento, tantum
 mutat personas dominorum: querit quid dicendum sit
 si debitoris seruo subiquerit creditori rem, quam dñus
 ei pñori dederat? respondet quidem dicendum esse, n̄
 vitari, non interrumpi debitoris usucapionem; quod
 quidem responsum simpliciter est; necio saltem an ullo
 alio iuristestimonio possit comprobari: rone dubitan
 di includit casu ibi: nam si creditor possidere desinat,
 que ita explicanda est: seruus debitoris est qui subri
 bit rem creditori possidentem: 1.º seruus extraneus est
 qui furtum facit, sed furtum ab extraneo commissum
 non mutat possidentem possessione l. remque 15.º de ac. d. qui pa.
 et natiº interrumpit usucapionem l. natiº 8.º de h. t. et
 rem facit furtivam ut est planum: 2.º rone vitii, et rone
 interruptionis debet cessare usucapio; ratio nem est
 decidendi prebet illis verbis: non pñi, ac si eam creditor

existente possessione peres creditorem: i. g. multo magis
 continuabit illam, si iterum nunciatur possessionem
 a creditore per precarii rogationem; nam qui precario
 possidet et hoc consequitur, quem qui omnino non possidet,
 et qui debitor sine possessione usucapit pignus: q. multo
 facilius usucapit qualiter qualiter, possidendo. l. si ad
 nam 29. l. aut et scitis 35 de pignorat. actio. l. r. c. de
 distract. pignot. ut memini h. ex p. om. sub. lib. 1.
 opuscul. cap. 13 n. 3. post Cuyacium in p. et lib. 13
 C. q. Juliani in l. qui a seruo 16. de obligat. et act. et
 in aliis multis locis. Hic posset opposi d. l. 16. sed in
 deterrina scripta in illo cap.

207

ex alio etiam capite dicitur hic casus facilior, quam
 procedens, nempe quando seruus debitoris rem subripuit
 creditori: quispe si seruus subripuit illi rem condico, vel
 iubente dno, non posset procedere usucapio, quia dnus
 qui iubet obstringitur delicto serui ex propria persona
 l. l. 1. de sexuali act. i. n. b. tanquam si ipse subripuit
 et; subripiente autem dno non posset continuari usu
 capio l. ult. h. t. l. cum sit probatum C. l. de iur. p. emp.
 At vero si ipse debitor possideat per precarii rogationem
 et seruus proprio ipso rem subripuit non est locus
 trine questionis, utrum in suo, vel consensu dno rem subri
 puerit, alioquin non erit furtum; quia furtum non de
 citur, nisi quod iniuncto dno fit l. l. c. de furtis cum simi
 lib. qui casus ad Sane notabilis est, eo magis
 quod anostis in c. p. ab omittitur.

11

Prosequitur eundem casum faciliorem Iulianus,
 et docet, ad prestare conductionem, nempe uideri
 apud creditorem rem esse; quia in casu conductionis
 possidet creditor; casus huius ut hic est; Debitor qui
 usucapiebat dedit rem pignori creditori, postea a cre
 ditore conduxit eandem rem, forte equum, vel tale

12

debitori tradidisset: quorum hic est sensus: seruus qui rem
subripit retinet sibi possessionem quam abiecit creditori; so-
minus enim sine ulla possessione usucapere per illam pose-
sionem creditori, ut dicitur in l. 1. §. 1. quoniam seruus natam
possessionem tenet, Dominus usucapit; non seruus, ac si ipse
dno creditor natam possessionem tradidisset, et detentio-
nem rei: potest autem qui ita stare: possidente credi-
tore possessionem civilem esse penes aliquid, nempe penes
creditorum: subripiente seruo penes nullum Romanum po-
sitionem civilem; non penes creditorem, cui subripuit;
non penes dominum, qui illam in creditorem transferat;
et propterea maleficus seruus adquirere non potuit d. l.
quod seruus. A. §. si seruus rem subripuit non est quo
propterea usucapit debitor; sed respondet hac ratione
quantum ad usucapionem attinet: seruus subripiendo res
non faciunt detentorem dominorum conditionem: ita
que tota res responsi in hac equitate consistit, ne fiat
conditio domini deterior per seruum; non tantum quan-
do possidet, sed etiam quando sine possessione usucapit;
et est casus specialis, in quo uacua prius possessione
civili procedit usucapio.

Ad Versiculum Facilius =

10

Hic Versiculus est consequentia superioris, sed et exponat
indiget maiori principio tum patet: inquit Julianus.
facilius obtinere, que proxime dixerat, si seruus debi-
toris ei subripuerit rem pignori datum, postquam eius
possessionem a creditore pignoris rogauerat: et merito
facilius procedit hęc doctrina in Cassiis; quia idem
est, ac si possidenti debitori seruus proprius rem sub-
ripuerit, que casu non intercepta usucapionem, nec
interuenit possessionem palam e, ut nuper dicebam ex
d. l. remque is de adquisi pos. in hac parte tantum noto
debitorem continuare usucapionem rei pignori tradite

et de poci: ubi qui rem suam, conducit, uel precario rogat,
 neque interdicto de Precario, nec actione locati tenetur;
 non enim ualuit precarium, aut conductio. Secundo in
 l. si aqua 21. q. 1. b. t. ubi usucapio non fiorede, et locat
 rem uero dno nihil agit, et nihil minus usucapio in
 terrumpitur, quia se in potestatem dno peruenit, ut etiam
 in hac nos. l. non solum 33 q. si rem s. Tertio in l. si b. si
 ubi l. q. dest. inere, atque privato: ubi qui adno fundi,
 precario rogat fundum, cui usua debebat, non officit
 dominio eiusque concessioni, licet adno rogat seruiendi
 itorum rogat precario uiam: quia dominus pcedi do
 minantibus possidet, ut iurque per eum cui precario con
 cessit; id est perinde est, ac si ipse uteretur; aut posside
 ret. Unde cum concedens habeat uiam, iure proprio
 inutiis est concessio precarii facta adno pcedi seruien
 di: Ceterum in l. si de eo 40 q. ult. de adqui. po. et in l.
 in rebz 4. q. item si rem q. de precario, ubi eisdem reip
 tat. diuersa senta; per contrarium ind. l. si rem alie
 nam 29. l. cum et stris 35 q. ult. de pignorat. act. l. qui
 pignoris 36 de adqui. po. l. carte 6. q. ult. cum l. sequen
 ti. l. si debitor 11. l. ult. q. de Precario docemur posse
 dnum, uel usucapientem conducere, uel precario rogare
 suam rem; Varie licet parum ab eodem i. q. aberran
 tes exponunt hanc diffam omnes classici in l. si aliquam
 28 de adqui. po. Cuius iuris tract. 7. ad Africanum in
 8. l. si de eo 40 q. ult. et lib. 13 Digest. Iuliani ind. l.
 qui pignoris, et in aliis multis locis. Petrus Faber ind.
 l. relique pignus 45 de l. l. osuald. ad Om. lib. 25 cap. 13
 lib. 2. in hi tamen non alia regula querenda est qu
 a Terentiano exposita ind. l. si aliquam 28 de adq
 po. uidelicet si dno nihil deest in re propria non posse
 illam conducere nec precario rogare; quia quod iure
 proprio habet non potest precario ab alio consequi: case

quid: seruus debitoris subripuit rem: dicitur contineri
in huiusmodi usucapionem perinde ac si apud ipsum credi-
torem res esset; id est perinde ac si non in huiusmodi uet. nec fur-
tum, nec conductio; et quod magis est, docet perfectiorem
post fursum serui proprii debitoris possidere creditore;
quia seruus non potest facere debitoris non potest face-
re conditionem domini sui deteriorem, et per cons. res
conditionem creditoris: interest enim debitoris ut credi-
tor possideat, ut res in eodem statu permaneat: g. quem
admodum seruus creditoris subripiendo rem huiusmodi
tam, non officit usucapioni debitoris, ut dicitur in prin-
cipio text. et in l. si de eo 40 Q. de adqui. per. sic ser-
uus debitoris subripiendo rem conductam dno suo, non
officit possessioni debitoris creditoris: in quo hic text.
etiam singularis est sed satis dicitur: est itaque com-
paratio casuum in quo dominus possidet, ad casum in quo
non possidet, sed tenet: in casu precario possidet do-
minus, sed in casu conductionis tenet; non uero possi-
det in presenti.

13

Et hoc 10. notanda sunt aliqua iuris principia
ulgariora pro studiis meis. Primo notandum est ne-
gligenter dominum rei non posse illam conducere, em-
re, aut precario rogare: illi enim eo tendunt, ut
adquiramus usum rei, possessionem, uel proprietatem;
Et huiusmodi omnia competunt dno iure proprio: g. non uidi-
get impetrare ab extraneo. In regule huiusmodi Ad. de Re-
ceptio huiusmodi regulis extat in nro 10. in quo dominus,
uel usucapiens conuenit usum rei, uel rogat precario
possessionem a creditore; et plane ita est si rogat, uel
conuenit quod non habet, non habet habitus possessio-
nem, et ideo illam rogat precario, non habet usum rei
pignori tradidit, et ideo illum conuenit. Ex hac diffi-
cultate iuris loci opponuntur. Primo septi in l. qui rem

quod creditor non amiserit, aut non tradiderit sponte
 sibi possessionem ignoris. adeo quidem dici possit posse
 iuriam creditoris efficere usucapionem debitori, ea que
 amissa usucapionem interrumpit; quod qualiter intelli-
 gendum sit breviter uideamus in pri. l. optus ex acta ex
 positione: et in prius si creditor alii op. ignorauerit rem
 pignori acceptam retinetur ad eundem causa usua-
 pendi, tanquam si apud primum creditorem res rema-
 neret; quia secunde est secundus creditor, tertius et de
 iure, de prius, cum omnes possideant rem, ut alienam
 et tum relatione ad primam oppignerationem. L. qui pri-
 ueris 30 §. uir. de ad qu. pos. Caterum si alii creditor
 tradiderit possessionem, ut sibi possideat proprio nomine
 animo intoluerendi, ab iurisdictione pignoratitiam posse-
 sionem, interrumpitur usucapio debitoris. l. 3. §. si quis
 nuntiet 7. 17. quod si seruus cum §. seq. eodem tit. de adq.
 po. de hinc enim pos. 2. 1. creditoris, perquam retinet de-
 bitor causam usulandi; dixi si tradiderit non si posse-
 sionem deseruerit, aut tradiderit, id est uacua. Felig
 rit: tunc enim debitor non desinit usucapere, quia si
 possideret non amitteret possessionem. l. ult. c. de adq. po.
 hinc, de non loquuntur de debitoris, et creditore; sed de co-
 dono, qui non possidet sibi, sed domino neg. de usucapione
 agunt, sed de retinenda, uel amittenda possessione. eos
 tamen ad prius tractatum de usucapione debitoris apa-
 ritate prius cum iudicio accommodat Cuiuslibet lib. 4. Albi
 gest. Juliani in prius l. non solum §. qui pignori A. de quo
 tractatu longiore sermonem institui in repetita p. lect.
 de ad em. ad tit. de adq. uel am. pos. cap. ult. ex n. 24.

Denique notandum est conditionem non esse contra-
 riam, aut impossibilem cum acquisitione possessionis,
 ut est contraria acquisitioni domini; locatio est tunc
 temporaria l. non solet 39 §. locati. ideo implicat

rum si dedit in re propria usus, vel precario, potest vel usum
vel possessionem conducere, vel precario rogare, quia tunc non
consequitur quod suum est, sed quod est alienum, ut in mo
tept.

14

Secundo etiam notandum e. se. etc.; debitorem, qui pre
cario rogavit concessionem pignoris in alio loco dicitur, non ob
stante precario rogatione usucapere per pignoris constitutio
nem, quae retinetur, et reservat sibi usucapendi debitori ad
que nulla possessione, vel iniqua qualis possessione precario:
quod si sibi pignoris, dissolutionem sit cessat usucapio, quia
sola precaria possessio apud eum manet, quae non sufficit ad
usucapiendum, quamvis sit iuxta L. quumq. 3 §. 1. de obli
gationibus. Species singularis est in l. si rem 29 de pignor.
act. quae talis est. Commisi rem alienam bonis fidei, eamque
mihi pignori dediti, quae erat Titii: deinde pignus ame
precario rogasti, et hoc modo recuperasti possessionem res
tut dixi supra n. 10. Dominus recipies Titius pater
me hereditatem instituit, et sic ego in capite dominus rei mihi
pignorate, et pignus prorsus evanuit, quia pervenit ad
casum agere in ius non potuit, res enim propria domi
no tenere non potest fure pignoris d. si neque pignus 45
de d. s. et in bene probat tept. in d. si eique 41 §. 1. et
in nos. l. non soluta 33 §. si rem 5. i. g. cum desinat pignus
esse si a precario rogatio superdot; queritur utro tempo
cedat usucapio; et respondet Julianus interrupti usu
capiem; quia continuatur species in iure per constitutio
nem pignoris, per ius creditoris, si neque possideat, si ne
possit ius concederit habet de heredi: 9. deficiente iure
pignoris interpellat usucapio. hoc est ex cursus verbo id
Baro, classis, Ant. Fab. et Cujac. in d. l. 2. q. idem Anton. Fab.
quamvis brevis habet coniecturas. cap. 18, et in
hinc: capitis sequentis

exponit in l. si rem
29 de pign. act.

15

Tertio notandum e. requiri ad usucapionem debitoris

ali. quin esset comparatio de eodem ad idem, quæst ab
iurta.

Ad 13. sed et utrumq. ult.

206
17
Hic non est circa questionem propositam de usuratione
debitoris, quam in precedenti absolute subimus; sed est se
quela, aut explicatio precedentis. Si dixerat etiam de
debitorem precario rogantem possessionem pignoris possidere,
sed conductorem solum utrum rei, non possidere, et tunc
creditorum possidere: modo dicit si utrumq. interueniat
nempe precarii rogatio et conductio creditorum possidere
quib. de in casu non censet precarium possessionis, sed usuf
tantum; hæc sententia expresse dilucide que exponitur
in l. si quis ante 10. D. de acquir. pos. ad cuius tractatum
spectat: et his absolimus sept. omnibus qui in hoc titulo
sunt intricatiorem, ad quem parum utrum, aut huius usum
se possiderunt nobis interpretes nri. sit Laus Deo.

Ad textum in l. prescriptio 48. D.

de usucapio. Selectis Academica.

1
Antequam huius difficultatis legis expositionem exordiar
nonnulla præmittenda sunt oraculis clariori luce: 1.
Præmittendum est quoddam res usucapari non posse ex defectu
capacitatis partium domini, nempe quib. sub dominio
privato cadere non possunt, tales sunt res sacre, religiose,
et sancte, vel homo liber, quarum rerum commercium non est.
2. igit. neq. per mediam usurpationem acquiri possunt. 3. usucapio
usurpationem q. D. de usucapio liby. 4. igit. sunt, que usurpationem
non recipiunt ex defectu plerumq. et quæstionibus domini, quod
pene populum Romanum residebat, solo bonitatis colas
10. possunt liby. siue prescribibus; qualis erant prædialia
petidaria, siue tributaria a prim. l. 1. et ibi D. de offi. iust. l. 1.

quod agant contrahentes de transferendo Dominio per con-
tractum locationis, ut indicat quod agant de illa ad qui-
rendo usum temporario per contractum conditionis, quae
titulus pergetus L. cum mansura 80. §. ult. de contrah.
empt. hinc recte explicant per classicos Arias Pinel. in
rubr. 6. Resum. dendi. 2. §. cap. 3. ep. n. 13. Richard.
primi. in. quibus modis re contrah. oblig. ep. n. 83. Benedic.
Pinel. lib. 2. delectar. cap. 6. n. 21. Caldas Pereira de emp-
ti et vend. cap. 18. ep. n. 27. Albarus Valasco de iure bo-
nifitativo quest. 19. n. 2. et 3. Cuyacius tract. 8. ad Agri-
canum in l. si sorius 30. §. 1. de actionib. empti. docentes con-
tractum emptiois et venditionis non habere necesse trans-
ferre dominium, cum possit res aliena vendi L. rem ali-
nam 28. de contrah. empt. sed debere contrahentes eo ani-
mo contractum celebrare, ut velint transferre domi-
nium, nisi rei qualitas impediat. e contra vero trans-
latio possessionis non dicitur perperam pergetivatem; quia
ex titulo temporario potest translatio fieri proprio, civili, et
iusta possessione, veluti ex causa pignoris, et precarii L. que
cum 13. §. 1. de Publiciano L. cum sorius 22. de excep-
tionib. actionib. cum aliis quas cumulari d. lib. 1. opuscul.
cap. 13. §. nihil impedit quod etiam ex causa conductio-
nis adquiratur possessio, si ex parte id agant contrahentes,
ut transferatur in conductorem; ita probat disorte text.
in l. aliam 28. de acqui. pos. ibi: si specialiter possessioni
solius conducentis, velotecario rogante, animus inter-
venit. quod in conspectu negavit Castrensis, ut recte ad-
monet magnus Dignos meus Dominus Ramos in d. l. 3. §.
ex contractu de acqui. pos. n. 11. Non tamen est in isto
textu non magi de conductione possessionis, sed solius usus
quia prima questio de precario possessionis, secundo etiam quae-
tionem de simili sumpto de contractu conductionis:
§. alius rei debet esse conductionis, quam precarium in pti.

ab obtinenda loca juris gentium publica concedi non debet
 quam rationem Dupius exemplo explicat, sine illustrat: 1°
 est si in litore maris quis edificauerit, et postea edificium
 destruxerit, seu dereliquerit, quamuis multo tempore
 habuerit litus occupatum reuertitur potes ad suam naturam,
 et ceterumque occupanti demum cadit l. instantum 6. Redit
 us in iuratum nec de prescriptione excipere potest, quia li-
 tus remanet publicum juris gentium: 2° est si quisquam
 in fluminis publici auentibus pluribus annis piscatus
 sit non adquirat exceptionem temporis contra illum more
 que alium prohibere potest ut piscetur.

A

Probatum rursus est ex d. l. usucapionem q. b. t. et ex l.
 uiam 2. d. de via publica re scienda, ubi dicitur nullo
 prescriptione esse in pace, ut populus amittat uiam pu-
 blicam l. prescripta 6. C. de operibus publicis, ubi iubent
 dirui opera, que in locis publicis structa sunt amitti
 anni prescriptione l. dirigentis g. C. de aqua ducta lib. 11.
 in qua prohibetur prescriptio aque in castello publico con-
 sistendis antequam impetratus usus deriuatus, quam
 sententiam exponit ad l. Striboniam n. 13 §. sed aliquando
 l. inst. h. t. Seneca ad Lucilium epistola 80. ibi: licet ne-
gant quidquam publicum usulapi potes apud nos repe-
tito eadem conuulsi fundatur in l. q. cum tribus sequen-
tibus tit. 27 part. 3. l. 7. et 28 et l. 6. tit. 29 eadem por-
tit. 3. impobant, tradant, et illustrant orator classi-
ca, repetentes hic, et in d. l. q. h. t. et in d. §. l. inst. eodem.
 Jus in l. q. omnibus d. de fluminibus ep. n. 29 et ibi fran-
 cis Ripa ep. n. 38. Modericus Iuarez allegare 16 per
 totam, et allegare 17 ep. n. 5. Auendaño de exequendis
 mandatis §. 9. cap. 12 n. 11. et 12. Contruittas in
 reg. pecuniarum l. 2. §. 8 n. 10 Casques Alenchaca illustr.

Lunio ubi eleganter Cujacius C. de usucap. transformis
deinde notandum est in his rebus, que usucapi non poterant
ex defectu pleni dominii, admittam fuisse prescriptionem
temporis, perquam novus posesor excluderet veterem pne
sorem petentem predium, ut plenius dixi l. p. huius tract.
n. 4. et ex n. 4. usque ad finem.

2

Pre notandum etiam est Papinianum in nostro text.
agere de prescriptione longi temporis decem, vel 20 anno
rum citra res publicas ex iure gentium, quia cum earum
dominium privato acquiri non possit per propriam usua
pionem, ut patet ex d. l. usucapionem q. neutiquam e
nim dominio privato subici possunt l. inter si autentem
82. §. Sauram C. de u. o. derisoriam esset questio de usua
pione circa eas, non est tamen adeo facilis de prescrip
tione, ut mox uidebimus; ex hac occasione ansata arripit
Baronius Aurelius Galvanus, uir acris ingenii et non uul
gari iudicii intrat. de usu fructu cap. 4. prope finem, cui
pariter compositores Landectarum quasi briltanter in se
ruis uetit nostrum textum huius titulo, in quo non agitur
de prescriptione, sed de usucapione; cum de hisse in tepe
retitulo de Divers. temporal. prescrip. in quo de prescrip
tione disputatur; sed hinc acunden, et nimirum et peruer
sum est quia prescriptio uetus que titulo, bonis fide, et
possessione iustitatur, a deo partem a usucapione dista
bat ut ualde continui, aut continui essent tractatus e
triusque, ut aiunt eadem l. p. ubi prope, alie uero pres
criptiones temporum separantur, et discretim exponuntur
sub illo titulo, ideo de prescriptione alie et illi sunt,
sed de prescriptione ueteri cum possessione agitur in uis
tam in hoc textu, quam in l. Graminis 16. l. ci aquo 11
in quo amplius imbrorari non expedit.

3
Conclusio

His suppositis habemus uerbi ipsius Papiniani etone
expresam que talis est. Prescriptio longi possessionis

208

quod possessio sola negativa voluntate non consideranda
 limitatur, quamvis in alium translata notat L. 3 §. in
 amittenda L. si quis in §. differentia C. de adquis. po.
 Dominium vero sola voluntate non amittitur; adeo qui
 dem ut si uellim transferre dominium in alium, nec po-
 sim ob aliquod impedimentum, non desinam dominus esse
 ut docent in d. §. differ. Cumanus, Castrensis, Alciatus
 et Cuyacius Communis lib. 3. Comment. cap. 9. no 2. usuald
 ad Donel. lib. 4. cap. 13 lit. A. ex quo fit ut res pro dere-
 licto habita videatur abiectio, que occupationi con-
 traria est L. quemadmodum 38 §. 1. de re palib. actio.
 L. quod seruus 38 de stipulat. seruor. L. falsus 43 §. qui
 alienum, et §. si tractum C. de furtis L. 1. et 2. pro derelicto
 nec sola voluntas domini sufficiat, ut docent Cuman.
 et Castrensis in d. §. differ. Cuyacius lib. 54 Pauli ad
 edictum in d. L. 2 et lib. 2. Obueniat. cap. 8. Commun. lib.
 3. Comment. cap. 3 no 3. usuald. ad Donel. 2^a lit. A. iij.
 res immobilis qualis est caso in litore posita; de qua
 Papinianus in p^a tractat amitti non potest, et si pro
 derelicto habeatur; quia abiectio supponit amotionem
 id est factum remouendi case a custodia, a rebus propriis
 rem abiectam, ut patet; sed res immobilis n^o est capax hu-
 ius abiectiois, nec amotionis L. furtum 37 §. 1. cum l.
 sequenti h. t. §. quod autem 7. inst. eod. tit. g. n^o recte sup-
 ponit Papinian. in p^a.

Tertio sic arguuntur contra secundum exemplum
 de diueticulo fluminis publici, et iure picandi non
 adquirendo per prescriptionem; si obitaret constitutio
 Jurisgentium prescriptioni iuris picandi in fluminis
 publici diueticulo, uel usus littoris aut ripae, non po-
 set priuatis a Principe concedi, ut illum usum fru-
 uatum sibi facerent; quia Jurisgentium, ut pote ratio
 immutabilia, nullo que iure citati, aut Principis constitu-
 tione tolli possunt §. sed naturalia inst. de iure natⁱ.

7

cap 89 ep n. 13 usque ad finem Fran^{cu} Gallus de Ery
dictionibz s. p. quoruz principalis quest. 6. et 7. An in
C. de iurisp. h. omptore n. 272 et sequenti. Mella l. g. de
usufructu cap. 2. Donel. et Wuald. lib. 5. cap. 22 Linn
nus lib. 3. Comment. cap. 11 Petrus Gregor. lib. 40 sintagmat.
cap. 2. apin. Treutlerus volum. 2. select. disp. 22 §. 1
3. Conchidus Pinel. lib. 1. selectar. cap. 14 pertotum. et
alii in expositione antihomiz infra referendi.

5
Secundo rone dubitandi primis sic argumentor: pre
dia seipendaria, et tributaria, in patrimonio populi ho
manis erant, sicut ueteres ita loquebantur, ita iure qui
ritura §. per traditionem Ad inst. de rer. diuis. prin. ma.
b. t. et utrobique Theopilus, ideo publica dicebantur, et
publicari l. si captus 20 §. 1. de captiuis. iunius l. item
si uerberatum 15 in fine de reuindicat. l. Linius 11. de
licitioibz, ut notant ubert in quas laudauit lib. 1. opu
cul. cap. 89 n. 2. in fine. Unde bona populi Romani, siue
que in eius patrimonio erant, proprie dicuntur publica
l. inter publica 15 cum duobz seq. de u. l. ubi notatur
a neotericis oppositoribz istius tituli, quibz addendissent
o. uald. ad Paul. lib. 4. cap. 4. l. 1. §. 1. Petrus Gregor. 3.
lib. 40 sintagmat. cap. 2. lex n. 2. Guillelmus Torne
rius lib. 2 de rectionem cap. 22. sed hec predia propter
dominium publicum non uocabantur, tamen adquire
poterant per indirectam media temporis prescriptione,
perquam usus, dominiumque bonitatum eorum muta
batur, et transibat de possessorum in possessorum, ut tet. g. i. a
pra. n. 1. q. usus licetum, ripardm. et ceteris publicis res
ex fine gentium eadem modo adquire poterunt, earumque
usus quiescere fieri.

6
Secundo contra suppositionem Papiniani, que extat
in illo uerbo dere liquet sic argumentor: illa diffin
tio, notaque est inter ammissionem possessionis, et dominii
quod

etet a iure continent, de qua in l. ex hoc iure s. l. de iust.
 et iure: tanta enim earum copia est ob rei benignitatem,
 ut semper futurum sic periculum, et omnibus patens, quid
 quid velint ex illis rebus sibi occupare: id est quod communis
 bre e nata fit cuiuslibet privati, priusquam per occupatio-
 nem, itaque si vellet propriam facere aquam, possidentem,
 vel occupare aerem pro edificationem, vel eodem modo
 uti litore maris, potest, quemadmodum, et facit feras
 proprias, quas venatur; pisces, quos piscatur; aves quos
 advenatur. Publica vero ex iure gentium dicuntur,
 que non possunt per occupatio nem cadere singulis,
 sed parte ex parte, ut semper in communi usit vententur,
 talis est navigatio, ipse piscandi usus, usus etiam lito-
 ris et ripatum, et itinrium: quia si mare, vel litem-
 ra, vel flumina, aut ripes ita occuparentur, ut commu-
 nibus usibus deservire requirerent tollerentur de medio
 hominum munus conductus, et comertia, nec sibi met
 ipsis possent in necessitatibus subvenire, nec alius prospic-
 re: id est parte humane et necessitatibus repugnat, quod res
 iure sub domino privato cadent, ut Latus dixi in sept.
 p. l. et. ad tit. de adq. pos. cap. l. n. b. et scggly.

Et etiam perbandura Principes Reipublicasue,
 quarum territoria, vel adiuunt maria, vel flumina
 interfluunt, habere, seu aliquod Superioritatis domi-
 nio proprium in mari, fluminibusve, quod possumus
 appellare regale, sive supreme dispositionis. Litora
 etia nequid in l. o publico ibi: Litora inque populus
Romanus imperium habet, populi Romani esse arbitrio
 notandum. Sic verbum quibuscumque eius arbitrio, quod
 magis denotat moderatorem, quamque tuitiohem,
 quam dominium, aut liberam sui dispositionem; in alijs
 Codicibus legitur arbitror. Sed Recursu gloria semper in
 intelligit testimonium de iurisdictioe, et cum illa glo

Sed in usus fluminum potest a Principe statui in fa-
 uorem privatorum. L. quominus 2. C. de fluminib. l. 6. de
 militari 4. l. de aqua quotid. et infra l. 36. plane. Quid
 in; aut clam: g. etiam per prescriptionem adquiri potest:
 probatur quibusque, quia si a Principe potest concedi, potest
 etiam adquiri prescriptione immemoriali, que suppo-
 nit, et dat presumptionem legitimi tituli cap. super qui-
 busdam l. 6. proterea de v. s. Quinde si prescriptio im-
 memorialis sufficiens est, etiam sufficit consuetudo
 picandi legitimo tempore prescripta decem neque
 annorum, iudicant, et consentiente populo, vel eo qui
 habet jus concedendi; quia hec tolerantia pro expressa
 concessione est, ut apud nos probari potest ex l. 18. tit. 37
 part. 3. Docent Bassus, Conarradus, Monacho et
 uendano, et Pinellus supra n. A. laudati: ab auctori-
 tate etiam expresse dicitur ex l. si quisquam 7. de diuers.
 et temp. prescript. ubi Martianus. in eadem specie,
 et forte in demum verbis docet eum qui in fluminis publici
 diuerticulo pluribus annis piscatus sit posse alium pro-
 hibere, si in eodem diuerticulo uellet piscari: g. con-
 cluditur contra Papinianum

obit. l. 7. C. de diuers.
 et tempor. prescript.

8

At si tamen non obstantibus iura et jura gentium,
 cuiusque consona est nostra conclusio, pro cuius intel-
 tu primo prestatando est diffinitio inter res communes iure
 naturali, et inter publicis usus ex jure gentium; communes
 sunt aer, aqua profluens, et mare, et per hoc licet oratio-
 nis; publica ex jure gentium sunt flumina, et portus
 usus horum, et riparum, itaque utrumque. L. nemo 4. cum
 sequentibus C. de Res. diuis. L. quod in littere l. 4. L. quam
 ubi 5. de adquis. rer. don. L. quominus 3. de fluminib.
 L. iniuriarum l. 3. ult. de iniuriis l. 1. cum leg. in tota
 rer. diuis. l. 22. tit. 27. part. 3. Communia appellat
 que adhuc remanent in illa communiacione sub qua erant
 omnes res antequam diuisio patrimoniorum induita

in loco publico, ut sicut Cuiusdam elegans hunc locum, et
similes accipit Petrus Fridericus Mindanus 2. p. de
interdictis tit. 6. ex n. 62.

Ex quo adeo liber est usus maris, aut fluminis, 10
publici, et si quis alium picari prohibeat, forisam, que
ante Pretorium, vel palatium suum piceatur in iustia
rum actione teneatur d. l. iniuriarum 13 d. ult. de in
iuriis, vel prohibitis possit contendere interdicto de lo
co publico suendo, ut fundat Mindan. ubi proxime ex
n. 89 et quamvis ibi uideret mores inueteratos po
hibendi d. catores ante Pretoria, vel palatia, tamen hanc
in iustam usurpationem appellat, et eandem actione
decernit ut docet Rodericus Suarez, d. alleg. 16
n. A. et allegat. 17 n. 5. Benedictus Pinelus d. lib. 1. select.
cap. 17 n. 5. 17. et 18 cui Legi derogauit postea eppre
se eius mentionem faciens Imperator Leo Philosophus
in nouella sua 86 de oris maritimis relatus etiam
a Constantino Armeno quib. iudice Tesalorinensi lib. 2
promptuarii tit. 1. de possessione, ac dominio cap. penul.
de tharimis uestibulis. sanciens ut quisque dñus sit
eius partis maris, que adiacet proprijs domini aut cate
ris possessionib; sed licet Seldenus ubi proxime ex ha
no uelle uoluerit fundare capacitatem priuati domi
ni in mari, mihi potius inuidet esse contra su periculum
si de proprio dominio recipienda e; et solum de iure libo
ris posse subsineri, et in illo casu, quando publico usui
n. officiat; Cateri Ercei Imperatores usum maris priua
tum fecerunt, et priuatis personis concesserunt, tanquid
fundos, aut pcedit, extat que bulla aurea, aut consilio
in quatuor Emanuelis Imperatoris commeri apud Theodorum
Balsamoneum Patriarcham Antiochenum in notis ad
septimam Sinodum canone 12. pag. mihi 816. et sequenti

no sanctorum in l. 18 tit. 32. part. 3. in fluminibus uero nauigabili-
 bus nulla est potestas consilii, neque ingressum, e-
 tres uicque possunt nauigantibus interdicerere nisi indulgentiam
 Principis haberint, per quod flumina illis concesserit hunc
 damini, sicut nos loquimur: per iuro de heredad ut ca-
 utur in l. 33 tit. 19 lib. 8. ordinamenti: ex quo fit ut siue
 personata legitime consuetudine siue induito consiliorum
 ecclesiarum monasteria, et multas alias communitates, per-
 sonasque priuatas habere ius priuatum piscandi in tali
 quibus quibus fluminibus, quas uulgo dicimus tablas de
 rios et prohibendi aliis ne piscentur, regem, aut redibus,
 quod apud nos receptissimum est, ut usit conuimus, et testa-
 tur de consuetudine Auendanae l. 1. q. 2. De exequendis
 mandatis cap. 12. n. 12. s. nam si. sicut de part. ind. l.
 quominus de fluminibus cap. 36

intantum fluoro hi mores inueterati excreuerant,
 ut ueneti in iunio maris superioris Adriatici, lanuenses
 mare Ligusticum, Tursi tyroenum, quos Sulfos appellant
 interpres uetustiores, dicant presumpisse, priuataque ma-
 ria sibi fecisse, et exteris prohibere posse nauigatorem, et
 comertia per illa maria in consulas rerum publicarum sena-
 tibus, ut quod de porachy et fluminibus diplomus de his simi-
 ly recipiendum sit, quae doctrina apud primos, primus
 que huius interpretis constitutissima est, eamque docent
 Bartol. Baldus, Angelus de ualdis in d. l. sone l. Ask
 in iuris, ubi est l. de materia, idem de albis consilio 2go
 Julius Papius in peculiari libro de dominio maris Adria-
 tici, dicit solerianus cum pluribus per solita sedu litate
 allatis l. 6o. de iudic. hunc, et gubernat. lib. 3. cap. 3. n.
 34. multos etiam adducit ex professo hac dote disputant
 bannes Seldonus lib. 1. maris clausi cap. 16. per totum et
 quamuis acriter olim refellisset, agnosuit erroneus in
 notis ad d. l. 3. cap. 3. lib. 2. de iure belli: Pretendunt

12

de prohibita alienatione rerum ecclesiasticarum, inque
prope medium haec verba leguntur. Latinitate donata
a Grentiano Herberto: praedia conventus, tributa, portus,
flumina, iura maritima, et ut semel dicam quodcumque
ius in possessione immobili consideratur, et in quovis que
loco situm sit etc. confirmat ecclesie et canonicis, et pro
hibet alienari, hanc constitutionem etiam refert Brun-
dos Bonifacius in h. j.uris orientalis, et post eum Dion-
sius Sotsched. 2. et homo Pandec. post novellas Leonis sub
predicto Emanuele tit. g. et 10. et adeo hic usus in usus
ut de jure, et dominio maris deinceps disputaretur, tan-
quam de reprivata: cuius rei initium est sententia

Neoesariensis Metrophaniani vel quisquis est
cuius meminuit, idem Balsamo in scho. h. ad Canonem
4. Sinodis calcedonensis post finem de juribus mariti-
mis, deinde, et non vires imperatores portus, maria, flu-
mina et ripas inter regalia reposuerunt, et connumera-
runt, ut constat ex cap. 1. que sint regalia in usibus fen-
dorum: ita enim moribus gentium receptum est, ut que
nata publica sunt, sint et commoda Principum cadant
ut cum iudicio observat Nonisimus Jacobus Vuander
Eractinus de jure publico ad L. nondubito. 7. de captivis
cap. 20. et 21. pertota; addendus Henricus Rosenthus
de feudis cap. 5. etone 30. 30. et 31.

11

Etiam circa flumina non navigabilia, que prius
ta possumus dicere Insuper hanc introducitum sermi-
nis utentium moribus, qui a jure gentium multum dis-
tant, quoniam flumina, et ripas eorum propria consilio
rum reputantur, nisi sint terre generis de vulgo. Baldus
de leg. abigenum sunt terre, quibus civitatis matris
et civitatis vulgo de ciudad y tierra 20. hoc in cassatione
ad fabricandam molendina quam ad alios usus perpedis
riparum licentia consilii civitatis exigitur, ut apud

et in his illis careant quibus nata potissimum consue-
verunt his, quasi publicis apertis; Jure q. merito,
que Papinianus prescriptionem his in rebus negavit, quia
neque earum nata causa est prescriptionis, nequam directo
contra remem rationem potest ferri prescriptio, ut Sabinus qui
narrat supra n. 4. laudati, maxime Godefricus Snavoz
Merchæa, Grosius, et Valenzuela ubi proxime.

Occurrit etiam ratio dubitandi supra obiecta, si
prima ex comparatione mediæ Provinciarum quæ
progræ erant populi Romani; et per eos publica, et tribu-
tibus per mediam prescriptionem acquirebantur, ut
dixi supra n. 5. quia respondeo, eorum usum, compendiosè
sicut clarius edicam Dominium bonitarium esse pri-
vatum, nampe singulorum possidentium; et hoc erat
quod per temporis prescriptionem acquirebatur; at vero,
usus hitorum est publicus, nec subiacet ulli adquisito-
ni; itaque quamvis respectu proprietatis pariter procede-
re comparatio, respectu huius non procedit.

Maiorem difficultatem continet 2.º ratio dubitandi
de suppositione, quam fuit Papinianus edificii pro derelicto
haberi; nihil enim certissimum est rem immobilem so-
la derelictione amitti non posse derelictio enim res
immobilis est tantum amitti nuda destinatio volen-
tis rem ab se abicere; sed de facto non potest abicere
re, cum res incapax sit abiectionis, sed sola voluntate
sine ullo actu externo dominium amitti non potest, ut
dixi supra n. 6. q. res immobilis non potest amitti. Ita
abiectione pro derelicto. deinde quia ignoro quo pacto au-
dere possit ut dominus habeat pro derelicto rem immobilem;
nullus enim tam prodigus inveniri potest, nec tam dissipator
Patrimonii, ut salam dicat, ulli potius edicat se

212

14

Dissolvuntur rationes dubi-
tandi supra exp. n. 5. us-
que ad 8. oppositæ

15

L. que levandz & ad L. Rodiam de iactu L. interdum 21 &
 L. et sequenti D. de acquir. po. L. si servus 13 C. de statu
 hominum L. ille q. & D. qui et a quibz L. sciendum q. D. de
 publicis iudiciis L. unica & 3. C. de sacra libertate tollon.
 L. 2. C. qui sine manumis. ad libert. perven. L. ult. de civi-
 tationibz L. 2. de sentent. passis L. scilicet & D. que in fraude
 creditorum L. nemini 24 C. de episcopali audientia
 L. et integro tit. C. de infantibz expositis. et cap. unio. extra
 eodem tit. cap. expositus & distinct. et 6. qua rone insti.
 de her. divisi. L. de ratione q. de acquirendo rer. dom. L.
 Ag tit. 18 part. 3. L. 40 tit. 4. part. 4.

Etiam putat res immobilis abici et in populum
 diripienda & argi sed per symbolum aut telutaz; ea
 enim fuit Romanorum ambitio in missilibz que spu-
 rebant ad populum in ludorum maxime diebz, ut n.
 tantum nummos, et res pretiosas mobiles, sed etiam in-
 sulas, domos, fundas, naves, et pedia, et id genus alia
 spargerent, exemplum a Suetonio in Nerone cap. 11.
 qbz cum in ipsi corporibz miti non possent, mittebant
 thesuros ligneis, in quibz imprimebatur res, que ad mi-
 siliam destinabantur sic intelligendus Martialis lib.
 8 epigramate 88.

16

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbi
 Nunc dat spectata thesora longa feras.
 id est, nunc numismata numborum in statru veniunt
 nunc mittuntur feraz, sed non in ipsi corporibz, sed per
 thesoras, ideo dicuntur spectataz, quia qui capiebat the-
 soram rem, vel feram spectabat donec ab editore lu-
 dorum sibi de ea satisficeret. Unde quis adhuc, et in ipso
 iubente timine emendavi Martialem in eodem epigra-
 mate, quam emendationem vobis communicare volo,
 quia vix fuit ex Doctis, qui ante audierunt, qui sibi
 non appropriaret, acumen quale quale sit, inquit

fundo, qd es, uel saltem pro derelicto habere, facere que
cui libet facultatem occupandi capredia; at uero in re
dubia, et animo non declarato nemo presumitur ractare
suum l. cum indebito 25 de probationib; q. nisi nimium
absurdè quis de derelicto in re mobili agitari non
potest, quare existimo nisi sit causa, que domi-
num impellat ad derelinquendum compensatione ad-
cuius equitatis, uel utilitatis nunquam presumi, nec
censeri bonum immobilem pro derelicto habitam, uel uis
si qd es minabantur ruinam, nec dñus carere uoluit
easque contempnit, quasi impar sumptu refectio nis,
uel multo tempore negligens, uel ex parte derelinquens
l. sed amulro 10 l. 1. si quis ad finem l. de negotiis ges-
tis l. aut Protor 7. §. 4. et sequenti usque ad finem l.
Iulianus q. l. si finita 25 §. siue autem 21 d. de damno
infecto, et de arbore, que res est immobilis similiter
docemur in l. 2. §. si de fundo 40 d. nequid in loco pu-
blico; item si ideo qd es, uel parietem derelinquat
ex eo quod non uult reficere ad ferendum omnis l. si
forte 6. §. etiam 2. d. si seruus uindictetur; que de
causa usufructuarius quoq; derelinquit usum fructus
in l. si abiente 48 l. cum usufructuarius 64. §. de usufruc-
tu; in quib; omnib; casib; non adest sola uoluntas
domini, sed causa abiiciendi a se rem, et alteri quasi
cadendi, et liberandi se ab obligare, seu periculo, quod
sustinet propter retentionem rei, quod erat sufficiens
ad amittendum dominium, saltem bonitarium, et
ut alter acquireret uel uicinus, uel eo negligente, qui
cumque alius, nec forsan in toto iure sunt alii text.
qui de derelicto loquantur in re immobili, nam care-
ri loquantur de seruis, aut reb; mobili; ut constabit
ex citatis d. n. 6. quib; addendi sunt ex l. 2. §. ult.

214

consuetudine Romanus in §. perul. inst. de Res. diuis. sed ex
pressum testimonium habemus in §. L. i. qui in l. 7. §. di
ca. de adqui. per itaque res mobilis pro derelicto habita,
sive abiecta desinit statim esse prioris domini antequam
ab alio occupetur L. quarene g. et §. perul. d. §. perul.
in quo obtinuit Sabiniatorum sententia, que referuntur in L.
2. §. l. §. pro derelicto l. falus 43 §. ad alionum §. de fur
tis, de qua usuald. d. h. 4. cap. 13. h. A. et Faber in su
risputa tit. 2. prim. 4. itone 4. res uero mobilis q.
ab aliis non potest, si desinit statim prioris domini esse, quam
uis dicat expressè se rem illam pro derelicto habere, do
nec ab alio occupetur, quo perficitur quasi traditio in
incertam collata in quo ut ego consero nulla fuit inter
Sabinianos et Proculianos discordia, si ergo nullus hoc
absurdum, siue paradoxum admittere dicere primo
poteris Dominum in hac specie expressè pro derelicto ha
buisse causam in litore positam.

Probabilius tamen respondere poteris si ad speciem
quam Papinianus uersat animaduertas est de solo occupa
to cum edificio in litore maris in quo illud speciale est,
ut solum cadat edificium, non edificium solo, ut continge
ret, et constat ex §. cum insuo inst. de Res. diuis. si
enim adquisitur area rone edificationis, sed per occupa
tionem, ut caeteros communes. Benedictus Pinelus lib
1. delectar. cap. 14 n. 3. ubi consequenter docet amitti sta
tim proprietatem edificii, et solum ad primitiam natam
redire, si deficiat occupatio, quod prius docuerant Cas
tronus, et Saso, quo sequitur Franciscus Balbus de Dyg
riptionibus §. l. prim. 4. quest. 6. n. 1. et Cuyacius in
pau. cum autem illud proprium sit occupationis, ut posi
deamus, et tandiu duret, quam diu possidemus, quia
dominium per occupationem acquisitum anali posses
sione incipit, et cum illa retinetur L. 1. §. 1. de adqui. pos.

28

omnis habet sua dona dies, nec linea diues
cessat, et in populum multa rapina cadit.
Quid ~~est~~ significet Linea non feliciter exposuerunt cri-
stis, quos refert sibi accurate Pater Raderus epigramate
sibi 73: mihi placet Legendum esse linea, ut signi-
ficet theseram lineam propter sequentes versus.

Nunc implere sinus securus gaudet, et abiens
soratibus dominos nec lassatur avis.

Uicem enim etiam fuit linea mittendi res per theseras,
ne lauerentur, que non erant ualde solide, et dure;
cetera demissilibus lato letoque calamo prosequuntur
preter Commentatores Suetonii et Martialis in locis
supra adductis Iustus Lipsius musarum delitium lib.
2. de magnitudine Romana cap. 11. et sequentibus usque
ad finem libri, et Cesar Bulergerus de circo Romano cap.
88 et lib. unius de Venatione circo cap. 13 et duobus sequen-
tibus, et cap. 24. fatissime, et erudite ut solet noster
Amaya in L. ult. C. de Decurionibus ep. n. 18. ubi n. 19
remitte etiam de Linea agit. Sed ut ad rem reporta-
mur, constat fundis, ita abiectos fuisse, que abiecio
non fuit ruda voluntas, sed explicata per factum il-
lus symbolicum, et erat genus donationis in ter sum
collate, habiti tamen ad transferendum, perdendumque
dominorum d. Saurone q. 4. amplius 7. de adquir. rez.
dom. et 8. hoc amplius 46. inst. de rez. diuis. ubi uulgo
notatur.

17

Ex quibus longe difficilius fit verum argutum, que
enim facto supponere potuit Papinianus in litore posi-
tam causam per descripto haberi potuisse, nisi dicamus
per absurdum edixisse publice possessorem, et copiam
palam fuisse omnibus occupandi tam, sed adhuc hoc incas
sucenseo solum animum non sufficere, sed necessaria
esse occupationem noui dñi, ad quod non uisum ut

tempus; si edificium non curavit, non refect, claves
 amittit, vel notia reservavit, aut aliud commodior in
 loco construxit, alium utentem eo vidit, nec prohibuit;
 que sunt inditia derelictionis: licet enim nemo presuma
 tur iactare suum d. Leon. de indebito 25. d. de p. b. a. n. b.
 tamen qui rem suam ab alio teneri sinit, nec quidquam
 contrahit multo tempore, videtur eo animo esse ut nol
 lit eam habere in numero rerum suarum, que est ne
 sumpta derelictio, ut optime loquitur glossa in d. 6. §.
 nec in occupante potest considerari mala fides, aut de
 facti tituli, cum enim videat cassam neglectam a ve
 tere dno in litore maris, quod commune est nata, potest
 illam occupare amoto omni scrupulo optulit specialit
 ter suo, que res communes nata, si nullius occupamus
 22. d. pro suo; idem proculdubio esset de terrulis in cul
 tis, aut genudis, quas dno multo tempore non cura
 vit, quibus enim earum dominium perpetuum sit, nec
 ab actuali detentatione perdeat; tamen qui illas occu
 pat habet etiam titulum pro suo: iusta enim fide eas
 tenet nullius esse, et derelictas, cum inculte fuerint; se
 curusque manet posesor post biennium, si annus eas non
 repetierit intra illud solutus expensu l. agro ff. C. de
 omni agri deserto lib. 1. ut dixi 2. §. tractatus rini
 palis n. 51. notanda est hec decisio que loquitur in agri
 desertis, id est in cultis, in cultis, longe disitis, et si ne
 ulla compendia; aliud autem d. gendum est de agri fer
 tilibus, et vacuis, poverioribus absentium, que in tantum
 non presumuntur haberi ad in on derelictis, ut potius que
 eas occupat, tanquam violentis posesor reputetur ex cons
 titutione Justiniani de qua in l. cum quis rebus ult. C.
 v. d. em. quam late examinat Merobch. de recuperanda
 p. med. 25. prototum a: nullo tempore pres on bere potest,
 nec triginta, nec quinquaginta annis, cum non solum tu

efficiatur inde, ut admissa possessione rei occupate amon-
tatur etiam eiusdem rei dominium, v.g. fera, vel auis
intantum nostra sunt, in quantum occupata retinemus;
desinuntque nostrae esse si se a nostra custodia praeipiant
& ferre q^o inst. de Res. diuis; Ergeus vero armenta, et cae-
ra animalia mansueta, quoduis manū custodiam efr-
giant, uel a lupis eripiantur, adhuc in dominio nostro
manent. l. Dominius 4 l. de adqui. res. dom. quam dis-
tinctionem restituit Erosius doctus alioquin et iudicisus
auctor lib. 2. de iure belli, et pacis cap. 4. §. 5. Ratio est
quia ferre non retinentur perpetuo dominio sed dominio
temporario occupationis; animalia uero mansueta ret-
nentur pleno, perfecto, et quieto dominio. Iohanus in
fragmentis regularum tit. 19 ap. in. illud aduersione ac-
tuali pendet, hoc uero non pendet a possessione, quod la-
tius dixi in repetitiis ad tit. de adqui. pos. cap. 1. et ult. §.
cum dominium edificii positum in littore maris retinea-
tur per occupationem, et per cons. per mediam possessionem
omnino possessione amittitur; at qui possessio solo ani-
mo amittitur, et simul, ac quis contulerit se nolle possi-
dere l. 3. §. in amittenda l. 1. §. iugurij 17 §. diff. §. de
adqui. pos. 10. statim ac dominus noluit possidere hoc edi-
ficium, desinitque animum possidendi habere; desi-
nit per cons. occupare illud, et amittit dominium tem-
porale quod habebat: vacuumque, et commune rema-
neat, ut litus ipsum, potuit cadere l. occupanti, itaq^{ue}
regula d. §. diff. limitanda est in illo dominio, quod
non est perpetuum, sed retinetur per occupationem: 19.
si expresse dicat se nolle possidere, uel sibi habere il-
lud edificium statim desinet esse dominus, uel si alia ani-
mi seditione det indicia det idem significantia, que
qualia sint ex circumstantiis facti constabit. —
Constabit perique ex ommissione uisus per aliquod

216

instituantur, inchoationesque unius filii, p^o alii p^o p^o
 ter maiorem fam^o hie splendorem et illud incomp^o mai^o
 nis alii com^o d^o compensatur, neg^o serim alii iuri, quam^o
 nisi introductio primogenitorum atri brenda et, sive ius
 civile eborum, sive Gallorum, sive Hispanorum, quomo
 do accipi potest text. in l. 2. tit. 15. part. 2. et doctrina Mo
 lingum addentib^o lib. 1. de primo genis cap. 2. alia exem
 pla p^o taby^o et Donel. et Quaal. lib. 1. cap. 12. lit. e. Madera
 lib. 1. singulari animaduers cap. 4. Cuyacius in l. 1. §. huius
 iudic. D. de just. et iure Patzquez Menchaca lib. 2. illustr.
 cap. ult. Enriquez Spordanus in demeteris davis lib. 2. §.
 1. cap. 2.

Cum g^o usus littorum, piscationum, et similia, quatenus
 in commune expediunt, non sint publica ex primis principi
 Juris nat^o, sed ex potestatis; aliquantum mutari, corrigi
 et emendari possunt, vel utentium morib^o, vel iure scripto.
 quo in casu subigitur quidem Jus gentium ut dicit Cuya
 cius lib. 4. lib. 2. cap. 2. sed non statim mores, vel regno
 rum iura, culpanda sunt, si aliqua immutent cum mo
 destia tamen, neque intotum Jure gentium abrogato; sic
 apud nos in l. 8. et sequentib^o tit. 8. lib. 7. compilationis: iube
 tur, ut consilia popularum fiant ordinationes circumscri
 ptionem, et venationem, remittantque confirmanda ad
 supremum consilium, et multa ibi prohibentur, ne proceres
 extinguantur pisces, vel animalia: que quantum exarcent
 libertatem natem usus, tamen saluberrime sanctiones
 sunt et in commune expeditissimae; docent cum multis
 noster Amaya in l. unica l. de venat. ferat. ex n. A 21. lib.
 tit. C. de excusationib^o munerum lib. 10. addendi sunt ibi
 Papi 2. Bo. chaty moralis lib. 5. quest. 26. art. 8. et
 duob^o sequentib^o eleganter Jacoby Guander practicus de
 iure publico ad l. indubito l. C. de capiti^o cap. 41. gesto
 rum, Antonius Orana p^o 3. resolut. moral. tract. 6. resol.

21

tulus ei desit, sed etiam bona fides, sine qua nro iure et
canonica prescriptio nullatenus proceperit, et dixi §. 2. ex
n. 19. Quidam in occupatore titulo, quia in titulo po-
derelicto non est titulus pro suo, id est non admittitur eum
tō iuste ignorantie putandi tempore derelicto esse, quando
revera non est derelicta: quia hic error ab aliis non in-
fertur, sed ab ipso occupatore summitur, qui non est proba-
bilis, ut dixi §. 2. p. n. 20. quod de secundo arguitur suffi-
ciant, cuius occasione aliqua forsam diseriū ab auctoritate
nris nondum exposita, aut disputata

20

Quoniam non obstat 3. arguitur oppositum supra n. 7.
Verum enim est iura natura in mutabili esse & sed na-
tura iuris de iure naturali: sed hoc argumentum de illis prescrip-
tione accipiendum est, que sunt prima, et communissima legis na-
tura; veluti erga Deum religio, ut parentibus et patrie pa-
reamus, ut vim, atque iniuriam non patiamur, de quibus
in l. 4. ult. cum legibus. Sequens. De iure et iure, bonum
faciendum, turpe vitandum, et alia de quibus in §. huius
prescripta iuris eodem modo. alie sunt conclusiones que dam
præceptis ex illis principiis deducte, que ad illud ius refe-
runtur in iudicio tamen a hominibus, vel a iuribus, vel
ab omnibus communi consensu, et quasi humana conspi-
ratione veluti ius rerum, diuina, bella, captiuitates,
datio libertatis, et similia, que pure humana sunt. L. ex
hoc iure de iure et iure; Hoc ius in totum tolli non potest,
quia et ualde profianum naturæ, et eius abusus, uel ab-
ditio esset ualde pernicioosa; sed multoties opimitur et
in partem derogatur, uel l. scripta, uel moribus ut uentium
quinimo ius civile tunc dicitur, quando nro in totum
ab hoc iure recedit, nec per omnia ei seruit. L. ius civile
6. de iure et iure. veluti ius naturæ hereditatem pater
nam addicit omnibus liberis ex æquo l. cum ratio, 7. de
Bonis damnatorum, et nihil minus quæ ius gentium
iuris

que prescriptio rerum exigit in iustarum usucapionis ut notavit.
 p. ex n. 35. Sed modo queritur quatenus in huius dicit prescrip
 tio a consuetudine. R. prescriptio nem in sola facta, dicit qua
 si possessione privati, nempe ex eo quod pluribus annis pica
 tus sit, nullis ibi. Jus iustitiae adquirere, quod ei non concedit.
 consuetudo nem pendet ex populi consensu si privatus prohi
 beat alios piciari, et ipse solus piciabatur huiusmodi p. n. 10.
 et non contradicente. tunc conceditur ei indulta pars illa
 rips ad hunc usum privatum, et ceteri consentunt huiusmo
 di. Potent cum multis fran. Calvus de Prescriptio
 n. 4. §. 5. principalis quest. 6. n. 2. Averdano de expe
 quendi mandatis l. p. cap. 12 n. 22. et 13 n. nam si lo
 harruias d. 8. n. 10 Pinel. lib. 1. Selectar. cap. 14 n.
 18. et 19. quod sine rone negant Basque Mercha cap
 84 illud. ex n. 30. cum rones gentium, et regnum mo
 derationes in hoc iure admittere voluerit. Sed tunc valde ob
 tert. in a. l. si quisquam 7. C. de diuers. temp. prescript. ibi: si
 quisquam in fluminis nulli diuerticulo pluribus annis
 piciatum est a iterum eodem iure uti a sibi. qui procerus
 contrarius vero videtur. Nicolaus Genor in lib. Legum in
 silitarum unde in autorum solutiones refert. Et in p
 uni acq. i. c. Alii quos refert Gotsched. in d. l. 2. adiciunt
 negationem, et legunt non prohibet. ut utrumq. fragmentum
 in concordiam redigatur. Iam Robertus, et alii quos uide
 tur sequi Richard. in d. flumina inst. de rer. diuis. distingua
 bant inter dominium ipsum rips, quod non posset prescribi, et flu
 piscandi, quod capax sit prescriptio ni; sed diuisant manife
 se, quia in utroq. ceptu eadem sunt verba, neg. ralem distinc
 netu. admittunt; quare frequentius recipitur solutio Joannis
 veteris glossatoris Accursii Bartoli, Angelii, et aliorum quos
 sequitur Cynacius hic, Balbus ubi proxime Traquinius lib.
 1. controuersi. cap. 1. An in in rubr. C. de r. r. uca 2. p. 1. n. 273
 Inus solocanus l. 1. de r. r. iudic. lib. 3. cap. 3. ex n. 62 Ann.

de usucapione inquis iterum lapsa. fuit Salvan. de usufructu
 cap. 11. n. 10. Adrianus vero in fili agens de prescriptione
 etiam docet posse prohibere alium, ne ibi piscetur; utrum
 autem verum est, et Juri piscandi non esse prescriptum, et si
 tantum per multos annos, posse alium prohibere ne ibi piscet;
 1. omnia est vera prescriptio et denegatur hęc; secunda est
 tuitio Dotoria in quasi possessione piscandi privative, et hęc con
 ceditur: q. si sunt contraria responsa sed diversa, itaque
 licet per prescriptionem quis non adquirat proprium, tunc per
 petuum Jus piscandi, de quo possit dici posse, et tunc neq. reti
 nere tanquam suum; tamen per illam possessionem longam
 adquirit potestatem usum adeo privatum, ut ceteros per pretere
 prohibere possit si illum concubent, hic intellectus, et doc
 trina fuit Regeli con. h. 2. 89. columna 2. et seq. laonni
 in l. quominus de fluminib; n. 100. Balbi ubi proxime n. 10
 pag. 813. que distinctio si re effectu non est; quoniam prescriptio
 fit affectu Jus perpetuum ut constabit ex traditis l. 1. ex n. 3.
 Tuitio vero tantum causat Jus personale, et present, quatenus
 quis non committit, non negligit piscationem, quod recte verte
 rit Baldus in j. de fluminib; n. 8. et in h. p. b. o. s. e. n. d. p. o. b. a.
 est doctrina Pinelli superiori n. relata: in si limitat usum
 piscandi, reuertitur diversitatem ad pristinam naturam, et cessat
 tuitio Dotoria: quanto autem tempore conceatur omnium, et
 quib; signis possit retineri explicant practice l. 1. o. et Balbi
 super laudat. quib; relatio non finit ubi ad dei laudat l. n. v.

De prohibita usucapione rerum Sacrarum,
 et religiosarum ad l. Longam possessione &
 C. de moribus in ferendo cum l. monumentis
 rum 6. §. prescriptio C. de Religiosis =
 Selectio Academia =

Anaya ind. L. unica C. de venat. ferar. ep. n. 59. nempe ut
p. 1. in n. l. accipiat de illo qui n. e. in actuali pose
sione piscandi; Martianus vero ind. L. 7. de illo qui actualit
er in ipsa, quasi possessione et p. 1. de cap. Et portotum qui
ab hac expositione d. 1. p. 1. n. e. post Cujacium, quem
potuit laudare, docet diuerticulum fluminis n. adquirem
d. L. 7. per prescriptionem, sed per quandam speciem occupa
tionis, que resultat ex sequenti occupatione, occu
pationis, ceteri diuerticulum, quando quis piscatur, n. mi
nus, quam litus maris per edificacionem, et hunc sensum
esse putant Papiniani, et alii in ep. om. n. nam, ut sup. p. 1.
de relicto, uel destructum, fuit edificium, sic debuit sup
ponere ommissionem huius piscationem, aut illam qualem que
dam occupationem; sed hec solutio, quamuis placibilis sit
et communissima uisio non caret, imprimis quia in incidenti
diuina ut dixit Genoa pag. 478 ep. n. 4. si enim Papina
nus respondisset ex d. relicta piscandi consuetudine p. 1.
dubio id exprimeret, ut expressit in prioribus ep. n. 1. deinde
peccat in notissimum principium, nam ius piscandi, ita e
commune, ut sit piscatio ipsa publica ex iure gentium; pi
cium uero captura sit communis natura: ideo qui piscatur
adquirat p. 1. iure occupationis, sed ius ipsum piscandi in
publicum usum relinquit. §. flumina inst. de rer. diu. de
que sunt publica non adquirentur per occupationem, sed san
ctum que sunt communia, ut dixi supra n. 6. q. quoad occupa
tionem attinet n. ualeat argumentum a litore maris ad diuert
iculum fluminis.

23

Quereatur aliquid nondum dictum ad huius antio. n. 1. q. 1.
lutionem ex i. q. 1. om. n. existimo utrumq. cum de eodem casu
loqui, nempe quando quis de p. 1. gl. ubi annis piscatus sit,
et actualiter piscatur in diuerticulo; quo in casu Papinianus
de his i. m. docet prescriptionem temporis ei nihil proficere ad
adquirendum ius piscandi: de prescriptione omnia loquitur, n.

Sequenti ad Legem salidiam, quando roqui ardet, specialio
 vi homine pira dicitur a voce praia pira, quae ignem significat.
 bustum significat locum ubi in quo cadaver cremationem
 fuit: monumentum dicitur antequam reliquiae mortui in
 illud inferantur: sepulchrum vero postquam illate sunt. L. 2. §.
 monumentum et §. Sepulchrum (J. de Reliq. et sepul. fun. in
 hae verba quandoque pro eodem ponantur, ut in legem meati
 bi notaue; Forum, aut vestibulum sepulchri erat spatium in
 tineris, vel ambitus perquod he, exibat funus duce, et in
 sepulchrum perducere teste Festo in voce forum; sine spa
 tum illud quod intercedebat in iocuriam et sepulchri fauces
 ut de vestibulo eodem eduxerunt late et dicit Agellius lib. 16
 noctium aticar cap. 5. Macrobius lib. 6. Saturnial. cap. 8. et ex
 notoriis Joanes Sabaro in notis ad Macrobium si domum
 lib. 1. epit. 2. pag. 14. cuius vestibuli obitura fit mentio in
 huius m. 5. §. Sepulchro violato iuncta illud. Cuius lib. 16
 13. l. 1. cap. 36. Cum vero intantum fieret locus religiosus in
 quantum corpus sumatum e, sine in quantum contingit te
 tram, et non amplius L. 2. §. sepulchrum §. de Reliq. et i. bi
 per Brissonium docet Gotofred. cui addendi sunt final. ad lon. lib
 4. cap. 1. lib. 11. Dominus Ramirez de Prado in Persect. cap. 17
 et in diario expositione lapidis Hispanensis; cuius erat utrius
 ebulum, et bitum, tanquam privati iuris usucapi posset, nisi
 specialiter prohibita esset eorum usucapio, ut docent Del. iur.
 ad L. 12. tab. cap. 37. Ciron. Gotofred. ad eadem tit. 23. §. 7. l. 1. ad
 Gotofr. eius filius tab. 10. pag. infra 153

Ex qua doctrina Spanus respondit in vno. L. A. Longa in
 reione et tribui ius sepulchri ei cui iure non competit. que ver
 ba duplicem effectum respiciunt; nempe ius sepulchri, et ius
 sepeliendi, uterque autem effectus per illa denegatur. §. In
 sepeliendi; quia cum sit ius, et per eum incorporale p. i. i. des.
 n. p. text. L. Servus 43 §. in incorporales (de adq. p. p. r. dom. L.
 p. i. d. v. 3. imp. de adq. p. p. v. indeque, neque longa p. i. cione

3

1

De prohibita usucapione rerum sacrarum, et religiosa
 rum optat elegans testimonium Ciceronis in oratione de har-
 picum restituti in hec verba: si minus iure civili pro-
scriptum est (id est cautum) lege tamen nate communique
gentium iure sanctum est ut nihil mortales alius immo-
talibus usucapere possint. ex quibus verbis hec duo consequi-
 mur rem sacrant, que rite Deo dedicata est §. laus iust.
 de her. diuis. usucap. n. posse: et hoc potius prouenire ex
 iure ipso nate, aut gentium, quam ex aliqua l. Romanorum,
 nulla enim de re tam omnibus notata fuerat, ut obseruat
 Balduinus §. inst. h. t. n. t. idem quod de re sacra dixi
 de religiosa dicendum est, que Manibus Quisque inferis olim
 sacrosanctus Prudentius lib. 1. in Simmacum lib. 1. Quis Mani-
bus illic marmora secta lego. Martialis lib. 1. epigramate
Et tibi condidit hic nate cineres, nomenque subtrauit, quod
legis, a qua que testimonia id probant que ad duxi in meo
Epitaphio illustratis n. 7. et 8. quomodo accipiendi sunt text. in
l. q. d. h. t. §. 1. inst. eodem. in quibus rerum sacrarum religiosarum
que usucapionem n. fuisse receptam legimus, negentis possidemus
locum sacrum, aut religio. ut l. qui uniuersas 30 §. 1. de acquir-
por. um ab omni coheretio exempta sunt §. nullius inst. de her-
diuis. L. ius si quis. §. 3. §. sacrum ubi dixi §. de u. o.

2

Quae sunt que l. 12 tab. usucipi uetat, nec tam religiosa
 quam religiosa proxima, nempe forum, seu uesibulum sepul-
 chri, ut testatur Cicero lib. 2. de legibus ibi: quod forum, id est
uesibulum sepulchri, huiusmodi usucapi uetat, tueretur deus
sepulchrorum. Quam legem ut periphrastis notandum est ex
 Mepho Scaligero ad Nestum in hoc uestigium apparatus omnes
exquisitas ad mortuos effundas, quae uoce funus dicitur fuisse
at quod alluditur in rubrica de Religi. et sumpt. fun. uisum
uero esse ipsam extructionem uisum, que prohibent lege adiu-
aut solabra solari ut idem Cicero ait §. lib. 2. de legibus; leges enim
plerumque continentur sunt specie modo dico funus §. 1. §. 1. cum

sepulchri per inscriptionem: postea assuevit huiusmodi simul
 per prescriptionem: q. si perperam restringeretur 2. responsum ad
 unam tantum speciem: quare idem accursius in 2. solone distin
 quit Jus sepeliendi a dominio sepulchri, et docet Jus sepelien
 di posse per prescriptionem adquiri: sed dominium sepulchri
 non posse, quam solone amplectitur noster Richard in § nullius,
 n. 7. ins. de her. diuis. et in §. l. inst. h. t. n. 5. et ne aliqui us
 deatur diuinatoria, nec adaptari per omnia utriusq. loco qui
 eo equo loquitur de iure sepulchri acquiritur, uel non adquisi
 obuenit ideo in d. l. 4. non adquisi Jus sepulchri longa possessio
 ne, quia defuit titulus, quod probari potest ex illis uerbis
cui de iure non competit. Titulus enim aliquando significat
verbo uerbum Jus Isiquis dicitur no 10 (b. si scribitur non
 dicitur, ut dixi Tabus ad l. scriboniam n. 9. et segg. q. ten
 lus erit longa possessio nuda sine titulo, et aliis requiritis non
 sufficit ad adquirendum Jus sepulchri, careum sufficit, si ius
 tamcauam ab initio habuit, ut dicit in d. l. 6. iusta causa
 significat iustam titulum, ut in l. nunquam 31. sed acqui
 her. dom. et in aliis quasum meminimus l. 7. §. i. §. i. §. i. §. i. §. i. §. i.
 Hec solutio in reuerentissima est, et amplectenda, reiecta
 alia Ant. Fabri in rati ad d. l. 4. et querd Caldeiro lib. 4
 var. cap. 9. distinguendum sine probabilitate, inter usucapione
 et prescriptionem, ut d. l. 4. de usucapione accipatur, et d. l. 6. in
 et ligatur de prescriptione, que solo ut di. p. sustineri non potest, et
 potest dubio ueris est solutio accursii quem fundam, sed
 nihilominus impentem patitur difficultatem: Primo q. hec
 prescriptio rerum, eadem requisiti exigit, ac usucapio, nempe
 titulum, bonam fidem, et continuam possessionem, ut §. ex l. 2.
 l. diuina 4 l. emptor §. 1. nec bona fide 10 l. de longi temp. pp.
 10, uel 20 an. nec prescriptione adquiri potuit, resque alius ue
 titia erat usucata l. 1. de seruis filiquis, ut iudicis fundam
 supra l. 7. §. 1. n. 35: sed hec omittit de herent in prescriptione
 sepulchri: 2. quia eius non potest dari possessio tanquam rei reli
 giosae, nec Jus sepeliendi tanquam rei in corporalis; deinde
 quia nec potest dari titulus, ueluti emptio, donatio, iust

quæri potest. *L. de iuribus* et *L. de iuribus*. 2. *denegat* Jus
ut significat dominium sepulchri. hoc enim multo minus potest
quæri per longam prescriptionem, tum quia rei sacre aut religiose pro
desio non datur, tum quia ad commercium, siue ad priuatum do
minium reduci non possunt, quæ extra commercium sunt; quæ
ex. g. neque 30. uel 40. annorum prescriptione poterit adquiri
dominium sepulchri: quia res extra commercium potest non
sunt mata: adquisitio in longum per tempus neq; per aliud
adquirendi modum, ut de liberis humiliter docemur in *L. ult.*
L. de iuribus. Long. tempus. quæ pro libertate, uel contra eam; ita
hunc textum exponit cum iudicio Accursius, quem sequit
Castrol. in p. h. c. q. m. n. a. recte dicitur *Art. fab.* in ra
tionali existimans illa uerba *Jus sepulchri* ita inter
prestanda esse, *Jus sepulchri* extorrendi in fundo alieno, ut con
ueniat *L. de iuribus* ubi quæritur; nam huius interpretatio ex præcepto
L. q. nisi per nimiam alicuius non potest adaptari prædicti
u. h. s. deinde quia nec potest expugnari possessio aliqua
ad fabricandum sepulchrum, nisi sit longa possessio fundi
ipsius, et huius tribuerit *Jus domini* in fundo, et per eam facultate
tem edificandi in eo sepulchrum, quæ competit cuilibet domino
L. q. illud et *L. de religio. s. religio* in *inst. de her. diuis.*

A
Sed tunc auiter et ex diametro obicit *text. in l. monumento*
rum. b. 13. prescriptio *Code de relig. et sumpt. funer.* in cuius prin
cipio monumentorum inscriptio nec tribuere libertatis *Jura*
sepulchrorum, nec dominium *loci puri*; quam partem expo
fessio explicat in mea relectione de epitaphis per totam, postea
ex rem adiciunt, siue addunt. *Prescriptio* autem *longa* et *temporis*,
si iustam causam in initio habuit, uobis proficit *g. prescriptio*
potest attribuere, et dominium *loci puri*, et *Jus sepulchri*; pro
que antinomia exponenda Accursius, tam in *L. si quam* in *L. b.*
in p. m. oblatione distinguit dominium *loci puri* a *Jure se*
pulchri, ut illud prescriptione potest adquiri, hoc non potest,
hæc tamen s. h. s. communiter non placet quia *L. b. de*
utroq; simul loquitur, cum enim negauerit tribui *Jus loci puri*

L. clausibz 74 §. ult. de contrab. empt. hic titulus factus
 in alia hypothesis potest considerari: fingamus uniuersum
 Patrimonium venditum fuisse ab eo qui etiam habebat
 sepulchrum, uel uenditum fuisse castrum, palatium, aut
 domum maiorem, cui adhererat: in hoc casu transit de
 pub. huius cum uniuersitate bonorum L. hanc L. 22
 cum duobz seggibz de contr. empt. L. quendam C. 3 de acquir.
 rer. dom. cap. ex litteris de iure Patronatus. Molina lib.
 1 de Primogeniis cap. 24 ex n. 40 Parlador ubi proxi-
 me §. 2. n. 26. et 27 Savarte d. cap. 14 n. 39 Subies-
 nez d. quest. g. n. 27. et 28. multa apud Barbosam ind.
 cap. ex litteris: finge autem uenditum, uel donatum
 fuisse castrum ab eo qui dominus n. erat, eo que titulo usum
 fuisse emptorem castro, et sepulchro; hęc est iusta causa,
 ex qua potest prescriptio procedere et sic iure sepeliendi
 adquirendo potest secundum Jus interuenire titulus
 et bona fides.

1
 Sed an possit interuenire possessio merito dubitat
 habemus artem elegantem sententiam vbi in l. scriptis
 A. Q. de relig. ubi docet natus ad mortuum pertinere totum
 in quem infortuit: sed hęc non potest esse possessio, cum
 mortuus capax non sit animi, atque effectus possidendi
 superce etiam de religiose t. 3. L. tract. 3 lib. 4. de simo-
 nia cap. 14. n. 8 quem laudas et sequitur Barbosa ind.
 cap. ab londe n. 7 docet opus materiale sepulchri, qua-
 tenus domini expensis fabricatum e subitici conuersio, do-
 minio, et possessioni, uel ementi, uel fabricanti; ad quod
 accessionis uice accedit Jus sepeliendi, tanquam res
 inseparabili, aut commoditas sepulchri: q. si principale
 est capax possidendi, per cons. etiam possidebitur acce-
 sorium; sed quale quale hoc sit de quo nunc disputa-
 re nolo; simpliciter potest responderi usum sepulchri

aut legati; quorum omnium in capite et res religiosa l.
monumenta l4 C. de Legatis l. 2. l. 1. solum q. c. de religiosis l.
dignis sepulchrum l. 2. §. 1. d. eod. tit. i. q. ex de feudis requiri-
torum non potest esse locus prescriptioni in predicto sept. Et etiam
difficili ex alio capite, nempe, quia Imperator in prin. d. l. 1.
§. 6. decidit monumentorum inscriptiones neque sepulchrorum
sua neq. dominium loci dari tribuere libertis, postea exi-
it eadem prescriptionis: i. q. loquitur iisdem terminis re-
tendis, tam de dominio loci puri, quam de iure sepulchri; sed
prescriptio non causat dominium: §. 2. falsa e. suppositio imperatoris.

6

Quibus obviandum ut ordine respondeamus: 1. notandum
quomodo sepulchrum sit res religiosa, et a morte exempta,
tamen in sepeliendi esse profanum, vendibile, et alienabi-
le, q. probat ex parte in l. monumento l4. C. de Legatis: ex
quo hęc distinctio desumitur ibi: Sus autem mortuum in for-
di Legare nemo prohibetur; quod magis supponunt quam ex-
portant. deus. Bald. Sabiceus Ponz. et alii classici ibi; ex quo
Melchior Febus deus: Lusitana 8. n. 13 quem sequitur
Augustinus Barbosa in cap. ab londa 13. n. 3. et A. de Sepul-
chris securo tenet, quod huius sepulchri hereditaria est po-
tius stima bilis, et quod vendi potest per creditores in debi-
tis defuncti, et quod docet ex hac venditione fauella
in leberis, quod prius docuerat Parlador. lib. 1. ver. quotid.
cap. 34. 3. n. 35. tenet impugnat fundans contrarium in
statu Lazarte de decimo vend. cap. 14 n. 5. cuius senten-
tia in puncto Juris procul dubio verior est, licet non de facti
debeat praesidiari ex ratione decentis quam considerat for-
nes Suiñerrez de fauellis quest. 9. ex n. 22 usq. ad finem:
q. si sus sepeliendi in aliquo sepulchro legatur, cedat
aut vendatur, ab eo qui dominus eius existimabatur, cum
non esset, et legatarius, vel emptor, vel eius auctores
vel antecessores eo iure usi sint, per longum tempus
de facti poterit procedere prescriptio, quae dat quod po-
test dare emptor, aut donatio a viro domino celebrata

possessionem, si ammissa sit, quod est utile publicianum
iudicium, ut dixi l. 1. §. 2. n. 41. et 42. de qua non acci-
pio text. in l. si duo patrum 13 §. 1. de hunc. Jurando
cuius ibi n. memini; meminit autem eius Ant. Fab. in
nra l. longa possessione 4. et Salvan. in tract. de usufructu
cap. 11. §. 12. rerum autem incorporearum prescriptio
est plane exceptionem, si alius longi temporis quasi pos-
sessorum inquietet, probet etiam quod quoddam perpetuus
usus ad instant dominum, et hoc amplius. Jus reale, cuius
virtute possit agere in rem, si impediatur uti, vel eius
usus ab alio sit perigrinatus, quod prob. exemplo servitu-
tum, in quibus longus usus tenendus est a D. 1. et dicit
in l. si ego 11. §. 1. de Publiciano. §. 1. et in l. Protoriana est
cit. ut si possessor inquietetur manuteneatur in quasi po-
s sessione a Protor. Secundo si prorsus occupatus, et quasi
propreptus sit usus, adeo ut quodammodo non desierit, ex
eadem ratione competit actio in rem adpetendum usus
interruptum §. l. si quis diuturno 10 §. 1. si servit. vindicta
est tamen pro quasi possessione auerenda brevis, et cum
minori laetate cogne redditur interdictum l. 3. §. hoc in-
terdictum 13. §. de itinere, actibusque privato. Potest etiam po-
bani exemplo Juris piscandi, quod quis ex longa possessione
nactus fuit in fluminis publici diverticulo, in quo per Pro-
torum tenendus est, et ut in eodem remedio ut dixi probat.
Text. in l. si quisquam 7 de diversis. et temp. p. ser. de periori
sententia n. ult.

Sed quamvis hec verissima sint, alius effectus su-
perest magis proprius prescriptio, de quo intelligi debet,
noster text. qui est exceptio per longum tempus adquis-
ta adversus dominum, vel adversus habentem Jus in re
publino; quam exceptionem ut percaleatis sciendum e
domino fundi, sine cuius iuri in quo constructum est sepul-

222

9

de servitute pro quasi possessione: in rebus enim in corporali-
bus usu ceterisque quibus possessio L. 1. §. 1. et 2. de itinere, ac
inque privato L. 1. §. ult. de aqua quotid. et stiva; ex quo
fit ut res incorporales, quales sunt servitutes prediales
vel personales, ut constat ex tit. inst. de rebus corporal.
et in corp. possint etiam longo tempore adquiri L. 1. §. 1. de
turno ubi si servitus iudicet §. 1. §. ult. §. 2. §. ult. de
aqua, et aquae publicae arcendis actione L. 1. et 2. §. ult. de
servitutibus, et aqua cum alius quae ex professo expre-
ssi iudic. tract. ad L. Scriboniam, sed tunc merito quis
quis consecutus habere usum sepulchri, siue in quo sunt
considerari facile non considerari in ipsa familia, siue in
illa persona, quae in domo dominium habet ut dicitur in l.
promissio §. 1. de familia §. 2. §. 1. Pater D. de V. §. si sepulchra
familiaria sunt, id est totae familiae constituta, ut in l. fa-
miliaria §. de delictis et sumpt. fun. vel is qui heres, presen-
ditur constructoris, si sint hereditaria de quibus agit
in eadem L. et in sequenti. (Scrip.) unusquisque censetur
habere usum sepulchri, siue ad semet ipsum, siue ad ne-
cessarias sibi personas tumulandas L. 2. §. ult. §. ult.
in §. et §. 1. est. tit. propter quem usum procedit adquisi-
tio post tempus de qua in h. text. agitur.

8
Haec tamen adquisitio temporis diversimode tamen
in rebus corporalibus, quales sunt locus purus, ac in rebus
incorporalibus, quale est ius sepulchri, siue eius usus;
verum enim corporalium non praestat plenum et quiri-
tarium dominium, ut ad seculum huius rescripti lo-
quamur; sed tantum praestat temporis exceptionem, qua
nonus possessor, vel eius heres, aut successor repellat re-
terem dominum agentem, quae est vis huius; et omnium
exceptionum L. de l. 76 §. ult. Q. de omni. empt. et hoc
amplius praestat quoddam ius reale ad vindicandam

prescriptionem, significat prodeus comodo quo potest, et sic
 non obstat ultima difficultas, quia ex his verbis probari non
 potest prescriptionem causare dominium; quod si queratur
 cur in adquirendo loco pro utat Imperator verbo prescrip-
 tionis, quo ubi in adquirendo iure sepeliendi, cum domi-
 nium loci puri proprie adquiri possit, et qui dem forme-
 dium usulagione concurrentibus requisitis, qui in hoc tempore
 concurrunt: respondendum et supponendum erit ad
 Seculum, et ad mehem Antonini legi de fundo provin-
 tiali, in quo usus capio locum non habebat, ut dixi l. p. n.
 4. quod supponere etiam videtur Anton. Fab. in rat-
 ad l. longa p. 4. nec hoc est diuinare, cum enim res
 critica combaturum in facti contingencia redderentur,
 potuit consultor esse provincialis, ad quem de prescrip-
 tione respondit ut responderet de usulagione sicut Roma-
 ni, ad italie 166.

(Penig) illam leuis difficultas superest: cum adqui-
 sicio per tempus iuris sepeliendi comparet, uel sit simi-
 lis quasi usulagioni seruitutum, uidebitur prope require-
 re iustam causam in initio, siue iustum titulum, quod
 seruitutes sine titulo adquirunt, modo utal quis per longum
 tempus seruitute nudi, non clam, nec precario d. l. si quis
 diabolus 10 p. si seruitus iudic. ut latius dixi ad l. serui-
 boniam n. 16: quod male Imperator inquit iustum titulum
 exigit, et male l. p. n. 4. negauit. Ita longa posse
 solum ius sepeliri adquisi posse: in hac difficultate in
 quam nullum habeo quod sequat dicendum ex istimo expro-
 bis duobus tenentibus singulariter probari hanc specialem diffal-
 inter acquisitionem iuris sepeliendi, et seruitutum, non
 eius per alium suberuditorum censura, nempe seruitutes
 consequuntur in re aliena, nemini enim res sua seruit l. iure
 communi 26 Q. de ser. urb. pro. l. cum essent. 33 Q. 1. de ser.

11

chrom competere actionem in factum funerariam, si
ibi alius inferatur, cui non est ius inferendi, ut vel epla
muletur corpus, vel laudatio, interesse vel
possit: ut amara enim intentionem hęc actio comple
ctitur, ut perspicitur ex l. 2. §. Pretor ait. 2. de delictis
ibi: si homo mortuus, oratione hominis mortui in locum pu
rum alterius, aut in sepulchrum, in quo ius non fuerit, illa
esse dicentur: qui hoc fecit in factum actione tenetur, et
penę pecuniarię subicitur: que actio dno loci competit,
vel ei qui habet ius sepulchri l. 2. §. 1. l. si quis intulit
Fing. et l. 1. l. ora §. sine per totam eod. tit. docent clari
u ad predictos text. et titulum, Cuiuslibet lib. 8. obier. cap
12 Petrus Fridericus Mindamus 2. p. de iudic. dicit §
prim. tit. 2. Suarez de Mendoza, quæstionis breuitates ad
l. si quis hanc lib. 2. cap. 2. tit. 9. ex n. 16 Spondanus in
sepulchris sacris lib. 1. part. 1. cap. 9. n. 2. Finge autem
Titium intulisse mortuum suum in sepulchrum; scium
uerso egisse actione in factum aduersus eum pretendens
se intulisse ius inferendi: Titium uero excepisse de in
scriptioe, cum libertus esset constitutus; respondet impe
ditat in inscriptione parum proficere; proficere uero pres
criptionem longi temporis, id est exceptionem temporis ad
uersus actionem in factum, qua alius posset exerceri.
Itaque aliud est prescriptio temporis, aliud tuitio Pre
toria, quę aucomodatur ei qui longo tempore uisus fuisse
aliquid in corporali, aut iure aliquo. Prescriptio enim in
iure exceptionis comparata ē sed actio potest etiam in
reale ad agendum, que cum ita sint singulariter etiam
exponenda sunt uerba nri imperatoris ibi uerbis profi
ciet prescriptio que non exprimitur specialiter effectum
prescriptionis, sed quia uoluntate apta sunt comprehendere
re qualitercumque effectum; cum enim dicit proficere

Reles

Adit. ff. de verb. sig. regule rejectionis commentaria 274

Treatatus: De nouitate et fine significatione de causa inuentionis,
origine, natura, et usu in communi diuinitur

ad impossibiles conditiones v. l. si ita sigillatim 126 § ult.
de h. o.

rust. ned. si quid quid toll. communis pro dicit. ideo elegant
M. p. h. m. h. h. 4. Q. si servitus vindicet dicit: loci longus n
est dominus ius, cui servitus debet, sed ius cunctis habet: q.
si domus videat per fundum suum de quo potest dicitur
a terra ire, vel aquam ducere per longum tempus neque
probi beat; patientia eius et longus usus paritudo habetur
L. i. ego h. l. 1. Q. de Publiciana ibi traditio rem, et patien
tiam tuendam esse constat, ideo servitutes, neq. in patimo
rio nro, neq. extralud computant? L. de signibus lega
to Paul. lib. 4. Comm. cap. 5. et ibi o. uald. lit. C. ac uero ius
sege hendi ita. adquiremus, ut excludamus alterum ha
bentem ius: quia non potest competere vobis iure serui
tutis, neq. tanquam iure aliena; sepulchrum enim
n. admittit servitutes, cum sit ius in iure L. auerit. 4.
Q. de communia ped. q. i. in acquirendo hoc iure per tem
pus non potest considerari patientia domini, quia non
ius operibentis excludit heterem; et peragitur adquin
tio tanquam cuiuslibet rei corporalis, ubi delictet ad finem
de non tam ius, et excludendo ius, quemadmodum per
cap. nem adquiret nomum dominium, et uetus excluditur;
qua propter iidem requisitis indiget, ac uisus, vel per
longis rerum corporatum, et per longitudo ut hancet nota
sim, neq. sola possessio longa sufficit ut dicitur in d. l.
longa 4. cuius forte hic est genuinus sensus; et his abvol
uitur selectio nra, et sabbi huius octimestris, qui utina
cadat inuestram uti litatem charissimi additores, et
gloriam dei omnigenis, et Beate Marie Originis. om
niumque calularum.

pp 7
fms
[Signature]

1602

... ..
... ..
... ..

... ..

locutionis, vel id, quod spectat ad honestatem sine lucro, vel
 interesse alterius. Primum generis exempla sunt, veluti si pro-
 mitti certum, vel dominum servare. Secundum, si promissum ad
 mandatum, vel unam eorum proficisci Romanam solius solue-
 ratis, et multis conversationis gratia. Pacta primi ordinis
 dantur in promissione alteri us ad rem: quod qui eorum non im-
 plet, aufert quod alteri est questum, per consequens quod
 non tribuitur unicuique quod suum est, quod est iniustitia,
 iniustitia lo, diiustitia, et iure, notat Iustus de iure belli,
 et pacis lib. 2, cap. 11, n. 3. et hoc pacta servare ad obliga-
 tionem iustitiae pertinet, cuius officium in dandis et reddendis
 unicuique, quod suum est consistit. I. de iure, dicitur placere I-
 usteniatis lib. 4, et cor. tex. 19, ibi, non de eo loquimur, qui
in conversationibus verax est et in his, quae ad iustitiam et
iniustitiam pertinent, sunt enim haec alterius virtutis, lo-
quebatur Philo sophus de veritate, et dicit ad idem servare
 in pactis non pertinere ad obiectum veritatis proprie, sed ma-
 gis ad obiectum iustitiae. Pacta vero secundi ordinis, ex quibus
 non resultat interesse pecuniarium, non pertinent ad obiectum
 iustitiae, sed ad officia fidei, et veritatis, ne fidem franga-
 mus, quod etiam servanda est contra propriam utilitatem pro-
 mittentis, Cicero lib. 5 de Amicis: pro qua parte fides et
 veritas continentur speciem iustitiae, quia veritatem circa bonum
 alterius, ut iustitia, docet Illustrissimus Dominus Tassia de theo-
 lib. 2, quest. 1, articulo, §. 1. et 2: quare Pius Ambrosius lib.
 2, cap. 19 pro eodem pariter dicit, et iustitiam. Itaque
 qui frangit fidem alteri in pactis primi ordinis, facit con-
 tra iustitiam; qui vero illam frangit in pactis secundi ordi-
 nis, facit contra veritatem, et atque modo iniustus est se-
 cundum rationem naturalem. Pater Molina de iustitia et
 iure the. tract. 2, dist. 26, iustitia conversationis, quod ser-
 vatur circa seipsum, quod est equalitatem in reddendo vicari-
 que suum debito modo, docet Tassia ubi proxima quest. 3,

Hec pacta servare perti-
 nit ad iustitiam.

Pacta secundi generis ser-
 vare pertinet ad fidem
 et eorum naturam.

Iustitia communis dicitur
 iustitia.

cap. 18. ita nullum esse contractum, cui non adhibetur di-
 sciplina, ut ex diandis in primo tractatu ostendit. Quod si
 appellatur; quia multa est ratio, quae magis in
 eum ideat, ut ex animi. Tunc etiam et locum promittit,
 dicitur dicitur adhibetur, sedem et inter bonum, malum au-
 tem modestis, caritatis, et fortissimi dicitur, et haec dicitur
 mihi reverentiam et respectum; in quibus etiam in-
 quit Seneca lib. 6. de beneficiis, cap. 16. per magistram inter
 disciplinam necessitudines non dicitur, sed iam ad rem.

Tractatus I. de noua et vetere legislatione, de causa inventionis, origine, na- tura, et usu in communi dicitur.

¶ I.

Iure gentium omni civi-
 tate libertate omnia sunt
 et
 iure casu in indige-
 ments fieri.

Quam et conveniunt
 usi.

Videit fieri.

Primum de legislatione dicitur in iuribus, de eius origi-
 ne et inveniendo causa quibus dicitur ut. Ad quod promi-
 tendi estis omnium conventionem, aut promissionem legis, et de
 libertate omnium etiam esse a iure illo gentium, quod ex ra-
 tione naturali fuerit. Tunc enim, per contractum in adimpe-
 mento promissionum est fundamentum iustitiae, quae convenit
 contracta. Ad quod ostendit Platonem et Aristoteli dicitur
 lib. 1. de re. In qua doctrina Platonem. Vnde dicitur dicitur: nihil
 esse tam congruum humanis, quam quodam servare pacta,
 et iustitiam, et pecunia constituta, prae se esse. Item fallere
 et dicitur in d. pro fidei iuramento et iustitiam de iur. dicitur nihil
 tam naturale esse, quam ratam haberi voluntatem eius, qui
 iuramentum iuramentum habet. Tunc dicitur dicitur
 Ciceroe ubi in iuribus dicitur dicitur dicitur, conventionemque
 constantiam et veritatem: quod qui non prostat iure, quod veritas
 promittit, in dicitur est.

¶ 2

Dupliciter sunt promissio: nimirum promissio alicui dicitur, expressa eius conditio fiat

dicitur. Si ex pactu naturali obligatio nascitur non
 minus quam ex imperio contractus in nominati in
 h. i. q. 2. de pignori et sub. Si obligatio etiam
 in h. i. q. 2. de condictione indebiti, ubi dicitur domini-
 num non posse repetere quod iuris promissit, et postea ad-
 uit malum, quia fidei prestatio auctior est quam
 veritas. Obligatio fidei a pignore iure gentium ortitur,
 veritas vero a secundatis, in manumissionibus et de iustitia,
 et iure. Refert etiam Joannes Sarracenus, quod
 autor ab auctoribus nostris p. formitti lib. 3. Politicis,
 sine de iuris Civili, cap. 11, cuius verba dicit leg. n.
 Et proculdubio sententia h. i. q. 2. et tenenda, quia in nos-
 tra schola communiter placuit eamque fundant latius
 Mendoza d. lib. 1. cap. 4, Bonellus lib. 1. cap. 8, et Thuald.
 licta. E. Ant. Fabian. Linn. d. h. i. q. 2. l. i. d. cum nulla,
 de pactis, Cuius in l. 1. eodem tit. Quorum ad tit. de
 obligat. ait. cap. 2, Madera, cap. 8. animadversionum, Do-
 rias d. lib. 2, cap. 11, Quisquis huius disputationum iuris
 civili, tit. 1. n. 11, Galbarius de constructa, cap. 16, licet
 in fine non recte sonent de firmitate huius obligatio-
 nis. Sicut tamen quia contrarium male censuerunt,
 quod refert, et improbat Thuald. ubi proxime licta. E.

Dominus non potest repetere
 quod iuris promissit, et ma-
 numissio schult.

Sed quatenus ius Romanorum fidei in contracti-
 bus respectum esse statuit, ut ait Agellius lib. 20. noct.
 alicar. cap. 1, tamen hoc in parte non parum recedit a iure
 gentium; ita enim ius civile est factum, nec in totum recedit
 ad ius gentium, neque per omnia illud sequitur, huius
 civile 6. de iust. et iure, ubi interpretat Vasquez Monachica illust.
 cap. ult. Madera, cap. 8. animadversionum n. 10. Bonellus,
 et Thuald. lib. 1, cap. 12. licta. E, Cuius in l. 1. h. i. q. 2.
 de iust. et iure, Henricus Landarius in ceteris legis lib.
 ante l. cap. 1. Cuius ius civile Romanorum contractibus etiam
 dicitur pacta iura p. formitti, et in iuris terminis obligationis ius civile, pacta ex

Ius civile neque in totum
 recedit a iure naturali ne-
 que in totum illud adiu-
 vat.

Contractus sunt iuris
 tra.

Quo modo apud Ictos acci-
giatur equitas?

articulo 7: qd. qui sic implet equus et; qui vero impure de-
trahat, iniquus est. Ictos idem et dicere pacta nisi equi-
tate naturali in lib. de pactis, ac dicere nisi equalitate iustitiae,
quam significat ius naturale. Ius etiam in sensu ius dicitur
ans boni et equi in lib. de iustitia et iure apud Forarium in arte,
et Aristotele ethicor. cap. 10. Eritque per consequens in hoc tra-
tatu, idem equitas naturalis et iustitia naturalis, ut videtur
aut sentire Covarr. de pactis, cap. 1. Falsi. Falsi in li. quod non
ratione 14, de legibus; quamvis non differat in aliis iuris arti-
culis varie equitatis vocem usurari, ut latius pro more dispu-
tat Don Ferdinandus de Mendoza lib. 1. de questionum de pac-
tis, cap. 3. et novissime per alios Joannes Joannes Visconti de
quibus inquirimus hinc ex fermento Calvinistarum quem
deberi oportet Georgia Sautz inquisitione, nec vestris pactis per-
mitti lib. 1. de iustitia, tit. 2. ex quibus apparet, quo tenore
Icti. dicant, spectatis naturalis, et fidei esse pacta servari;
addendus est Thuroca d. lib. 1. cap. 4, qui late et clare tractat.

3

Icti. set, pacta vel conven-
tiones iure gent. obligo-
nem producant.

Inde agant pacta et quaecumque conventiones
iure gentium obligationem producere, hoc et vinculum facien-
di. Thurocaque promittunt. Fovleius in apologia ibi, Icti. re-
premiu venim humanarum vinculum est, Aristoteles d. lib.
4 ethicor. cap. 19. Cicero lib. 1. de. Quod Icti. Romani, qui iuristi-
simi fuerant iuris gentium agnoscunt. In primis de. in li.
Icti. 98, d. naturalis 2, Resolutionis. Dicit, ex pactis, conven-
tionibusque, obligationem naturalem nasci per hoc argumen-
tum: naturali obligatio pacto, quod non est contra legem, vel contra
morem, aut iure iurando tollitur ipso iure: quia conventiones equita-
tis, dicitur hinc naturalis, quo subtrahitur contraria experimenton-
tionis dissolutionis. Tunc sic, nihil tam naturale est, quam
vinculum, quo colligata sunt. Eodem modo quicquid dicitur, quo colligatum est, s. prout es,
dissolutionis. Sed pactum tollit obligationem naturalem ip-
so iure. Icti. pactum illam inducit, Icti. 85, de re iuris.
Diciturque eadem docemus in li. quibus, d. in generatione, de

Naturalis obligatio pacto
tollitur ipso iure.

Eodem genere omnia dissol-
vuntur, quo colligata sunt.

non destinarent forum, induxerunt tamen contractum solemnem,
 propter avertendi veris et deliberate promitteret, ut causare non
 possit sine plena animi destinatione celebratum fuisse. Sic dice-
 batur stipulatio et progrebatur bene in modum. Qui accedebant
 simul ad contrahendum stipulam tenebant in manibus, quam
 frangebant cum contractus progrebatur, et unusquisque fragmen-
 tum stibulo sibi ferebat mox cum solebant agnoscere con-
 sistentia, conuenerunt et quibus fragmenta, quae si inuicem in-
 ter se respondebant, signum dabant proacti stipulationis. Cuius
 Iordanus lib. 5 originum cap. 24 prope finem notant Mordora
 lib. 1 de iur. cap. 13, cap. 6, Richard. in rub. Cuius tit. n. 4, Sigani-
 us in rub. ff. eodem, n. 2. Accedebant etiam tabulae pectus et per-
 sone publicae, quae auctoritatem praebant actui, ut colligi possit
 ex l. si quis in publico l. 2 §. 1. Cuius tit. hoc tit. et ex actui in-
 numerato, quod refert Brissonius lib. 6 de formulis, pag. 58, in
 addit. Cuiusmodi ad hoc progrebatur, ut redigere ad scripturas veteres
 stipulationes, ut coniecturam capuerunt Romani stipulationum
 vite contractam fuisse, ex eo solo, quod scriptum in instrumentis
 videretur promissum aliquid, Paukus lib. 5 sententiar. tit. 7, §.
 2, §. si scriptum instit. hoc tit. Ubi si inter presentes contrac-
 tus celebratis; alioquin inter absentes stipulatio contracti non
 potest, l. 3 §. de iur. iudicibus, et atque iudicia coniectura, ut do-
 cuit Paukus ubi proxime et in l. Titia l. 2 §. de iur. respondit.
 §. si iur. hoc tit. notant Hobmann. princ. instit. eundem e-
 nunciatione l. Franciscus Broeus n. 2, Richard. n. 34. Ex quo
 intelligitur tex. in l. ea que §. de donationibus inter, quod et in cau-
 tis seu instrumentis amicorum pro arborum manibus de reddun-
 do quod accipiat ex donatione, si ipsa causam donationis dederit,
 parit actum, et stipulatio appellatur: quoniam fuit con-
 tra inter presentes, ut conuenit et in l. accuri. post quem coheret et
 in l. l. de contrahenda, et committenda stipulatio. Cuius ad sen-
 tentias Pauli d. lib. 5, tit. 7. Ex aduerso in l. Cuius n. 2, in princ.
 et in l. Publicia l. 6, in fine, ff. de pacti, extant epistole, quae

Quo modo stipulatio celebratur.
 dicitur.

Romani reducebant stipulationem in scripturam.

Stipulatio inter absentes con-
 trahi non potest.

contractibus in finem et. Si certum patatur. De Renovationibus
 §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100.

Quid sit conceptio verborum
 Datur etiam conceptio verborum in nunciacionibus et c.
 et in manumissionibus et c.

Formula resolutionis.

Postmodum tamen illi quos quos maxima auctoritas
 fuit in formula et verba solenniter, sive congerendi, sive refer-
 mandis, §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. §. 11. §. 12. §. 13. §. 14. §. 15. §. 16. §. 17. §. 18. §. 19. §. 20. §. 21. §. 22. §. 23. §. 24. §. 25. §. 26. §. 27. §. 28. §. 29. §. 30. §. 31. §. 32. §. 33. §. 34. §. 35. §. 36. §. 37. §. 38. §. 39. §. 40. §. 41. §. 42. §. 43. §. 44. §. 45. §. 46. §. 47. §. 48. §. 49. §. 50. §. 51. §. 52. §. 53. §. 54. §. 55. §. 56. §. 57. §. 58. §. 59. §. 60. §. 61. §. 62. §. 63. §. 64. §. 65. §. 66. §. 67. §. 68. §. 69. §. 70. §. 71. §. 72. §. 73. §. 74. §. 75. §. 76. §. 77. §. 78. §. 79. §. 80. §. 81. §. 82. §. 83. §. 84. §. 85. §. 86. §. 87. §. 88. §. 89. §. 90. §. 91. §. 92. §. 93. §. 94. §. 95. §. 96. §. 97. §. 98. §. 99. §. 100.

Maxima auctoritas fuit et
 bonum circa formulae
 Rigor resolutionis paulatim
 relaxari cogit.

tandem pacta conuicta continent; qd. difficile erit scire quando ad
presentes, vel quando ad absentes datus sint.

6

Illos veterum circa episto-
las consideras, quo explicat-
ur supra soluti text.

Ad ut dignoscatis differentiam, inueniunt aliqua indi-
cia: epistolae enim ^{si} mittantur ad absentes, habent in terminis sa-
lubrationem per illud verbum salutem; et in extremo ad presen-
tium per illud verbum vale, notauit Ligijs de institutione epis-
tolica, cap. 3. licet salutatio aliquando omittatur, ut de Alexan-
dro tradit Philarchus in vita Phoeni, et ab eo Ligijs. ubi imper-
itagne ut conat Robertus a Sotopardo laudatus in d. l. 2. in
fine non est periculum signum epistolae ad absentes datus habere
salubrationem, ad negari non potest illam fuisse frequentis-
simum usum, quo observato secundum est in d. l. 26. de legi. Lu-
cius Titius Longonius salutem, et eodem modo in d. l. 34. Un-
de cum epistola ex ar. proprio in hinc sit absentium, ut pro-
bat Ligijs ubi supra cap. 2. facile desummi potest coniectura
locutum fuisse Chum. De epistolis ad absentes factis. Per con-
trarium salutatio deest in d. l. 50. quamvis male illum aduertat
Ioannes Rainardus lib. 2. de epistolis legalibus, d. 29. ex quo
iudicari volemus ad presentem mittam fuisse more apud ve-
teres recepto aliquando etiam presentes per epistolam, quod eod-
em illos appellabant Lactantius in Instituto, cap. 84. Philarchus
in Cesare, Tacitus lib. 4. annalium, et ibi Ligijs n. 87. Ut fac-
sat administratio Acronii Alisteris ad presentem mitti, quasi
epistola ^{simplex} ad absentem mittatur, contra enim verum erant
notat Ligijs d. cap. 2. Verum est termin in d. l. 57. epistolam
summi pro cautione stipulationis, ex usu iuris, quo plerumque
stipulationes ad scripturam redgebantur, Livianum in d. l.
quod fere 12, de pactis, et agnovit Quarum lib. 2. digg. cap.
25.

7

Item per eadem verba re-
bat reponio per que debet apponitur, Paulus lib. 2. sententiar. tit. 3, d. 1. instit. hoc tit. l. 1. de verbi
figuralis.

Deinde maxima cura, et singulosa diligentia in
vniuersa exacta fuit, ut per eadem verba quis responderet, per que insti-
tuitur, Paulus lib. 2. sententiar. tit. 3, d. 1. instit. hoc tit. l. 1. de verbi
2. l. obligamur. in d. verbi 2. de oblig. et act. unde obligatio verbi

Verum quia Icti: in una vel in clara formula

disputare, et decidere questionem soluerunt, non tamen in una Icti: potuerunt ius interpretari
verum ius constituitur et quicumque verba significent ad it-
pulationem celebrandam. Hoc enim excedit potestatem inter-
pretum iuris et soli Principi reservationem est, l. l. An vulgo
notatur. C. de legibus, ad reman. Conon. lib. l. comment. cap. 11,
Dial. lib. 1, cap. 13, Visembachius lib. 1 di. 1. tit. 2 ex n. 11

ideo ut generaliter statueretur quicumque verba significent ad it-
pulationem, cuiuscumque soni essent, modo congruerent menti et summis verborum, et
contractuum, in iuriali constitutione quae fuit, quam emisit
rescript congruentia.

Imo. Leo in l. Conual 10, C. hoc tit. sancit regulacionem tri-
nere formatam, et si non omnibus, ad quibuscumque
verbis contracteretur, ut observat Balduinus in d. in hac re, hoc
tit. Rongregallus in l. 4. de duob. vic. n. 4, quae contractibus refer-
tur in d. l. iustit. hoc tit. l. 2. tit. 11, partita 5, eiusque mentem sequi-
tur Justin. in d. p. p. cetera 5, iustit. de iur. iud. Dixit non esse necesse cum,
qui respondet iustitiae omnia verba interrogantis, et satis esse quicum-
que verba profere, ex quibus colligi potest congruus sensus: et in l.
ne in arbitris 4. S. ult. C. de exceptis arbitris asseruit verba contracta
stipulationum, et subtili observationem ad aucta recessis, notan-
dum est recessis de omnia verba et congruam observationem,
ad omnino verba non esse subfata; quo verbo dicam, verba necesa-
ria fuerunt, ad non formula angulosa post Leonem. Quae est
communis, et vera opinio in hac schola, quam tenent post vete-
res Valentinus ubi proxime, cap. 4, Richard. in d. 1, hoc tit. ex n.
4, Sigonius in l. 1, eodem, ex n. 24, Douel. et Guad. lib. 14, cap.
16, Theuthius de homine r. selectan. di. 22, theit, Salvanus
de usufructu, cap. 18, n. 12, qui cum iudicio rem explicat, et qua-
situm recessis perperam, et sine fundamento Thudera lib. 1 di-
1. cap. 19, n. 10.

Ultima verba requirebat stipulatio continuam actum
interrogandi, et respondendi, l. continuus 137, hoc tit. continuus
actus est, qui non intermittitur pro externa negotia, et

Lo
Secunda summus sti-
pulationis, continui-
tas. —
Quinam sit continuus actus?

Interrogatione vel responsio
impersonalis.

Non autem in constituto.

Ratio differentie.

videntur. *Thibaut* lib. paragon, cap. 3, *Cuias* lib. 14 observat.
cap. 18. *Valit* etiam stipulatio ex eadem ratione si interro-
gatus dabit, respondit impersonaliter dabitur, dicitur *exterus*,
et post eos *Boech* et *Quel* lib. 14, cap. 35. *libra*. *G.* *S. Fanus*
in *l. s.* hoc tit. ex n. 52, *causula* a *fest* *Brissonius* d. lib. 6, de
formulis ubi proxime; in quo stipulatio a constituto distat, quod
si per verbum impersonale non celebratur, sed si constituto-
nis dixerit, scilicet, authentica si quidem, C. de constituto pec-
cunia: ratio differentie est, quia in stipulatione procedit inter-
rogatio, quod determinat actionem ad personam respondentis,
et quare dividuntur, unde respondentis de se, qui fuit
interrogatus, ceterum in constituto cum interrogatio non procedat,
ad recipientem incipiat ab eo qui pro alio vel pro semetipso et solu-
tum constituit, C. de pecunia constituta, non est a quo de-
terminetur verum impersonale, et ob id non valet, docet post
Glicium *S. Fanus* ubi proxime. Quam differentiam non procahi-
munt veteres, et post eos *Præstantius* ad *l. n. 4*, *Pacla-*
donus lib. 2, *ver. quædam*, cap. 2, n. 34, et ideo in eodem conce-
runt stipulationem conceptam impersonaliter per verbum dicitur
tam opinionem *sepia* *puta* *2* *fit* *11* *partita* *5* ad ratio-
nem non habet, inde etiam ortum habuit *Ulpiani* disputatio in
l. d. si quis ita, hoc tit. an valeat stipulatio, si interrogatus da-
bit, respondit quid ni, quia suppletur dabo, quamvis dicitur ver-
bum principale *ad* *responsione*, ut ead. *Marcellum* lib. 16, c.
significat *24* *ibi*: *Deus* *mibi* *dedit* *in* *auro* *pona* *dabit* *2* *d*
xit: *quid* *minus* *esse* *potest*. Probat idem *d. h. s. patib.* *Valen-*
tia *d. tractat*, cap. 3, *ex n. 3*, *Richard.* in *l. d. hoc tit. n. 6* *Quar-*
Cuias, *Donellus* et *S. Fanus* in *d. s. r.* Sic cautum mittere
cepit rigor stipulationis auctoritate *l. totum*, qui tali ab initio
erat, ut illi contrahendi adhiberetur iuris iurandi, qui solvere-
ria verba coneeperunt, ne contrahentes errarent, ut ex *Cicero*
ne ostendunt *Cuias* in *l. c. hoc tit.* *Brissonius* lib. 6, *de formu-*
lis, in princ. *Namus* lib. 2, *parati* *gemon*, cap. 2, et 2.

An valeat hęc responsio quid ni?

Ubi adhibetur stipulatio
contractandi.

confectis scripturis et annis datis, dicebat quippe, si verba sola
 intromittent nihil casu d'ferre et publicationem. De parte
 de capitul, quia licet fateamur, maiori humanitatis causa ea
 omnia stipulationi opponi solent, tamen propria illius sub-
 tantia consistit in interrogatorio et responsione in continentia fac-
 ta a utriusque personis, docent Glossa in l. legem 10, ex n. 16,
 C. de p'ntis, Bernardus lib. 1. de variis. cap. 5, Martia de facis,
 et analogis consuetudinibus lib. 14, tit. 10, ex n. 7, F'ns. Somer
 r'ho. variis. cap. 9 n. 3, ubi alios adducit L'airez n. 4, hoc e-
 nim fuit simul et hinc contractus nra, quia a coctis
 distinguebatur, ut docent Canon. lib. 6 comment. cap. 1, agrine
 de p'ntis in l. 1, hoc tit. ex n. 1; nec est cur Hostenius caverebatur,
 non esse differentiam inter conventionem et stipulationem, quia
 et maxima; ex verbis enim civilibus animus stipulandi, et
 esse et h'pardi dignoscat, qui non dignoscat ex alio modo conveni-
 endi. Si stipulatio 3, l. 1, hoc tit. qu' sita enim fuerunt verba solen-
 nis, et sic colligatur delibentis animus contrahendi, et ad id via fore videt
 neque sufficere notat Bonec alii proxime et lib. 14, cap. 36, in fine, et
 Quall. ad eundem lib. 12, cap. 11, l'icta. E.

Et per hanc solemnitatem
 distinguitur a coctis contrac-
 tibus.

Ex his primis consequimur stipulationem contractum
 esse, quod mihi persuadent lex. in l. centi conditio 9, §. p'poniam
 9, l. n. b. conditio, ubi inter contractus ex quibus centi conditio mag-
 aior enumeratur stipulatio, ibi, sine verbe, l. 1, §. 1, et §. verbe
 7, de oblig. et act. l. eorum 31, de reg. ubi eleganti antithesi pro-
 muntur pacta stipulationibus, et pacta referuntur ad nudas con-
 ventiones, stipulatio ad contractus refertur, ut in l. 3, de oblig. et act.
 §. 1, in tit. eundem tit. ubi docetur utrumque h'ctum consistere pac-
 tionibus et stipulationibus, hoc est contractibus non solemnibus
 et solemnibus; et recte explicat Galbanus de oblig. et act. cap.
 18 per istum. Sic proque in l. non solum 31, de oblig. et act.
 additur vicarij stipulationem adiecta impossibili conditione,
 ut cocti contractus viciantur, quod etiam legitur in l. sum per
 34, de reg. iuris l. in conventionalibus 52, hoc tit. l. eandem 9,

12
 Stipulatio est contractus.

Omnes contractus viciantur
 impossibili conditione adiec-
 ta.

dicomuniā ab stipulatione, ceterum non est necessarium
 statim respondere, ut stipulatio contrahatur, quia continuas cum
 aliquo laxamento temporis accipienda est; sed si interfor dies ex-
 current, stipulatio non valet; quia in tanto intervallo tem-
 poris credibile non est contrahentes ad externa negocia non di-
 vertisse, l. duos §. d. d. si, l. si ex duobus et, l. duobus rei. Ex
 quo si interrogatus statim abiit, et post discessum promisit, non
 obligatur, debet enim fieri actus continuas, et in aliis que pro-
 sentia, l. d. l. hoc tit. quemadmodum solennis dicere testata-
 menti; in quibus testator, et testes in uno loco perseverare debent
 sine intermissione donec testamenti solennis peragatur, sicut ut
 nos dicimus et de pignamento, quia est actus continuus, l. testa-
 mento 20, §. et extores. l. heredes 21, §. ult. ff. qui testamta
 fac. poss. l. hac consuetudina 21, l. cum antiquitas 28, C. de
 testamentis §. ad eam cautio 3, instit. volum. tit. novella Lo-
 doici de testamentis 8, l. 3. tit. 1, partita 6; Varquez Monchaca
 l. tho. de successione creatur, l. 14, requisito 12, et 13 per to-
 ta. Rodicus Spius in speculo testamentorum 2 parte rubric. n.
 11, et glosa §. principalis ex n. 20, Richard. in d. l. de testamen-
 tis ex n. 82, Treutlenus volumine 2 selectar. dig. 10 thari
 5, Videmus bagrius lib. 1 dig. 17, art. 10, qui originem casum pectis;
 in quo valet testamentum, licet interrogatus, l. casus 8, C. idem tit. v.
 Siquis post interrogat. si eleganter Schöf. Vide si quis interrogat, et discedat, et mox reuer-
 sum discedat, et post reuer- so promittatur, valet stipulatio, d. l. d. l. hoc tit. quia ut ibi dicitur
 so promittatur, valet stipulatio in intervallo non vivit stipulationem, videlicet si ad ex-
 tatis.
 Intervallo omni diei nisi
 et.
 prima negocia discessus non fuit, §. l. d. l. duob. rei, vique si in-
 tervallo non fuerit magnum, videlicet minus diei, d. l. l. 12, vici-
 dum tit. ut exponat Casonis et Salsan d. l. l. Valeria d. cap. 3,
 Treutlenus d. dig. 27, thes. l. licta. ff. Quod ad Bonel. lib. 14, cap.
 36, licta. Per omnium labies Ponguevalles in d. l. d. q. p. n.

In
im

Von

Ra

Testamentum in istam et actus
continuum.

An va

Siquis post interrogat. si eleganter Schöf. Vide si quis interrogat, et discedat, et mox reuer-
 sum discedat, et post reuer- so promittatur, valet stipulatio, d. l. d. l. hoc tit. quia ut ibi dicitur
 so promittatur, valet stipulatio in intervallo non vivit stipulationem, videlicet si ad ex-
 tatis.
 Intervallo omni diei nisi
 et.
 prima negocia discessus non fuit, §. l. d. l. duob. rei, vique si in-
 tervallo non fuerit magnum, videlicet minus diei, d. l. l. 12, vici-
 dum tit. ut exponat Casonis et Salsan d. l. l. Valeria d. cap. 3,
 Treutlenus d. dig. 27, thes. l. licta. ff. Quod ad Bonel. lib. 14, cap.
 36, licta. Per omnium labies Ponguevalles in d. l. d. q. p. n.

Stip
contro

11

Essentia stipulationis con ab Quales laudatus d. cap. 36, licta. Igitur existimaverit nulli-
 sistat solum in inter- us esse momenti stipulationem, nisi ad data redigatur, testato
 ratione, et in p. n.

quod sit, sed minus vitatum: communis enim significatio
 contractus comprehendit omnes conventiones a iure civili ef-
 fectus ad procurandam utilitatem, sive in re, sive in iudicio. Ita
 quod distinctio laboris, et subtilis eius interpretatio, tantum
 vitio admittenda, quando acta inveniuntur distincta a contrac-
 tibus. Ego vero quamvis acta et gesta distinguere uiderem in
 l. 2. de fidei procuratori Ceteris, et in l. 2. de p. et c. curatore
 bonis dando, nunquam tamen alibi legi distinguere acta a con-
 tractibus. Ita in effectu explicant, licet aliquo modo discrepent
 Cuius. in d. l. 19. Mundora, d. lib. 1. de reg. cap. 4. n. 33. pag. 108.
 Joach. et Chiodi lib. 12. cap. 6. Petrus Barbosa in libris abbas
 199. a. proinde n. 3 de iudicio. Barro. in l. 1. de iud. et oc-
 ti. Ronch. Gallis in l. eandem 9. de duob. reis, in q. p. to-
 tum.

Consideramus secundo stipulationem esse contractum
 nominatum, quod ex parte probat tex. in l. 1. de pactis, 14
 ubi postquam Vlp. dicit nomen conventionis generale esse, Nominatus.
 et sic ut omnes contractus comprehendat, in re sive
 ex re, sive consensu solo perficiantur, subiungit, plerumque
 conventiones transire in proprium et peculiariter nomen con-
 tractus: additque exempla et stipulationis, emptio, locatio, et pig-
 nium. Non potest negari emptio et conductio contractus
 esse et quidem nominatos. Si iurisdictionum 7. de pactis: Jo. nec
 potest negari de stipulatione, cum comprehendatur ab Vlp.
 vel eodem sensu verborum et exemplorum, stat etiam pro hac
 ratio et opinio iuris ratio, quia omnimodis contractus dicuntur Innominati contractus quina
 quibus non est certa forma per quam a ceteris distinguantur no-
 minati vero aguntur qui habent certam formam, veluti em-
 ptio et conductio, existit ex altera parte positum in pecunia nu-
 merata aliquid eius quicquam, s. positum et iustit. de imp. et audi-
 tione, l. 1. de p. et l. 2. de contrahenda emp. l. naturalis 5. Sed
 cum de prescriptis verbis: idem in locatione et conductio-
 ni, l. 2. de locat. dixi lib. 2. p. sculor. sectione 1. cap. 1. addendum

Diffinitio contractus.

Sus
luy

Vo

Ro

13

Oratio videtur ex. in l. 19.
De verb. sig. ubi dicitur
quod sit actum factum, contra-
proponitur propria significatio
verborum actum factum.

De duobus rei, unaqueque iuris ratio hoc ipsum persuadet, quia
contractus est communis effectus iure civili ad producendam ac-
tionem, ut notatur vulgo ex huiusmodi sententia, de part. Bonel.
lib. 12, cap. 6, Uirimbogius disp. de n. 22; Sed illa diffinitio
committit stipulationi, quae est effectus ad producendam actionem;
quod est contractus, documunt Alexander quest. alt. in l. 1 in fine,
de part. de iure in rebus n. 11. tit. n. 12, de hys in l. la-
tes 19, de verb. sig. Petrus Gregorius, 2 parte in text. lib. 2, cap. 1,
n. 4 Ludovicus Carondas lib. 1. de iur. iudicium, cap. 7, Bonifac-
gallus in l. eandem, de duobus rei ex n. 24, hucusque ad 30.

Neque stat. tex. in l. lates 19, vers. contractum,
De verb. sig. ubi a latrone, qui fuit verborum studiorum
contractum: actum est, quod fit re aut verbo, veluti mutuum,
aut stipulatio; factum quod fit re, nec alibi verbis indiget,
exhibet obligatio, quae nascitur ex administratione huius, nego-
riorum factum, et ex ceteris causis, ex quibus obsequimur ex qua-
si contractu, quae enumerantur in tit. in fit. de obligatione. quae
ex quasi contractu nascuntur. Contractum est res, ex qua nas-
citur obligatio, sive conventio, quae invicem contra-
hentes distinguuntur, veluti mutuum, conductio, et depositum. Ex
haec lege fieri videtur ceteros deducunt stipulationem non esse
contractum: eadem vero ratione idem deducere possunt in mu-
tuo, commodato, et deposito, et ceteris negotiis, in quibus non in-
tercedit obligatio, ne autem immemorari in resollen-
dis aliorum dictis dicendum est, verbum contrahendi ex rigurosa
propriate significare negotium, ex quo attingit ad obligationem
habetur, ut consensus significat simul tantum, concursus, si-
multaneum cursum, Albericus Sentilis in d. l. 19. In qua sig-
nificatione non accipitur proprie in iure, cum nullus alius
locus sit, in quo secundum hanc significationem accipitur.
Lates autem interpretatus verba dictorum Petronii, in quibus
haec inveniuntur actum, factum, contractum sub illam significationem

Regulatione

An

Verbum contractus dicitur
sumitur.

Sti.
cont

18ho. in proemio, n. 16, Mandorali. 3 die pp. cap. 1, qu-
est. 1, n. vi.

Ab auctoritate et peculiaribus effectibus probatur
 ex d. A. constituta s. iuris. Et actionis. ubi iure civili dicitur obli-
 gari, qui per stipulationem promittit, iure autem gentium quicquid
 dicitur de obligationum quod dicitur, ex eadem causa quod dicitur
 dicitur per stipulationem iure civili dicitur in l. cor.
 l. 59. Et dicitur. n. d. dicitur. l. stipulatio 98. d. dicitur, hoc
 est. Et dicitur in l. servat. de obligationibus. accipitur dicitur
 iuris iuris tollitur legationis, et in l. ex dicitur 17, d. l. obli-
 gationem dicitur stipulatio iure civili dicitur, quia quod de
 quod dicitur dicitur facile ad modum dicitur dicitur a com-
 muni, l. non ut 80. de obligationibus, l. nihil 95, de dicitur.
 Item in l. iura 126, d. dicitur, non. reperit, hoc est. dicitur
 dicitur dicitur, quod in mutuo ex numeratione nascitur na-
 turam esse, non quia iure civili admittit non sit, sed quia
 in naturali, et iuris quibus contractus nascitur: at vero obli-
 gationem, quod nascitur ex stipulatione dicitur esse iuris civilis;
 Et. Deo quia contractus iuris est. Et etiam inde, et ut
 dicitur dicitur non potest ex stipulatione, Deo quia, nec dicitur
 non accipi potest, l. deditur, dicitur dicitur, qui satis dicitur co-
 gatur, cum dicitur dicitur dicitur celebrari non
 dicitur l. dicitur 12, d. dicitur. Et quod dixi in tract.
 de dicitur dicitur. cap. 4. ex n. 19, nec novare. l. dicitur dicitur, dicitur
 dicitur, in dicitur promittit novandi animo, quod dicitur dicitur,
 in dicitur contractus, d. dicitur, iuris: quod dicitur tollitur
 dicitur novandi animo non dicitur, nisi per stipulationem, at cum
 dicitur dicitur Petrus. Barbara in l. i. cum dicitur 29, ex n. 5,
 dicitur dicitur. Dicitur dicitur, quia in dicitur et dicitur,
 dicitur iuris dicitur dicitur, l. 3, dicitur dicitur 6, l. dicitur dicitur 18,
 dicitur dicitur, et dicitur, stipulationem non dicitur, ad dicitur, ut
 dicitur dicitur stipulationem dicitur, dum dicitur dicitur dicitur,
 dicitur dicitur, l. dicitur 14, dicitur dicitur. quam dicitur dicitur

Probatur ad auctoritate, et e-
fectibus.

Sensus nec dicitur, nec
novare potest.

Dicitur dicitur per stipula-
tionem dicitur, et naturaliter.

Eodem modo novatio.
Dicitur non dicitur dicitur
lavi.

Aruald. ad Donel. lib. 2. cap. 20. licta. B. sed stipulatio habet
certam formam, quia distinguitur ab aliis contractibus videlicet
continuitatem, et conceptionem verborum, ut magis dixi. Ergo
est contractus nominatus. Docent Bartol. in l. 1. in fine, C. de
conditione ob causam datam, Alexander in l. 1. §. ult. de jac-
tis, Lasso in rub. huius tit. n. 14, Altiatus n. 28, Mendoza lib.
1. disp. cap. 13, jur. tot.

Ex eadem forma colligitur stipulationem contractum
esse iuris civilis a Romanis introducendum, firmiori commercio
causa, probatur exq. fundamentis. Primum quia ex iure genti-
um solus et naturalis consensus sufficit, et producatur obligatio,
quod etiam valet in illis contractibus, quos ius civile approba-
vit, exhibi in emptionibus, locationibus, et similibus. Sed stipu-
latio requirit solemnitatem: non est iuris gentium: quod argu-
mentum ex eo sequitur, quod nihil inuentum est a iure genti-
um, quod esset sollemnite. Docent C. de finibus lib. 1. C. de fiduciam-
mitti, cap. 1. ad finem, Salvanus de v. s. h. tit. cap. 18, n. 12.

Secundo quia certum est esse aliquos contractus a iure civili
inductos, cum plerisque, et non omnes a iure gentium origi-
nem trahere doceamus in l. 1. de hoc iure §. de iust. et iure, et ius
autem gentium, instit. de iure naturali. Ad iuris dicit videri
conventiones esse iuris civilis. Ergo nec dicit sollemnitas esse iuris
gentium, sed distinguntur in l. 2. §. 1. de oblig. et act. Tertio
ab effectu; nam deo inducta sunt stipulationes, ut per eam
confirmarentur conventiones, quibus robur ius civile prestare
voluit propter multitudinem consensus, ne ex gravibus partione
homines detringuntur, et dixi supra n. 5. Sed absurdum est
dicere de effectu iuris gentium ab ipso iure gentium sequi. Er-
go dicendum est inventionem stipulationis fuisse a iure civili,
ut sentiant cum multis Aruald. ad Donel. lib. 1. cap. 26, licta.
B. S. Iulianus in rub. ff. hoc tit. ex n. 16. Trautman volumine
re selectar. disp. 27, thesi 1. Revard. lib. 2. varior. cap. 5. Richard.
in rub. instit. hoc tit. ex n. 15, Felicianus de solis de consensibus

LS

Iuris civilis. —
Probatur primo.
Ius gentium solus consensus
sufficit ad obligandum, non re-
quiruntur solemnitates.

Secundo.
Sunt contractus a iure civili
inducti, alii iuris civilis.

Tertio.
Ratio de qua inducta
sunt stipulationes.

In
im

Vo

Ro

Am

Sti
cont

arbitrarij casu 3 no et 21. Traven. in L. unigenitum 7,
 S. et deo, De pactis et ad fit. Et in litern iurando, ex n. 22 Cu-
 ida. lib. 12 quest. 2. Rep. in L. unigenitum 69, ad rei vindicat. et lib.
 28 Paul. ad dictum in d. unigenitum 7, ubi Bonch. et An-
 to. Fab. idem lib. 15 coniectur. cap. 1, et de errorib. pragmati-
 con. de deo, errore 1, Bernard. De auctoritate prudentium, cap.
 3, et 22 ff. Quis in bagruis dis. pp. iuris iuristi tit. 45 n. ult.
 et tit. 46 par. tot. Richard. in d. actionum 28, quest. 6, instit.
 de actionib. et ibi alii.

215

Sed in stipulationibus non tantum venit quod ex-
 pressè dictum est, sed extenduntur magis in apertiora verba
 contrahentium, ut valeant, s. piones 20, hoc tit. Item per 34, inter pretantur, et valent.
 de reg. iuris; unde interdum capiunt ex se ipsa dilatoriam, interdum capiunt ex se ipsa
 quamvis apposta a contrahentibus non sit dilatoriam 13 hoc
 tit. ad modum supra, et cogitatio non stipulationum recipere in
 demer. in d. si mihi 15, S. 1, et in. Reg. stipulationes 126 d.
 Trisoforus in fine, hoc tit. Ergo stipulatio laxè naturæ est et
 per consequens bonæ fidei.

19

Verba in stipulationibus magis
 tenduntur, et valent.
 Interdum capiunt ex se ipsa
 dilatoriam.
 Non contrahentium debet
 tendi in stipulatione.

Secundo sic argumentor: si aliqua causa potest dari
 generaliter, ex qua alii contractus sint bonæ fidei, alii stricti iuris,
 est, quod omnes contractus alio, ubi que obligatio sunt bonæ
 fidei: et enim ipsum, et rationi consentaneum, ut quod ego
 exigo ab adversario, in iudicio illi ostendam. Veluti si mihi, ex
 ipso, et sine mora rei mihi tradatur, et eadem debeo, ex-
 tate non potest si morosus sim in sciendo, quod dependam
 interelli: et generaliter si exigo, ut aliter mihi obligatus sit
 ad verum, et ipsum, sic similiter mihi debeo prestare obliga-
 tum, potest ex communi Richard. in d. actionum, quest. 2,
 n. 12, quod etiam militat in commodato, deposito, tutela, et
 similibus, ex quibus etiam stringuntur actiones directæ non ad-
 contractus, in omnibus tamen directæ, et certioria, per quos unicum con-
 tractus ante existunt, quod alter alteri præstari cogit. Nam contra-
 ctus actiones bonæ fidei sunt, ut docent recte contra Titomamum
 fidei sunt.

20

Secunda.
 Differentia inter contractus bonæ
 fidei et stricti iuris, et cur
 aliter sint bonæ fidei, alii stricti
 iuris.

illat. 4. *Sifanius in rub. noctit. n. 19, quamvis aliter ex-
pouerunt Doctus de iure belli et pacis, lib. 2, cap. 4, §. 7, et
Galbanus de restructe, cap. 16, n. 14.*

Sup
ing

18
Stricti iuris. —

Vo

Prima factio.
Quid veniat in iudicio dicitur.
Dei.

Ro

Illi quoque rigor, et forma stipulationis efficit,
ut sit stricti iuris, quod latius erit examinandum, quia tenu-
ter ab auctoribus tractatur, et quia vtilius, diffinitiusque est in
hac materia: videtur dicendum stipulationum esse bonam fidem
ex se. Primum, quia permissima de iuribus inter iudicia bo-
nae fidei et stricti iuris est, quod in illis venit non solum quod
expressim dictum fuit inter contrahentes, sed etiam id de
quo cogitauerunt, veluti si vendit, et tradit mihi domum,
et ego tibi pecuniam non solui, licet de iure dictum non
fuerit, tamen si morsus exiit, non tantum tenetur ad pro-
tium, sed etiam ad aduersas ex mora, quia prouabitur de-
bitum cogitare ut emptor, qui nullatenus gaudet re empta,
resartiat venditori debitum, ut peritudo casuras, l.
peritudo 6, §. ult. cum l. de negotiis gestis, l. qui per
collusionem 49, §. 1. et actionibus empti, l. quare 54, loca-
ti, l. curauit 5, C. de actionibus empti, sic similiter si ex iudicio dicitur
de i. de i. certum fructu, nec tibi solus, venit in actione interesse:
quia qui expresse perit in aliquo loco solvere, cogitavit per conse-
quens de iure referendo, si in illo loco soluit non fuerit,
l. in bono fidei 7, de eo quod certo loco. Per contrarium in actioni-
bus stricti iuris solum venit quod dictum fuit, nec ultra extendi-
tur iudicium, veluti si mutua dedi certum solvenda aliquo die
prescripto, nec de iure ex parte certum fuit, aduersus ex mora
non de iure, quia condemnatio excedere non potest dictum a
contrahentibus, l. B. C. de iure. Item dicendum est, si certo
loco pecunia solvenda sit, quia ex iudicio stricti non crescit
obligatio ad interesse, et circa quod fuit actione arbitraria, per
quam rigor stricti laxatur, l. 2. §. ult. de eo quod certo loco.
Quam diffinitam inter actiones bonae fidei et stricti iuris notant
Carrus in d. res. possessor, 2. parte, §. 6, ubi n. 4, Meno. s. de

Am

Quid in iudicio stricti iuris.

St
cond

Plurimum est stricti iuris.

Quinadua Pascuis Traditiones dicitur, thesi 7 et dig. 8, thesi 14, Quisemagius d. dt. 45, m. 55, per contrarium am-
tuum ex quo accipitur tantum obligatur stricti iuris et ut
vulgo docemur. Tunc dig. stipulatis est et thesi, ubi dicitur obli-
gatione ut probari potest ex d. de acceptationibus. Et acceptatio
soluit utrumque, quia stipulatis utrumque ligantur. Et
lata dicitur fidei est.

21

Hic tamen non obstantibus regarda et commu-

Probatur obligationem ut in iuris genis, per dicitur obligationem ex et stricti iuris est. Pri-
mo quia Justin. in Traditionum 28, iustit. Traditionibus omnia
iudicia dicitur fidei recurrent, sed non recurrent stipulatis nempe
fo. et stricti iuris. Recurrent autem omnes boni fidei actio-
nes communitate. et vera omnia est, quam per fletam et
communiter doctores sequitur Richard. in d. d. 28, quest. 9,
Sextus volumine selectar. dig. 19, thesi 2, libro 9, Qui-
semagius d. dt. 45, m. 55. Probatur etiam ex scripto loco
Ciceronis in oratione pro Roscio, ubi tradit fidei tantum et
est esse obligationis actus, id est stricti, mutuum, stipulatis
nempe et penitentiam: fo. ut mutuum et stipulatis stricti
iuris est. Differta etiam sunt verba Iurini Boetii com-
ment. C. in typica Ciceronis, ubi: in dicitur fidei iudicium iudicium
non stricta inter stipulantes stipulationes, sed bonam fidem
sequuntur. Ut notandum est autem nonnulli per stipulationem
fictitiam pro omnibus iudicium stricti iuris, quasi illa per i-
psum sit inter contractus huius naturae. Acinde quia Justin.
in Seneca, d. ad etiam C. C. in uxoris actione et in d. ad
cat autem 29, iustit. Traditionibus, ex prope factus stipulatis
nempe stricti iuris est, et faveat d. huius induxit, ut per cele-
bratur super restitutione dotis, vel per singulis intrinsece
dotium favore, quamvis non celebratur boni fidei sit, cuius
transformationis effectus eleganter explicat magister Grego-
rius meus dicitur. Tunc in d. d. ad etiam, quoniam: huius per ad. n.
8, et per aduersum eodem probatur ex d. dt. 45, m. 55, per
que dicitur ubi Justin.

Primo quia Justin. in Traditionum 28, iustit. Traditionibus omnia

iudicia dicitur fidei recurrent, sed non recurrent stipulatis nempe

fo. et stricti iuris. Recurrent autem omnes boni fidei actio-

nes communitate. et vera omnia est, quam per fletam et

communiter doctores sequitur Richard. in d. d. 28, quest. 9,

Sextus volumine selectar. dig. 19, thesi 2, libro 9, Qui-

semagius d. dt. 45, m. 55. Probatur etiam ex scripto loco

Ciceronis in oratione pro Roscio, ubi tradit fidei tantum et

est esse obligationis actus, id est stricti, mutuum, stipulatis

nam et penitentiam: fo. ut mutuum et stipulatis stricti

iuris est. Differta etiam sunt verba Iurini Boetii com-

ment. C. in typica Ciceronis, ubi: in dicitur fidei iudicium iudicium

non stricta inter stipulantes stipulationes, sed bonam fidem

sequuntur. Ut notandum est autem nonnulli per stipulationem

fictitiam pro omnibus iudicium stricti iuris, quasi illa per i-

psam sit inter contractus huius naturae. Acinde quia Justin.

in Seneca, d. ad etiam C. C. in uxoris actione et in d. ad

cat autem 29, iustit. Traditionibus, ex prope factus stipulatis

nampe stricti iuris est, et faveat d. huius induxit, ut per cele-

bratur super restitutione dotis, vel per singulis intrinsece

dotium favore, quamvis non celebratur boni fidei sit, cuius

transformationis effectus eleganter explicat magister Grego-

rius meus dicitur. Tunc in d. d. ad etiam, quoniam: huius per ad. n.

8, et per aduersum eodem probatur ex d. dt. 45, m. 55, per

que dicitur ubi Justin.

Secundo.
de Cicerone.

Tertio.
de Boetio.

Quarto.

Constitutione Justin. autem
et ex stipulatis de dicit
sunt. Deu est.

Quinto.

in strictis iudiciis non esse estimatorium litis ad arbitrium
 iurantis, sed taxatorium de veritate dicenda. Tandem quia
 licet in actione rei uxoris, quae ex parte fidei fuerit, s. fuerat 29,
 iustit. Houtonius. si estimatis rebus in d. l. m. dabit, facti in con-
 finenti commiserit, ut tantumdem estimat, res redderentur, par-
 tes ancillarum moriebantur pures maritum, l. si inter et, l.
 Hinc dot. l. p. mult. Si maritum, ff. de h. m. m. q. uia cum
 factum hoc non eximeret maritum ab omnimodo periculo, quod
 alioquin per estimationem verum verbum subit, l. p. m.
 q. 10, Hinc dot. l. estimatis 50, soluto matrim. equum arum
 fuit ut in compensationem periculi partes ancillarum ipi-
 si huc advenit. Verum enim est praedictam actionem efficere
 necesse debet esse deimant quamvis estimatis sint, l. cum p. 69,
 s. cum res, Hinc dot. l.onica, s. cum qui ex stipulata, l. de rei
 uxoris actione et per consequens uxoris manere, unde ad eam
 stricti iure partes spectare debebant, ut non sint instructe,
 l. p. 62, de h. g. h. t. Sed equitas temperavit com-
 munem ius, ut maritus pro periculo retineat partes in ac-
 tione rei uxoris propter optimam fidem, quando vero ac-
 tione ex stipulata petebatur dot, licet periculum ad ma-
 ritum spectaret, non retinebat partes, si extabant, peteban-
 turque ad uxorem ancille, sed uxori restituendi erant, cum es-
 sent ex ancillis dotales procreati, l. l. c. soluto matrim.
 quia in actione stricti iuris nulla potestas erat Iudicis ar-
 bitrari ex bono, et equo, ut praesentit Cuiac. in d. l. ut ac-
 curate docuit magnus p.ceptor meus Dominus Ramos
 in d. l. sed et si, n. 6. Hodie tamen bonae fidei facta est sti-
 pulatio pro dote, ut dixi supra n. 21, amaris retinebantur
 partes, s. s. cum qui. Contrarium vero quod nos servatur Praxis huius rei.
 ex l. 2, tit. 12, partita 4, quia Regi nostro antequam
 fuit mulierum favor, quam qualitas actionum bonae
 fidei, et ideo in hac parte partes restituntur uxori; in
 quo locus fuit doctissimus alioquin Covar. in practica,

Actio rei uxoris olim fuit
 in fidei.
 Recus debet estimatis, ma-
 ritus debet periculum licet
 factum ad iudicium, et de-
 o partes ancillarum jo-
 ius sunt, si petatur in
 actione rei uxoris.

Actio quando petebatur
 actione ex stipulata.

Int
du

Causa introducenda et signi-
ficationis.

Vo

23

Probatum ob effectum.

Ro

In actione ex stipulatione non
venit ut dicitur nisi a lite
contestata, aliter in ac-
tione exempta, et pro
sola.

iudicium strictum est, cui legis accomodari debet, ita de
regula leuia Aristoteles lib. 5. ethicor. cap. 10, Crasimus in qui-
liade, centuria 5, de legis 99. Ad stipulationem inuenta fuit cau-
sa conformandi et strictus ligandi nequa, quibus accedebat,
L. 5, d. conventionalis, hoc tit. Ergo debuit inducere exco-
nem stricti iuris, ut magis magisque obligationis vincu-
lum adstringeretur, ut excogitavit Cuias. in d. l. 5, hoc tit.

Et effectus differentiarum inter utrumque iu-
dicium idem sollemniter fundatur ex seipso. Primum ex l.
videamus 28, d. si actionem, cum duobus seipso de verborum,
ubi docemur in actione ex stipulatione non venire fructus
qui promissi, nisi a lite contestata, in actionibus vero exemptis,
et pro solis venire abie contractus, per differentia deducitur ex l.
Iulianus 19, d. si fructibus 10, d. actionibus. imati, iuncta l. si fructus
78, l. 1, hoc tit. notant Cuias. tract. 7 ad Afric. in l. si fructum
37, de usufructu, Richard. in d. si actionem, quest. 7, Trautle-
nus volumine Celestior. disp. 27, thesi 8, Bonel. de fructibus
cap. 3, addendus etiam Escobar rtho. et in hofiniis, cum ex-
tatione vlt. Deinde contractus boni fidei dolo dante in cau-
sara iudicis igitur iure nullus est. Et eleganter 7, l. si dolo,
l. 3, d. 1, pro solis. l. in causis 16, d. item relatam, l. in imo-
nibus. At vero dolo dante causam contractus stipulationis
non reddit illum nullum, sed posita exceptione illud, l. si
quis cum alio 96, hoc tit. d. dolo d. C. de iuramentibus sti-
pulationibus. primo instit. d. exceptionibus. docent classici, et
postquam Sifonius in d. l. 36, Leonard. lib. 2 varior. cap. 5, Ven-
tonia in epistolis ad Paul. epistola 9, expositione 4, n. 6.
Ita in actionibus boni fidei iuratur in litem, l. 5, l. in li-
tem iurando; sed in actione ex stipulatione non olet in litem
iurari, nisi quando in coetivis strictis iudiciis, l. l. 5, d. vlt. cum
l. seipso ubi Bonel. et lib. 26, cap. 8, et 10, ubi Cuias. l. l. 5,
Richard. ubi proxime, quest. 12, Trautlenus volumine 3, cele-
tar. disp. 27 thesi 8 cum duobus seipso ubi docent hoc iuramentum

Ant

Non vero stipulatio.

Ro
con

In iudicio boni fidei iuratur in litem.
Non in stipulatione

mens, quam sonus, l. non omnis 19, d. verb. crediti l.
 non aliter 89, d. legatis 3. Ex quibus fuit intel-
 lectus ad l. quodvis 80, hoc fit. Et docemur in amb-
 guo iuris sermonis, illud summum esse, quo
 magis stipulatio substat, et qui aptissimus sit
 contractus, ut post Accurs. et classicos explicat Ali-
 atus in d. l. 80, addendus etiam Petrus Fab. in l. in tes-
 tamento 12, d. reg. iuris. At vero ubi contractus va-
 let, tunc actio, quam producit, stricti iuris est, nec
 ea enim laxantur, siue adstringuntur, et aliquid fa-
 ciant contrahentes et perfecti contractu stipulationis
 obligatio stricti iuris est ut indicavit solus, quam do-
 cuit Sifanius in d. l. quidquid 99, n. 4.

Obligatio ex stipulatione
 semper stricti iuris est.

Maiorem operam ex postulat secundum ar-
 gumentum, et questio, utrum stipulatio sit contractus
 vltro, citroque obligatorius, ut emptio, locatio, societas,
 cum monetas, siue ex altera tantum parte obliget,
 ut mutuum. Sane ex vi et propria natura ex una
 tantum parte obligat, alter enim stipulatur, alter pro-
 mittit, ex quo unus est creditor, alius est debitor, qua-
 re inter contractus reciprocus non enumeratur in l.
 l. 19, d. verb. sig. ex accidenti tamen, id est ratione ma-
 terie subiecte potest aliquando esse vltro, citroque obligatorius. Si
 ergo ex propria natura stipulatio unum tantum ligat, curat-
 capitatio dicitur liberatio ab vtroque nexu? Accurs. et veteres, supra n. 20
 quos sequuntur Bonel. lib. 16 comment. cap. 21, Vuessembergii. Impugnatur solutio Et
 us ad fit. Et acceptabat. n. 1, Rongius alius ad rub. d. l. 19. d. verb. curat, et aliorum.
 vis ex n. 43 respondent intelligi. Et creditore, et debitor, nam
 cum dissolvatur obligatio utroque desinit esse talis et simul
 vtroque contingit liberatio: est enim obligatio quaedam in
 creditore, nempe ne mandus sit, argumento ex l. quicquid
 d. l. vlt. d. negotiis gestis, iuncta l. quodvis 9, d. l. 19, d. 5, d.
 administratione d. 19. Sed hoc solutio procepti est, quia

25
 Est ex una tantum
 parte obligatorius.

Ex accidenti potest stipu-
 latio vltro, citroque obliga-
 toria. Respondetur argumento
 supra n. 20 propositi.

cap. 28, n. 3, in fine. Hec sunt fundamenta, quibus probatur stipulationem esse contractum stricti iuris, quod quod nullum solui incurrere, licet sit omnium communis hęc doctrina.

24

Hęc prædicta parum obstant controversia; quo-

Respondetur superioribus num primo ut satisfaciendum distinguitur est contractus ipse et ab obligatione, quam inducit; quia ut contractus va-

Disparitas inter contractus, licet verba latius recipiantur, et ex mente contrahentium accipiunt interpretationem, in p. c. 10, quod inter contra-

Verba interpretantur, ut va- hentes aroximiliter agebatur; quia in talibus verbis ita

interpretanda sunt, ut aliquis operentur, l. si quando 109, de legatib. l. late Barbo. axiom. axiomate 222, n. 11 cum seqq. Ex quo auctores nostri inferunt interpreta-

In habitatione domus, vel annuitate eius comprehenduntur axes, et familia.

tionem ad d. l. si stipulatus 111; hoc tit. ubi qui stipulatur ut sibi liceat aliqua domo uti, vel in ea agere per illam viam, quam vis cui solius meminerit, tamen latius verba accipiuntur,

primo ut contineant uxorem, quæ est domi sociæ, sive sociæ sociæ, ut Aristoteles inquit lib. 1. politior. cap. 2, et in l. 1. de ritu nuptiar. l. aduersus +, C. de crimine ex p. l. t.

hereditati, ex quo in actu domus cum marito compre-

henditur in l. cothonum + d. l. 1, aliq. que personæ familiares in l. 1. seqq. De actu et habitatione, item in actu thimoris comprehenduntur serui, et omnes, qui nomine eius e-

unt per fundum ad opus rurale; alioquin si verba stricte ut sonant accipiuntur, inmutabili, et damnosa est et sti-

pitatio, cum axore et ministris carandum esset, ut inuenerit Petrus Surdus, de adimentis tit. 9, quest. 16, n. 60. Me-

noch. consilio 122 n. 48, et consilio 373 n. 8, Barbo- sa ubi proxime. Sic etiam si stipulatur ab homine res-

tem, quæ solent ubi, multib. etiam debetur, si illa de- guntur artes fuit, d. l. si michi 110, l. 1. hoc tit. Cuiac. in l. inter stipulatum 83, l. 1. hoc tit. Petrus Fab. lib.

De stipulatione testit.

In verbi potius inspicitur l. testamentum, cap. 15: in verbi enim potius inspicitur mens, quam sonus.

279

firmum appellabant, quasi descendens attingite, sive firmus
 ut bovis, illa enim pars robustissima est, ut Paulus do-
 cuit lib. 5 sententiar. tit. 7, §. 1, Justin. princ. instit. heredit.
 Sed Varro lib. 4 de lingua latina derivavit ab *stipite*, sive sti-
 pando, et observo *stipandi* verbum significare pro metapho-
 ram addere firmitatem; cum enim proprie significet com-
 ponere adgerere ligna, et quascumque res, quae suo
 ordine collocantur; pro translationem significat animum a-
 liti adiacere, ex quo utrumque vocabitur, ut ex Oratio lib. 2,
 satira 3 prope initium recte docet Turnebus lib. 9 adver-
 sariorum, cap. 6. Sic *stipula* qui negotio adicit *stipulatio*-
 nem, *stipulat* illud *stipulatione*; et sic evincam proter nos-
 tros non distare inter se, utramque allusionem, de qua
 late varieque loquuntur Cuiuslibet in verb. nostri tit. acc.
 2, Sifonius in verb. ff. eodem n. & Thall. lib. 14 ad Do-
 nel. cap. 36, littera F. Joannes Tringoni in etimolo-
 gico verbo *stipulatio*, Federicus Lindenbrogius in glosa-
 rio H. antiquar. verbo *stipulas*, Valerius lib. 2 illust. tract.
 3, cap. 1 n. 2.

Ex quo apparet firmam stipulationem esse vocabere
 neque quibus apponebatur. In primis ut dixi supra n. 5
 adhibebatur pacto modo, quando contrahentes volebant sti-
 pulatione pacti; quia confirmata neque actio ex contrac-
 tu stipulationis oriebatur, eleganter Paulus lib. 2 senten-
 tiar. tit. 22, §. 2, Jurisconsultum 7, §. quod fere 12, de pac-
 tis, l. puto 27, cum litig. C. eodem tit. l. pacto 15, ff.
 de transactionib. et in aliis multis locis confectis ad Tribiano
 n. 3, Douello n. 12 in Lindenbrogii Ad. 19, C. de pactis,
 Valerius in epistola ad Fab. epistola 3, expositat. 4 n.
 19, Fab. ad eundem, epistola 4, responsio 4, n. 16. Etiam
 adhibebatur donationi, quae a promissione incipiebat, pri-
 ma cum ante Justin. in l. 1. quis 35, C. de donationib. §. 2,
 instit. eodem tit. promissio simplex de donando non
 27
 quibus negotio accedat
 stipulatio.
 Pacto modo.
 Donationi.
 Nam promissio simplex de
 donando non producebat acti-
 onem.

Imaginetur interpretatio
L. 11.

verba nexus et vinculi tantum ad obligationem referuntur,
princ. instit. de obligationibus. l. 3. de oblig. et act. Regl.
Londus etiam est nouissime Bartolomeus Quisius lib. singulari
interpretationum, cap. 27, qui consuetam l. 2. singulariter accepit
de acceptatione, que liberantur duo rei in solidum obligati, nichil
in inscriptione iuratum, que est Theoretici lib. 2. regular. ex qua de-
sumitur etiam l. 1. de duob. reis: et deo cuberat Tribonianum,
qui singularem regulam pro generali definitione acceptationis
nobis obtrudit: sed hoc explicatio nec menti L. 1. nec eius ver-
bis quadrat, quia si de duobus reis loqueretur, non diceret com-
petere utriusque liberationem, sed ambo res, inter se quod in-

Imaginetur alia Reuoc-
tione Historiam.

conjecta est interpretatio. Ideo Reuoc. in l. 1. nihil de Reg.
iuris et Historiamus lib. 1. observat. cap. 28. illa verba non ac-
cipiunt generaliter ut semper acceptationis liberet ab utroque
nexus, sed aliquando, veluti in acceptatione Agriana in qua
per stipulationem promittitur, quod ex alio contractu debita-
tur, liberaturque res per illam a duplici obligatione, veteri,
et noua. L. est autem 3. instit. quid. modis tollitur oblig. Un-
de resultat interitus duplicis nexus: — De eam hoc explicatio
non conuenit verbis L. 1. qui non loquitur de duplici, sed de
utroque nexu. Quare Cuius lib. 5. obseruat. cap. 28. nichil
non explicat, supponit agi de quacumque stipulatione,
etiam de ea, que potest sub se comprehendere obligationem
utro, utroque: veluti si vendidi prec. tradidi domum et vin-
ditur non soluit pretium, vel si duo socii iniuciam sibi tene-
bantur, et ab omni arbitrio, uniusque ratione solent liberari
per acceptationem: necesse est, ut iniuciam promittant
que parte debent, et iniuciam stipulentur, que parte cre-
deret sunt; et tunc utriusque contingit ab eorum nexu solutio.
Hic intellectus in se verus est, sed tamen explanatione indiget,
que ex leg. inspectione dilucide apparebit.

Amplius solutio Cuius
ii.

Amplius solutio Cuius
ii.

25
Notandum omnib. nomen a robore, sine quod idem est ab stigulo, quod veteres
negotii accipere digis-
laborem, sed distincto mo-
do, et effectus. —
Etymologia stipulationis.

Notandum quod est stipulationem contractam fuisse

Bonel. ad eundem tit. cas. qui sit vis transactionis,
 Cuius in l. 2. et 4. eodem, et ibi Fruct. Tab. Eodem ratione
 fit ut adiaceret contractibus innominatis, et magno quidem effe-
 tu; nam licet ex eis agi non possit, nisi prius adimpleat id qui
 agit, s. iuridicum 7, l. 2. De pactis, innaturalis 8, De prescrip-
 ti verbis, si stipulatio adiicitur, statim agi potest ex contractus
 stipulationis, l. 3, C. de remum permutatione, l. si dominus
 8, De prescriptis verbis. Item in his contractibus licitum est
 statim rescire, vel si qui impedit ex sua parte, l. si pecu-
 niam 8, De condic. causa data: adiecta vero stipulatione
 numini licet a contractu recedere, s. iuda 8, C. de tit. Quod
 qualiter accipiendum sit dixi lib. 2. periculor. sectione 9
 cap. 5, n. 10, sic similiter quatio socii, aut coheredes hese-
 statum vel rem communem dividebant iuda pactione,
 ut simplex pactum inefficax esset, ut in l. cum progonas
 26, C. de divisione 45, ff. De pactis, l. si divisionem 18,
 C. fam. eriscunde 9, adiciebant stipulationem, ut efficax
 esset conventio de dividendo, l. si fractes 7, C. communia
 extrinseque iudicis, C. tale pactum 40, s. post divisionem,
 de pactis, l. qui Romae l. 2, s. ult. hoc tit. Iam in d. l.
 cum progonas, n. l. 2, Cuius lib. 2. responsor. Res. in l.
 ult. fam. eriscunde.

Contractibus innominatis adiacetur stipulatio, et vis
 efficitur.

Nam iudicis communi
 dividendo, et fam. eriscunde
 9.

Et quod magis et adiciebatur stipulatio

etiam contractibus nominatis, et negotiis per se firmis. Sic
 contractibus locationis adiectam tenuimus in l. si a colonis
 ff. locat. s. iuridicum, l. ad eo 41, De contrahenda ungt. soci-
 tatis in l. duo 7, pro socio, iudicis in l. stipulatio 125, s.
 Crispianus, hoc tit. quos omnes firmos esse nemo est qui
 dubitet. Si pari autem ratione, vel causa adhibebatur,
 vel ut adiaceret, aut detraheret aliquid ex primitivis con-
 tractu, vel ocha causa confirmandi; erat enim stipulatio
 generalis clausula omnium negociorum, per quam ex
 prius prestabatur consensus, ut in l. electa 20, l. sub.

Adiebat etiam contrac-
 tibus nominatis
 ut locationi, emationi,
 iudicis, iudicis.

Quia causa stipulatio adiacetur.

Stipulatio erat generalis
 clausula omnium nego-
 ciorum.

esset effectus, consequens fuit, ut qui ex donatione obligari
 solebat promitteret per stipulationem d. l. si quis 25, d.
 et si quidem 5, l. 2, cum quibus 22, l. qui ad quod 33 de
 donationib. l. si quis 24 et seq. de stipulatione, l. si ita 25,
 d. ea lege, hoc tit. Unde actio ex contractu stipulationis
 dabatur ad donationem implendam, nullus enim alius con-
 tractus propter stipulationem inveniatur in illo nego-
 cio. Ex quo ex sonitur facile tex. in l. liberalitatis 16,
 de usuris, ubi docemur usuras non dari ex ~~actio~~ dona-
 tione facta stipulatione, quia sine stipulatione, sine nu-
 da sollicitatione celebrata sit, ultimum negocium in-
 ne fieri est, ut usure veniant ex mora, notantur Cuiac.
 lib. 10 observat. cap. 28 et lib. 29 quest. Prop. in l. Fich-
 us 27, de donationib. Qualis ad Bonel. lib. 19, cap. ult.
 litta. C. Gifanius in rub. hoc tit. n. 25, et ad tit. de do-
 nationib. n. 20, Tractatus vehementer 2 selector. Disp.
 19, l. huius litta. F.

Explicatur textus in l. si quis 25, d.

28

Transactio et hoc dubio.

Quae non nascitur actio.

Qui ex sua parte implevit ho-
 dit actionem propositi vir-
 tit.

Stipulatio ei ad iudicatur, et
 tunc nascitur actio.

Transactio similis est pacto nisi quod haec
 obligantibus interponitur de re dubia et lite incerta
 l. 1, de transactionib. Paulus lib. 1 sententiar. tit. 1, d. ult.
 itaque cum transigentes vide possidebantur, transac-
 tio non producebat actionem, l. 2 ff. de quod acta 28,
 C. de transactionib. l. divisionis 45, de pactis, l. divi-
 sionem 15, cum si vero, C. fam. eriscundus. Quod si o-
 mus ex parte sua implevit, alter tenebatur actione
 propositi viris ad implendum ea negotia contrac-
 tu donatione vel pacto alterius, l. divisionis 45, l. in
 traditionibus 48, de pactis, l. cum nota 6, l. si pro-
 fundo 33, C. de transactionib. Igitur ut statim se ob-
 stringerent transigentes in vicium sese stipulatione obli-
 gabant, huc in 6, C. hoc tit. l. 2, l. Aquiliana 4 cum
 alii, de transactionib. notant Bartol. et Iaso in l. ubi
 pactum 40, C. eodem, Gifanius in d. l. de quod acta

imitatur, ut notant Bartol. Casanovus, et
 Jo. Annius in d. l. 29. Item quod debetur ex conditionali Inconditionali stipula
 stipulatione, si dum pendet conditio, decedat creditor, ad hunc spec. transmittitur
 hunc spec. transmittitur, ad quos transit integra illa pec. ad heredem.
 Et notum in ius, quod in auctore radicata fuit. Si ex conditiona-
 li stipulatio. Si filius 78. Et hoc fit ad si fructum lega-
 ti conditionalis, quod ad heredem legatarii non transmittitur, si ille pendente conditione decedat, l. si legata 18.
 Et reg. iuris. Si per diem 5, quando dies legati cedat. Et stipulatio adiecta legato
 qui si stipulatio ab herede fiat ex dicto Pretoris de quibus conditionali non trans-
 mittitur ad heredem.
 Tandem legato sub conditione relicto, et interim legatarius
 stipulator decedat, evanescit utrumque, l. l. si quis 14,
 ut legato nomine caveatur. Ergo quia stipulatio
 amittit primum effectum et sequitur specialem cau-
 sam legati, quando eius confirmandi gratia intro-
 ducitur, dicit Richard. in d. Si ex conventionum n. 13, Jo.
 Annius in l. 2, si in annos 16, n. 3, ad l. salutem. Alia exempla
 veterum possunt in legatis ex l. si legati 56, de legatis l. si si
 fuit 57, vers. propter, ad l. eum. Nichil. Denique si causa
 stipulatio adiecta
 stipulatio adiecta est, et accedit stipulatio ipsa etiam est respectu privilegiorum,
 privilegia, huiusmodi 17, vers. pami. Et red. auctoritate ipsa etiam privilegia
 iudicis concedendis: Et etiam privilegium retinet, quod dixi-
 tus retinetur, quam naturalis causa. Ex quibus ita notant
 multi, quos adduxi lib. 2. consuetor. sectione 3, cap. 5, n. 12, qui-
 bus addidi sunt Rodriguez et Annus reditus lib. 2. quest.
 18, n. 16, Dominus Sotelo de protectione regia, 3 parte, cap.
 1, n. 32.

Deinde ut ad qualitatem boni fidei accedam, sum-
 ptus eleganter ex l. l. p. altissime 19, ut legator nomine ca-
 veatur, ad cuius intellectum annotandum est, actionem ex
 testamenti, quae pro legato competit, habere aliquas dotes 60.
 ut fidei, quia ex herede et fructus in illa veniunt, potius
 nam, l. in iustis 24, l. si servum 5, de legatis l. iuncta
 stipulatio sequitur na-
 turam iudicis boni fidei.
 In actione ex testam. ve-
 niunt actus ex mora

crediti, l. qui Romae l. 22. quibdam bocht, l. iuris
 gentium 2. d. quod sine l. 2. pacti, et mox maiori fieri
 causa, et solidior probationis referantur ad scripturam, ut no-
 tatur supra n. 5. Itaque contractus, qui solo consensu profici-
 unt maiore solemnitate perhibentur per stipulationem;
 et tunc dicebatur rogare unquam, d. l. ab eo 4. Plautus in
 capitulis, ibi, roga unquam, et mutuum pecuniam rogare
 quod. In eadem lib. 9. de beneficiis, cap. 8. Ex quo facile
 exponitur locus eiusdem Senecae d. lib. 3. cap. 15. ibi: stipulam
nulla stipulatio unquam creditori obligaret. De hac enim
 confirmatoria stipulatione loquitur, non de stipulatione e-
 strictivis, & duplici, quia per hanc e converso venditor obligatur emp-
 tori, notat Brissonius lib. 6. de formulis in princ. Cuiac. lib. 3.
 de Verborum Significac. in d. 1. ad co.

Contractus ex consensu ma-
 iore solemnitate perhiben-
 tur stipulatione.
 Quod est rogare unquam mi-
 mutuum.
 Ex quibus locus Senecae.

33

Stipulatio confirmatoria
 sequitur naturam actus,
 quem confirmat.

Ut autem sit mea sententia stipulatio omnino
 confirmatoria contractus nominati, eius naturam, et quali-
 tatem per omnia sequitur. Sicut hoc primo communis
 est actus, qui inveniunt quibusdam dixerunt, sed fecerit
 ab illi intellecta, quam dico cum cura fundati tertis
 nixu, quia enim eam progressi in hac academia nostris
 studis. Primum sic argumentor: stipulatio sequitur pri-
 mordiam causam actus, cui adhaeret, quia causa prece-
 dens non immutatur ab stipulatione; s. si actus habet qua-
 litatem, illam etiam sequetur stipulatio. Antecedens mo-

Qui est ex donatione condatur l. 29. exemplis. Qui ex causa donationis debet in
 unquam facere potest.

quantum facere potest convenitur, et non amplius, l. ma-
 gis 84. de iur. matrim. l. qui ex donatione l. 2. de dona-
 tionis. l. inter eos 19. d. ult. Cum ex causa 30. l. Throni-
 us 21. de hereditatum 49. cum l. seq. de re iudicata, l. si si-
 fici 99. de nonationis. l. Dicus Pius 28. de res. iuris.
 Ad qui donationis adicit stipulationem non in plus con-
 venitur, quam facere potest, l. qui id quod 99. de donatio-
 nis. Ergo quia stipulatio primordiam causam actus

Qui donationi adicit sti-
 pulationem, convenitur in
 quantum facere potest.

igitur crediti futuro in potestate habet, ne accipien-
 do se ei obstringat. Ex quibus verbis infert Donat. ibi
 n. 3, et 4, si ~~ipse~~ ~~ipse~~ futuro numerationis tamquam
 propter causam finalem quis promittat, et postea
 pecuniam non accipiat tunc ipso iure tutum esse,
 ne indigere doli exceptione, quamvis procedens causa
 mutui stricti iuris sit. Verum quamvis abspiciendo
 multum me tulerit hic scripsit, hodie Faillimus
 mihi videtur: quia Paulus non dicit, non obligari qui
 pecuniam non accipit; sed obligari efficaciter qui
 accipit, in potestate habet ne accipiendo se ei obstrin-
 gat, quod si non accipiat, efficaciter quidem non obli-
 gatur, quia numeratio pecunie est que implet sti-
 pulatum, l. si ita 6, §. 1, l. cum 6, §. 1, de nouat.
 Sed opus est ei doli exceptione, d. l. 2, §. circa: nec contra-
 rium potest colligi ex cit. lictura, quam sic accipiunt
 ibidem Castrensis n. 2, Iaso n. 20, Anto. Tab. in ratio-
 nali, Costa in l. si ex cautione, verbi si ex causa sine
 qua, n. 7, ex aduerso si stipulatio ab ipso iure pro-
 dita sit ex causa doli, nec matrimonium sequatur,
 uariet, et roer, aut futura uxor ipso iure tuti
 sunt, l. stipulationem 22, l. nonnuptendo 42, §. 1, de
 iure dot. facit tex. in l. plurimumque 20, §. si ante
 eodem titi ratio est quia causa doli est bona fidei, l. et si
 deo 21, soluto matrim. l. si cum Cornelius 82, de schu-
 tionib. §. fuerat antea 29, instit. de actionib. Ideo qui
 a ex causa doli stipulatur ex bona fide nec tantum
 ad verba attendi debet, quantum ad id, de quo tacite,
 inter contrahentes actum fuit ut in causa doli
 hi probat tex. elegans in l. etiam quia 4, §. huius rei
 2, de pactis. Agitur autem uelut sub quadam con-
 ditione, ne dos petatur, nisi matrimonium sequatur,
 qua defecta, defuit ipso iure stipulatio, docent,

Stipulatio doli si in-
 stip non sequatur, con-
 nescit.

Causa doli est bona fidei.

Instipulatione causa
 doli non tantum verba que
 autem mens contrahen-
 tium attendi debet.

Pet. vlt. de iur. et fruct. legator. Jo. si stipula-
 tio iuxta conditionali legato ab herede gestita sit, pignitur
 in d. d. B an recipiat incrementum iururam, et fructum
 ex mora: et respondet Ches. recipere; igitur quia bonae fi-
 dei est propter causam presentem, alioquin ex et tale in-
 crementum non reciperet, ut dicitur probat. tex. in l. r. d. ca-
 nus 98, §. si actionem 7, de iur. Secundo cum l. iac-
 lib. 23. F. Iuliani expando. tex. in l. 3. de man. iactat 5, de
 collat. bonor. et prius nota exceptionem doli inest ipso iure
 bonae fidei contractibus, id est iudicium assumptum posse cog-
 noscere de exceptione doli, quamvis in formula conve-
 nientia non sit, sed et si et soluto matrim. l. d. i. m. 84,
 §. d. i. reman. 5, de legat. l. 1, §. C. de exceptionib. §. mit. 70.
 Ubi filium emancipatum praeteritum promissio per stipula-
 tionem ceteris fratribus de conferendis bonis tamquam he-
 redem futurum: postea repudiavit bonorum possessionem:
 fratres nihilominus agebant in illum actione ex stipula-
 tu, ut bona conferret: queritur an effectus sit stipulatio?
 et respondet Ches. fratrem ipso iure tutum esse. Cum e-
 nim causa finalis promittendi fuerit agnitio bonorum
 possessionis, et hoc defecisset, consequens est, ut dolo re-
 tant fratres, si ex illa promissione agant: cui stipula-
 tionem cum inest exceptio doli, ut ceteris bonae fidei iu-
 diciis, qua causa conferendi bonae fidei est, l. 2. §. de illis
 2, l. si quis 5, §. vlt. de collat. bonor. efficitur, ut ipso
 iure tutus sit, qui curit, quamvis alioquin sine
 causa celebrati illi debeant opposita doli exceptione,
 quia stricti iuris sunt, l. 2. §. circa 3. de doli mali ex-
 ceptione, Cuius. ubi proxime, Mendoza lib. 1. de sp. cap.
 4, a n. 45 cum aliis, quos refert doctissimus Thea de
 actione iur. et act. tit. 1, quest. 4 n. 22.

Exceptio doli inest ipso iure
 bonae fidei contractibus.

Stipulatio sine causa elidi-
 tur per exceptionem doli.

32

Explicatus tex. in l. 30, de
 reb. creditis.

Nec obstat tex. in l. qui pecuniam 30,
 de reb. creditis, ibi: qui pecuniam creditam accipiturus

240
D est sine exceptione cause, non nisi mandantur
executioni, quam a creditore causa approbata sit:
Ceterum si causam continent statim mittitur man-
datum executorium; quod si reus alleget causam
falso enunciatam fuisse, debet illud probare in
termino oppositionis, alioquin condemnatur, et
quo late, et videtur l. 1. d. de i. i. quest. 4. per totam,
maxime ex n. 21, quum pro multis laudate
esset.

34
Ad ad fundamenta precedenti doctrine refer-
tar, no ea etiam ex secundo tex. in l. venditor 19, l. commu-
nia venditor. Vn qui habet dux fundos maritimos, cui unus fidei sit boni f-
alterum vendit, alterum retinet; in venditione pro-
tium appositum ne contra suum fundum piscatio firma-
nia exerceatur, id est ne producerentur retia fundum
suum versus, quamvis admitat Chis. servitutem ma-
ri non potest imponi
si imponi non potest, quia omnibus patet per naturam servitutis, quia omnibus pa-
l. 9. d. de serv. dicit. S. et quidem in fit eodem fit: tamen
propter bonam fidem conventionis pactum tenendum
et vel actione ex uncto, si unctio nudo contractu ce-
lebrata fuit, vel actione ex stipulatu, si contractus a-
dicta fuit stipulatio. Exponunt tex. Fab. in rationa-
li, Cuiac. tract. 8, ad Episc. in l. si Titius 24, de argu-
mentis verbis, et tract. 9 in l. cum essent 33, de summi-
stros rusticorum. pro. et lib. 67 Pauli ad Edictum in l. com-
petit 16, l. quod si aut clam, et nos aliqua diximus
lib. 2 postulacione actione 4, cap. 2, n. 6, nunc vero con-
tra quod quidem sensus est hoc propositum, sic illum
extendo. generaliter Vp. ait, pactum tenendum et
se propter bonam fidem conventionis, et max de ac-
tionibus ex uncto, et ex stipulatu loquitur, Jo. arri-
que inest bona fides, cum illa sit in utroque contrac-
tu causa servandi pactum, et observat, licet strictim

consequentiam deducit: si res stipulatio nihil adicit,
vel detrahatur precedenti contractui per omnia eius natu-
ram, et qualitates immittatur.

244

96

Quando stipulatio sequitur
naturam contractus cui ad-
heret, et quando non?

Venditor tenetur emptori,
si res vincatur ad preti-
um, et interesse.

Interesse et incertum.

Cum introduceretur stipula-
tio duplex.

Sicut nec stipulatio em-
mittatur, quia con-
tur.

Stipulatio vero, quae detrahatur vel adicitur pre-
cedenti caute, illius naturam non immittatur sed pro-
pria et propria qualitate iuribus censetur, veluti:
si potnam adicit, ut proxime dicendam vel si incer-
tam, quod in primitiva actione veniebat, taxat pro-
finita quantitate: ut si gratia, si rem vendidi tam-
quam meam, et postea evicta fuit emptori tenetur ac-
tione ex empto, ut reddam illi pretium et id, quod in-
terest, l. ex empto 11, in princ. et d. s. segg. Et actio-
nibus empti, et autem quod interest incertum est, l.
C. de sententiis, quae pro eo, quod interest proferun-
tur, l. quatuordecim 24, de reg. iuris, d. ult. in hunc modum
fit: Si res succedat stipulatione duplex, per quam
venditor promittit emptori partem, et alteram
tantum nomine interest, si res evinceretur, l. ser-
uum 4, de actionibus empti, l. 2, et 2 cum multis,
de evictionibus. l. 56, tit. 12, partita 3, l. 32, tit. 5, par-
tita 5, aliquando triplex, vel quadruplex eadem
ratione promittitur, l. idem 56, de evictionibus.
Quod nos tamen non solum promittit, sed si
omittatur, promissum non curatur, ut notat Gre-
gorius in d. l. 32 gl. 2a et ibi Firmosilla, quam
vis iure Romano contrarium observaretur, l. si
si nollit 21, d. quia assidua, de solutio dicto.
Ex his sequitur actionem ex empto pro evictione
esse bonae fidei; et actionem ex stipulatione duplex
esse stricti iuris, quia aliquid adicit actioni ex
empto, notant Cuiac. tract. 8 ad Afric. in l. cum
forte 44 de actionibus empti, et lib. 7 quest. 2. Pap.
in l. ex mille 64, de evictionibus. Doul. lib. 13,

Joannes Seldenus lib. 1. maris clausi, cap. 14, pagina
mili 98.

35
Quisus probatur superior
doctrina ex l. 71, pro socio.

Expendo etiam tex. in l. duo 71, ff. pro so-
cio, talis est species. Duo contraxerunt societatem, ut
grammaticam docerent, et salaria inter se dividerent,
et non contenti nudo consensu, quo perfectus contrac-
tus societatis, adiecerunt stipulationem his verbis:
hec que supra scripta sunt, ita dari, fieri, neque ad-
versus ea fieri: si ea ita data, facta non erunt tunc
viginti milia dari. Quisitum fuit, si adversus stipu-
lata factum fuisset, an actione pro socio experiri
posset, qui pro sua parte impleverit. Paulus distin-
git, vel stipulatio facta fuit animo confirmandi pre-
cedentem contractum, vel animo novandi. Si intro-
sit novandi animus, tota ~~stipulatio~~^{stipulatio} translata cen-
tetur in stipulationis contractum subsequutum, et per
contemptus agi non potest actione pro socio, sed ex
stipulatione. Non videtur tunc primum memorum
distinctionis sed ex secundo videtur mihi clara deci-
sio illius; quod si interposita fuit stipulatio animo
confirmandi, manet primitivus contractus et pro
socio agendum erit. Quia illa verba, et que supra
scripta sunt, ita dari, fieri, sunt generalia, l. iuris-
dictionum 7, §. quod sic 12, de pactis nec mutant con-
tractus naturam, sequuntur vero verba, si ita data, fac-
ta non erunt, viginti milia dari, reformat, et novam
faciem sustant contractui forma adiecta, quare no-
vatis induitur, l. stipulatus 4, de usuris, l. 3, §. l. l.
pignora 28, de actionibus empti, l. quere 54, §. 1, locati,
Brissonius de solutionibus lib. 2, tit. de novatione post medium,
Picard. in tract. de mora ex n. 182, Donel. lib. 15 comment.
cap. 2, Anac. Sifonius, et ceteri classici in l. obligationum
44, §. ult. de oblig. et act. Ex specie antecedenti hanc

actionum arbitrium, de quo agitur in illo titulo non
 habere locum in contractibus bonae fidei. Debiti si ad
 di et prosum schuies. Florenti; l. i. in c. 1. §. 1. com-
 modati, l. 3. §. 1. si per venditorem; et actionibus empta-
 rii, nam utigi supra videtur, postea vero in d. h. nec
 contra saltem, si tamen ab eo loco traditionem se
 quitur. Et si istud sit, hac actione arbitrium erit. Ita
est lectio Florentina, deducuntur ad istos. Ita argumen-
tum: ecce est a p. elatio adiecta fuit emptio, et
tamen eius causam non sequitur: qd. etia sed peni-
us apponunt, quia in d. l. i. nihil tale dicitur, tan-
tum si in illa continetur in re contractum bonae fidei,
et si obligationem per se et independenter consideratam,
sed Bartolus, Castrensis et alii antiquiores laudati a
Jasone in d. l. 7. §. 1. et alii. in re. C. de traditione
videtur. et in l. 1. rub. nostri tit. ex n. 1. q. 1. quoniam
no senserunt, excusandi sunt, quia vultus Codicis,
quibus adhibetur no traditum habent conductu-
rum, et existimantur conducere ibi significare con-
tractum conductionis, quoniam de qua non significat
et, nisi comportare, Cuius. vero in l. 1. C. hoc est. Tab.
et Donel. in d. l. 7. qui ad istam Florentina lectione
excusationem in errore tam manifeste non noceant
tur.

Opunt sup. p. 1. ex. in l. 3. Et in d. cond. in ven-
 ditione, quod dicitur in generalis repta, emptio, nec
 nec consensus constituta, catanis conveniendi, h. 1. 1. 1.
 emptione, et de pactis, l. 1. C. quando licet et ob emptio-
 ne discedat, l. 1. §. 1. de re. p. 1. 1. Deinde dicitur
 si in re acceptus, et ob emptio, et postea restant an
 in ab emptio, an liberetur si in re, quoniam verba
 acceptus sit, et respondet. h. 1. liberato suo ministerio
 esse iure liberari si in re, quod clarum est, et in

30

Explicit lex in l. 3. et
 recedenda vendit.
 Emptio non consensus di-
 scitur.
 Liberato no principalis
 esse iure liberatus, de-
 scitur.

cas. 2, et ibi Covall. lictor. F. Armaia lib. 3 c. b.
 Aruat. ca. 1, s. 2, et n. 58, Carranza de surbe
 ca. 2, n. 18. Unde recte inferunt in actione ex empta
 bonitatem rei, quam habebat evictionis
 tempore; quia equum est, ut ratio habeatur tem-
 poris, quo ablata fuit emptori; ne plus, vel mi-
 nus contequatur, quam si vera ex ipsa re esset ha-
 biturus, l. evicta 66 et 70, de evictionib. Sed in ac-
 tione duplex id tantum venit, quod erat tempore
 venditionis, non quo res evincebatur, l. bonitatis
 13, eodem tit. Inde in concordiam reducuntur
 tex. in l. si proferant 42, et l. seq. cum l. novae
 96, eodem tit. et tex. in l. ex mille 64 cum l. ven-
 ditor 66, s. ult. eodem tit. l. si Titius 43 cum du-
 ab. l. seq. de actionib. empti, l. cum qui 90, s. 2,
 de arborib. Ex quibus perspicua differentia collig-
 itur inter utrumque actionum, ut notant proxi-
 me laudati.

Sic quoque quando stipulatio interponitur no-
 vandae animo, et ut discedatur a prima obligatione, non est
 dubium, quin inchoet, et in se transferat alterum con-
 tractum, idque in sua propria, et pecuniaria natura con-
 sideranda est, l. si, s. ult. l. si ita 6, s. 1, cum l. seq. de no-
 vationib. qui tex. a contrariis sensu expenduntur, ut ex is-
 tis constat, sed et illud ex eis stipulationem adiectam mu-
 tuo centeri propria sua natura, quod habet elegantem
 rationem, quia uterque contractus stricti iuris est, et co-
 nam, eandemque conditionem debi. proderit, quare ni-
 hil refert, ut servat propriam naturam, et sequatur na-
 turam contractus confirmati.

Videamus nunc quid adversus hanc opini-
 onem opponant contrarii assertores. Primo ponunt tex.
 in l. in bonis filii 7, de eo, quod certo loco, ubi docet Cui.

In actione ex empto venit
 bonitas rei.

Non in actione duplex.

Hae differentia explicantur
 aliquid iter.

37

Consignatio adiecta a-
 nimo novandi, suam na-
 turam retinet.

Stipulatio adiecta sicut
 sequitur eius naturam, et
 cur.

38

Explicatur tex. in l. 7, de
 eo quod certo loco.

addit, vel detrahit precedenti contractui, quia erit
stricti iuris, et inchoabit in propria et peculiari na-
tura. Ergo male opponunt, quod Ulp. non dixit, mi-
mo stipulationum esse confirmatoriam, deinde ex-
ceptionem esse opponendam.

245

Ex his tam longe petitis facile explicatur tex.

40

in l. de acceptationibus, quum exponi supra n. 25. Di-
finitur enim acceptatio, ut est solutio, et distractio cuius-
cumque stipulationis: cum vero stipulatio multoties in-
terveniat super emptione, et venditione, locatione et con-
ductione, et societate, qui sunt contractus boni fidei, et
alii, citoque obligatorii; consequens est, ut tunc utriusque
contingat ab eodem nervo solutio, ut dicitur diserte in l.
alt. de acceptationibus. Si replicetis, quod tunc stipula-
tio boni fidei est; concedam consequentiam: quia ubi
contractus est alius, citoque obligatorius, est boni fidei:
sed non potest inde deduci argumentum ad stipulatio-
nem in communi. Et his questionem absolvi non sic
ab alio interprete, vel ab antecessoribus tractatam, quod
proprecine diximus; sequitur alia non minus de fidei,
nec minus nova.

Explicatur tex. in l. de acceptat.

Et ex omnicontractu nascitur obligatio, sicut in
princ. et l. de oblig. et act. et ex obligatione civili actio, sicut
et l. de obligatio, de procuratoribus. sic ex stipulatione
nascitur verborum obligatio, d. de verbis 7, et ex hac neces-
se est nasci actiones, per quas in iudicio consequamur,
quod nobis debetur, princ. instit. de actionibus. cum vero
in pluribus contractibus actio summat nomen a contrac-
tu, veluti actio depositi, commodati, et similes; in nostro con-
tractu diversum convenimus: quoniam si certum per sti-
pulationem promittitur, nascitur condictio certi. Certum quid sit certum?
est, quod statim apparet, quid, quale, quantumque sit,
veluti si promittentur centum, l. stipulationum 74,

41

Ex hoc contractu nascitur certi condictio, et non actio.

in omnibus 43, de solutionibus. Tandem augetur si ven-
 ditor stipulatus sit sibi profectum solui; vel emptor sibi
 rem tradi, et resisterint ab emptione, an evanescat sti-
 pulatio; et respondet obstaculum doli exceptionem ei qui
 ex illo contractu agit. Exponitur hunc tex. ita: Sti-
 pulatio adiecta fuit causa confirmandi contractum, hoc
 supponunt: Ad stipulationem non inest exceptio doli, cum
 opponenda sit, hoc etiam supponunt. Ergo stipulatio
 semper stricti iuris est, quamvis confirmet negotium
 bonae fidei. Ita concludunt Auzac. lib. 33 Pauli ad glie-
 tum, et Pub. Fab. in d. l. 3, Revard. de auctoritate pru-
 dentum, cap. 4, in fine, Valencia in epistolicis ad Fab.
 epistola Exercitat. 4, ex n. 7. Fab. ad eundem episto-
 la 4, respons. 4, n. 20. Ad tota via argumenti facile
 corrigit: primo quia nego quod supponant stipulatio-
 nem adiectam fuisse proavis animo confirmandi em-
 ptionis; imo prohibita sum, et existimam adiectam fuis-
 se animo aliquid adiciendi demum, ut in l. 3, §. 1, de ac-
 tionibus ungli, l. ii stipulatus 4, de iuris, et quia ex mo-
 fectis agam beneficii et utilitati vestris in feris sater-
 nalibus, alioquin sine misterio Ches. meminisset
 stipulationis, et cum iudicio censet Fluctus in rub. A-
 venionensi huius lit. n. 20. Deinde nego secundum
 suppositum, ait enim Ches. exceptione summonendum
 qui egit ex stipulatione, postquam ab emptione re-
 siverunt. Hoc verum est, quia obligatio verbis contrac-
 ta solo consensu dissolvi non potest, §. l. nihil. §. 5. In
 autem exceptio opponenda sit, ut in l. 2, §. circa, de doli
 exceptione, vel in sit. ipso iure, ut in l. 3, §. emancipatus,
 de collat. bonor. non exponit Ches. quamvis nominis in-
 stipulationi quando inest serventur eius verba. Invenit ita que si sti-
 pulatio confirmatoria sit et separatur a naturam em-
 ptionis, quia vit bonae fidei: opponenda erit, si aliquid

Respondetur.

Obligatio verbis contracta non dissolvitur.

Stipulationi quando inest
 exceptio?
 et quando non?

cum magna cura exequimur, Tract. ad Douel.
 lib. 21, cap. 2, litta. L. et forte primo iure omnis
 actio in personam conditio appellatur propter con-
 ditiones, siue demunciariones, per quas iudicium
 incipiebat; hodie tamen ad illas restringitur, per qu-
 as petimus, quod nostrum non est, et sic quod dicitur
 in l. actionum 25, de oblig. et act. actiones persona-
 les appellari condictiones temperandum est ex d. d.
 appellamus l. 6, instit. de actionib. et ex l. 5, d. i. de
 oblig. et act. et l. i. instit. quib. modis re contrahitur
 obligatio, ut intelligatur de illis actionibus persona-
 libus, per quas non petimus res nostras nobis resti-
 tui, debet in deposito, commodato et similibus, sed
 de illi, per quas petimus res debitas nobis dari, ut
 expressius dixi lib. 2. periculor. sectione 1, cap. 8. n. 8.

Quoniam actiones perso-
 nales sunt condictionales.

43

Conditio autem strictissimam naturam habet
 fuit, nunquam boni fidei est, ideoque per illam petite
 petitur, quod debetur, nec locus est certi condictioni, nisi cum iuris est, et quando locu-
 ad in ita scitur quid, quare, quantumque sit, quod de-
 betur: quam omnem ex contractionibus boni fidei nascitur Ex contractibus boni fidei
 actio in personam, per boni fidei est, et conditio certi: Quoniam actio nascatur
 actio quidem in personam, per quam iudici prestatur Differentia in iudicando ac
 facultas arbitrari ex bono et equo in negotio: conditio tionis et condictionis.
 vero certi, ut non excedat in arbitrando, varique iubeat
 quodam res est sine augmento, vel diminutione, ut pro-
 sicut dicitur tex. in l. induobus 25, l. exceptio 4, de iure-
 iurando, l. de eadem re 5, de exceptione rei iudicate, l.
 si quis l. 2, denovationis ubi ex contractionibus ematio-
 nis, mandati, et similibus, vel actione, vel condicione pro-
 test agi: sic etiam quamvis dominium ex contrac-
 tu teni propositi teneatur actione iustitioria ex iure et
 equitate pretoris; tamen etiam conditio adversus do-
 minum decretis competit sublata mentione, et intentione
 Dominus ex contractu
 teni propositi teneatur
 actione iustitioria, et con-
 ditione.

Incertum petitur actione
ex stipulati.

hoc tit. quod futura sunt per conditionem certi, hacten-
dictis § sine per totam de reb. creditis. Quod si incertum
in stipulationem deducitur, conditioni incerti locus non
est, sed actio personalis ex stipulati nascitur, h. i. quod
24, eodem tit. princ. instit. ad hoc tit. Ex qua distinc-
tione facile sursum hauritur in l. ult. ff. si quis in ius
vocatus non ierit et in l. diem 27, §. ult. de receptis et
qui arbitrium receperunt, l. 4, de iuris, §. in fine,
C. de iurib. In fidei agitur actione ex stipulati
quando incertum est, quod in stipulatione comprehen-
ditur, aliquando tamen aliud agitur. Ichi actionem ex
stipulati vocant, vel stipulationis, quod ex hoc contrac-
tu nascitur, quamvis certa sit, et in l. cum pater 77,
§. pater 9, de legatis 2, l. iuter 83, l. si rem 6, hoc tit.
Deo in l. quidam 28, de actionib. empti, et in l. facto
14, C. de pactis stipulatis, qua persona exigitur, vide-
tur producere actionem, sed re vera certi conditio est,
quamvis nuncupetur abstruse actio, ut docent Cuiac.
et Douel. in d. stipulationum 74, Richard. d. juranc.
instit. hoc tit. ex n. 48.

Aliquando conditio vo-
catur actio ex stipulati.

42

Causa stipulati certum
producit actionem,
condicionem.

Quid sit conditio.

Cuius autem stipulatio rei vel quantitatis certe non
predicat actionem, sed condicionem in ea fuit conherencia
digna examinata Ieronimo Trutlerio v. humine 2 elector.
dig. 27, thesi 6, licta. 6, quod nos breui faciemus, et re-
trahimus ministerium, non quidem facile. Sciendum est
quod condicionem esse qualitatem actionis personalis per
quam petimus, quod nostrum non est, sed quod nobis
debetur, si de abstrat. legat. nunc loquor de conditio-
ne certi rebus si debeantur centum, vel homo, qui non-
dum in dominium nostrum pervenit, conditio locum
habet, quia petimus nobis dari, id est dominium e-
ius rei in nos transferri, si sic itaque 18, et §. itaq. ins-
tit. de actionib. causam, et originem nominis conditio-
ni.

Causa et origo conditio-
ni.

omnis condictio causam et nomen praeponit, et am- Omnis condictio cau-
nis actio. Douel. in d. 19. ex n. 3. Anto. Tab. de errorib. sam et nomen habet.

prognostici. de cade. 83. parvo. 2. nec nisi in d. et per. En nullo contractu vel
reali nulla enim est generalis condictio, sed nascitur delicto nascitur condictio
ex negotio contractu aut delicto, ut veniuntur qui post generalis.

accidit. et Bartol. in ea re laborant. Truillina eorum.
et selectar. d. p. 20. thes. 10. Richard. d. princ. in lit.
quib. modis re contract. d. h. g. ex n. 128. Morta in em-
porio. fit. 8. in prohibitiis ex n. 7. Schoman. in epitoma-
to ad lit. de re creditis, n. 9. Merich. lib. 3. observat.
cap. 9. l.

Cognita natura succedit definitio. Definitio
ni, quae fit, prout a l. 1. in l. 5. l. 1. no. tit. Verborum Definitio Regulationis.

conceptio quibus si quis interrogatur daturum facturum
ut se quis interrogatus est respondet. Quam definitio-

nam probavit Armenogonus in paraphrasi l. 6. tit.
3. circa princ. parum dicitur alia Pauli lib. 1. revo-

lutione l. 1. et alia l. 2. quae extracte interpreti
respondet. Cuius de definitio communior
est et frequentior placet, quamvis in iuris a-

uctoribus se inuehat Rainardus Vaccinus in notis ad
Personae quidem h. 1. cui licet ego non consuetam
quia iuris integritati religiose curae debet de pla-

litis l. 1. et n. 1. Itamen non dicitur negare, quia de
dotes et naturam eius contractibus, forsan quia no-

tiona erant de omnia quae Romanos, quam et la-
gemunt specialiter expressione. Itaque ex omnibus quae Nova dicitur regula
significabatur, sic bona iuris illam aut definitio
aut dicitur: Regulatio est contractus iuris civilis a se

stricti iuris, nominatus verbis communibus constant ore
in continentem probatis quibus quis se aliquid daturum
facturumve interroganti promittit. Non est opus repetere

45

Vova dicitur regula
nis.

serui, ex eo, quod Dominus, qui propositus aius est in-
 bere, ut cum eo contrahatur; L. institutorum 29. de reb.
 creditis, l. si quis 17. §. ult. de iust. et iura, §. ult. instit.
 quod cum eo, qui in alicuius potestate est, quia ex nego-
 cio bonae fidei voluit eis concedere remedium strictum,
 ne hoc qualitas illi deficeret ex causa Pretoris, qui equi-
 tate nituntur, l. quod est 4. de eo, quod certo loco, §. 1.
 l. ut quoque certum, et legitimum remedium provalere,
 in quo sola iuris ratio intruenda sit directo et con-
 tra Dominum, docent Cuiac. lib. 2. et Pauli ad Edictum
 in l. certum 6. de reb. creditis, Donel. in l. 2. n. 3. et in
 l. certis, in princ. ex n. 9. eodem tit.

44

In contractu stricto non
 potest nasci actio bonae
 fidei.

Stipulatio certi pro
 et condictionem, et au-

Quamvis sint certi con-
 dictiones.

Condicio est nomen ge-
 nerale.

Cum autem stipulatio stricti iuris sit, ut
 mutuum, et ex contractibus strictis actio bonae fidei
 nasci non possit, ideo licet cocti contractus actionem
 personalem inducant, quae bonae fidei est, stipulatio
 nullam aliam actionem producit quam condictionem,
 certam, et mutuum, princ. instit. quib. modis re contrah.
 §. 1. et ut enim absurdum est illa utilitate mul-
 tiplicare actiones: sed actio personalis ex stipulatio-
 ne certa, et mutuo futura erant stricti iuris, ut est
 condicio, l. de condic. indebiti: §. 1. superflua est, et
 cautur autem certi condictiones, quia Pretor cum
 ex aliqua causa certum ^{quod} actionem dabat, quae
 certa etiam esset, et circumscripta, Donel. in d. l. n. 3.
 hae dicitur condicio ad differentiam actionis, quae
 poterat decrescere, vel nimis, vel ex qualitate bonae
 fidei, vel ex qualitate rei promittit, si res incerta es-
 set, l. stipulationum 74. hoc tit. l. 1. de condic. stricta-
 ria, itaque nomen condictionis est tamquam nomen
 actionis, ut enim est actio ex vendito; ita est condicio
 ex vendito, et frequenter occurrunt condictiones ex mu-
 tuo, ex stipulatione, et pensatione, et suffragio, quia
 omnis condicio certa

hoc tit. l. 2, tit. 11, partita 5: quia ex conceptione inter-
rogationis apparet contrahentes voluisse celebrare
stipulationem non simplex pactum, argumento ex
l. non codicillum et C. de testamentis, ut docet Tab.

in l. 1, §. cum qui, de pecunia constituta: quare cum Actus non valet proter
actus non valet proter intentionem agentis, l. 2, l. intentionem agentis.
non omnis et de reb. creditis, cum stipulatio deficiat stipulatio innuitis nec
ex defectu solemnitatis, nec vice pacti substituitur, valet in vim pacti.
faciant tex. in d. l. cum qui cum seq. l. 1, §. quid §. 5,

quod iure, hinc persona §. 1, de pactis, cap. anic. de
postulatione prelatorum 6. In acceptatione vero di-
versum placuit, quia si ex defectu solemnitatis in-
nuitis et valet tamen in vim pacti, l. si annus 27,

l. si acceptatio 9, de pactis, l. an innuitis 8, l. si ac-
cepto 19, de acceptationibus. Vel quia in animo li-
berandi alterum non potest dari sinceritas intentio-
nis; vel quia ius promissum est ad liberandum, quodam
ad obligandum l. Arrianus 42, de oblig. et act. Pri-
sonius de solutionib. lib. 2, tit. 1, l. uall. ad Donel. lib.
14 cap. 36 ex litta. K. quae omnia late prosequi-
tur Dominus Valencia in toto l. fract. de verb. oblig.

Ad robur stipulationis pertinent, quae ad qua-
litatem rei promissa, et postulationem consentus diriguntur.

De robore stipulationis. De robore stipulationis.
crebiti si roganti Pamphilius, promittatur Stichus, inmi-
tibi stipulatio est ex defectu consentus, l. quae 8, §. si quis promittatur Stichus, in-
8, de pignus. Vel si Stichus aut Pamphilius alter-
nate promissi sunt, cum annus perire in stipulationem, ut annus promittatur.

Deuocatur, linter 83, l. si stipulante 2, h. tit. Vel si
propre interrogatus, promittat in diem, vel sub conditione, gondeatur alternati-
l. 1, §. si quis 3, hoc tit. §. praeterea, in h. tit. de innuitis. ne vel sub conditione.

l. 2, tit. 11, partita 5. Hinc etiam spectat error contra
hentium, de quo dixi lib. Loguscator. cap. ult. Item
stipulatio sub impossibili conditione contracta, si impossibilis 7, hoc tit. Stipulatio sub im-
possibili conditione.

facta hoc iure efficaciam esse; ut et communis opinio cla-
 riorum in d. cap. 1. de pactis, dicunt Aronius ad e-
 undem tit. et magni iudicii auctor pater Ludovicus
 Molina, de iust. et iure tract. 2. disp. 257, Anto. So-
 nel et ibi Lainer et tho. variar. cap. 9. n. 2. in fine, et a-
 lii apud Barbosam voto decisio 76. Nec refert ex pro-
 ce cautum non reperiri, ut actio ex pacto debet illo iu-
 re: quoniam satis est, iudicio repetitis, et septi regius
 efficaciam esse pacta: nec aliud apud nos iubeatur in d. l.
 2. comparat. ibi: quod obligatio, et nemo Hispanorum
 negavit pactum apud nos actionem producere ma-
 xime quia iure canonico ex cap. directi 6. de iudi-
 cii, nulla alia actio ad experendum in iudicio re-
 quiritur, quam facti diserta enarratio omni civili
 scrupulositate exprimende actionis in super habita,
 ut docet ibi graviter Panormitanus n. 2. et 15,
 et 17, iungendi cum aliis Richard. princ. inst. de
 successione sublati, ex n. 9. Hermannus Valtius
 lib. 4. de iudiciis, cap. 2. ex n. 13, Mundosa lib. 3. de
 pp. cap. 9. n. 30. Nec placet idem modus disputandi
 hanc questionem apud Morham d. tit. 3. quest. 2. et
 Fachinorum lib. 1. conhorrueriar. cap. 100. in quibus re-
 fellendis non immoror, ut aliquando finem immanita-
 tis primus tractatus, quem desino ad Deum omni-
 potentis laudem, inique genitricis Virginis MARIÆ
 sine labe originali concepte.

Iure canonico abrogatae sunt actiones.

Finis primi tractatus.

Tractatus 2, de fine, cur in-

venta sit stipulatio: Vbi disputatur, per qu-
 em adquiri possit obligatio ex stipula-
 tione.

Ad finem spectat non tantum confirmare,

N. 1

veluti sacro d. h. inter d. d. sacrum, galas. chinuic, l. i. ita
97, eodem tit. de quo tract. d. ita d. ita d. est sermo.

Uti. vlt. ad immutabili facti regula. sacra manent.
Ad id quod nos ex l. i. tit. 16. lib. 5. compilat. que est lex d. tit.
8. lib. 5. ordinamenti. statutum est, ut quomodo cumque quis
archi obligari, efficax sit conventio ad agendum, nec trans-
tio distat a facto. Unde annis quorundam observationes, ac-
tus continentur, et cetera, que ad solemnitatem pertinent,
provis antiquata sunt, que sigillatim revertuntur prout cla-
sico Pontificis lib. 1. rev. quod dicitur. cap. Thoma in
imprio tit. 3. quest. 3. Lethum lib. 3. Practica. quest. 96,
et seq. Thoma lib. 3. d. i. g. cap. 9. n. 26. Tertius com-
muniu contra communes, quest. 15. 54, 55, 90, et 845.
De eo, que spectant ad pectationem consensus vel ad rem
ipsam iure regni obligata non sunt, ut docentur prout
auctores.

Uti.

De iure Canonico. —
Iure canonico facta efficax et dicitur supra n. 2. consequenter et, et Pontifex, qui a-
tia sunt.

Iuramentum non adicit
robur actus.

De iure Canonico eadem est sententia. Cum
nimis Axiomatic factorum ex lege naturali descendat,
nimiam soluti consistit facta. variari, et recipiat, cap.
qualiter d. de pactis. Unde quia licet iuramentum ma-
iorum religionum adicit actus, non parat maius robur
ad iudicium, l. i. tit. 16. lib. 5. de iuramento, secunia, iurata
l. Stichum q. 1. resolutionis. Ad ex pacto iurati nemo
nepsit actionem iure Pontificis: Ita nec ex simplici, fa-
ciunt lex. in cap. iuramenti, cap. quia Joannis. 22. quest.
5. Denique siue decretum sit concilii, siue decretalis
epistola, nullibi iuramentum exemplum pacti, siue inter
Populos, siue inter Principes, siue inter privatos, quod
non iuratur impleri, ut constat ex cap. 1. cum sua in-
tegra de pactis, cap. 4. de probationibus, cap. ex rescrip-
to, de iuramento, cap. indicante, de testamento, cap.
quicumque 66, 12. quest. 2. q. posteriori probatur,

Si quis 27, s. l. et d. garta & c. v. ante omnia, iuncta
 Catherdi 21, s. nos autem 2 cum seqq. l. fiducioso -
 vis 2 d. eum fit. Quamvis procurator sit, qui alteri ^{Neque per procuratorem}
 stipuletur, vel pascatur, l. C. per quas personas no ^{potest adquiri.}
 Et adquiretur, vel quis, l. si quis 74, pro socio, vel qui ^{Neque per socium.}
 donat, et pascitur alteri in ius acta donationis, l. cum ^{Neque in acta donationis.}
 103 cor. C. de donationis. vel qui datum dat, l. cum potest ^{vel doli.}
 19, C. de iure dot. vel quatenus sit coniuncta persona ^{Neque per coniunctam}
 l. si filius emancipatus, et similes, l. si genero 26, C. ^{personam.}
 Et iure dot. l. pactum 4, C. de pactis conventis, l. inter
 26, s. filia 4 de pactis dotatis. l. debitor 19, l. est ad
 l. eum. Trebel. vel liberus, l. si ita 105, s. Chirigo - ^{vel liberum.}
 vis, l. si ita vel uxor respectu mariti, l. melius 6, C. ^{vel uxorem.}
 si quis alteri, vel sibi. Habet etiam locum in contrac- ^{locum habet in emptio-}
 tu emptorii, quia nemo potest alteri emere ^{l. si fun ne.}
 l. si 6, de contrac. emptione, et in acquisitione sig- ^{Et in obligatione pignora-}
 noris, aut obligationis pignoratitiae, l. solutum 11, s. ^{circu.}
 per liberam, de pignorat. act. l. si quis 52, s. si ex duo-
 bus 16, de furtis. Alio autem stipulatio alteri fac- ^{Ex post facto non conu-}
 ta ab initio inmutabilis est, et non commutescat, licet ex- ^{leat.}
 tranus postea bene instituta stipulatore, l. si fidei
 17, s. pactus 4, de pactis. Quam conclusionem de ius ^{Probatur de iure ca-}
 re civitatis sic comprobata procedere docemur iure cano- ^{nonico.}
 nico ex cap. quamquam 2, de iur. iur. et de iure par-
 titamum ex l. 7 tit. 11 part. 5. Illustrant vtra vege-
 tentes in d. l. stipulatio 28, s. alteri, et vtra reator
 a notho Richardi. in d. l. alteri, quos non retro, Val-
 fies Menchaca lib. 6 l. 11 sive 2 de sequent.
 cap. 58 per tot. Peter Sanchez lib. 1 de matrim.
 cap. 7 per tot. Peter Molina de iust. et iure tho. 2,
 tract. 2, disp. 26 et seq. Burgos de Paz Junior
 quest. 10 civitatis, alter Molina lib. 4 de primogeniis,
 cap. 2, ex n. 58, Petrus Barbosa in l. Sicut l. 11 26.

Finis regulationis.

procedentes causas quibus accedit regulatio; sed etiam in-
uestigare cur hic contractus inveniatur iure civili: a qua
investigatione pendet tota disputatio, per quam personas
obligatio, exceptiones adquiri velis possit, vel non possit:
Vlt. enim in l. regulatio § 8, d. alteri l7, hoc tit. et Justin.
in d. alteri, in tit. de inutilib. pactionibus neminem posse
alteri regulari, rationem reddunt, quia inveniuntur sunt hu-
iusmodi obligationes ad hoc ut unusquisque sibi adquirat
quod sua interest. Sic ergo finis fuit regulationis, ut
regulator sibi alterum obstringeret quatenus sua inter-
est. Qui non fuit secularis finis huius contractus,
sed communis coeternorum; nemo enim alteri consilium
potest regulando, pascendo, aut legem contractui dicen-
do in favorem tertii, ut secunda ait in l. quo tutela 73,
d. ult. de Reg. iuris: appropriatur tamen regulatio,
quia frequentior, et communior, quod Romanos fuit hic
contractus, et qui coeternos per unumque committatur, et
vobis constitit ex notatis superioris tract. Causa propterea
erit questionem hanc universatim disputare, quia quo-
tidiana est, et in scholis nostris frequentissima; et quia
ab antecessoribus vel incurantibus, vel pretermitti fuit.

Et coeternum contractu-
um.

2
Conclusio. —
Probatur.

Locum habet in omnibus
conventionibus.

In pactis nudis, sive coti-
dianis, sive liberatoriis.

Principio igitur hanc conclusionem status:
alter alteri regulari non potest. Probatur ex d. l. regula-
tio § 8, d. alteri l7, hoc tit. d. l. alteri, in tit. de inutilib.
l. 9, et ult. C. eodem tit. l. quo tutela 73, d. ult. de Reg.
iuris, et in omnibus conventionibus locum habere doce-
mur in l. quae unumque l1, de oblig. et act. qui sunt mo-
di civiles adquirendi, ut dicitur in l. ea quae § 3, de ad-
quir. rer. dom. Supponiturque pro certa in l. si quis
§ 2, d. mora 2, de iuris, l. prohibere § 3, in princ. ff.
quod vi, aut clam; habet locum in pactis nudis, quia nemo
potest alteri pacisci, sive ut datur, sive ne ab extraneo re-
tatur, tex. de fidei in l. ex conventionem l1, C. de pactis,

Quo ratione dubitandi non obstante re-
 munda est nostra conclusio, ad cuius explanationem
 notanda est cum Modestius differentia inter ea que
 civiliter et que naturaliter adquiruntur. Que civiliter
 adquiruntur solum adquiri possunt per nos
 met ipsos, aut eos, qui sub nostra potestate sunt;
 que vero adquiruntur naturaliter adquiri possunt
 per quemlibet etiam extraneum, l. ea que 53, de
 acquir. rer. dom. Civiliter dicuntur adquiri que
 sub verbis aut consensu geruntur, veluti stipulan-
 do, aut paciscendo; naturaliter, que factum aliquod
 reale per se referunt, ut gestatio, apprehensio, aut quid
 simile: eo que respectu realia aut naturalia appel-
 lantur, ut docet Douel. in l. l. C. per quas personae
 nobis adquiruntur, n. 16, et 17, et obligatio natura-
 lis dicitur eodem sensu, que ex mutuo resultat ad
 differentiam obligationis ex stipulatione, que ad-
 pertinet civilis, quia altera solis verbis contrahitur
 in l. si ita 126, d. Christianus, hoc tit. notant Cou-
 rs. Tab. in l. certi conditio 9, d. numerari 4 C. de
 creditis, dominis Larreategui lib. 1. de electar. cap. 7,
 n. 2.

Ratio decidendi. -
 differentia civilis, et natu-
 ralis acquisitionis.

Quid dicatur adquiri civiliter?

Quid naturaliter?

Obligatio ex mutuo dicitur naturalis.

Ex stipulatione civilis.

Rationem differentie constitit Sifantius in d.
 l. ea que 53, n. 5, quia in civilibus acquisitionibus
 culpa est immittere se rei ad se non pertinenti, et est
 iuris regula: in naturalibus non ita; quia in illis non tam
 stricte cavemur, sed permittitur, ut alter alteri contulatur
 quomodo possit. Adhuc ratio in diminuta est, nam e-
 nim quicquid huius differentie rationem. Accur. in d.
 l. 53, glossa ult. assumit in his, que naturaliter adqui-
 runtur ab alio factum nostrum videri, quod possum
 probare ex tex. electo in l. qui sicutum 6, C. de donationib.
 Sed ad hoc restat conqueptus, quem non fuit ausus

Ratio superioris differentie

Ratio huius rationis que
 dicitur.
 contenta Accur. in d.

Impernatur.

soluti matrim. Robert. de Salsedo de Congruentat.
 lib. 3, cap. 18, a n. 40, nouissime duo sapientissimi viri,
 qui multos laudant Dms. Salzedus in labirinto cre-
 ditor. lib. 2, cap. 26 par tot. Doctor Osea de cessione iu-
 rium et act. tit. 2, quest. 9 par tot. ex nostris Scholasti-
 cis P. Arias. tract. 7 ad Titulic. in l. Pater 23, de
 pactis totalib. et in reiterationib. ad tit. C. par quas per-
 sonas nobis adquiritur, et in aliis locis, Ant. Fab. in
 rationali ad tit. in fidei condicio 9, s. numerari et d.
 si numerus de reb. creditis et in l. solutum 11, s. par
 liberam, de pignorat. act. late Donel. et Thall. lib. 12
 comment. cap. 17, et lo. Sifonius in altorona ad h. puz-
 cumque 11, de oblig. et act. Petrus Fab. in h. puz. h. te-
 la 73, s. ult. de reg. iuris, et alii in diuersis tractatus re-
 ferendi.

3
 Ratio dubitandi.

Interest hominis benefac-
 re homini.
 Extraneus potest solui pro
 extraneo, et illum liberare.

Ad contra conclusionem sic argumentor: non est
 maior ratio, cur alium liberemus ad obligatione contracta, quam
 ut si adquiramus obligationem, utrumque enim sensum
 est, et interest hominis benefacere homini ut inquit Jo. p.
 in l. annus 7, de iuris exartandis. Sed licet extraneo
 obligatione liberare, l. soluendo 39, de negociis gestis, l. so-
 lutione 23, l. solui 53, de solutionib. adeo quidem ut
 si debeat sub pignore, ex solutione extranei conueniat ei
 pignoratitia, l. si pro me 40, de solutionib. Ergo ut pos-
 sumus adquirere extraneo liberationem, et actionem pig-
 noratitiam, ita et possumus loquirere obligationem.
 Arguitur dubitandi ratio ex l. si quis 24, s. mora 2,
 de iuris, et ex l. prohibere 3, ff. quid si aut clam,
 ubi si extraneus interpellauerit debitorem meum con-
 gno tempore aut contradixerit, ne in solo meo aliquid
 faciat, ex eius interpellatione ius mihi resultat. Jo.
 extraneus cauere, pasci, et consilere potest extraneo.

Contractus facti est.

Ex facto ius oritur.

Sententia Donelli.

Possio amittitur ex ani-
mo transferendi illam.

Imperator.

Alter alteri emere non
potest.

anno re Belgicus in L. Schutum II, §. per liberam,
n. 9. Imperator. act. cur etiam contractus abusus
non videatur noster, ^{et} contractus facti sit, L. conti-
lis 7, in fine, L. curatae furiosi. Nec satisfait quod
dixit Dem. Eganus in L. quicumque II, n. 9, §. oblig.
et act. ex contractibus obligationes nasci, quae iuris sunt
princ. instit. de obligationib. quoniam ex facto ius ori-
tur, L. ex plerisque §. 2, §. in chris, ad L. April. ex facto
enim acquisitionis naturalis ius dominii vel obligatio-
nis resultat extraneo, et quamvis effectus sit iuris,
tamen non denegatur acquisitio. Quare Donel. in L.
stipulatio §. 8, L. alteri n. 5, tract. censuit rationem
differentiae inde petendam esse, quod acquisitiones na-
turales alteri commodum afferunt sine alterius detri-
mento; veluti si adquireo tibi possessionem, commodum
consequeris et tui, qui ante possidebat, nullum dam-
num patitur, quia licet tibi adquirenda non fuisset
statim deisset possidere ex quo illam transferre
voluit, L. quod meo nomine 18, §. si a furioso, de
adquir. posses. vel si morte solus, creditori commo-
dum affert, quia pecuniam accipit et desiderio e-
ius satisfait. Deinde meliorem conditionem facio de-
biti, quam libero, ut dicitur in L. schute §. 2, L. so-
lutionib. at vero in modis civilibus adquirendi con-
trarium evenit nunquam enim per eos alius adqui-
rere possumus, quin detrimentum alius infortimus:
veluti si stigator tibi, ut ei adquiream, promiserit
abstrictus manet: alii prosumus, alium progra-
up, et damnum unius ^{alium} commodum alterius concurrat.
Infortabilis autem est, alii non adquirere, quam alium
damno affere. Sed quamvis haec ratio plausible
sit, et plausible videtur lecta in ipsi Donello, non
satis facit, quia si quis emat tibi, nihil agit, L. si

aliter melius conditionem alterius facere potest,
 quia iuris civilis institutum, quod de contractibus et
 conditionibus legitur, fuit non debuit extendi nec
 fuit nisi, quare extenditur ad has acquisitiones;
 Si tamen, si interrogemini, cur non velit beneficium superio-
 ris adquirendo illi obligationem aut exceptionem ex
 contractu vel ex factis responderent, quia ius ci-
 vile non permittit alteri contractibus intervenisse per-
 sonam interrogemini, quare ex modo naturali alii
 adquirent possunt. respondendum est, quia hoc
 non extulit in civile, expressit permittit natura-
 li iure, secundum eam extulit iuris civilis. Beneficium
 homini bonum, de iure cogitandum: ut ex decap-
 parat totam rationem a iure speciali Romanorum
 abudant esse et notant et recte Hugo Grotius ad
 iuris illi ad quia ius civilis in. 18. Cap. in cog.
 quare d. factum, et recte. d. 2. n. 14. facti in resi-
 mili illoque, et exacta sententia Patris Molina de
 the. disp. 2. d.

= Ex qua decidendi ratione facile liberari-
 tur obligationes, si non videtur. Supponimus t-
 num iuris naturalis documentum esse interesse ho-
 minis beneficium homini: sed ius civile ad tollen-
 dum a libertate, qui poterant in contractibus oriri restringit naturale.
 ex interventionem extraneorum voluit ius natura-
 le restringere: quoniam multas causas naturales
 adquirendi obligationes crearet, licet non introducere-
 ret nullam obligationem contra dictamen rationis
 naturalis, ut cum iudicio censet Molina d. dig. 2. 6.
 quis. contemum, et ius nihilominus. Regandum alteri seu alterum po-
 te. ut non esse maiorem rationem adquirendi d-
 obligationem alii quam adquirendi libertati non autem obligatio.
 obligationem iuris adquirendi contractibus qui

Solutio. ius civile ad
 dionum.
 In hac parte ius civile
 restringit naturale.

Quis sit vera et certa sententia
ad?

Omni actu principia au-
di. summunda.

Præmissa obligationum.

In civili dicitur et detra-
hit iuri naturali.

non permittitur ministeri-
um nostrum alii accommo-
dare.

nullo inim permissum fuit pro alio contradicere, ca-
citi, corare, d. de pte tutela 79. S. ult. omnia in rem,
fuit animi destinatione, peragenda sunt, vera, et certa sen-
tentia peragi debent, l. in totum 76. l. de iuriz, nec
coram, aut certam sententiam curabant Romani, nisi
quæ propria esset. Inde Paulus in l. que cum filio 11. C.
de sig. et act. eleganter dixit, neminem pro alio contra-
dere posse, quia omnes actus nostri inuicibiles sunt, nisi
summunt principium ex nostra persona et l. q. in d. s.
alteri dixit, inuicitas esse huiusmodi obligationes, id est,
per se non contractibus nascuntur, ut amicus de re iu-
ri adquireat, quod sua interest, et Paulus in l. inter,
89. in princ. hoc fit. eodem sensu scripsit, inter et quod an-
fuit, et promittentem negocium contrahi, id est, ali-
nam personam superuacuo contractui addici, et ut
inimul. Romanorum multa specialia conuenit et
prohibens vel adiciens iuri dentium, ut in pactis nudi
notari superioribus tract. et in iure castorum nota.
lib. 6. cap. 1. q. 1. prope diem. Licet uidebunt,
et in successione ab intestato notat. In iure de iure
belli, et pacis lib. 2. cap. 7. per totum et in iure publico
potestatis eleganter, et solide. Pater Margher in iure
subornatore lib. 1. cap. 12. et alia. passim in aliis insti-
tutis; ita et specialiter circa hoc sanxit, ut nemo alteri contra-
here aut facere possit; acquisitiones vero que sunt na-
turali factis, diuersa iure censentur: quædam tam ani-
mi deliberatione, consensu, aut uoluntatis expressione
sunt, quæmi factis: quod ministerium est, et opera na-
toratis requiritur. Cum autem permissum sit omni
iure ministerium nostrum accommodare extraneo, si
ex illo, si commodum resultat, l. si quis 22. l. si mox 2.
de pte, l. prohibet 9. l. quod si, aut clam, l. qui
saxum 6. et donationib. inde fluxit, et naturalis factis

est modus civilis et adquirendis pro nihilo libera-
tionem vero adquirendis obsequio pro alio quod
est factum naturale pro quo extraneo potest
potestatis quia in civilis non prohibuit.

Aug.
An.
An.
An.

8
Explicatur L. secundus
de negotiis gestis.

Sed licet res sint satis ad difficultatis op-
tionem, amplius invidendum et in iuris textu des-
Primo enim de annis in L. secundus de negotiis
gestis, quod nos pro alio solvere etiam inuito: deinde
dicitur alterum pro alio facere meliorem conditionem
alterius, etiam inuito. Item rescripta in L. titulus
supra in 3 et in L. de hoc actis et de executoria
actione L. 4, tit. 14, partita de sed iuris et rationis
naturalis principia obsistere videtur, legitime enim
apud Sactantium lib. 5. Divinarum institutionum,
cap. 20, nota est. benignum quod imperator secun-

Cum simili 69, de reg.
iuris.

anti, et apud Paulum in statutis 69, de reg. iur.
inuito Beneficium non datur, et de donatione in L.
no in iure 19, de nota potest, et de donatione, et in aliis
iuris effectibus, quos expressivis conditionibus ter-
minationis refert Petrus Faber in d. 69. = Accur.

Solutio Accurii.

in solutione 23 de solutionibus, quoniam sequitur Accurii
et postea Petrus principia dicit quibus modis tolli-
tur obligatio in 52, et res. regulam iuris, proxime
relatam intelligunt de privilegio, aliis quibus perso-
nis de iure invidetur, quod in inuito non conferuntur:

insiquique potest remanere
et iuris privilegio.

Nota solutio.
Quod res inuito non conferuntur
des.

licet enim avaritia vel avaritia illis favoribus, quod
pro se invidetur et inuito, in pactum et in pactis, ubi
quisque, quod omni. Beneficium non datur, et in aliis
quod regula illa loquitur de dignitate libertatem,
quod in inuito non conferuntur, et ibi notant Casus.
Petri Faber et deinde. Beneficium inuito non
adquiruntur de 19, de nota potest, et de donatione, nec
legationem, quod totum liberalitatem est, hanc dicitur 7,

Obligatum acceptam facere, tamen potest eam tollere novatione, hoc mod: promittere possum cre-
 ditori volenti novare id, quod prior debitor debebat; quo ipse debitor efficit, et prior debitor desinit per
 contempniam debere; tunc potest propriam obli-
 gationem acceptam facere, et ab ea liberari per acceptila-
 tionem, cum prius liberatus sit primus debitor novatione.
 Qua cautela dicit Cui. vultum esse, quando volumus ad-
 ventum liberare per acceptilationem. quia creditor vult
 remittere debitum, nec prius erat debitor, cui potest fieri
 remissio. Cuiac. lib. 5 observat. cap. 16, et lib. 2 quest.
 Cas. in d. L. actus legitimi 77, latius tamen, et omnino vi-
 dendus Petrus Fab. lib. 2 semetipsum, cap. 22, pag. 718
 929, et seq.

Tollitur q. aliena obligatio; sine novatione,
 sine solutione extranei; quia ut tollatur obligatio soluta
 requiritur, quod vel solutum, vel satis factum sit credito-
 ri secundum ipsius voluntatem, ut ad regn. Justin. ait
 in princ. in d. tit. quibus modis tollitur oblig. p. in unum
 ab uno eorum contempniam fuit, frustra ad alio eodem
 reposit, quia bona fides non patitur, ut his eodem exi-
 fatur. Quare eleganter Cuiac. in L. quicumque 11, de
 oblig. et act. dixit, non tam extraneum solvendum libera-
 re, quam solutionem ipsam. Ex quo etiam per neces-
 sariam contempniam fit, ut si prior debitor debebat
 vel pignore, possit pignus repetere, si alter pro eo
 solvit, L. si pro me 20 de solutionib. solvitur quia
 pignus principali obligatione soluta, L. si rem 9, d.
 omni de pignorat. act. non q. tam ex acquisitione
 per extraneum facta, quam ex necessitate iuris debi-
 tor pignus suum reposit, quia sublata obligatione
 principali, remanet res sine causa apud creditorem,
 argumentis ex L. 2, de condic. sine causa.

Lo
 Obligatio tollitur solutio-
 ne vel satisfactio.
 Ex solutione extranei
 debitor acquirit pignori-
 tatem.
 explicat L. si pro
 me 40 de solu-
 tionib.

Aug.
de
An.
de
Fin

Novatione alterius in iudicio dicitur liberari.

Pro iudicii receptionem et novatio necessaria.

Diximus enim supra n. 6. neminem pro alio in iudicio comparari posse: ad haec verba dixerunt summum continent: quum et eliciamus, observandum est, novatione alterius, inuitum debitorum liberari non minus, quam solutione: potest enim alienum periculum nostrum facere, vel solvendo, vel subiciendo nos aliens obligationi volente creditore, et si debitor nollit, l. si fidei iurum 8, d. ult. de novationib. l. si debitor 91, de solutionib. Deinde observandum est, novationem contingere non tantum si tunc debitor in se suscipiat periculum aliens obligationis contrahendo; sed etiam si iudicium pro se suscipiat lit. se ferendo: fit enim per iudicii receptionem novatio, quae necessaria appellatur, l. abiam 29, de novationib. iuncto l. 3, §. Item scribit, de peculis, cum aliis, quas cum militante Briconius lib. 2, de solutionib. Petrus Tab. in l. non solet 86, de reg. iuris, Valencia lib. 2, illest. Pract. 2, cap. 9, per tot. Suarez de Thuro ad l. Equil. lib. 1, cap. 3, sectione 2. Sensus est, debitorum posse liberari etiam inuitum, non tantum solutione, sed etiam novatione: sive novatio fiat per contractum, sive per iudicii receptionem: quia possumus fere nos lit. pro alio, et ex aliena obligatione periculum nostrum facere, l. qui lit. 45, de hereditatis iuditione. Ex quibus observatione explicandus est tex. in l. et per iudicandum 13, d. tutor 10, de acceptilat. Obi supponitur neminem posse facere acceptam obligationum alterius, sive quod idem, alium acceptilatiue liberare, quatinus tutor, curator, vel procurator eius; quia acceptilatio est actus legitimus, l. actus 77, de reg. iuris, et actus legitimi per alium exerceri non possunt, l. nemo 123, adum 87. Ad quatinus extraneus non possit alienam

de
fin

Explicatur l. 23, d. 20, de acceptilat.

Nemo potest alterum acceptilatiue liberare.

de
in
de

Acceptilatio est legitimus actus.

Ex qua doctrina primum consequitur
 adquiri nobis obligationem per extraneum ex causa
 mutui: quae res olim controversa fuit, ut patet ex tex.
 in l. certi condictio 9, §. si numerus 8, de reb. creditis. Ex hactenus tex. in l. certi
 c. 1. §. 1. ubi dicitur Aristonice et Iuliani testimonio. Et 9, §. 1. de reb. creditis.
 tenet enim Arist. si ego nummos meos velut tuos de-
 diderim id est tuo nomine ex causa mutui tibi adquiri con-
 dictionem, non solum quando volente et iubente te num-
 mos meos tuo nomine dedi, sed etiam si nescires, vel ab-
 sui. et sic: de qua questione interrogatus Iulianus asse-
 runt veram esse Aristonis sententiam, ad quam confir-
 mandam videtur argumento quod concludit per hunc
 modum: si voluntate tua dederis meos nummos mutuo,
 condictio tibi inculcabitur adquiritur; §. Item dicen-
 dum est, si dederis te ignorante. Non videtur per argu-
 mentandi ratio, sed est valde concinna. Quia si per
 extraneum non potest nobis actio adquiri, non adqui-
 ratur, et si contractus fuerit nostra voluntate aut ius-
 sa, §. 1. §. ult. cum §. leg. de iustitia act. Igitur actio
 mutui talis est naturae, ut per extraneum possit adqui-
 ri, quod si certum est, parum respicit auct. cuius nomine num-
 mi dati sunt sciat, vel ignoret, §. 1. §. ult. ut conuertamus
 argumentum ad rationem decidendi. Videtur etiam alio ar-
 gumento auctis, ad fundandum adquiri nobis obligatio-
 nem civitibus, et volentibus per extraneum ex causa
 mutui, quia quoties qui credituri sunt pecuniam
 quam non habent per manus possunt ab alio, ut
 ille suo nomine credat futuro debitori. Hoc argumen-
 tum praestat omnino rationem decidendi, et in hunc mo-
 dum explicanda est, ut res ex integro procederet, sic
 exponenda erat: ego, qui volebam mutuum dare pe-
 cuniam, quam non habebam, a te debebam expec-
 care, tu michi tradere, et ego nunc de manu mea

In acquisitione ex
 mutuo per alium in te-
 tenentur dictio brevis
 manus, quae est causa
 huius contractus.

Explicatur tex. in l. 24, §. de iur. et in l. 9, §. de iur. et in l. 9, §. de iur. et in l. 9, §. de iur.

Denique non obstant tex. in l. si quis ro-
lutioni 22, §. de mora 2, §. de iur. et in l. prohibere 3,
§. de iur. et in l. 9, §. de iur. et in l. 9, §. de iur.
quod vi, aut clam. In quarum prima docetur, mo-
ram committi per debitorem, si non soluerit interpellat-
us a procuratore, qui mandatum habebat ad exigen-
dam, vel a negotiorum gestore: per moram autem per-
petratur obligatio, hoc est, et si res paret post moram, ob-
servanda est eius estimatio, nec interitus rei liberatur debitor, l.
quod te mihi 5, de reb. crediti, l. ex legat 23, §. de iur. Itaque
interpellatio facta a procuratore perpetrat obligationem
creditori, quod videtur esse adquirere actionem, siue ius
perpetrationem ex facto extranei. Ad huc ipse res-
pondet, hoc non esse adquirere obligationem, quae iam ad-
quisita erat, sed prestare ministerium interpellandi.

De mora perpetratu-
obligatio.

Cum enim interpellatur debitor legitimo modo in mo-
ra non soluerit, constituitur, verum autem est interpellat-
um esse, a quocumque interpellatus, qui exigere potest. Deo
procurator non tam adquiret quam ministerium prestat,
quod explicat Cuius in l. per procuratorem 21, §. de pro-
curatoribus. cum assensu non potest nos actionem adquirere
per procuratorem, sed potest retinere, siue perpetrare,
ut exatiant Intro. Tab. in rationali ad d. l. 72, l. iudic.
lib. 57 §. aut ad dictum in d. l. 24, §. de iur. Tab. in l. pro-
hibere 3, §. de iur. l. l. §. de iur. §. de iur. §. de iur. §. de iur.
l. alteri 21, §. de iur. §. de iur. §. de iur. §. de iur. §. de iur.
n. 23, §. de oblig. et act. quae etiam Fideia secundum eos-
dem auctores dealbandi sunt tex. in l. licet 15, §. de pecu-
nia constituta, l. si procurator 17, §. de noui operis mun-
dat. d. l. prohibere 3, §. de iur. et in l. 9, §. de iur. et in l. 9, §. de iur.
12, §. de reb. auctoritate iudicis procedendi.

Per procuratorem non
potest adquiri, sed per-
petrari actio.

Conseclarium 1, de acquisitione
obligationis per extraneum ex causa matris.

ut in legatario certum est, qui postquam factus est
 dominus legati etiam ignorans potest illud recipere.
 Hoc dicitur quod probatur nomine eius obligatorum in
 d. l. 4; que in casu iurato illius tex. de iudicium cogi-
 tur ad actionem ei, que in mutuum pecuniam de-
 dit, quod habebat directam actionem etiam postmo-
 dum revocatum, ut recte ibi dicitur. Secus, ubi
 quod probatur nomine, vel si adire nollet ex equitate
 vel actiones decemantur numerant pecuniam, ut in dam-
 nomonibus maxime cum res ipsa non sit secundariam
 intentionem eius, qui pecuniam numeravit, fuisse, ut
 si ab altero obligato recipi dicitur, manet sibi, dicit post
 Baldum ad regulam Canonis, redditus lib. 2, quest. 8,
 ubi, et quod equitati consentaneum est, ut pecunia me-
 a, que ad te pervenit, in quocumque iuramento resti-
 tueris, l. 1. et me et Titum in 2, Treb. creditis, Cuiac.
 lib. 5. observat. cap. 29.

Qui recipiat actionem
 cogitur illam adire ei,
 qui dedit.

Et si non credit, competit
 illi utilis actio, et ratio
 hinc.

Neque interest, quod in d. l. 4 agatur de eo,
 qui non proprio numeros, sed numeros ab altero eius
 nomine mutuo dedit, quia ut ibi indicat Salicetus in 3
 facilius actio acquiritur ignoranti, si is, qui dedit pro-
 prios dedit numeros eius nomine, quod si numeros
 ipsius dedit; que mirabilis doctrina fuit Pauli Cas-
 trensis in d. l. stipulatio 28, s. alteri, in ult. hoc tit. et
 habet rationem, quia si numero pecuniam meam
 valet statim mutuum, transfero enim pecuniam in accipien-
 tem, quod est de necessitate mutui, l. 2, s. appellata, et s. mutui, de reb. ord. et cum do-
 toribus aliam pecuniam do, cuius non relevatur fore
 mutuum, et nihilominus in hoc casu receptum fuit pro-
 ter utilitatem, ut statim mutuum contraheretur, ad qui-
 returque actio domino pecunie, cuius nomine data fuit,
 ut probat tex. in l. 2, C. per quas personas nobis adqui-
 ritur, et diversus tex. in l. si ita Treb. s. Christophorus, hoc tit.

Facilius qui acquirit
 actionem ex mutuo ig-
 noranti, si proprios nu-
 mos dedit, quam igno-
 ranti.

dat

dat.

te-
re

factis debitori, et autem res facilius transigatur per
 fidium brevis manus occultatur actus intermedius,
 quod in iure frequentissimum est propter facilitatem
 commercii, l. singularia 15. C. de reb. cred. et in
 aliis negotiis etiam frequentatur, l. licet 23. §. 1. C.
 de iure dot. l. §. 1. §. 1. de donat. inter, l. §. 1. §. 1.
 ratione 9. l. interdictum de acquir. rer. dom. §. 1. causa
 huius acquisitionis est factis brevis manus et occultatus
 actus intermedius, ut videtur Paul. et Ant. Fab.
 in d. l. si numerus.

13

Actio ex mutuo statim
 acquiritur ignorantie
 uocabiliter.

In eo tamen errat Donel. quod existimat actio-
 nem non adquiri ignorantie donec sciat, et ratum habeat;
 quid si ita esset, l. §. non omnino. Argumentum uero
 licet iurium est, non est firmum: inquit non potest ad-
 quirere beneficium nec actionem aut dominium, et quod vi-
 detur tex. in l. in iure 69. C. de reb. iuris, et nullo alio iu-
 ris testimonio. Ergo in acquisitione dominii, et actionis

Potest non adquisitio
 ignorantie.

factam requirit hanc regulam ex vi. tenus rotante Er.
 hoc tit. et eodem procedit in acquisitione possessionis,
 cuius a firmate ex l. §. 1. et item adquisimus de acquir.
 posses. quia potestis requirit a factum, et voluntatem

Actio et dominium igno-
 ranti acquiritur.

possidendi in possidente, ut dixi in tract. de acquir. pos-
 ses. 2. parte. Actio autem et dominium quia iuris
 potestate geruntur, et multoties sine facto adquirun-
 tur ignorantie acquiritur licet cum potest. §. 1. de iuris
 delegatis et unde neque iniquum est, neque contra
 iuris regulam, ut statim ignorantie computat actio,
 docent Accursi. et Sabotus nunc in l. si absentis 4. C.

Nemo iniustus agere com-
 pellitur.

si certum putatur: non enim debet iniustus actionem
 exercere iuxta tit. C. ut nemo iniustus agere com-
 pellatur, sicut falso putabat Donel. Ad in potestate iuris
 ut cum scivit se ratum habere unquam, illud
 que inuocabiliter reuocare, vel repudiare actionem,

ibi: plane si liber homo nostro nomine pecuniam da-
 ret vel suam, vel nostram, et nobis schircher, obligatio
 nobis pecunie crediti, adquiretur. Hoc autem receptum
 fuit, ne in scriptis actio esset, quia non potest si ad-
 quiri, qui debet, cum nec ipse, nec suo nomine didisset,
 argumento ex h. i. genero 26, l. d. C. de iur. dot. nec specta-
 re ratificationem absentis: idcirco potius, alteri ad-
 quiritur, ad revocabilitatem; ut si nomen reprobaaverit,
 actio redeat ad mutuantem, vel directa per actionem,
 vel simile ex equitate, d. l. absentis 4. Ergo si hoc que-
 ritur, in eo qui debet numerus domini; Facilius mol-
 dere debet in eo, qui propter debet nomine absentis, ut
 docet Thunbach d. d. p. 58 et sequitur. n. 15 q. 1. 3,
 quem laudat et sequitur Quall. ad Donel. lib. 12, cap.
 17, licta. R.

LS

Ratio propter quam
 qui adquiret ex mu-
 tuo pecuniam ex pro-
 pria pecunia.

Sed
 non

Non datur contractus
 sine conventionione.

Non
 potest

In hoc contractu pro-
 valet numeratio.

Cum fit in eo, qui domini numerus mutuo de-
 dit non potius recurrere ad fictionem brevis manus;
 consequens est, ut dicamus, deo ex numeratione extranei ad-
 quiritur actioem ei, cuius nomine datur; quia adquiretis
 hoc fit per actum naturalem numerationis, ex quo ex-
 traneus per extraneum adquiretur, sicut que d. l. adquir.
 ver. dom. ut dixi supra n. 11. Hanc rationem indicavit
 Alf. in l. cert. conticis 9, l. numerari 4, de reb. creditis,
 et est communis iuxta laudatos a Thunbach d. c. 58,
 n. 12. Neque dicendum est cum Franc. in d. l. 9, si num-
 mus, verbo coheretibus, intelligendam esse hanc doctrinam,
 quando extraneus numerus dedit d. facti absque aliqua
 conventionione, hoc enim impossibile est quia non datur
 contractus sine conventionione. Et d. l. de pactis et in qua-
 ter specialiter probatur ex h. i. l. 1. et Titium 32,
 de reb. creditis. Ratio autem, propter quam per nu-
 merationem adquiretur extraneo, est quia in hoc con-
 tractu pro valet numeratio, et demonstrat conventionem

extrema obligatio adquiri, quod ex infra dicendis consta-
 bit. Item Jo. et per procuratorem obligationem pignori-
 veratiam alii adquiri non potest. Quis tamen regula Primus casus.
 cum multis limitationibus recipienda est saltem
 respectu actionis utilis; hoc enim tam ex causa pigno-
 ris, quam ex alio sepe per procuratorem domino qui-
 ritur, veluti si ex re, vel circa rem domini contractat,
 vel pignus accipiat, et per obligationem contracta ad do-
 mino, quia tunc quavis non directam, utilem ta-
 men actionem acquirit domino. *De utili actione.*
 cum h. leg. l. qui procurator 68, et procuratorib.
 l. Julianus 68. d. si procurator, et actionib. empti l. 9,
 tit. II, partita 5, Ronel. d. lib. 12, cap. 17 et in d. d. alteri,
 n. 67, et in d. si quis cumque 16, et oblig. et act. ex
 n. 17 et alii, quos refert, et sequitur de actione
 iurium, et act. tit. 2, quest. 9, n. 5. Secundo si procurator, qui
 ab actionem adquisivit, que ad dominum pertinebat, inel-
 gerit abesse, aut latitare, antequam dominus eaderet, tunc
 enim, ne quid situr vel domini, utilis actio illi accomodatur
 ex contractu procuratorio, l. d. salt. cum l. leg. de instito-
 ria act. l. damni 18, l. salt. de damno infecto, l. in omnibus
 5, et pignori regulatio. Tertio si dominus presens sit,
 cum procurator stipulatur, vel contractat, l. si procurato-
 ri 79, hoc lit. quia dominus presens mandasse creditur,
 l. si d. si iussit, l. quod meo nomine 18, d. per vendito-
 rum et adquir. pign. inde facile auctores supra lau-
 dati exponunt tra. in l. si inter re, et pignori. ubi si pro-
 curator mandante domino, vel ratum habente pignus
 accipiat, illi acquirit obligationem, et per contrarium in
 l. si iudex 66 d. 1, eodem tit. in eodem casu rem domini
 recte pignori obligat; quia dominus care accipere et obli-
 gare videtur. In his inspectionibus originatur doctri-
 na duar. supra proposita, plerumque per procuratorem

si text. loquitur de actio-
 ne directa, ut hinc in
 fine capiti, que modo po-
 terit esse l. utilitatis de
 actione utili.

Secundo.
 Cum procurator abesse vel
 latitat.

Tertius.
 Cum dominus presens
 est.

Non nemo alteri adquire-
ret signoratiam, licet per
curiam domini daret.

Explicatur d. 5. per li-
beram.

contracto, qui tunc indistincte legitur, siue proprii num-
mi, siue nummi domini mutuo dati sint eius nomine,
quia non distinguit, ut notari supra n. 14. Deo admitti
non potest doctrina Anto. Fabri in l. cert. conditio §. si num-
mos, de reb. creditis existimantis dum signoratiam domi-
no, quando alter eius nomine pecuniam domini dedit, et
in ipso contractu factus fuit de signore: non enim niti-
tur illo iuris testimonio, nec comparari potest hęc doctri-
na cum d. l. 2. Et quamvis ea verba de fidei p. et h. tri-
bit adiectum esse a Triboniano in d. per liberam quan-
do dixit, ipsam autem obligationem libera persona non
semper acquirit, indicavit que aliquando posse adquire-
re, cuius rei bonum exemplum indicavit Fab. quan-
do proprios domini nummos extraneus dedit: tamen pro-
curator non, et existimem illo verba non semper adiecta
fuisse a Triboniano propter dictam l. 2. et eius verba
cum novo componeret, in quo signoris obligatio adquire-
tur extraneo in causa mutui, et conveniunt Habauder,
et Fab. in d. 5. per liberam, Cuiac. in recitat. ad lit. C. per
quas personas nobis adquiretur, de fidei in l. quecumque
ll. n. 8. de oblig. et act.

20

Signoris obligatio plerumque
neque per tutorem,
neque per procuratorem
acquiritur.
De procuratore.

Aliquando per procurato-
rem signoris obligatio ad-
quiritur.

Deo autem verum est, per liberam personam
signoris obligationem extraneo non dari, et plerumque
non adquiratur, ne quidem per procuratorem, vel tu-
torem, ut inquit idem lex. in d. per liberam. Sed de
utraque persona distincte discernendum est: ait neque
per procuratorem plerumque. Aditio Habauderi pu-
tat verbum plerumque adiectum fuisse a Triboniano pro-
pter dictam l. 2. in quo conveniunt auctores proxime laudati.
Ad Brouer. ad lit. de signoratis act. cap. 8 non improp-
riabiliter existimat ideo adici limitationem generati ve-
rulam de non adquirenda nobis obligatione per procurato-
rem, quia sunt aliqui casus, in quibus per eum potest

Consect. 3, ex contractu vel mo-
do civili per eum, qui alter non est adquisiri posse.

262

Consequimur tertio, ut nostra regula procedat ne-
cessarium esse, ut is, qui contractus extraneus sit, sit alter: quia ^{Filius eadem persona}
filius in potestate constitutus patri acquirit cum sit eadem per- ^{est cum patre.}
sona propter vinculum patri potestatis, l. ult. C. de impube-
rum et aliorum, et servus dominus propter eandem rationem, l. si Et servus cum domino.

Quamvis lo. de leg. legata. Ergo ut sciamus quis sit extrane-
us persona, opus est inquirere, quis sit eadem
Persona. Effertur, ut videatur eadem videtur persona, quae Tria constituunt eadem
alia est. Primo potestas in servis et filiis fam. Secundo titatem civilem.
Administratio, ut in tutoribus, et aliis, de quibus dixi supra
ex n. 17. Tertio successio, ut auctor respectu heredis, qui il-
lum refert, l. mortuo 22, de fiduciis scrib. ita pariter com-
modissime Bonel. in d. l. stipulatio 38, l. alteri ex n. 21.

Ergo ut brevi verborum giro hanc latinicam
partem comprehendamus; primum sciendum est omnia
facta, aut contractus ad heredes transire, l. si pactum 9, ^{Omnia facta realia ad}
prohibitionibus. ubi docemur id procedere, etiam si defunctus ^{heredes transiunt.}
de se pactus sit: quia in dubio omne pactum personale - Indubio pactum reale con-
venit, et reale constituitur, et ad totam obligationem vincit, et ^{sequitur.}
omni si personae merito facta sit, l. cum iugentium 7, ^{et}
l. pactorum 8, l. tale pactum 40, de pactis, l. stipulatio
38, l. sicut 5, hoc tit. docent Cuiac. lib. 18 observat. cap.
2, Ant. Somer. theo. 2 variis. cap. 11, n. 12, Larrea theo.
deus. 99, ex n. 41, Callas Penira in l. si curatorem ha-
bens, l. si in indignum restit. verbo sua facultate ex
n. 68. Nihil res de sua natura personalissima sit, veluti res
fructus, l. 3, l. ult. quibus modis res fructus amittatur, l. 1, ^{Pacta personalia non tra-}
pulsatio 38, l. si quis ita 10, cum supp. hoc tit. Societas, l. ^{scunt ad heredes.}
1, l. nulla 70, ff. pro socio. Prohibitio, aut nunciatio

22

23

actionem pignoratitiam domino non adquiri, quia ali-
quando vel directa vel utilis adquiritur in coheredi-
autem si procurator domino stipuletur vel pignus deci-
piat nihil agit, sicut qui §. d. Iulianus. Et pecunia
constitit. Sed si stipuletur sibi, recte stipuletur, et sibi ad-
quirit actionem, quam postea tenetur domino edere,
ut docent supra laudati, licet non ita antiquiores, quos se-
quitur Menchaca d. cap. 58. verba §. n. 8. et 9.

Procurator potest sibi sti-
pulari, et postea domino
cedere actionem.

21

De tutore.

Qui potest utilitatem actionem
procuratoris adquirere.

Tutor quo ad utilitatem
procuratoris loco domini ha-
betur.

Restat adhuc in d. d. per liberam ut de
tutore dicamus, de quo Vp. auerit, non posse procurator
pignoratitiam actionem quere, quod de directa ac-
tione intelligendum est, quia ex equitate receptum
fuit, ut utilis per eos procurator adquiretur, sicut qui
§. d. i. actori §. d. pecunia constitit. Et quando ex
facto tutoris: tutor enim domini locotenebatur, ut pro-
videat procurator, saltem indirecto, et quo ad utilitatem actionem
pertinet. Tutor et Administrat. tutor. §. qui fun-
dum §. d. i. tutor §. pro emptore, interdum §. d. §. qui
tutorem §. d. tutis, ut docent Bonel. in d. d. alteri, n. 50, Anto.
Fab. lib. 12. coniectur. cap. 4, Menchaca d. cap. 58, n. 5, Anto.

Explicatur tex. in l. 14. de
pignoratit. cum d. d. per libe-
ram.

Somet et Tho. variar. cap. 11, n. 18. verba. quartus codex. Ex
quo facile in concordiam redigitur cum d. d. per liberam tex.
in l. 14. §. qui bona illi, de pignoratit. in decuria, (ut explicat
Boudilla lib. 3. politic. cap. 8, n. 69) qui bona recipit ad-
ministrat, potest utilitatem pecuniam pro ea accipere, et
rem eius pignori obligare: si potest rem eius obligare, multo
facilius potest obligationem pignoratitiam et adquirere
per tex. in l. melior 123, d. d. iuris. Quod utilitatis gra-
tia receptum fuisse vulgo doctur. Igitur tex. in d. d. per
liberam de directa actione intelligendus est, ut censent Bo-
nel. et Fab. in proximo, quamvis aliter distinxerint
Fours. et Franciscani, quos illi reprobandunt.

263

hoc fit. Unde venit, ut tantum pro ea parte in herede
 des transeat, pro qua defunctum representant: quia des transeat, pro qua
 pro reliquis constituitur extranei, h. r. l. i, hoc fit. Insto. de
 mel. d. cap. 4. n. 15, Parladonius lib. 2 non quod dicitur.
 cap. ult. parte 4, d. l. n. 12, Sapor Sapor ad
 Ant. de h. lib. 3, tract. 2, quest. 14. Et quo facille expo-
 nitur tex. aliquid in defunctum qui s. b. l. hoc fit,
 ubi proponitur ita stipulationem factam fuisse: te, et
 Titium heredem tuum decem baturum sponde: et in-
 quit Ches. juroriam Titii recuperatio adici: quia
 vel solus Titius heres extitit, vel pro parte cum aliis
 coheredibus. Si solus, non fuit necesse meminisse heredis, qui
 a obligatione defuncti in solidum ad eum transiret: et
 si pro parte, obligabitur pro eadem parte, qua coheredi co-
 respondet. Nec obstat dicere illam adiectionem esse, et so-
 lus Titius, non coheredi teneantur: quia illa adiectio omni-
 no immutabilis est, nec coheredi coheredes eius pretextu ex-
 cusari possunt ab obligatione suscipienda pro portio-
 bus hereditariis. Quia privatus nihil potest facere contra
 legem, non debemus, C. de legib. l. nemo 55, delegat. 1.
 Lex dedit obligationem defuncti inter omnes heredes. Et
 si privatus non potest facere, ut solida obligatio contrarium
 transeat, nec illum pro parte, pro qua non est heres gra-
 uare, docent veteres apud Somerium ubi proxime, Cuius.
 Quar. Bonil. et Espanius in d. d. l. Rodriguez Carnius
 edictus, lib. 2, quest. 9, n. 62, Casalimus, C. Indivisius, 2
 parte, quest. 3, ex n. 30.

26

Nec obstat tex. in l. cum dicitur 33, de pactis, l.
 cum eo, de pactis totalib. ubi proponitur, cum, qui
 pro sua parte debent promissit, ita pactum fuisse, ne a
 se, neve a filio subiretur. Respondet que Ches. valere
 pactum, et filio pro parte, non coheredi coheredibus, quia
 nisi soli heredi contracti concessum est. Ex quo sic potest;

Explicatur tex. in l. 33, de
 pactis et in l. 10, de pact.
 totalib.

novi generis, l. non solum 8, d. morte 6, d. novi generis mun-
 diat. Precarium, l. cum precario 12, d. i. d. precario, vel
 nisi verba facti adeo personalia sint, ut referantur tan-
 tum ad personam auctoris, exclusi heredibus, aut expro-
 se, aut sufficienti iudicio voluntatis, ut in l. heredi 2, l. p. vlt.
 cum seqq. d. facti, l. non solum 8, d. tale pactum 3, d.
 liberatione legata explicant Caldas, et Larrea vbi proxi-
 me, et late novis in leges Farnavianis in repositorio d. con-
 tractibus, quest. 1, per tot. Auto. Gomez d. cap. 11, n. 13,
 vbi ius adiutor Larrea.

24

Contractus defuncti trans-
 mit ad heredes pro portio-
 nibus hereditariis.

Ex quo fuit vulgaria regula, contractum an-
 tecessoris transire in omnes heredes pro portionibus heredi-
 tariis cum omnibus suis qualitatibus, l. necessarias 8, d.
 vendendis 4, d. ignorat. act. l. cui fundus 56, de condic. et
 demont. l. 2, d. i. certam, d. p. roris stipulationis, ut in me-
 lioratione adquisita filio docuit contra Gomezium Telles
 Fernandez in l. 21, Tauri, n. 19, et 20, et in pacti donationum
 Caldas vbi supra, ex n. 68, et in qualitate vic. executivae et
 remissionis alienae iustitiae elegantur, et cum multis Ro-
 guerd allegat. 4, ex n. 12, l. ea d. cessione iurium et act. tit.
 4, quest. 6, n. 20. Et grammis facta, promissa, olim perso-
 nalia fuerunt nec in heredes, nec ad heredes transierunt, l.
 inter 31, de solutionibus, quia electa videbatur industria
 promittentis; tamen hodie, quia possunt per alium expli-
 cari transcurrunt, et dividitur obligatio inter heredes, l. roris
 13, C. h. r. tit. nisi vel ex verbis, vel ex voluntate contrahen-
 tium appareat voluisse personam industriam eligere,
 ut in l. unica, sine autem, C. d. caducis tollendis, Gomez
 d. n. 13, de quo egi in tract. d. individuis, d. l.

Olim facta promissa ne-
 que ad heredes neque in
 heredes transibant.

Hodie hodie.

25

Actionum, et obligationum
 transmissio ad heredes, et di-
 visio iuris potestate f. f.

Actionum autem, obligationumque transmissio
 potestate iuris fit ex l. vlt. tab. que obligationes, actiones
 que defuncti inter heredes dividit pro portionibus heredi-
 tariis, l. 2, C. d. hereditariis act. l. in executione 85, d. l.

Paulus et Ciceronius n. 3, Ant. Fab. in fine add. l. 99, Ant. Gomez d. cap. 11 n. 15, qui cum iudicio admodum, Idem De iure Regni. observandum esse apud nos post l. 2 tit. 16 lib. 5 compilat. in qua cauetur alterum alteri adquirere posse obligationem ex contractu per ipsum gesto. quia licet extraneus possit adquirere extraneus non tamen potest gravare extraneum, qualis est heres pro illa parte pro qua defunctum non representat. Unde curandum est ab Accuri in d. l. 23 verbo non erit, et a Adriguez d. quest. 9 n. 62, qui existimantur solidam obligationem ad coheredes transire quando unus exemptus fuit.

Perse tamen verum est, creditorum posse pro legare uni ex heredibus totum quod sibi debetur: ad quem vero quidem iure non pertinet tota actio, sed inter omnes heredes divisa fuit non obstante prelegato, l. 1 et 2, l. 1 si unus ex pluribus heredibus. ubi tamen ex voluntate testatoris heredi pro legataris conceditur, l. ex legato l. 8, C. de legatis, l. ea de cessione iur. et act. tit. 7, quest. l. n. 4.

27
Testator potest uni ex heredibus nomen prelegare.

Unde si debitor illi soluerit, et postea a coheredibus conveniatur, exceptione doli contra eos tueri se potest, quia petunt contra voluntatem defuncti, l. 1, C. de exceptionibus. Existimo tamen ante divisionem tex. in d. l. legato l. 8 prelegatarium, legatariumve nominis non habuisse vitales actiones, et ideo indiguisse actionibus directis sibi a coheredibus heredibus advendis, quod insinuat tex. in l. si ita 42, tam. hereditariae, sed post predictam divisionem non indigere cessione; quia si legatarius non indiget, nec prelegatarius debet indigere, id est si legatarius habet cessionem a iure, etiam prelegatarius habebit: quamvis aliter scripsit de quibus ad Fab. lib. 3, tract. 2, quest. ult. et Oliva tit. 4, quest. 6, n. 2.

De potestate debitor habet exceptionem doli adversus coheredes.

Per contrarium si testator debitor sit, pluresque heredes fecerit, et unum gravaverit, ut debitum

28
sicut testator iubet omnino heredi debitum solvere, tamen creditor adversus omnes exerceri potest.

Respondetur.

argui. Et licet coeterni consueverunt solum
gravando. Ad respondendum auctores gravitati et Donel.
in l. stipulatio §. hactenus, n. 47, hactenus. rationem diffe-
rentie consistere in ipso modo cavendi; quia in constitu-
enda obligatione visum est, cum quis promittit, non po-
test facere contra legem, ut obligatio non descendat ad
omnes heredes, sed postquam constituta est, potest ca-
vici, ne ab uno herede, putatur, recte quidem respon-
dent, sed ad hoc restat investigare huius differentie

Obligatio defuncti descen-
dit divisa ad heredes.

Exceptio vero facti non
indivisa.

In facti versatur factum
ponendi illa.

Facta descendunt ad heredes
indivisa.

rationem: ea res indubio est. quia obligatio, que a
defuncto incipit descendit divisa ad heredes pro portio-
nibus hereditariis, ut in per diem, exceptio vero facti quom-
vis ad heredes descendat, l. exceptiones, de exceptionibus. non
tamen descendit pro parte divisa, sed eodem modo, quo quod de-
functum recedebat, nempe, ut possint trahi se facto, quo
defunctus gemit: quia in facti non versatur ius obligatio-
nis, que potest dividi, sed factum opponens exceptionis, l.
omnis et facti, de factis. Omnia autem que in fac-
to consistunt, quamvis ad heredes descendunt, non descen-
dunt divisa, l. heredes 25, §. in illa, ff. fam. heriscunde,
l. stipulationes 72, ff. de iur. Alibi, hactenus. Ergo qui excep-
tionem facti heredi applicat, nihil contra legem fa-
cit, et ideo eius voluntas retinetur, ita accipiendus est Au-
ide. quem quia non capit, caput Tab. in rationali ad
l. §. Deinde, quia licet filius trahi se possit excep-
tione facti in ea specie, et coeterni heredes non possint illa uti; non
tamen ideo gravantur ultra vires hereditarias: obligatio enim
mero iure pro portionibus hereditariis inter illos divisa fuit
tam pro parte filii, quam pro parte coeternorum heredum:
quia factum non impedit transmissionem obligationis, sed
lege exceptionis tollit transmissionem, l. i, §. de exceptionibus.
Ergo coeterni tantum vivunt communi iure pro portionibus
suis, non pro portione filii, ut docent Bartol. n. l. Fulgosi,

2
1

In hoc casu coeterni cohe-
redes non ultra vires por-
tiones gravantur.

neq[ue] mulier copanda erat, et solum gravatum exerce-
ret. In hoc difficultate adanda omnes clacini in d. h. cum
aus 99, et gartiz, Smeu d. cor. 11 n. 15, Petrus de ardu
deis. 90 n. 80, et alii quos refert Plea vñ maxime n. 8
existimantur sociate esse fauor dotis, ut tutator totum et
abstem totale inuigere possit omi heredi; quos multa-
uit, multauit que qua solet a uimonia d. h. i. d. g. ueris
d. g. est. ut d. s. immentis, quia licet locum illum attente
coherum, nullam inueni rationem, quare specialita-
tem dotis, ex qua eius decisis saluari possit: quare ve-
torem ex g. d. i. o. non est confutanda, sed inquirenda
ratio specialitatis.

Illam autem d. d. i. a. Mygno p. g. i. s. t. o. r. e. m. e. o.
p. r. o. d. o. t. i. o. n. e. m. a. c. c. e. d. e. n. t. i. a. n. o. s. t. r. a. n. o. n. a. t. u. i. t. d. o. m. i. n. u. s. d. e.
f. o. r. d. o. n. d. r. a. n. o. R. a. m. o. s. d. e. l. B. l. a. n. c. a. n. o. R. e. g. i. s. C. o. n. s. i. l. i. a. r. i. o.
i. n. r. e. g. i. s. t. r. a. p. r. o. l. e. c. t. i. o. n. e. d. e. i. n. d. i. u. i. d. u. i. s. c. a. s. 2. e. x. n. 2: ad
q. u. a. m. o. b. s. e. r. u. a. n. d. u. m. e. s. t. d. i. p. a. t. e. r. q. u. i. p. r. o. f. i. l. i. a. d. o. t. e. m. d. e.
d. i. t. s. i. b. d. a. t. i. m. r. e. d. d. i. r. e. t. i. b. r. i. s. s. p. u. l. a. t. u. s. f. i. c. i. t. s. o. h. e. t. o. m. a.
t. i. o. n. i. s. r. e. l. e. x. i. n. t. e. r. u. a. l. l. o. m. o. t. o. f. i. l. i. a. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. n. i. c. o. n. u. e. n.
t. i. a. t. a. c. t. i. o. n. e. m. e. x. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. n. e. p. r. o. d. o. t. e. s. o. l. i. p. a. t. r. i. d. e. f. i. r. i.
i. u. r. e. p. r. o. p. r. i. o. q. u. i. c. u. m. i. n. e. i. u. s. p. e. r. s. o. n. a. r. a. d. i. c. t. u. r. d. i. s. c. e. n.
d. i. t. p. e. r. c. o. n. s. e. q. u. e. n. t. i. a. d. h. e. r. e. d. e. s. p. r. o. p. o. r. t. i. o. n. i. b. u. s. h. e. r. e. d. i. t. a. r. i. i.
l. 9. d. e. r. e. g. i. s. d. e. m. i. n. o. r. i. b. l. i. p. u. l. a. t. i. o. n. e. 29. s. o. h. e. t. o. m. a. t. r. i. m.
l. o. n. i. c. a. d. e. i. d. e. a. m. u. s. e. t. d. e. t. h. o. c. C. d. e. r. i. r. a. x. o. n. i. e. d. e. t. n. o.
t. u. n. t. d. o. m. i. n. u. s. d. e. i. t. e. a. n. o. n. e. d. e. l. i. c. i. t. e. S. i. d. o. n. i. u. s. e. t. d. e. m. u.
R. a. m. o. s. i. n. d. d. e. i. d. e. a. m. u. s. B. a. r. b. o. s. i. n. l. l. i. s. s. o. h. e. t. o. m. a. t. r. i. m.
n. i. t. l. i. p. u. r. a. p. a. t. e. r. s. i. b. n. o. n. s. t. i. p. u. l. a. t. u. s. d. i. s. s. o. l. u. t. o. m. a. t. r. i. m. o.
n. i. s. r. i. u. s. p. e. r. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. n. e. i. n. e. i. u. s. p. r. o. p. r. i. a. t. e. m. a. n. u. a. t. o. a. c. t. i. o. p. r. o. d. o. t. e.
c. o. m. m. u. n. i. s. a. m. i. s. s. a. p. e. r. e. r. a. t. C. d. e. s. o. h. e. t. o. m. a. t. r. i. m. l. i. p. u. i.
h. o. m. i. n. u. m. 24. d. d. e. g. e. n. e. r. e. d. e. s. o. l. u. t. i. o. n. i. b. Q. u. o. d. s. i. f. i. l. i. a.
e. i. u. s. i. u. r. i. s. e. x. i. s. t. e. b. a. t. i. p. s. a. s. o. l. u. d. e. d. o. t. e. p. a. t. e. b. a. t. a. c. t. i. o. n. e. m.
i. u. r. e. p. r. o. p. r. i. o. n. o. n. e. x. p. e. r. s. o. n. a. p. a. t. r. i. s. i. d. e. o. q. u. i. d. e. m. e. t.
h. y. p. o. p. a. r. t. e. i. n. s. t. i. t. u. t. a. r. e. l. e. x. h. e. r. e. d. i. t. a. t. a. s. o. l. u. d. u. m. a. c. t. i. o. n. e. m.

29
Actio specialitatis in
doti.
Quando actio ex stipulatio
debet ad patrem acti-
onem sit specialitatis
actio.

Quando debet con-
muni actio et alia?
Quando debet alia?
et

integre exhereditatus, causa debiti non mutatur, nec credi-
tori coguntur cum eo experiri, sed possunt agere contra
omnes heredes pro portionibus hereditariis, l. factor 26, C.
de pactis, l. filia 20, d. si pater, et seq. fam. heriscunde,
l. tenus legato 59, d. si testator 2, d. legatis 2, Cuiac. Pract.
5 ad Titulic. in l. si tenus 108, d. gemult. eodem tit. Cozza lib. 2
selectar. cap. 22, n. 4, Gomez d. cap. 11, n. 15, Siquis fordeguenus
d. Pract. 2, quest. 14, Oca d. quest. 6, n. 4, ubi redditur ratio, ne

Si testator ab uno herede de creditorem ius mutetur. Quod si testator non gravaverit
alium legat et creditor lega-
tum agnoscat, solum here-
dem gravatum convenire
potest.

heredem et schult, id est non iniunxerit omni eius alieni
uni soli heredi, sed potius creditori ipsi ab uno solo herede
creditorum legaverit, ut in l. si debitor instit. d. legatis, et
creditor legatum agnoscat; debet illum solum execu-
tere, non coactos heredes, ut agnoscat Pap. hanc differen-
tiam indicari in l. filia 20, d. Papiinianus 6, fam. heriscunde.
Eius ratio est promissa, quia creditor, qui agnoscat
legatum ab uno herede institutum, approbat iudicium defuncti,
qui voluit coactos heredes immunes facere a presta-
tione Agri alieni: quando vero ultra speciem legati tes-
tator per alienum uni heredi iniungit, voluntas credito-

Explicit huius in l. 53, de legatis, de cuius gravitate agitur non concurrat.

doctrina Siquis fordeguenus d. quest. 14, Oca d. quest. 6, n.
10, Dominus Lavocatogui lib. 4 selectar. cap. 16, n. 3 veris-
sime exponunt primam partem tex. in l. cum ab uno 53,
de legatis 2, ubi maritus ab uno herede uxori vel legatum
reliquit pro dote, id est, ut compararetur cum dote, et alter-
utro contenta esset: si mulier prestat legatum, recte do-
cent uxorem debere executore solum heredem gravatum.
Ibidem tamen difficilius est, et ab auctoribus non observatum
in illo tex. cur illud dicatur, si mulier legatum recipiat,
et dote contenta sit? in hac enim specie non approbavit
iudicium defuncti, sed tamquam creditor eius suum
persequitur, ergo dividenda erat actio inter omnes heredes

Difficultas tex.

coactos coheredes de bonis, siquidem reperit iudicium defuncti; nihilominus Iulianus dicitur scire dicere primum excutere debere heredem gravatum huiusque ad quantitatem legati: scilicet si dos valebat trecenta, et legata fuissent ducenta, pro ducentis adversus gravatum agere debet, pro centum adversus coactos. Prostat Iulianus rationem ab equitate petitam; quia melius contenta esse debet, vel suo iure, id est actione in uxorem, vel iudicis mariti; id est legati. Si eligeret legatum, excutere debebat gravatum heredem, quia iudicium defuncti approbaverat: scilicet cum actio in uxorem optime fieri sit, si fuerat auctor, iustit. de actionib. legatum est, ut foris optima si non nocet, et coactis contentibus prodest, id est, ut primum excutiat gravatum, quod si ille non invenitur, hinc de tunc in coactos coheredes rediatur, quod denotat illud adversum primum. Haec tota decisionis ratio consistit in considerandi equitate actionis in uxorem, et probavit magis proceptor meus locis supra relatis.

Ratio decidendi.

31

Ex his concludimus auctorem in constituenda obligatione non posse unum solum heredem obligatum re-
 liguere, sed post constitutam posse uni soli pacisci, vel
 in testamento legare debitum ab uno solo, quo casu agri-
 to legato, ille solus tenetur. Vel si citra speciem legati in-
 iungat omnes quis alieni omni, quamvis creditor in omnes tam-
 heredes habeat actionum, tamen coacti a gravato conse-
 quuntur iudicis familiaris beneficentiae quod exheredant,
 quia defunctus voluit, ut in effectibus immunes essent.
 Ut supra allegatus supra n. 2 & probant tex. in l. his con-
 sequenter l. 8, s. C. de her. 4, l. p. l. 20, s. item Reg. in d.
 mes 8, fam. beneficentiae, l. nomen 34 s. ult. de legatis
 3, l. non solum 7, s. sed si duobus 3, s. liberat. legata.

Instituenda obligatione non potest uni heredi pacisci, neque unum gravare. Bene tamen post constitu-

Quod autem de debitore in constituenda obligatione diximus, idem de credito-
 rediatur.

habet, l. si solus 81, pro solis, l. si marito 91, d. si
 aduentate 4, soluto matrim. l. si pater 14, ad l. si solus
 quia hec actio non est hereditaria, sed peculiaris filij
 ipsius, Cuiac. et Ramos in d. d. videamus, Squiforde-
 Jur. d. tract. 2, quest. 13, Barbosa in l. si cum dotem
 40, n. 20, soluto matrim. Donec Justin. transferens om-
 ne ius actionis rei uxoris in actionem ex stipulatu pro
 dote, generaliter constituit, ut soluto matrimonio dot
 ab uxore peteretur progreia, et peculiaris actione non
 hereditaria, neque agere tractata, d. d. videamus. Hec
 est ratio, quare actio pro dote peculiaris nature sit,
 nec inter heredes dividatur ex l. 12 tab. quia non est
 hereditaria, sed propria filij, ut sublineamus sen-
 tentiam veterum, qui ita auerent, licet rationem
 non percalassent.

Justin. constitutio.

30

Legis. dict. l. 1. 19.

His suppositis specialiter dicitur l. cum ab uno
 19, hec est: mortuus debet testare dotem uxori
 sue, decessit pluribus heredibus scriptis, et ab uno com-
 pensandi ultimo dotem uxori prelegavit, id est lega-
 vit tantum, ut uxor illis contenta dotem non pete-
 ret. Mulier habebat actionem ad consequendam
 portionem hereditariam. Obligatio legati non fuit
 diuisa, quia testator potest unum ex heredibus legato cre-
 vare l. ab omnibus 104 d. legati 1. Ergo si mulier pre-
 ferat legatum, proculdubio heredem grauatum exerce-
 re debet, et non coeteros, quia approbavit iudicium de-
 functi, ut dixi supra n. 28. Cuiusmodi legatum, et do-
 tem preferat, actione rei uxoris, magis morose que con-
 trariis fuit, utrum heredem grauatum exerce-
 rent? ratio dubitandi, et quidem ingens summittitur
 ex proxime notatis, quia mulier non debet amittere

Obligatio de dote descendit dotem, habebat etiam legatum. Obligatio de dote in-
 ipsa iure diuisa ad omnes
 heredes.
 Obligatio legati non datur
 ut diuisa.

ab herede obligatio post defunctum, neque in eum tran-
sit tamquam hereditaria ut recte docent Soverius d.n.
15, Matturo in d. n. ab herede s. n. 5. Covar. in exp. quam-
vis factum, 2 parte d. 4, n. 10, et 13, licet dissentiat Sanchez
de matrim. 1 parte disp. 7 n. 28;

Ex quo sequitur, cum heres ex l. singulari

32

l. 1. C. de tit. l. unica, C. ut actiones ab herede huius et contra heredes incipiant, s. post mortem, insit. Delegati, l. 12, et actiones possunt incipere ab herede, et inherere.
fit. 11. partita s. possit auctor singulari hereditas sui, qui amittit in se obligatio non inceperit, et incipiat ab herede.
dici; sequitur inquam, ut possit post mortem suam Deo defuncto potest vni heredi soli singulari modo sibi non singulariter; nec enim obligatio nec radicatur in defuncto, nec est hereditaria, quare per legem non potuit dividi inter heredes. Nec potest si replice, heredem exheredum esse pro qua parte defunctum non representat et ideo solidam obligationem illi adquiri non posse, cum in solidum defunctum non referat. Quid respondet hanc rationem valere, quando coheredi coheredes pro parte potest obligatio adquiri; sed quando non potest, ut in presentia coheredi, quia nec obligatio hereditaria est, nec omnibus voluit defunctus adquirere, non militat predicta ratio, sed potius alia, que docet tenorem communem vni ex dominis totam obligationem adquirere, quod modo alter dominus eius incapax est l. 1. d. communis capax est.
4. vers. quia persona, de stipulatione tenorem. Est enim heres, et deo capax obligationis adquirendo per defunctum, quia est cum eo eadem persona, ut recte considerat Donel. in l. stipulatis 32, tractat. in d. Alberti ex n. 34, presertim n. 22, et per consequens quando coheredi coheredes obligatio adquiri non potuit solius, solidique heredis vice fingitur.

Ex iure novo obligationes ab herede, et inherere.
Deo defuncto potest vni heredi singulari.

Heres pro qua parte defunctum non referat, extraneus est.

Tenorem communem vni domino totam obligationem adquiri, quando alter incapax est.

Actio vindicata in auctore descendit diuisa ad heredes. Actio enim vindicata in persona auctoris ad omnes heredes diuisa descendit pro portionibus hereditariis, quamuis unius mentis facta sit, l. continuus 127, l. ult. hoc tit. Ratio est eadem, quia actio diuiditur. Unde si res in stipulationem deducta talis sit, quae diuisionem non recipiat rebus factum, l. 2, §. 1, l. 2, §. 1. Cato, l. stipulationes 72, hoc tit. ad omnes heredes in solidum transit, l. delin- tus 131, hoc tit. in factis autem, et obligationibus individui singuli in solidum defunctum representant. Qua propter si stipulatio in faciendo consistit vel in alia re individua, recte potest defunctus uni soli ex heredibus stipulari, d. l. 137, l. ult. quia neutra ex dictis rationibus prohibet; non diuisio actionis, quia individua est; non defectio representa- tionis, quia singuli in solidum defunctum representant, ut docent laudati supra n. 25. Nec arguetur, aliquando facta diuisa esse, et dationes individuas, ut notatur in d. l. Cato, et per consequens non recte actum in d. l. ult. aherui- te, in obligationibus dandi non recte comprehendendi perso- nam unius heredis, et recte comprehendendi in obligationibus faciendi, quia respondet cum Bartolo ibi, et Gomez d. cap. 11, n. 15. verum fuisse a solitis, quia ad ea quae fre- quentius accidunt iura adaptantur, l. 3, cum seqq. de le- gibus. Unde eleganter concludit Bartol. si facta diuisa sunt, non poterit defunctus uni tantum stipulari; si da- tis est uni individua, poterit: quia ut dicitur in l. circa de legibus. scire leges non est verba eorum tenere, sed vim et po- testatem ratio enim est, quae reddit decisionem, licet deficiant ver- ba, l. illud 32, ad l. dequil. Sed cum apud nos ex l. 2, §. 1, l. 6, lib. 5 compilat. extraneus extraneos pacisci possit, ut dicam infra correct. 6, consequens est, ut auctor possit pacisci sibi, et uni ex heredibus suis, nempe tamquam extraneos, in iuris et quae

Si res stipulata individua sit, ad heredes in solidum transit.

In individuis singuli heredes defunctum in solidum representant.

Res individua recte potest defunctus uni heredi stipulari.

Aliquando facta diuisa sunt, et dationes individuae.

Ad frequentiores res iura adaptantur.

Scire leges in quo consistit.

De iure Regni.

redduntur, non postulant stricta principia, nec faciunt om-
 nimodas comparationes, ex quo facile exponitur tex. in l. ii. Explicatur tex. in l. 26,
 §. 1. C. de iur. dot. ubi si pater stipuletur reddi dotem C. de iur. dot.
 filio suo emancipato, quam pro filia dederat, nihil agit. I-
 dem enim defuit favor dotis, quia non filie, sed filio stipula-
 tus fuit, ut recte sentit Tab. in proximo, et cum multis
 Barbosa ex r. fuisque ad s. Inde etiam eadem equitas pro- Eadem equitas, quam
 ducta fuit ad filios ex illo matrimonio susceptos, id est ne- mater habebat, producta
 potes aui dotatoris, quia visa fuit eorum causa par cum fuit ad suos filios.
 matre, §. pater r. C. de pactis conuentis, et sententiam Anus
 in d. l. 7. Castrensis in d. l. 45 in fine, Alexander n. 7, Gu-
 amui eos immerito reprehendat Barbosa n. 8.

Nec debet tex. in l. quodcumque 45, §. i. qui
 ita r. hoc tit. ubi si pater stipuletur filio post mortem Explicatur tex. in l. 45 §.
 suam, iudicium de altero. Chri. actionem utilem illi compe- r. hoc tit.
 re, et si patri heres non existat. Ergo specialis favor dotis
 non est necessarius, sed sufficit ratio filiationis. Varie res-
 pondent Celsus et Cuiac. in multis locis, quos reprehendit
 Barbosa n. 4: ipse tamen et Cotta lib. i. relectar. cap. 15. exis- et solutio Barbose, et Cas-
 timant differentiam constituendam esse inter pater qui te.
 stipuletur filio in casum, quo emancipatus sit, et in ca-
 sum quo morte sui iuris exstat, ut in primo casu inutilis
 sit stipulatio, in secundo utilem actionem producat. Reddunt
 que differentiam rationem, quia emancipati pro heredes extor- Emancipati Patri pro-
 nentur, §. pater, in l. i. quod. motis ius patrie potest. sol. sus sunt extorrei.
 sui vero morte patris efficiuntur sui iuris, remanent in ea. Qui morte Patris sunt
 dem familia, et retinent iura agnationis, l. 3. Paul. ad Schem. sui iuris remanent in
 Macedonian. l. 1. §. 1. de bon. posses. contra tab. sed familia Patris.
 proterquam quod hic effectus commentitius est, nec illo tes- Impugnatur hec solutio.
 timonio iuris soluitur, et est etiam diuinatorius, quia in
 d. l. 45. nullum est verbum, ex quo colligi potest, ut qui Chri-
 de filio in potestate huiusmodi ad mortem retenta, ex alio quo-
 que capite retineri non potest, quia si consuetudo familiae

34

Consect. 4 de utili obligatione

filiiabus, neptibusque adquirenda causa dotis ex
contractu patris, matris, aut avorum.

33

Si avus maternus, qui pro
nepte dote datur, eam filie
reddi stipuletur, valet sti-
pulatio, ex equitate.

Quia tota hec ratio prohibitioni, ne alter alteri
stipulari possit non a iure naturali, sed a iure civili dependet,
ut dixi n. 6, facile rei defecti cepit in suam naturam, et ius
ipsum civile pretermissa scrupuloseitate permisit, et alii
alii stipulari poterit, et contracterent pietatis intuitu. Ex quo
fluxit, ut si avus maternus, qui pro sua nepte dote datur,
stipuletur reddi dote filie soluto matrimonio, quamvis olim
dubitaretur, an actio ei dari possit, tamen favore dotis, et be-
nignitatis ratione obvenit, ut si utili actio daretur. l.
Sais. 45, soluto matrim. vbi Cuiac. lib. 6 quest. Pauli, et
Petrus Barbosa ex n. 2, Stephanus in l. quicumque 11 n. 9,
de obli. et act. et in l. quicumque 45, n. 21, hoc tit. Petrus
Faber in l. quo tutela 73, d. ult. Gregorius, Donel. inf.
stipulatio 38, d. alteri hoc tit. n. 60, licet Anto. Tab. lib. 1
coniectur. cap. 4, et lib. 19, cap. 19, et in papiniana, tit. 8,
privat. 7, illat. 5 equitatem hanc suo more Tribonianus
attribuit: hic tamen duplex favor considerandus est, san-
guinis et dotis: alioquin solus favor sanguinis non suffi-
ciet. Idcirco si mater stipuletur dote reddi filie, et fra-
tribus, stipulatio inutilis est, et tamen si filie dote so-
li stipuletur, valere dicente dicitur in l. pactum 4, C. de
pacti conventi. Magna enim ratio est, quae pro filia fa-
cit, ad quam circa illum pactum dos spectare debebat.
soluto matrimonio, l. unica d. accedit C. de viri uxoris act.
et presentement Accurs. in d. l. 45, glossa parvult. et vlt.
C. de viri uxoris in d. l. alteri in fine, Alexander in d. l. 38, d. si
stipuletur n. 18, quos nimis acumine, sed immerito rei-
cit Barbosa vbi proxime n. 5, quia rationes, quae ex equitate

Duplex favor concurrens
dotis, sanguinis, et dotis,
ut talis stipulatio valeat

Circa illum pactum dos
ad filiam soluto matrimo-
nio spectare debebat.

tamquam filii non tamquam heredes, hinc iuraturan-
di, si liberi & liberi libertor. hinc pater in p. si quis,
de bonis libertor. Quia propter pater stipulando filii nihil
aliud facit, quam exprimere, quod ex natura rei in ip-
sam stipulationem veniebat, tunc expressum non esse, do-
cent Iulianus in d. si quidcumque, n. 22, Bonel. in d. d.
alteri, n. 59.

37

Sed quomodo non debet, expositione indiget qu-
a dicitur in l. si ita 9, de pactis dotalibus, ubi socer sine
no dotem dedit nomine filii et ita stipulatus fuit, si vi-
uo me mortua sit filia, mihi; si post mortem nunciam
morietur filio meo; si uxor defunctus sit heredi meo
dotem reddi. In qua pater respondit tunc, stipulationem
valere benigna ratione. Potest inquam dubitari, cur
stipulatio valeat benigna ratione? si enim filius ut he-
redi pater stipulatus fuit, videtur dicendum esse
valituram, quia heredi stipulari concessum est, ut dicitur
in l. si ita 9, de pactis 9, de probationibus. Si filio
pater stipulatus fuit, in idem in aliud inconueniens,
ut pater possit stipulari post mortem suam filio non
heredi, contra quod supra dixi n. 34. Sed omittit Fab.
in p. in iudicia, tit. 8, princ. 7, illat. 5, respondeo cum
Cotta lib. 2, selector. cap. 16, n. 2, ideo iusto iure stipula-
tionem non valere, quia quo casu filia post mortem
suarum decederet, stipulatio concepta fuit in persona
filii, aut heredis, id est in persona heredis: quod stipu-
latio iure antiquo immutabilis erat, sed favore dotis ob-
tinuit, ut valeret in superhabita senectute. Re-
tio vero propter quam in l. pater 23, eodem tit. filii
ex stipulatione patris ad dotem consequendam accedere
possunt, facilis est, quia pater primum sibi deinde
filii in potestate, ut heredes stipulatus fuit, const-
tat ex ultimis tex. verbis, ubi, heredi debent; id quod

Explicatur tex. in l. 9, de
pactis dotalibus.

Heredi stipulari concessum
est.

Explicatur tex. in l. 23,
eodem.

efficit, ut filius per patrem adquiri possit post mortem,
et quando non est futurus in eius potestate, non esset ad-
quirenda actio utilis, sed directa filio, quae per mortem
liberata proponitur a potestate signisum iuxta eorum
intellectum in potestate videtur retenta, quod est contra
dictum d. si quis ita.

35

Vina solutio.

Appellatione filiarum si
in filio et non in filia, quod com-
prehenduntur.

Quare mihi potior videtur Donelli solutio in
d. si alteri n. 6, et in d. si quis ita n. 2, nempe cum lo-
quutum fuerit de patre stipulante filio ratione dotis, ut
illi dos redderetur. Nec dicas, hunc intellectum esse di-
minutorium, colligitur enim ex eo, quod posuit eandem
in filio et non in filia, quod comprehendere filios non
solum non comprehenduntur. potest, imo mali exempli est filios appellatione, filia-
rum nominante, C. si ita 4, de legatis 2, et ad d.
Donel. lib. 2, cap. 4, littera III. Igitur in ipsa positional
causa indicavit, aliquid esse speciale in filia, quod in
filio dici non potest. Idem autem non meminuit dotis, quia
a principaliter de hac questione non agebat, sed potior
de illa, utrum quis possit stipulari alteri post mortem
eandem, quia heredi non poterat, ut ad mortem suam
32, debuitque potius quia illa actio, quae radicatur in
persona filiae, non est hereditaria, et tantum prohibita
verum habebat in actionibus hereditariis, ne inci-
perent ab heredibus, quae contra defunctum non inceper-
rent: quod ipse indicavit, cum dixit actum actionem filiae com-
petere, et si heredi non existit, quia illa actio provenit ex
paterna adquisicione.

36

Explicatur tex. in B, de
libertor.

Respondetur.

Opus libertorum competunt in dote: opus enim libertorum competunt liberi patris
liberi patris et filii.

libertor
libertor
libertor

in picienda esse quam mentem contrahentium, Si-
 mon de Pactis de interpretatione ultimar. voluntat.
 lib. 9, interpretatione 3, dubio 4, solutione 1, an. 96, pag.
 mihi 24, Spino in speculo testamentor. l. parte ubi-
 q. n. 48, Molina de primogeniis lib. 1, cap. 13, n. 90,
 Anto. Sama de i. 255, et 283. Minus obstat tex. in l.
 cum ams 93, de pactis, quum late exposui supra ex
 n. 26, et Guarnierus Nicolaus Senoa in suo lib. 11. con-
 siliat. pag. 96 noluit recipere communem intellectum,
 ut loquatur de filio tamquam herede, sed dicitur ta-
 men facillime ex ipsi verbi tex. ibi, heredi consili-
concessum est, quare in hoc loco non est amplius in-
 sistendum.

Cum p. patri non liquisset stipulari filio,
 filioque suis emancipatis citra causam dotis, multo
 minus licuit filio emancipatis stipulari patri-
 bus, aut matribus, l. cum dos 7, l. tutor 26, d. filio
 4, de pactis dotalib. l. debitor 59, d. ult. ad Tribel.
 quid minor est ratio pietatis in filio erga parentem,
 quam in in parente erga filium, ut debent proxime
 laudari.

39

Filio emancipati non
 possunt stipulari patri-
 bus, aut matribus.

Consect. 5, de pacto apposito fa-
 vore extranei in traditione rei a domino facta.

Inferius quinto si alter contrahat et pactum
 in continentem adiciat in favorem extranei, non pro se illi que
 viationem virtute pacti; quid neque pascendo, neque
 legem contractui secundo quinquam alteri consilium p. hit,
 §. l. 73, d. ult. de reg. iurii. Non quia pactum omnino
 immobile sit, valet enim quatenus nostra interest, l. ip-
 sationibus 48, de pactis, sed non valet ut ex eo alii
 queratur actio, sed nobis, l. hereditatem 28, de donationib.

40

Nemo potest contractu
 legem facere in favorem
 alterius.
 Tale pactum valet qua-
 tenus nostra interest.
 Non ut alii actio queratur

illa adiectio, aut post mortem suam illi aut illi filius
sui non facit, ut stipulatio incipiat ab heredibus, cum
ibi stipulatus fuerit pater: sed potius videtur conditio-
naliter loquens stipulator, si me vivus evinciat conditio
stipulationis nulli dari, aut si post mortem meam he-

38
stipulatio conditionalis: pater. Quomodo autem ab herede potest incipere
aut incipere ab heredibus. Stipulatio conditionalis, licet conditio in vita testatoris
non impleveretur, quid ab eis initium accepit, si filius
78 heredit: ita in precedenti casu potuit incipere actio
ab heredibus, licet conditio in vita Patris impleta non
fuerit, docet Fab. d. illat. 5, et lib. 19, coniectur. cap. 17,
quamvis aliter Costa d. cap. 15, Cuiac. tract. 70 d. ff.
fic. et Accus. in d. l. 23.

Pater filius emancipati stipulari non potest, ut nec stipulatio conditionalis, quamvis
stipulari non potest, licet postea heredes faciat, si tibi 17, si s. si pater 4, l. et he-
redes 1, d. nos autem 2, d. pactis. Sed quamvis in propo-
sitione non possit exceptio pacti, que rigidior est, ta-
men exceptio doli accommodatur in d. s. nos autem; quia do-
lus facit, qui patitur ab herede eius, qui pactus fuit, quam-
vis ab initio heredi non meminisset, que et communis
exceptio bonum tex. secundum Bartol. et Casios, Bonel.
in d. s. alteri n. 5 et 7, Petrum Fab. in d. l. 73, d. ult. d. reg.
iuris. Nec obstat tex. in l. tale pactum 10, d. ult. d. pactis,
ubi qui pactus fuit facti tamquam heredi futuro, si
postea filius sociatur, et eos heredes instituat, non trans-
mittit in illos exceptionem pacti, ad tantum doli. Quia
revertetur respectu filiorum verba contractus, de facere qui-
a pater eorum non meminuit, sed tamen quia facti
ut heredi convenerit, non ut facti, deo exceptio doli qui-
buscumque heredibus accommodatur, quia facilius decer-
nitur, l. rescriptum 10, d. ult. eorum ita Accus. Cuiac.
et Fab. Unde deducunt in contractibus non tam verba

In contractibus non tam
verba incipiuntur quam
mens contractuum.

in pignora esse quam mentem contrahentium. Si-
 mon de Pactis de interpretatione ultimae voluntat.
 lib. 3, interpretatione 3, dubio 4, solutione 1, an. 96, pag.
 214, Spino in speculo testamentor. l. parte ubi-
 q. n. 48, Molina de primogeniis lib. 1, cap. 13, n. 90,
 Anto. Sama decii. 255, et 283. Minus obstat tex. in l.
 cum aius 93, de pactis, quem late exposui supra ex
 n. 26, et Guarnierus Nicolaus Senoa in suo lib. de consi-
 liatur. pag. 36 nobilit recipere communem intellectum,
 ut loquatur de filio tamquam herede, creditur ta-
 men facillime ex ipsius verbi tex. ibi, heredi consue-
 ritatum est, quare in hoc loco non est amplius in-
 titendum.

39

Cum pater non liquisset stipulari filio,
 filiusve eius emancipatis extra causam dotis, multo
 minus licuit filio emancipatis stipulari patribus
 aius, aut matribus, l. cum dos 7, l. inter 26, d. filii
 4, de pactis dotalib. l. debitor 59, d. ult. ad Trib.
 quia minor est ratio pietatis in filio erga parentem,
 quam in in parente erga filium, ut docent proxime
 laudati.

Filius emancipati non
 potest stipulari patri-
 bus, aius, aut matribus.

Consect. 5, de pacto aposito fa-
 vore extranei in traditione rei a domino facta.

40

Infatur quinto si alter contrahat et pactum
 in continentem adiciat in favorem extranei, non pro illo fiet
 in actionem virtute pacti; quia neque pactitendo, neque legum dicere in favorem
 legem contractus dicendo quisquam alteri consuere potest,
 l. 673, d. ult. de regulis iuris. Non quia pactum omnino
 inmutabile sit, valet enim quicquid iustitiam non nocet, l. in
 traditionibus 78, de pactis, sed non valet ut ea re alii
 queratur actio, sed nobis, l. hereditatem 28, de donationib.

Nemo potest contractus
 legem dicere in favorem
 alterius.
 Tale pactum valet quia
 tenet in sua iustitia.
 Non ut alii actio queratur

l. Regum 9, l. cum no 22, C. eodem, l. 2, C. de pactis l. 2,
 C. de condic. ob causam, l. 3, in fine C. de contrah. empt.
 l. 2, C. de heredit. vel act. vendita docent Palerus, Tabie-
 tus et classici in d. l. 3, Douel. in d. l. Palerij, ex n. 62, Cu-
 iac. et Spanius in altera ad tit. C. de donationib. quib.
 sub modo, Vuesimbolus ad tit. de pactis, n. 9, Douel.
 Salgado in l. l. in iudic. 2. parte, cap. 26, par. 1. Arnoldus Vini-
 us in digitatione de pactis, cap. 15, ex n. 10.

41

Explicatur for. in l. 13, de
 signat. act.

Nec obstat tex. in l. l. cum venderet 13 de signat.
 act. ubi si creditor vendens signus conveniat, ut debitori liceat
 pretium ferre, et rem recuperare, licet creditor illi non cedat
 actione, tamen pretium ferendi, vel potest rem vindicare tam-
 quam dominus, vel ab illi actio illi accomodatur ex pacto cre-
 ditoris. Verissime enim respondet Bartol. creditorem qui sig-
 nus vendit esse quasi procuratorem debitoris, l. si signus 29,
 fam. huiusmodi, procurator autem contrahit ex re domini
 illi vim actionem adquiret, ut dixi supra n. 20, protigun-
 tur Salgado ubi supra, n. 46, dea de actione iniuriam tit.
 4, quest. 9, ex n. 12, et tit. 5, quest. 13 n. 20, quomodo aliter
 Douel. in d. l. Palerij, n. 69, Richard in d. l. Palerij, de inutilis.
 n. 17, et Fab. in d. l. 13. Diversa species est in l. creditor,

Explicatur for. in l. 7, de
 signat. signor.

de distractione signor. in qua creditor, qui vendit signus
 pactus fuit de se non de debitor. suo in casu actio illi
 nascitur, non debitori, cuius non meminit: quod si debitor
 vult agere, debet ali actionibus creditoris media cessione,
 alioquin in vili actio non datur, quia voluit ei creditor con-
 sentire, et docet dea ubi proxime n. 9. Minus obstat l.

Explicatur l. 1. de pactis.

1. de pactis, quia ibi pactum initum cum reo princi-
 palis tollitur accesorie, sed non tollitur sublati principali, l. in
 Exceptiones rei prorsus omnibus 49, de solutionib. et idem exceptiones reo com-
 petentes prorsus solvendi, l. exceptiones 7, de exceptio-
 nib. ita Roguere allegat. 21, n. 28, Pirus Maurus

Sublata obligatione prin-
 cipali tolluntur accesorie
 Exceptiones rei prorsus
 omnibus

De Admissio. 2. parte, sectione 9, d. 14, Salgado supra n.

45.

271

Non etiam obstat tex. in l. si res & C. ad exhib.

42

endum, ubi si aliquis res alienas deponat, pactus tamen ut domino restituantur; ei quia dominus est competit actio in rem, et ad exhibendum, actio vero personalis adp-

Explicatur tex. in l. 8, C.

sita fuit deponenti, quia suo nomine deposuit: hoc docemur stricto iure procedere, ex equitate tamen utilem etiam actionem domino accomodari. Sed non est difficile ratio huius equitatis; quia equum est rem meam

ad exhibendum.

mibi restitui, l. qui me & C. reb. creditis. Ergo cum dominus habeat actiones, quae ex dominio procedunt, nullum inconueniens fuit, ut decernerentur personalis actio ad pres-

Equum est, rem meam mibi restitui.

tationes, et causam rei petendam. Itaque favore do-

Favore domini productus fuit ad eum, qui rem domini habet.

mini eo rei devenit, ut quod hac lege constitutum fuit

propter eum, qui iam dominus erat tempore contrac-

tus, extenditur postea ad eum, qui futurus est domi-

nus, sed notandum est: quasi vobis interesset an sit do-

minus, vel postea sit futurus, ut considerat Cuiac. ad tit. C. de donationib. quae sub modo. Idcirco novis cons-

titutionibus sanctum fuit in l. quodlibet 3, C. eodem

ut si donator cauerit, quod donatarius post aliquod tem-

pus restituat rem donatam Titio, competit illi utilis

actio adveniente die. ad haec iure singulari recepta

sunt, vel favore futuri domini, vel gratia eius, qui liberalitatem exercuit, docent post classicos Covar.

lib. 1. variar. cap. 14, n. 2, et 11. Molina lib. 3, de pri-

rogatione, cap. 12, n. 2. Felix Fernandez l. in l. 17

Tauri, ex n. 1, Roguero allegat. l. n. 63, Fab. in suo co-

dice ad eundem tit. definitione 2. Dissimilis ratio est tex. in l. Publica 26, ff. de positi, in quo ex pactione, aut expressione vo-

luntatis a matre facta in causa mortis, si intestata decedat, et per conjugium sine mutatione voluntatis, filio rei deposito

Explicatur tex. in l. 25, de positi.

restituendū sunt quia hoc est genus fiduciarius, quod ma-
ter mi ex filio reliquit pretandum a depositario, ut in l.
si pecunia 77, l. legatus 1, l. cum quis 38, l. gater, de le-
gati 2, ut cum iudicio notant Tab. in d. l. 27, C. de leg. 1. cap.
15, de facti, n. 11.

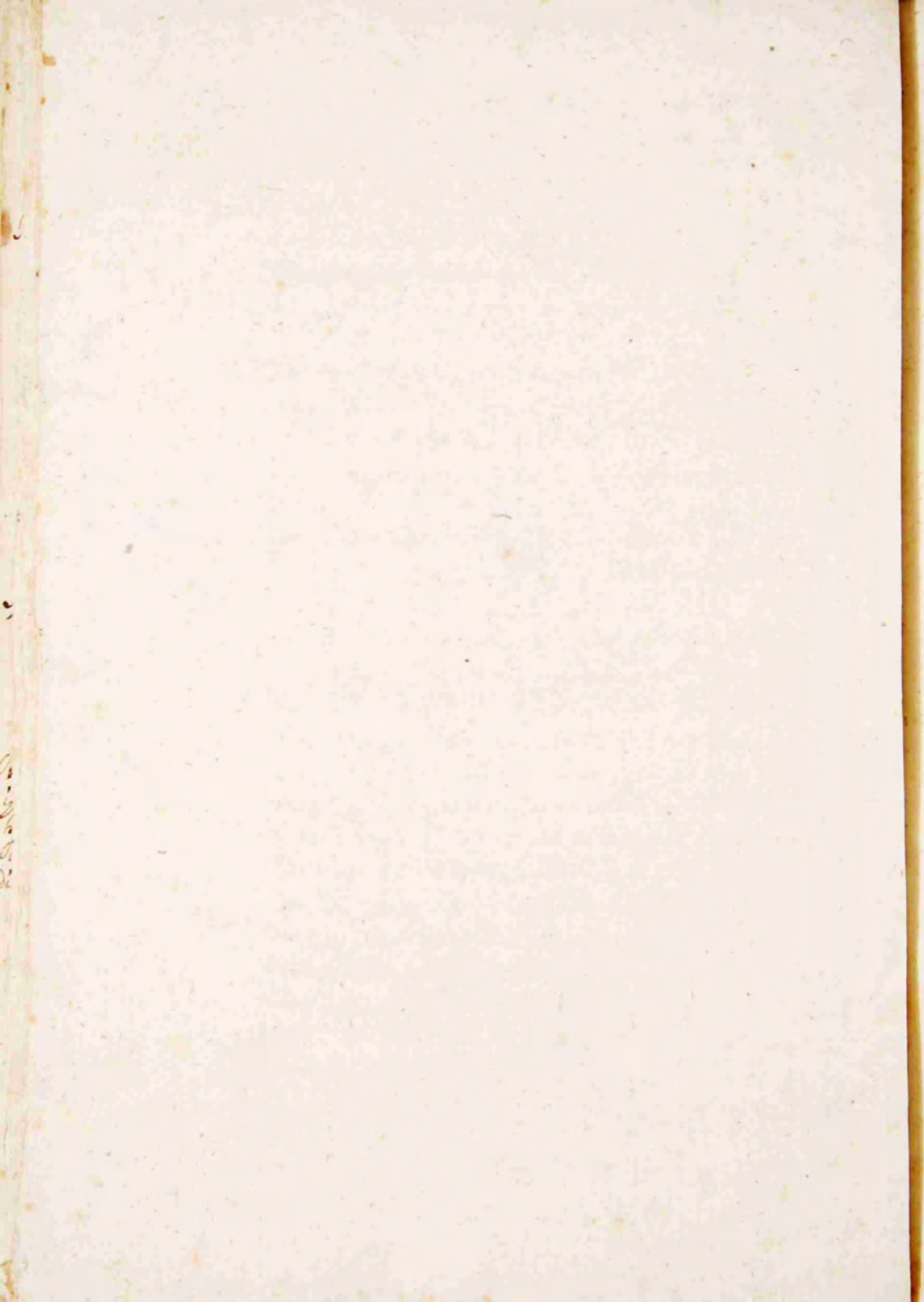
Consect. 6, de conventionione ex- traneo facta secundum ius Regni.

49.

Ad cum tota prohibitioni ratio, ne scimus abii-
pauisi a iure Quiritum, et gentia Romanorum gentia sit, ut
dixi supra n. 6, congruens est, ut tantum rigere debeat, ubi ius
illud riget, quia contraria est iuri et rationi naturali, secun-
dum quam indistincte interet homini beneficere homini,
Ius Romanorum abo. l. tenus 6, de tenus exhortandis. Unde apparet quam sit an-
gatum est iure Regni. dicte rationi conformi. nostri Alfonsi constitutio in l. fit.
16, lib. 5 compilat. que in veteri ordinamento est l. 3, tit. 8, lib.
2, ubi sancitur solvere contractum promissionem, et si facta
fuerit alteri nomine alterius, et absentis etiam, et ignorantis.
Unde hodie apud nos obligatio per extraneam extraneo adqui-
ri potest, sive ex pacto, sive ex contractu civili, aut natu-
rali modo, vel quomodolibet iure Romano abrogato, et
communis opinio prefert, que vera est, docentque Anti. Si-
monez et Tho. vaniar. cap. 11, n. 18, et antiquiores Regnicolę
apud Sutherland lib. 2, practicar. quest. 97, et lib. 2, quest. 39,
ex n. 11, Parlatovius lib. 2, rer. jurisdictionar. cap. 3, n. 27, Te-
uallos et Tho. communium contra communes, quest. 54, et
n. 8, late Salgado d. 2, parte laboranti, cap. 26, ex n. 57,
novissime Ota, fit. 4, de cessione iur. et act. quest. 9, ex n. 32,
ubi de iure canonico et ex n. 37, huiusque ad finem de iure
Regio; Quod intelligendum est, quando promissor dirigit
verba promissionis ad tertium, vel ad absentem, sicut
quando contemplatione absentis promittit ipsi extraneo,
qui suo eo regulatur.

qui pro eo stipulatur, vel contrahit tunc enim stipula-
 tori adquiretur actio, ut ea cedat absentis, docent Sover-
 l. n. 16, ad finem, Nea n. 11. Nec in presenti spectanda
 est voluntas, aut ratihabitis absentis, quia statim ac extra-
 neus contraxit pro eo, illi adquireta fuit actio, non irrevoc-
 abilitur, sed revocabilitur; ut si eam postea acceptet con-
 firmetur, si vero repudiet, evanescat. L. si absentis 4, C. si cer-
 tum putatur iunctis supra traditis n. 13 et notamentum fu-
 ammi non hoc fundamentum. Eutimor d. quest. 59, ex n. 22,
 Salgado l. cap. 26 n. 75, docent, in eo difformi donatione ab-
 senti facta, quod donatio requirit acceptationem etiam ex
 iure novissimo Regni, ut pro multis fundat Dñes. Valen-
 tius concilio 119, a n. 31, et ex n. 127, et 155, de quo ta-
 men non disputo: sed stipulatio, aut contractus alteri fac-
 tus non exigit acceptationem. Quia donatio dicit relatio-
 nem ad acceptationem, sive de natura sua sive secundum
ius, ut eleganter docet pater Molina r. ho. de iust. et
 iure, disp. 263; ministerium vero eius qui in favorem
 alterius contrahit, non dicit talem relationem. Unde idem
 Molina advenit Covar. cum magno iudicio infert, hanc
 promissionem in favorem tertii semel a reo emissam
 non posse amplius revocari, etiam antequam acceptetur
 ab absente, quia statim sortita fuit suum effectum, quod
 a mihi placet. Ex quo tunc satis factum movet
 doctrinam contrariam sapientissimi alioquin patris Sanchez
 de matrim. lib. 1, disp. 7 fore per tot. a quo in hoc contextu
 omnino dissentio, quia et ipse sine magno fundamento
 dissentit a communi, quibus sive absolvimus, sive de-
 sinimus hunc tractat. spinam ad Dei laudem, eiusque
 Matris Virginis MARIE, sine originali labe concepte. Die
 10 Martii, anno Dni 1657. Salamanca

FINIS.

274

276

Florum quartio ad tracta-

tum de stipulatione in communi ex-

ceptionem hanc semel. =

277

Doctore Don Josepho Fernandez de Re-
tas iuris caesarei respectino antecesso-

Scriptore Don Francisco de La Torre in
maximo salmanticensi die 15 Decem-
bris, anno 1656.

In isto opere, et in ista se sumus imitati
exemplum bonum, et omni laude dignissimum Geronem
Brotium, qui in ipso libro scripsit, inscripsitque, par-
to Florum ad ius Justinianicum. Ad quamvis mult-
ta ad iuris illustrationem adduxerit, tunc titulum in-
tactum dereliquit; quamobrem nobilissimi et amarissimi
auditoris hoc feruili tempore decessit, quem legi, sele-
figue vobis exhibere, si non ad utilitatem, ad incurritatem
saltem, explicatio enim Oratii velle duci miscendum est,
si ferendum sit vi punctum. Sed ad rem.

Illud in primis occurrit: stipulationem esse
contractum, h. in fine de pactis, l. certi condictio 9 in
princ. et d. numerarij 4, de reb. creditis, l. i. d. verbis
7 de oblig. et act. Idcirco Varro lib. 5, de lingua
latina a sponte illam derivavit, quia sine sponta-
nea utriusque voluntate contractus non celebratur,
h. d. adeo, de pactis. Varronis verba sunt haec: qui
respondens despondisse dicebatur, quod de sponte e-
rit, id est de eius voluntate exierat: et quia caruendi
efficaciam movit a iure civili, d. constituta, instit.
de actionib. deo iuris civili illam dicit. Idem Varro

ubi promittit: nam in commedia ardes dicit gaudes ne
tuam natam plus exorem mee: quod tum est pretorium
ius ad legem, et censorium iudicium ad eorum estimabo-
tur. Et est conventio per stipulationem iuram de
legem, et actionem que refertur per ius pretorium non quia
iuris pretorii est, et actio de constituta, d. d. & iustit. de
actionibus. Sed quia Pretores apud Romanos discreta-
bant actiones, etiam que ex iure civili, et contractibus
confirmatis oriebantur, Cicero lib. 2, de Legibus constat
que ex dicto legis l. Commodati.

Et quoniam in carta principalis satis
illustravimus illam iuris partem, quia docemur sti-
pulationem esse stricti iuris supervacuum in presen-
ti, ut transeamus ad solemnitatem verborum que in
hoc contractu exigebatur. Certum est similia esse de-
bere similia, id est eundem sonum, & in hoc re, iustit.
hoc tit. Verbi gaudes, gaudes, promitti, promitto, nec
sufficit per scripturam celebrari, eleganter Plautus
vetus, nobilisque poeta comicus in Vagredium, scena
meamne Fa inquit:

Crisalus, Ducuntis Philippi cum regi.

Nicholus, Vale regis mea servastime: quam mox
vix dabo.

Crisalus, Regis hunc tu; tu promitte huic.

Nicholus, Promittam regis.

Democritus, Ducuntur nummos aureos
vos dabit ne?

Nicholus, Dabo.

Paulus per regem cepit, ut per in personale
verbum facta promissio valeret, modo promissio cer-
titudinem accipere potest ex persona promittentis, ve-
luti in illa stipulatione dabo: Dabuntur, ad differend-
am constituti, de quo dicitur non valere si per im-

personale verbum fiat in authentica si quando, C. de
constitutis pecunia. Pro quo elegans est testimonium e-
iusdem Pauli in Paulolo, acti 4, scena vis quod hic
verbi:

Paulo, Ming viginti sane, ac salu sunt tibi hodie,
quae abste indest stipulatus Pseudhus.

Simo, Vallim quidem hercle.
Vallio, Rogame viginti minos. Rogato hercle
desero, gestis promittere omnibus modis tibi
ut rem saluam ut ciat.

Simo, Nullum penitatum est, quod idem stipulati et
ut concessit verba viginti minos tibi ne?

Vallio, Quid est.

Simo, Esce quidem actum est haud male.
P. erat 20. Paulus ex usu fonsi stipulationem im-
personaliter contractam per verbum daturus actum
est: hoc amplius singulariter notandum est, et factum
strictissimam verba stipulationem significationem
exallantem daturus et non contractum stipulationem,
ut et Latini in 2. libro 19. de verb. sig. sic similiter il-
la stipulatio dabo, quod mi vulture cogit postquam
hinc, servavitque Romanos diligentis interpretatio-
nis, 2. libro 1. quod ita 2, hoc it. Cui aduenge elegans
Marialis epigramma 24, lib. 11.

Subere sola mihi nulla, nec lege servata est,
sed solum nulla ducere lege volo,

Cum tamen instaret: datus mihi dabo in auro,
spousa dabo: dixit: quod minus esse sciet.

Suo quibus verba subauditur verbum dabo. Respi-
ritur ut valeat stipulatio, quod est continuis actus
interrogandi et respondendi, continuis 19, hoc it.
quod eleganter expressit Marcus Varro 2. lib. 5 de
lingua latina, ubi exigit tamquam perpetuo exti-

furo requisito, ut statim prebeatur responsum, ibi:
ut et respondet ille statim, et sic agitur de inviolabili sti-
pulatione, de qua postea futurus est sermo.

Sequitur ut diligamus de re stipulatio-
nis, qui latissimus fuit apud Romanos, adeo quidem
ut nullum fore negotium sine illa transigeretur. Et
ut a principationi, nec sine illa civitate originem
faciam, non per illam habuisse olim, sicutique ho-
die aditum ad nostram sacram Catholicam religio-
nem: siquidem Septimius, qui nomen Christi-
ane militie dat ante ascensionem Baptismi re-
fatur credidit, et respondet credo, iterum abrenunci-
avit, et respondet abrenunciis, ut considerat non ma-
le in his aliisquum Theologus Joannes Jacobus
Quintusquidius de leg. iuris, tit. 99, n. 9. Quis sti-
pulationis gratia fuit ad Baptismum: unde Divus
Petrus epistola I. cap. 9, vers. 26 dicit, Baptismum
facere nos solutos in interrogatione bonae conscientie,
sive ut in Breve exemplari legitur in stipulatione
abidens ad predictam conscientiam: inde etiam apud
Tertullianum in lib. De spectaculis et in lib. De res-
urrectionibus adversus Hereticos legitur in Baptismo
esse hominem obligare Deo per consensionem; qua
etiam praeceperunt catechismus Romanus et sa-
cramentis, cap. 2 de Baptismo, n. 7. Ex quo ten-
tato ex parte diffinitum locum Tertulliani in lib.
de fuga in persecutione, cap. 12, ibi: quod imperat
inmanipulationis nostra est et stipulationis nostra in Col-
lit: Stipulationis nostra est obligatio ex consensione qua
obstricti sumus Deo, mundoque et diabolo renun-
ciamus, cum Baptismum suscipimus; quia ubi
iuris stipulationis quoque refertur ad obligationem,
sive responsum, h. e. h. stipulationum 5, de ob-

pulatio, hoc est. media qd. hac ratione adpri-
 rimus promissionem glorie a Deo, et per gratiam
 finis eius sibi adoptivi, fratres et coheredes Chri-
 sti domini, Tridentinum sessione 6, C. iustifica-
 tione, cap. 4, Divus Augustinus tho. 4. sermone
 51, in Hannum, ubi: genuit quidem et nos: sed
quo modo dicitur: adoptatus ab adoptante gene-
ratos, sine suo non natura, Divus Ambrosius
lib. 1, De spiritu Sancto, cap. 4, Divus Thomas
interium sententiar. distinct. 10. quest. 2. articulo
1, questionata 1, et ad secundam, catechismus d.
cap. 2. n. 5. Possumus itaque appellare predi-
ctam stipulationem constantem efficientem Divine
adoptionis et transmissionis hereditatis coelestis.
 Adm autem emancipatio omnino destruat ius
 adoptionis, quia omne quod quid existit adoptio
 dissolvit funditus emancipatio, licum in adop-
 tione 10. d. in autem 2. l. c. c. adoptionibus. d. ut
 si, in l. i. de hereditatib. qd. ab intestato; merito
 et Tertuliano dicitur de gratia, sine peccatum
 appellatur emancipatio apud infros, quia pro-
 pter abducat ius Divine adoptionis, per quam
 sumus ex familia Dei, Divus Thomas prima
 secunde, quest. 85, cum duab. leg. Illustrissimus
 Topia in cotina morali, lib. 3. De peccatis, quest.
 17. et 18 cum aliis passim. Similiter exponunt
 Jacobus Pamphilius, et Gregorius Ambianus ad
 d. cap. 12, quorum sententias videmus divergere.

Matrimonium etiam per olim fiant solemn-
 niter, sine per consumptionem sine solemnitate verborum
 celebrantur; unde a gaudendo per mutua stipulatio-
 nes dicta fuerunt sponsalia, 2. et 3. De sponsalib. ele-
 ganter Angelus lib. 4. not. alicar. cap. 4, notant Civonius

ad tit. extra de sponsalib. Perizonius lib. singulari
de ritu nuptiar. circa prima. Satis. Hermannus in
eodem tract. cap. 1, Canonus lib. 8 comment. cap. 2. Jo-
annes Brunerus in themologico arabi sponsa. Pos-
tea tamen crevit nudus consensus sufficere ad es-
senciam sponsalium, licet sit eodem tit. quod est
sponsitum eximium legitimum conversationis, sicut
facti iure civili confirmati, et legitimi ad explicatio-
nem tex. in l. legitima § de factis. Hoc tamen in
nomine erat differentia, ut si per stipulationem
conveniret in matrimonium diceretur sponsa, si
vero per simplex pactum diceretur pacta. Perizoni-
us lib. 4 adducit sententias ibi, habent Cui pacta, con-
sentit interpositis stipulationibus sponsa, licet na-
li supra §

Conventum tamen et pactum, et sponsalia nostra
Impetrate parati: tamque a consore magistro
Petris, et sigillo signati fortasse didisti:
Certe non erat uxorem Posthumus ducis?

Unde sponsalia definiuntur in l. 1, de sponsalib. sicut
nuptiarum nuptiarum nuptis, et sponsitio: sponsitio
ad mutuam stipulationem refertur, nuptis de-
ro ad simplex pactum, et presentis Cuias. in pa-
ratibus ad tit. C. de sponsalibus.

Indicia quoque procedebat stipulatio, sicut
sponsio: nam qui in iure conturbabant invicem et mo-
uscabant sacramenta, aliquando quinquaginario, ali-
quando quinquaginario iuxta diversitatem causa-
rum, Tertius in voce sacramentum in hunc mo-
dum; si male petis quinquaginta asses dare spon-
des: et actor respondit; deinde interrogat, si
male te defendis, et sine causa litigans huiusmodi pro-
mitti: et reus etiam respondit. Cuius in ratione

n. 1 et 2, addendi Joannes Turgemus in ethimo-
logico verbo sacramentum et novissime Desiderius
Heraldus ad Arnorium de curis gentis lib. 4, pag.
197. Ex qua observatione selecte explicari potest
lex in l. 3, d. item scribit, de pectus; ubi docemur
non minus contrahi in iudicio, quam per stipulatio-
nem videlicet propter sponsiones, quae in iuris libris
alio, alioque interponantur. Item potest reddi ra-
tio, cur novatio prius obligationis contingeret
per iudicium. De legare II, d. 1, l. 1, l. 1, l. 1, l. 1,
novationis. Inus. Valencia lib. 2 d. 1, tract. 2, cap.
9, Prissonius de solutionibus lib. 2, tit. De novatione,
Universa de prius disp. 40, ex n. 13; quia per spon-
siones in condemnationem transferantur, et in ac-
tionem iudicati ceteros, et primitivus obligationes,
nam simul condabant uti debent stare iudicatis, l.
si fundus 16, d. si pleris, de pignoriibus.

Legis olim apud comitia per hanc sollem-
nitatem verborum fiebantur, d. lex est iuris. Nunc
re naturali, ubi senatoris magistrati interrogante
et plebis scita, ut in d. leg. Agellus lib. 10 noct. abicor.
cap. 20. Festus in voce scita plebis notant Ant.
Augustinus, de legibus cap. 7, et 8, Prissonius lib. 2, de
formulis, pag. 197, cum seqq. Truall. ad Donel. lib.
1, cap. 8, licta. C. et 2, Unde non male ex more
Quiritium exponitur lex in l. 1, de legibus, ubi lex
distinguitur communis reipublicae sponsio, propter spon-
sionem, stipulationemque, quae in eius rogatione in-
terveniebat. Sifanius in 2. stipulationum, n. 46,
hoc tit. Truall. d. lib. 1, cap. 16, licta. 2, Quia. lib.
1, de Antiquum Pop. et Ant. Fab. in d. l. 1, quare
aliter Advocatus Dialogo 2. Meris manifest. n. 8, Pe-
trus Pontorxa in l. 3, de Calatoribus n. 5. Item ad g. 10

illorum, qui sui iuris sunt, adrogatio dicebatur, l. i. inst. de adrogandis, quia per mutuas, et mutuae stipulationes, per adrogationem. Adrogabatur enim rogatus, an vellet, iniretque uti Lucius Titius Cato Imperatoris perinde Titus, sirogue eius esset, ac si ~~ex~~ ex matris nomine ei genitus, matrisque fuisset. Deinde in eundem animum Titus patrum, et terque filium rogabat, Testis id. l. i. noct. aticar. cap. 19. Postea tamen cum lege Regia omne ius a filiis in Principum translatum fuisset, l. i. de constitut. Principum, l. i. de et quod inst. de iure naturali, et de p. veli coact in adrogationibus rogari, autorque fieri Principes, l. i. de adrogationibus, sic cronose explicanda: ne inconsulto primum p. p. lo, deinde Principes omnium familia numerentur, et ex parte fuerit filius, parsque familia, cum esset caput addendi. Inst. de iur. nat. de legibus, cap. 8, et ad l. i. de tab. cap. 6. Rebarbarus de auctoritate iuridicam cap. 8, Priscianus lib. 6, de formulis, Dares. et Sual. lib. 2. comment. cap. 12, et 13, qui hic explicant, Admonita.

Quod aliqua de contractibus dicamus, et exteri negotiis, quoniam in principali meminimus; emptioni et venditioni adiectam fuisse stipulationem probatur dicente ex loco Varrois lib. 2, de re rustica, ubi, emptor iurit, id est ligat tantum sunt michi empta omnes ille, respondet venditor suntu; ecce ubi expressit empta illa per stipulationem contrahitur, et notat in principali codice, in cap. Quibus itaque causa aliqua procedere et stipulatio valeret, si illa ipse fuisset, sive implicax, modo iure naturali iusta esset; alioquin stipulatio celebrata sine causa, et per iocum implicax omnino sit, l. i. de ult. et obligat. et. cui ad vendi sunt Plautus in Pseudolo, acti et sancti. ad finem

Ballo, auferatur id premium ante, quod promissum per
isacum.

Sumo De immani vivis auferri premium, et quendam
debet.

Varro lib. 5 de lingua latina, ubi proinde non pariter
ille statim, qui dixit pondus, si isacardi causa dixit, nec
agere cum eo ex sponte potest. Quod si causa iusta est,
etiam iure naturali quale est pactum nudum, si de
pactis, s. Stichum § 5, § naturalis, de solutionib. sti-
pulationis recte adhibetur, s. stipulationum § 1. con-
uentionalis, hoc est. Deo diximus stipulationem
recte adhiberi pacto nudo, quod eleganter compro-
batur ex Plauto in Captiuis act. 4. scena 1.
Sumo largus est inter Ergastium Parasitum et Hegio-
nem senem, in quo parasitus perorabat seni se vidisse
filium eius, et senem canos saluosque in ortu, quos
perisse deplorabat: pro gaudio non credit Senex, attul-
erat iterum, at perentium parasitus, et promittit se eos
deperire et ostendere, si opus induci faciat, promittit
Senex his verbis: Summe, proce, proce quiduis, te
facio ceterarium. Eternum tibi saginabo cibum, si ve-
ra autimad. En detur conuentio in terminis nudi
pacti, quod cum parasitus cerneret implicitam stipulatio-
nem adiit per haec verba. Ergastius respondens huic
tudo: Hegio pondus. Non potest ergo dari conuentionis
emonium ad illustrationem tex. in Augustiniam § 5.
quod fere de pactis, ubi dicitur ad confirmationem
pactorum generatum stipulationem debere adici.

Inuentis quoque contractibus adiectum fuisse
probari potest ex eodem Plauto in Eudente act. 5. per-
tothum. Vbi Labrax amiserat luculentas diuitias, Pri-
pus se indicatorem offert, et premium poscit per haec
verba, quod dare vellet, qui in istis lib. inuestiget,

inducetque Promittit Libras talentum, et solemnne
 iuramentum interponit in prima scena. Sed quia
 iuramentum promissorium iussu Romano obprobatio-
 nem civitum non pariebat, d. l. Titium, d. nati-
 vatis, deo ad executionem in sequenti scena adicitur sti-
 pulatio. Sed Libras idem fecit, Inique de per-
 iurio suspensus, quia ex parte sua impleratur, cui
 Libras soli executionem exponit his versibus:

Ad, qui cum habeam iudicem
 Si solo male stipulatus sis, niue etiam dum iem
 Inique, et viginti natus annos,

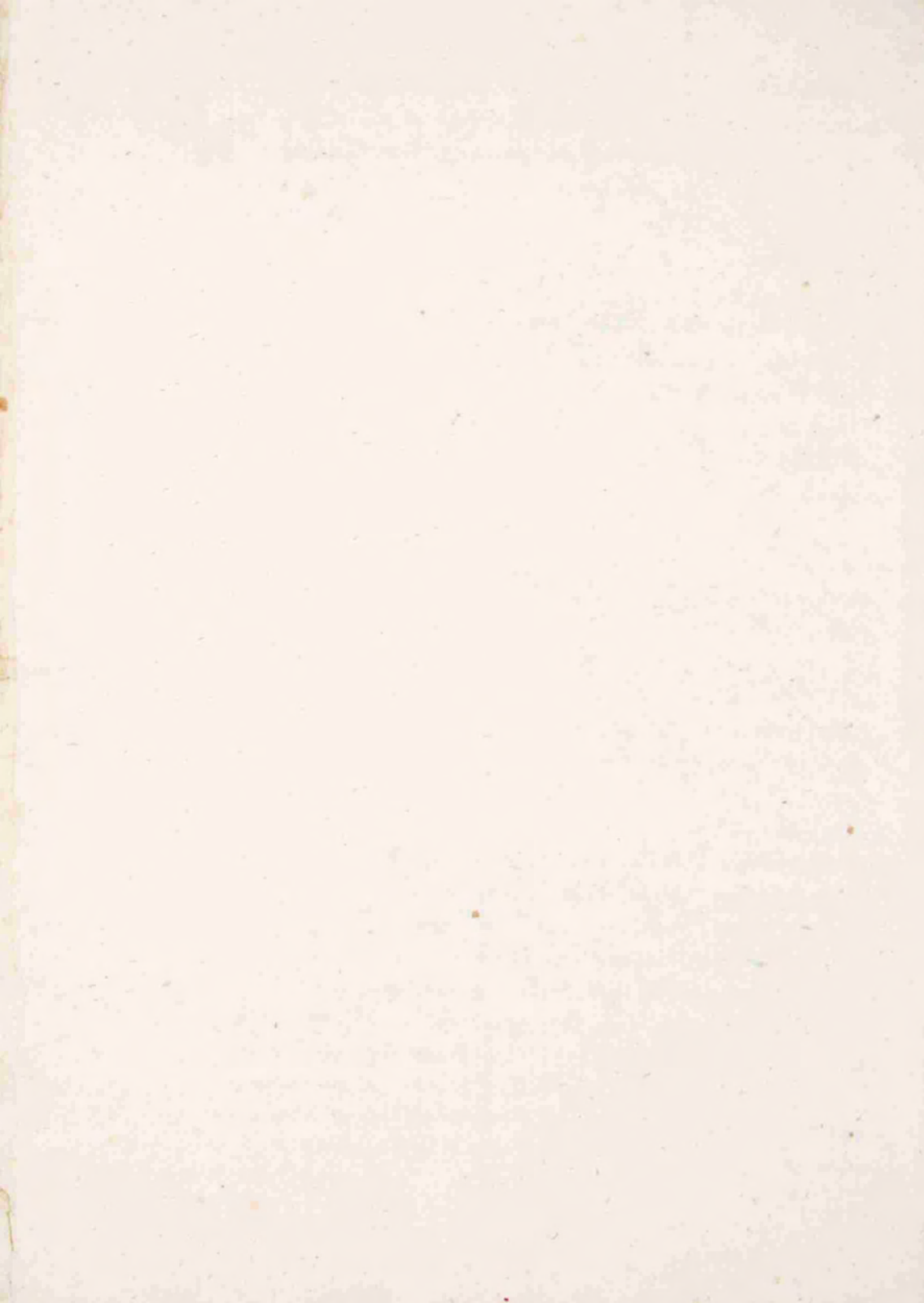
Sed iudex assumptus itenem rogat, reusque factus, sed
 exceptionibus insistit, et de transactione capitur.

Mutuo etiam adiectam stipulationem pro-
 batur ex loco Senec lib. 9. de beneficiis, cap. 2. ibi, hic
pecuniam pro adicto dependit, sed cum illam domo
prohiberet: ille dedit ex eodem; sed mutuum sumpsit,
aut rogavit, et se obligari ingenti merito putat
est. Ecce distinguitur sumere mutuum a rogare:
 quia sumere significat consensu naturali pecuni-
 am accipere, rogare vero significat contractu mu-
 tuum. Summi stipulatione ut in l. ita stipulatus
 l. 1. §. Crispinus, hoc tit. Inde exponitur locus
 Suetonii in Vitelio, cap. 14, ibi, trium foeneratorum
stipulatorum, publicanorumque, qui unquam a
te, aut Rome, debent, aut in via portorium flagi-
tarent, vix illi reperit. Cognitur de veriditate
 Vitelii, qui septies fecit annos creditor, qui un-
 quam ab eo debita exegissent; et coniungit foenera-
 tores cum stipulatoribus: quia rapaces, qui rem
 numulariam exercebant plerumque mutuum stipu-
 latione formabant, ut potest colligi ex l. certi condic-
 tio 9, d. numerari cum leg. de reb. creditis, quod

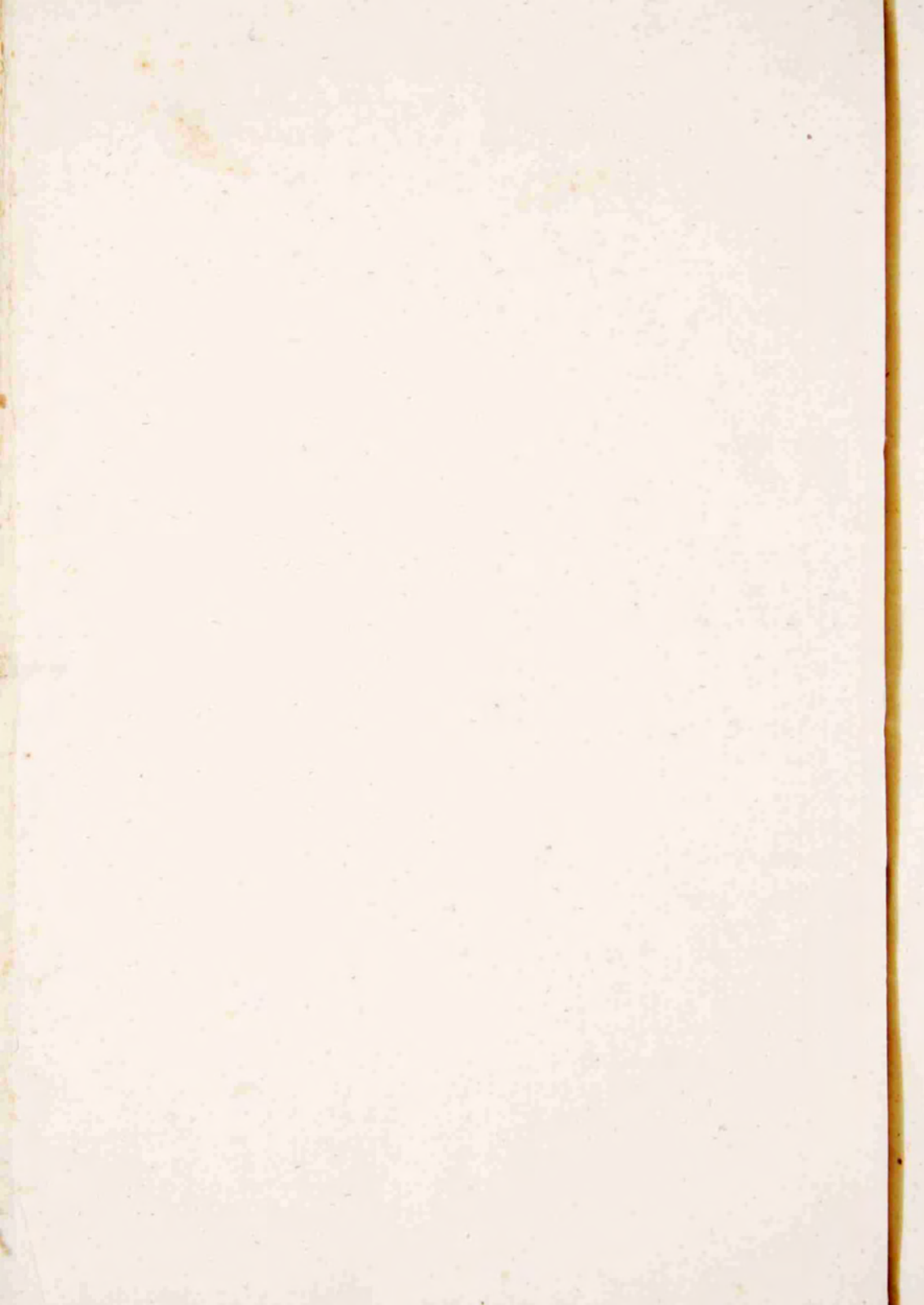
In sparsione. Horum sunt plus quam satis. Ad
Dei laudem, eiusque Matris, Virginis. M. A. D. E. sine
labe originali maculae concepti. D.

Finis. &

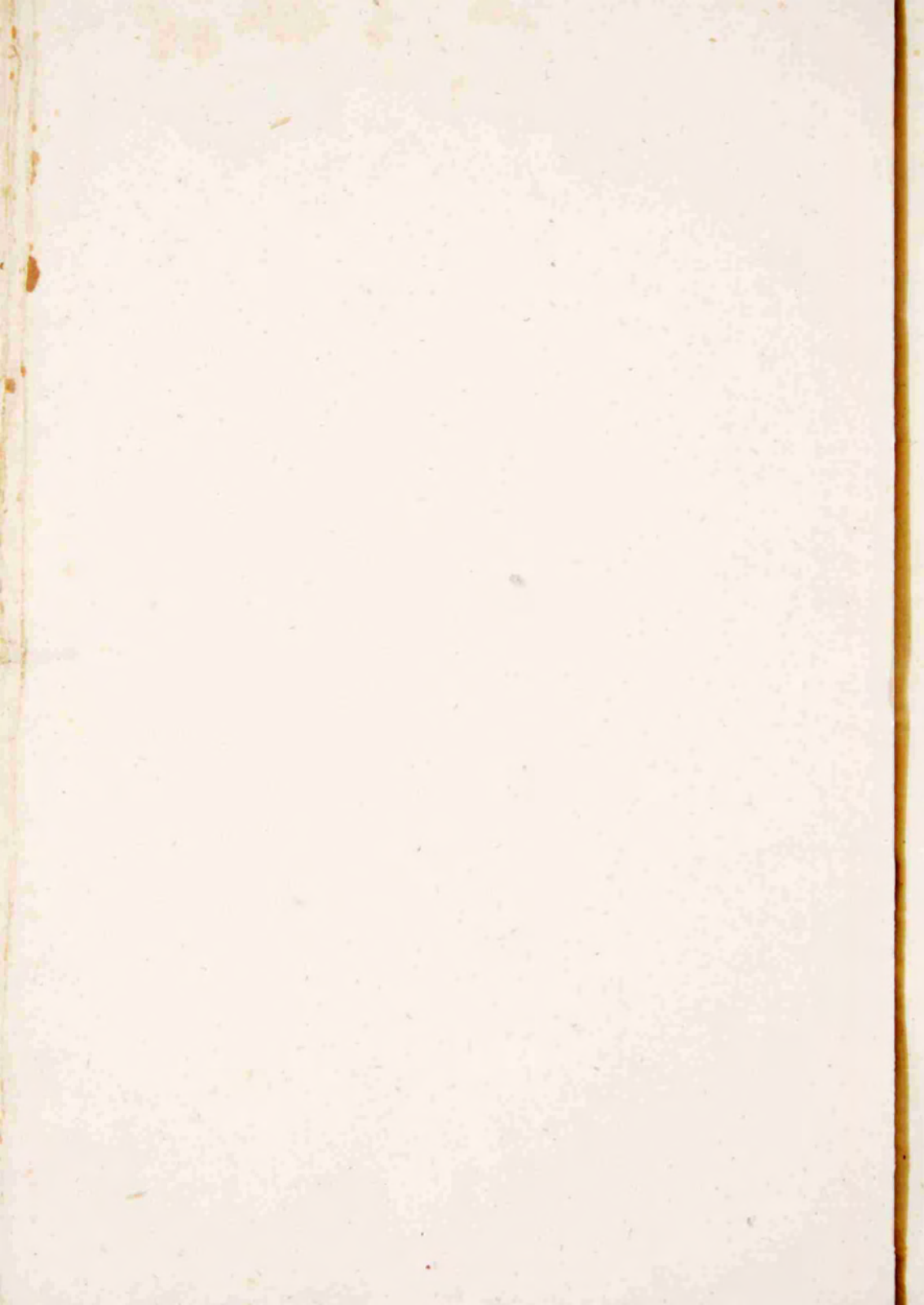
280

284

289

286

287

288

THEATRON

EMODIST

of
...

DE IURIBUS

ET NATURALI

POSSESSIONE

ET MODIS

adquirendi, et amittendi
repetita praelectionis com-
mentarium.

Doctore D. Josepho de Retes Vesp. iuriscenza-
rei Antecessore

Scriptore D. Fr. De la Torre, in maximo
Salmanticensi Lyceo anno a Nativitate
Domini millesimo sexcentesimo
quinguesimo quarto.

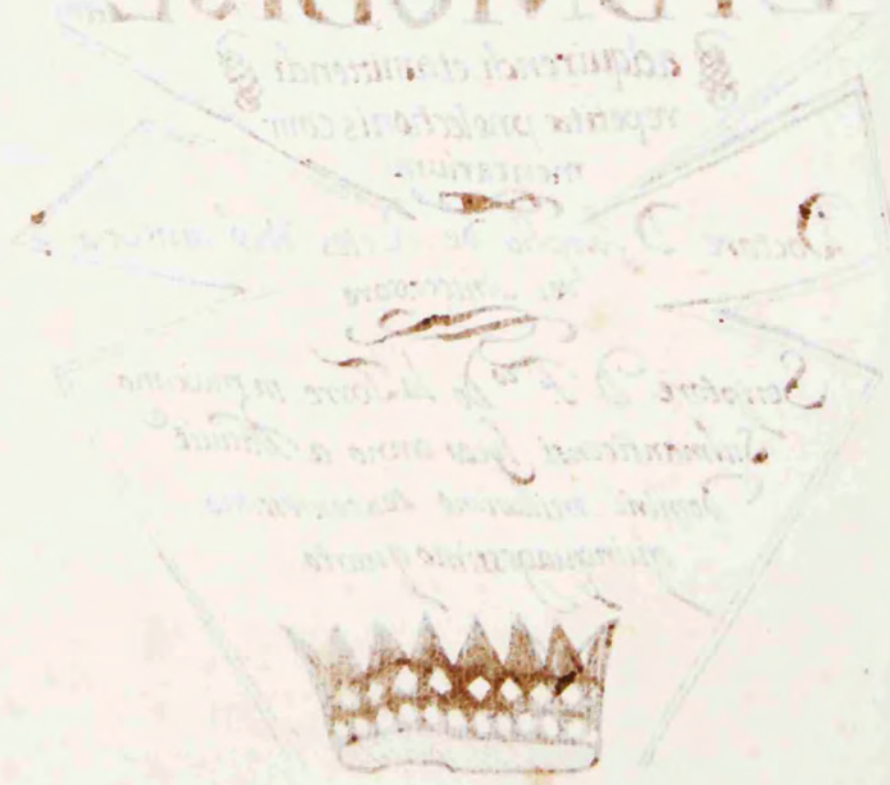

ETNA

ETNA

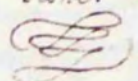
POSSESSIO

ETNA

Iam ad gradum utilitatem Francibus conveniunt; au-
 ritate scholastica disputatione subtili tractationem de consuetu-
 dine traditur eam adquirere et amittendi; quam a primordiis tra-
 here inanis est. Insuper eorum ad hoc iudicio pervisionem de-
 ducere neque quomodo aliter huiusmodi huiusmodi investigari luculen-
 ter potest. Insuper eorum non performantur in eorum ordinem et
 laborat ut pervisionem naturalem facilius et ordinari quam
 per rationem ex eorum testimonio. Scire in hac iurisdictioni parte
 et a natura nobis est a Divini humani que litteris; et proque
 ad huiusmodi utilitate tam circumstantione quibusdam, ut tantum
 in eam que iuri cognitioni pervisionem. Quare nos illi iuri
 et amantissimi auctores. Per hancquam volui vos intentos hodie
 maxime velim, multa erim dicenda sunt que intentione maxi-
 ma pervisionem et aliquid ut vos. preterea necesse est. Per
 man. Atheniensis Philo. sicut ut et a quod Laurentium lib. 7 tam
 studio et per Divi huiusmodi huiusmodi auctores, ut in alio Philo. huiusmodi
 nequid ab eius ore dictatum huiusmodi quod erim edicu-
 las prope edificandis hoc eximio huiusmodi
 ut vos et huiusmodi ex huiusmodi
 Facit.

Cap. 1. De naturali, et primeva posse-
sione.

Origo dominiorum ab ipso nascenda mundi cum Numerus L.
 nabuli cogit cum Deus dominus noster Adq. ubi est uni-
 versam terram, dicitur eius, quia in mari; et voluit in eam ex
 Dominium origo.

prima, & huiusque donatione, cuius instrumentum refertur
Genesi cap. 10, ver. 27, et sequentibus. Unde Augustinus tracta-
tu 9, in Joannem, docuit nomen Adam grecis sermone per qua-
tuor initiales litteras significare Orientem, Occidentem, Meri-
dium, et Aquilonem, quia quatuor mundi plagae vix in oris
suos circumstantur. Quinimo et de donatione Euz, ut ipsi aliqui ac-
ceptionem formant, de rivum: domini translatione per Deum
facta animos, et eleganter sic ceccinit S. Augustinus, Archi-
episcopus Biminius, cap. 1, lib. 1.

Pro talamo paradisi erat, mundusque dabatur in
Octem, ad huiusmodi gaudia et vera flammis, hoc ius ad posterum, tam-
quam legitima hereditas traditum fuit; sed denuo in univer-
sali delinquo restituitur. Nemo sed cui propagandi, Genesi
cap. 9, quare primis parvulis. obsecratio. cum eorum patris

ius dominiorum.

possessiones, veniunt dicitur, Genesi cap. 10, ver. 8, ab
hii diuisi sunt insule gentium in regionibus suis. Quia uni-
versus orbis quasi hereditas indivisa obsequat, eumque per
occupationem singularium regionum sortibus suas receperunt,
non aliter, quam patre deliciente, eius hereditas pro indiviso
in filii transmittitur; sed sortis iudicio familiae evascentis,
sive hereditatis: dividendi inter eos dividitur, L. 1, et toto tit. ff.
Familia evascentis notat cum iudicio; sed ad rom Joannis Sal-
denus in mari claus, lib. 1, cap. 4.

2

divisionem dominionum
usqueque sortem
am accepit.

nam sortibus, cuius
partem pro indiviso por-
temus.

Sed ut ad universale, et commune dominium rede-
amus, ante occupationem terrarum factam per ingruantem
rationes coram omnis. galebant, quia recte dicimus, tertium
nos possidere cuius partem pro indiviso possidemus, L. recte
2, de verborum significatione, ad quos cuiusque por-
tis vere sunt, et pro indiviso facta fuit, cum eam singulis
nationibus, aut singulis hominibus occuparunt, proprias sedes

Etimologia possessionis.

et d. l. hoc tit. in apud Paulus sententiam ab etimologia, sive
allusione, ¹⁰⁰⁷ si possit, docetque dictam fuisse possessionem ex
Labroni sententia a quibus quasi secundum positio lib. 1. tit. 32, par-
tita 3, ubi in gominenti de re, faciunt tex. in l. 3, d. ex contrario,
l. quod meo nomine 28, d. si pro venditorem, hoc tit. liber flori-
anus hoc verbi quod dicitur, habet a d. b. quasi possessio et ad idem
positio, quo etiam alludunt tex. in d. l. ex contrario, et in cap.

Tella in choro dicitur
num apprehensio possessio-
nis prohibende.

in gubium l. distinctione, unde illa in choro et modum di-
uicem apprehensio possessionis quod pro quod, in cap. ut nostrum
9, de officio Archidiaconi, cap. electus 29, cap. illorum 22 infra,
cap. dilecto 25 de preiudicis, et dignitatibus. Observant Othoma-
na: lib. 20 observationum cap. 1, Petrus Faber in lib. de no-
minibus Dei pagina 275, in aditibus. Solo fructus in d. l. hoc
tit. et quamvis aucta res nostri ad dicendum quod pro
obitu, variis inter se contendunt de probatione anius, et alti-
vius allusionis, mihi quibus earum semper varia fuit pro-
uabili, et antecessoribus nostris Richardo primario de intru-
dicit inquit. n. b. Valerius lib. 1. illius. cap. 1, tractatus in prin-
cipio, Petro Gregorio lib. 1. sintagmatum cap. 23, n. 4, Trutbero
d. disputatione 21, cap. 63, et alii apud Augustinum Barbo-
sam in rubrica de causa possessionis et proprietatis, n. 9, et
in aditibus. ad collectanea Othomo in eodem loco, et ad rubri-
cam de acquisitione possessionis et fructuum n. 8.

4

Naturalis possessio con-
sistit in insistendo corpo-
raliter rei.

Inigo sive apud d. sive ad d. d. dicitur possessio quod
parum refert ex praedicta allusione fit naturalis possessio
non abum tineri, quam quod in iure consuetudine rei,
et illi quasi incubat, quam Dregi, et Paulus noster ait
Cathogen appellat, id est realem occupationem, et tentatis-
nim, et incubationem designantes actionem ipsam, sive
factum possidendi, standi, et abundi in re possida, d. l. 3, d. ex contrario

ut indicant, magis quam docent. Bartolus in d. l. 2. n. 2. Cas-
 trancis n. 16. Alciatus n. 2. Romulus n. 16, et 17. Cuiacius Qua-
 ronus, et Ejanus n. 1. Donellus lib. 4. n. 19, et ibi. Orualt. lit-
 tera Valencia lib. 1. illust. tractatu 2. cap. 4. de iurisdictione, no-
 vissime Jacobus Pandus Sabinus de iure publico, cap. 55. On-
 de aventini non possum Angulo Spanochio, et Alexandro
 Turamino, quo. refert Antonius Moronda lib. 2. contro-
 versiarum, cas. 18. n. 5. ex iurimantibus antiquis prius do-
 minium singularium rerum, et personarum possessione, cum
 qua contra iuris, et facti naturalis: ut hanc causam, tum quia
 in doctrinam nostram. peccat, a qua facile recedendum non
 est. Non etiam possum aventine ex iurimantibus dominium
 non posse sine possessione ^{si quis} longi enim alia est mens brevis
 hanc. At ex dictis constat. De civitate autem huius assertionis
 Nigutari late sequens Douel. lib. 4. comment. cap. 19. contra
 nostrum Valencia d. cap. 4. per totum, in primis recitatio-
 nis. ad hunc hanc. selecta 1.

Dominium singularium
 rerum non est antiquius
 possessione.

Dominium potest adquiri
 sine possessione.

6

Res natura, siue
 primus possessionis.

Huius naturalis, siue primus possessionis, actus ita-
 re in multis iuris articulis, docet Paulus in d. l. 2. d. 1. Quidam
 enim tam abundant natura. usitat ut gorgethus vacua sint, nec
 possit tota ab omnibus occupari, alia sunt que propter naturam suam
 fugiunt, hac occupatione quo. cum hanc adit in primo rerum sta-
 tu permanent, consequuntur et, ut non alio modo adquiri possint,
 quam primis illo occupantibus. Exemplum apponit hanc. in his,
 que in celo, terra, marique capiuntur qualia sunt bestie, pis-
 ces, et volatilia, que pertinet rerum fructusque primi ea occu-
 paverint, aut possessionem apprehenderit. l. 3. d. item fructus 14.
 cum sequentibus. hoc tit. l. Item fructuarium 62. d. 1. de occu-
 patione, l. hinc et labra 13. de iur. piscis, cum l. sequentibus, de actio-
 nibus. imp. l. 3. d. quicquid, cum sequentibus. l. ad hoc, l. d. Pompeius

Exemplum apponit in his,
 que in mari, celo, terraque
 capiuntur.

44. In lactum ss, de acquir. rer. dom. l. in iniuriar. 23, d.
 ubi de iniuriis l. 19 et sequentib. tit. 28, partita 3, et per con-
 sequens non manet in cap. iuris dominis, nisi quoadiu cas
 naturaliter possiduit et occupaverit sub custodia, quare ri-
 se propriant in pristinam libertatem, statim cum possessione
 dominium earum amittatur, ut constat ex ed. l. Ex his cla-
 rum quod iatur exemplum restituimus possessionis, que ca-
 pitali detentione indigebat, et simul continua retentione, et
 notat Covarruvias lib. 2. de variacione cap. 5, n. 6, et in regula
 societatum 2 parte, l. 8, n. 24, et 25, Monchaca lib. 7. illustrum
 cap. 57, n. 22, Cuiacius lib. 4. observat. cap. 2, Sifanius im-
 3. pract. an. 82, Oviald. ad Donel. lib. 4. cap. 20, licet in 2. Sua-
 vel de Mudo ca ad l. Aquilam, lib. 2, n. 22, Valencia d.
 tractatu 2, cap. 4, n. 288, et 29.

Quas res. tandem do-
 minium habemus,
 quoadiu eas posside-
 mus

Non in agris idem iuravahit, nam cum latissimi
 campi paucis paterent hominib. tantum quis agrum pro-
 sumebat ex terra vacua, quam sibi quis iura ad neces-
 sarios, et ad victum, frugib. que ex terra levatis glaba in com-
 mune rediebant pro agris labore. Hunc vnum statum con-
 sideravit vulgo adductu. Virgilius lib. 2. Georg. cum occidit
 tunc fas non fuisse campum limiti partiri, et Tibullus lib.
 2, elegia 3, his versib.

In agris Non idem iur-
 vahit.

Non domus ulla fores habuit non fixas in agris
 Qui regeret cunctis finis. arda lapis.

Conducit Sauterius lib. 5. de iuramentis in attribitum, cap. 5, ab imo-
 viciam, et temperantiam primi seculi depingit; sed pro goga-
 si hominib. fundorum Fomina cogorunt, et domini posses-
 nes suas limitib. et terminis consignabant, ut ait Ovidius lib.
 2, Metamorph.

Cautis humum longo signavit limite muros.

Ex quo dominia discreta sunt. l. ex hoc iure, §.

ff. de iustitia et iure, et alia forma data fuit rebus in possessionem et dicam cap. sequenti.

8

Revertuntur utroque in re. immobil. ex iure quo

Exempla in immobilis
naturalis possessionis.
Sic, aqua in flumini, ma-
re et littora.

nunciatimus, ut hinc, et naturali possessioni, ecce aer, aqua
profundum, et mare, et littora maris, ita omnia communia
sunt, ^{ut} omnes res vrant, et dant in im cuiuscumque occupant. l.

De iudicio, c. 1, §. 2 in tit. ^{de ver. diuis.} ~~de ver. diuis.~~ l. 3, tit. 2, §. 8, part. 3, et de
cuiuscumque licet gillas in mare iacere, et ^{adi} efficacia extruere dum
iuri publico non officiat, ita casam in littore maris ponere
in qua se recipiat, et fluminis profluentem aquam in fundum
suum ducere sine publico incomodo, in quo nulla sit coactorum
iniuria, quia haec omnia tam ampliter, abundantiusque sunt

Non obstat quod municipi-
ali statuto obstruatur
ius naturale.

anatura subministrata, et sunt, quia maiori ex parte vacua per-
manant. Nec obstat si hoc vel illis municipali statuto obstruatur
tum sit hoc ius naturale, quia ut Cuiacius ait lib. 4 observat.
cap. 2, subactum diu deo, non immutatum, quidquid imme-

Haec omnia tandem nostra
sunt, quando naturaliter
sunt possidentur.

nito reclamet, sed in mari clauso, lib. 4, cap. 2, ea tamen
omnia tandem nostra sunt, quando an dno naturaliter occupantur,

Quasi sublata casa, quae
ad ius postliminii re-
vertitur in pristinum
statum.

quam ob rem si ruat domus, quae aerem occupat, aer ad prius statum
statum revertitur, aqua profluens postquam fundum abuit com-
munis manet, ^{ut} libertas maris sublata casa ibi imposita, qua-
si quoddam iure postliminii revertitur in pristinam causam,
l. in tantum §. de ver. diuis. l. quod in littore et, de acquir. ver.

Occupationem littoris
iure Rom. quis erat pri-
mario de iustitia.

dom. Acinus summo cum inguis Theratius in d. l. 14, in prin-
cipio, hanc occupationem comparavit capturem piscium, aurum,
et ferarum, quae in dominis nostro tantum permancant quan-
diu eas apprehensas retinemus. Scio ad occupationem littoris
quis esse permiscam praeteri Romanis institutio, ne forte ve-
ri publico incommodum et firatur, l. quamuis so, eodem tit.

Iure gentium mare et
littora occupantur sunt.

Sed haec institutio non curauimus, sibi enim constat ex ipso
iuri Romani. Cuius quod iure gentium mare, et littora

isurum cedere cuiusque occupant, Et agnoscunt Caldonus
 D. lib. 1, cap. 24 in fine, Irdius lib. 2, De iure belli, et pacis, cap.
 3, § 9, et in notatis Don. lib. et Oruald. lib. 4, cap. 1, littera F, et cap.
 9, littera F, et D, Valonia lib. 2 illust. tractatu 1, cap. 1, n. 22
 et 23, et probant dicitur t. x. in. 1, §. aduocatus § 8, cum sequent, L.
 littera §. L. in littera 4 ff. ne quod in loco publico, et elegans Vi-
 giani locus in L. 1 §. quod si quis 18, De nouis operis nunciatis
 ne, ex quo Baldus, et post alios antiquiores Ioh. fredus in d.
 §. 18, Tuscus tractatum conclusionum, littera V, conclu-
 sione 70 in principio, Oruald. ad Paul. lib. 4, cap. 9, littera F Tran-
 sicus Marcus, 2 parte, de iurisdictione 270, n. 22, Valencuela consilio
 109, n. 45, vers. quorum, Irdius de iure publico cap.

Ex hoc inferat Vene-
 tos imperio Rom. non
 subici.

§ 5, n. 3, deducunt Venetos imperio Romano non
 subici quia in mari ipso, et circumiacen-
 tib. paludib. sedes locarunt, et propria
 maria sibi fecerunt nisi in ca-
 ptus sint a quibus ruina
 ex bello F. H. ut nar-
 rant post antiqui-
 ores Varro, in
 anno D. xi.
 455, cap.
 91

Paulorus volumine 2 Cronica gentium, cap. 25, Cleuonius
 Italicarum antiquitatum, lib. 1, cap. 28, nos-
 tre lauedra in conico Geli-
 co cap. 6. §

Lapilli, gemmis, et anionib. in litore inuentis, ²⁴⁴ ~~quod~~ vius fi-

Lapilli, gemmis, et anio-
nes in litore inuente
rimo occupanti cedunt
iure gentium capta in
bello iusto capiunt. et
iusto capiunt. et
iusto capiunt.

unt qui primus eorum possessionem nactus, adeo ut non possit
separari a possessione possessionis ab acquisitione dominii. Et ut
de singulis de quibus, constat ex iure gentium, capta in bello
cedere, d. ca. 27 incit. de rer. diuis. l. naturalium
§. §. Alt. l. adeo 7, l. transfigam §. de acquir. rer. dom. l. si quid
in bello 26, de cap. iuris, l. cum sequuntur. tit. 26 partita 2,
cap. ius gentium, cap. ius militare, l. dist. cap. dicat aliquid 23,
quest. 5, Cibus apud Inofontom, lib. 5 de iuris institutione hoc
iure vocavit l. cum giter nam ut capta hostium vobis, res, at que
pecunias cedunt victoribus. Aristoteles lib. 2 politiorum, cap. 9
commune factum inter homines appellavit ut bona victi in vic-
torum transferuntur, et idem Philozophus lib. 2 de republica, cap.

Probatur hoc de iure di-
uino.

§. §. dare docuit rom. militarem secum ferre naturalium ad-
quisiendi modum, scilicet occupationum rerum hostium, Vini-
lanit ex occurrunt ius prede, et Deus ipse iussit, approbavit que,
Ecce Abrahamus Simis cap. 14, nam prede substantiam tu-
lit quatuor Regum, licet postea eam permiserit Regi Sodom-
orum secum confederatus, sic etiam exugnata ciuitate Hai-
tarum, et ciuib. ad interuentionem debitis. Iosephus predeam ciuita-
ti diuisit filii Israel ex precepto domini, Iosephus cap. 22, vers.
26. Lex autem diuina de aueridenda prede hostium extat De-
uteronomica cap. 29, vers. 17, quam illustrat post alios Magis-

Prede hostium an per-
tineant ad singulos mi-
lites, vel publice occu-
pantur.

ter Marquis in gubernatore Christiano, lib. 2 cap. 14, §. 1, sed
cum dicitur capiunt predeam cedere in ambiguo huiusmo-
di iniquitatum singulis militibus attribuenda sint tanqu-
am publice occupanda in diuisione hac, qualem valent moret. Reges
que municipales, in. titula Romana sic comprehendendo Mani-
bias, et singulares res militum miles victor, qui occupauit
sibi retinet, d. l. transfigam §. §. 1, prede ipsa exortitui

Lapilli, gemme, et cetera quae
in inventori cedunt.

Quomodo alius eorum do-
minium non habeat tunc
eum inventor tenetur
satis.

Unus casus in quo inven-
tor acquirit dominium
relictae dicitur.

Lapilli, gemmas, conchilia, et Corallium, ab aqua ma-
ris vedamenta, quae antea nullius fuerant, diciturque in li-
tore reperta naturaliter ratione placuit, ut inventori cedant quo-
rum dominium per possessionem acquiritur, ut ait Paulus in
nostra. l. d. l. substantiaque lex. in l. 3. de divisione rer. §. item
Lapilli, in tit. eodem tit. l. 3. tit. 2. §. partita §. Dixi si dominus
inveniantur, et occupantur, quoniam si alius gemmas per
negligentiam custodiam arripit, et alius eam invenit, non fit
inventori, sed veteri domino restituenda est, alioquin inven-
tor si non restituit committit furtum, cap. nulli, cap. si quid
invenisti cum alio §. et, questionibus. interdum 2. §. d. l. c.
sequenti, hoc tit. Covarruvias in regula peccatum 2. parte, §. l.
n. l. et c. Ant. Gomez, et eius notarius additionator 9. tom. va-
riarum, cap. 5. n. 2, et in l. 5. fauri n. 3. late, et subtiliter Joannes
Eubertus lib. 2. Canoniarum, cap. 9. per Thomam Richardus in
§. 2. in tit. de obligatio. n. l. quae ex delicto nascuntur n. 25. quod
si Dominus non agerit, cui sit facienda restitutio. Observan-
da est dispositio nostra, quae extat in l. 6. et duabus sequentibus tit.
§. l. 6. de conculatio. n. l. Unus casus est, in quo possit ab in-
ventore acquiri dominium rei, quae pridem alterius fuerat,
videlicet si fuit inventa in ea forma, ut merito possit ha-
beri pro rudi, nova, et nunquam ab alio possessa, veluti si con-
chilia, aut corallium rudi, et illeligata inventa sint in li-
tore maris, quae inventor, reus creta esse existimavit, cum
verera de alio fuerint deperdita, quae in casu, quia bona fi-
de occupavit, et animo faciendi perona, furtum non commi-
tit, quin potius occupavit, et per tempus stabilem posside-
at, l. 3. §. genera 2. hoc tit. iuncta l. i. ff. de iur. quae sit est
intelligenda. Sed in his casibus, necessaria est naturae posse-
sio, id est vera occupatio, nec sufficit appretus, aut alia fac-
ta apprehensio, notant. Richardus in §. item Lapilli in tit.
de rer. divisi. Cuiuslibet lib. 2. observat. cap. 3. §. Gomez. et

Quod. lib. 4. cap. 1. littera B. et ante eos Castrensis in l. 2. n. 3.
ff. de conditione sine causa.

Sed ne quid inobseruatum relinquamus in d. l. 12

l. 1. animaduertendum est naturali possessionis exempla pro-
ponit Paulum, d. h. i. velut claustrina. Dixit enim domi-
nia rerum ex naturali possessione casibus: prima autem exem-
pla non tantum evincunt cogitasse sed conservare ^{com} diu quam
durat naturali possessione. Secunda vero que ~~per~~ ^{per} numerum in d. l. 12

Duplex Paulus dicitur
autem possessionem na-
turalem.

l. 1. tantum convincunt possessionem habere ^{com} dominium durat a iure
si a iure durare etiam amissa naturali possessione rerum in-
stantium, quare si anis vel anullus in flumen decidat, amit-
titur eius possessio. l. 3. §. Fluvius, l. 1. §. quod 2. §. hoc fit. non vero
amittitur dominium. l. 1. §. graditum 17. §. Cyprianus 2. §. De
pignori: dicitur. l. Comsonius 19. in prinus is hoc fit. quia
nisi illo facto dominium amitti non potest. l. 1. §. quit vi 17.
§. hoc fit. quamvis nisi recuperatis diffidit et l. falsus.

Dominium durat a iure
in possessione.
l. 1. nisi vel ab a re in
flumen decidat, amitti-
tur possessio, non vero
dominium.
Si de facto dominium non
amittitur.

l. 1. §. iactum 11. de furti, iuncti que notant Quod. ad
Inst. l. 4. cap. 1. littera C. de adquir. h.reditate cap. 2. n.
22. et 28. Anaya lib. 2. observat. cap. 7. ex n. 20. in hoc qd.

Utque exempla conveniunt ut in omni. pariter domi-
nium a possessione incipiat quod sibi. Substantum Paulus
prohibuit sed non quod in omni. et per omnia equaliter
habent, ex quo noto iam incipere aliter servare pos-
sitionem aliter dominium necesse ab illa in conservando
proquire de ordine argumentis et l. naturaliter 12. §. 1. hoc fit.

Ex his satis colligitur que et quod h. x. ut naturali
possessio quidam enim est que reperitur apprehensionem realem
initio, et amorem substantiam institutionem in continuatione adio
ut citante hat attribitur possessio alia dicitur naturali quia
incipit a naturali apprehensione, sed postea retinetur minori
cum habere cum alia interpretata non est vel a possidente, sed
prohibita est. Sed de hac latius disputandum est sequenti cap.

13
naturalis possessio du-
plex.

Naturalis possessio est,
quae facta naturali deti-
netur.

contenti cum us ad notare naturalium possessionum signifi-
cari, quae facta naturali ~~est~~ constat. Titimondi, sicuti Anton-
ius fuit Joannes antiquus glossator, quatenus docuit naturalium
possessionem esse quae facta naturali, et corporali ~~est~~ detinetur.
Conveniunt elegantius Duarenus lib. Disputatumum, cap. 18, Fa-
cius in l. 1. hoc sit. Romanus lib. 9 observat. cap. 1, et alii apud
Auto. Mathium in Collegio sandictarum, Disputatione 459.
18, Madura animadversionum iuris, cap. 27.

24

Qua doctrina explicatur
plurimi text.

Ex hac derivatione facile exgredi possunt multa iuris
testimonia in quibus. L. 18. appellant possessionem naturalem et
tam, quae solo corpore retinetur, et naturalis actioni incumbendi,
quamvis non sit propria possessio, ~~et detinetur~~ ~~et~~
~~detinetur~~: loquitur enim per allusionem ad ipsam actionem
detinendi; non vero stricta docendi ratione ut omnia de iuris pos-

Actio ad exhibendum datur
etiam adversus eum qui
naturaliter possidet.

sunt ex l. 3. de l. cum l. sequenti ff. ad exhibendum, ubi do-
cet actionem, de qua in illo tit. agitur, competere adversus pos-
sionem, ut eum exhibeat, postea qui indicitur, consonat text. in
l. officium 9. de rei vindicatione, quae sit vero, quis intelligatur
possidere, et dicitur in eum praedicta actio. respondet intelligi, non
solum eum qui civiliter, sed etiam qui naturaliter incum-
bat possessioni. Si pro incumbat, velitis negare incumbat fa-
cilius non solum elegantem, quam necessariam, et abundans erit
Cuiarius, tractatu de ad Africanum in l. Deposui 38. in princi-
pio de pecunia, qui in incumbendi verbum adpositum exgo-
nit. Inde inferit Ulpianus in d. d. de creditorum, qui non
pignori accipit tenent ad exhibendum hic autem possidet, ut infra
dicam cap. 3. et Pomponius in d. l. 4. ex eodem principio inferit de so-
licitarium, commodatarium, et conductorem, qui vere non possident
eadem actione tenent, quia naturaliter possident id est de facto te-
nunt. Eodem modo explicatur aliter eundem Ulpiani locus in
l. communis 7. §. neque colonis et ff. communi dividundo, ubi
de colonis dixit naturaliter possidere, et in l. naturaliter 12. hoc tit.

Possidet naturaliter
creditor, qui rem pigno-
ri accipit.
Et depositarius, commo-
datarius, et conductor.

Colonis, et usufructu-
arius.

in qua maiorum circumspectione dixit naturaliter videri possidere eum, qui vnum fructum habet; quia licet vno non possidet, quodam modo possidere videtur, quatenus corporaliter rei inest. Sic et Paulus in l. videmus § 8, §. si possessionem 10 de viuis, dixit possessionem naturalem revocari commodataris, et de possidendo quia vis admittit dominus, qualemcumque illam possessionem, quam pridem habuerant, ex eadem causa servus, qui iure possidere non potest, possidere naturaliter dicitur in l. singularis § 8, §. hoc quoque 7, de Verborum obligationibus. Unde cogitanda est distinctio, quae extat in l. 2, §. quod vulgo ff. pro herede, et in l. §. dicitur 9, cum sequentibus de Vi, et Vi armata.

Paulatim postea reflectere cogitur I.R. Arabiam alusionem verbi naturalis possessionis; et apperunt illam esse posse iuste, civiliter et legitime, appellantes naturalem illam, quae iniusta, ~~itaque~~ non quia omni naturali possessio sit iniusta, patet enim possessionem vnum denuo occupatarum iustam esse, legitimam, et omni iure approbatam, ut recte sentit Malera §. cap. 27 animadvertendum, sed quia iniusta possessio non alio fundamentis nititur, quam ipsa occupatione, et incertitia rei, ut docuit, et recte Adrianus Turnebus lib. 24 adversariorum, cap. 24, iniustus enim possessor dicitur prodo, qui interrogatus, cur possideat? tantum respondet quia possideo, nec ullum titulum, vel causam dat possessionis, l. pro herede 22, §. ult. cum sequentibus de hereditatis petitione. Igitur in viis retentis corporalem, ad hoc non dicatur naturalis possessio, quae iniusta est, si possessor aliquem titulum ostendat, veluti pro emptore aut pro donato, quamvis mala fide possideat quia qualemque bonam causam habet retinendi possessionis, nec media tantum de tentatione nititur, ut docent subtiliter Anto. Faber de iure trib. pragmaticorum decade 26, errore 9 ad finem, Schindelfurinus ad Anto. Fab. 2 parte, tractatu 8, questione 7

Servus.

LS

Possessio naturali etiam accipitur pro iniusta.

Prodo, vel iniustus possessor non habent alium titulum retinendi, quam possessionem.

Retentio naturali possessionis consistit in iustitia corporali. Naturalis possessor dicitur esse, qui qualemque bonam causam habet, licet mala fide.

Iustus et civilis possessio
titulum habet possessio-
nis, et eam non tam cor-
poralem quam iure tenetur.

in medio, Cuiuslibet ad Donch. lib. 4. cap. 24. littera Q. Unde a forti-
ori iustus et civilis possessio titulum possessionis profert, et retin-
tionem suam tenetur, non tam corporali intentione, quam in-
iure operis et adiumento, ex quo Tit. utramque possessionem de-
nominantur; a iure tituli iustam naturalem, siue iniustam
anaturali incubatione: quia si hic ratio in iniusta possessione
deficeret, nihil esset ratio possidendi, nulla alia ratio tali posses-
sioni suffragari posset. Hoc recte comprehendit, quamvis alioquin
non parum in hac disputatione laboratur Pas. adonius lib. 1. rerum
cotidianarum, cap. 9. n. 20. Inde in l. quod servus 24. habet:
indisputatione utrum servus domino suo possit adquirere pos-
sionem, distinguit Tit. causam possessionis, quoniam ci-
vilem, id est iustam adquirere potest naturalem id est iniu-
tam non potest. Sic et in l. si cum 26. de donationib. inter, Mu-
lier, quae ab extraneo accepit rem, quam vi Maritus donavit
dicitur possidere, non civilem, sed naturalem, l. si i. vii. v. xi.
4. hoc tit. l. si. diciturq. et sequenti, de vi, et vi armata quia
cum donatio inter coniuges prohibita sit, l. 1. de donationib. inter,
nullo fit. rem detinet, sed tantum corporaliter ut iuris sit. l. quod
v. xi. 26. hoc tit. quoniam neque ipsius possessionis donatio va-
let inter coniuges, l. inter 46. de donationib. quare si coniux
possideat non ex vi fit. possidet, sed quia corporaliter possessio-
nem apprehendit, docet cum multis. Val. Thuria lib. 1. illustrium,
trahatur 2. cap. 7. et post eum Anto. Merenda lib. 2. contro-
versiarum cap. 10.

tenet dominus adquirere
potest iustam possessionem
non iniustam.

16

Divisio posse-
sionis

Possessio itaque naturali proprie sumpta est, quae deti-
netur facta igitur possidendi, ad differentiationem illius, quae iuris operis et ad-
iumento, retinetur solo animo. Ius enim (ut dicam sequenti cap.)
multa attribuit possessioni, ut retinetur, et adquiratur iuris
operis, et labore, tantum effectum tribuens omni acquisitioni
ni, et retentioni, quam ali, sed per translationem, aut per si-
militudinem loquendi quando quae naturali possessio dicitur,

que mora detentatio est, nec nomen possessionis mutatur, ut usu-
 fructuarii, et coloni amittuntur, ut per se videtur. Barladorius d. cap.
 9, n. 1. quandoque dicitur, que vere possessio est, sed iniusta,
 ut possessio quondam, et cuiuscumque sine tit. possidentis, sed
 ubi vere, et proprie possidetur, nihil in fert an possessio inius-
 ta sit, vel iusta, cum utraque possessio sit, l. 3, d. genera. 22, hoc
 tit. qd. una possessio videtur in genere. Rursus nec potest distingui
 possessio illa, que indiget naturalis apprehensione, ab illa, que
 civili modo acquiritur, quoniam hęc distinctio ad modum ad-
 quiriti spectat, sed intrat substantiam possessionis, neque
 enim alia possessio est, per quam possidemus feras, alia per quam
 possidemus ceteras res, ut agnovit Madera in d. cap. 27, qd.
 si aliquo modo dividenda est possessio, non dividitur substan-
 tialiter, sed accidentaliter in iniustam, et iustam, sic Divus
 Augustinus lib. 2, de civitate Dei, cap. 1, et lib. 21, cap. 1. Uni-
 versam hominum generaliter dividit in incedas civita-
 tis Dei, et in incedas mundi, per illos intelligens electum po-
 pulum, per hos verbum, ut ipse in prologo operis testatur, nam-
 que virtutem a virtute, et in iusticiam possessionis a iusticia
 distinguere magnum operis periculum est ad multos iuris effe-
 ctus. Assentior qd. hi, qui possessionem in iniustam, et iustam
 dividunt, et sunt Donat. Connanus, Anto. Fab. et Madera,
 post sequitur Valencia d. tractatu 2, cap. 9, n. 6, Anto. Mathe-
 us d. disputatione 45, n. 16 et quamvis parum formiter Teu-
 thlorus volumine 2 selectarum, disputatione 22, thesis 2, lit-
 tera D, Richard. principia iuris d. de interditiis ex n. 99, p. 14
 surium n. 203, late, et cum multis Augustinus Barbosa in
 rubrica de requestratione possessionis, et fructuum, ex n. 14.
 In hanc distinctionem recidit alia vulgaris, que possessionem
 dividit in civilem, et naturalem, quoniam civilem pro

iusta accipiunt, contra vero naturalium pro iniusta. Sic compo-
ni possunt auctorum Mentes, alioquin pugnantes, quorum
longum Catalogum referunt Richard. et Valinud. De Bon-
xome, ex his par est, ut transitum faciamus ad secundam opi-
onem possessionis, scilicet quam dicunt Civilem, quia minori
opera, et labore acquiritur, et retinetur iuris ipe, et ad iurimen-
to.

Cap. 2. De civili possessione, siue de modis civilibus, et vitatis adquirendi, et retinendi posse- sionem sine naturalia- prehensione.

1

Adhuc dominis rerum, et postquam homines coegerunt
ditare, et ampliare possessiones suas, non potuit generare me-
tus possessioni, quin primo introductus fuerat; pauca enim poterant
comprehendi, et retineri naturali incubatione; id eo ab ipso iure gen-
tium communi hominum consensu introductum fuit, ut possessio a-
nimo, et corpore adquisita animo tantum retineretur, et animus il-
le pariter ad effectum reduci, id est potest possessio corporalium reser-
tare possessionem cum sibi libet, ut cum iudicis censet. Mancha-
ca lib. 2. illust. cap. 57 n. 24. Alioquin daretur absurdum, et ad
retinendam possessionem cogere mur res nostras in herede instar
testadinum, aut omnes res nostras continui saculare. l. 9. §. sed
et si animo 6, et §. si quis nunciat 7, et §. salus 11, etiam posside-
re 6, §. qui arundinal, §. si id quod 25, §. quod dactum §. si qui 27,
l. si quis 44, §. ult. cum l. sequenti, l. quamvis 46 hoc tit. l. licet
4, C. eodem tit. §. perdere instat. de interdicit: hoc enim admi-
tatur in saltibus, quos iuvenis mensis. inveniunt, et citius de-
relinquunt, et tam non ideo amittunt Domini eorum possessio-
nem, sed recte Profugas admonuit, ita docet ex omni causa,
quia eodem in cocturis res observatur, quarum animo retinemus

possessionem. l. 1. §. vulgo 25, de off. et viarmata. l. 2. tit. 30. part. 1. Paulus lib. 1. sententiarum tit. 2. §. 1. Armonopolus in prom. hario lib. 1. tit. 3. §. 63, docent cum multis. Inualt. ad Donel. lib. 5. cap. 13. littera A. et B. Calonia §. tractatu. cap. 2. an. 25. Richard. principis in tit. de interd. ibi. qn. 66. tit. 99. Anto. Mathieu in collegis sanctorum disputatione 4. n. 40. Tre. ubinus volumine 2. selectarum disputatione 2. thesi 2. Anto. Almonda lib. 2. controversiarum cap. 18. n. 22. et 23. hoc tamen sustinendum a iure gentium inuentum aut inductum non fuit quin vera et propria possessio sit, quae solo animo retinetur, nequod sit aliter naturae, quam illa, quae retinetur corpore, et animo; sed potius ut retineatur minori cum labore, et commodiori stude, docent plerique ex supra laudatis; et ultra illos. Quamvis ad l. 1. hoc tit. et l. 1. §. 1. disputationum, cap. 18. n. 22. et 23. ius in commodam naturali incitatione, sed nihil derogavit retentioni naturae possessionis ut docet Richard. §. n. 99.

Sustinet etiam in acquisitione ipsa multos circuitus, et ambages, et minus distulsi esset adglutit, siue ut esset facilior, et expeditior, amat enim ius angustare superflua facta, si qua ratione §. 1. interdum cum similib. de adquis. rer. dom. et hoc tamquam proprio documento retento, possessionem adquire si sine animo, et corpore, id est sine affectu possidendi, et sine aliqua actione externa ordinata ad capiendam possessionem. l. 3. §. 1. §. quomodo modum §. hoc tit. et fecit ut adquirentur per singula quaedam, quae excusant laborem, et sudorem acerbendum totam, ipsam rem corporaliter ex quo fit, ut qui velit possessionem fundi apprehendere non indiget totum fundum peragere, sed sufficiat si vel limitum, vel primam partem pertingat. l. 1. §. 1. hoc tit. imo sufficit oculos immittere in tum, vel in fundum possidendum. l. 1. §. si iussurint, quod meo nomine §. 1. §. si venditorum, hoc tit. et vna re ex vniuersitate apprehensa, veluti ex maioratu, ac capellaniam, coetuarum

verum coniecturæ apprehensa possessio. Parlatonius in sequen-
taria differentia 26. d. 1. sicut si non sint res collectæ sub mono-
mine comprehendit, sed separat, docent post Claricos in d. 3. d. 1.
Fauto. Somel in l. 45. taurina n. 85, Gregorius Lopez in l. 6. lit.
30. partita 3. gloria 4. et a regno Paris, traductus mos fuit vulga-
ris adhibendi possessionis, scilicet modicum terræ ex fundo depen-
dere in gari extremitate, et gl'iam illam comprehendere pro to-
ta possessione. Hoc idem in donationibus in favorem ecclesiarum
factis in eisdem regno visitantium fuit dicebaturque Scotus
cap. 2. extra de consuetudine, explicat Hieronius lib. 2. observan-
tium, cap. 9. quum alludit ad veterem formulam vindi-
cationis in qua in una gl'ia, tamquam in isto fundo vin-
dicabatur, notarent ad rem Cuiacius lib. 19. dicitur: cap. 18. So-
lofredus in l. qui quis 2. §. C. de donationibus. Postea vero abijt
in frequentissimum verum comprehendendi possessionis, id est quod
quis qui abijt fundi cupit possessionem nancti modicum
terre manu apprehendit sicut assensionis titulus. Auth. Somel
in d. 2. 45. n. 111, Parlatonius d. d. 1. quinimo si citet danda est
auctori veterum formularum, qui cum esset Marculi cir-
cum fertur formula 19. 20. et 43. sicut hinc tradebatur posse-
re per gl'iam herbam aut festucam de fundo, aut saltu, ad vicane
debent videri Marculi locus lib. formula 21. et lib. 2. formu-
la 14. notantur eisdem Hieronimus Vignoniensis pagina 473. l.
in aliis ad Donch. lib. 5. cap. 9. lictura. Hinc traditis donationis colla-
ta Regina Matilde in Gregorium Pontificem maximum facta
fuit per ramum arboris abijtium ex gl'ia donata, narrat Car-
dinalis Baronius thomo 11. annatum anno Christi 1102, cap.
29. alia ex impleta ne quis vacuo in moremur de iuribus possunt
ex Hieronius lib. 1. de formulis pagina 302. in carmine Hieroni-
mo Vignoniensis supra et Cironis d. cap. 9.

9
Sic similiter traditis clauibus domus empta, talis lit. ad-
quiritur, ut si presentia domus ipsius traditis fiat coniecturæ adquirenda
possio, l.

possessio. l. claus. 74, de contrahenda emptione, l. qua ratione,
 l. etiam si morcos, de acquit. rer. dom. l. etiam si quis morcos,
 in l. de rer. divisi. l. d. si iuravit, hoc tit. l. 7, tit. 30, partita 3,
 Th. Gregorius super gloca 2, Covarruvias lib. 3 Variar. cap.
 26, n. 1, Anto. Gomez in l. 45 tauri, n. 60, Anto. Faber de ur-
 vrit. pragmatiorum decade 75, errore 7 tit. 7. Dixi si klu-
 lus tradidit nisi clavium precedat, sed ubi pro emptore pro do-
 nato, et similib. quorum nullo precedente, aut tradidit clavi-
 um, potius attribuit custodiam quam possessionem, argumen-
 to l. cum pater 77, l. pater 22 de legat. 2, docet Bartolus,
 et l. 10 in d. d. si iuravit, n. 26, Romulus in l. 1, hoc tit. n. 179.
 Sic etiam custode aperto ad res legitime ut adquisitas earum
 possessio suspenditur, l. quarundam 53, hoc tit. Gomez in d. l. 45,
 n. 74, cum sequentib. Vel etiam sigillo impresso rebus animo ad-
 quirendi possessionem, l. quod sineque 14, d. 1, de perit communi
 rei vint. quod a sacris literis ortum habet ex istis, ex illo
 Cantuarum cap. 8, v. 6, pone me ut signaculum super cor-
 tuum, et signaculum super brachium tuum, illustrat quon-
 dam mens benedictissimi pater Linus Ramirez in Cantico
 n. 528, et sequentib. Dixi si imprimatur sigillatum animo
 adquirendo possessionem, Coctrum si ad alium vrum signetur,
 sed ubi ne submutentur res cognate, non concludit adquisita
 possessio, l. 81, d. si dolum 2 eodem rei decant Anto. Faber in ra-
 tionali ad eandem legem. Anto. Gomez l. n. 75, Romulus
 in d. l. 1 n. 192, sic quoque instrumenta, vel scriptura tradita
 intelligitur res vendita, aut donata, transacta possessio, l. 1, c.
 de donat. n. l. 8, tit. 30 partita 3, l. 1, tit. 12, lib. 3, fori legum,
 l. 17 tauri, quod est l. 1, tit. 6, lib. 6 compilationis, l. 44 tauri, quod
 est l. 4, tit. 7, eodem lib. 5, docet gregorius clausius Dominus Palen-
 cula concilio 23, n. 10.

Ac ideoque procedit iuris dignitatis in euglandia

congruente facto requisito ad apprehensionem possessionis, ut modo
huius in operibus apponitur et in nullo interim possidetur, agatur
quod de ea transferenda; quamvis illam novam possessor, non apre-
hendat, tamen possessionem acquirit longa manu, et eleganter ait
Cels. in l. si pecuniam 79, de solutionibus iuncta l. si interim, hoc
ait. probant lex. in l. si ego 9, de coheredum, periculo et non per, de
iure dotium, l. quod statuliber 41 in fine de donationibus. Ex quo ex-
ponuntur alii textus qui loquuntur iuxta eisdem terminos in l. do-
nationum 92, l. si pater 384, l. si pater, de donationibus. l. si proce-
ratori 79, de verbis obligationibus. l. statuliber 43, l. si si quis 2, de ple-
ni. Dicitur autem fictio longa manus quae si sit prolongatio
manus eiusque in ius in rem ex eadem et exornant Don-
ellus lib. 5, cap. 20, et eisdem Oruald. littera Q, Soto sedui in d. l.
29 et protiquitur Cuiacius lib. 12 rigorum Sabiniani in l.
donationes 32, l. si quis de donationibus. c. si pater in d. l. de
ind. l. quod statuliber, n. vlt. notat Palencia lib. 2 illust. fac-
tata 2, cap. 14 n. 4.

Etiam cum illa per gratiam actione possessio vi adquiretur
per contrariam fictionem, quae dicitur, brevis manus, in qua
conuictus surripitur, sine occultatione. Fingite genus me rem
me depositam et illam mihi dominam vendidisse, si omnia ex
integro peragunda essent, ego restitutus nam rem dediti do-
mino, qui apud me deposuit. Rursus ille tradidit me ut mihi:
cum ego non apud me permanere sit quocumque in casu, et
circumstances inuicibus rescandisint. l. ult. C. de emancipationibus. li-
berorum, ius surripit, occultat, et pro facti habet in diem illas
actiones, et traditiones, et illam voluntatem domini cum proce-
dunt de liberatione mea putat sufficere ad translationem posse-
sionis, et dominii, l. si autem, d. de publiciana, l. certi conditio-
tis, d. ult. l. singularia 19, de verbis obligati, l. si rem de de coheredum
lib. 1, d. ult. de donationibus. inter, l. qua ratione, d. interdum,
l. si seruus 21, d. 2, de adquis. rer. dom. l. interdum 44, in. ult.
de nr. diuis. l. 46, tit. 28, partita 3, itaque in hac fictione adquisitio

possessio per precedentem detentationem rei, quae iam ex alia
 ratione erat, et per effectum, quum habio possidendi: et in
 hac fictione minus exigit ius, quam in casu precedenti, si-
 quidem non indigno occupare, aut apprehendere domus, quam
 suam apprehenderant, et occupauerant. docent Bartolus, et
 antiquiores in d. l. certi conditio 9, §. ult. et in l. non solum 33,
 §. quod vulgo, de Vicariis. Anto. Somel in l. 45 tauri ex
 n. 70, Cuiacius lib. 24 observat. cap. 3, subtiliter Anto. Faber
 de errorib. pragmatiorum decade 13, error 5, Richard. ind.
 §. interdum, Valencia d. tractatu 2, cap. 2, n. 22, et cap. 14 per
 futurum.

Huius fictionis, aut supplementi proximum est aliud, quod
 proponitur in l. quidam 77, de rei vindicatione ubi quidam mu-
 lier episcopi donationis titris misit, per quam fundum in e-
 um conferbat, erat autem titris in fundo, qui donabatur, cum
 accipere episcopum. Respondit Cas. ad adquirendam posses-
 sionem sufficere iurisdictionem, licet mulier illi prius fundum non
 condidisset, nec realiter tradidisset, ad est enim quidam fictio
 quasi brevis manus, per quam fingitur fundum ad mulierem
 ab illa recurre, sed verus ab illa titris fuit traditus, et expo-
 nunt Alexander in d. l. 1, §. si iusserint, n. 5 ubi Romulus n. 7,
 Raphael Cumanus in l. 3, hoc tit. n. 2, Anto. Faber d. decade 75
 errore 10, Valencia d. cap. 14, n. 1.

Simile est etiam praedictae fictionis brevis manus con-
 titutum possessionem, quod in hunc modum peragitur. Titris
 possidet rem illam, scilicet vendidit, vel donavit, sed antequam
 tradidisset realiter possessionem in instrumentis ipsis constituit
 se possidere nomine sui, sed tamquam eius conditorum, vel
 precario rogantem, quo solo duo efficit. Primum ut primam
 causam possidendi metat, nunc uti possidabat pro suo, in iuri-
 at possidere alio nomine. Secundum ut adquirat posses-
 sionem ei, cuius nomine constituit se possidere. Est modus iste

6

7

valde similiter fidei non breui manus, nam in eo subripitur,
et occultatur actis illa tradendi non scis et quod sius trans-
ferat in alium, imo ius fidei non speciem esse constitutum
viximarunt Cuiacius lib. 19 observat. cap. 18, Cruald. ad Do-
nel. lib. 5, cap. 10, littera B, ad vnde sunt Munchaca in l. si quan-
do 35, n. 2. C. de inofficio te. tamanto, Anto. Somel in l. 45 tau-
ri, n. 80, Anto. Tader in codice de iudicium Sabaudiz lib. 4, tit.
41, diffinitio 8. Hodierno vix receptissimus modus est, ut
nullum fore sit instrumentum quod clausulam constituti
non continet, de cuius efficacia in praxi late agunt Anto. So-
mel thomo 7 variar. cap. 2, n. 20, Tius Turnandiz in l. 17
tauri an. 25, Gregorius per tex ibi in l. 30, tit. 30, partita 3, Do-
minus Valenciuola consilio 23, n. 12, Dominus Larrea de iudicium
Granatini 10, n. 17, 19, et sequentib. Petrus Siguenca de clausu-
lis lib. 1, cap. 14, n. 5, imo et iure communi exigia de eo constat
mentis in l. quod meo nomine 18, hoc tit. Alleduntque Pon-
tiffes in cap. cum omisit, de re iudicium spoliatorum cap.
si diligenti 27, de quibus iudicium. Et cognoscunt Aliati in
l. 128, Donel. l. cap. 10, littera B, et non sit audendus Sifa-
nius in l. si ante 10, hoc tit. Et nouitium commentum prog-
maticorum dicit. Ergo cum neque per modos fictos, neque
per modos veros possessionem trans. ferre possit is, qui eam
non habet, consequens est et qui non possidet qualis est vici-
fructuaris, vel conductor et constitat se alius nomine po-
sidere nihil agat: idroque et per clausulam constituti transfe-
ratur possessio, necesse est, ut prius probetur constitutum po-
sedit, s. interdum 24, s. ult. hoc tit. s. Pomponius 29, ff. quod
modis vici fructu. amittatur, Anto. Somel in d. l. 45 tauri,
n. 88, Traquetus de iur. constituti 3 parte limitatione 19,
n. 6, Neguerol allegatione 14, ex n. 49, Poscius de manubi-
nudo, observat. 20, Barbara de clausuli vix frequentib. cla-
uicula 32, ex n. 29, vbi de constituto possessio breuiter, sed satis

302

luculentur agit per totam clausulam. Notandum tamen
 ut constitutum tunc transferre possessionem, si illi cuius no-
 mine fit, sit in possessione rei, et habili ad adquirendam
 possessionem. Et ex multis docent Barbosa & his supra xx.
 9, Palencuela conabio 119, xx n. 27, Molina, et adentes de
 primegeniis hispanorum lib. 4, cap. 2, n. 4, Ruall. ubi proxi-
 me, Anto. Faber de errorib. pragmat. decade 78 per totam,
 Pinchimus de praescriptio. 2 parte, membro 2, cap. 8, n.
 62, modicum facti ita operantur, ut solum laborum facti
 comprehendunt possessionem totam, sed requirunt semper po-
 sessionem proximam ad actum reducibilem.

Inter constitutum et ad possessionem transferendam si do-
 minus rei, iam alii vendit, et in eodem instrumento conductam
 res, et mutatur in causa possessionis, d. l. quod meo nomine
 et hoc fit, et transferitur in emptorem, l. quidam mulier 77, de
 rei vindicatione iuncta l. iudicium 46, et sequenti eodem tit. quam
 exponit Anto. Faber h. decade 78, errore 2, et 3. Alia exempla
 supradictam tex. in l. si pignus 27, de pignoratitia actione, l. qui
 sona p. de 29, l. interdum 27, hoc tit. l. certe 6, d. si qui rogavit,
 ff. de pignoris, et agnoscunt fore omnes inter preces nuper laudati.
 Quod si verum fructum quis sibi retineat, et non donet, conetur trans-
 lata possessio quamvis contrarium ianxiunt Feronius in l. sim-
 ple. C. Theodosiano de donatis nit. cui derogatur per legem ultimam
 sequentem, unde decumta fuit lex qui quis 28, C. eodem tit.
 in Justiniano, et confirmatur notioni constitutione in l. qui-
 quis 25, d. si quidem, C. de donatis nit. l. 90, tit. 30, ubique
 si donatio valeat quoniam si inutilis est, vel indubium revo-
 catur, possessio non conetur translata, donec de eius valore con-
 tet, Palencuela d. conabio 119, xx n. 27, Roguere allegatione
 14, xx n. 49.

Idem de modis facti adquirendi possessionis dixi plus
 quam satis, si videndum est per illos non minus adquiri veram

8

9

est diuerso iure possidere nos avom, aut feram, quam p. ide.
re fundum, aut res cocteras que non indigent tanta custo-
dia quod esset absurdum, et agnoscunt licet aliter disputent
Pothodorus, et Madura superior in. Laudati. Ex qua doctrina
quidam coniectaria libellam, que ad maiorem materis cog-
nitionem spectant, et deo omitti non possunt.

Consectarium et possessionem in facto consistere.

Sequitur in hi. possessionem in facto consistere, et istam fac-
tice, et plerumque id est ut non factum habeatur pro facto, alio-
quin non esset necessarium iuri beneficium, aut adiectivum.
Ex quo quidem est facto modo apprehendere, aut retinere possessionem,
quam apprehendere, et retinere corporali apprehensione, aut detin-
tione. Ex quo cum gratialis concensus, aut effectus, in facto consistat,
s. comitatus, in fine de curatore furis, et ipse apprehensio facti
est, consequens est, ut tota substantia possessionis in facto consis-
tat. Huic materialis rationi accedit concors Itorum. sententia
in l. Denique 19, et ex quib. causis maioris, iuribus. in l. llo 12,
s. facti de captivis, ubi docetur non ordinari retentionem pos-
sitionis in fictione postliminii, quia possessio in facto consistit,
et in l. 3, s. de bonorum possessione, distinguens Ulpianus bonorum
possessionem de qua in illo tit. agit appellatione simpliciter sumpta,
docet illam iuri magis esse, quam facti, sed hanc magis
facti, quam iuri. Rursum stipulatio de tractione, aut retinen-
da possessione in facto consistere dicitur, et ius esse capax filius,
vel servus, ob id solum, quod in facto consistit, s. stipulatio 38,
s. hi qui sunt h. de verborum obligationibus. et valua possessio
nuda motum factum appellatur in l. in conuentionalibus. 52
in fine, idem tit. sic etiam in l. 1, s. Scruella ff. si ius, qui tes-
tamento liber esse ius sit, docetur hereditatem iacantem
possidere non posse, quia incapax est possessionis, que tota
facti, et animi est, concludunt tex. in l. 1, s. furis 3, et s.

sequunt; s. possessio non est, hoc fit.

Ne nos tunc, aut in contrarium tenet nobilis
 Pasiniani locus in l. possessio 49, hoc fit. Quid docet per ser-
 vum fructuarium adquire possessionem, ex re iure, et ex opi-
 nis servi; quia plurimum a iure mutatur possessio. Cum
 per contrarium idem Cui. in l. Denique 19, ex quibus causis ma-
 iores dixisset possessionem plurimum facti continere. Utrum
 que enim verum est, possessio plurimum facti desiderat in a-
 pprehensione, et retentio, imo tota eius substantia a facto pen-
 det, deoque causa facti dicitur in d. l. Denique 19, et factum vo-
 catur in l. in bello 12, s. facti; de captivis. Sed quamvis tota sub-
 stantialiter in facto consistat, plurimum mutatur a iure dis-
 positione, non quo ad substantiam, sed quo ad effectus; sequen-
 tur enim iustam possessionem multi effectus a iure attributi,
 veluti usufructus, fructuum acquisitio, presumptio pro possessione,
 actio publiciana et alii, quos commemorant breviter, sed sedulo
 Tritemius volumine 2 selectarum disputatione 22, thesis
 per totam Antonii Mathesi in collegio pandectarum disputa-
 tione 45, ex n. 46. Ergo ex hac parte multum iuris habet possessio,
 nec potest dici nudum factum, quapropter recte concludit Pasini-
 anus in d. l. 49 posse possessionem per servum adquire; quia si di-
 stingeretur his effectibus, et consideraretur per se, et consideratur in-
 iusta, non adquiretur per servos, s. quod servus 24, hoc fit. quia
 more in facto consistit; et quia sunt facti per servos, aut filios pa-
 tris, ex dominis non adquirentur, s. qui heredi 44 de conditio-
 nib. et demon. strationib. l. stipulatio 38, s. plani 8, de verborum
 obligationib. l. quod dicitur 139, eodem tit. Et exponunt Jomel.
 lib. 5, cap. 16, s. Oruald. littera H, Faber in rationibus add. l.
 Denique 19, Richard. principis in tit. de interdictione 17, Valen-
 tia lib. 1 illust. tractatu 2, cap. 2, n. 41, et tractatu 3, cap. 3, n. 3,
 et sequentibus. Dominus Ramirez de Prado ad Martialium lib.
 4, s. grammate 80, et noscit Morinda contrarij continui ad-
 sctor lib. 2 controversiarum, cap. 19, n. 32. Et ne quid inob-
 servatum relinquamus noto verba, que extant in d. l. 49,

id. hominum ex iure possessionis mutatur, qui dantur acciden-
titer et habere et quasi mutuo dicitur quodquod iuris accedit pos-
sessori.

201
18

Parum etiam memoretur quod dicitur casus iuris in
L. i. de re iud. et de actionibus. et ius possessionis in L. si fructu
L. si quis in re. de damno infecto. L. si quis in re. de re iud. 44. hoc fit. L.
nemo in re. de re iud. et de actionibus. L. non idem. de liberali causa. si quis in re.
L. ad. de re iud. et de actionibus. neque enim inde deducitur potes-
tatem in iure consistere, non magis quam si quis in re. de re iud.
et de actionibus. bella in iure consistere, quia L. si quis in re. de re iud.
non semel dixit, aut quod ab hinc ut si quis in re. de re iud.
iuris est, quia Lucanus in principio Ferratilis ius datum se-
bri cecidit. Iura possessionum sunt commoditates propalibus,
et attributa a iure. Quia concessa possessionis. siue quod idem est
iuris quod ex possessione resultat, ut apertius dicitur. hoc fit in cap.
de re iud. et de actionibus. significatione, notant Richard. de pro-
prietate. L. si quis in re. de re iud. et de actionibus. L. si quis in re. de re iud.
et de actionibus. ad hoc fit. Ex his apparet, substantia possessionis conside-
rata, pro ut possidere sit in re possessionis, longe ultra in Me-
rulam in lib. 2. controversiarum, cap. 18. n. 14. qui ad effectus
iuris aduocans possessionis naturam, tam iuris esse pronuntiat nos
viam esse illam consideramus, siue iusta sit, siue iniusta quia
ad substantiam residendi, parum refert iuste quis, an iniuste
possideat, L. 3. si ex contrario, hoc fit. et tantum in, si quis in re. de re iud.
in re possessionis possideat, qui debere possit, quod ex iuris dispositio-
nibus in possessione accipitur. Parum etiam curamus inuicem
dictionis, quae ex hoc fit cap. 19. parum per se, quia substantia
possessionis est in re, quicumque elidere poterit, si recte intel-
ligat, cum de natura possessionis quae dicitur, tantum in re. de re iud.
dum est in re, siue in re. de re iud. et de actionibus. si. falsum est etiam quod do-
cet in re. de re iud. et de actionibus. n. 14. possessionem esse rem diuina quoddam
iuris sui ferendi gratia inuentum: nam ius habet ea, qui
in possessione sunt, aliud autem est ius iuris, aliud ipsa posse-
sio, ut aliud est dominium, aliud iuris auctoritas, siue aliud est

causa, quod effectus ex ea proveniunt: nec ideo quia aliqui personae incapaces sunt possidendi, ideo possessio iuris diu potest, quia hoc provenit ex defectu qualitatis personarum, et nec ideo potest contractus in iure consistere, quia sunt personae, quae contractare non possunt, idem de re. b. dicendum est, neque enim valet, quaedam res non possunt possideri, l. 9. in prin. i. p. s. qui dicitur in d. 30. s. 1. nec lit. q. in iure consistit possessio, quia omnino extrinsecum est natura possessionis, quod res sit, possit, vel non possit possideri, ad possessionem enim termini habiles supponendi sunt, quoniam si res possideri non potest, non erit possessio, de qua agitur, quod bene dicitur animam et affectum possidendi in iure consistere, ut non est plus quam sup. inus, quia per, talis animus, animi, et affectus non in iure consistit, sed in facto, saltem est, ut ex p. dicitur in l. conuictio & de curatore factori, ex quib. habet substantiam veriorum iuris firmam, quae antecessorum nostrorum frequentiori calculo approbata sum. per fuit, ut patet si recte peragatur ex Auth. Somel in l. 45. h. in. n. 18. ubi docet affectus iuris ex p. ipse resultare, quae est facti, ut ex contractu, quod etiam facti est resultat obligatio, quae in iure consistit et operatur in ver. item ad hoc tradit etiam substantiam possessionis provenire ex institutione in re, quae tota est facti, quamvis docerimus, alioquin professor p. firmum firmiter de hac questione conuictus, et alios insignis Covarruvias in re p. b. possessor in iuris secundae p. n. 1. et 2. agnovit possessionem in acquisitione facti esse, licet non recte disputans in d. decisione post acquisitionem in iure consistere, ego enim non dubio, quod interit inter retentivum possessionis, ut sit facti, et post eam acquisitionem, ut sit iuris, si quidem iam acquisita est, quae retinetur, ut si in retentione sit facti post acquisitionem non possit esse iuris, Andreas Pachinus lib. 8. controversiarum, cap. 5. qui obit quo contraria sententia allegare, exp. n. nostram tenet, dum concludit possessionem considerandam esse post eius acquisitionem, quae quo ad institutionem, et retentionem tota facti est, sed iuris

dicitur, quatenus assistentiam iuris invenitur, quae est causa pos-
 sidentis ad effectus. regere et illam facti dicere, hoc vero iuris non va-
 cat de iuribus quibuslibet. discernere naturam, pro defendunt intro-
 side, Aciatus in libello de quingue pedum prescriptione 2 n. 9. Pe-
 trus Gregorius lib. 2. in summatum, cas. 13 n. 6. Donel. lib. 5. comment.
 cap. 6. si alios recuset l. ual. l. i. c. 2. et 2. Pichard. principio
 instit. de interdici. articulo 2. Valencia lib. 5. illust. tractatu 2. cap.
 2. an. 32. Ant. Faber in rationali ad. Bonique 29, ex quib. cau-
 sationes, Petrus Selguenius de prescriptionib. 2. parte articulo
 3. cap. 19 n. 18. Peregrinus lib. 3. Variar. cap. de possessione, profertque
 illam licet ab eis refutat Treutinus de iur. 2. collectarum dig.
 l. 11. 3. et magni ponderis maximeque iudicii professor, cuius
 auctoritas mihi decretoria est, amplissimus praecipit meus D.
 Ramos in primis, et 2. dicitur ad hunc tit. Partech autem, et
 antiquorum distinctionem non curo, quia non percaluerunt
 in quo consistit substantia possessionis.

Consectarium 2, Duos eandem rem in solidum possidere non posse.

Consequitur 2. ex iudicis duos eandem rem in solidum
 possidere non posse, quoniam cum possidere in facto consistat, id est in
 sedendo, aut in potentia sedendi in re potesta, non potero possidere,
 quod tu possides, non magis, quam stare in loco in quo stas, vel sedere
 in loco in quo sedes, et disputavit Proculus, huius sententia obtinuit
 in l. 3. §. ex contrariis, hoc tit. Sabinus tamen huius sententia non ob-
 tinuit, et ita movit posse duos eandem rem simul possidere, veluti in
 re, qui praecario concedit, et qui praecario rogat possessionem, Trebatius
 idem tenuit docuit enim posse accedere, et alter iuste alter iniuste
 possideat. Utrumque mascula ratione Paulus redundit quoniam
 contra naturam est, ut ea quae facti sunt, eodem tempore ad ubi. ex-
 plantur, l. i. at ubi 5, §. i. duob. ff. commodat. huius argumenti vim
 variis exemplis exponit l. ual. ad Donel. lib. 15, cap. 32, licet a X,

15

addendi sunt Cuiacius lib. 10 observat. cap. 32. Donel. ad lit. C. ut
possidat. n. 7, et 8, Tructhorus de homine & relictarum, dig. 22, thui
t, Richard principis instit. de interditi a n. 44, Valencius d. tractatu
2, cap. 3, n. 14.

16

Negare autem non possumus in tam aperta disputatione
dissensionem hanc dare inter veteres. Ita. fuisse huius aduersita-
tia in sandechi extant; sed ea circumspectione a Triboniano relict-
ta, ut nihil contingant contra iuris disciplinam. Ecce Iulianus qui
ex Sabini fuit, L. 2. d. ut. de origine iuris, docet in l. duo 19 de cog-
natis, duos in eodum personarum habere non posse, quomodo modum
duos in eodum si aut eam possidere non posse, redditque rationem,
quia neque deus iustus, neque deus iniustus possessiones concurrere vo-
lent. Omnis huius doctrina sanissima est; sed mentem non sanam,
Iuliani detegit primo quia querit de duob. simul cum personis vo-
gantibus, non de eo, qui personis concessit, et de eo, qui personis rogavit
ne impingerent in Magistri doctrinam. Deinde quia licet ex recep-
ta iuris disciplina possit generaliter concludere duos in eodum
possidere, maluit dicere duos simul iniuste possidere non posse, ipse
nim, et tota Sabiniarum schola putabant alterum posse
iuste, alterum iniuste possidere, ut probavit Cuiacius lib. 49 ff.
Iuliani in d. l. 19, nego tamen argumentum a contrariis sensu, in-
de deduci posse, quia licet ex mente Iuliani forsitan sit, et ut con-
tra mentem iuris.

17

Aguius tamen vestigium extat in l. et habet 13, d.
cum qui ff. de personis, ubi docet Pomponius ex libro ad Sabi-
num, cum qui personis rogavit possessionem, proculdubio pos-
sidere, de quo dicam infra cap. 3, querit autem utrum retineat
possessionem, si qui concessit. et dicitate respondet etiam retine-
re, licet ipsi Sabini sententiam, ut agnoscerent, qui bona fide con-
set Cuiacius lib. 5 observat. cap. 22, et lib. 9, cap. 32, Siganus, et
Sotofredus in d. l. ex contrariis, Fachinus lib. 8 contr. iuristarum,
cap. 26, et alii apud Valenciam d. cap. 3, n. 16, sed si aliqua ratio
querenda est, quamvis non propria possum dicere, non videtur di-
cedere possessione cum, qui personis concessit, quia licet res ipsa
illam in rogantum transferat, tamen iusto personis potest illam

nuocare, cum ab alio fuerit quomodo dicitur, non videri amissionem pos-
sionem, qui statim recuperationis est interdictum, qui l. 2. hoc tit.
et per contrarium non videri ad ipsi qui proinde amissionis est
l. non videtur l. 2. eodem tit. Maxime quia ad recuperationem, et con-
tra commoda possessionis, quomodo habetur qui conceit ac si non
concedit, et docent Bartolus et antiquiores in d. s. cum qui.

Secundum vestigium diuisionis agnoscerunt, et dicitur
et in d. s. duo l. ff. de iudicibus, ubi Ulpianus non tam quirit,
quam arguit duo in solidum possidere sicut alevum iuste,
iniuste alterum, sed ego bona eorum pance alter de hoc l. x. cen-
tes: ad quod quomodo mentem Ulpiani non fuisse ibi disputare de
possessionis substantia; sed de interdicto ubi dicitur, de quo egit
lib. 6. ad edictum, ubi verba prioris habet, et constat ex text. in
l. illa et. Hoc autem interdictum competit iusto, et iniusto pos-
sessori, l. 2. eodem tit. dummodo ab adversario ipso non possidat ini-
uste, hoc est non recuperit precario vel clam vel d. ab eo nati-
tus fuerit possessionem, l. 2. in principio, et d. vlt. l. sed si si-
14. l. ff. de possessione, l. 17. cum l. sequenti, de vi, et vi armata,
l. qui possessoris, l. 27. de precario, l. vlt. hoc tit. d. utinendi in l. 1.
de interdicto, cum ff. interdictum illud videtur inter eos, qui
possident possidere quorum unusquisque etiam intendit pos-
sionem, amittit inquit Cui. s. duo in solidum possident, et
ut possident possidere

ignotus apud quem vera possessio resideat, nec utroque pronun-
tandum est, nam hoc respicit utroque possidet, et ex sequunt
Donel. ad tit. C. de possid. n. 8. et lib. 15. comment. cap. 32. ubi
lucult. l. terra d. Valencia d. cap. 3. n. 18. Subus. Paulus. centuria
4. n. 39. et quamvis non ita est, sicut videndi sunt Auth. Somel
in l. 45. tauri n. 178. Menochius. de utinenda possessione remedio
3. v. n. 24.

Dei huius tex. sententia Fiorinus in d. 3. d. ex con-
trario, et ibi Bartolus n. 8. et 10. Alexander n. 2. et 30. Iaso n.
42. et 60. Duarenus, et Sifanius n. 55. Alciatus in l. hoc tit.

n. 64. Item in d. l. 45 n. 100. Fachineus lib. 8. de controversiarum
cap. 16. in fine existimabant posse duos in solidum possidere,
alterum iuste et iniuste alterum, et antiquorum doctrina in-
dubius Pontifex in cap. licet 9. vers. ex promissis de probationib.
cum de interdico ubi possidit disputare tandem ausus fuit as-
serere duos simul eandem rem, eodemque modo in solidum po-
ssidere non posse. Non enim contrarium docuit, quia iset contra-
rius, et nec Julianus in d. l. 2. n. 19. de procurat. In eo vero digosi-
tis Pontifex concors est, et Ulpianus decisione in d. l. si duo 3. quod
si ignoscitur ubi de procurat. iuste et iniuste possideat ambo
quarummittendi sunt in possessione et ita promouendum est possi-
ditis, ita possidendi, contrarium addit Pontifex, si agereat de iusta ci-
vili, et titulata possessione antiquiori, illa preferenda est et novior
conceditur iniusta, atque vincitur, l. Orca. C. ubi possidit, cap. cum
venisset 6. vers. nos igitur, de institutionib. tex eligens in cap.
cum quoniam 7. vers. quod si talis de privilegiis in 6. Quam doc-
trinam illustrent multi quos remissis adducit Augustinus
Barbosa in collectionis ad. cap. licet 9. n. 2. in collatione et
novissime et thoma in additionib. ad idem collectionem

20.

Recurrens mouere debuerunt aliqui iuris loca, ex quib.
videtur probari duos simul eandem rem in solidum possidere
posse, sunt enim facillimi si ad propriam tractationem redu-
cantur, et quidem facili est tex. in l. si undum 15. §. si fundus in
dotum, ff. qui sadi dare cogantur ubi docet Ulpianus tam mari-
tum quam uxorem fundi dotali possidere, intelligi qui accipi-
untur est iuxta materiam, de qua ibi agitur, sci licet intelligi
possideri, et neuter foveatur sadi dare cum possideant, id est ha-
beant rem immobilem, ibi enim possessio non accipitur pro genui-
na possessione sed pro proprietate, et conveniunt. Felix in ra-
tionali, Schiffridus quibus lib. 2. tractate 15. Cuius ad Donel. lib.
13. cap. 9. licet. In eo us est maiori opera ad predicti tex. ex-
positum, et omittimus intellectum antiquorum apud Mathi-
um in l. 10. glosa 2. n. 4. tit. 16. lib. 5. compilationis, Casalle
de Praefectis, cap. 4. an. 47, sic etiam in l. si punita 15. §. cum autem

19 de damno infecto, cum duo ex decerto mittuntur in posses-
sionem vicinorum vicinorum, in solidum mittuntur, sed eum de
possessione adquirenda agunt, et debent possidere partes sunt
concurrentes: qd. ambo in solidum non occidunt, Cuiacius lib. 9
observat, cap. 32, Siganius in d. s. ex contrario, n. 59, nec aliter
intelligendum est quod dicitur in l. si actiona 20, d. l. de signora-
ticia actione, l. si fundus 26, d. si duo pignora. si duob. re. pignori
obligata sit equaliter utrumque ius. Hoc enim non perti-
net ad substantiam possessionis, sed ad qualitatem obligationis
pignoratitiae, quae contra debitorem individua est l. 2. c. si unus
ex plurib. heredib. et annis creditoris. in solidum competit
l. c. eodem tit. Valerius de pignora. cap. 14, Maderus in
eodem tractatu. tit. quod constitutur pignora an. 8, Quaronius
in d. s. ex contrario, Gaspar Rodriguez de annis reliquis lib. 2
questionum 9, an. 6, Roguereb. allegacione 4, n. 45, Villor-
Diego in forma librandi n. 76, v. n. quasi in iure.

Ex hac doctrina validum fundamentum elicitur pro
sententia, quam superioris consuetudinis formam, si in iure posses-
sionis in iure consistunt nullum inconvencione erit, ut amulhi:
simul in solidum eadem res possideri possent: ut non est incon-
veniens, imo est necessarium plures in solidum eandem
servitutem habere ad fundum communem l. vltus 29, si com-
muni 27, de servitutib. rusticarum l. vlt. ff. communia pign-
diorum l. 2, d. vlt. de verborum obligationib. et obligatis in d. s.
correi in solidum tradet l. 2 de d. s. rei, d. l. instit. eodem tit.
Quia haec omnia incorporalia sunt, et in iure consistunt l. 2
d. quidam de divisione rer. tit. instit. de reb. corporalib. et incor-
poralib. quare in illis non potest considerari naturale obsta-
culum, quod in relatione possessionis considerat Paulus
in d. l. 3, d. ex contrario hoc tit. nec obstat exemplum domini

quod procedebat in iure consuetudine, et post Bartolum
supponunt nostri auctores ad rubricam et l. de adquis. un.
dom. et tamen verum est, non posse apud duos eisdem rei
in solidum residere nisi pro partib. diuisis, vel pro indiuisio-
ne, s. si ex certo s. si duob. Vehiculum ff. de modicis, in-
uic. c. 6. s. duorum delegati 2. s. de iur. communi; s. de stipulatio-
ne iurum, quod contra l. 2. s. in duo de reguli. iuri; do-
minium unum prestat dominantibus plenum perfectum et
absolutum ius, l. in re commodata 2. c. Mandati, s. vlt. c. de
iure dominii, imperando est autem per naturam impossi-
bile, ut quod plene et perfecte per unum residet, possit enim
equaliter et perfecte per alterum residere: neque per se commut-
et ab altera causa, docet subtiliter Dominus. Tarea signi lib. 8.
selectarum cas. 6. in quo differt a iure similitudinis, et obligati-
onis, in quibus idem complementum eademque perfectio non
potest considerari. Unde de condit. si aliquid dicit dominus
ad iur. perfectionem, pro illa parte que illi dedit, posse per se
alterum residere veluti, si alter habeat dominium similitu-
dinarium, quod in iuda causa et in solo nomine consuetudine, s. unica
c. de iudo iure quiritum tollendo, alter simul eisdem rei
potest adire dominium similitudinarium in solidum, Cyprianus in frag-
menti tit. 2. s. in bonis, et tit. 19. s. perditas, cum sequenti, et s. i. q.
Quali erat dominium rerum dotalium, quod simul apud Mari-
tum, et uxorem residet, apud alterum iure quiritum, apud alte-
rum iure similitudinis, s. quamuis 75. de iure domini l. in reb. 90.
C. eodem tit. Cuius in l. unica, s. cumque, c. de rei uxoris acti-
one, Anto. Passer in. de die 8. s. 1. qui. ad dare coguntur, et omni-
um optime suarum de Mundo ad l. acquiritam, s. i. cap. 5. sectione
3. quamuis alio modo et videtur exornat veteri, et Gramatici a-
pud Molinam, et addunt l. de primo duntaxat cap. 23. n. 6. et
etiam dominium utile, et directum, ut dicunt nostri simul
concurrunt, directum per se cum, qui rem dedit, sub similitudine

narata, ubi ponit eum qui recipit in perpetuum, l. ff.
si ager pectigali vel omni hereditarius sitatur, l. cum non
sit 22, §. in pectigali. cum sequenti; De re publicana, l. lex
pectigali 32, de signorib. l. si finita 15, §. in pectigali. 28,
De damno infecto, Richard. principis in tit. de interdicit. n.
157, Pinellus in l. C. de bonis Maternis, 2 parte, n. 11, Dmel.
et Conalt. lib. 9, cap. 14, Alvarus Velazquez de iure omni heri-
tico lib. 1, questione 1, Abbas Pereira de renouatione omni heri-
ticit, 2 parte questione 18, ex n. 11

Consecrarium 3, captiuum po- sidere non possit.

Consequitur 3 ex natura possessionis, que consistit in
intentione corporali, vel in proxima potentia accedendi corpo-
raliter ad rem possessionem, captiuum apud hostes existentem
posidere non possit: nam cum apud illos inuitus, et corporaliter
detinetur, accedere non potest ad res possessionis, quas in libertate
reliquit, l. denique 19, ex quib. causis maiores, l. si seruus 16,
de interrogationib. in iure faciendis, l. cum hys 28, §. 1, hoc tit.
l. si is qui pro more 15, l. iusto 44, de Usucapionib. in fine,
l. in bello 12, §. de captiuis. Ius enim civile Romanorum mul-
ta sustulit que magis sine labore adquiruntur, vel retine-
ntur possitio, et in superiorib. vidimus; sed nunquam ausum
fuit inducere, ut qui corporaliter ad possessionem non possit ac-
cedere possideret, nec debet infringere officia, que legitime in
sunt, §. 1, §. si glans 3, ex quib. causis maiores, et in alio
loco captiuum apud hostes existentem implere ceptam usu-
capionem, et nouam quam incurre; quoniam dandi sunt termi-
ni habili, in quib. possit retinere adquisitam possessionem, vel
in iure possidere retinet autem possessionem, quam possidet per
seruum, vel f. l. cum, quacumque ex causa, et adquiret seruo

308

22

per eodem, ex causa peculiarari, et dicam in fra cap. 4. probatur
 que ex l. pignori 47. §. quiritum, hoc tit. L. si i. qui pro impatore
 l. 2. §. 1. quod si aruus, de Vocationib. L. in bello 12. §. facti, l. bo-
 na 22. §. qui peculiarari, l. gostiminis 29. de captiuis, Cuiacius
 lib. 23. quiritum Regimiani in l. iusto 44. §. et si possessoris
 de Vocationib. Torcalibus in reuomancia dialogo 76. n. 5. et
 dialogo 77. n. 4. Anto. Faber in iurisdictionia tit. 11. princi-
 pio §. illationes, Valencia lib. 1. illust. tractatu 3. cap. 4. n. 1. etc.

Contra quam partem parum difficultati mihi
 mouit tex. in l. si cum quis 41. de furti, ubi Thianus ait
 possid. diu habere furti actionem, cum qui furtum filium est
 in dicitur potestate si redierit non enim inde conagitur in-
 terim possidere; sed potius ex causa gostiminis recuperasse do-
 minium, quod in captiuitate cuius unum habebat, et coactura
 iura, l. in bello 12. §. coactura 6. de captiuis: quoniam auid furti,
 de qua in illo tex. agitur competit ei, qui rebus recuperabat domi-
 nium, vel nouum ex post facto adquirebat, quamuis non pos-
 sidet et tempore furti, propter quum rei interceptum quod ad
 furtum committendum sufficit principio in tit. de obligacionib. que
 ex delicto nascuntur, et ex om. lo. arripetoni: probat tex. ind. l. 12.
 §. 1. et legararij et bonorum possessorij in l. si dominium 47. idem tit.
 et exemplo usufructuarij in l. si homo 35. de Vocationib. Nec
 habet argumentum detractio furti, qd. datur respectu presentis iuris;
 nam et respectu iuris nouiter adq. datur, sed in casu captiui fur-
 tum fit respectu dominij, quod in re retinet dum exiit apud hostes,
 et censent Valencia de adq. h. hereditate cap. 2. n. 23. Excellenti-
 simus dignitate et doctina Dominus Chumazero Disputacione 4. n. 3.
 et 6. quia cum reddi, et omnium rerum possessionem recuperet propter
 illam, que furto intercepta subducta fuit, agit et conditione furtiua pro-
 ter dominium, l. 2. de conditione furtiua, et actione furti, quia tunc
 intercepti rei eius interceptum non fuisse. Conduat doctrina Pichar-
 di in l. iustitiam de adq. h. hereditate, cap. 2. n. 50. et 51. difficultas sane
 explicatus habet Regimiani locus in l. iusto errore 144. §. et si

possessionis, de successione. sed quia ex profero illum expressit lib.
1. §. 1. de successione, cap. 12. ab hinc me eadem hinc regere.

309

Consectarium 4, De Hereditate.

Consequimur quarto ex eadem doctrina hereditatem iacentem non posse possidere, est enim persona ficta ex puris corporis et animi, et per consequens nec inherere potest in re possessa, nec animo retinere possessionem, nec ad illam accedendi facultatem habet, et ratio datur. Thomanus in d. 2. ex secunda ff. de iur. qui testamento liber esse iuris est, l. hereditarie §. de fidei, l. 2. de omnium exheredat. hereditatis, l. 2. et. 24. partita 7, docent poss. multos Dominus Thomas in scholi. disputations 4. Valencia lib. 2. illustr. tractatu 2. cap. 4. n. 11. et tractatu 3. cap. 4. ex n. 9. et lib. 3. tractatu 2. cap. 2. ex n. 23. Richard. in lecturis de adquirenda hereditate cap. 2. ex n. 7. Amaia lib. 2. observat. cap. 7. Parumque obstat tex. in l. 1. §. 88. de acquir. hereditate. ubi dicitur. ait ius signori quod in hereditate relictas, ad heredem transire ut possit tamquam heres, ius possessionis retinere; quia quasi quasi possessio fuit in hereditate. Quoniam ex hac l. non potest probari hereditatem iacentem possidere; imo probatur non possidere. Veri, et proprio; alioquin Thomanus non loqueretur hereditate, et agnoscat Bartolus in n. 3. et poss. cum Cuiacius lib. 2. questionum Papiniani in l. 1. §. 44. §. 1. de successione. Valencia proxime laudatis, neque etiam contrarium est, quod docemur hereditatem iacentem continuare possessionem a defuncto coactam, et nonnunquam illam implere, antequam heres adeat, l. cum miles 30. §. qui d. caucis Maiori, l. 1. §. ult. l. §. 1. de §. 2. de publiciana, l. nunquam 32. §. vacuum 5. l. coactam 40. l. iuris 44. §. nondum, de successione l. 2. etiam l. 1. §. quicum 6. §. ult. ff. pro emptore. Quia licet regulariter successio sine possessione non procedat, l. 3. l. sine possessione 15. de successione, tamen in praedicto casu sine ulla prorsus possessione, vel continuatur, vel impletur, successio

24

animum quamvis sit effectus possessionis, tota a iuris potestate, non
det. pro cuius arbitrio sine possessione, vel cum ea conceditur, vel
derogatur, et agnoscunt Bartolus in l. necessarium 20, ex quibus
causis maiores, Cumanus, et Castrensis in l. s. mundum, Anto. Fab.
in rationali ad l. s. vniuersum 19, ex quibus causis maiores, Valencius et
Richard. nuper laudati, Cuiacius lib. 19 Pauli ad s. d. de i. de
publiciana; quamvis ab alter exponant Corratius lib. 6 miscelane-
orum, cap. 12, n. 2, Anto. Quaedam questionum iuris cap. 2, n. 5. Hic
iuris indulgentia inducitur propter magis frequentem casum
mortis quam castrensitatis; aut alium modum amittendi posses-
sionis: sic tam frequentiore occasionis in lex. et i. geruntur, et cum
iudicis considerat Anto. Fab. in rationali ad lex. in l. s. vniuersum
19, ex quibus causis maiores per lex. in l. de eo 40, s. 1, hoc fit. iuncta
l. iusto errore 44, in principio, de cruciacionibus.

Consecrarium s, effici non posse ut vera possessio transferatur ad quemcumque que possessionem sola existit in iura.

25

Consequitur quinto ex supra dictis nulla lege ci-
uili effici posse, ut vera possessio transferatur in quemcumque
heredem ex sola aditione, aut existit in iura, ob id l. c. Romani qui
substantiam possessionis exprime habuerunt, ne fauerant in here-
dem possessionem transferri posse, s. cum heredem 25, hoc fit. ratio
est, quia h. p. d. i. maxime qui possunt existere in infantes, imo
postheredi, furiosi, amentes, et infantes, et coacti perire iudicij, et
affectus ex parte, in quibus desitit i. a. g. tenentia possidendi. Rur-
sus res possunt esse distincte, et in loco separato, ad quos res seruus
atcedere non potest, ex quibus remanet ius per personam senten-
tias veriores iudicij, quam quidem docuerunt Baldus in l. c.
communis delegati n. 1, Cuiacius lib. 19 Pauli ad s. d. de i. de
cum m. l. 30, ex quibus causis maiores, Ispanius in l. 3, hoc fit.
ex n. 2, Valencius de adquir. hereditate cap. 2, ex n. 14, nouis-
sime Ioannes Sainet in additionibus ad Anto. Somer. et thomo

variar. cap. 2, n. 3, non tamen in finis effici posse lege civili, ut
possessio in huiusmodi videtur translata quo ad omnes effectus,
cum ita tribuitur legis dispositioni; Beuald. ad Donel. lib. 3, cap. 8,
littera F, vers. Efficitur, quinimo, et factus libitur, posse effi-
ciur civili, et sine illo actu corporali apprehensa possessio conse-
atur quae et propria, sine ita possessionis persona et ita habet ad
possidendum corporaliter, et capax effectus in l. 2 ff. pro socio, si
inter duas contra sit societas omnium rerum sui fortunarum,
omnes res inter utrumque utatis communicantur, et quae vi-
nisi ex loci vrant ad vestigio alterius sunt, quia et inquit
Cels. licet specialiter traditis non interveniat facte tamen
credetur intervenire: socius enim, qui fuit contra eandem
societatis, capax, fuit etiam capax ad fin. cond. possessionis, et agnos-
uit doct. Anto. Tab. in rationali ad eum Fox. Nec ibi repari-
i potest constitutionem possessionis, quamvis introducat illud
aliqua necessitate, gloria Straguthus, et Thidius, qui res lau-
dat lib. 4 de quinquagesimo, cap. 2, n. 33, et 34, sic etiam in l. si
adoptatus 26, de pignoris in derogatione transfertur possessio,
et solo actu adrogandi, quam adrogatus possidebat, quia qui
adrogat non est ex parte iudicii, et affectus, et in multis per-
sonis huiusmodi accidere potest, quam differentiationem praestare non
potuit, Richard. primum in l. de adquisitione per adro-
gationem n. 40, nec illam curarunt Alexander in l. 3 hoc
tit. n. 26, et ibi Casius solo fides, et Romulus in l. 1, eodem
tit. n. 288.

Ex quo apparet lege civili per modum supplementi ac-
tionis, et apprehensionis effici posse, et non aliquem translatur
possessio sine illo actu apprehendendi, modo sit capax affectus, et go-
tione ad possidendum corporaliter, exempla huius doctrinae de iurum-
mi possunt ex l. C. Theodosiano de possessione ab eo vii provo-
cabit transferenda, l. pastoris 4, vers. dona, C. de Episcopis, et Cleri-
cis, cap. cum contingat extra de dolo, et condemnatione. Coctorem ef-
ficere non posse, et in omnes absolute vera possessio translatur

quia necesse est, ut in hac generali collectione multi sint que
possidere non possunt, argumentis tunc in l. in sine, hoc tit.

Consecrarium 6, statuta quedam Europe, et nonnullas leges Regni a subitania vot. possessionis deficiere. ~

27

Consequimur etiam statuta quedam Europe, que ex sua
hereditatis additione tunc latam volunt possessionem in quicum-
que heredem adire ratione abhorre, cum generaliter dignant
et per consequens plurimos casus comprehendant, in quib. vel pro-
pter defectum capacitatis non possunt, vel possibilitatis apprehen-
sionis in re. non possit dari factum apprehendendi, neque effectus pos-
sisionis que ad subitaneam possidendi necessaria sunt et docent
laudati supra n. 23, quib. addendus est Anto. Fab. de errorib. pro-
maticorum decal. 5, errore 4, quamvis differant multi, et
proque qui subitaneam possessioni in iure possiderunt, a quib.
libentur hincidimus, sunt autem qui differunt Anto. Somel
in l. 45 tauri, n. 112. ubi multos antiquiores pro strague parte
refert Gregorius in l. 2, tit. 3, partita 3, Innocentius de recupe-
randa possessione, remedio 6, questione 37 per Thom. Vasquez
Menchaca licet parum in hac re sibi constans in l. 1. quan-
do 37 ex n. 30, l. de insensato testamento, et lib. 2. illu. strum
cap. 57, an. 20 referunt Coctrovi.

28

Sed hoc vera sunt, consequimur etiam contra iuris
dispositionem esse, quod statuta in l. 45 tauri, que stat in l. 1,
tit. 7 lib. 5 compilationis, mortuo possessore maioribus, statim,
et sine ulla facto apprehensionis transferri possessionem in
quicumque ~~possessore~~ successorum et si in interim ab alio,
vel possessa sit, vel occupata, quod l. effere non debuit, si stri-
te, et rigore loquamur, l. Pomponius l. 3, §. quædam l.
quamvis l. 2, §. 1, hoc tit. et ex adversarii agnoscent Titu-
quibus in iure constituti, §. parte, declaratio n. 4, Gregorius

in l. 3, tit. 4, partita 5, glo. 2, questione 8, Monachus d. rone-
gio l. n. 409, et de iur. Monachaca d. cap. 87, n. 25, Valencia lib.
villert. tractatu 7, cap. 4, n. 11, et tractatu 3, cap. 12, an. 25, et ad
tit. de adquir. hereditate, cap. 2, n. 18, quamvis contrarium pa-
rum respectu possessionis substantia docuerunt Martineus
in b. l. 8, glo. 1, n. 8, et 9, et ibi Theudis n. 33, et 34, Madara
cap. 27 animadversionum, n. 116. Maiori cum circumspec-
tione loquuntur Paulus et Sains in l. cum p. n. 12, §. 1. cum
sequenti, de reb. auctoritate Iudicis possidendi. Sicut et, qui
ex n. 7, de iur. iudicis possidere non possunt possidere non, quia
ad eam corporaliter accedere non potest (obstabit quia ab atro-
nis occupata est, vel flumine inundata) non dicunt eum
vire possidere; sed pro possessione haberi, sicut in omnib. effi-
cib. quia isti iuris dispositioni subiacentur, ut proutant, ex
quo tex. deducitur alter in cap. contingit 2, de dolo, et contu-
macia, ubi tamen Publix Titium verum constitui posse-
sorium, sed hoc ex habet effectibus. Vere possessionis accipienda
sunt, et ostendit videtur Molina de Hieroglyphis pri-
mogeni lib. 3, cap. 17, n. 19, quamvis aliter et magis intre-
pide sentiat Anto. Gomez in l. 45 tauvi, n. 116, §. 1. possidenda
l. in quantum intelligi potest de effectibus possessionis trans-
ferendis in successorum Maioratus concors est cum iuris ra-
tione, et ab illa de fructu in quantum statuit, et sic a possessio
civilis et naturalis sine illo actu, et omni capacitate in su-
per habita transferatur, et si interim ab alio res possessa sit.

Idem concendum est de l. 7, tit. 4, partita 5, in qua sanc-
tetur, et si donatio sub modo facta sit, ita ut post eorum tempus
res donata alicui tertio adquiratur adveniente modo, statim
in tertium ~~adquiratur~~ transferatur possessio simul cum domi-
nis. Quae lex ortum habuit a l. quibus 3, C. de donationibus, quae
suo modo: in eo tamen exorbitat, quod d. l. quibus, loquitur
tantum de dominio transferendo; lux vero patria extendit etiam

dispositionem ad possessionem transferendam: Et simul ter hinc
inueniatur possessio cuius cumque status, vel qualitates sit, et ubi
cumque res inueniatur, imo licet nesciat quis in loco sit nec ha-
beat affectum possidendi, in quo deuiat a iuris ratione: quoniam
sine proxima potentia possidendi, et ad actum reducibile factum
possidendi non cogitur, et supra notauimus, et gnosuit Covarruuias
lib. 2. variar. cap. 14. n. 5, et tamen casu possessionis transferri potest
iuris legi potestate quo res in potentia est, et aut facile apre-
hendi potest, et ferrius capax esset affectus possidendi; et tunc cora-
rit sententia Roduici Suarez in l. quoniam in priorib. in delo-
ratione legi Regni, questione 8. n. 6, et allegatione 19. n. 3, et 4,
Somasius in l. 4. totarij, n. 28, Gregorius in d. 17. gloria 3, Molli-
na de primogeniis lib. 1. cap. 19. n. 10, et lib. 3. cap. 12. n. 3, et 4, ali-
unde Molinus de iusticia et iure 2. thomo, dissertatione 303. vers.
quo ad confirmationem, non vero si generaliter accipiat, ut
gnouerunt Somes, et noster Molina ubi proxime, quod nobis
sufficit indicare: sed quoditam legem examinare omittimus,
quia longe melius examinant Cuiacius, Difanius, et Clarici ad
eamdem legem Donel. lib. 15. comment. cap. 14. in fine, et pluri-
mi relati ad Formosella in d. 17. partib. Quib. notatis maturi
transitum faciamus ad definiendam possessionem.

CAP. # 3

Ponitur, et exponitur definitio possessionis, et eius occasio
agitur de adquirenda possessione, et de perso-
nis, quae possident, et per quas possi-
dentur.

Non est alio modo definienda possessio antequam ad-
quiratur, cum acquiritur, et postquam adquisita est imo gignit Cui-
acius alioquin Doctor Covarruuias in regula poss. 2. parte
in principio, quoniam ipse status possessionis definiendus debet, et
somo definitur

112

omne definitur cum existit, non prius, quam nascatur, aut
postquam denascatur nec definitur est quod attributa, aut
effectus, quod facit Anto. Soma in l. 4. t. 1. n. 27, quia qui
non est substantia, substantiam definit non est quod
dicitur definitio. Alii qd. definitionis, omnia, et alia Barbo-
sa in l. 1. h. 1. n. 6, qui frequentius antiquiorib. placuit alia
sententia eisdem gloria, quam videtur sequi Alphonsus no-
tor in l. 1. tit. 30. part. 3. alia Fredericus Thib. dani quon-
iam in l. 1. tit. 30. part. 3. ad 2. tit. 1. cap. 6. littera L. alia eiusdem
Donelli d. cap. 6. sicut placuit et Richardo principis in l. 1.
de interd. n. 2. Gregorius in c. 1. de Valencia lib. 1.
illust. tractatu. 2. cap. 2. n. 9. Omissa etiam alia eiusdem
Valentis ibidem n. 14. ubi in definitione miscuit verbum
possidendi, et sic definitur videtur eodem per eodem, omi-
li quoque alii, quos referunt Augustinus Barboza in
rubrica de exequatione possessionis in c. 1. et novissi-
me Anto. Mathes in collegio pandectarum, tit. 4. s. a
privilegio, ego in hac opinione persisto, et existimam, sic
esse possessionem definitam: Possessio est, detentatio rei
cum animo sibi habendi. Quibuscumque saltem ad religen-
dum verbum habendi, Avianus lib. 3. observat. cap. 33. in
fine Anto. Fab. in rationali ad for. in sp. 1. 9. de rei ven-
dicatione, et in l. communi, 2. inique coloris ff. communi di-
videndo, et in l. 4. ad exhibendum. Eamque fore cum sit
ex privati commentarii eximia antecessori D. Alphonsi
Luisom de la Carrera etorum venerandi ad tit. 1. de
causa possessionis, et quovis tit. n. 4. et postquam per tit.
aut tit. 1. quingua ab hinc anni vid. tit. 1. de rei ven-
dicatione ad Anto. Mathes ubi proxime, sicut qd. ore illam
vigilantem exagone.

Dixi detentatio, quo verbo via ferunt Theophilus

illud omittit. Carora.

Sed ut illud necessarium curas, ita abundare exi-
tino verbum corporali, quod Donellus, Valentinus, et multi
alii addiderunt, satis enim exprimitur per verbum deti-
nendi; quod actionem corporalem denotat, neque enim in-
corporali vel potest detineri, cum nec tangi possit, s. l. s.
De divisione rerum primigis in corp. et incorp. et in corp. et incorp. docet Occult. ad Donel. lib. 2. cap. 1. licet
F. Coetra verba ponuntur loco differentiarum; in primis il-
la cum animo, qui separant possessionem a quocumque
alia materiali detentione, veluti si dormienti, aut fru-
stris ipsius numero. Vel aliam rem in manu possidet
detinet, sed non possidet, s. l. s. tenuit et detinet. Nec in-
effere potest, servata stricte disputationis censura, ut
sine effectu incipiant possidere, licet possit effluere, ut
ad eam possessionem relinquunt, quia non possunt ani-
mum possidendi deignare, s. l. s. vacuum s. l. s. si servus r.
vers. s. m. de usurcationibus. Dixi etiam in definitione
sibi habendi; quae verba separant detentionem habitam
ad producendam possessionem a coactis detentionibus, quae
illam non parant: veluti detentione conductoria, com-
modataria, et similibus, qui rem detinent; sed non sibi.
De quibus statim agemus.

Sed de verbo habendi iterum dicendum est, quod
amaxime antecessore in ixi imgebatur, tamquam defini-
tionem in eam. Ego autem existimo nullum tam con-
vinctius huius rei inveni posse: velatum ad procedentia ver-
ba appropinquat, et verum possessionem designat, quamvis ab-
soluta cum quibus omnem causam habendi, detinendi, do-
minandi, et fruendi comprehendat, et in standis distinguit
Ulpianus in l. regulatio s. s. habere 9. de verb. oblig.
et Paulus in l. habere 188. de verb. significatione. Veluti

3

217

4

in interdicto ne quis in loco publico edificatum habeat
quodcumque modum habendi ratione domini; pos-
sionis aut usus significat. l. 2. §. habere 38. cum sequi-
unt. ff. ne quis in loco publico. Per contrarium in l.
Julianus 13. §. de actio. reb. empti; dicitur fugitivus ser-
vus non haberi ad domino, quamvis certissimum sit
possideri; l. 1. §. per servum qui in fuga esset. quia de-
est domino usus servus et commoditas libertatis nisi. l.
ad Celsus 5. §. ult. ff. ad exhibendum. C. quod si 21. §. in
potestate, de noxal. actionib. Ex quo fluit, cum qui
sibi rem habere stipulatur, plus stipulatur, quam qui
sibi stipulatur possidere, idque committitur stipulatio-
ratione cuiuscumque libertati interdicti, debeturque,
aut usus fructus, quamvis non propterea amittat posse-
sionem. l. stipulatus 38. §. si quis forte 2. de verb. sig. quia
plus comprehendit verbum habendi, quam possidendi;
tandem ex inde sit hereditatem iacentem dicitur qui ha-
bere omnia iura de fundi. l. hereditas 62. de regulis iu-
ri; et tamen non possidet, l. 1. §. secunda, ff. si il. qui tes-
tamento liber esse iussus est; habet enim omnia, quae in
iure consistunt, non quae in factis, quali est possessio, l.
usus fructus 26. de stipulatione servorum. In summa
habendi verbum relatum ad verba dominium signifi-
cativa, dominium denotat; relatum ad verba, quae nu-
quam detentionem significant, non comprehendit detentio-
nem, siue possessionem. Sed cum nemo possit non deti-
nere cum animo sibi habendi, quin possideat, conse-
quens est, ut in nostra dispositione propter possessionem
significat. Et quod magis est, non exigit, quod et pos-
sessor desinat rem opinionem dominii, sed qualitercumque

modo sibi igitur dicitur. Audi que possessionem reditoris,
et eius qui pignoris rogavit: que sunt iuste possessiones, licet
non sint opinionis domini et Cui. agnoscat in. quibus que
18, d. 1, de pign. hiana.

214
5
Cuiusmodi. ex pignori non possideat eum, qui rem
eo animo detinet, et non sibi habeat. Sed alii, et ministerium
suum alii accomodat, et aliter non ipse per eum possideat. quod
meo nomine 16, de acquir. pignoris, l. 1. Communia de pignoris
lib. 1. §. 1. et 30. paritatis, cap. 1. de pign. l. 1. et 2. de pign. l. 1. cap.
cum omni, et de restitutione pignorum. fecit de pign. l. 1.
Cuius in. quod meo nomine 18, hoc tit. et congesta a Barboza
in d. cap. 1. diligenti an. 7. Cuius lib. 18. observat. cap. 2. et tra-
tate ad Africanum in l. 1. de eo 40, hoc tit. Donch. lib. 3. comment.
cap. 18. Conarus lib. 13, cap. 10. qn. 8. Anto. sed. in rationali ad l.
communis 7, §. neque colonis, ff. de communis dividundo, et lib. 4.
in codice de revisionum Sabauis, tit. 41. digressionis 8. Tructurus
voluntate selectarum, disputatione 26, thesi 4. perquam.

Consectarium 1, De commodata- vis.

Consequimur primo in hoc pignori commodatarium
non possidere, quoniam licet visus vii illi permittatur, l. si pigno-
re 22, de pign. hiana actione: non tamen retinet animo sibi
quid videri; sed domino, quia non possidere iubetur, sed uti. l. opium
9, de rei vindicatione, l. 3. §. 1. cum l. sequenti, ff. ad exhiben-
dum, l. rei commodati §. ff. commodati, l. videamus 18 §. 1.
pignorem 10, de pign. l. 3. §. 1. sed si 19, hoc tit. l. quid autem
33, de rei vindicatione: qn. dominus rei per commodatarium
retinet possessionem, l. qui pignoris 10, §. 1. hoc tit.

Consectarium 2, De conductore.

Consequimur 2, conductorem non possidere rem, quam 7

et in Monachio de recuperanda possessione l. n. 68, ad
 omnium opinionem et ad universalem accommodationem Thierius Vasque
 de iure emphyteutico questione 10 per totam maxime n. 6 quide
 in v. d. antiquorum recte censet. Cuiuslibet lib. 12 Paulus dictum
 in d. d. et de v. d. iudicatione Legarius in l. n. 12
 hoc fit qui annui affectui docent in locatorem ad longum tempus
 transferri possessionem et recte ex genia conducit Doct. in a. n. h. i. d.
 charidi in d. in summa n. 289, in l. de interditi, et Valencia lib. 2
 illust. tractatu l. cap. 6 n. ad quam speciem procul dubio reducendum
 est quod docemus in l. d. habere de fine quid in hoc publico, v. d.
 Legarius dicitur ait iure possessionis frui qui rem habet ex causa
 legati emptionis, aut conductionis: id est conductionis emphyteuticarij,
 quæ cum emptione maximam habet similitudinem. S. adeo in l. de
 locatione et conductione v. d. Richard. et multos dicit Valerius, v. d.
 proxime, quest. 10 per totam.

8

Est etiam in hac questione animadvertendum per contrac-
 tum locationis quandoque posse transferri possessionem si hoc agat-
 ur et transferatur in conductorem arguuntur ex l. si ad rem d. 8
 si hoc fit. Locatio enim fit diversis modis. Vel in re, vel in fructu
 si aut v. d. fructus, et in l. si quis dominus d. 1. ff. locat. et dicitur
 Bart. cum iudicis in l. si quis aliquam d. 8 n. 8 hoc fit vel respec-
 tu possessionis, v. d. si quis aliquam d. 8, quando recipit locatur, v. d.
 tantum conatur permitti, l. qui rem C. de locat. Imo quando is
 locat in possessionem habet si quis rei dominus et v. d. n. i. qui
 possessionis possidet non etiam possessionem prestat et dicitur v. d.
 servandus in l. si quis d. 3, de pignoratitia actione dicit de v. d. Pa-
 der in l. si quis pignus d. 3, de regulis iur. Cum vero locatio fit res-
 pectu possessionis ipsius, sicut cum pignus ipsa locatur nihil impedit
 dicere possessionem per contractum locationis transferri: quoniam
 transitus possessionis non requirit titulum pignorem, minori iure
 contenta est, sufficit titulus temporarius, qualem est locatio pignora-
 riam, pignoris datio: si id agatur ut possessio in servigentem

transcat et docuit Magistraliter Bartolus in d. quod meo no-
mine l. 8. et in d. si quis aliquid nam 28 n. 6. hoc fit. Si quis conducen-
s. p. conditionis maxima est quia quando durat conductio, possidet
ad conductorem pertinet; ergo si eam amittat in rem agere pote-
rit ad rem quicquam qui tentatorem et de usufructuaria di-
bitur in d. d. 14. cum sequenti; de rei vindicatione, et de condi-
tore in d. d. pendus 10 §. in vindicatione ff. de signis. Et hinc
ambiguntur cum Bartolo in d. l. 28 dicant in p. de contra-
ditionem et qui sit conductor et simul precarius; ego non conueni-
o hanc contradictionem: si enim quis potest precario rogare, et po-
tensit, cur non potest conducere, hinc possidet, tandem ut iuris
auctoritatem infringamus sicut elegantibus ad rem tex. in d. si quis
ante 10 §. 1. hoc fit. Vbi quiritur. Quid dicendum sit de eo,
qui conduxit et simul precario rogavit et possidet; utrumque
ad idem tendit, conduxit et possidet precario etiam rogavit,
et possidet: quiritur inquam ex quo capite possidet. An ex
conductu, an ex rogatione distinguit Symplicius si inutiliter con-
tracta fuit locatio. Quibus si precis imaginariis celebrata fuit
ait etiam precarium Valere. Quia ex causa precarii possidet, si
vero inutiliter celebratus fuit contractus locationis, docet inspi-
endum esse, quid prius gestum esset: quia cum effectus trans-
feruntur possessionis, unus est, ex quo transferitur sibi conduca-
tur, et sic siue rogatus precario, sicut hunc tex. de rectorium
ex ultimo ita ingenue fatetur nihil dubitare quod aliquando
ad hoc ipsum adducam in d. si quis aliquid nam 28 hoc fit. de
cuius expositione ultra classem ad eundem non differunt late
de eadem legem Cuius in d. si quis 22 de reuocacionibus.
Petrus in d. si quis pignus 45, Donel. lib. 5 comment. cap. 13
ver. 16.

consecrarium 3, de eo, qui pre- cario rogavit.

Sub eadem dispositione comprehenditur quicquid utrum

videtur si qui precarius rogavit quia si rogavit non ip-
 sam rem possidet si vero rogavit et tibi possidet licet possi-
 det: quoniam per precarium rogatum in eum translatum
 possidet: hanc dicitur in ratione quodam exagitatione. Cuman-
 nus in l. si quis ante 20. q. 2. hoc fit. c. de sacro. Deuse-
 nus. et Stephanus n. s. Cuiusvis lib. 9. observat. cap. 93. Pader
 de errorib. pragmat. coram. Decade 7. errore 7. Frachincus
 lib. 8. controversiarum cap. 16. necnon Valentinus lib. 1. illud. p.
 tractatu. 2. cap. 3. q. 29. quod. tituli. et sequentes qui lib. 1.
 quod. ubi. cap. 3. pro. explicatione. di. p. illi. mi. tex.
 in. l. quia. vno. 26. de. oblat. facit. n. et. actio. n. quoniam. ut
 haec. de. re. non. recte. consuevit. ant. p. d. v. is. quod. Latomum
 ubi. proxime. n. 2. et. alii. q. de. Amiciam. lib. 3. observat. cap.
 1. d. 2. n. 23. Ad. 1. partem. P. de. qui. precarius. rogavit. ro-
 gant. tex. in. l. si. quis. ante. 20. d. l. si. de. 20. q. 2. d. de. hoc.
 lib. 1. non. solum. 33. d. de. vocationib. l. ante. 6. d. si. qui.
 2. de. precario. l. 4. C. de. h. q. si. a. rem. domino. manserit. i.
 runt. C. de. p. s. i. s. tione. triginta. vel. quadraginta. an-
 norum. Ad. 2. partem. De. 10. qui. possidet. q. ia. possessionem
 rogavit. quod. n. ut. alii. p. s. i. s. tione. triginta. vel. quadraginta.
 anni. p. s. i. s. tione. l. qui. fundam. 2. ff. quom. ad. modum. ser-
 vituti. amittantur. l. communis. 7. d. inter. 4. ff. communi.
 dividendo. l. si. rom. 29. l. cum. v. v. h. 35. de. signat. uia. al-
 tione. l. si. quis. ante. 20. d. l. et. de. l. inter. 2. in. prin. i.
 q. et. d. de. l. si. ad. equam. 28. l. qui. signat. 36. hoc. de. l. mun-
 quam. 31. d. i. i. s. tione. l. de. vocationib. l. de. i. v. i. 24. de. di. et. oia. s.
 mata. l. 1. d. de. ff. de. p. s. i. s. tione. l. 1. d. de. i. s. tione. actu. qui.
 p. s. i. s. tione. l. si. quis. 16. d. ego. 20. ff. quod. di. aut. clam. l. 2. d.
 de. l. si. debito. 11. de. precario. l. 3. C. de. p. s. i. s. tione. inter. im. p. s. i. s. tione.
 et. vendit. rem. iuncta. l. Subianus. 19. d. possessionem. 20. de.

actionibus impet, cum aliis, quos aduxi supra, cap. 2, Constitutio
2. Ex quo fit et quando si quis ex causa venditionis, aut
legati, aut alia iusta, vult rem tradere per clausulam con-
stitutam, aut rogationis precario, constituat se possidere nomina
impetoris, tamquam si precario rogaret deum nisi, vel qualem
rogavit, et sibi liceret rem tenere, non vero possidere, quoni-
am si constituerit se precario possidere nihil ageret, si qui-
dem per hanc rogationem retinuit sibi possessionem nec il-
lam in impetorem transferret. Si quis ante eo, d. l. hoc fit, quos
addenda sunt hi, quos de constituto precario notavi supra cap.
2, n. 7, et 8.

Lo

Sed circa possessionem eius, qui rogavit precario, duo
notanda sunt. Primum est hanc possessionem iustam dici
est legitimam et a iure agendam, s. quocumque d. d. de
publiana, s. si servus 2, d. l. de notabil. actionib. s. commu-
ni 7, d. inter ordines 4, communi dividundo: nec aliud di-
ci potest cum adquiratur ex voluntate et concessione domi-
ni, s. per traditionem 4, instit. de rer. divisi. Hoc autem
intelligendum est, dum domini voluntas permanet, quae
revocata, et finito precario (quod tantum durat, quantum
voluntas concedentis, s. 2, de precario) si aliquis accepit iuxta
fidem negotii, rem debet, incipit esse iniusta possessio: quae
propter in plerisque iuris locis precario possessio comparatur
fiduciae et claudicant, quae comparatio hoc casu intelligen-
da est et docti animadvertit Cuiasius lib. 9, observat. cap. 33, et
curandum est licet qui precario concessit possessionem non pos-
sedeat, quia illum in rogantem transiit, et possessio neque in
sacra deus esse potest, et rignantur notavi supra d. consti-
tutus 2, tamen in annis. effectib. videtur concedentem pos-
sidere: quae propter si occupabat cum precario concessit iuxta
to precario, et constituta se iungitur possessio rogantis cum

214

possessione concedenti, et utrumque tempus ad recuperandum
 sufficit. *l. Pomponius 19, d. si qui precario hoc tit. l. de accessio-*
rib. 14, l. quibus de divitiis, et temporalib. pr. originib. qui-
visimo licet quando durat precarium, omnino non possit
concedi, nec possit uti accessione eius qui rogavit, nisi post-
quam iterum recuperavit possessionem, d. si qui precario,
ubi Cuiacius notat; tamen si iterum impleatur tempus reu-
capioni posteriorum, recuperat, qui concessit: potest que illi
facere rogandi, quomodo ad eundem effectum pro-
est possessio creditorii debitori recuperandi in l. qui pignori
30, hoc tit. et cum iudicis docent Accursius, Bartolus, Cu-
manus, Alexander, et Jaco in d. si qui precario.

*Consecrarium + De depositario et
 sequestro.*

11

Sub eadem dictione explicanda ut etiam quibus
 utrum depositarius, et sequester possideant. Depositarius
 ut cui comitatur rei custodienda vel agnoscenda, vel a Iu-
 dice, vel ex causa voluntaria vel ex necessaria, veluti rui-
 nis, naufragii, aut similibus, *l. i in principio, et d. l. ff.*
depositi, l. i. tit. 3. partita 5. d. quibus in d. quib. modi
re contra hitor Obligatio, Bonel lib. 14 comment. cap. 2,
et d. et ibi Anab. Anto. Mathius in collegio pandectarum
tit. 22, ex n. 7, Treutlerus, adsumme 2. de sequestro digu-
tatione 20. partitam. Sequester est tertius quidam a-
puud quem rei aliqua committitur custodienda, vel ex contin-
uum voluntate, vel aliquando ex precepto Iudicis di-
ctur. Vnde accipiendus sequester, siue quod ille litigantes
sequatur, siue litigantis illum, l. sequester l. 2. de Pub.
significatione, Aulus Gellius lib. 20 nocturnum abitarum

cap. 10, ad eadem derivatione dicitur apud nos *fiel* in
 l. l. tit. 3. part. 5, in summa sequitur. *depositarius est ut*
omnis agnoscat utriusque inim tantum custodia sui sine
usu permittitur ad d. s. pnterea, quia quemadmodum de-
positarius non possidet l. licet 67. d. ff. de pos. in l. videamus
23. d. si personatiter eo de v. v. s. l. item 47, hoc tit. l. si
publ. 23. d. habens 8, de v. v. s. significacione, sic nec possi-
det sequitur l. item 39, hoc tit. nisi specialiter cultum sit
ut sequitur, vel donatur potestis ipsa nec gerantur
apud aliquem l. concordant. d. s. 39, iuxta quam distinc-
tionem accipienda est parum di. hinc doctrina Hispani in
d. l. licet 67, d. s. 1. ut de uerborum gloria in cap. ex amnato
45, ubi geritibus, de iudic. n. 5, multo refert Barbara, Qua-
rum lib. 3, de sacris. Elicia miris teris cap. 10, Quia ut
lib. 9 observat. cap. 39, Hispanus in d. l. 39, Don. lib. 3, cap.
23, ubi Oswald. littera E, et P. Amalia in l. l. de decur. s.
in l. n. 40 nec sine di. fundit. ut sentit Richard. in d.
d. pnterea ex n. 22, Castille lib. 3 controversiarum, cap. 86
ex n. 27, Pater Medina. homo 2 de iusticia, et iure dig-
nitatem d. s. n. 4. Quinimo nec potest etiam inducere reus iudicia-
lem sequitur in executionem non frangere si eo animo, et cum iusta
causa potestis sequitur, licet enim huc opinio multo obauerit, quia
licet Barbara magis allegat, tam tamen sententia refert Richard.
ubi proxime, nec nos in latius immeramus, tamquam iuri sit
his apud.

 regimtum est
 de quibus go-
 dicit

Consectarium s, de usufructua-

ris.

12

Consequitur, ut eodem principio usufructuarium
 non possidet, quod probat l. in l. naturaliter l. 2, hoc tit. ubi
 Cui. docet videtur usufructuarium naturaliter possidere abu-

dms ad inuentionem corporalem, qua fruatur in re aliena; qd
 pte et vore non possit ex quamuis cludi possit testimoni-
 um Oleiani in l. secundum 15, §. 1. per. cum vero, qui salida-
 re cogantur, decretari tamen sunt pro eadem sententia lex in
 l. 3, §. Pomponius 12 ad exhibendum, ubi distinguit illu. pos-
 sessionem ad vni. fructuaris agutius dicit in l. Celus 5, §. l. eodem
 tit. neque vnum fructuarium, neque illum qui ex prescripto
 decursu in rem mittitur custodia causa posside, et in l. 3, §. per
 cum, §. l. gormiori 52, hoc tit. §. adquiruntur 10, §. l. de adqui-
 rit. dom. l. 1 §. quiritum 5, ff. qui legatum, l. 3, §. quod autem
 33, ~~§. si ad rem~~ ad autem 33, §. 3, §. unde vi 13 et §. qui
 vnum fructum 17, de vi, et vi armata, l. in prin. i. p. et §. quod
 vi aut clam, l. cute 6, §. qui 2, de p. caris, §. de his autem, in-
 tit. per quas personas, fribus istam proutor ex loquitur
 26, de donationib. De qua dixi supra cap. 2, n. 3, ubi qui
 vult sui possessionem in alium transferre, facit sibi si e-
 ius nomen retineat possessionem rei illius, retinendo vnum
 fructum, qd. qui retinet vnum fructum non possidet eib. sed
 alii, et domino proprietati, l. arborib. 11, §. de illo, de fru-
 ctu, l. si homo 35, in fine, de precationib. quodam et-
 am ex ratione quia qui possessionem habet, transfert eam
 in quemcumque per clausulam constructi eius nomine con-
 tituat se possidere, ut dixi d. cap. 2, n. 7. Sed qui vnum fructum
 tantum habet, sicut alius nomine constituit se possidere ni-
 hil agit, quod ad translationem possessionis, l. Pomponius
 29, ff. quib. modis vni. fructus mittatur, l. interdum 11
 §. vlt. hoc tit. qd. quia vni. fructuaris non possidet, docent
 Cumanus in d. l. naturaliter 12, Prucianus l. 3, §. bene uat-
 cap. 33, et l. 18, cap. 24, Cumanus lib. 3, comment. cap. 10, Do-
 mel. in l. si quis 7, n. 3, C. unde vi, Faber in rationali ad l.
 Celus 5, §. 1, ad exhibendum, Tractatus volumine 2

selictarum, digustatione et, l. h. i. 4, Valencia lib. 1. illust. Prae-
tatur, cap. 2, n. 43, Amaia lib. 2. observat. cap. 7, n. 31, et d. 2,
Alvarus Vides qui de iure emphiteutico quest. 189, et qui
redit propriam, et elegantem rationem, non igitur quia videtur
fructuarius dicitur se, tamquam aliena, principis instit. de U-
su fructu, proinde qui non retinet illam proprio nomine; sed
nomine domini, et illi, et non sibi habet; qd. iste est, qui
per ministerium vni fructuarii possidet. Quid vero glori-
mi antiquiores, quos ipse retulit n. 5, dicebant vnum fructu-
arium naturaliter possidere, et propositarium iuriter, pec-
cat graviter in substantiam possessionis; cum vnum, quod ad
substantiam vna sit possessio, non potest per se duos eodem tem-
pore videre, et d. cui d. cap. 2, consecrario 2. Perius qd. ut
vnum fructuarium corporaliter tantum vnum tenere, et possi-
ditarium proqui possidet eius ministeris, et agnoscit Ve-
luti quod est proxime, ex cuius doctrina videndi sunt etiam
d. 1, et d. 2, in d. l. 12. Quoniam in d. 1. §. per eum & hoc
lit. Monochius de recuperanda re media l. am. 12, Pinelus
lib. 2. selictarum cap. 9, n. 29, qui cum predicti antiquiores
aberravit.

19
Id et ex hoc hanc partem exploramus, distinguen-
da est res ipsa ab usu fructu; id est a iure percipiendi fructus
ex ea proveniunt. Vni fructuarii non possidet vnum, quia
eam nomine alieno detinet: possidet vero, aut quasi possi-
det ius percipiendi fructus, quia ei ius est proprio nomine;
unde dominus vni fructus dicitur in l. 3. ff. de vni fructu-
tis petatur. l. 1. §. vni §. 15, §. ego & ff. quod si auct. clam; notant
Bovinius lib. 4. de vni. significatio, §. dominium 3. A-
rias Pinelus in l. 1. C. de bonis Materni 2. parte, n. 2, Ma-
dura cap. 2. animaduersionum n. 9 ad addendum ius
domini proximo, quod habet in vni fructu, id est quasi
possessionem eius. Quia d. lib. 1. observat. cap. 16, Quare-
nus lib. 1. digustationum cap. 17, qua propter actionem

consecratio 4; sed genus defensionum vii signat, pignora possi-
 sis sunt, alioquin ad hereditatem vacantem transire in nos non
 non potest. Sicute idem docent. C. in l. periculum 37, et ad quiri.
 ror. dan. l. 6. §. periculum 15. §. qui pignori 36, cum sequuntur hoc tit.
 l. ante 6, §. de. l. debitor 11 de pignoris. l. de accessionib. et de d. ror.
 sicut tunc notat. in scrip. Docuit et fundavit satis colite domi-
 nus Calvini lib. 1. illust. tractatu 2, cap. 11. periculum multiquo.
 scilicet lib. 1. §. pignorum, cap. 12. novissima. Anto. Mathus in col-
 legio pignorum d. 1. §. 2. n. 27 et cuius condus, et iudicium
 mihi pro curti; et amplissimus pignorum meus Dominus Ra-
 mor in secundo iuris ad hunc tractatum.

15

Superior, et minor non pignorum pignum, id est credi-
 torum sine rem alienam tenet, quod tam manifestum est, et ac-
 curata disquisitione non indiget; implicat enim contradictio non
 quod sit pignus, et quod sit res pignora, s. neque pignus 45, de regu-
 li iuris, immo minus iuris habet creditor in pignori, quam co-
 lonus, commodatarius, deus fructuarius, et simili, quia isti res
~~possunt~~ possunt; sed creditor res pignora pignora tenetur fructus in
 eorum congerere, s. si pignore 22, de pignoris actione, immo
 furum committit si pignori contra voluntatem domini, s. furum
 §. in tit. de obligationibus, quae ex delicto nascuntur, s. si pignore 45
 de furis: §. ex pignori d. ducitur cum qui sit rem alienam esse
 possidere, et tunc sibi, et alii eam detinebit contra naturam de pignori-
 tionem.

16

Sed illatio huius plurique antiquorum adeo visa sunt di-
 scilli et ex illis manerunt creditorem non possidere rem ceteri pignora-
 tam nisi tantum habet cum possidet de re, et pignori pignora
 omnino ut; nec sequitur esse alienam; §. non possidet, alio-
 quin pignori et inuitus possessor, qui esse possidet, dicitur non
 possidere contra tex. ill. 3. §. non contrarius 5, hoc tit. §. si quis sit
 rem esse alienam, §. si habet eam in manu. sed detinendi, quod ad
 possidendum sufficit, neque enim requiritur animus domini-
 di; sed animus detinendi rem sibi; nam qui sit se dominum
 non esse, neque vult esse dominus potest possidere modo iuris.

potius, et effectus detinendi sibi non detineat. Vt dixi supra no. fa-
 li. q. creditor, qui affectu domini non tenet, et tamen iure
 civili possidet et diuerso agnouent. C. in l. p. cum que l. 3. l. 1.
 de publiciana, l. i. arui 22, l. 1. de noxalib. actio. l. 1. l. 1. p. iur-
 tum, hoc tit.

Maiores quoque et proci et indagare cur colonus, com-
 munitus, et alii non possideant, quid. Et si vi permittitur, et go-
 uideat creditor, cui denegatur usus vii pignorat. quoniam si
 visimus creditorem habere animum possidendi, et colono non
 habere, nodum in serps quaerimus, hoc enim ipsum indagamus,
 cur creditor habeat animum possidendi, colono vero non habeat.
 Ergo ut primum quod nullus quem legimus tentauit, obser-
 uare contractu pignoris qui vi traditione perficitur, l. i. non
 animam, l. d. pignus 2. de pignoratitia actio. l. 1. l. d. creditor, de
 obligatio. nich. et actio. nich. l. d. creditor 4. ius tit. quib. modis re con-
 trahitur obligatio, l. 2. et 1. tit. l. 3. partita 5. nam si creditori
 actionem realem, siquam persequatur non a quocumque
 extraneo, in cuius potestatem quemodocumque peruenit
 consequitur que creditori, ut del. possessorum restituat, vel to-
 tam pecuniam debitam exsoluat, l. i. fundus l. 6. l. in iudica-
 tione, de pignoris. l. i. pignoris l. 7. et sequent. l. d. tracti 14.
 l. pignoris l. 8. C. adom tit. l. 2. C. si omnes ex pignoris. l. pignus. l. 1.
 l. d. i. vel debitor, l. i. d. debitor l. 2. l. de distrahatione pignorum.
 Ita quando res pignoris subiecta alienatur, datur ab im-
 cum sua cura, id est cum iure pignoris, ut eam possit credi-
 tor persequi a quocumque, l. debitorum l. 5. C. de pignoris. l. 1.
 l. cum iudicium, ff. eodem tit. l. iusto 44. l. non mittat, de p-
 succapio. nich. l. cum pignoris 10. C. de distrahatione pignorum.
 Itaque iure vetori in arbitris erat creditoris pignoris posse-
 sione amissa, vel a quoque personali actione, et ex contractu
 contra debitorem, vel pignus alienatum persequi actione
 reali contra possessionem, l. d. tracti 14. l. de pignoris. l. 1. l. 1.
 C. de obligatio. nich. et actio. nich. Omne ius, iudicatum pignoris

animadverto omni immutatum fuisse posteriori constitutione,
de quib. habetur ne creditor possit in finitima tertius poss. et res
signori, neque ad verum tot in rem agere quam executionem
facit in bonis et substantia debitoris, autentica sed hodie, de
obligationib. et actib. autentica hoc ita, l. de signorib. l. 14. ff.
l. 2. partita 5. Animadverto etiam, ne praxim ignonki aliter
et habere, si in obligatione signoril appositum fuerit pactum
de non alienando, in omni causa potest creditor pro arbitrio agere
in rem executivae contra tertium possessorem, de actione perso-
na. li contra debitorum, quam propter tale peccatum reuocatur in rem
in. v. v. d. i. c. u. n. i. m. p. r. a. c. t. i. c. i. p. r. o. p. t. e. r. p. u. b. l. i. c. a. m. a. l. i. e. n. a. t. i. o. n. e. m.
imitatur rem alienari, et ob id agi non possit, tamquam si
re alienata fuerit, v. l. si creditor, d. si pignori, ff. de i. tra. h. a. c. t. i. o. n. e. s. i. g. n. o. r. u. m. q. u. e. d. o. c. t. r. i. n. a. v. i. u. f. o. r. m. i. r. e. c. e. p. t. i. s. s. i. m. a. e. t. c. o. n. i. t. a. t. u. r. h. i. q. u. e. c. o. n. g. e. n. i. t. n. o. t. e. r. d. i. c. h. a. r. d. i. n. d. i. t. e. m. s. e. r. v. i. a. n. a. n. 46,
inst. de actionib. et libris in manu d. i. c. t. i. o. n. i. b. a. d. p. r. a. x. i. m. p. a. r. t. e.
d. l. x. n. 13, quib. addi d. i. c. t. u. n. t. v. a. l. e. n. c. i. a. a. d. t. i. t. d. e. l. i. g. a. t. i. b. r. a. c. t. u. r. u.
l. n. 33, Negus ab lege d. n. 10, Salgado de regia protectione 4
parte cap. 3, n. 190, et novissime in laboribus creditor 4 parte
cap. 3, n. 8, et cum sequentibus et ex n. 40, Hermosilla in l.
43 per tex. ibi, tit. 5 partita 5, gl. 4, et 5, et fore per tota Car-
taval de iudiciis et thomo lib. 1, tit. 3, d. i. g. n. 11, ex n. 3, aqua re-
solvendum non est, quamvis in contrarium nitatur Anto. Faber
de errorib. pragmaticorum de cade 8, error 7.

18

De hypotheca etiam breuiter dicendum est, quando
consensu contrahitur, id est manente re p. n. i. s. d. e. b. i. t. o. r. u. m. n. i. c. c. i. u. s. p. o. s. s. i. o. n. e. t. r. a. d. i. t. a. c. r. e. d. i. t. o. i. l. i. c. i. t. i. t. 17, d. de pignore 2, de p. n. i. s. d. e. i. r. e. m. d. p. u. g. n. i. s. d. e. p. i. g. n. o. r. a. b. i. a. a. c. t. i. o. n. e. l. i. c. i. t. o. 44, d. n. i. t. a. t. d. e. r. e. u. c. a. p. i. o. n. i. b. d. i. t. e. m. s. e. r. v. i. a. n. a. 7, inst. de actionib. et
abus omittam, quas prosequitur post antiquiores praxim
Salvatus ind. d. p. u. g. n. i. s. N. e. g. u. s. a. n. t. i. u. s. d. e. p. i. g. n. o. r. i. b. 2 parte

Petrus Franciscus ad S. V. C. De pignore pignore quest. 2. n. 1,
in qua Thudew. ubi proxime n. 7 ubi deducit ex hyp. pignora pign.
nus fieri videlicet si creditor vocavit hypotecas possessionem, con-
spit que illam possidere: factus tamen postquam pignus pro appo-
canda possessione cuiuscumque hypotecae introduxit actionem
realem, et olim iuris civilis potestate conquirebat pro consequen-
do pignori mixtim, et confusi alteram actionem pro altera
conquirere cogitur, ut dicitur in libris iuris solum vestigium roma-
nat actionis reali pignoratitiae, nisi forte in s. communi 7, dicitur
101 12 ff. communi dividundo, quo fit ut utramque actionem
confundam, Donch. de pignore, cap. 9, Valbuinus in tracta-
tu, cap. 14, et quod magis ut Auto. Faber summi ingenii vir,
et acerrimus subtilitate indagator de cade 74, et 75, de irrevoc.
pragmaticorum, nunquam sciri conserire quam pro hypoteca,
siue possessione datur actio reali, vel non dicitur acumen Rappa-
bat ab his angustiis facili nos liberavit.

29
Hic supposita, ut possit que facili prosicitur ratio,
quare creditor possideat cum sibi ut pignus traditam, cum in
iure, et nullum sit pignus, cuius possessionem, siue actionem
denegatur creditori, ut probat tex. legari in s. in naturaliter 27,
de non alibi actionis. Dicitur enim eius utilitas amissa possessionem,
et retentionem, si non possit creditor contra tertium possitorem, et
cum iudicio observat Valbuinus in d. cap. 14, de pignore, nec
possit in rem agere iure civili, nisi ratione ab eius iure reali,
quasi est possessio, usus fructus, aut dominium eiusdem, Valbu-
nus ubi proxime consequens fuit, ut qui rem pignori accepit, la-
bisset animum sibi habendi possidendi, alioquin si alii posside-
rent, non possit agere actione in rem, propter sequentem suam
possessionem, si illam amitterent. Per contrarium ex eadem rati-
one videlicet conductorum, commodatariorum, et depositariorum non
habent animum possidendi, quia eorum nihil interest posside-
re; cum illi non sint prodita iure remedia in rem, pro quibus

722

illam persequantur aliter possidere, si de iustitia non quocum-
 que actu amiserint, sed tantum actiones in personam in domi-
 num ad idem contractus implendam; a quo cumque inim pro-
 hibetur commodataria, aut conductus vel in eum non pos-
 sunt agere, sed omnes in locum rem reperiuntur actiones per-
 sonales, si illi licet frui, sed non dominium fructus, id est lu-
 crum, quod amittit, vel dominium, quod parvus fuit propter alte-
 rius prohibitionem, s. si sibi l. 7, cum duob. sequentibus. l. 1. con-
 ducto l. 1. d. 2. s. si fructus d. ff. locati, notant Cuiacius tractatu
 ead. Africanum in l. sed hoc distinctio d. eodem titi. Taber lib.
 2. coniecturarum cap. 5. Donel. lib. 13. cap. 7, ubi Quall. littera
 E. et F. id est si cum amittit et gratiam domino soluit, quia
 quadam quasi unione dominus rei constituitur, non ali-
 ter in alium possessionem agere potest quam si dominus in
 conductum transferat actionem in rem, quae in ea causa do-
 minii competit, s. si movet d. d. v. l. locum in plures bo,
 d. v. l. m. v. l. ff. eodem tit. notant Donel. d. cap. 7. ad finem,
 Richard. in d. item solo l. 7. n. 17. in tit. de obligationib. quae ex
 delicto nascuntur, D. d. d. d. Brito in rubrica de locato parte
 d. 5. n. 3. facit doctrina Anto. Smed. et thomo variis. cap. 15.
 n. 21. ubi alios addit Joannes Latius et novissimus ad locum.
 Igitur cum amica detractione rei conductor, et simile in
 tutum agere non possint, ad nihil indigent possidere, nec ha-
 bere animum accipiendi possessionis, et per consequens super
 vacuo, et absque ulla iuris effectum in illos transferre con-
 cessis.

Id est progreddiamur, quamvis creditor ante possidet, s. l. 13
 d. de publiciana, id est civitatem, et exponit Galfridus de signorib.
 cap. 115, non tamen possidet quoniam, aut effectum dominandi. Iste
 in sui rem d. ii, quae dominus a comendantur, aut n. qui existimant
 se dominos esse pro possessione non habent. Quibus quando dominus
 possidet non est dominus, s. l. 1. d. de iur. d. l. 1.

20

in illam possessionem, sed uiam uicem talem, et tunc im-
 plet propter talem rationem detentionis. D. si i. ca. s. ff. de in-
 possessione legatum: conceptum est, et creditor non possidet
 signum posteriorum; quia nec agere, traditur eo animo, et
 possidet, nec si tali animo accipere debet. Ergo si verum est quod
 dixi supra, id est, creditor non habere animum possidendi sig-
 num conditionali, et illud possit perire a quocumque posses-
 re adempta, vel omnia possidenda: Consecutionem est creditor non
 nec possidere signum posteriorum, nec si ~~causa~~ amittit eius con-
 tentionem, potest perire animum actionem reali. Id probat textus in
 D. C. de legatione signum, ubi cum Justinianus dicitur iure
 veteri actionem realem denegari: creditor ad persequendam
 possessionem non in cuius custodiam misit, quod tantum quod
 illi putari in custodiam, et in custodiam in re nouiter, et
 obijure, et propter iuris rationem ei indubio actionem qua-
 si hoc possessionem: et quemadmodum creditor sine ulla posses-
 sione persequitur actionem in rem posteriora, hoc eam quam
 non possidet, et dixi supra n. 13, ita quoque persequitur sig-
 num posteriorum quamuis nullam possessionem re-
 aliam habeat, et dicit Cuiacius in D. si ult. et procurrunt alii in
 antiquioribus, et modernis, licet non ita iure loquatur.

25

Ad notanda cir-
 ca signum

Sed et hanc articulum expediemus, notandum
 est, quod dominus depositarium, commodatarium, et simi-
 les non possidet: intelligendum est, quantum magis in
 officio, id est, quantum ad hanc sententiam et in personis domini,
 et quantum ad dominum, sed non per se illis concedit: ecce-
 rum si risum, et in animum licet faceret; servandi, et
 si rem detinendi, dominum per se non possidet: incipi-
 unt quoque possidere per se, et per se quantum ad rem, non tam-
 quam commodatarius, aut depositarius, sed tamquam fructus,
 si in rem si in rem, hoc est, licet in domo D. si quis
 vulgo de vicariis, l. si quis ff. de herede, l. si quis
 tam ff. de legatione, l. si quis in quibus, ff. de

possidet. Si si quoniam in gringio, et d. l. si quis 73, l.
qui re 76, de p. h. Dixi vere et proprie possidere, quia ad sub-
stantiam possessionis nihil videtur quod an in iure possidet,
l. 38. et contrarius 5, hoc l. t.

725

Causa altera, de illis, qui carent affectu
ad possidendum.

26

Si illi qui inchoant sibi possidere, non possident, multa
minutis quid dicitur, qui non possunt vellet; quia animo be-
tinantur, primo vero occurrunt dormienti cuius aliqui ma-
nos in manu ponat, vel aliam rem, licet teneat illam, non
concedit possidere, quia affectum sibi retinendi non habet,
d. d. si quis 30, in. cicuti, hoc l. t. conducit ratis fixi in cap.
manus, de p. h. et in cap. concupiscentia 15, quibus
et d. de facti, et delicti dormientium gloria manu cu-
m illant. Parvianus in p. h. criminati, qui 198, exor.
Pr. Monachus de arbitrariis casu 307, in. 3, et 4, Covar-
reus in demund. nat. si quis 3 parte in p. h. in.
3, et 6. Item. Simul 3 Thomas Duran. cap. 1 in. 7, et 8, l. 1. Item
quis novissimus addit. nat. sed quamvis dum dormit
possessionem acquirere non potest, tamen ante acquisitionem
dormienti non amittit. l. h. inquam 8, d. si quis de re-
ceptione, quoniam in eo non desit animus, sed quies-
cit, et sapienter loquitur Dicitur Thomas 1. parte, quibus
84, articulo 3 in corpore et in lib. de somno, et vigilia cap.
1, et 4, est enim brevis, et temporaria remissio animi non
defectus. Cicero de teste lib. 2, de divinatione.

Eadem ratione juriscus non potest iniqui possidere,
l. de juriscus 3, quod meo nomine 18, l. hoc l. t. Nec curator ge-
neris capere animum, qui parvo dicit, quare si apprehenderit me-
ritum curator, et in iure refuat curatori sibi adquiret, sed non

27
Juriscus

substantionib. In eadem filio 26, de fidei, et in seruo pedit
gradatim lex. in d. de m. h. 10. C. vii. licet ff. de p. h. n. legata.
Ex quib. fluxit vulgari illa regula, alteri generaliterum
adquis non posse. Regulatio 38, d. alteri de reborum obli-
gationib. L. q. i. tracta. 77, d. de re p. h. n. i. i. d. alteri in-
tit. de in d. l. l. v. substantionib. quam licet dicitur illud, sicut
in re p. h. n. tractatus ad l. inter et p. h. n. 83, in prin-
cipio de p. h. n. obli. gationib. idio in p. h. n. i. i. substantio.

52
2

Eadem que naturaliter modo adquirentur, dicitur
per traditionem, acceptationem, aut alio modo naturaliter non
regulantur iuris civilis, p. h. n. i. i. d. p. h. n. i. i. q. i. i. t. a. t. e. n. a.
turali, quare p. h. n. i. i. m. c. i. m. g. u. e. v. i. t. a. m. d. u. m. p. o. t. e. s. t. n. o. b. i. s. a. d.
q. u. i. n. a. t. u. r. a. l. i. m. o. d. o. Vnde opus iuris, qui aerebus condidit
eximit lapidem nostro nomine nobis adquiret in L. q. i. i. s. a. t. u. m.
6, de donat. n. i. i. t. q. u. i. n. o. b. i. s. n. o. m. i. n. e. m. u. t. u. a. m. p. e. c. u. n. i. a. m.
C. de d. i. t. i. s. q. u. i. r. i. t. i. c. o. n. d. i. c. t. i. o. n. u. m. L. e. r. t. i. c. o. n. d. i. c. t. i. o. n. e. q. i.
i. n. u. m. o. s. ff. de r. e. c. r. e. d. i. t. i. s. q. u. i. d. i. c. a. m. i. n. f. a. n. t. e. t. d. i. c. a. t. l. i. c. i. t.
i. n. d. d. q. u. i. n. u. m. o. s. i. n. 2, M. o. n. a. c. h. a. l. i. b. 3. C. i. n. f. i. g. u. r. a. m. i. u. m.
cap. 5, an. 24, legatur Hugo Trocius de iure v. l. l. i. t. et p. h. n. i. i.
l. i. 3, cap. 6, d. 2, cap. 1, que dominus s. h. o. r. a. n. u. s. i. n. p. o. l. i. t. i. c. a. I. n.
d. i. a. n. a. l. i. b. 1, cap. 9, ab i. d. e. n. t. e. f. u. t. a. d. q. u. i. l. a. t. i. n. u. m. Ex quo I. n.
f. a. r. i. u. s. i. n. d. L. a. q. u. i. B. r. e. t. e. d. i. d. u. r. i. t. p. o. s. s. e. s. i. o. n. e. m. q. u. i. p. e. r.
f. a. c. t. u. m. n. a. t. u. r. a. l. i. a. d. q. u. i. i. t. a. p. e. r. q. u. e. m. h. e. t. a. d. q. u. i. i. n. v. o. l. u. n. t.
q. u. e. n. t. i. b. P. a. u. l. u. s. l. i. b. 5. s. e. n. t. e. n. t. i. a. r. u. m. t. i. t. 7. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. q. u. i.
d. a. t. a. d. q. u. i. r. e. n. o. s. p. o. s. s. e. s. i. o. n. e. m. a. n. i. m. o. p. u. b. l. i. c. o. e. t. m. i. n. i. s. t. e. r. i. o.
a. l. i. m. o. i. d. e. s. t. m. i. n. i. s. t. e. r. i. o. e. x. t. r. a. n. s. p. u. b. l. i. c. o. s. p. u. m. n. o. s. a. f. f. e. c. t. u. m. p. o. s.
s. e. d. e. n. d. i. h. a. b. e. m. u. s. q. u. i. a. s. i. n. h. o. c. a. f. f. e. c. t. u. a. r. e. l. l. a. p. o. s. s. e. s. i. a. a. d. q. u. i.
p. o. t. e. s. t. q. u. i. d. i. x. i. s. i. g. n. a. c. a. p. 3. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. T. o. c. o. n. t. r. a. p. e. r. t. s. u. p. r. a.
h. a. u. d. a. t. u. s. P. a. u. l. u. s. i. n. d. l. c. u. r. a. c. o. n. d. i. c. t. i. o. n. e. q. u. i. i. n. u. m. o. s. e. t. i. n.
L. s. o. l. u. t. u. m. 21, d. q. u. i. n. l. i. b. r. a. d. e. p. i. g. n. a. t. i. o. n. e. a. c. t. i. o. n. e. P. o. l. i. t. i. c. a.
F. u. l. i. u. s. i. n. n. a. t. i. o. n. a. l. i. P. o. u. e. l. l. l. i. b. 27. c. o. m. m. e. n. t. c. i. p. 7. v. l. i. c. e. n.
a. l. i. d. e. s. l. i. c. e. n. t. a. R. I. s. f. a. r. i. u. s. i. n. d. l. l. e. a. q. u. i. 3, de a. d. q. u. i. r. e. n. o.
p. o. n.

constituitur dantem dicitur quibus facere p[ro]curiam nulli uerum
ut nomine de d[omi]n[us] hoc constituitur se possidere ius nomine. Et
hoc scilicet in re quod non statim in mutui dante acti, ius
co[n]d[ic]t[i]o[n]is ex franco adquisita fuit. Sed cum contractu dante
habuit: adeo quidem sibi ratiocinatio dicitur mutuum non condi-
tat, et p[ro]curia adante regit p[ro]p[ri]etate, et conditio[n]is et causa data cau-
sa non sequuta est conditio[n]is sine causa, et p[ro]p[ri]etate dante. Donellus
in l. c[on]d[ic]t[i]o[n]is q[ui]busdam de reb[us] crediti cuiuslibet et de
legans adnotatio Antonii Fabri in ratiocinatio ad eundem tex.
quod dicit ratiocinatio non esse necessariam ad confirmatio-
nem mutui, si p[ro]curat mandatum ius cuius nomine p[ro]c-
curia mutui data fuit, argumento ex. l. de f. r[ati]o[n]em ratiocin-
tationi. Ergo et actiones adquisita d[omi]n[us] non possunt in cuius
nomine mutuum datum est ex o[mn]i p[ro]curia numeratione;
quia non est nudum, simpliciter factum numeratio, sed sub
sequitio p[ro]cedentis contractu, ex quo fit, dominium per tra-
ditionem valens adquisiri non potest, quia traditio sola non dat
dominium: sed contractus, titulus que p[ro]p[ri]etatis, qui p[ro]p[ri]etate
traditionem. l. n[on] quatenus de, de adquisi. rer. don. Ex quo Im-
peratoris in l. in fine, l. per quas p[ro]p[ri]etas nobis adquisitur,
scilicet res tradita sibi adquisiri dominis eorum postea
am sup[er]ueniant per liberam p[ro]p[ri]etatem nihil potest adquisiri
ex franco p[ro]p[ri]etate possessionem ostendentes nec per traditionem
posse ex franco dominium adquisiri, siue a libera p[ro]p[ri]etate si-
ue a d[omi]no alieno, quod etiam agnoscit Donellus lib. 9. com-
muni. cap. 7. In Quibus littera p[ro]p[ri]etate, et concluditur
hoc et Cuius ius in l. l. C. per quas p[ro]p[ri]etas nobis adquisi-
tetur.

7
Sed adue non leuis difficultas videtur in p[ro]p[ri]etate tex. que-
niam per liberam p[ro]p[ri]etatem et p[ro]p[ri]etatem alienam potest
res per traditionem adquisiri possit, et per p[ro]p[ri]etatem do-
minium l. qui mihi de donatione. l. si p[ro]p[ri]etator l. si
traditio 2o. l. de adquisi. rer. don. et d[omi]nam infra vult. Er-
go d[omi]nus alienus in specia l. leg. 1. per eorum l. 2. de quo
quis, de adquisi. rer. don. potest ex franco, si adueit adquisiri

Uultu Mandati statim in agit possidere licet ignoret. Ita
quod non mittitur quod dicitur supra n. 3. possessionem adquire non
poss. nisi volenti. Quod antiquiores notant. in d. 5. per procura-
torem de mandato generali cum litra. Quibus in administratione ad rem non faciunt; quicumque enim ex
mandato meo negotia et res meas administraverit; adqui-
rit mihi possessionem. Et recipiunt Titianus. Diuanius; et de No-
toni in d. 5. per procuratorem; et notter Valerius d. tractatus
cap. 13 agrin. i. p. s.

9

Sed cum procurator statim nudi acquirat possessionem, et
am ignorantibus non quia quirit. Recupio in d. conditionem, quatenus
si vivimus nudi possessionem adquiretam esse et habuimus ani-
mum Recupio in d. 1. C. hoc tit. l. gausio 49, §. 1. ff. eodem tit.
l. si ematam 49, de Recupio in d. Sed indaganda est ratio differen-
tiae, Baldus in d. 1. C. hoc tit. et Raynaldus Cumanus in d. 1. §.
per procuratorem ex itinere possessionem, quia agere potest pro
se per extraneum adquire, cum per modos naturalis adquirentis,
l. ca. 1. §. de adquire. rer. dom. Recupio in d. vero non potest adqui-
ri, cum tota iuris sit. l. bonis fidei 48, §. per contrarium de adquire. rer.
dom. quoniam quae in iure consistunt non adquirentur nisi per mo-
dum ipsi, vel per modum nostro iuri subiecta, l. quae cumque et de obli-
gationibus et actionibus, quam rationem d. firmis, sequenti sunt Tita-
nius in l. gausio 49, n. 7. et 8, hoc tit. Valerius d. tractatus cap. 8. et
n. 19. Sed haec ratio facile convincitur quia Recupio per se non di-
citur adquire, sed est effectus resultans ex possessione, l. 3. l. sine
possessione et de Recupio in d. Ergo adquirenda possessione non debet
ad ea hic effectus separari. Nam quod Titianus dicitur lib. 4. obser-
uat. cap. 8. quod dicit tantum receptum quicquid in re quibuslibet. Ut
domini ignorantis possit Recupio: sed in coheris casibus Recu-
pro non potest, quia quod non ratione, sed omnique receptionem est,
non debet ad consequentiam extendi, §. quod non ratione, de legit. hanc
rationem non rati dicitur dicitur vbi proxime, et merito quia licet
curiam sit dominum ignorantem et iniure possidere et Recupio
per servum suum ex causa peculiaris, et non ex alia, tamen res-
tat inquirere, cur ex quacumque causa non iniuriat Recupio.

cum incipiat possidere.

Quare mihi perabilior semper via ut ratio Securus in h. 2
§. pro soluto quam sequitur Bartolus in d. 2. C. ad tit. I. d. in d. 20
§. per procuratorem n. 8. ff. de iur. et iur. i. si recte per son-
tam in d. 1. C. de illa etiam vult ad adquirendam possessionem
sufficere dominii voluntatem, cuiusmodi lib. cum ministerium cogit-
at. si quis in nomine t. hoc tit. Sed ex possessione nascatur seu-
casus inter alia requiri etiam bonam fidem saltem in incipit pos-
sionem primum in d. de de iur. et iur. cum §. bona fides non
possit dari sine existantia, et sine existimatione possessionis, con-
sequens est ut antequam sciat se procedere nec habeat bonam
fidem malam fidem. Mala fides est opinio iniusta possessionis,
et diffinitur Cuiacius tract. de ad Africanum in §. generaliter
2. de venalib. actionib. et lib. 2. de iur. et iur. cap. 3. quem laudat Bu-
albus ad Bonellum lib. 2. cap. 4. licet d. §. per contrari-
um bona est opinio, quae existimatio iustae possessionis, si quis
autem domino, incipit. de vendit. Cuiacius in d. 2. §. per nec mala,
nec bona fides potest dari in ignorante et per consequens erat
de iur. hoc fallit in ubi peculiorib. quae domini etiam ig-
norantis possunt incipere de iur. §. si in §. 4. etiam
sine bona fide possit, et tantum cum interpretativa, sed hoc
et favorabiliter praesertim fuit, nec ad alios casus extenditur, et
praesertim Cuiacius d. lib. 2. de iur. et iur. cap. 3.

20

Nunc exponendum est quid sit necesse, ut per homi-
nem liberum adquiratur possessio, et quidem si mandata do-
mini non emittit, et eius nomine traditam accipit, pub-
licus illi adquirit possessionem, et dicitur in §. communis 2. d. 2.
hoc tit. acquirit etiam per possessionem dominium, si a domino
non tradita fuerit, §. traditio 20. d. 2. de acquir. rer. dom. adqui-
ritur etiam ignorant tam dominium, quam possessio §. si pro-
curator 29. eodem tit. notanda est h. de iur. adquiretur et
prinipaliter possessio per procuratorem et per conceperatiam ad-
quiritur dominium quod traditione habet necessariam causam,
§. per traditionem in §. de vendit. itaque dominium

21

est dominium est et primum, alter ad qui i per procuratorem non
 potest, quia est iuris. l. in bello 12. d. contra b. de captivis. l. ad
 quiritur, et consequentia. praevidetur, notavit Siffricius in d. l. pro-
 curator 19. q. 3. Ecce etiam dominium per consequentiam ad qui-
 u ignoranti, quod non est novum quoniam in multis iuris insti-
 tucis ad qui i debet ignoranti, l. cum pater 27. d. iuris, de legat.
 2. Ex hac doctrina denique conuenitur sententia eorum qui
 ex ita mabant, de captivis, quia iuris erat, non posse ad qui-
 u per extraneam personam si quidem dominium, quod est
 iuris ad qui i per consequentiam praevidetur.

12

Requiritur dicendi, et procurator ad deat animum
 ad qui i mihi possessionem, et per eam dominium cum roma-
 agit alioquin si eius nomine accipiat, et si sibi ad qui iat ni-
 hil agit, sibi enim ad qui i non potest, quia de sibi titulus, et
 voluntas, ex parte tradentis, nec mihi, quia nolui ad qui i, et
 probat l. r. C. quem mali interpretis inflectitur. fin. l. per an-
 num 37. d. si cum mihi 6. Quis etiam sit procurator, de ad qui-
 iur. dom. nec aliud dici potest coacta iuris ratione cum extranea
 persona nobis dominium ad qui i non possit, nisi per praeviden-
 tiam, et dixi superioribus, et possit nobis ad qui i non potest,
 nisi absente. l. 1. d. h. c. de iuris 19. hoc tit. p. non potest
 diu procuratorem nobis potest nobis dominium ad qui i,
 et sibi argumentatur dominium. Valerius in Epistola ad
 Anto. Fabrum, epistola 5, exortatione 9, et lib. 1. illius tract.
 cap. 19. q. 7. sed hunc fore implacabiliter debet. Valerius l. r. in
 l. qui mihi donatum de donationibus. Vbi in eadem epistola docet
 procuratorem accipiendo sibi cum donatum in sua persona ni-
 hil agere, sed tamen mihi ad qui i. Aliqua solutiones com-
 muniter ab interpretibus, et cogitatis rebus, et sedulo reprobata
 nit Valerius l. r. exortatione 9, contendens auctorem esse auctori-
 tatem interstruamque tunc nec posse iuriam per regnan-
 tes componi, cum id solum agunt. Valerius et a Luciano di-
 scuntur, quod ab eo magis firmis, confirmatque et exortatio-
 ne sequuntur, et quamvis hoc iudicium praevidetur, forsan et reorunt

sed est aliquam variationem prout tenet quod est minus
 interpreti omnia solutione quam excogitavit S. Faber de or-
 dinib. pragmaticorum de l. de 13. errore, quam sequitur Valen-
 tia d. tract. 2. cap. 13. n. 10. quod est omnino diuinatoria, dicitur.
 Dum existimo aliam esse speciem dicti l. 13. aliaque proponitur
 in d. l. 37. d. 1. ut. Quoniam hi: agitur de eo, qui vult se non
 vult domino adquirere possessionem, sed sibi; ut constat ex
 illis verbis, hi: hac mente accipit, et tuam faceret, ut ve-
 ro in d. l. 13. non proponitur tam expressa mensi subendi do-
 mino adquirente, sed tantum supponitur procuratorum rem
 accipere tamquam sibi adquirenturum; hi: tamquam sibi
adquirenturum accipit. Considero qd. magnam diffinitionem
 inter eum qui non vult domino adquirere, et inter eum qui
 accipit tamquam sibi adquirenturum, in hoc enim potest dari
 error et ignorancia, ut velit sibi adquirere existimans sibi;
 et ad eam voluntatem rem tradi: in eo vero, qui non vult da-
 tur se iuncta, et per consequens repugnantia, et indubita: qd.
 qui non vult non potest domino adquirere; sed qui accipit
 tamquam sibi adquirenturum adquiret domino; quia formam
 si scribitur domino tradi; et non sibi; habet tantum procurator
 non sibi, sed domino adquirendi. Hanc sententiam probat
 ex expresso testimonio iustorum Neapoli, de summo ex eodem
 lib. 7. disputationum in l. si me inuacuum 3. d. 2. hoc it. Th.
 docet, si possit tradita sit procuratori meo, et eam mihi ad-
 quirat, et ipse in accipiendo errauerit; ego vero non erro,
 quia cum per habeo animum mihi adquirendi, adquire mihi
 possessionem: ecce Th. error procuratoris non impedit quo-
 minus mihi possit adquirenturum repugnantia tamen adqui-
 sitionem impedit. Inuidit hoc solutio in aliam Angeli; Iam-
 nis de Iurisdic. et Romani quod refert Alexander in d. l. 1.
 d. per procuratorem n. 3. hoc it. qui docent dictam l. 13.
 intelligendam esse in repugnantia occulta procuratori,
 et dictam l. 37. d. 1. ut. de repugnantia expressa. Sed quamuis
 aliquantum concurrat, non est eadem: quia ego tantum

21
do errorem, non repugnantiam, nec malignitatem, ut ipsi dicebant, quare doctrina nostra non inuit in reprehensionem Alexandri Obisupra. Non sequor Donellum lib. 5. comment. cap. 20. ubi. Ut. qui sine per eandem orbitam inuidebat, cum autem fuerit auerere adquirere procuratorem meum mihi possessionem, quamuis nolit, et quamuis forsan coram amicus, vel coram possessione gestus tatus fuerit si postmodum iam accipit simpliter et sine ulla protestatione, quod merito improbat Galinia d. exortationes, quia Obis et repugnantia in procuratore non potest dari adquisitio possessionis.

14

Etiam aduersus proxime dicta dicitur obita tex. in. l. ex mandato §, de acquir. rer. dom. ubi Cui. ait rem ex mandato meo, inquam non prius meam fieri quam tradidit ei, qui illam emit. Ergo traditis facta procuratori meo nec possessionem, nec per eam dominium mihi adquisiit; sed respondetam dicitur in predicto tex. tantum proponi regulam generalem, quae per alios textus exponenda est. Certum est enim per hominum librum nobis possessionem adquisi non posse, nisi id ipsum si auctori mandatum sit, et qui tradidit eo animo tradat, ut nobis adquisit, et accip. eius iudicium animi sit; nam haec omnia concurrere oportet. l. si procurator §, l. traditis §, in fine, de acquir. rer. dom. Inquit §, Calibratus regulariter verum esse licet ex mandato meo res omnia sit, non prius meam fieri, quam mandatarium mihi tradat. Quoniam ex mandato ad emendum non statim colligitur mandatum ad accipiendam possessionem: et licet hoc colligere non cupiebatur, nisi postea concurreret obitusque voluntas, et iudicium nunc, et procuratoris. Haec regula dicitur a Calibrato proposita latius exponitur a Paulo in epistolarum Libronii in l. si epistolam §, de acquir. rer. dom. Dicitur libro epistolam ubi missam non prius tuam fieri, quam tibi tradita sit a Tabularis. Est regulam similitam prior: ad quam tamen Paulus notat illam aliquando deficere, nam si miserit ad me tabularium tuum cum mandato

p[ro]p[ri]etate ad te ex[ist]it[ur] et ego r[ati]o[n]andi causa liceat. sed ma-
 jore statim casu trans[act]io ac tradidi tabularis p[ro]p[ri]etate. Quo-
 niam concurrunt mandatorum tuum voluntas mea et animus ta-
 bulari ad te p[ro]p[ri]etate. Pro contrarium si tu tabularium non
 minui, igitur r[ati]o[n]andi licet. Et ad te p[ro]p[ri]etate non statim
 his dicitur sed tibi dicitur. cum com[un]itate alio negotiorum
 factorum de vel in totam vel p[ar]t[em] acceptam tibi tradi-
 ret. Et si faceret tuam l. i. §. 1. §. 1. d. si quis. de negotiis fi-
 lii. Uno verb[is] dicitur. Re p[ro]p[ri]etate, qui p[ro]p[ri]etate in d. i. r[ati]o[n]andi
 mandate §. 9. generalis est et generaliter accepta est vera; sed
 si dicitur casu. et ubi dicitur secundum de adquisitione p[ro]p-
 rietatis p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate. et ex p[ar]te et li-
 mitata est: in hoc op[er]e. tunc vera est doctrina ex i[ur]e man-
 data in eo t[er]m[in]o non p[ro]p[ri]etate traditam p[ro]p[ri]etate nomine man-
 data nec p[ro]p[ri]etate illam accepit. Et domino adqui-
 ritur. Et dicitur tibi Bartolus. Thurius in d. i. §. 1. r[ati]o[n]andi
 curatur hoc est. Paulus de Castro in l. p[ro]p[ri]etate de donatio-
 nib[us]. sub ut dicitur in l. i. §. 1. d. de adquisitione p[ro]p[ri]etate. et
 ibi Spanius. Et manus tibi comment. cap. 7. Causas ab tract.
 2. cap. 1. §. 1. d. quasi immunitate non habet quia male p[ro]p[ri]etate
 et p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate
 intellectum non immuto ita recedo ab alio quam post alio
 exoptatit l. i. dicitur in lecturis ad tit. de adquisitione p[ro]p[ri]etate
 te cap. 9. m. 4. §. 1. d. p[ro]p[ri]etate adquisitione

27

21

De adquirenda p[ro]p[ri]etate per errorem ali-
 um.

In seruum alienum t[ame]n nobis adquiri potest et
 seris sed nihilominus de eo alia dicenda sunt p[ro]p[ri]etate pro-
 p[ri]etate dicitur huc usque diximus. In seruis t[ame]n alienis ut
 in nomine serui p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate et si abeat effectum nobis
 adquirenda p[ro]p[ri]etate l. i. §. 1. d. si me in vacuam §. 4. d. si t[ame]n
 sit. Hoc t[ame]n alio requiritur, et t[ame]n p[ro]p[ri]etate, vel sal-
 tem a nomine d. i. §. 1. Et quoniam seruis ad dominum suo

25

vel a dabo possit nobis possessionem adquirere non potest. s. si servus et, l. homo liber s. et, s. de adquir. rer. dom. l. i. s. de et qui cum in fine s. cum heredes s. de hoc tit. hanc servus et de usucapione. Possessionem potest assignari, cum de adquisitione per servum capium agamus. Unde et per servum alium, qui dicitur in libertatem oratur, recte possimus adquirere possessionem et ait Paulus in nunquam s. i. s. servus et de usucapione quem tunc intelligo si dicitur in libertate non oratur sit, quia alioquin a domino possidetur, s. s. si servus et, hoc tit. Requiritur denique sicut in homine libero, et quod nos mandaverimus. Servus ad nos, et nobis possessionem adquiret, debet post facto ratum habeamus, et si eo animo accipiat possessionem, et nobis adquirat: nam per vim retinendum est possessionem adquire non potest, nisi mandant, coheratum habenti, id est ex procedenti, aut sequenti voluntate et recte in hoc ipsa specie monuerunt Accursius, et Sifanius in d. l. sine in vacuum s. et, s. hoc tit. His premissis non obstat tex. in d. l. per servum s. et, s. quod dicitur, de adquir. rer. dom. quem ex quibusdam supra n. 2, quoniam in ea specie servus a domino possidebatur, quare homini extraneo, quantumvis vellet, nec possessionem adquire potuit, nec per eam dominium.

- 16

Sed ad verius hanc doctrinam de servo alieno graviter et forsan singulariter tex. in d. l. s. per servum corporaliter s. hoc tit. et si in prima positione Optianus docet, per servum specialiter signati datum, debitum non posse adquirere possessionem, quia ille non possidet servum; sed creditor ratione habitationis signati, et labris producit, per cap. s. et n. s. et hoc non est difficile, quoniam et proxime dicebam non per servum adquirere possessionem per servum quem alius possidet. Sed illud difficillimum quod sequitur nec creditorum posse per servum signati acceptum adquirere possessionem, quamvis eum possideat: est etiam valde difficilis ratio, aut comparatio,

qua dicitur Cui. quia inquit necessitate, nec alio mo-
do per eum creditor adquisit. Nichil enim commune habet
adquisitio quae fit per stipulationem cum acquisitione posse-
sionis: illa enim fit per modos civiles, et tantum potest gra-
di per personas nostrae iuri subiectas: haec fit per modos
naturalis, et potest per quemcumque, siue hominem
liberum, siue servum alioquem, et notabam in principio
huius cap. Ergo male Ulpianus de re divisa ad diver-
sitas, arguente ux. C. Ulpianus uxuli ff. de minorib.
Deinde creditor possidet servum sibi pignori datum. Debi-
tor vero eum non possidet, sed per servum, quem alius non
possidet, quamvis sit omnino alienus possessionem adqui-
ritur possumus. Ergo multo magis creditor poterit per ser-
vum pignori acceptum possessionem adquirere, cum solus
iuri habeat, quam homo proprius uxtraeus, et in rei-
simili argumentatur Ulpianus in l. qui pignori § 3, hoc e-
rit.

Sane licet modestam mentem, vel imperitiam nostram
accuset haec confectio, propterea autem ex inter quosd. et ante-
cessorib. quos adire, nullum invenisse, qui tante, et tam
parte difficultati monuerit. Solus Cuiusius in rebus
lib. ad d. §. per servum corporaliter, assuit idem servum ni-
hil crediti adquire, quia non in hoc id datur, et illi
adquiret, sed ad maiorem cautionem crediti, et securita-
tem contractus, l. legata §. §. de rebus legatis. De-
rum non discedit difficultatem, id enim quodimus, si ser-
vum pignori datus, et pignori datus est non adquisit nobis
possessionem, quare saltem non adquisit, et abimus est, et ambii,
non ab alio possumus. Sed cum hic tax. actio in principio ex-
hibet, quam quae possint breviter promittit, necessarium est reus
tractationem intermittere, et suo loco fauillime exgmatet, nunc
percurramus personam, quaequis adquisimus possessionem.

De seruo proprio, item de his, in quibus
siualiquid habemus.

Per servos proprios posse nos adquirere possessionem in rebus
 est, et probatur ex l. 2. §. si ita adquisimus, hoc tit. §. si ita nobis §. pro-
 non solum in re, per quas personas nobis acquiritur. Hoc amplius in-
 tantum est, per servos proprios ut in peculiari adquiri nobis pos-
 sionem, etiam ignorandi. d. l. 2. §. si ita adquisimus, §. 3. §. eodem
 l. 2. §. quod servus et servi. sicut, §. si quod §. 4. §. si quis itum, hoc tit.
 §. habet §. si si qui pro emptore §. 5. §. si quod si servus, §. si servus §. 2.
 sic intelligenda l. iusto errore §. 4. §. §. l. si in emptam §. 7. De Deuca-
 pionib. l. 2. §. Celsus §. pro emptore §. in bello §. 2. §. facti §. bona §. 2.
 §. qui peculiari, §. gothlominis §. 2. De cap. Ruit. Ex quib. locis de-
 ducitur ex causa peculiari servum adquirere possessionem furio-
 so, in facti, hereditati iacenti, et alii quib. alioquin eam adquirere
 non possit, ut defectu consensus: ubi enim ignorantia non impedit
 acquisitionem, neque absentia, nec defectus animi impedimento
 erunt. Ratio autem ob quam ex causa peculiari servus in servum
 Domino acquirit possessionem videtur a Paulo in d. l. §. si ita ad-
 quisimus, hoc tit. quia nostra voluntate intelliguntur possidere
 quando eis peculium habere permittimus, ut quia videtur vo-
 luntate alius fuit idem L. i. §. si quis in d. l. §. si ita ad-
 quisimus, hoc tit. per animum et corporalem apprehensionem securum
 quibus nos servum peculiariem apprehendimus possessionem, et
 quamvis hoc ratio sit glauabilis, non tamen in factis et stricto iu-
 ris eigne procedat nec adquisitio, quoniam in furioso non potest
 procedere voluntas durare, et nihilominus eum ex causa peculiari
 adquisitio possitio, §. si ita adquisimus, multominus durat in
 moribus, cuius vellet morte finitur, §. 4. §. locati, et tamen heredi-
 tati iacenti adquisitur, §. l. iusto §. 4. §. §. l. quare hoc ius oblique
 receptum fuisse elegantior admonet L. i. §. si quis §. 4.
 §. si quis itum, ad iusque aliam rationem, nec coguntur Domini per
 singula momenta, et causas peculiarem inquirere: ex
 his apparet in acquisitione possessionis voluntatem Domini esse
 notandam, quod si aliquando legitur furioso vel ei qui velle
 non potest adquiri, hoc induit quod iuris fabricandum est, quod
 incubant, Cuius in l. 2. §. sed et per eum §. hoc tit. Donellus
 lib. 5. comment. cap. 8. Valencia §. tractatu §. cap. 8.

Reinendum igitur est servos tantum ex causa peculiani
 ad huc ignoranti. adquirere possessionem tantum, ex alio autem ca-
 usi non aliter posse adquirere, quam si sciat. vel scilicet voluit.
 et ex parte differentiam agnoscitibus quibuslibet. in d. l. gongre 44, d.
 quidam, in fine hoc tit. l. d. d. Celsus et pro magistro, tamquam amplexu-
 hantur post alios antiquiores, Iuris Quatuor et Siffricius in d. l. d.
 l. item adquiremus, Comarus lib. 3 comment. cap. 8 et 9, quidam Cui-
 tarius, qui pro contraria solut allegari, ex parte hanc rationem te-
 net in l. hinc de de dolo et lib. 23 questionum Regi-
 ani in d. l. gongre 44, d. l. et in l. iusto 44, d. nardum, de Praecipue.
 licet lib. 4 observat. cap. 8, et in d. l. item adquiremus, d. nardum
 ius contrariet, et alioquin antiquiores apud Salsomon nuper relatam,
 d. l. ius brevissimi fundamenta contrariet continent, non obstat
 primum in l. ius inuicem 34, d. l. h. hoc tit. servus qui

225

Colli-

si hunc s. ad superiorum esse continuandum, in quo Cui. tracta-
 bat an vero procuratori in apprehendenda possessione domino re-
 tract. dicitque non nocere in hunc post redit servum: qd. verbum
 ignorantiam idem significat, quod servant, et servus sit quamvis
 ego servum, si servus meus non erat, adquiret mihi posses-
 sionem, et docuit Valencia d. tract. 2, cap. 8 et 17, quod si cum
 Bonello, Siffrici, et alii hunc s. (qui per multum loquitur) sughe-
 re a alio iuris loci distinctionibus. potest d. i. prohibita verba ac-
 cipienda esse in tex. in l. si servus 26, de Praecipue. Et dixi
 superiori n. non obstat etiam tex. in l. nunquam 34, d. l. si ser-
 vus 2, videm tit. Et Paulus docet si servus peculiani, vel meo
 nomine rem tenent, posse me ignorante Praecipue, quia et
 ignorans possidet. Ecce et si servus pariter possessionem mihi
 adquiret, si me peculiani nomine, recte interpretet respondet
 cum meo nomine possidere qui iure meo nactus fuit posses-
 sionem rei, quare si adquiret ignoranti, adquiret maxime
 ex parte nobilitate domini et presentem Quirius Sifa-
 rius, et Valencia nuper laudat, Quatuor in l. d. sed et
 per eum hoc tit.

20

Si nullus obstat tex. in l. ius autem 9, d. l. cum
 sequenti, ff. de publiciana in rem actione, qd. cum Siffricius

proposita et actionem publicianam competitore heredi postea.
Secundum rationem possessionis quam servus adquisivit, et tenuit in-
cente aduc hereditate, idemque procedere in possessione adqui-
sita, et amissa per servum. Item in eadem subjungit in s. sequen-
ti ex eo publicianam competitore, siue servus peculiari nomine
tenuit, siue non: quod adquisitur possessio per servum heredi-
tati iacenti, et cuiusvisque ab; qui in partem effectus, sed tra-
tor causam peculiarem et non publicianam distinguimus. Tunc
satis facit qui cum Ant. Pitho in rationali ad eum tex. dixit
negatum fuisse iure singulari in hereditate iacente. Et
procedat ut capis, et publiciana iure sui, quam servus tenuit
hereditati iacenti, ex L. i. §. 4. de non dum, de Occupationibus. Res-
ponsum doctrina procul falsa est, nisi ex re peculiari servus pos-
sessionem nunciatur, et Cuiusvis agnovit et interpretatus fuit
dictam L. non dum, qui contrariam sententiam aliquando tenuit:
quare dicendum est tex. in s. §. 4. ut. in qua parte agit de possessio-
ne adquisita hereditati iacenti per servum hereditarium inul-
ligendum est supposito terminis habili. quo casu non possit
in hereditati iacenti adquisi, sicut et in causa peculiari, et
subsecutus ille locus generalis magis clarescitur, quod
confessus supra n. 28. nec obstat tex. in s. sequenti, quoniam non
est referenda ad Lex. §. 4. de servis hereditariis, siue ad pro-
xima immediatum de servis municipium, qui illi recte adqui-
rit possessionem, siue ex causa peculiari sicut siue non. Et con-
tra opinionem Thorus obstat in s. §. 4. ut. cum s. sequenti,
hoc fit. Videtur fuisse de Romano Acronio, et Fulposio, qui dis-
tam L. 20. in servis Municipium tantum accipiunt, et Cuiusvis,
qui eodem modo explicat L. 20. Pauli ad dictum in s. §. 4. de pu-
bliciana, quamvis indistincte, et non recte de utroque ex omni
accipere Valentinus s. tract. 2. cap. §. n. 2, et 3.

21
Id ne perfonctioe tex. eadem tangamus quod ex-
tium erit indagare cur Opianus in s. §. 4. ut. autem §. 4. ut.
dixisset si servus ante aditam hereditatem amiserit quam
adquisivit possessionem sicut postea hereditatem publiciana quasi
possidit. Quare inquam notam illam in proprietate apparuit.
respondendum tam

226

regardandum tamen et ratio. Ratio autem non publicianam ut
 possitque nati, cum possideri, non recuperanda possessione amissa.
 Debetur. l. si sed et si 7, §. et si situr ubi de publiciana. §. Nam si cui
 dicitur de actionibus. Sed non sic uti cumque possidet, si comp. et ut in
 iuri, quod de recuperatione incoactis, l. si sed et si 7, in fine aliter
 §. Traditorem §. cum q. strita iuris disciplina, quod servus et
 mit, etiam ex causa peculiaris, quamvis inter in possessione
 iacente hereditate non possit recipi, non possit in danti recupera-
 tio antequam heres adiret hereditatem, et esset qui bona fide
 possidet, qui in hereditate iacente dari non potest. §. si quis sitis
 4, §. de recuperationibus. iunctis qui notari supra hoc cap. n.
 to, pariter in d. 9, §. de. Obi. non dicit proprie, et strite agri-
 di ex possessione hereditatis iaculis publicianam competere quia
 illa possessio nec ad recuperandum, nec ad publicianam sufficit
 sed cum postea fauorabiliter receptum fuerit, et tempus
 iacenti hereditatis recuperationi tribuuntur, incoacturque o-
 recuperatio iuris iuris, quam servus ex causa peculiaris vinit et
 am ante aditionem, l. iusto 44, §. non dum, de recuperationibus.
 Et ex communi docet Valentinus lib. 1. illius. traditum §. cap.
 4 ex n. 3, et ad it. de adquir. hereditate cap. n. 2, et 2, pla-
 cuit et in ito in d. l. 9, §. de. Et et ipsi hereditatis iaculis publi-
 ciana competunt, et per eam heredi datur, quasi ipse possideat
 et in egressu recuperatione, quamvis nec possideat, nec o-
 recuperatione et incoactis vinit l. si servus 15, de publiciana: quod
 si heres simul possideret et per servum, strite iure, pro-
 priusque illi publiciana competunt, l. si sed et si 7, §. si ego 16, eodem
 tit. Quibus Accersius, qui sine omnia prodocuit in d. §. de.
 Alia autem qui opponuntur, tamquam leuia in super habeo.

Requiritur etiam ex parte domini ad adquirendam
 possessionem possessionem, et cum possideat, et saltem ab alio
 non possideatur, l. si sed et si 6, hoc tit. ibi, sed neque
 vero domino aut sibi adquiret, quia ab alio possideatur, l. si
 servus 1, l. homo l. et 54, §. de. de adquir. non. dom. l. neque

22

seruus ut de iur. cogit. Quod in congruo est apud nos et ante
caeteros, et interpretet; sed miror tantum in iuris non indagare ra-
tionem. Mihi vero placet placuitque quidem, quam prout
primus opinionem, quae videtur, amplius non potest et hinc de
mos in secundis iuris academias ad hunc sit. scilicet possessionem
nobis per alios ad quosdam retinere eorum ministeris ex natura
hac facultate accedendi ad eos: prope enim ut et videtur ut nunc
rem ipsam, qui potest per se servus, et ab eo defrat, et hunc
mandare homini libero, qui suo nomine tenet et dicitur in. quod
meo nomine h. hoc sit. aut qui dominus ad rem accedat cum
sibi liberis. Cum autem servus proprius in alterius possessio-
ne sit, cum ab illo retineatur et eius quodammodo potestate debet,
nec sibi manet facultas accedendi ad dominum, cum a posse-
sore suo iuste vel iniuste detinetur, et quasi de vi videtur, nec
per consequens per servum dominus accedere potest ad rem
possessam non magis, quam ad ipsum servum cuius possessio-
nem amittit. l. 1. d. eodem de hunc 46, de or. et or. armata, iuncta
l. rem que h. hoc sit. eodem de iuris de servus dicitur in libertate
moratur, pro lib. segregat, et fuit Spartacus, l. 3. d. 1. servus
20, l. 1. d. eum 50, d. 1. hoc sit. quia per actum segregandi pro lib.
et omnino ius dominus amittit possessionem, et ipsi se constitu-
it in possessione sui libertatis; nec alioquin brevis tempus sufficit,
maxime si fugitivus sit, quia fuga dat iudicium belli, et fuit
et retineatur in domini possessione, l. quod autem 10. cum se-
quuntur de liberali causis. Quantum vero tempore sufficiat et vi-
deatur servus in libertate diutius morari, disputant iuris pro-
fes in d. l. 3. d. si servus 10. Mihi placet Anto. Fabri senten-
tia in opinionibus tit. 3. principio 3. illatione 4. quae fuit Torri-
et hunc fedi in d. l. 1. servus existimantium tempus 6. omni-
in hac re sufficere ut l. 2. C. de omni agro deserto, l. 1. si quamvis
alibi decemium requirant, quod absurdum iudicio, licet illis ad sti-
gubari ordinetur venalibus ad Domitium lib. 8. cap. 10. licentia ff.
Rem autem superioribus. debet lex. in d. si cui 2. d. licet, de
liberali causis, ubi Anto. docet potestatem iudicium
post susceptam, et in eadem litem de statu, de libertate, quod

nostra est, quia de fructu nobis rursus decurtio; Sed servus quamvis
aboret, in possessione nostra manet, donec ab alio possideatur,
D. l. 3. §. Proca. l. 3. quoniam alioquin servus factum id est fuga
dominus noceret, quod absurdum considerant Imperatores in
L. tamque r. C. de liberali causa, per servos vim non potest
fieri, sed rursus conditio dominorum. L. mulier. D. de ingu-
litionis, conlat. go. ex dictis. Item ipsum uti nec possessionem
servi fugitivi favorabiliter, non stricto iure, quoniam si ig-
tam iuris rationem intueamur, galam est non posse posside-
re quam sub nostra custodia non coarctamus, et apud eum possit
Acquiri et antiquiores Lato, Cuiusdam, Quatuor, et Defa-
vius in d. l. 6. §. per servum, qui in fuga Donellus lib. 5. com-
ment. cap. 12, et ibi Iuvalbat licet r. 5, et St. Anto. Tab.
in postumiana tit. 3. principis 3, illatione 1, Pabruia lib. 1
libell. tract. 1. cap. 10. Nec aliter accipienda est ratio Papi-
niani in l. i. r. 47, D. de. Idem scribit hostit. dum de ut
retinere possessionem fugitivi, quia potest ipse retinere ani-
mum redeundi ad dominum: hęc unimatio non est deo
propria, et quia verit. Papiinianus per eum fugitivum pos-
sideo; Sed est quali quali, et solum dicere, et quod refertur
de profectum iuris favorem; nec immerito Papiinianus cum
hic non ignoravit adiecit per verbum maxime, et trans-
tationem et in possessionem Papiiniano. Quoniam si rigorose
accipiatur, hęc ratio falsa provenit, neque unim fle-
gitivus est qui in omnino propositum retinet redeundi;
Sed error vocatur quia fugitivus distat in malis iuris arti-
culis l. 2. §. de iur. iura 4. §. idem Pompeius, hęc qui est fugi-
tivus 47, §. errorum, de dicitis dicit. l. dicitur 16, §. si ser-
vus 2, §. quia dicitur 32, de dictionib. l. fugitivus 22 in
summis fide, de verb. significatis ne notant Papiinianus
lib. 5. de verb. significatis ne Papiinianus ad tit. de edi-
ctis dicitur, Cuiusdam in d. l. 2. §. 2. Alexandri in l. 2. §.
procurator, qui in fuga, n. 7. pape finem, si hęc ita con-

ita etiam rebus fructus quoad non amittatur per non v-
sum aut capitis diminutionem; quoniam reus fructus est. l. de
fructibus principis co. i. h. e. idem tit. nec per alterius possessionem
telitur. l. ad hoc. l. r. d. de illo, et sequenti de usufructu.

Sed notandum est, quod dicitur dominum possidere
seruum fugitivum, ad eius partem et libertatem intelligendum et
se non absolute, ut ex hac possessione incommoda non evincant,
l. c. de fugitivis, l. an alia co. de furtis, et de actione ad exhibendum
Dominus pro fugitivo non tenetur, quia exhibere non potest quem
congruenter non tenet, l. Ceteris, d. de off. ad exhibendum, ex qua
etiam ratione neque noxalis actione tenetur, l. servus et, d. de
de furtis. Huiusmodi, qui in fuga est fines regni, aut provincie,
provincie in comitum cadit et est in eius potestate dominum
quirere dominus, l. in iudicium 26, d. servus 4, ff. de publicianis, et
rehabilitat hoc non sunt contraria; sed diversa: aliud enim est
dominum haberi pro possessore, in effectibus sibi et alii, aliud non
videri habere potestatem non ad incommoda: Unum videtur contra-
rium Modestini significum in l. homo liber 14, ff. de acquir.
rer. dom. ubi dicitur per servum, quem alius bona sua possidet, do-
minum possessionem adquirere non posse, etiam ex causa pecu-
liari; sicut nec per fugitivum, quem non possidemus. Sed
facile dicitur non enim dicit generaliter non posse dominum
possessionem adquirere per fugitivum; sed per fugitivum, quem
non possidet, sicut et hoc fugitivus: illi qui ab alio possidetur,
itaque relictum quem stat. restituit, et in l. omnes populi
de iustitia et iure, et docuit Accursius, et alii post eum. Tan-
dem nota licet propter fugam servus libertatem peculii ad mi-
nistationem admittat, l. rogatus 11, de reb. creditis, l. libera 48,
de peculis, tam in re possessionem ex causa peculii adquirat
domino; etiam ignoranti adquirere, ut cum iudicis docuit Sazo
in d. per servum, qui in fuga n. 8, quia in hoc casu do-
minus est melior.

Sed ut servus adquisitionem prosequamur ex parte
eius requiritur voluntas adquirendi possessionem domino

suo cum voluntate dico non exigis possessionem voluntatem, siue ex-
 pressum actum volendi, satis enim est si servus expressa voluntate
 non sit, de nullo domino suo. Sed alteri possessionem adquirere, ita
 aperte indicavit Cuius in l. d. h. regu. de servit. hoc fit, quod sup-
 ponunt Alexander n. 2 et Cuiacius, sibi expressis docent Latio n.
 5 in d. d. 19, et Fulgencius licet dicitur in l. d. d. 20, de regulis iur.
 Unde idem Latio ubi proxime n. 4 perquam collationavit servum
 legitimum ibi domino adquirere possessionem, licet sibi aliquid
 hoc affectet, quia sibi met. adquirere non potest. Ego addo, quia
 competim adquirent domino suo, quoniam si parat possessione non
 potest, licet servus habeat affectum retinendi sibi, et suum faci-
 endi, h. d. d. 19, n. 2, n. 3, n. 4, n. 5, n. 6, n. 7, n. 8, n. 9, n. 10, n. 11, n. 12, n. 13, n. 14, n. 15, n. 16, n. 17, n. 18, n. 19, n. 20, n. 21, n. 22, n. 23, n. 24, n. 25, n. 26, n. 27, n. 28, n. 29, n. 30, n. 31, n. 32, n. 33, n. 34, n. 35, n. 36, n. 37, n. 38, n. 39, n. 40, n. 41, n. 42, n. 43, n. 44, n. 45, n. 46, n. 47, n. 48, n. 49, n. 50, n. 51, n. 52, n. 53, n. 54, n. 55, n. 56, n. 57, n. 58, n. 59, n. 60, n. 61, n. 62, n. 63, n. 64, n. 65, n. 66, n. 67, n. 68, n. 69, n. 70, n. 71, n. 72, n. 73, n. 74, n. 75, n. 76, n. 77, n. 78, n. 79, n. 80, n. 81, n. 82, n. 83, n. 84, n. 85, n. 86, n. 87, n. 88, n. 89, n. 90, n. 91, n. 92, n. 93, n. 94, n. 95, n. 96, n. 97, n. 98, n. 99, n. 100.
 Notandum est igitur, eos, qui
 in aliena potestate sunt domino subvertunt non poss. possis-
 sione, nec adquirent, nec adquirenda sibi adquirent: hoc enim
 casu verum est dicere servum incapax esse adquirendi pos-
 sessionis, ut agnovit Carranza de partu cap. 3, d. n. 39, licet ali-
 equin in eodem n. sic contra principia nostra peccaverit, et
 quia supponit servum tamquam sine capite incapax esse
 adquirendi possessionem, quod est falsum, ut constat ex l. h. i-
 talia 3, d. habere, de ver. obligacionib. et ex l. quod servus
 et hoc fit, ubi iniuncta possessio, quod domino adquire non potest
 videtur cum affectu sibi habendi, naturaliter, et est verus pos-
 sessionis capax, et servus ut agnovit Sepanuis in l. 3, hoc fit
 et ex n. 35, et habet in fine fundavit Ramo in sua revista de
 possessione servit. Secundo peccavit auctor illi in foris, de
 prima magis instructus, quam in nostra iuris prudentia, dum
 servus voluit possidere, servum incapax esse possidendi, non
 fecerant: hic enim est error speciosissimus, quoniam si ser-
 vus non facultatum gerit, statim domino ignoravit possis-
 sionem adquirent: quomodo, si sibi possidere poterit tandem non,
 et in hoc parte possessionem iure domino, et indicavit Cuius in l.
 possis 49, d. 3, hoc fit, licet to error 4, d. filius 4, de verba-
 tionib. l. d. d. n. 2, d. idem aut 2, quod si, aut clam l. filius
 93, de regulis iuris. Sed ut ad propositum redeamus, cum per

nisi ase ipso possideatur, ut dixi supra n. 18 et 16.

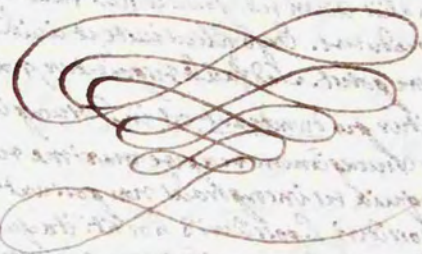
Agitur etiam ex his quae Ulpianus in d. l. 1, §. per
 urno, et d. sed et per eum edixit per servum fructuarium, et
 bona fide possessum nobis possessionem adquiri tantum ex re nos-
 tra, et ex re ipsius. Cum alioquin bona fide possessus ex omni
 causa nobis adquirere possit, si quidem ab alio non possideatur, sed
 eodem modo huius servigulo satis fecit, quia agitur de possessione
 adquirenda, ratione iuris dominis proximi, quod in illo habemus.
 Alioquin si servus fructuarium servus non possideret proprietario,
 et servus bona fide possessus qui ab alio non possideatur iuste pos-
 sessore, tamquam alienus ex quacumque causa adquirent posse-
 sionem bonae fidei possessori. Eodem modo de homine libero philo-
 sophandum est. Ut iuste putatus dominus tamquam delin-
 quens liber, vel servus alienus ex quacumque causa si possit ad-
 quirere possessionem, sua admonitione intelligendi sunt tex-
 tus. sub tit. 25, §. si servus, de usufructu, si quis iuratur 10, §.
 idem placet, l. si liber homo 19, l. si servus 26, l. qui bona fide 23,
 l. quod fructuarium 49, l. quod fructuarium 49, l. homo liber et per totam,
 l. de acquir. rer. dom. l. 1, §. quod fructuarium, l. per totam, l. si servus
 34, de stipulatione servorum, §. de h. i. autem servus 3, iust. per
 quas potestas nobis adquiretur. Unus tamen servus est, quem
 licet possideam, ex nulla causa nobis adquirere potest posses-
 sionem, scilicet mala fide possessus, l. 1, §. sed et per eum 6, vers. quod
 si hoc sit. Ergo non poterit possessionem adquirere nec tamquam
 alienus, est enim pro indignus hoc bene fieri, et quicquam
 que alius qui iniuste servum alienum detinet. Eodem ratione
 nec per stipulationem, nec per traditionem adquirere potest om-
 ni bonae fidei possessori, l. qui bona fide 23, de acquir. rer. dom. per totam,
 l. si servus 34, et 34, de stipulatione servorum, notant Domi-
 llus et Accursus lib. 4, cap. 24, littera C, et alii Classici in prohi-
 tis locis.

De possessione acquirenda per fili-
 um familias.

Supra ut de acquisitione per filium familias disqui-
 ramus. Multa communia habet hic sententia cum acquisitione
 per servum proprium quoniam licet filius familias capax sit
 adquirendi sibi possessionem. *l. Pomponius §. 5. familiae quicum-*
q. §. 1. §. filium ff. pro hered. et de cont. demum in rubrica l.
de bonis matris et parte n. 4. Barbosa in h. de quod. cum patris
n. 2. ff. soluto matrimonio. Anto. Faber de errorib. pragmati-
corum de cade. et errore 4. ut tamen hoc intelligendum ut dixi
supra n. 2. de iniusta possessione, quae nec Patri, nec domino per
filium aut servum acquiri potest. Iusta enim statim Patri
adquiritur, cum nihil apud filium possit remanere quo Patri
potest adquiri, argum. ex l. placet q. de acquir. hereditate.
Nec obstat tex. in l. 4. §. de Procipis n. 5. ubi Paulus ait Patrem,
et filium maxime mittunt in reb. Castror. Procipere posse;
maxime q. in aliis etiam reb. possis sibi talis est, quae potest in-
ni effectum producere. Ergo filius iuste et civilitate extra res cas-
tror. possidere potest. Sed tunc responditur, nam verbum ma-
xime ibi ponitur pro dumtaxat, et in Procipis n. 2. quod im-
tit. et dicitur Procipis maxime res corporeas, id
ut dumtaxat, quia si incorporeas non possunt Procipi, quia
*ne possunt possideri. *l. possideri §. hoc tit.* itaque omnia, quae*
diximus de acquisitione possessionis per servum proprium ad
filii acquisitionem referenda sunt, sive ex causa seculari, si-
ve ex tra eam, ne his eadem principia inelidamus. Illud autem
specialiter in filio notandum est acquisitionem filii non gende-
re acquisitione, quam Pater in se habet; curum est enim a Pa-
*tre non possideri cum sit homo liber, *l. 1. §. ut per eum et in fine,**
in l. 1. cum heredes §. 3. §. de hoc tit. Sed a iure patris p. titu-
ti a quo dependunt reliqua acquisitionis. Ex quo fit, ut licet fi-
lius meus tamquam servus ab alio possideatur, si filius ha-
beat animum adquirendi mihi possessionem, quod suppon-
*dum est, nihilominus mihi eam adquirat, *l. quid quid 4. hoc**
tit. Ratio est quia possis filii est in p. quia ex parte rei pos-
ses, nec derogat iuri meo patris p. titu. in qua non minus
utinam filium, quam si ab alio non possideatur. Ergo ius

virtute sub manu mea illum teneo, facileque est conlucere.
No in domum, sed ad illum accersio, ut indicavit Sifanius ind.
l. 4, omnia sententia. Accursii, et Castrensis ad eandem l. Sasoni
in l. 1, §. item s. n. 23, et 27, hoc lit. Silvanii de p. p. originib. 3
parte, cap. 3, n. 13. Cuius lib. 2, s. observat. cap. 5, quae n. iicit
Cuiuslibet in d. l. 4, quib. et hoc caput, et laborem summum ab-
solus ad Dei laudem, et Beatæ Virginis MARIÆ abique
peccato originali conceptæ.

M. S. S.

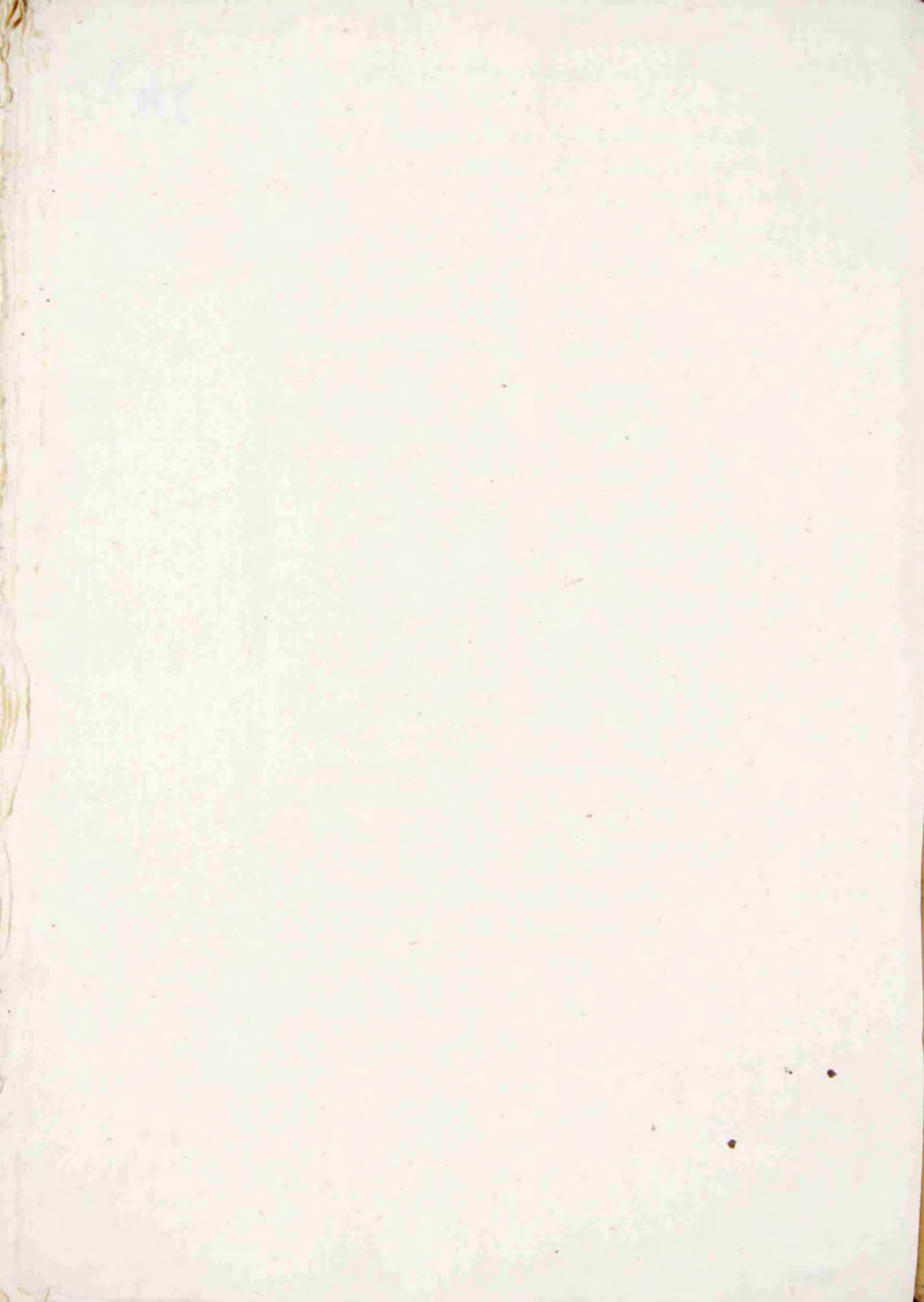
242

100

Handwritten text at the top of the page, possibly a list or notes, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

34)

cap ultimum, de amittenda
possessione.

244

Sibi enim omnia, quae in superioribus expressi- M L
 ta manent, notabam ad possidendum requiri primo Pedicatio
 intentionem sui quae capax sit retentionis, et huius
 corporali. Deinde affectum, id est animum mentis
 quae cogitatum, ut velit possidere. Et denique
 ut hoc cogitatum sit tale, ut sibi quis velit po-
 ssidere, et non alii. Notabam etiam quoscumque
 in quibus ex his deficientibus non posse consistere
 possessionem. Igitur ut sine concursu omnium
 praedictorum non incipit, sic quoque consequens de-
 cinit, et amittitur quoscumque ex his deficien-
 te. Velut si deficiat potestas retinendi, aut re-
 tentio ipsa; etiam si deficiat animus, vel non sit
 sibi habere is qui possidebat. In summa valet
 ab ortu ad interitum hoc argumentatio: sine
 corporali apprehensione quae est debentis, et sine
 animo possidendi possessio non acquiritur: quod
 non retinebitur si deficiat corporalis debentis,
 et animus. Agnoverunt hoc genus argu-
 mentandi. Consulti in Legum admodum §, l
 § 44, § ultimo, cum duabus sequen-
 tibus hoc fit. Quod principiis naturalibus fundatur.

Reles cap. ultimum

nihil enim tam naturale est quam eodem gene-
 re quidquid dicitur quo colligatum est, L. nihil
 § 5, de regulis iuris; quoniam generationes,
 et corruptiones ex contrariis in contraria fi-
 unt, Dicitur Thomas Divinus, Romanus que
 rationis magnus parvi, et parte, questione
 78, articulo 8 in corpore, et quicumque sit per
 quascumque causas nascitur per eandem in con-
 trarium rursus sive rursus dicitur, cap. 1
 extra de regulis iuris, cap. omnis 4, et questione
 2, ut ad interitum obligationum deducunt con-
 cili in L. 3 de recondenda venditione, L. sicut
 § 2, de solutionibus, L. an inutilis § de accep-
 tum, de acceptationibus, L. omnia 100, L. fore
 L. 33, de regulis iuris, recto itaque ordine pro-
 cedimus ad investigandum causas, modos que
 quibus amittitur possessio dum contraria in-
 quirimus illorum, quibus acquiritur, et reti-
 netur: ut enim contrariorum eadem ratio, et disci-
 plina, ut docuit Aristoteles L. toxicorum, cap. 8, et
 nostri deducere solent ex principis institutionum
 de his, qui sunt sui, vel aliorum iuris, et ex aliis
 huius, que congruant Tuscus, practiarum litta-
 ra C, conclusione 153, Barbosa cum multis
 accionate 58, in 11

De amissione possessionis ex par-
 te rei possessoris.

De amittenda possessione

Sic tibi et res que go. idem non possit, nulla posse-
rio in ea potest incidere: go. si ad eum statum redire
nisi, a quo incidere potest, non possit, amittitur posse-
rio ut doctrina Pauli in l. qui aniv. vers. do, §. h. de co. lit. et
c. ubi. si. res pat. sacra religio. Quoniam res ita-
iure possidere non possumus, quamvis earum religio-
nem condemnamus, ut inquit Concilius ipse, conde. sit
ut amia earum possessione minime procedere possit. v-
nucatio earum, immo, sacroscipium, §. de v. co. lit.
nibus, §. 2. in lit. eodem sit. In summa go. non est per-
ter dominium, ubi dominium dari non potest, nec datur
causis, ut n. notat. S. in l. in §. qui aniv. vers. do,
§. 1. et per sequitur Donellus libro 5. commentario-
rum cap. 12, et S. Croasius littera S. elegantius Cu-
iacius adversus Theodorum Balsamonem in Conul-
tum inter §. 4. de v. co. lit. obligatio nibus, Qua-
tenus in paraphrasi ad hunc sit, cap. 9. Truttubus
volumine 2. s. lib. 2. disputatio 2. 1. thesi
ultima pergam tamen Antonius Merenda libro
2. controversiarum, cap. 19. in 7. princ. notabat posse-
sionem iuris esse, quia iure prohibetur rerum a
comitibus eximotarum: prohibetis enim nec versatur
circa materiam relictam, nisi possidendi, sed non po-
sidenti, nec ingreditur causam, aut materiam posse-
sionis: ubi enim non est res, que possidetur, frustra
supimus an sit possessio. Eadem ratione, cum libe-
rum hominum possidere non possumus, l. aniv. vers.
do, §. 1. in fine, consequens est ut si verum

Manumicio

ut ambrosius in illius lib. 4. comment. cap. 27. B. de lib. serv.
 Cuius littera B. et sequentibus. Sipontinus in naturalium 5. Subli-
 mo n. 23. de adquis. rer. dominio. Molina lib. 2. de omnioge-
 nio. cap. 2. de n. 17. F. de l. v. volumine 2. de lictarum,
 de substitutione 20. thes. 5. et in notis Conmanus lib. 3. comment.
 cap. 5. fore per thum. Fuit rationi naturali occurrere etiam
 iuratum Romani auctores, quod debet ut mihi alluvionum neci-
 tate dominis impenditur vigi. muniendoque sua munera et
 rebus reparata minus timere possit alluvio: quam video
 existit. Scilicet in fragmento a sed. Genium de lictum
 in libro de limitibus agrorum. Fuit vero non est quoriam et prima-
 ria ratio, sed ut cautio generali, quod ad alere voluerunt Romani
 in appropriatione iuris gentium. Idem enim celebrant iura al-
 luvionum quae equitate et iure gentium fundantur, ut cau-
 tionem redderentur dominis in vigi. muniendi. Quod cum non
 animadvertit, ut Conmanus ubi proxime n. 3. de predicta iuris
 ratione dubitavit. Amobius autem fuit auctor Hugo Tro-
 uis de iure belli et pacis lib. 2. cap. 8. n. 11. ad verbum. Iuris
 gentium sententia. nempe non posse adquiri ex iure genti-
 um alluvionem dominii quoriam, sed quod in cuius
 ditione flumina. ut: quia talis niger assignata non est
 naturali, sed politica. Sed habitus profecto viri iuris iuris,
 et naturalis iuris Consultis similis, quia primaria ratio tota
 pendit a natura rerum et iure gentium. Cui enim nisi fun-
 di dominis adquiri potest quod ita crescit paulatim ^{de iuris gen-}
 tibus, non fuit, sed tempus auctori non determinat.
 Fuit alluvionis per thum iuris corpori generi. ut: ple-
 rique vno colligi possunt ex l. fructus. 23. cum l. fructus,
 de iuris indicatione, l. si ego 11. de quod tamen 7. de publiciana
 in rem actione, l. item 9. de iuris 4. de lictis 23. de lictis fine,
 de usufructu, l. et quia 16. de quod 3. familiae hereditate,

gentium sed civile, ut videtur innovare Gratius d. cap. 8,
§. 12. Tunc enim fluitur ius civile, quando pauculum a
sunt gentium receditur, & ius civile, & de iustitia, et iure, Cu-
iacius int. 2, & huius studii, eodem tit. Vazquez Monchoza
lib. 2 illustrium, cap. ultimo, Gregorius Lopez Madava, cap.
4 animadversionum, Donellus lib. 2 comment. cap. 12, et
ib. Berabius littera E, Henricus Spondanus in cimiterii
sacri lib. 2 parte 1, cap. 2: Ius ius civile Romanorum quam-
vis in ius alium non, fluiturque et maxime respectum
fuit ius gentium, adeo tamen pauciper recedit in supra-
dicti exceptionis.

247

Nunc agendum est de aluvi mutatione. Cum flumen
mutatus in rivum, per alium aluvium fluit co-
git, id est per alium fluvium, per aliam partem sic pendens, quem
denuo occupavit, aluviumque novum fecit incipit iuridum ius i-
us, cuius ut fluitur, id est incipit esse publicus, & cum vult fluitur
et fluitur, modo occupatus amittatur. Ad 7, §. quod dicitur,
L. fluvius §. 1. in rubrica 56 §. item quere, de acquirit. rer. dominis,
L. §. simili modo de fluminibus, §. quod si naturaliter, instit.
de rerum divisione: Ius ius ius dominum amittit fluvium per
quem aqua fluitur coarctat, adeo fluvium, ut ibi recedat flui-
men, et adeo in aluvium recedat, non in iure non si si-
tuatur atri domino: quia simul amittit dominium pu-
vat, nec possidit habet vicini, quorum ratione illud non potest
recuperari, benignus tamen receptum fuit, ut i. in fine, non pau-
latim aqua recedat ad veterem aluvium novum aluvium ad prio-
rum dominum rediat, quasi quodam iure posteminii, Ad 7,
§. quod dicitur L. in rubrica 50 Salicis, §. de acquirit. rer. dominis. Quo-
niam recedat dignum potest si ius in fine, id cum sit paucula-
tim, non apart. huius ad Donellum lib. 4, cap. 2 de lictura.

5

Conamus et Diferentia supra laudati; huius distinctionis; non
 meminit Justinianus in d. s. quod in naturali 27, sed non idro
 iurisdictionaria ut concedenda; quia in institutionibus. Summa tan-
 tum rerum capita liberantur et longior tractatus per d. sunt
 ex gaudere; ut imp. igitur non cum et profectio. Sic similiter
 quod de opibus hereditatis dicitur in d. ad 7, s. cum quis; verbi-
 culis videtur eodem fit. non ponitur in iur. fit. ut notatur in d.
 cum in alio 25, iur. fit. de re. diuis. Donellus lib. 4 commut.
 cap. 12 Cuiuslibet libro 26 Paulus ad edictum in l. de eo 12, s. si
 quis? ad exhibendum. Sed ut hoc omnia vestro tractatu ex lice-
 mus, per allusionem et aliam mutationem, proculdubio am-
 ptiler possit quia et dominium amittitur, quod diffidit per
 ditur, arguente tal. si quis in 17, s. hoc ut differentia hoc fit.

6

Succedit ut ad inundationem proque remota acci-
 damus. De qua Labo, et Thoma Conuicti quod Th. iam in l.
 7, s. labo 17 hoc fit. in gaudere; de omne uis possidere eum lo-
 cum, quem flumen aut mare occupauerint. Idem docuit Pau-
 lus in l. qui in uia 80, s. item quod mari, hoc eodem fit. ibi
item quod mari, aut flumine occupatum ut possidere non de-
rimimus. Aduertendum est tamen in lib. Florubini reger-
 tur tunc locum iure, ita non dicitur: sed in uulgari
 pro non rectius legitur ne, quam litem agnouerunt omni-
 glo, et post aut quoniam eodem in d. s. labo n. 1. Alexander in
 d. l. si quis in uia 80, n. 6, Antonius Taber in rationali
 ad l. vbi si ager 23, ff. de iur. modis amittitur. u. fructus. Ita
 dicitur affirmatiua lectio ex sequentibus uisorelo. Thadici ceteri
 abrum carum amittende, pro uisorelo amitti, iis qui possi-
 deat ab aliis ad ager, ut in alterius possessionem transierit,
 de quod dicitur supra cap. 2 n. 25, s. in locum etiam agit de a-
 mittenda possessione. Quae possessione amittit per inundatis-
 simatione naturali prouenit; facit enim et obstancia
 loci mutatur, nec est quod possit possideri, sicut amur 12, dicitur

de re auctoritate Iudicis procedendi.

274⁸

Idem non quod in inundatio subvertit no. possessione.
 Illa enim quae per breue tempus accidit (veluti per biduum,
 aut triduum, aut quandiu durat eadem vis inordinum) non ad-
 mittit possessionem: abiqua vix eant ut possiderentur flordia ad
 fluminum ripas: porro, quod et absurdum, et acerrimum foret,
 ita potest alio. ante quicquid. documentum Alexander, et Lason in §.
 §. labe, et agrobavit merito nostra l. 32. tit. 28. partita 3. Cur-
 reu si statim possessor preparat ad exauriendam aquam, et ex-
 hauriendam quae inundationem, licet per diu duret non amittitur po-
 sessio: quoniam aquarum impetus conparatur visibilia pro-
 donum in l. 1. §. si quis ex pte q. de itinere alicuique priuato: at-
 si domus agrorum, sacrorum, quandiu dominus prosequatur
 existenciam, non amittit possessionem. Etiam possidit l. 6. §. 1. ult. in §.
 hoc tit. §. 1. eodem dicendum et de existenciam aquarum. De-
 nique inundatio quae ex proposito fit, ut ad. c. hinc agras, a-
 qua deferatur non admittit possessionem quia non est vis inordi-
 inundatio, sed iniquitas, ut de Nichilo Trichter in l. 2. C. de allu-
 uionib. et gabudib. quam illustriant Trichter Sicius in notis
 ad panigiricum Primii Patris Mathaeus Radetius. ad lib. 1. pec-
 tatorum Martialis epigramate 3. Amia lib. 3. obseruat. cap.
 4. per totum. §. 1. de hinc inundatis non admittit possessionem, ut
 recte censent Fulgencius in l. si agru 29. quib. ondi. de usufructu
 amittitur Alexander, et Lason et Quarenus in d. §. labe, l. quadam
 ad Pomellum lib. 5. cap. 12. littera C. quidquid frustra canit
 Iulianus ad eundem §.

8

Haec autem inundatio admittit possessionem quae dicitur
 non ut, quoniam non suspiciat ad adimentum dominium. In
 qua re nullus iuris Romani locus a pertia ut quam nostra l. 32.
 tit. 28. partita 3. et nota sunt: C. de hinc de aqua ab eis negada; l. 1.
 de hinc de aliquo homine, p. r. ad in d. de l. r. de ma-
 nua sua p. in qua cubitua, amuch. dia. §. com. qui v. r.

quato et docet cum iudicio Gregorius super illud in d. 32 partit. gloria
 1: tali enim accidente inundatione facili et sequumore domi-
 num habuisse agrum pro derelicto dum et exicando illi non per-
 paravit ut conidone Hugo Grotius d. lib. 2, cap. 8, §. 10. Quod con-
 firmat ex iure Francie iuxta quod per. amittitur derelictus ager,
 qui per decemium in inundatione duravit, nisi extant signa con-
 tinuate possessionis; asseritque sufficere significando eam retine-
 re; in quo forte avatione naturaliter deiciant, ut dicitur Romano: quia
 lacus aut stagnum non est pendus; nec possio seip. est pendi rati-
 onibus possessionis lacus, l. i. ager 23, quib. modi. v. fructus
 amittitur. Nud vero ex eodem auctore notandum est. Primum esse o-
 bere dominis aut possid. tam quod possid. in iura quod funda-
 raunt, quib. exant. l. 10, ex l. 1. b. non valet tamquam p. ubi
 col. ubi alii p. gendis rati. conidunt. Hoc iurandum inveni,
 f. ian in iure et ager p. solo. p. b. rati. nabi, quib. frequenti-
 us, et usitatus, et ius de albuionis. et inundationis. quam
 nobis; deo que ad alia franciam.

- Fractione tam nonnunquam dominium amittitur non-
 nunquam. de possio. l. 1. d. 1. p. de signum alium dicitur. i. i. i. i. i.
 unq; signum meum manet dum dicitur iniuriam dicitur quia p. g.
 ter possio dominis vindicari non potest quia rati. in dicitur. imo
 nec ad exhibendum de 10 ager. et ut. p. rati. de tabularum quib. in-
 hibuit exhibitionem p. rati. q. demul. in l. 1. d. 1. p. l. 1. d. 10,
 §. cum in 10 de adquir. r. dom. deum in 10, i. i. i. d. v. dicitur.
 Dicitur tamen d. 1. p. et vindicari; et exhiberi potest signum quia
 ad quatuor dominium reddit quasi quodam iure p. rati. in dicitur;
 l. 1. in 10 d. 1. p. l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur. Hoc iure in dicitur
 act. dicitur rati. signum in dominis quibus dominis; p. rati. in dicitur
 rati. p. rati. rati. dum iniuriam p. rati. in dicitur et l. 1. d. 1. p. rati.
 sit iuri consensum, in dominis ius iniuriam; l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur.
 uchem l. 1. d. 1. p. l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur. l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur.
 cap. 19, l. 1. d. 1. p. l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur. l. 1. d. 1. p. rati. in dicitur.

10
 Accisio

mibi 34 ubi notat predictam distinctionem ad iuglandam stori-
corum manare quod forte sumpsit a Cuiacio lib. 2 observat.
cap. 49, Guillelmus Hornorius lib. 2 selectio num cap. 27.

Hic supposito cum de amittenda possessione per accidens
num dicimus, saltem est noce minime tractare de corpore
anito, in quod predicta distinctio non cadit, ut agnoscat idem
Lanconius in d. L. eorum mixtura 30, in d. n. principii; acum-
brum autem, et totum genus corporum habet questio nem.
Et quidem de conuexis, sive coniunctis, iam dixi, signum edi-
ficiis iniunctum, desinet perituri, ut quo iniungitur; 30. et
ius statim interrumptur vocatio: adeo quidem, ut licet
totum edificium occupetur, signa tamen iniuncta non oc-
cupantur sigillatim; quare diruto edificio, dominus super-
ueniens potest signum vindicare, l. adeo 7, §. illud recte 16,
de acquir. rer. dom. iniuncta l. in rem actis 23, §. ult. de rei vin-
dicatione. Ex quo 10 quod Iacobinus in libri Epistolarum
asseruit, si i, cui dominus innum tempus superveniat ad signi
vocationem, veluti 10 dies, illud edificium iniunctum; nihil
hominis vocationem nec signum d. l. 30, §. 1: non sane
quia perdit signum sigillatim; sed quia paucissimi dies
non sunt considerabiles, l. si fundum 16, §. secundo de tab. et
docent Bartolus, et Castrensis in d. §. 1, Alexander et Saxon
in l. 3, §. habet, hoc tit. n. 16, qui merito reprehendit Cu-
manum existimantem signi vocationem in prefata ge-
nie procedere ex possessione edificiis: verius enim est sine ul-
la processu possessionis procedere, ut superioribus capitulis
dixi de debito, et de hereditate iacente, qui continent oc-
cupationem sine ulla processu possessionis: 30. Iacobini
sententia equitate nititur, ne paucissimi dies vocationis
num interrumperent. Quod autem 10 dierum metuit,
non ut ex iuris mandatum aliud accideret, si quindies 10 dies,

adit auro, & aurum gemmarum, si et habetur, de auro,
et argento legato, cuius aliqua cura regule comprehendimus ob-
sequi testimonia, quae ad hanc partem spectant, sciamus quod quod
cuique rei cedat dignoscendum est, ut in rei destinatione ac
determinatione. Cuius familiae, l. si quando 29, §. 1. eodem tit. Si
proprietarij facili colligitur quare dominus, qui suam gemmam
propter auro inicit, non amittat gemmas, vel auri portionem,
quia non est credendum alterum voluisse consummari, et ac-
cessionem facere cum utrumque integrum permaneat, et pro-
prietariam formam servet, d. l. aurum mixtura 20, §. 1. non est in-
dignum cum nec integrum maneat, nec adiectum edificij, nisi
formam formam servet, transit enim in formam edifficij. Do-
cent Accursius, et Bartolus in d. l. 30. Antonius Taber in ratio-
nali ad tex. in d. l. gemma 6 ad exhibendum. In eo vero qui
rem alienam suam accomodat et ubi eadem alienam placuit,
vel vehiculo propriis non est dubitandum, quin eo animo ac-
comodat, ut accessionis a se disjuncta non sit: igitur qui acco-
modat, perdit et dominus decernit perire ut indicat Cuius
in d. l. signi 7, §. si ad rem 1. ff. ad exhibendum: quod si domi-
nus velit rem vindicare, prius agere debet ad exhiben-
dum contra possesorem, quamvis possessor civiliter rem
non possideat, ut ibi dicitur, id est, quamvis civiliter rem
non possideatur, sed totum placuit: rem enim pro se
non possideatur, sed cum placuit, et tamen verum est ab-
soluta naturaliter teneri, quod sufficit ut tenetur actione
ad exhibendum, l. 3, §. ultimo, cum tit. sequenti, ff. eodem
tit.

15

De tertio corpore dicendum est, de eo scilicet, quod
constat distans, nec inter se coherentibus, capitibus, qualis est
grus, populus, et similia. Primo constituendum est gre-
gem, ut unum corpus constituit, et vindicari in unum
posse, l. 1, §. ultimo cum duabus, l. sequentibus, l. vindicatis

282
56, de rei vindicatione: non idcirco quia in vindicatione sup-
ponatur dominium totius gregis; quia et dari, et pro-
dari potest maioris partis capitum: idcirco si ego
vindicum gregem, et tu probare possis arctem si in-
mixtum tuum esse, poteris illum sursum vindicare,
l. in rem actio 23, si item gregem cumque, si vero iudicet
at in his corporibus eodem fit. Igitur cum de pendens gregis di-
putamus, nunquam per nos mutuo dicere animum gregem colli-
ctum possideri, ea forma quae natus, aut domus possidetur, et vocatur,
quam obrem si tradim imiscero idibus, quod amulci annis ven-
tasticam causa evocacionis non mutatur, gregis novam tra-
dim. Quae et ira sequitur causam totius idibus, quandiu si ini-
mixta est. Collictum si evocacionem gregem, non totum corpus
collictum evocacio, sed singula capita; igitur si ante, vel post
tardius gregi imiscuantur, tardius evocacionentur: imo si aliqua
capita fortiter sint, alia non sint fortiter non evocacionentur, v-
evocacionentur autem reliqua. Item mixtura 30, si ultimo de
evocacionis. Itaque dici non potest totum gregem collictum
evocari, tamquam unum corpus uno eodemque tempore ut v-
evocacionentur corpora anita, aut connexa quia evocacionentur ut
multa corpora diversis que temporibus, ut sunt diversa tempora
adquisivimus, et hunc animum habent illa verba dicti S.
ultimo: non autem gregis univocacionem sic evocacionentur quomodo
do singulis re. Quibus adungi potest Ponticus lib. 4 comment.
cap. 20. At igitur ob rationem gregis unum corpus univocacionem,
ut semper idem corpus videatur, idem gregis, quamvis per par-
tes renovatus sit in mixtis, in mixtis que nobis corporibus, ut sem-
per eadem est civitas, et civitas, univocacionem, in quibus cor-
pora comparantur, connexi corporibus, veluti et idem, et nave,
l. gregis datur 76 de iudicio, quam illi, trant Cuius.

787
dicendum est si ita prodatur, et a potestate nostra exeat, ut ig-
noramus peritus ubi sit, ab aliquo in manus sub nostra
custodia non ad manum non habeamus, dum perquirimus,
non ideo possessio amittitur; quia non tam prodita
res est, quam interim cessat diligenti disquisitione ob immo-
ritate inbecillitatem. l. ex agro 44 hoc tit. Docent inter cla-
ssicos in dd. locis, Quaronius ad hunc tit. cap. 3 D. nel. lib. 5
comment. cap. 12. c. 1. de debitione Antonius Faber in
iur. iudic. tit. 3, principio 3, illatione l. Iulianus in
d. l. si id quod 25, hoc tit. Conanus lib. 3 comment. cap. 9, a
n. 10, Benedicte Pinde. lib. 2. de iur. iur. cap. 9 a prin-
cipio, Cuiacius lib. 25 questionum D. i. iniani d. l. progre-
ssu, qui notant differentiam inter res, et res animi-
male, quorum ab irrationem statim amittimus posses-
sionem. Cum rerum non amittimus, quantumvis fugi-
ant. donec ab eis possiderent; nos tamen in reddenda ratio-
ne differentiam non immoramur, illam enim per. titimus
supra cap. 4, ex n. 23.

17
Fit ex eadem ratione, ut si in naufragio aliquid immu-
sum, vel submersum sit, aut causa saluti; id est salvandae navis
gratia in mare iactetur, statim eius res amittamus possessionem,
d. l. Comenius 19 in principio, hoc tit. probatur quod ex. inter-
dum 24, d. l. cum sequenti; hoc eodem tit. ubi Cuiacius docet quod
ex naufragio extrahitur, aut ex quibus est, non possit ut ca-
piat, qui ex trahit, vel occupavit, quia non est delictum,
sed legitimum, idem quod iuris iuravit in his rebus, quae
iactae sunt navis salvandae causa, quia nec quo delicto tra-
bentur, cum iactentur ab alio animo, scilicet salvandae navis,
et ecce ubi disputat de usurpatione, negatque illi locum esse
ex defectu tituli. go. qui res iactavit, vel naufragis am-
itit perdidit possessionem, quamvis retineat dominium

§. multi. et ult. et notatur in constitutionum de m. diuis. l. qui h-
uand; §. ff. ad l. Rodiam de iactu. l. quicumque §. 8. de acquir.
v. bon. ut exposuit I. Janus in d. l. interdum 2. l. n. 4. et gno-
uit Don. Franciscus de Amaia lib. 2. obseruat. cap. 7. n. 20. Sunt
tamen qui contrarium tentant probare ex l. Julius 43 §. si iac-
tum. de furtis. ubi docetur furtum committi. si id quod leuan-
t de nauis gratia iactum fuit, alius occipit et domino non re-
stituat, quod etiam probant lex. in l. 2. §. ult. ff. ad l. Rodiam de
iactu. l. si quis §. ff. pro derelicto. l. si quis enaufragio §. ff. de
incendis. ruina naufragio. Ex quibus sic arguunt, furtum non
fit sine contrabitione possessionis. l. si §. secunda ff. de i. qui tri-
tamato in l. h. l. l. i. i. ut. Sed in naufragio amittit,
vel iactat, furtum committitur. §. si id dicitur. Hanc inter-
uas antinomias retulit Lino in lib. legum conuictarum
pagina m. l. 6. et de iuris modo discedunt post alios, quos
referunt, Pandictus Pinelus, lib. 2. relictarum, cap. 9. Ama-
ia, l. cap. 7. n. 20. et 28. Valencia de acquir. hereditate, cap. 2.
n. 3. et 28. Quod ad Dmel. lib. 4. cap. 13. licet in C. Sed mihi,
si quis mea vasa et perfacili videtur. Furtum enim com-
mittitur, vel ipsius rei, vel etiam vasa eius possessionis ut, ut
constat ex definitione furti a Iustitiano tradita principio
inst. de obligationibus. quae ex debito nascuntur, ad quia ma-
ri ex traxit rem naufragio amittam, interuenit futurum
curum eius domino §. ratione vici, quem non redit, et inter-
uenit furtum committit. Haec omnia habui confirmata in
relibita dissertatione, quam habebam ante Domino, post hoc
cap. interim religio sufficit.

18

De iure rerum hereditarum dixi supra cap. 179.
11. Sed ne ignotus naufragiorum iura, ad vltimum est
apud multos populos, praecipue barbaros, in vasa furti esse
quae, vel ex constitutionibus eorum, vel ex obseruantia, ut nau-

754
Fugantium bona que ad eorum litora appellunt, vel in eo-
rum portibus colliduntur, sunt frui, siue quod idem est pu-
blicantur. Cuius Fortunatianus lib. 3. archi Rethoricis, ubi nul-
la ratio distinctio est, quam naufragantium bona esse publi-
canorum. Huius eorum qui publica vigiliabatur, aut portoria
conduta habebant. Huius Iuvenalis satyra 4, ubi, res frui
est alicuiusque natat. Quam legem apud multas potentis-
sime gentes in usu fuisse, docet Hugo Grocius lib. 2. de iure
belli et pacis cap. 7 §. 1. et in negotiis quibusque notantur Gui-
lhelmus Blandicus in cap. De iuribus, de testamentis, ver-
bo verorum nominis Mitaviam, n. 93, Rebulgi in pro-
mis ad l. Regias, gloria 5 n. 7 + imo de grecis, et alii poli-
tici, quibus idem notant Grocius ubi proxime et for-
nitus ad Casiodorum lib. 4. epistola 7. In iuramentum Amans
nullum huius concussidini obsequium invenimus nisi forte in de-
ponatis ff. ad l. Rodiam de sacris. Vbi Cudomon conqueritur ad An-
toninum Imp. sed in eodem perhibetur que bonis frui et publicanis
Cilicis insula: habitantibus, cum in eadem naufragium facerent:
forte in illis insulis, agebat barbarus mos, publicandi bona nau-
fragorum, ut substatuunt Cuiacius lib. 34 Pauli ad dictum
in l. 2. §. ult. eodem tit. et videtur: imus viri mihi que observandi-
simus Don Joannes Ramos Anator Medislanensis Magni impera-
tori sui filius, ad l. de precibus pagina 84, et sequenti: Siqui-
cetero Romani hoc ius damnaverunt, omni statuti in eos qui ex nau-
fragis aliquid retinuerunt, vel invaserunt, sicut de incursis ruina,
et naufragio, §. 3. §. item is ff. ad l. Cornelianam de sicariis, authen-
tica naufragia, C. de heredi. l. 1. et ult. C. de naufragio, novella Leo-
ni: 64. Iure autem Antiquis qui Christianorum res naufragio
perditas occultant, vel rapiunt, excommunicantur cap. excommu-
nicationi §. extra de raptoris. causa 4. dicitur in eadem Domini:
in quam tamen non incedunt, qui aliorum, dicitur in §. dicitur

navi fragantibus res detinentur, ut per alios, notat Barlosa in d.
cap. 9. v. n. 7. a conditione unum erat quod necessario requirem-
tur, ut ex communicatis praedicta incurratur. Restituerunt, quod sunt
res naufragorum oris dominici, i. comparuerunt, per hoc quod Ju-
dicium loci vult dominici, ut illi, qui receptum veniant, resti-
tuantur; aut domino non comparuerunt, illi adstantur, qui ius
habent bonorum vacantium quae vulgo dicuntur Mortuorum, s.
7. tit. 9. lib. 6. recopilacionis, s. 9. tit. 10. lib. 7. in eadem recopilacione,
ubi Gregorius ad videndum Conarrueias in regula peccatum,
2. q. 1. s. 1. m. 5. Subirra lib. 2. Canoniarum cap. 9. v. n. 18. et
cum multis Richardus in hucurii ad tit. de adquir. hereditate cap.
5. n. 24. Anniqui Cabanuth in notis ad memorabilia Camero-
li lib. 2. tit. 11. pagina 249. late et elegantius sicut voluit Hic,
panis nos habet Don Joanni de Soborano in politica Indiana
lib. 6. cap. 6. per medium. Et dicit moris. s. 1. q. 1. que nostris, et es-
sentialibus mandatis notorum Principum quae fuerunt bona post quod-
cumque tempus, ab his dominici restitui; a fort. quae ex implum,
in quo ita obtinuit. in India quae sunt Indiarum Concilio; et
reprehendit, aut ex parte gloriam, in cap. de dispensatione 16. l. qui-
bus 7. quae cubavit Regu Hispania, tamquam sibi nau-
fragia occupantes, et ex aliis calamitate de recente: nunquam
immo occupant, nisi ibi non agant v. l. tempore earum rerum
dominici.

19

Ad id ad huc redeamus. ex eadem ratione fit, ut ex detentione
defectu amittatur societas rei, quae fit ab hostibus, capti, vel si por-
tor ad eos capti, vel perducatur: quoniam nec capti, nec agud no-
tes existunt: potest accedere ad res in civitate relictas; nec qui in
civitate manet potest accedere ad rem quae ab hostibus detinetur:
quod deficiente facultate detinendi, deficit ipsa detentio, et per conse-
quenti ratione, quae illa indiget ad restituendum; sed quoniam
de hoc tractabit, quod satis est dixi supra cap. 2. Consecratis 3. in
presenti abstinere. sed hoc non omnino producienda sunt, ut dica-
mus detentum a pro, donis, aut in carcere inclutum, de iure

posside quia in his tantum corpus et ad breve tempus impeditur
 ut nec est in hac hoc impedimentum momentaneum in captus
 autem, cum servus hostium fiat, si ab hostibus inest, quibus mod.
 ius patrii potestati obicitur, l. 2 ad. Fabidiam, l. hostes 24,
 (de captivis) conditis ipsa mutatur, nec potest de iure, et facta ab
 hostibus loco recedere; cum contra voluntatem apprehensus, et in-
 ducente iure gentium inuitus apud eos detineatur, ut Justiniani-
 anus ait in tit. de iure personarum, itaque in carcere inclu-
 sus vel oppidum detentus possidet, et propterea succipere possit,
 ut dormiri, et vellethidinaris, l. ait proter 29, in prin-
 cipis ff. de quibus causis maioris, l. nunquam 31, d. si servus,
 de iure cognitionis. Verum enim ut quos omnes ad res posses-
 so instanti accedere non possit, sed non potest indebidu, qd. ami-
 tunt possessionem, alioquin nullus esset qui illam possit con-
 tinuare, cum sine omni ingridine, infortunis carceris aut
 custodia prodonum, certa transigere non possit. Ius autem cum
 per amittit tempus invidiam, et viginti moderationem, l. 9 de con-
 ditione hereditaria, l. quod dicimus eos, de solutionibus, l. quo
 enim 22, d. Iulianus. ff. rem ratam haberi.

Etiam ex eadem ratione, ut breviter, possidere rem nobis
 furto subductam, quamvis noster animus in hac possessione ami-
 sione non concurret, l. rem que 15, hactit. l. naturaliter, de iure co-
 gnitionis. Ratio est promota, quia furum non committitur sine con-
 tractatione rei, et ut sine ratione de loco ad locum, principis inest.
 De obligationibus que ex debito nascuntur, l. per totam, l. qui
 amittit, ff. cum alio de per. ff. Et igitur amota, aut occu-
 tata, possessor ad eam accedere non potest, et per consequentiam
 mittit facultatem detinendi; quia licet habitatorium, in
 alio sit animus, quia ad effectum reduci non potest, ut inquit
 Iulianus in d. l. ex n. 82, hoc tit. que etiam fuit sententia Sa-
 cobi Cuiacii, si recte perpendatur, lib. 23, que Ratum Papinianus

20

De amittenda possessione

Codex 2

non gubet ab idem iure.

201

756

Necessarium tamen est furtum et contractatio, ut
 amittamus possessionem rei mobilis, quare merito obtinuit La-
 bii, et Cuius sententia ex i. si manuum, si rem pignori de posi-
 tam habeam, vel sibi commodatam, licet inficiandi animum
 reum, non tamen statim amittitur possessio, quia
 furtum solo animo furandi non committitur, sed necessaria
 est animus, id est contractatio, de sacro, in locum mutatis. Quare
 qui depositum negat non illico furtum committit, sed cum o-
 cultat, aut intrinsecit, s. l. si iugui 2, s. iugui, arai s. 2, s. iugue
 rati 2, de furari. Inficiatis depositi, quare furtum est, licet non sit
 furtum, ut inim. non si furtum committatur, contractatio necesse-
 ria est, et rei ipsius, vel iuris, que illam includit, inficiando 67,
 s. iugui, sacrum 77 de furari. Qui depositum inficiatur furti tenetur,
 ut omni appereant, ex sola inficiatione, s. l. de ure furtum non com-
 mittit: q. donec res contractetur, nec inagrit inficiator possidere, nec
 veluti possideri amittit possessionem. Hec fuit Labianorum sententia,
 que obtinuit, s. l. si rem 28, hoc tit. ubi omnes Clarici huc que ad
 si furtum n. 102, et sequentibus. Valentinus lib. 1 illustratum, tractatu
 2, cap. 2, in 29, Cuiacius lib. 26, questionum Papiniani in l. si rem
 47, hoc tit. Donellus lib. 5 comment. cap. 62, ubi Quab. littera
 Quinta quam expositionem accipiendi sunt tex. in l. 2, d. 2, ff.
 prohibete, l. si ignoret 54, in principio, et d. l. si iugui 73, s. iugui
 re 76, de furari.

22

Negat ut in contrarium Papiniani locus in l. si rem 47,
 hoc tit. quamvis dicat confitemi in amittere possessionem rei
 pignori de positi, vel sibi commodati, si tu volueris, alio possidere, si-
 la que habere, et constituitis terum, mihi non reddat, quamvis
 in faciem depositum, vel commodatum. Longe enim ut alibi di-
 putatis Papiniani in illo loco; vci licet and dominus ignorans

Retes cog. ultimum

amitat possessionem rei comodat, ut constat ex illo verbo, vel ig-
 norantem, id est etiam ignorantem, et recte ibi exponit Accursi-
 us. Fuit enim ingenio huius controversia inter ceteros, an ignorans ami-
 tere possit possessionem, cum ignorans adquirenti rem non possit,
 et per videtur caucia amittendus, et adquirendus, scilicet quomodo
 hoc sit. Quibus non obstantibus, et in multis veterum mobilium amitti
 possessionem etiam ignorante domino, secus immobilium, ut sta-
 tim dicam. Huius assertionis rationem praebet, quam supra
 exponit n. 20, quia si perditis rerum (quae necessario exponit
 ignorantiam, et sup. imitatum) priuat non possessione, quantum ma-
 gis privabit alia occupatio, quae alium facit possessorem, qu-
 amvis nos id ignoramus. Quod cum Casimirus in his non fuerit
 disputare an ista in fructibus subvertat dominum possessionem, cas-
 imirus sunt termini habiles, videlicet in fructuationem non fieri
 se etiam, sed amissionem cum effectu, et supponunt Accursius
 ibidem Cuiusius, et Sifonius, quamvis non ita expresse legu-
 antur. Quamvis in l. 3. §. si rem 18, hoc tit. Donellus, Cruald.
 et Valencia proxime laudati:

23

Quid dicendum est de rebus, sive immobilibus, quarum
 possessionem non amittimus, quamvis alibi videtur eas ca-
 utur donec revivimus, et tamquam in mare prope, and, sive
 tunc, de gordinimus animum, et ibidem, et ibidem, quae viderem
 possessionem, l. 3. §. si qui manuet 8, cum sequenti, scilicet etiam poss. de-
 re 6, §. qui ad mundinas, l. rem quae 23, §. quod meo nomine 28 §.
 §. mult. et alt. l. si id quod 25, §. l. si quae 44, §. et cum l. de-
 quunt, §. quamvis 46, vers. igitur, hoc tit. l. naturaliter 5, de ven-
 captionib. l. 2. §. siue autem 24, et §. §. mult. de ar. et vi armata l.
 §. mult. tit. de partita 3. Ratio differunt ab eodem principio
 fundit: quoniam res mobilis celetur per factum, occultantur
 quae, nec dominus ad eas accedere potest, post occultationem, quam-
 vis velit. Res vero immobilis per invasionem non celetur,
 nec occultantur, et per consequens dominus ad eas accedere

De amittenda possessione

potest nisi perterritus abiciat animum possidendi; ut prodele
considerat Cuiacius in d. l. 47. Unde cum magno iudice Rasha-
il Cumanus in l. 3. §. Altera n. 4 hoc sit. quum sequitur Jason
n. 3 docuit dahi parib. terminis accedendi ad rem mobilem posses-
sionem amitti non posse, donec de possidendo animum possidendi;
subit: si videtur, et postea res rapta fuit; quandiu raptorum per-
sequimur, non amittimus possessionem, cum ad rem tentamus
et possimus accedere. Dixi labru. lib. 1. §. quod uelorum, cap. 14 n. 7.

Receditat lex. in l. rubrum §. in principio ff. de eo quod
melius causa, ubi dicitur de iudicio non uideri, qui uisum hominis
armati perterritus aufugit, nec exprobat, ut dicitur. Quo-
niam id non agitur de amittenda possessione, vel non amittenda,
sed an bene sit rem dicit, et restitutioni, de qua in illo sit. et al. §.
tam restituere quam interdictionem unde vi, iquis aufugiat, et
perterritus, ante quam iudicialiter nisi postea fundus occidatur
ab hominibus armatis, qui ferream inuenerunt, quod respicit, ut
interdictionem unde vi cogitat, l. 1. §. dum latro §. 9. l. 3. §. si quis
§. cum sequentibus. et dahi fuit §. 4. fundari. Itaque breuiter
hi quasi gradus distinguendi sunt: qui aufugit uisum hominis
armati, statim amittit possessionem, antequam armati fundum
ingrediantur, quia illis dependit animum possidendi, nec rem
amplius uisum uoluit. Item nolit, hoc sit. sed ut qui ui-
detur diiectus, non respicit quod ipse fugiat, nec esse ut inim, ut
armati occupent possessionem. Tandem ut conciliatur uisum
ter possit, et incidat in uisum ex l. Plautia que inhihit uisua-
fionem uisum vi possessorum, §. peritus in. et. de uisucap. nec-
se est ut collata manu possidendi iudicatur, nec respicit, si aufu-
giat, et armati fundum occupent, l. 4. §. item vi §. 8. l. non so-
lum §. 3. §. si dominus §. de uisucap. ut dixi etiam d. lib. 1. cap.

287

24

Ad antequam hinc abeamus, notare oportet, quod dicimus
ignorantes non amittere possessionem rerum immobilium, accisi in-
tum esse quando peremerit ipsas possident: secus vero si exstant per
alios, veluti per colonos, vel per servos, l. peregre 44. §. ult. cum duob.
l. sequenti. h. hoc tit. l. 1. §. quod servus. 22. et §. non alii 45. cum seque-
nti. l. ult. de acq. ita armata ubi extat ratio; quia directi hi per quos
possidemus necesse est ut amittamus possessionem si ante, vel ignoran-
tes cum deficiat instrumentum possidendi. Quae cum vera sint, consequen-
ter est ut stricta iuris ratio, etiam amittamus possessionem, si ipsi
illam derelinquant, cum non sit eo care, qui possideat nec per quem
possideamus: benigni tamen receptum fuit ut huiusmodi servus, vel colonus nos-
tri possessionem derelinquant, non desinamus nos quidem, ne sit in-
congruum voluntati aut necessitati privare nos commoda possessionis. l.
§. si quis manet 6. de acq. quod si servus. hoc tit. l. cum quis 31. de do.
l. qui fundum 7. in principio ff. pro emptore. Item dicendum est,
si servus incipiat hi per quos possidemus, l. nunquam 32. §. si ser-
vus. §. de successione. vel decedant; nam ad hoc volumus possessio-
nem. l. si id quod 25. §. l. hoc tit. nisi per mortem servus, aut coloni
dominus negligenter apprehendat possessionem; quoniam per in-
curiam domini inducitur amissio, vel amissio possessionis huius. Forer-
uanda est differentia inter casum mortis coloni, et inter derelictionem
possessionis; si derelinquit possessionem nunquam dominus con-
cedatur illam amittere; si vero deciderit et dominus in apprehenden-
da procrastinaverit consideranda. Hanc differentiam expressit
Africanus. dicitur verbi in l. si de eo 40. §. 1. hoc tit. ut in hunc
sensum perfrictum nisi servum accepit Antonius. Feder de erro-
rib. orationum decade 4. errore 2. et videtur innuere Acci-
sius in gloria, quamvis in aliud inclinaverit et eisdem Cuiacius
tractatu 7 ad Africanum, et Lapanus, existimantes mortem
h. prius sequi Sabinianos, qui dicebant perfrictum coloni
amittere possessionem. Sed cum in iure statutum non sit quan-
tum tempus requiratur, ut amissa possessio concedatur per mor-
tem coloni, recte arbitrandum sed si derelinquit Antonius
Soma in l. 45. tauri, n. 109. Conanus lib. 3. comment. cap. 9. n. 5.

de vindicatione, l. quod meo nomine et hoc tit. Colonus
autem non potest transformare possessionem per constitutum,
quia ipse non possidet, sicut in l. ult. in fine C. hoc tit.
Gregorius in l. 23, glo. 5, et do. par. 3. Ite constitutum
de se possidere non in matrem, nihil igit nec veterum per-
sonarum subvertit possessione. Malego. ex hoc eligendi
regiam colligebat divisionem inter Cto. et heredes d. lib.
l. cap. 7, omitto etiam solutiones Difani in d. l. ult. C.
hoc tit. et Quaroni in d. d. si quis nuntiar. Agnoscunt
denique aliud divisionem exemplum in l. si colonus d. hoc tit.
Cto. Pomponius lib. 92 ad Sabinum tradit dominum retinere
veterum possessionem si colonus exierit de fundo, et ad eum
redierit modo non exierit animo deserendi possessionis. Sa-
ne et ex bona fide consentium est, ego etiam divisionem ag-
nosco, melius testimonio Sabini, qui exierit mabat dominum
amittere possessionem si eam colonus deseruisset et proxime
dicam. Ceterum si ex mente compositorum aliquid responden-
dum est dicere non convinci ex eo ex. possessionem amitti
per coloni deseruissimum nisi argumentanda a contrariis senten-
tiis. Inquit Pomponius: si colonus non deseruissimum animo
exierit de fundo, et redierit eundem locatorem possi-
dere placet. Et adstringat argumentum necesse est ita deduc-
ere: qd. si deseruissimum animo discedat, quamvis re-
deat, amittit possessionem. Quod argumentum in iuris est quos-
tici in iure legitur absurdum, l. 2, C. de conditionibus in iuris,
Et varius in topicis legalibus loco 4, et cum multis Augusti
Barbosa in eodem tractatu loco 27 n. 5

27

Et hanc Sabinianorum, Proculianorum quae contraver-
siam Iustinianus dirimeret, emisit constitutionem, quae extat in l.
ult. C. hoc tit. sanciens siue servus, siue colonus, siue procurator
possessionem de aliquo, vel de solo, aut de iudicio alii perdidit, et locum

aperiatur si possessionem occupandi, ne veterib. possessionib. Abum
 praeiudicium generetur, itaque ex hac constitutione tantum col-
 ligitur possessionem retentam per minores non amitti quam-
 vis ipsi illam negligant, detidia, vel prodant dolo, et locum faciant
 alii occupanti. Detradita vero possessione nihil constituitur; qd.
 si alii tradiderint, et is ea mente accipiat, ut velit possidere, ne-
 cesse est et ipsum possidere, et veterum possessorum amittere posse-
 sionem, l. 3, §. si alii, hoc tit. Et agnoscunt Accursius, Barto-
 lus, Baldus, quorundam in aditionib. et Cuiacius in d. l. ult. Do-
 nellus lib. 5 comment. cap. 12, et Couardus lib. 1, Anto-
 Faber de iurib. praemationum decade 4, errore 2, et sequen-
 tib. et decade 5, errore 1. Quam sententiam apud saevit lex. ibi-
 dem in l. 3, tit. 3, partita 3, ubi Alfonso noster sequens ex po-
 sessionem antiquorum auerit; si alii res per colonum tradita sit,
 vel post eius traditionem occupetur, amitti omnino possessionem,
 et per seipsum esse recuperandam, remedia scilicet recuperan-
 di possessioni, non retinendi, ut multi docet Monachus de re-
 cuperanda, remedio 1 et per eorum: quae cum aliter tentaverint
 leguntur Sabutus, Sifonius, et Meribus in d. l. ult.

Similia huius remedii et alia, quod proponitur in d. ult.
 C. si aliqua res pignori data sit, ubi si colonus, invito, vel ignorante
 domino rem pignori tradiderit creditori, nullum praedi-
 cium domino generari ex tali pignoratione dicitur. Haec verba non
 ita accipienda sunt, ut dominus possessionem non amittat, amit-
 tit enim proculdubio, quia traditis pignori alienat possessionem,
 l. iusto 44, §. qui pignori, de vocationib. quod etiam suadent
 alia fragmenta, quae sunt pars eiusdem legii, videlicet in l. per
 colonum 17, C. de agr. iurib. et com. tit. lib. 11, l. 4, C. de execu-
 tionib. et executorib. lib. 12, l. ult. C. Theodoriano de pignori. Tan-
 tum qd. denotant, non minime ex illa pignoratione obligari

in prejudicium domini; si obligationi non convenit: §. 901.
hinc non amissam recuperare poterit remedii iuris, Cuius-
dus, et alii in d. l. vlt. *Thuciusius d. remedii l. 4, n. 22.*

29

Quis hactenus disputari de ea possessione intelligen-
tiam, quae solo animo retinetur, nec ad sui persequendam
requirit omnimodam apprehensionem, et comprehensionem,
qualis est debet illa promissa, et naturalis, quae ad se durat
in re, quae veluti occupatione adquiruntur; hae enim tandem
retinetur, quando in nobis durat corporali apprehensione, qua indi-
get: ut supra de avibus, atque foveis summi possunt ut l. 3, §.
item foveis et cum sequentibus. hoc tit. l. vlt. ~~sub tit. de par-~~
tita §. in summa hic repetenda sunt, quae dixi supra cap. 10.
possessio, quae omnimoda retentio indiget, solo animo non reti-
netur, sed requirit naturalium insistentiam; §. ea de est in-
te defuit: quae vero retinetur solo animo non amittitur, nisi
si amissa facultate accedendi ad rei possessionem, et super admo-
nui. Nec est amplius, quod in hac inspectione notemus.

De amissione possessionis ex defectu animi.

30

Cum animus, et potentia simul requirantur ad possidendam.
ut dixi supra n. 6, consequens est, ut deficiente animo possidendi,
amittatur possessio, quamvis potentia non deficiat. Ex hac doc-
trina concludit Paulus in l. 3, §. in amittenda 6, hoc tit. si in fin-
dit, et nolit eum possidere, proinde amissam sui possessionem, deducit
quae hanc consequentiam: scilicet possessio amitti solo animo potest,
quamvis adquiri solo animo, non potest. Sufficit itaque constitutio
se nolle possidere, ut possessio amissa censatur, si quis ut l. 7, §. de fe-
noria, l. qui venditor, §. 3, item l. ubi aut ei indimui, hoc tit. Ve-
rum tamen est hunc animum non facile praesumi, in eo qui

ut in ipso fundo, cum voluntas contraria factu appareat. Idem Pa-
 rinianus in l. Gregre 44, §. Vlt. hoc tit. dixit. simado eo animo
inde diffusi fuerimus, ne possideremus. Quia per diffusionem
 istam factus animus interpretatur, quam alio modo, quod verba
 accurate appropinquat notiter Alfonso in l. 62, tit. 9.º part. 3, nec
 necessaria expositio Gregorij, ibidem gloria l. Ceterum si sine cog-
 nitione ex fundo de animo distinguendum, possessionis consistit per ver-
 ba exposita, vel ab indicia indubitabilia non est ambigendum pos-
 sessionem amitti; d. l. 3. §. in amittenda 6. Ratio est, quia nulla pos-
 sessionis constant, potest sine facultate accedendi ad rem possessionem, quod
 ut de iure, et iure in animo: qd. d. deficienti alterutro necesse
 est, ut possessionis deficiat. Variis modis hæc explicant Accursius anti-
 quibus, et multis, quos referunt Sifonius in d. §. in amittenda, O-
 sualis ad Donel. lib. 5, cap. 13, licetora C, Pichard. in §. Vlt. iustit.
 de hincundum qualitate, et differentia, ex n. 60, ex ead. d. ligentur Nico-
 laus Seneca legum consiliatarum pagina mihi 481: sed nullius
 magis placet, quam Paponius lib. 2 de declarationum, cap. 42. Vbi
 acute iudicat deficiente animo omnia defecere ad possidendum ne-
 cessaria, cum ~~in~~ innum ex principalib. requiritis deficiat, sine
 quo non potest consistere possessio; Unde in finibus dicit, deficiente
 animo utrumque defecere, animum, et corpus, quia verum est
 utrumque non concurrere quomodo intelligit legem quomodo
 modum §, hoc tit. Pitholinus tamen ad hoc existit in genui-
 num huius loci sensum pitholinus me lib. 2.º §. 1.º §. 1.º cap.
 14, quod in presentibus esset repetenda.

Notanda est breuiter differentia inter dominium, et
 possessionem: possessio solo animo distinguitur, si amittitur,
 dominium amittitur pro nuda voluntate d. l. 1. §. qui d. l. 47.
 §. differentia, cuius ratio est, quia possessio pendet a facto apre-
 hendendi, et volendi, et est ita dicam radices non agit, nisi in
 voluntate, et affectu, quo deficiente, ipsa deficit, dominium

peris et iuris. In bello et, d. coctura 6, de captivis, quam per
ius ipsium conservatur, et a noitra potestate, aut voluntate non
pendet post acquisitionem, nec alio modo amittitur, quam
a iure introducti, vel prohibiti, docent Cumanus, Cuiacius,
et Siffricius in d. d. deformia, Conaualib. 3. comment. cap.
9, n. 2, ff. qui non vult dominus esse, est dominium amit-
tat debet rem abicere, quod est habere pro derelicto, et est mo-
dus amittendi dominium, d. q. mult. in tit. de serv. divi.
l. 1, et toto tit. ff. pro derelicto, l. quomodo modum 38, d. l. de
noxalib. actionib. l. si finita 15, d. cum autem 21, de damno
infesto, l. sed et si 5, ff. qui in fraudem creditorum, l. quod
servus 38, de regulacione servorum, l. falsus 43, d. quia-
linum, cum sequenti; et d. si iactum, de furtis, l. ult. tit. 28
partita 3, docent Accursius, Bartolus, Cumanus, et Ca. Prin-
cis in d. d. deformia, Conaualib. 3. comment. cap. 3
n. 3, Conald. ad Donel. lib. 4, cap. 13 littera F, Cuiacius
lib. 20 observat. cap. 8 et tit. 54 Pauli ad idictum in l. 2,
pro derelicto, Ant. Faber in rationali ad d. l. quomodo mo-
dum 38, d. l. de noxalib. actionib.

32

In proposito notanda est etiam alia deformia iuris
amissionem dominii et possessionis, quae ex animo reculat. Vi-
delicet, si rem tradam ei, qui eius dominus esse non potuit,
quamvis tradidissim animo transferendi dominium, illud
non abcedit a me. Probatur diserte ex tex. in d. si ego 9
in principio de iure dotium, l. si uxori 39, de donationib.
inter, l. cum qui 38, d. l. de solutionib. possessio vero amit-
titur, si simul aeres tradita est, quamvis ipse eam non adi-
ficatur, vel ubi furivus est, l. quod meo nomine 18, d. l.
hoc tit. quia possessio solo animo admittitur, et ubi quis in
alium transferre vult, vult per consequens sibi non

possidere. l. si vir uxori 7, et d. per procuratorem 20, hoc
 fit. actus enim qui inutilis est ad probandum effectum, est
 inutilis ad exhibendam voluntatem. l. ult. de reb. eorum,
 l. si d. de instructo, vel instructum ubi legatus. l. filius 32, d. de
 adimendi legati, iuxta veram expositionem usuali. ad
 Donel. lib. 8, cap. 17, littera B. Dominium autem solo nu-
 dogue animo amitti non potest, ac per consequens neque inu-
 tili traditione, quae tantum applicat nudum effectum et sen-
 tiunt Accursius, Cumanus, et Sifantius in d. si iuris-
 tum, Cuiacius tractatu ad Africanum in l. cum qui 98,
 d. de solutionib. Auth. Donel in l. 48 tauri n. 110. Si in
 illa traditione inutili videtur saltem rem abiectam et pro-
 ducto habitam: nequid ille ligantur Petrus Barbosa in
 l. si ab inam 12, n. 100, soluto matrimonio, animum tra-
 dendi carterium esse ducto habitis neque enim vultorem pro-
 ducto habere qui in alium transire cupit, neque in dubio
 prosumitur velle suum iactare. l. cum de indichors, de
 probatio. Nec autem cura sunt si iurus, si simplexque est
 animus tradendi alteri rem et possessionem coetivum si conditio-
 nate tradiderit, scilicet sub conditione, si possidet in alium trans-
 feratur, deficiente translatione non amittitur. l. abenti 36, d. l. hoc
 fit. l. colonus 12, l. cum fundus 18, de di. et r. armata. Per si er-
 rans tradidi unum fundum pro alio, non amitto fundi traditi
 possessionem, l. si me 384, hoc fit. Error enim contrarius est
 omni consensui, et per consequens affectui amittendi. l. si nihil
 consensui, de regulis iuris docent Cumanus, d. lib. 3, cap. 8, n. 6, Si-
 fantius in d. l. 34 Barbosa ubi proxime, n. 109.

33

Huiusmodi dimittendi possessionis committitur ad animo pro-
 sumto; videlicet quando per longum tempus. cum nisi suavitati
 xit, l. furtum 37, d. de quaestio. et longo enim silentio omnia neque

si pro dubio consuetudine habita, si finita 45, si non autem 21. Sedam.
ho infecto. Quodnam sit longum tempus in omni casu varie defini-
unt interpres nostri. Sic arbitrio iudicis relinquitur et Bonacini
lib. 3. comment. cap. 9. n. 9. Siganius in. d. de dec. 46. Si si forte non sit.
Feronius vno Cumanus, et ceteri antiquiores in. d. de quod sit
hoc sit. et Monochius, de recuperanda hereditate 7. n. 25. Josephus in
d. de non autem et alii existimant 10 annos longum tempus reputa-
ri; quod sententia mihi placet adhibita distinctione Et notari So-
mel in. d. 45. tunc in. d. 10. nisi ex circumstantiis suis, minus vel
sufficere Iudex ratio nabelitur arbitretur. Itaque regulariter su-
ficiunt et tempus 10 annorum, nisi ex circumstantiis aliud iudi-
ci visum sit. Sed quod de omissione diximus, ita intelligendum est,
si cum possit reorbi, illa visum non fuit, sed adversarius: notatur
vini possessione per vicum, vel culti per culturam, fructuum pos-
sionem, vel perceptionem, solutionem censuum, vel collectionem
et alia iuris, quae inveniunt. Monachus de probationibus, conclusio-
ne 11. et 12. cum tribus agr. in. d. in novis. Monochius de recu-
peranda hereditate 9. questione 2. n. 563. Tunc si licet per conclu-
sionem 4. et sequentibus. per. d. 43. Fructibus rationibus
et collectionum, dissertatione 2. thesi 6. Si si per 10 annos alter
re possit fuit, et alter non presumitur per negligentiam et
omnia possessionis: quinimo si post 10 annos quis occupaverit vacan-
tem possessionem, non dicitur clandestinus, aut vis lites possessionis
colorum si ante 10 annos, quod reputo longum tempus, aliquis
vacantem aliam possessionem occupaverit ex nova constitutione
aut constitutione, quae extat in. d. vlt. C. unde vi. per. d. reputa-
tur, et ille interdico tenetur, quod vicium non dicit nisi per
triginta annorum curricula, ut late explicat Monochius de
recuperanda hereditate 7. n. 63. et 64. et hereditate 13. per. d. nisi
per ignorantiam occupet possessionem, quod non tenetur, sed
per. d. inuacior non tenetur. Si inuacior 5. C. eodem tit. Monochi-
us de hereditate 7. per. d. m. Quia dicitur lib. 19. observat. cap. 16. sic
similiter iure regis, qui bona fide per annum re. visus fuit,

iusti occupata possessione, prout efficitur possessione, nec super pos-
 sionem aliter respondere tenetur, l. 3. tit. 15. lib. 4. recopilacionis ubi
 Arceus dicit: quod si mala fide possessionem occupaverit et in va-
 tur sui commune et nota Gomezus d. n. 119. Tandem admo-
 nes non censeri hereditam possessionem, si deo quis se non ve-
 tatur, quia propter incertum illuc accedere non possit, debet
 propter alium nostrum circumiacentium, vel aliud imminens
 periculum, l. licet 4. C. hoc tit. Et nihil est amplius quod notum
 quoniam de morte aut ferore superueniente rati in superis-
 rib. notavi. Finem qd. nostrae tractationi imponamus ad Dei
 laudem, et ~~Domini nostri Jesu Christi~~ ~~viri~~ ~~Matri~~ ~~Sacratiss.~~
 simae Virginis Mariae, sine labe originali peccati conceptae.

Die 14. Mensis Maii, anno Fm. 1655.

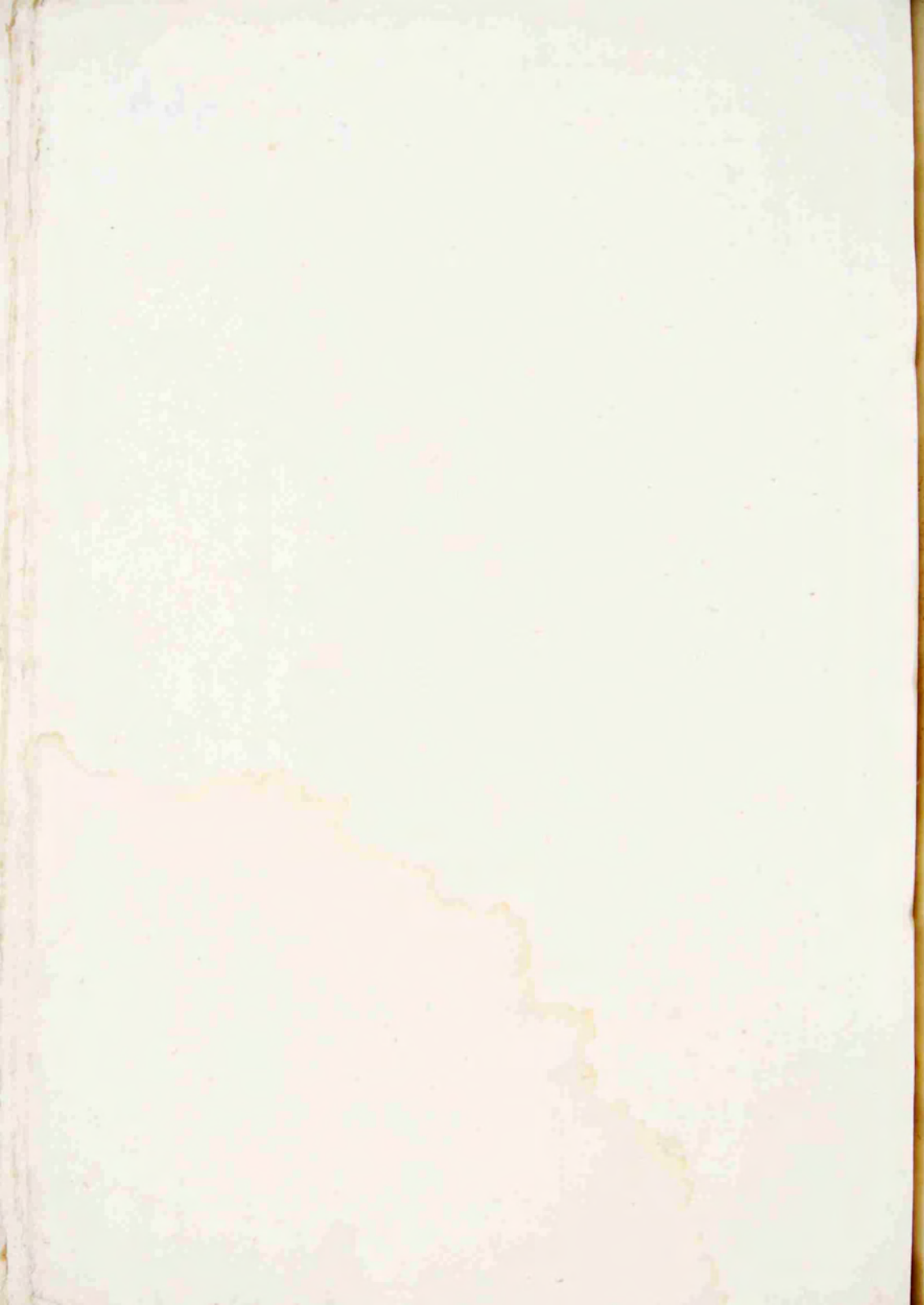
Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible due to fading and the quality of the scan.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible due to fading and the quality of the scan.

762

264

268

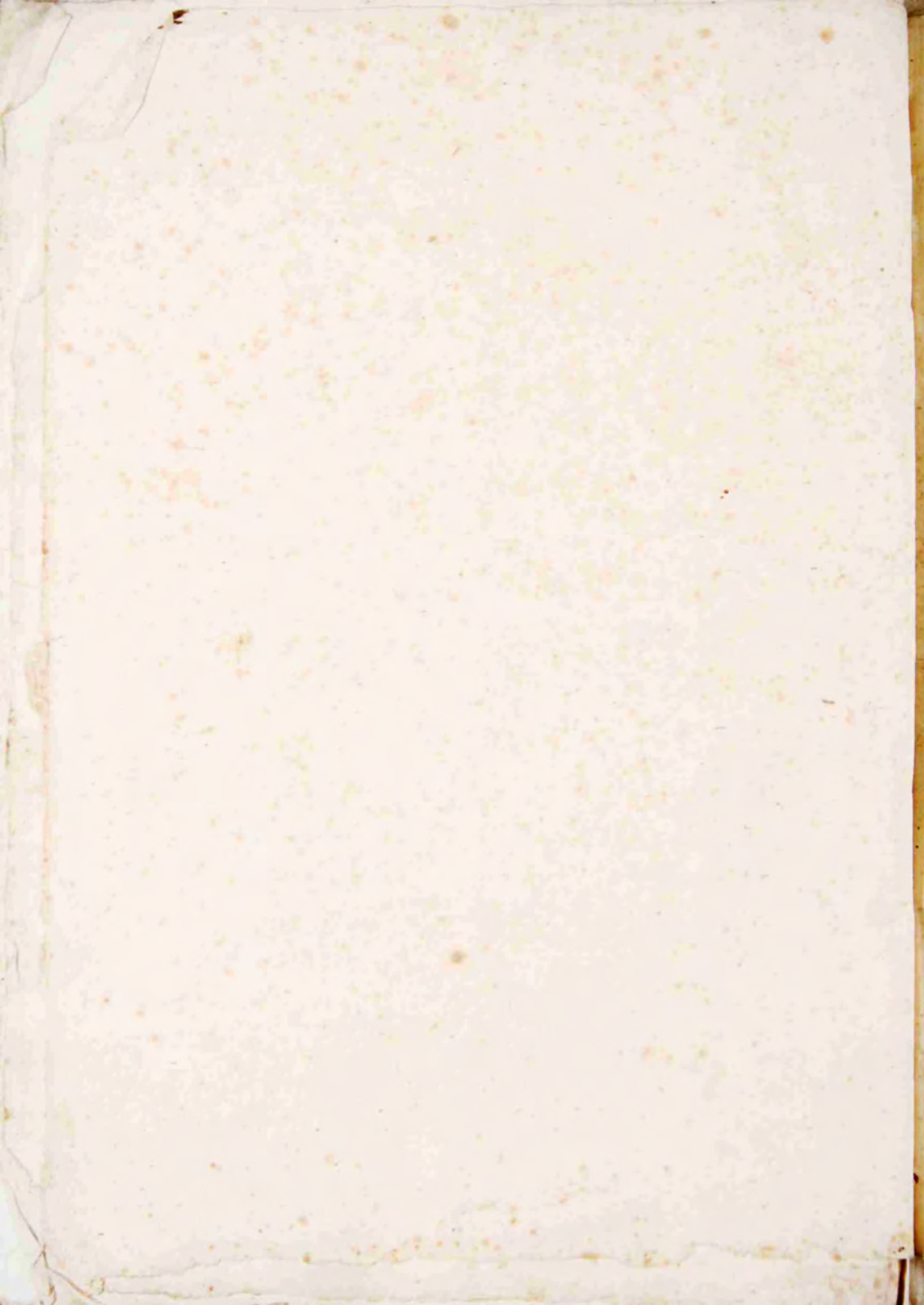
266

267

268

Feriata selectio ad explica-

tionem nobilitatis antonomie, quæ extat in credi-
tur inter l. 9, d. 1, de actionib. empti, et
l. si stipulatus & de veris. =

769
Doctore non Josepho Fernan-
des de Retes Vegeusius legum inter-
prete.

Scriptore non Fran^{co} de la
Torre in maximo Salmanticensi

gimnasio.

anno Domini 1637.

Propositio Pomponii in l. de actio 3, d. 1, de actionibus

empti hanc regulam: si emptor stipulatus sit vacuum possessionem sibi tradere, scilicet rei emptæ, et ex stipulata agit ad adimplementum contractus, non venire fructus in eam actionem. Quam propositionem ut fundat, argumentatur a fortiori: namque qui stipulatur fructum dari, id est dominium fructus empti in se transferri, quod dare significat, l. ubi autem 75, d. ult. de verb. oblig. & sic itaque discretis, in l. de actionib. intelligitur etiam multo fortius, stipulari sibi tradi vacuum possessionem: et quamvis hęc stipulatio fortior sit quam præcedens, tamen in eam non veniunt fructus: quare non debet plus esse in præcedenti stipulatione, quæ minoris iuris est. Coctenim per actionem ex empto, quæ repetit, fructus peti possunt ab emptore. Hactenus Pomponius.

Cui ex diametro videtur aduersari Pappus in l. si stipulatus & de veris, ubi docet si stipulatus sit rem dari, vacuumque possessionem tradi, abiri fructus postea captos propter postrema verba stipulationis. Et

N. 1.

2

cum debentur de parte ancille, quia in fructu non est,
L. vbi de, de usufructu, hinc secundum vs de usufru,
S. in pecudum, instit. de ven. dicit. tandem concludit de be-
ri tiam partem postea editum. Tunc sic. Vel debentur
fructus propter solam stipulationem vacuam possessionem
tradi, vel propter stipulationem rem dari, vel propter con-
iunctam utramque stipulationem. Propter solam stipe-
lationem vacuam possessionis negat Pomp. fructus deb-
eri. Etiam negat propter stipulationem rem dari, fu-
dennis docet, hanc stipulationem continere clausulam
vacuam possessionis tradendi. Ergo si haec stipulatio rem
dari comprehendit in se traditionem vacuam possessionis,
non minus quam si expressa esset, male censuit Pom-
ponium fructus in praedictam stipulationem propter infe-
riora verba vacuamque possessionem tradi.

3
Ut iudicium conueniamus, intelligamusque diffidua
loca; primo notandum est, emptorem tamen facere prohi-
tum venditoris, et in eius dominium numerus transferri.
Venditorem vero tantum tamen rem emptori tradere,
et de eversione cavere, L. ex empto 11, S. 1. de actionib.
empti, rationem ex professo praestitit lib. 2. gausator. de-
tione 1, cap. 3. ex n. 3, praestabique in voce ne iterum
negatam. Quare vero iure emptio, venditioque nisi ali-
tius substat, idcirco emptores cavere, et de rebus cu-
is magis solliciti solentur stipulari rem sibi dari, et do-
minium statim transferretur, quae est praecipua ver-
bi dare, et dixi n. l. Hoc sine summa sollicitudine non fuit, qu-
ia si res tradita ex causa emptiois aliqua appareret, non statim
emptor contra venditorem regressi potest, sed exspectare debet,
donec cum effectu res ei auferatur, nisi sciens et dolo malo
aliam rem tanquam praemiam vendidit, L. servus 30,
S. 1. de actionib. empti. Quod si praemium fuit ab empto-
re rem dari, et appareret aliqua, statim ex stipulatione agere potest

L. i. ita 25, si sic intelligendo, de contrahenda inst. l. i.
ubi autem 25, s. ult. de verb. oblig. quia non est satisfactum
promissioni, nec videtur data, quae eo tempore quo dan-
tur accipiuntis non sunt, non videtur l. 67, de reg.
iuris.

4

Prinde notandum est solitas etiam fuisse
stipulati, vacantiam possessionem tradi, sive in contractu
emptionis, sive in alio quolibet negotio, ex quo res esset
tradenda: quae stipulatio non continet iudicium factum
tradendi, sed causam bonorum, ut docemus in l. in con-
ventionalib. s. 2. ult. de verb. oblig. Quid sit causa bo-
norum multifariam ab interpretibus explicatur; ego
ut brevi faciam, sic expono: causa bonorum est quid-
quid ex natura rei quae de agitur venire debet in re-
sponsum. Veluti in iudiciis vindicationis si actor vincat
debet habere rem cum sua causa, qualis fuit post litem
contestatam, et qualiter habuisset, si ex eo tempore illi
praesentur cum fructibus, partibus, et omni intere. l.
propterea 29, de rei vindicat. Sic in omnibus iudiciis post
litem contestatam causa rei praestatur, id est omni utri-
usque, l. 3, s. l. de iur. iuris. Cum vero vacantiam possessionem
tradi promittitur in contractu emptionis, et venditionis,
venit, quod ex natura huius contractus solet venire, id
est non tradere ab omni possessore vacantiam, facere pos-
sessorum emptionem, et causam res accipiendi in eum
transfere: hoc quippe est natura huius contractus, l. cha-
ritibus 74, l. cum manna sata 68, s. ult. de contrahenda
inst. l. ex empto 11, s. l. de actionib. empti, et exposue-
runt et recte post veteres Iaso, Pothol. et Siffrinius in
d. l. s. 2. ult. quod minus perperam Cuias in l. cum tra-
di 28, de verb. oblig. et Palencia de individuali tract. 4,
cap. 6, n. 27 conveniunt causam bonorum generaliter
esse, quod quid habiturus esset pactor, si statim ex res

Probita esset, sed haec explicatio nec quadrat verbis, nec iuri
consona est: non quibus, quia nihil commune habet hereditas
litas cum causa bonorum, nec est ratio, cur vicio appellatur:
non iuri, quia nullum iuris testimonium est, quo con-
firmetur, eamque acriter retrudit Donib. vbi proxime.
Erit itaque causa bonorum illa utilitas, quam quodlibet
negocium ex propria sua natura petit. Porro sic
explicio: causa bonorum est tota natura negotii.

5
Ergo stipulatio rem dari amplius continet,
quam vacuum possessionem tradi, quia prior importat
translationem domini; posterior traditionem vel vacuum
a quocumque possessor, et utraque iudi conditionemque
Sed in eo posterior primam excedit, quod qui debet
fundum dare, satisficit, si dominium transferat in
stipulatorem, quamvis possessio ab alio detineatur; qui
a dominium sine possessione potest transferri, l. i. fun-
dum l. 6, de fundo dotali notant Donel. vbi proxime, et
lib. 4, cap. 19, vbi Chual. litta. 8, Valen. lib. vlt. inst.
tract. 2, cap. 4, n. 20, et 21. Quod locus est in eo, qui pro-
mittit vacuum possessionem tradere, debet enim tra-
dere rem immunem et liberam a quocumque possessor,
vel detentore, s. non distinguemus. Et s. permitt. sic in-
telligendo, de exceptis, et qui arbitrium, l. 2, d. l. 1, 3,
de actionib. impet. Quat. d. cap. 19, ex litta. C.

6
Ex quibus explicandus est noster tex. ind. l. 3,
d. l. Inquit Chri. si emptor stipuletur vacuum possessio-
nem, et ex stipulatio agit, non venire fructus: credit ra-
tionem, quia stipulatio vacuum possessionis minoris uti-
litas est quam stipulatio rem dari, at si quis stipule-
tur rem sibi dari, non veniant fructus; quia fructus
pendentes tempore contractus non debentur ex causa sti-
pulationis, l. iudicamus d. 8, d. actionum 7, de verbor. l.
si filius 78, d. vlt. de verb. obli. Ergo si in maiori

271
regulatione fructus non veniunt, multo minus de-
bent venire in minori, sed tunc acriter sic de jure.
Causa bonorum est tota natura negotii. Sed ex natura
contractus venditionis veniunt fructus pendentes tem-
pore contractus, l. Julianus 13, si fructibus 10, et si quid
10, de actionib. empti, l. ult. de iure fisci. Ergo debent
etiam venire in stipulatione vacue possessionis, cum
totam causam precedentis negotii continet, d. l. 12,
l. ult. de verb. obli.

7
Ad utriusque nota cum Pap. in l. facta 7 de
contrahenda empt. alia esse de substantia contractus, alia ad
eius dominicula pertinere. De substantia contractus em-
tionis, et venditionis est gratum, l. eodem tit. et quod sit a-
nimus dominii, transferendi in venditore, et perpetuo rem
alienandi, licum manu lata 10, d. l. ult. de contrahenda
empt. Hec duo semper veniunt, et de natura contractus
negotiantur, ut si deficiant, destruitur contractus, d. l. ult. l.
naturalis 5, d. l. de prescripti verbis. Dominicula sunt,
quae iurant, et fulcrunt contractum, ut magis valeat, et
sanctior sit, veluti promissio de evictione, vel de dupla, d. l. 12.
Alia etiam sunt, quae veniunt in contractum non ex natu-
ra eius, sed aliquo respectu, quod possumus dicere per acci-
dens. Verbi gratia fructus maturi, qui pendebunt tem-
pore perfecti contractus, spectant ad emptorem, l. vendi-
tor 2, l. ver. quemadmodum, de hereditate vel actione
credita, l. Julianus 13, si fructibus 10, de actionib. em-
ti, l. fructus 13, l. per ult. eodem tit. percepti tamen
ante perfectum contractum ad eum non spectant, l.
necisarius 8, per ult. pendente, de periculo, et com. rei
vendite, veniunt inquam in contractum emptionis, et
venditionis propter bonam fidem ipsius, quia equum
est, ut post perfectum contractum omne committum
revertatur ad emptorem, ad quem recurrit omne periculum,

S. cum autem iustitiam empta et audit ut existimat
Cicero. in rebus. ad d. d. si fructibus. Et quia cum
contractus iste sit commutativus in quo fit relatio
rei ad pretium, et cum eo commutatio, argumentis ex
hi. de reb. debiti, qui emit fundum omnium fructi-
bus, vel ancillam pregnantem, maior pretium dat,
quam si vacuam ancillam, vel fundum emit.
quare videtur emere etiam fructus ut indicat Auth.
Tab. lib. 1. coniectur. cap. 13: non aliter, quodm qui
vendit fundum omnium fructibus in fraudem cre-
ditorum, tam fraudator est in fructibus, quam in
fundo, l. ult. d. non solum 4. et d. fructus 6, qui in fra-
udem creditor. quia simul utrumque vendit ut dicitur
cum iudicio. Dicitur in l. si filius 78. d. si. de verb.
oblig. addendus noster. Fama lib. 3. observat. cap. 1.
d. 2. ex n. 49. Ergo si in emptionem veniant fructus
propter bonam fidem, vel propter recompensationem
fructi, consequens est non venire ex natura ipsa, nec
esse de substantia contractus. Sed propter illam res-
pectum, quod videtur ex d. d. si fructibus 10, in quo su-
ponit Ulp. posse inter contrahentes convenire, ut
fructus pendentes cedant emptori, sed remaneant
sunt venditori, quod minime accidere posset, si esset
de substantia contractus, quod veniant fructus; quo-
niam pacta contra substantiam contractuum vi-
dentur illos d. l. cum manum edita 80. d. ult. l. cum pro-
curio 12, de procuratio. Cum igitur in hanc stipula-
tionem vacuam possessionem fructu, tantum veni-
at causa bonorum, id est quod importat ipsa natu-
ra contractus, non vero quod utrumque emittit et
ex accidenti, consequens est, ut non conveniant
fructus: quare hi petendi videntur actione ex empto,
quod reperit, quia stipulatio in eo, in quo deficit

non tollit actionem primitivam contractus, ut in-
signiter probatur ex h. certi conditio, s. numerari
cum segg. de verb. creditis.

272

8

Quibus omnibus non derogatur difficili text. in
h. stipulatus s. de verbor. quam et paraphrasticè expo-
nam, in primis de veris, non tractare Pap. de stipulatio-
ne non dari, vacuumque possessionem tradi adiecta con-
tracti emptionis, et venditionis, sed indistinctè de tali
stipulatione, siue illi contracti, siue alii adiecta. Quæ-
ritur quæ vim habeat prædicta stipulatio indepen-
dentur, et per se considerata. Quod ut decidamus de ma-
gnæque clausula stipulationis discernendum est: in pri-
mæ clausula rem dari, tantum importat transla-
tionem domini, h. in autem 75. s. ult. de verb. obli-
g. sed sine fructibus, h. si filius 78. s. ult. eodem tit. h. vide-
amus 88. s. actionem 7. de acquir. Secunda clausula
vacuam possessionem tradi continet causam bonorum,
h. in conventionalib. 52. s. ult. de verb. obli-
g. id est facit
ut possessio vacua ab omni possessore et usucapien-
di conditio transferatur in accipientem, h. ex empto 11.
s. idem de verbor. obli-
g. et actionib. empti, quod cum
fructibus nihil commune habet, unde si fructus non
veniunt in primam clausulam, multo minus debent
venire in secundam; quia plus est transferre domini-
um, quam transferre possessionem et usucapiendi
conditioem, ut eadē ferdat Donel. in d. h. 52. s. ult.
Quo in sermo Pomp. in d. h. 53. s. 1. de actionibus empti
dixit, secundam clausulam comprehendit in prima,
quia in eo, quod est ^{semper} inest minus, sed tamen si
quis utriusque clausulam expresse coniunxit pro-
pter illa inferiora verba vacuam possessionem tradi ve-
niunt fructus tempore contractus pendentes, et postea
capti, id est post contractum alteratum capti; non

quia sola illa clausula referret, sed quia per eam
 coniectamur voluntatem contrahentium, ex eo quod
 reduplicabilis utramque clausulam coniungerent, quod
 per hoc argumentum convinco: non est censendum ver-
 ba a contrahentibus supervacuo dici, ut multi fun-
 dat Barbara in tractatib. variis axiomaticis 22, n. 11.
 Ad si postrema verba nihil amplius significarent quam
 causam bonorum, satis comprehenderentur in prima
 clausula. Ergo expresse adiecta aliquid amplius sig-
 nificare debent: Nihil aliud autem est, quod signifi-
 cant, nisi fructus, accessiones, et totam causam. Ergo
 illa Hec autem reduplicatio non invenitur in d. 1. 2,
 s. 1, quare in illa cessat ratio inducendi coniecturam, nec
 est, cur recedamus a propria significatione verborum,
 ut facimus in d. 1. 2. Hec est notandum, ut expremum
 magis operetur, quam tacitum, quia in expremo ma-
 gis est coniectura voluntatis, licet ita expremum, de
 condic. et demost. Per scholia licet non sic explicata
 communis est.

2

Cum hec ita de fructibus decideret, quaerit de
 partibus, an stipulatori debeantur propter predictam sti-
 pulationem: et quod quia animadvertunt (simo nullus quem
 vidimus) in princ. ponit duplicem dubitandi rationem: pri-
 ma est, sine concederemus factum tradendi possessionis, quod
 venit in secundam clausulam, vacuam possessionem tradi:
 sine effectum transferendi dominii, quod venit in primam
 rem huius partis ^{non} possunt contineri, quia nec fructus
 continentur, ut dixi. Secunda est, si emptor novandi animo
 a venditore stipuletur vacuam possessionem, factum tra-
 dendi tantum stipulatori intelligitur, id est rem tradere,
 et accipiendi conditionem, non vero dominii translatio-
 nem; quia illa stipulatio refertur ad contractum emptio-
 nis, ex quo non venit translatio dominii, unde non est

omnimode conditorum plus per stipulationem promissum, quam iudicio empti prestare compellitur, semper enim sumitur stipulatio a causa, que precedit, argumentis ex l. stipulationum s. vers. concurrationales, de verb. oblig. unde fuit regula stipulationem referri ad conditionem contractus, que precessit; et docet Baldus in d. l. 4. neque plus debet esse in stipulatione novante, quam in contractu novato; videtur his oppositis contraria textus in d. l. 3. d. l. de actionib. empti; vbi docet Celsus fructus venire in actionem ex empto, quamvis non veniant in actionem ex stipulatione, vacuam possessionem tradi. Et sane si de fructibus intelligendus esset, Pap. in argumento falsum omnino doceret, et si in verbis convinci potest: fructus si non venit plus, saltem tantumdem venire debet; sed veniunt fructus in actione ex empto: qd. et in actione ex stipulatione debebant comprehendendi, nulla tamen est ratio, cur existimemus illum de fructibus loquutum fuisse in vers. vacuam tantum enim id agit, ut reseruet eandem instantaneam de effectu rem tradendi; et docet nihil plus operari, quam fructus petiti conditio contractus precedentis, ut sic concludat stipulationem vacuam possessionis etiam interpositam super contractum emptionis minus continere, quam stipulationem rem dari et a fortiori etiam concludat in illam fructus non venire, ceterum his non obstantibus in vers. sed tamen idem decidit in partibus, ac in fructibus, et propter eandem rationem, nempe propter inferiora verba stipulationis, que adiuncta precedentibus augent voluntatem contrahentium, et omnem causam comprehendunt, providetur, ac si res promissa statim tradita fuisset stipulatori; que in casu certum est fructus, et partes ad eum spectare debere: quamvis enim partes in fructu

non sint, neque spectent ad eum, qui solos fructus fer-
re potest. §. d. in secundum instit. de rer. divis. est ta-
men in emolumento, et omnimoda causa rei, et perti-
net ad eum, ad quem spectat totum emolumentum,
l. equis & l. Paulus 14, de usuris, l. ult. de adquisi-
ver. dom.

10

Inquit autem Pap. in fructu, partesque una
cum et principali petendis esse actione ex stipulatu, siue in-
certi conditione, quod idem est; quia non crescit rei quan-
titas propter accessiones, non est certa stipulatio, nec condi-
tione certi ex stipulatione agi potest certum est, quod sta-
tim apparet quid, quale, quantumque sit, veluti si pro-
mittantur decem, vel fructus, tot inferum simpliciter,
tunc agitur conditione certi; quia stipulatio crescere
non potest, nec veniunt usum, aut fructus non promisi-
si, ut dictum manet. Incertum est per contrarium, quod
statim quid, quale, quantumque sit; sed liquidatione o-
per est, veluti cum res cum fructibus, accessionibus, et omni
causa petitur, quae stipulanda, et verificanda est: tunc com-
petit actio ex stipulatu incerta, l. stipulationum et d. fin-
cum l. reg. de verb. obli. ut dixi ad finem primi tract. ex quo
facile intelligitur cur Pap. appellauerit incertam hanc stipulationem

11

Tota §. de iuris Pap. pendit ex voluntate contra-
hentium, quam coniecit ex reduplicacione stipulationis rem da-
ni et vacuam possessionem tradi. Cum enim stipulatio vacu-
possessionis contineatur sub stipulatione dari, quia dare est
plus, scilicet dominium transferre et possessionem, quod al-
numque accidit, quia dominia rerum a possessione in iusi-
unt, l. i. de adquis. posses. non erat veniunt adiacere se-
cundam clausulam, ut dicitur in d. l. §. d. l. Ergo qui ad-
iicit, aliquid adiacere voluisse conueniens est, quod non con-
tinetur in singulis clausulis; nam verba debent aliquid
operari, nec superuacuo adiaci intelliguntur, l. si quando 109,

de legatis l. Adro quidem, ut in proxiari debeat ad
 aliquid operandum secundum vulgare iudicium quod
 illustrat Barbra d. axiomatico 22, ex n. 11. Unde ut de
 emptione agamus per necessariam consequentiam infero,
 si emptor a venditore stipulatus fuerit rem dari, et si
 nihil vacuum possessionem tradi in hanc stipulationem
 venire fructus attingere contractus propter infero
 riora verba stipulationis, et coniecturam mentem
 contrahentium. Deo Jo. Pong. in d. l. 3, §. 1. negavit fruc-
 tus venire, quia sola proposita fuit clausula vacuum
 possessionem tradi: quinimo et arguendo negavit ve-
 nire in clausulam rem dari solam, et per se conside-
 ratam. Pag. vero in d. l. 4 propter conjunctionem viri-
 usque clausulae venire fructus, et partes affirmavit:
 non ex natura stipulationis, quia fructus non est, sed
 ex presumpcione voluntate contrahentium. Hec autem
 diversa sunt non contraria.

Inde facile exponitur textus in §. l. dicti l. 4, ubi que-
 rit Pag. quid dicendum sit, si post contractam emptio-
 nem et ante interpositam stipulationem partes editus
 sit, aut fructus percepti sint, aut aliquid rei accidit, quod
 ad eius causam emolumentumque pertinet: respondetque
 illud non venire in stipulationem, quia iam erat reparatum
 are, quando stipulatio celebrata fuit: sed actione ex emp-
 to peti posse: quia quod in stipulationem non trans-
 fertur, ex illa actione exigitur, dicta l. 3, §. 1, in fine.
 Sic est cum primum inquit Pag. tractare de ista stipulatione
 agitur contractus emptiois, et venditionis: et in eo quod venit
 fructus perceptos ante interpositam stipulationem non venire
 in eam, arguunt per consequens venire pendentes tempore
 contractus, et postea, id est post eum perceptos. Quod videtur
 contrarium sententia Pongonii in d. l. 3, §. 1: dicitur et ante,
 quia ut dixi Pong. non significat de utraque simul clausula

12

Pop. autem disputat Carnalibus sub eadem sigillatione
comprehensis, et ut cetero hic est geminus sensus utriusque
tex. ad quem inceptit perire Pamel. in d. h. in conventionalib.
sr. s. alt. licet parum permittit, et express. Cuius. vero mag-
nus. Ictonem. interora. in l. rum. radi. 2. & d. rub. obij. as-
teruit in conilianda hac antinomia ingenuos fatiri te-
nere, et ambiciosos dissimulare cuius confessioni acqui-
erit. Amb. Tab. in rationali ad d. l. 3. d. l. et minus agnove-
rat Sagar. Caralibus in commentariis ad tit. d. l. 3. quod
interit ex n. rot. Et varii varie tentantur exponere, quos-
dam solutiones exagitat, et accurate reprobat Nicolaus
Seneca nullam ut certam assignans in lib. legum consulti-
atam. ad hoc tex. quare labor noster, et aliorum, qui illis
incubaverint. nunquam erit superflua, ad Dei laudem,
cuiusque Matris. Virginis M. R. P. R. sine labe originali con-
cepte.

Finis.

